

EMANUEL
SWEDENBORG

NEBESA IN PEKEL

Nebesa in njihova čudesa in pekel,
po tem, kar sem slišal in videl

De Caelo et ejus Mirabilibus, et de Inferno ex Auditis et Visis

Prevedel
(iz angleškega prevoda,
ob primerjavi z latinskim izvirnikom)

UROŠ KALČIČ

DZS

LJUBLJANA 1994

SWEDENBORGOVA TOPOLOGIJA ONSTRANSTVA

“...Najboljše storim, če vse skupaj podkrepim z izkušnjo. Kadarkoli sem namreč govoril z angeli iz oči v oči, sem bil v njihovih bivališčih. Ta bivališča pa so natanko takšna kot bivališča na zemlji, se pravi hiše, le da so neprimerno lepša. V njih je vse polno dvoran, soban in spalnic. Tudi dvorci so in okrog njih vrtovi, rožne gredice in livade. Tam, kjer živijo v skupnosti, njihove hiše stojijo druga ob drugi in so urejene v naselja, z ulicami, cestami in javnimi trgi, natanko tako, kot je v mestih na zemlji. Dovoljeno mi je bilo, da sem pohajal po takšnih naseljih, pogledoval sem in tja ter tu in tam zavil v kako hišo. To se je dogajalo, ko sem bil povsem buden in se mi je odprl notranji uvid.” (*Nebesa in pekel*, 184)

I

Kdo je bil človek, ki je pisal o takšnih izkušnjah? Kako je prišel do njih? Je njegove besede razumeti dobesedno ali metaforično? Se je resnično pogovarjal z angeli in duhovi umrlih? Je bil filozof, literat ali videc? Ali celo prerok? Ali pa zgolj nekakšen “fantast”? Številna vprašanja se nam porajajo ob branju njegovih osupljivih besedil.

Emanuel Swedenborg se je rodil 29. januarja 1688 v Stockholmu.¹ Njegov oče, Jesper Swedberg, je bil ugleden duhovnik protestantske cerkve, dvorni kaplan, profesor teologije na univerzi v Uppsali in pozneje tudi škof. Družini je bilo podeljeno plemstvo leta 1719 in takrat je privzela ime Swedenborg. Potem ko je mladi Emanuel leta 1709 diplomiral na univerzi v Uppsali, je preživel pet let v tujini. Zanimal se je za matematiko in naravoslovne znanosti, in da bi se z njimi čim bolje seznanil, je obiskal Anglijo, Holandijo, Francijo in Nemčijo, kjer je srečal pomembne znanstvenike tistega časa. Zablestel je z zamislimi na področju praktične mehanike: od metode določanja geografske dolžine s pomočjo meseca do novih načinov konstruiranja ladijskih dokov in celo do predlogov za podmornico in letalo.

Na Švedsko se je vmil že kot priznan znanstvenik in leta 1715 začel izdajati prvi švedski znanstveni časopis *Daedalus Hyperboreus*. Kralj Karel XII. ga je kmalu zatem imenoval za svetovalca *extra ordinem* v Svetu kraljevih rudnikov in to funkcijo je Swedenborg opravljal celih trideset let ter pri tem veliko prispeval k razvoju švedskega rudarstva in metalurgije. V tem času pa se je intenzivno ukvarjal tudi z drugimi znanostmi in na nekaterih področjih dosegel mednarodni sloves. Leta 1718 je objavil prvo razpravo o algebri v švedskem jeziku, leta 1734 pa je izdal svoje prvo obsežno znanstveno delo *Opera philosophica et mineralia* v treh zvezkih, od katerih prvi *Principia rerum naturalium* (“Principi naravnih stvari”) obsega zrelo Swedenborgovo filozofijo narave. V njej je razvijal svojo varianto atomizma, intuitivno presenetljivo podobno sodobnemu nauku o atomih, poleg tega pa je postavil hipotezo o nastanku sončnega sistema, ki je anticipirala znano Kant-Laplaceovo teorijo, po kateri so se planeti razvili iz skupne meglenice. V naslednjem obsežnem znanstvenem delu, ki ga je po novi nekajletni evropski tumeji objavil pod nenavadnim naslovom *Oeconomia regni animalis* (“Ekonomija živalskega kraljestva”, 1741) pa že opazimo premik Swedenborgovega zanimanja k dušeslovju, čeprav še vedno v strogem naravoslovnem okviru: človeško dušo skuša najti in razumeti v njenem lastnem kraljestvu - v telesu, pri čemer si prizadeva dokazati nesmrtnost duše, ki naj bi bila neposredno čutno spoznavna. Trdil je, da je duša notranje življenje krvi in da ima sedež v možganih, ter prispeval tudi nekatere ideje k lokalizaciji

---

¹ Biografske podatke navajam po Britanski enciklopediji (*Encyclopaedia Britannica*, 15. izdaja, 1992, Vol. XI, str. 437 - 439).

mentalnih procesov, ki jih potrjuje sodobna nevrofiziologija.

Leto 1744 pa pomeni prelomnico v Swedenborgovem osebnostnem in duhovnem razvoju. Doživel je hudo "religiozno krizo", povezano z dvomi v smiselnost in etičnost naravoznanstvenih raziskav in nasploh filozofskega iskanja, krizo, ki se je kazala v vrsti travmatičnih in hkrati vizionarskih sanj, ki jih je zapisal v svojem duhovnem dnevniku *Drömmar* ("Sanje") 1743-1744, objavljenem šele leta 1859. Prelomno doživetje je bilo za Swedenborga razodetje, ki mu je bilo dano v noči od 6. do 7. aprila 1744 in je postalo znano kot njegova "**vizija Kristusa**":

"Občutil sem, da me je navdalo nekaj svetega. Tedaj sem zaspal in okrog dvanajste, ene ali druge ure ponoči me je od glave do peta zagrabil močan drget, ki ga je spremljalo hrumenje, kakor da bi se skupaj stekalo šumenje mnogih vetrov. Trepetal sem zaradi tega neopisljivega hrumenja in vržen sem bil na svoje obličje. V trenutku, ko sem bil tako vržen, sem se popolnoma prebudil in videl, da stegnjen ležim na tleh. Opazil sem, da so mi bile naslednje besede položene na ustnice: 'O, ti vsemogočni Jezus Kristus, o Ti, ki si v svojem velikem usmiljenju blagovolil priti k takšnemu grešniku, stori, da bom vreden Tvoje milosti!' Dvignil sem roke in molil, in tedaj je prišla neka roka in moje roke močno stisnila. In nadaljeval sem z molitvijo in govoril: 'O Gospod, o Ti, ki si obljubil, da boš v milosti sprejel vse grešnike, saj ne moreš, da ne bi držal svoje besede.' Tedaj sem se ulegel na Njegove prsi in zrl sem Njega iz obličja v obličje. To je bil obraz s takšnim izrazom svetosti, da ga ne znam opisati. Smehljal se je in resnično sem verjel, da je bil tak Njegov obraz v času Njegovega zemeljskega življenja. Rekel je: 'No, stori to!' To je pomenilo, kakor je dojela moja pamet: 'Resnično me ljubi!' O Bog, podeli mi milost za to! Razumel sem, da tega ne morem storiti iz lastne moči. Tedaj sem se prebudil v drhtenju."²

To razodetje je Swedenborga odvrnilo od njegove dotedanje znanstvene kariere in ga usmerilo k duhovnim, onstranskim potovanjem. Dokončna odločitev, da opusti posvetno učenost in se popolnoma preda svojemu novemu poslanstvu božjega in angelskega znanilca ter preroka "prave krščanske vere", pa je v njem dozorela ob drugem pomembnem videnju, ki mu je bilo dano leto dni pozneje, v Londonu sredi aprila 1745, in je znano kot "**vizija poslanstva**". Videnje se začneja z izkušnjo očiščenja, z odrešitvijo od "mesenega poželenja", osrednji del pa tvori vizionarsko srečanje z Bogom, v katerem Bog pouči Swedenborga, da ga je izbral, da bi ljudem razodel duhovni pomen "Svetega pisma". Takole je Swedenborg zapisal v svoj dnevnik:

"V tisti noči so se mi, zato da bi bil prepričan, odprli svet duhov, pekel in nebesa, kjer sem srečal več oseb iz svojega znanstva z vseh koncev in krajev. Od tega dne sem se odrekel vsej posvetni učenosti in se posvetil zgolj še duhovnim stvarim, v skladu s tem, kar mi je Gospod ukazal, naj pišem. Dan za dnem je Gospod odpiral oči mojega duha, tako da sem bil zmožen pri polni budnosti videti, kaj se dogaja na drugem svetu, in povsem buden govoriti z angeli in duhovi."³

V preostalem delu svojega dolgega in književno plodnega življenja, od leta 1745 do smrti leta 1772, se je Swedenborg posvetil razlagi "duhovnega pomena" krščanske Biblije in

---

² Odlomek iz Swedenborgovega dnevnika je citiran po knjigi: Ernst Benz, *Vision und Offenbarung. Gesammelte Swedenborg-Aufsätze*, Swedenborg Verlag, Zurich 1979, str. 17-18. V tej knjigi so zbrane razprave o Swedenborgu izpod peresa znanega marburškega teologa in religiologa, raziskovalca vizionarskih fenomenov, Ernsta Benza (u. 1979). Benza bomo v tej uvodni študiji še večkrat citirali kot nesporno in karseda nepristransko teološko avtoriteto na področju tovrstnih duhovnih izkušenj. Njegovo najbolj znano in najboljše delo je monografija *Die Vision. Erfahrungsformen und Bilderwelt*, Ernst Klett Verlag, Stuttgart 1969; gre za zgodovinsko in sistematsko analizo duhovnih videnj od bibličnih časov do moderne dobe. Benz ni v ožjem pomenu "swedenborgovec", saj je do velikega švedskega vizionarja mestoma tudi kritičen, čeprav mu je nedvomno naklonjen.

³ Prav tam, str. 18.

sporočanju tistega, kar je “slišal in videl” v onstranskih svetovih. V tem času je napisal svoja glavna dela, pretežno v latinščini, s katerimi je zaslovel kot jasnovidec, krščanski mistik in heretik ter celo kot glasnik “Nove cerkve”. Med temi deli velja omeniti predvsem naslednje: *Arcana coelestia* (“Nebesne skrivnosti”, v osmih zvezkih, 1749-56), *Apocalypsis explicata* (“Razloženo razodetje”, v štirih zvezkih, prva izdaja 1785-89), *De caelo et ejus mirabilibus, et de inferno ex auditis et visis* (tj. pričujoča knjiga “Nebesa in...”, 1758) in, leto dni pred smrtjo, *Vera christiana religio* (“Resnična krščanska vera”, 1771), v kateri je podal nekakšno sintezo svojih teoloških naukov.

Swedenborg sam ni ustanovil nove cerkve, bil pa je prepričan, da so njegovi nauki lahko osnova za “Novo cerkev”, ki jo je povezoval z bibličnim Novim Jeruzalemom. Kmalu po Swedenborgovi smrti so njegovi pristaši v Angliji dejansko ustanovili Novo cerkev, ki je dejavna še danes, predvsem v anglosaških deželah, pa tudi Evropi in Afriki, kamor hodijo misionarji, bržkone zaradi Swedenborgove nenavadne naklonjenosti do Afričanov (gl. spodaj). Nova cerkev ima tudi svojo liturgijo, sicer dokaj sorodno krščanski, kateheza pa temelji na Swedenborgovi razlagi “notranjih pomenov” Svetega pisma. Od tradicionalnih zakramentov je Nova cerkev prevzela krst in poslednjo večerjo, k že znanim krščanskim praznikom pa je dodala Dan Nove cerkve (19. junij).⁴

Na Swedenborgovo duhovnost so vplivali mnogi religijski, filozofski in literarni tokovi ter avtorji, ki jih sam Swedenborg - razen, seveda, Biblije - sicer ne omenja, jih pa bralec na potovanju po njegovih nebesih in peklih lahko prepozna: od orfikov, Platona in Aristotela, prek sv. Avguština in krščanske gnoze, pa nedvomno Danteja ter renesančnega hermetizma in magije, do Miltonove poezije in Leibnizove metafizike, če naštejemo samo nekatere duhovne izvore, h katerim se bom mestoma še vračal. Swedenborg sam pa je neposredno vplival najprej na svojega sodobnika, nemškega mistika Friedricha Christopha Oetingerja in nadalje na vrsto teozofskih in ezoteričnih gibanj 19. in 20. stoletja; blizu je bil, vsaj kar zadeva onstranska potovanja, tudi Williamu Blaku, pol stoletja mlajšemu angleškemu pesniku in vizionarju; odmeve Swedenborgovega občevanja z angeli in duhovi srečamo v nemški romantiki, na primer pri Novalisu, posredno pa je vplival tudi na Charlesa Baudelaira, Ralpa Waldo Emersona, Williama Butlerja Yeatsa, na dramatika Augusta Strindberga in na številne druge velike ustvarjalce. Zanimanje za Swedenborgove vizije vse bolj raste v našem času, ki v vse bolj nevidnih in težko prepoznavnih angelih vidi že močno ogroženo vrsto.

Vendar se Swedenborg nikakor ni imel za pesnika oziroma literata, tako kot Dante ali Blake, temveč za vidca-filozofa: filozofska oziroma teološka resnica je ireduktibilna postavka njegovih vizionarskih del. In prav tu, s strani filozofije, je Swedenborg doživel najostrejšo, malone uničujočo kritiko, ki jo je na njegovo “duhovidnost” naslovil veliki nemški filozof **Immanuel Kant** (1724-1804). Swedenborg je osrednja “negativna” figura Kantovega dela “Sanje duhovidca, pojasnjene s sanjami metafizike” (1766), ki je za Kantov filozofski razvoj dokaj pomembno, ker pomeni prelomnico med njegovim “predkritičnim” (tj. “metafizičnim”) in spoznavno-kritičnim obdobjem poznejših treh znamenitih “kritik” - čistega uma, praktičnega uma in presodnosti - s katerimi je Kant postal eden največjih filozofov vseh časov. V svojem prelomnem obdobju si je Kant “duhovidca” Swedenborga krepko privoščil: s strupeno ironijo se iz njega norčuje in pravi, da ni le “nadduhovidec med vsemi duhovidci, temveč gotovo tudi nadfantast med vsemi fantasti”⁵, čigar “veliko delo (namreč *Arcana coelestia*, op. M. U.) obsega osem kvartnih zvezkov samega nesmisla”⁶. Kant navaja tudi tri poročila o spiritističnih dogodkih, ki so krožila po takratnih plemiških in meščanskih salonih kot pričevanja za Swedenborgovo jasnovidnost: prvi dve pričevanji naj bi po navedbah

⁴ Podatke navajam po Britanski enciklopediji (*Encyclopaedia Britannica*, cit. izd., Vol. VIII, str. 633).

⁵ Immanuel Kant: *Träume eines Geistersehers, erläutert durch Träumen der Metaphysik*, Werke II, Vorkritische Schriften bis 1768/2, Suhrkamp Verlag, Frankfurt 1968, str. 966

⁶ Prav tam, str. 973.

verodostojnih prič plemiškega rodu dokazovali Swedenborgovo občevanje z duhovi umrlih (tako naj bi Madame von Marteville od svojega pokojnega moža prek Swedenborga izvedela, kje so založene neke pomembne pobotnice); tretje poročilo, ki pa je, kot se zdi, vendarle malce zmedlo tudi samega Kanta (saj je “takšne vrste, za katerega je mogoče brez težav najti popoln dokaz o njegovi resničnosti ali neresničnosti”⁷), pa je govorilo o tem, da je Swedenborg proti koncu leta 1759 pred večjim številom prič v pristaniškem mestu Gotenburg, kamor je pripotoval z ladjo iz Anglije, natančno opisal kraj velikega požara, ki je prav takrat izbruhnil v dva dni oddaljenem Stockholmu (takrat seveda še ni bilo nobenih telekomunikacijskih zvez, tako da je vest o požaru dosegla Gotenburg šele čez dva dni).

Glede na to, da je bil Kant očitno dobro poučen o Swedenborgu, kar seveda ni nič čudnega, saj je bil slednji takrat že zelo znan po vsej Evropi, pa nemalo preseneča tisti odstavek v “Sanjah duhovidca”, v katerem Kant duhovidca predstavi takole:

“V Stockholmu živi neki gospod Schwedenberg (*ein gewisser Herr Schwedenberg*) brez službe in poklica, vendar s precejšnjim premoženjem. Vse njegovo početje je v tem, da, kakor sam pravi, že več kot dvajset let tesno občuje z duhovi rajnih duš, od njih prinaša vesti iz drugega sveta ter jim v zameno ponese tudi kakšno iz tega, potem pa piše debele bukve o svojih odkritjih in občasno potuje v London, da bi poskrbel za njihovo izdajo...”⁸

Kantovo presenetljivo predstavljanje Swedenborga, kakor da gre za “nekega” komaj znanega bogatega in brezdelnega gospoda iz Stockholma, ne pa za učenjaka in vidca svetovnega slovesa, pa še napačna pisava njegovega imena, sta toliko bolj nerazumljiva zato, ker je iz Kantovega opusa znan še en dokument, namreč Kantovo pismo gospodični Charlotti von Knobloch⁹, v katerem na njeno poizvedovanje o resničnosti zgodb, ki so krožile o Swedenborgu, Kant ne le izčrpno odgovarja o gospodu *von Swedenborgu* (sic!), temveč tega plemenitega gospoda tudi spoštljivo hvali, češ da je zanj slišal, da je “pameten, prijazen in odkritosrčen človek...”¹⁰ in da mu je že pisal ter pri nekem angleškem založniku naročil njegova najnovejša dela, da bi si iz prve roke ustvaril mnenje o njegovih naukih itd.¹¹ Ernst Benz datira Kantovo pismo gospodični Charlotti z letnico 1763, napisano naj bi torej bilo tri leta pred izidom “Sanj duhovidca”, v slednjih pa naj bi Kant zavzel ironično in sprenevedavo “naivno” distanco do Swedenborga zato, ker je v tistih treh letih slednji že zelo zaslovel po Evropi, v razsvetljenih filozofskih in znanstvenih krogih bolj kot nekakšen nerazumljiv posebnost ali celo kot šarlatan, in zato naj bi Kant, ki je ravno takrat stopal na svojo novo pot “kritičnega” filozofa, ne želel imeti več nobenega opravka z njim, predvsem pa se skušal

⁷ Prav tam, str. 968.

⁸ Prav tam, str. 966.

⁹ Pismo je bilo prvič objavljeno med dodatki h Kantovi biografiji izpod peresa Ludwiga Ernsta Borowskega *Darstellung des Lebens und Charakters Immanuel Kants*, Königsberg 1804. Gl. Ernst Benz *Das mysteriöse Datum. Zu Kants Kritik an Swedenborg, v: Vision und Offenbarung*, Zürich 1979, str. 158 isl.

¹⁰ Gl. Benz, op. cit., str. 160.

¹¹ Original pisma gospodični Charlotti von Knobloch je izgubljen, vendar kantovski strokovnjaki ne dvomijo, da je pismo avtentično, čeprav so težave z datiranjem: Kantov biograf Borowski ga datira z letnico 1758, ki pa je očitno napačna, saj je v njem naveden požar v Stockholmu, ki se je zgodil leto pozneje; iz tega so poznejši Swedenborgovi privrženci, še posebej profesor J. Tafel iz Tübingena, sklepali, da je Kant napisal pismo gospodični Charlotti dve ali več let po izidu svojih ironičnih “Sanj duhovidca” (1766), torej ok. leta 1768, drastično razliko v oceni Swedenborga pa pripisali temu, da se je medtem Kant o njem bolje poučil in pač spremenil svoje prvotno odklonilno mnenje. Vendar ta swedenborgovsko “optimistična” hipoteza ni vzdržala, kajti našel se je še tretji, “kronski” dokument, namreč Kantovo pismo filozofu Mosesu Mendelsohnu, nedvomno datirano z dnem 8. april 1766, v katerem Kant v kontekstu svoje pravkar izšle knjige “Sanje duhovidca” znova piše o Swedenborgu, tokrat o *Schwedenbergu*, in iz katerega je jasno razvidno, da je bila Kantova “nevednost” o švedskem (duha)vidcu v knjigi zaigrana. Zadevo s pismi bi lahko dokončno razrešil bržkone edino Sherlock Holmes (kajti nepojasnjena ostaja okoliščina, ali je bila in, če je bila, zakaj je bila falsificirana datacija pisma gospodični Charlotti v Borowskijevi izdaji leta 1804).

distancirati od svojega pisma gospodični Charlotti, po katerem bi kdo nemara celo sklepal, da je bil tudi Kant nekakšen privrženec spiritizma.¹²

“Immanuel contra Emanuel”, ugotavlja Benz¹³ in v tem nasprotovanju prepozna nekakšen arhetipski antagonizem dveh duhov, kritičnega filozofa in vizionarja. Toda kljub temu, da Swedenborg igra pomembno vlogo v Kantovih *Sanjah*, ostaja v okviru celotnega filozofovega opusa vendarle zgolj statist v določenem trenutku je Kant uporabil “primer Swedenborg”, da je tako rekoč *per absurdum* ilustriral nesmiselnost “metafizičnih sanj”, ki so bile, *en général*, glavna tarča Kantove filozofske kritike. Kant začne svoje *Sanje* s stavkom: “Kraljestvo senc je paradiz fantastov. V njem najdejo neomejeno deželo, v kateri lahko gradijo, kakor se jim zljubi...”¹⁴, končuje pa jih z razsvetljensko gesto, s pritrditvijo Voltairovemu Kandidu, češ da je treba “obdelovati svoj vrt”. Drugače kot Kantu pa je bilo Swedenborgu agnostično in racionalistično usmerjeno razsvetljenstvo tuje, čeprav v nekem smislu tudi v njegovem vizionarskem opusu lahko razberemo prizadevanje, da bi človeškemu duhu razsvetlil dotlej neznane skrivnosti onstranstva.

Kakorkoli že razumemo razmerje med Swedenborgom in Kantom, pa takrat, ko pri branju vstopamo v fascinanten Swedenborgov svet, ne moremo mimo osnovnega in izhodiščnega “kantovskega” spoznavnega vprašanja: ali je vse, kar je ta videc zapisal o nebesih, peklu in svetu duhov - resnično? Le kako je vse to (z)vedel? Ali človeški um sploh zmore takšne stvari spoznati in doumeti? Katera je tista spoznavna zmožnost, ki nam jih razodeva? “Notranji pogled”? In dalje, če je vse, o čemer Swedenborg poroča, sam *videl* z lastnim “notranjim pogledom”, kot zatrjuje - pri čemer v iskrenost njegovih trditev skoraj ne moremo dvomiti - za katero vrsto videnja sploh gre: za bolezensko, sanjsko, pesniško, preroško...? Uradna cerkev, v Swedenborgovem primeru švedska luteranska cerkev, je njegova videnja zavrnila kot blodnje blazneža in krivoverca (motila jo je seveda predvsem Swedenborgova kritika krščanske dogmatike) ter ga, kljub tradicionalni nordijski tolerantnosti skušala spraviti celo v norišnico. Toda ti poskusi so bili neuspešni, deloma gotovo zaradi Swedenborgovih visokih zvez in prejšnjih zaslug, predvsem pa zato, ker Swedenborg v svojem preroštvu dejansko ni deloval kot blaznež, niti kot “fantast” o onstranskih svetovih je pisal v strogo stvarnem, znanstvenem slogu, pa tudi sicer ni bil izpričan kot kak epileptik ali duševni bolnik - in to navkljub svojim vizionarskim stanjem, ki so, kakor jih je opisoval, bila mestoma podobna ekstatičnim doživetjem pred epileptičnimi napadi, o katerih, na primer, tako živo in pretresljivo piše Dostojevski v *Idiotu*. Prav tako ni izpričano, da bi Swedenborg užival mamila, kakor je znano npr. za De Quinceyja ali Baudelaira, ki sta opisovala svoje izkušnje z opijem. Še manj, da bi bil Swedenborg alkoholik. Sodeč po slogu njegovega življenja in pisanja, je deloval trezno in premišljeno. Ni znano, da bi imel po svoji “religiozni krizi” v času spreobrnjenja še kakšne globlje psihične krize ali pretrese. - Torej, če se hočemo Swedenborgu približati, nam ne preostane nič drugega, kakor da njegova pričevanja, kolikor pač moremo, vzamemo “zares”, vsaj hipotetično, in se potem po kantovsko vprašamo, kateri so “pogoji možnosti” opisanih vizionarskih izkušenj in stanj. Drugi razdelek naše uvodne besede torej začnemo z “epistemologijo vizij”, o katerih beremo v *Nebesih in peklu*.

II

Swedenborg ne le v podnaslovu *Nebes in pekla*, temveč tudi v samem besedilu vedno znova zatrjuje, da je angele in onstranske svetove sam “slišal in videl”. Kot nekakšen refren se ponavlja zatrjevanje neposrednega stika in občevanja z angeli: “O tem sem z angeli večkrat

¹² Gl. Ernst Benz, op. cit., str. 175 isl.

¹³ Ernst Benz: Die Wahrheit der Ketzler, v: Vision und Offenbarung, Zürich 1979, str. 103.

¹⁴ Immanuel Kant, op. cit., str. 923.

govoril” (*Nebesa in pekel*, 16)¹⁵, “z angeli pa sem se tudi pogovarjal, in sicer kakor se človek pogovarja s človekom” (174), “angeli govorijo med seboj natanko tako kot ljudje na zemlji” (234), “nekoč sem prejel iz nebes majhen listič, na katerem je bilo zapisano vsega nekaj besed v hebrejščini” (260), “dano mi je bilo muditi se v družbi angelov, in sicer zdaj že kar lepo število let, včasih od ranega jutra do poznega večera” (312), “z duhovi, ki so pravkar prišli s sveta, sem se včasih pogovarjal o tem, kakšno je večno življenje” (406), “bil sem poučen tako z besedami kakor z živo izkušnjo” (448) itd. V tem smislu je še posebej zgovoren naslednji odlomek:

“Vrnimo se zdaj k izkušnjam. O tem, da imajo angeli človeško obliko oziroma da so kakor ljudje, sem se prepričal ničkolikokrat. Govoril sem z njimi, kakor govorim z ljudmi, včasih z enim, drugič z več skupaj, in v njihovi podobi nisem videl ničesar, kar bi se razlikovalo od človeške. Včasih se kar nisem mogel načuditi, da so takšni. Da bi ne mislil, da gre za privid ali domišljijisko videnje, mi je bilo dovoljeno videti tudi, kadar sem bil povsem buden in so mi delovala vsa telesna čutila, to je, pri polni in jasni zavesti. Često sem jim tudi pravil, da so ljudje v krščanskem svetu povsem nevedni glede angelov in duhov, saj menijo... “(74).

Kljub tem zatrdilom o bližnjih stikih pa bi bilo napačno, če bi Swedenborga brali “naivno realistično”. Pri razumevanju njegovih videnj se je treba namreč opreti na tisto “vmesno stanje” med zunanostjo in notranostjo, o katerem govori tudi apostol Pavel v slavnem bibličnem odlomku: “Poznam človeka v Kristusu. Pred štirinajstimi leti je bil vzdignjen do tretjega neba - ali v telesu, ne vem, ali zunaj telesa ne vem. To ve Bog. Vem tudi, da je bil ta človek vzet v nebesa - ali v telesu, ali zunaj telesa ne vem. To ve Bog” (2 *Kor* 12,2-3). Pri Swedenborgu pa je tisto božje videnje, o katerem govori sv. Pavel, nekako “razvezano” in v *Nebesih in peklu* prisotno s svojevrstno dialektiko, katere antitetičnost je v tem, da Swedenborg po eni strani nenehno vztraja pri zatrjevanju neposredne izkušnje (videnja) nebes ter pričuje o človeški podobi in jeziku angelov, s katerimi se tam srečuje, po drugi strani pa nič manj vzrajno ponavlja, da gre za “notranji pogled”, kajti “v nebesih” je običajno, da se osebe prikazujejo na mestih, kamor je uprt pogled oziroma kjer se le-ta konča, četudi je to mesto zelo daleč od tam, kjer v resnici so. Tej navzočnosti se pravi navzočnost “notranjega pogleda” (121); ponekod ta notranji pogled imenuje tudi “duhovni vid”, npr. ko zapiše: “..te reči lahko vidi človek, kadar se umakne iz telesnega vida in ko se mu odpre duhovni vid” (76), saj “je treba vedeti, da angelov ni mogoče videti s telesnimi očmi, temveč z duhovnimi, saj se vse to dogaja v duhovnem svetu, medtem ko telesne reči spadajo v telesni svet” (prav tam). Še bolj izrecno pa to poudarja, ko govori o prostoru v nebesih:

Čeprav se za vse stvari v nebesih zdi, da so tako kot stvari na svetu na nekem kraju in v prostoru, angeli vendarle ne poznajo pojma oziroma ideje kraja ali prostora. Ker se to sliši kakor protislovje in ker je nadvse pomembno, bom skušal zadevo nekoliko osvetliti.

Vse spremembe prostora v duhovnem svetu se dogajajo zaradi sprememb stanja v notranjosti, tako da spremembe prostora niso nič drugega kot spremembe stanja. To pa je tudi način, kako me je vodil Gospod v nebo in na druge svetove v vesolju: dogajalo se je namreč to le mojemu duhu, medtem ko mi je telo ostalo na istem mestu. Tako se gibljejo tudi vsi angeli. Zato zanje ni razdalj. In ker ni razdalj, tudi prostora ni, ampak so namesto njega zgolj stanja in njihove spremembe.“ (191-192).

V tem je Swedenborgov “paradoks”: **prostor v nebesih je prostor duha**, krajina v nebesih je krajina duha, bližina v nebesih je bližina duha in “tisti, ki so v podobnih stanjih, so blizu drug drugemu, tisti, ki so v različnih stanjih, pa bolj vsaksebi” (193), “saj se razdalja daljša in

---

¹⁵ Numeracija v oklepajih se bo v nadaljevanju nanašala na paragrafe oziroma odstavke, kakor jih je sam avtor oštevilčil v *Nebesih in peklu*.

krajša glede na to, koliko si je želijo, čeravno gre za eno in isto pot. To sem večkrat videval in se temu čudil” (195). Pa vendar je treba posebej poudariti, da je paradoksnost prav v tem, da je onstranska bližina in nasploh topografija duha pri Swedenborgu povsem in do potankosti nazorna: pri prikazovanju onstranskih krajin in podob nikakor ne gre za kako alegoričnost, za nekakšno ponazoritev težko umljivih in še težje predstavljenih abstraktnih lastnosti in odnosov, temveč so same vsebine duha v videnju neposredno dane. O tem, kako se to zgodi, v katerem stanju duha in v katerem jeziku angeli govorijo človeku ter mu razodevajo onstranske krajine in skrivnosti, Swedenborg razlaga takole:

“In kadar angel ali duh obišče človeka, s tem, da se obrne k njemu in se z njim združi, vstopi v celotni človekov spomin in skoraj ne more drugega, kakor da se zaveda vsega, česar se zaveda človek, in da torej zna tudi jezik, ki ga zna človek. O tem sem se z angeli pogovarjal in rekel sem jim, da najbrž mislijo, da me nagovarjajo v mojem maternem jeziku, saj sem jih v njem tudi razumeval: *v resnici pa niso govorili oni, temveč jaz sam*” (246, podčrtal M. U.).

Pogovor z angeli je torej neke vrste “notranji dialog” v samem človeku, pri čemer govorico angela ali duha sliši človek prav tako razločno in na glas kot človeško, le da je ne sliši nihče drug razen njega, niti tisti ne, ki stojijo čisto zraven. Tako je zato, ker “govorica angela oziroma duha seže človeku najprej v misli” (248). Mar gre potemtakem vendarle za prisluhe, privide - torej za psihopatološka stanja, za blodnje bolnega duha? Mislim, da tega ne moremo trditi. Čeprav je zelo težko začrtati mejo med vizijo in (zgolj) halucinacijo. Odgovora na vprašanje o tej meji se morda lahko približamo tako, da skušamo poiskati v psihičnem ustroju “normalnega” človeka takšne fenomene, ki se dogajajo v tisti “vmesnosti” med zunanostjo in notranostjo, o kateri piše tudi Swedenborg, ko razlaga, “kaj se vse dogaja s človekom, ko zapusti telo, in kako je, ko je v duhu ponesen drugam” (439):

“...človek pride v neko posebno stanje, ki je nekje vmes med spanjem in budnostjo, in ko je v tem stanju, se mu zdi, da je povsem buden: vsi čuti so popolnoma budni, tako kot v telesni budnosti, pa ne le vid in sluh, temveč, kar je nadvse zanimivo, tudi tip, ki je tedaj še občutljivejši, kot je lahko kadarkoli v telesu. V tem stanju sem videl duhove in angele kakor žive, pa tudi slišal sem jih, in, kar je nadvse čudno, tudi dotaknil sem se jih lahko, ne da bi bilo telo pri tem količkaj vpleteno. To je stanje, v katerem je človek, ko je vzet iz telesa in ne ve, ali je v njem ali zunaj njega...”(440).

Takšna stanja, ki so “nekje vmes med spanjem in budnostjo”, se v sodobni psihologiji imenujejo **hipnagoška stanja** in jih nikakor ne moremo zvesti na duševno bolna stanja, kajti, čeprav so po eni strani blizu shizofrenim, predpileptičnim in narkotičnim blodnjam, pa so po drugi strani prav tako blizu ustvarjalnemu procesu tako v umetnosti kakor tudi v znanosti. O odnosih med hipnagoškimi stanji in sorodnimi psihičnimi fenomeni izčrpno in teoretsko poglobljeno piše Andreas Mavromatis v knjigi z naslovom “Hipnagogija - posebno stanje zavesti med budnostjo in spanjem” (1987), kjer med drugim pravi naslednje: “Videnje obrazov je dejansko ena izmed najpogostejših hipnagoških izkušenj. V takšnih videnjih nastopajo znani ali neznani ljudje, živi ali mrtvi, v mirovanju ali gibanju, posamič ali v skupinah. Razen tega, kot kaže, ti obrazi dokaj pogosto izražajo določena čustva in zaradi tega opažanja so jih nekateri poimenovali “bežna utelešenja nekega občutja ali nekega miselnega razpoloženja.”¹⁶ Ko Mavromatis razpravlja o kognitivnih in afektivnih značilnostih hipnagoških fenomenov, ugotavlja njihovo močno odvisnost od avtosugestije, pri čemer navaja enega izmed prvih psihologov, ki se je sistematično ukvarjal z “vizionarsko imaginacijo”, H. B. Alexandra (1909): “...neka podoba vznikne in jaz si, kdo ve zakaj, rečem:

---

¹⁶ Andreas Mavromatis: *Hypnagogia. The unique state of consciousness between wakefulness and sleep*, druga izdaja, Routledge, London 1991, str. 16.

‘To spominja na žabo (ali na aligatorja ali kar si že bodi).’ In podoba se tedaj res preoblikuje v žabo.”¹⁷ Takšna ‘psihomagija’, izpričana na hipnagoški ravni, pa je zelo blizu živi umetniški imaginaciji: “Pravijo, da je Goethe vselej, kadar je zaprl oči in mislil na rožo, pred seboj uzrl cvetni venec, ki se je neprenehoma razpiral in razodeval bogastvo svojih venčnih listov.”¹⁸ Mavromatis v svoji obsežni študiji seveda piše tudi o Swedenborgu: “Še posebej je zanimivo, da je že pred davnim časom hipnagoška videnja in sanje v vmesnih stanjih raziskoval premalo razumljeni genij Swedenborg, čigar knjige o tem so bile podvržene napačno usmerjenemu kritičnemu napadu filozofa Kanta...”¹⁹.

Ernst Benz v svojem že omenjenem glavnem delu “Vizija. Spoznavne oblike in svet podob” (1969) obravnava videnja fenomenološko-religiološko, torej z drugačnega zornega kota kot psiholog Mavromatis, kljub temu pa se religiološka fenomenologija in psihologija mejnih stanj v marsičem presenetljivo dobro ujemata in dopolnjujeta. Benz obravnava razmerja med izpričanimi videnji svetnikov in njihovim asketskih življenjem, med videnji in samoto ipd., še posebno pozornost pa posveča razmerju med vizionarsko in vsakdanjo zavestjo: najprej ugotavlja težavnost fenomenološkega pristopa k videnjem in dosedanjo prevlado teoloških interpretacij; nadalje meni, da so po drugi strani tudi standardni psihološki pristopi nezadostni, kajti psihologija prepogosto podlega redukcionizmu, ki izrablja vizije za dokazovanje neke psihološke teorije. Zato Benz meni, da se je treba pri fenomenološki tipologiji vizionarskih stanj opreti na nekoga, ki jih je sam doživljal in jih obenem skušal tudi reflektirati - ter pri tem za izhodišče izbere prav Swedenborga. Benz se seveda zaveda težav takšnega pristopa, npr. moteče interakcije med izkušnjo (vizijo) in refleksijo le-te, zaveda se, da si vizionarji lahko zgradijo fantastične refleksivne sisteme, ki jih “potrjuje vsako novo izkustvo”, toda po drugi strani meni, da pri hermenevtiki vizionarstva preprosto nimamo kake boljše možnosti kot opreti se na sama pričevanja in razmišljanja prič o njihovih izkustvih: “Kot kaže, je priporočljivo, da se pri fenomenološkem opisu posameznih oblik vizionarske izkušnje držimo tistih razlikovanj, ki samim vizionarjem najbolj vzbujajo pozornost.”²⁰ Benz se v klasifikaciji videnj torej navezuje na Swedenborga, ki v svoji interpretaciji Jakobovega videnja angelov navaja pet stopenj vizionarske izkušnje.²¹ Tukaj ne moremo podrobno obravnavati vseh petih stopenj, za naš kontekst pa je zanimivo predvsem to, da Swedenborg najvišje ceni tista videnja, ki se dogajajo tako rekoč ob budni zavesti, ali, drugače rečeno, ko je v istem stanju duha prisotno oboje, tostranska budnost in onstransko videnje. Gre za “videnje z odprtimi očmi”, o katerem Benz pravi sledeče: “Prav to se Swedenborgu kaže kot največji čudež: istočasno se mudi v nebesih in na zemlji, istočasno občuje z angeli in ljudmi. Njegov notranji vid se prekriva in prežema z zunanjim, ne da bi ga pri tem ukinil ali oviral. Njegovo duhovno oko vidi stvari duhovnega sveta kakor skozi njegovo telesno oko.”²²

Swedenborgu je torej najvišje stanje duha “stanje, v katerem je človek, ko je vzet iz telesa in ne ve, ali je v njem ali zunaj njega” (gl. zgoraj, 440). To stanje je zelo blizu tistemu, ki ga Mavromatis imenuje “stanje difuzne dvojne zavesti”²³ ali “kvazihalucinatorno hipnagoško stanje”, v katerem lahko hipnagoški subjekt “opazuje razvijanje lastnih halucinacij pri polni zavesti o njihovi naravi - kar pa kljub temu ne pomeni, da so razrešene kot ‘neresnične’”²⁴. Razpravo o razmerju med hipnagoškimi stanji ter sanjami in budnostjo pa Mavromatis sklene

---

¹⁷ Prav tam, str. 54.

¹⁸ Prav tam, str. 71.

¹⁹ Prav tam, str. 99

²⁰ Ernst Benz: *Die Vision. Erfahrungsformen und Bilderwelt*, Ernst Klett Verlag, Stuttgart 1969, str. 93.

²¹ Swedenborg, *Auslegung von 1. Mos. 32, 3 Advers.*, Nr. 1353; gl. E. Benz, op. cit., str. 90 isl. Gre za naslednji pasus v Bibliji: “...Tudi Jakob je šel svojo pot. Tedaj so mu prišli nasproti angeli božji. Ko jih je Jakob zagledal, je rekel: ‘To je tabor božji.’ Zato je dal temu kraju ime Mahanaim “(1 Mz 32,2-3).

²² Ernst Benz, op. cit., str. 90.

²³ Andreas Mavromatis, op. cit., str. 73.

²⁴ Prav tam, str. 78.

z ugotovitvijo: "V hipnagogiji smo včasih v takšnem stanju, da doživljamo občutek budnosti, medtem ko vemo, da sanjamo, kar je nekaj zelo drugačnega bodisi od budnosti (in samospraševanja, ali sanjamo), bodisi od sanjanja (in prepričanosti, da se nam budnim dogaja to, kar sanjamo)."²⁵

Zanimivo je, da Swedenborg o tem "vmesnem stanju" duha, za katerega meni, da je izmed vseh petih vizionarskih stanj najvišje, priznava: "V to stanje mi je bilo dovoljeno priti le **trikrat ali štirikrat**, samo da bi zvedel, kakšno je, in da bi videl, da duhovi in angeli uporabljajo vse čute in da to velja tudi za človeka oziroma za njegov duh, kadar je povzdignjen iz telesa" (440, podčrtal M.U.). In že v naslednjem paragrafu znova pravi: "...kako je človek v duhu ponesen drugam, so me poučile žive izkušnje, vendar le dvakrat ali trikrat" (441). Doživetje, ki ga navaja kot primer takšne izkušnje, je še posebej zanimivo, morda je kaj podobnega znano tudi komu izmed nas, četudi ne govorimo o duhovih:

"Rad bi navedel en sam primer. Govoril sem некоč z duhovi, medtem ko sem hodil po ulicah nekega mesta in po poljih, in ves čas sem bil povsem buden in vse sem jasno videl. Hodil sem tako naprej, ne da bi kam zašel, in videl gaje, reke, dvorec, hiše, ljudi in druge reči. Potem ko sem že nekaj ur tako hodil, pa sem na lepem spregledal s svojimi telesnimi očmi in opazil, da sem nekje drugje. In ves iz sebe sem odkril, da sem v stanju, v kakršnem so ljudje, za katere pravijo, da so bili v duhu poneseni drugam. Zakaj v tem stanju človek ne čuti razdalj, čeravno jih je za več milj, in ne časa, čeravno ga je za več ur ali dni, in tudi utruji se ne; in nezmotljivo ubira korake po poteh, ki jih sploh ne pozna, vse do kraja, na katerega je namenjen "(441).²⁶

Ob tej redkosti najpristnejših vizionarskih izkušenj pa se zastavlja vprašanje, kako je potemtakem na njihovi osnovi Swedenborgu uspelo zgraditi celotno teologijo "Nove cerkve". Če ga prav razumem, je večino tega, kar je v onstranskih svetovih sam "slišal in videl" ter potem zapisal v svoje debele bukve, slišal in videl v vizionarskih stanjih manjše popolnosti (torej takšnih, ki so bodisi bliže sanjam bodisi bliže budnosti?) - le kako bi sicer lahko pisal takšne stavke, kot je npr. naslednji, ki se neposredno navezuje na zgoraj navedene izpovedi o redkosti najvišje izkušnje: "Pač pa mi je zdaj že več let dano govoriti z duhovi in biti z njimi, kakor da sem eden izmed njih, in sicer celo tedaj, ko sem popolnoma buden" (442). To mesto, kjer Swedenborg zatrjuje svoje večletne "duhovne izkušnje", v njegovih pričevanjih ni osamljeno, temveč se, kakor smo že rekli, ponavlja skorajda kot kak refren - kar je seveda razumljivo, kajti le kolikor je bilo njegovo občevanje z angeli in duhovi relativno trajno in nepretrgano, si je možno razložiti nastanek in avtentičnost njegovih obsežnih knjig.

Swedenborg svoje pisanje in nasploh svoje preroško poslanstvo vseskozi navezuje na **interpretacijo "notranjega pomena" Svetega pisma**. Swedenborg ne zapisuje nekega novega razodetja, temveč razkriva "notranji" ali "duhovni pomen" že obstoječega, tudi zanj edinega krščanskega razodetja: biblične Besede. To Swedenborgovo eksegetsko poslanstvo, ki naj bi pomenilo nov začetek, novo epoho v zgodovini krščanstva - še več: rojstvo samega Novega Jeruzalema, naznanjenega v kanonični Janezovi *Apokalipsi* - je najbolj razvito v dveh najobsežnejših Swedenborgovih teoloških delih, v *Arcana coelestia* (1749-56) in *Vera christiana religio* (1771), s katerima je na začetku in na koncu zamejena njegova "notranja" eksegeza Besede. Tudi na samem začetku *Nebes in pekla* (1758), Swedenborgovega tako časovno kakor tudi vsebinsko osrednjega dela, beremo o "notranjem pomenu Besede: "Zakaj v sleherni besedi Besede je skrit neki notranji pomen, ki ne razodeva naravnih in posvetnih reči, na katere meri dobesedni pomen, temveč duhovne in nebeške reči" (1). Tako, na primer, v *Apokalipsi* "sonce, ki ima otemneti, pomeni Gospoda kot Ijubezen, luna Gospoda kot vero,

²⁵ Prav tam, str. 109.

²⁶ Ta Swedenborgova izkušnja nas spomni na pripoved E.A.Poeja *A Tale of the Ragged Mountains* (Zgodba o nazobčanih gorah), ki je prevedena tudi v slovenščino.

zvezde spoznanje dobrega in resnice oziroma ljubezni in vere... *z oblaki* se razkriva dobesedni pomen Besede, s *slavo* njen notranji pomen" (prav tam). Takšno razkrivanje 'šifer' za razumevanje skrivnih sporočil Biblije - eksegeza, ki je bila del *Zeitgeista* 17. in 18. stoletja, saj jo srečamo tako pri Miltonu in pozneje pri Blaku, kakor tudi pri takratnih vodilnih filozofih, npr. pri Leibnizu - je bistvo Swedenborgovega iskanja "notranjih pomenov" Besede. Dante, ki se je imel predvsem za pesnika, ne pa za preroka ali eksegeta, je slikal peklenski ogenj v vsem čutnem žaru, kot ogenj, ki resnično gori in žge s svojimi divjimi plameni, medtem ko Swedenborg piše, da je "peklenski ogenj ljubezen do sebe in sveta" (570). Takšne alegorične razlage Svetega pisma - ki jih v zgodovini teologije ni bilo malo, saj so se začele že s Filonom Aleksandrijskim (1. st.) in zgodnjekrščanskimi apologeti, ki so poganskim izobražencem skušali razložiti pravi pomen svetopisemskih besed - so bile vselej vprašljive in podvržene kritiki tistih, katerim ni šlo za "Boga filozofov in učenjakov", marveč za "Boga očetov, Boga Izaka, Boga Jakoba..."²⁷

Pri Swedenborgu pa je zavračanje dobesednega pomena in sklicevanje na "notranji pomen" Besede še posebej vprašljivo zato, ker celoten njegov opus temelji na predpostavki, da njegove besede, njegova pričevanja o občevanju z angeli itd. razumemo *dobesedno*. Kajti, če metodo 'dešifriranja' notranjega pomena, ki jo Swedenborg uporablja v eksegezi Biblije, apliciramo na samo Swedenborgovo pisanje, potem se resničnost, ki je ireduktibilna postavka tega pisanja, sesuje sama vase - in sicer *ne glede* na to, da se videnja dogajajo v "vmesnem stanju" med budnostjo in sanjami, kakor smo ugotavljali zgoraj, kajti *tudi v tem primeru* moramo, če jemljemo Swedenborgovo pisanje *zares*, dobesedno verjeti njegovim besedam in opisom, tj. razumeti jih moramo kot pristna pričevanja o *resničnih* "vmesnih stanjih", ne pa kot nekakšne zgolj alegorične ali hermetične 'šifre', za katerimi naj bi se skrival nekakšen "notranji pomen", nekakšno 'racionalno jedro'. Namreč, če pogledamo zadevo z druge strani: če naj Swedenborgu verjamemo dobesedno (in drugače sploh ne moremo, ne da bi njegovo pisanje reducirali zgolj na nekakšno abstraktno alegoričnost) - zakaj potem tudi Svetega pisma (še toliko prej!) ne bi brali in vanj verjeli dobesedno, ne pa v njem iskali "notranji pomen", kakor to počne ekseget Swedenborg? Razmislek o njegovi eksegezi Besede nam pokaže, da je Swedenborg vendarle imel precej več skupnega z razsvetljenstvom, kakor se sprva zdi.

Razmerje med zunanostjo in notranostjo Swedenborg utemeljuje s "korespondenco". **Korespondenca** je pojem, ki zavzema prav posebno, zelo pomembno mesto v njegovi teologiji in angelologiji. Takole piše:

"Človek torej besedo, ki jo bere, razumeva v njenem dobesednem oziroma zunanjem pomenu, angeli pa v njenem notranjem oziroma duhovnem pomenu: kajti mišljenje angelov je v celoti duhovno, mišljenje človeka pa naravno. Ti dve mišljenji se zdita različni, v resnici pa sta eno in isto, saj sta v korespondenci drugo z drugim" (306).

Na nekem drugem mestu pravi še bolj izrecno:

"Človeku je torej prav po korespondencah omogočen stik z nebesi." In dalje: "Da bi se ustvarila ta povezava med nebesi in človekom, je bila Beseda zapisana v čistih korespondencah, saj so vse reči v njej, tako splošne kot posamezne, korespondence. Če bi torej človek vedel za korespondence, bi tudi razumel duhovni pomen Besede, in bi se mu potemtakem razjasnile tudi nebeške skrivnosti, o katerih zdaj ne ve dobesedno nič. Zakaj v Besedi je najti dobesedni in pa duhovni pomen" (114).

Očitno je torej, da so "notranji pomeni" Besede tesno povezani s Swedenborgovim naukom

---

²⁷ Blaise Pascal: Misli, Mohorjeva družba, Celje 1980, str. 185. O hermenevtiki svetih spisov gl. več: Marko Uršič, Možnost Jakobove lestvice, Nova revija 109-110, Ljubljana 1991.

o korespondencah, ki pa ne veljajo samo za odnose med zunanostjo in notranostjo Besede, temveč tudi za odnose med tostranstvom in onstranstvom, med naravo in duhom, med mikro- in makrokozmosom, med človekom, angeli in Bogom. Zastavlja se vprašanje, kaj vse Swedenborg razume s “korespondenco”. Racionalno vzeto gre za strukturno, topološko in imaginacijsko podobnost, za “ujemanje” med različnimi strukturami, toposi in podobami.²⁸ Vendar za Swedenborga korespondenca pomeni še precej več: “Pri starih ljudstvih...so pripadniki Cerkve občevali z nebesi, saj je znanost o korespondencah nebeška znanost” (87). In dalje: “Brez vednosti o tem, kaj je korespondenca, ni mogoče imeti jasne predstave o tem, kakšen je duhovni svet” (88); “ves naravni svet je odraz, ustrežek duhovnega sveta, pa ne le naravni svet na splošno, temveč tudi v vsaki posameznosti” (89); korespondenca je razvidna celo iz “oblike nebes... namreč, da so nebesa tako v svojih največjih kakor tudi v najmanjših rečeh sebi podobna” (200).

Swedenborg povzema nauk o korespondenci iz renesančne filozofije, od velikih renesančnih mislecev, kot so bili Marsilio Ficino, Pico della Mirandola, Giordano Bruno, pa tudi od renesančnih “prirodoslovcev”, magov in hermetikov, kakršna sta bila npr. Agrippa von Nettesheim in Paracelsus. Predpostavka renesančne “naravne magije” (*magia naturalis*), pa tudi alkimije in astrologije, je bila korespondenca med mikro- in makrokozmosom, med človekom in vesoljem. *Correspondentia* (ali *concordantia*, ujemanje) je pojem, ki je v renesansi razlagal odnose med zemljo in nebom, med naravo in duhom, med vidnim in nevidnim, pa tudi med samimi neštevilnimi stvarmi tega sveta, prepletenimi v kozmično mrežo zrcaljenj, odmevov, analogij... V mreži sveta, ki je hkrati ‘sintaksa’ jezika, se v neštevilnih korespondencah prepoznavajo različna bitja drugo v drugem in komunicirajo med seboj: “...rastlina komunicira z živaljo, zemlja z morjem, človek z vsem, kar ga obdaja” in “jezik je skrivnostna, neprozoma, vase zaprta masa, fragmentirana in enigmatična, tu in tam se meša s figurami sveta ter se z njimi prepleta: na ta način vse skupaj pletejo mrežo znamenj, v kateri vsako znamenje igra vlogo vsebine ali znaka, skrivnosti ali odprtega kazanja.”²⁹ Misel o korespondencah, ki pletejo paradigme sveta, pravzaprav izhaja iz platonizma, ki je v renesansi doživel velik razcvet po vrsti stoletij prevladujoči aristotelovski sholastiki. Pri Platonu je misel o kozmični korespondenci implicitna predpostavka tako njegove prispodobe o votlini (tj. razlage idealizma iz korespondenčnih razmerij med ognjem, soncem in Idejo dobrega ter različnimi ravnmi bivajočega), kakor tudi njegove kozmologije v *Timaju*, kjer nastopa znani motiv demiurga, božanskega umetelnika, stvarnika sveta, ki ustvarja tostranske ‘korespondence’ onstranskih idej.

Spinoza, eden izmed največjih novoveških filozofov, je učil, da sta “red in zveza idej ista kakor red in zveza stvari”³⁰; ta nauk, ki je znan tudi kot “psihofizični paralelizem”, prav tako izvira iz paradigmatične *correspondentiae* in v njem lahko razberemo eksaktno filozofsko formulacijo poznejšega Swedenborgovega prepričanja, da “je tisto, kar je duhovno, s tistim, kar je naravno, po korespondencah poenoteno” (394). Glavni problem, ki se je Spinozi in drugim racionalističnim filozofom zastavljal v zvezi s psihofizičnim paralelizmom, namreč, kaj utemeljuje sam paralelizem - problem, ki ga filozofija ni nikoli zadovoljivo rešila - se ponovi pri Swedenborgu: *correspondentia* mu služi kot *explicans* človekovega spoznanja nebes in občevanja z angeli, vendar pa sama ni nikoli *explicata* - nikoli ni razloženo, zakaj in odkod sama korespondenca: v čem je jamstvo, da je resnična, ne pa zgolj navidezna, ali, kantovsko rečeno, kateri so “pogoji izkustva” zanjo sólo. Bržkone se tega z razumom sploh ne da razložiti niti dojeti. Kant je torej imel, vsaj v filozofsko-kritičnem smislu, *in ultima linea* vendarle prav...

²⁸ Sodobni matematiki govorijo o “izomorfizmu”, sodobni analitični filozofi o “supervenienci” ipd.

²⁹ Michel Foucault: *Les mots et les choses*, Gallimard, Paris 1966, cit. po sh. prev., str. 86 in 101.

³⁰ Baruch de Spinoza: *Etika*, Slovenska matica, Ljubljana 1988, str. 140.

III

Človek je za Swedenborga, kakor že za njegove renesančne predhodnike, presečišče in vez med naravnim in duhovnim svetom, med zemljo in nebesi - pa ne samo to, saj je človek pri Swedenborgu še veliko več: krščansko učlovečenje božjega Sina je razumel in radikaliziral tako, da imajo sama "nebesa kot celota podoba človeka", ali, drugače rečeno, identiteto mikro- in makrokozmosa je pojmoval dobesedno! Takole pravi:

"Da so nebesa v vsej svoji mnogovrstni sestavi podoba enega človeka, je skrivnost, ki je doslej svet ni poznal, pač pa jo zelo dobro poznajo v nebesih. Poznavanje te skrivnosti in vseh posameznih podrobnosti, ki se nanjo nanašajo, je bistvo razuma tamkajšnjih angelov. Od tega je odvisno marsikaj, kar bi, če bi se v tem ne utemeljevalo, sploh ne vstopilo jasno in razločno v svet angelov. Ker vedo, da so nebesa s svojimi skupnostmi vred podoba človeka, nebesa imenujejo VELIKI BOŽJI ČLOVEK - božji zato, ker je Gospodovo Božje tisto, kar dela nebesa. "(59)

Nebesa so "Veliki božji človek" ali "Velečlovek" (*homo maximus*), kajti "razum in volja sta tisto, kar dela človeka... zato se človek tudi imenuje notranje in duhovno bitje. Nebesa pa so takšen človek v največji in najpopolnejši podobi" (60). Za Swedenborgovo antropično pojmovanje nebes je podoba Velečloveka bistvenega pomena, kajti "da so nebesa Velečlovek, je bilo treba povedati zato, ker brez vednosti o tem ne bi razumeli vsega drugega" (67). Osnova te misli je spet korespondenca: "...angelske skupnosti, iz katerih nebesa sestojijo, so urejene tako, kot so udje, organi in drugi telesni deli pri človeku" (94), pri čemer "nebesno kraljestvo na splošno ustreza srcu in vsemu v telesu, kar je s srcem v zvezi, duhovno kraljestvo pa pljučem in vsemu v telesu, kar je s pljuči v zvezi" (95) itd.³¹

Swedenborgovi podobi Velečloveka se je Immanuel Kant v *Sanjah duhovidca* še posebej rogal ter jo imenoval "pošastna in velikanska fantazija"³², seveda pa stvari vendarle niso tako preproste, kajti izvor in osnova podobe nebes kot Velečloveka je "**antropično načelo**"³³, ki Boga pojmuje kot Božječloveško, Swedenborg pa je to načelo zgolj radikaliziral s tem, da je zadevo razumel *prima facie*. Osnovno vprašanje je namreč v tem, ali človek sploh lahko Boga misli in vanj verjame, ne da bi pri tem predpostavljaj bolj ali manj izrazito antropično načelo. In odgovor na to vprašanje je bržkone negativen. Swedenborg torej vendarle ni zgolj "fantast", ko pravi:

---

³¹ Ideja Velečloveka ("Makrantropa"), je izpričana že v zelo starih duhovnih izročilih: v Vedah, Avesti, v babilonskih in kanaanskih verovanjih (gl. Mircea Eliade: *Histoire des croyances et des idées religieuses*, I.-III., Payot, Paris 1986-87), pa tudi pri Aztekih (gl. Theodor-Wilhelm Danzel: *The Psychology of Ancient Mexican Symbolism*, v: *Spiritual Disciplines. Papers from Eranos Yearbooks*, ur. Joseph Campbell, Bollingen Series XXX/4, Princeton 1985, str. 111 isl.).

³² I. Kant, op. cit., str. 980.

³³ Izraz 'antropično načelo' sem si sposodil iz sodobne fizike oziroma kozmologije, čeprav tam nima povsem istega pomena kot v našem kontekstu. V fiziki je antropično načelo povezano z vprašanjem, kako je mogoče - kolikor odmislimo smotrnostno (teleološko) vzročnost - da so se iz velikanskega števila možnosti, ki jih naravni zakoni dopuščajo, na zemlji razvile prav takšne razmere, ki ustrezajo človeku oziroma sploh omogočajo človekovo življenje (ravno pravšnji odstotek kisika v atmosferi, ravno pravšnja temperatura itd. itd.). Eden izmed najbolj znanih sodobnih fizikov, Stephen Hawking, v svojem popularnem delu *Kratka zgodovina časa* (CZ, 1990) formulira t.i. močno različico antropičnega načela takole: če se človek kot inteligentno bitje sprašuje: "Zakaj je vesolje takšno, kot ga vidimo?" je odgovor preprost: "Če bi bilo drugačno, tudi nas ne bi bilo!" (str. 119). Če bi to misel skušali parafrazirati po kantovsko, bi lahko rekli: meje (ali 'koordinatne') našega spoznanja so hkrati naši "pogoji možnega izkustva", Kant v spoznavnoteoretskem pogledu nikakor ni bil osvobojen antropičnega načela, temveč ga je s svojo transcendentalno filozofijo še posebej močno afirmiral. Fizikalno-kozmološko antropično načelo (kakor tudi njegova filozofska parafraza) je seveda drugačna, precej skomnejša postavka od teološkega "antropičnega načela" o katerem govorimo v našem kontekstu, kljub temu pa med obema prav gotovo obstaja povezava.

“Kajti Gospod se prikazuje v božji angelski obliki, ki pa je človeška, tistim, ki priznavajo vidno Božje in verujejo vanj, ne pa tudi tistim, ki verujejo v nevidno. Prvi namreč lahko svoje Božje vidijo, drugi pa ne” (79).

V ozadju vprašanja o “vidnosti” Božjega je davna in še vedno nerešena (verjetno tostran tudi nerešljiva) teološka dilema med teizmom na eni strani in panteizmom ali deizmom na drugi, tj. med pojmovanjem, da je Bog oseba (Božječloveško, v skrajni konsekvenci Velečlovek), in tistim drugim, ki je bilo v zgodovini krščanstva tolikokrat obsojeno kot heretično, da je Bog bodisi Narava (*deus sive natura* pri Spinozi), bodisi da je abstrakten, neoseben Zakon vesolja, kozmični Logos (v našem stoletju srečamo takšno pojmovanje npr. pri Albertu Einsteinu). S stališča krščanske ortodoksije - tako katoliške kot pravoslavne ali protestantske, ki se kljub dogmatskim razlikam glede Božječloveškega v osnovi strinjajo - je bil Swedenborg heretik, čeprav povsem drugačnega kova kot npr. Giordano Bruno, ki je zgorel na grmadi zaradi svojega panteizma (čeprav so ga uradno obsodili “čarovništva”); Swedenborg jc namreč panteizem obsojal: “...vsak človek, ki prejme kaj navdiha iz nebes, ima zmožnost, da si Boga zamišlja v človeški podobi. ...Tisti, ki so to možnost iztrebili iz sebe s svojim domišljavim razumom, si želijo nevidnega Boga...” (82). Swedenborg je bil heretik ‘z drugega konca’, ker je Božječloveško razumel preveč neposredno, kar je še posebej razvidno pri njegovem nauku o množstvu svetov v vesolju (katerega pa je očitno prevzel od Bruna, čeprav slednjega ne navaja), kjer pravi:

“V vesolju je veliko svetov in vsi so polni prebivalcev, od katerih le malokateri vedo, da se je Gospod na našem svetu učlovečil. Ker pa častijo Božje v človeški podobi, jih Gospod sprejme in vodi. O tem sem nekaj več povedal v krajšem spisu *O zemljah v vesolju* “(321).

Prebivalci drugih svetov imajo torej podoben status kot pogani na zemlji, kot tisti, ki “niso sami prav nič krivi, da ne poznajo Gospoda” (318), ki pa bodo kljub temu zveličani, zakaj “tisti, ki imajo nebesa v sebi, v nebesa tudi pridejo”(319).³⁴ V Swedenborgovem prepričanju, da tudi prebivalci drugih svetov “častijo Božje v človeški podobi” je duhovni antropocentrizem že tako ekstremen, da je že skoraj absurden. Vendar nas ta drastična *reductio ad absurdum* nehote presune in spomni na to, da je že na naši zemlji neštivilno mnogo živih bitij, ki so že po svoji naravi - ker so pač prišla na ta svet kot živali ali rastline - izobčena iz epopeje Božječloveškega. Zato je dobro, če dvakrat premislimo, preden bi se povsem strinjali z naslednjimi besedami Ernsta Benza: “Človeško (*das Menschliche*) torej ni zgolj poljuben in naključen izsek iz mnogoterih podob v univerzumu (pri tem Benz seveda navezuje na Swedenborga, op. M.U.), *ni zgolj poljubna oblika življenja med neštevilnimi drugimi*, temveč praoblika božjega življenja samega in nosi v samem sebi božje poteze, sliko osebnostne duhovne narave Boga; človeško je tista stran božjega bistva, v kateri se tisto neznano, silno, strašno božje narave obleče v podobo, v kateri se Bog razodene v svoji polnosti.”³⁵

Presenetljivo pri Swedenborgovih angelih je to, da nimajo kril. Na prvi mah pa je še bolj nenavadno, da ta njihov manjko v *Nebesih in peklu* ni prav nikjer omenjen. Vendar se temu manj čudimo, brž ko pomislimo, da je Swedenborg razumel antropično načelo *prima facie* - in zato bi bila v njegovi angelologiji krila kvečjemu moteča, saj nedvomno bolj pritičejo ptičem kot ljudem, “nbesa pa so v svoji mnogoteri sestavi kot celota podobna človeku... prav

³⁴ Med poganskimi narodi, ki pridejo v nebesa, je Swedenborg še posebej naklonjen “Afričanom”, in sicer zato, ker “je v njihovo srce vtisnjeno spoznanje, da Bog ni neviden” (514). Edini posamezni pogan, ki je poimensko naveden v *Peklu in nebesih* (pravzaprav edino lastno ime, ki nastopa v tej knjigi, če izvezamo biblične osebe), pa je rimski govornik in filozof Cicero, s katerim je bilo Swedenborgu “dovoljeno pokramljati” (322).

³⁵ Ernst Benz *Vision und Offenbarung*, Swedenborg Verlag, Zürich 1979, str. 28

do sleherne žilice in vlakna” (418). S tem v zvezi je še ena presenetljiva Swedenborgova trditev, ki jo zapiše, ko razpravlja o korespondenci: “...Človeško telo je torej tisto, v čemer se nebesa nazadnje končajo in na čemer stojijo trdno kakor na temelju” (100), v naslednjem odstavku pa dodaja: “...Tudi po tem je torej očitno, zakaj je Gospod postal človek in svojo božanskost oblekel v človeškost” (101). **Človeško telo kot “temelj nebes”** je nedvomno nenavadna misel, ki pa je vendarle bližja krščanstvu kot budizmu, daoizmu ali kakšnemu drugemu vzhodnemu soteriološkemu nauku. Še več - ta misel je pravzaprav bistveno krščanska! Po tem premisleku nas Swedenborgovo nadaljevanje skoraj ne preseneča več: “...in nebesa bi bila brez človeštva kakor hiša brez temeljev” (304). Prav tega lastnega temelja pa naj kristjani dotlej ne bi poznali:

“Krščanskemu občestvu je povsem neznano, da nebesa in pekel izvirata iz človeštva... da vsi, tako v nebesih kakor na zemlji, izhajajo iz človeškega rodu: v nebesih so tisti, ki so na svetu živeli v nebeški ljubezni in veri, v peklu pa tisti, kiso na svetu živeli v peklenki ljubezni in veri...(311)

S stališča krščanske ortodoksije so takšna verovanja seveda heretična, čeprav po drugi strani zvenijo kar ‘domače’, saj ljudje od nekdaj verujejo, da bodo, če na tem svetu živijo pravično in v skladu z božjimi zapovedmi, po smrti postali angeli v nebesih, sicer pa, da jim grozi pekel ali vsaj vice (mimogrede, poučno je, da Swedenborg govori tudi o “peklenki ljubezni in veri”). To starodavno krščansko pa tudi predkrščansko prepričanje Swedenborg v svoji eksegezi Besede radikalizira v eksplicitno trditev, da niso angeli (in hudiči, pač po zasluženju) nič drugega kot ljudje, ki so se iz tega sveta preselili na onega. Vendar pa med Swedenborgom in krščansko ortodoksijo obstaja velika razlika glede eshatologije odrešenja oz. pogubljenja. Swedenborg pravi, da pripadniki Cerkve zmotno mislijo, češ da nas vse čaka poslednja sodba (in prehod duš v nebesa ali pekel) šele na koncu časa, namreč kot *eshaton* na koncu zgodovinsko-kozmičnega časa. Namesto “linearne” eshatologije (cf. sv. Avguštin: *via recta*) Swedenborg oživlja staro gnostično **misel o “individualni” poslednji sodbi**, ki temelji na drugačnem, mističnem dojemanju “večnosti trenutka” kot odrešitve iz časa. Vsaka duša umrlega “neposredno” pride k svoji sodbi. Prestava o apokalipsi kot strašnem koncu sveta, kakor jo poznamo iz tradicionalnega branja *Razodetja* sv. Janeza na Patmosu, pa je za Swedenborga zmotna in je vzrok temu, da se ljudje potem zbegano sprašujejo:

“Kako bi moglo biti pokončano in razdejjano tako neznansko nebo, s toliko ozvezdij pa s soncem in luno; in kako naj zvezde, ki so večje od zemlje, z neba popadejo nanjo; in kako naj se telesa, ki jih pojedo črvi in použije gnitje in ki jih veter raznaša na vse konce sveta, spet sestavijo in dobijo svojo dušo: in kje naj bi medtem bila ta duša in kakšna sploh je, če so ji odvzeti čuti, ki jih je imela v telesu?”(312).

Človek je bil torej, po Swedenborgu, “ustvarjen zato, da postane angel” (315) in “vse kaže na to, da je človekov notranji del, imenovan tudi duh, v bistvu angel” (314). Ernst Benz razlaga: “Obstaja ena sama duhovna stvaritev, in to je človek. Angeli in hudiči niso nobene posebej ustvarjene kreature poleg človeka; tudi oni so ljudje na nadaljnji stopnji svojega duhovnotelesnega razvoja.”³⁶ Poslednja sodba za vsako rajno dušo se dogaja v svetu duhov, v “vmesnem stanju” med tostranstvom in onstranstvom, ki je obenem tudi razpotje med nebesi in peklu. O tem “vmesnem stanju” - katerega *Tibetanska knjiga mrtvih* imenuje stanje *bardo* - Swedenborg piše v drugem delu *Nebes in pekla* pod naslovom “O svetu duhov in o človekovem stanju po smrti”. Tam na začetku pravi:

“Svet duhov ni ne nebesa ne pekel, temveč vmesni prostor oziroma stanje med obema. Tja namreč

---

³⁶ Ernst Benz, op.cit., str. 111.

pride človek po smrti najprej, potem, po določenem času, pa je bodisi povzdignjen v nebesa ali pa vržen v pekel, glede na to pač, kako je živel na svetu (421).

Swedenborg je prepričan, da “človek tudi po smrti obdrži svojo človeško podobo” (453), saj je “podoba duha človeška zato, ker je bil človek oziroma njegov duh oblikovan po podobi nebes... in sicer po zaslugi Gospodovega Božječloveškega, po katerem obstajajo nebesa in njihova oblika” (454). Ko mu je bilo samemu dano še za življenja (v hipnagogiji?) vstopiti v vmesno stanje, so ga rajniki poučili, naj svetu sporoči, da so ohranili vse, kar so imeli na zemlji in, kot pravi, “zaželeli so si, da oznanim, da niso mrtvi, temveč da živijo kot ljudje še naprej, le da so se preselili z enega sveta na drugega in niti opazili niso, da bi kaj zgubili, saj so ohranili ne le telo in njegove čutne zaznave, temveč tudi razum in voljo...” (312), predvsem pa spomin: Človek “s seboj odnese svoj naravni spomin in v njem vse, kar je kdaj slišal, videl, prebral, zvedel ali mislil od najzgodnejšega detinjstva do konca življenja...” (461) - kako je to nepredstavljivo!³⁷ Edino, kar človek zapusti tostran, je telo:

“Večkratne izkušnje so me prepričale, da človek, ko iz naravnega sveta preide v duhovnega, kar se zgodi ob smrti, odnese vse svoje s seboj, to se pravi vse tisto, kar mu pripada kot človeku, razen zemeljskega telesa. Kajti, ko vstopi v duhovni svet oziroma v posmrtno življenje, je ravno tako v telesu, kot je bil na svetu, ne da bi videl ali občutil kako razliko. Vendar je tedaj njegovo telo duhovno, tako da je očiščeno in ločeno od vsega zemeljskega...”(461).

V teh stavkih prepoznamo odmev znamenitih besed sv. Pavla: “Sejemo zemeljsko telo, vstaja duhovno telo... Zakaj to, kar je uničljivo, si mora obleči neuničljivost, in kar je umrljivo, obleči neumrljivost“ (1 Kor 15, 44 in 53) - toda kako je to nepredstavljivo! Kako naj na tem svetu sploh kaj vemo o teh rečeh? Swedenborg pravi, da “človek, ko umre, samo preide iz enega sveta v drugega” (445) in da “vstajenje pomeni, da duh zapusti telo in vstopi v duhovni svet” (447). Toda kako se vstajenje duha zgodi, kako je mogoče, da ob zapustitvi telesa ohranimo vse, kar je pomembno, ko pa nam telo na tem svetu toliko pomeni in so spomini, ki nam jih je dovoljeno vzeti s seboj, tako tesno povezani s telesnostjo? “O tem, kako vstajenje poteka, sem bil poučen tako z besedami kakor z živo izkušnjo” (448), pravi Swedenborg. Opis njegove “izkušnje vstajenja”, ki mu je bila dana, kakor sam pravi, ko je bil “popeljan v stanje, v katerem so mi vsi telesni čuti odmrli” (449) in sta dva angela čula ob njegovem vzglavju, medtem ko e “zavohal dišavo, kakršno širi balzamirano telo” (prav tam) in “pozneje zvedel, da človekov duh, ko telo premine, ohrani svojo poslednjo misel, dokler se ne vme k mislim, ki izhajajo iz njegovega splošnega oziroma prevladujočega svetnega nagnjenja...” (prav tam) - ta opis je eden najzanimivejših paragrafov pričujoče knjige in bralca vabim, naj si ga čim bolj pozorno prebere.

Swedenborg o “vmesnem” svetu duhov uči, da gre rajna duša v njem skozi tri stanja, preden pride bodisi v nebesa bodisi v pekel, čeprav “so tudi takšni, ki ne gredo skozi, ampak so takoj po smrti bodisi vzdignjeni v nebesa ali pa vrženi v pekel. Takoj so v nebesa vzdignjeni tisti, ki so se prerodili in se tako pripravili za nebesa že na svetu...” (491); v teh predstavah prepoznamo tako srednjeveško, dantejevsko trismerno onstransko razpotje, kakor tudi tibetansko *Bardo Thödol*, v kateri beremo, da je le redkim izbrancem dana odrešitev že takoj, ko jih zaobjame “bleščeča svetloba brezbarvne luči praznine”, ne nazadnje pa se spomnimo tudi besed iz Platonovega *Faidona*, v katerem Sokrat uči, da je filozofija priprava na smrt. Tri stanja, za katera ve Swedenborg, so naslednja: stanje zunanosti, stanje notranosti in stanje priprave za nebesa.

V prvo stanje, “stanje zunanosti, pride človek nemudoma po smrti” (492); “podobno je

---

³⁷ Več o spominski onstranski ponovitvi gl.: Marko Uršič, *Prispodoba o votlini*, II. del, Nova revija 128, str. 1360 isl.

njegovemu stanju na svetu” (493), človeka prepoznajo prijatelji in razveseli se vnovičnega snidenja z njimi, “zelo pogosto se zgodi, da se snideta mož in žena, se radostno pozdravita in nato skupaj živita...” (494); ker so prišleki začudeni, da vidijo, čutijo ipd., jih prijatelji poučijo o razmerah večnega življenja (495), “skoraj vsi si želijo vedeti, ali bodo prišli v nebesa” (495) in “po tem, kam se obračajo in v katere kraje jih nese, se vidi, katera vrsta ljubezni jih vodi” (496), zakaj človekovo življenje po smrti je njegova ljubezen in vera (477), “človeka po smrti čaka njegova prevladujoča ljubezen in ta se nikdar več ne spremeni” (477). “To prvo človekovo posmrtno stanje pri nekaterih traja več dni, pri drugih več mesecev, pri tretjih pa tudi po celo leto - vendar le pri redkih dlje kot leto” (498).

“Drugo človekovo stanje po smrti se imenuje stanje notranjosti, saj je tedaj človek popeljan v notranjost svojega duha” (499). To je soočenje človeka s samim seboj in tisti, ‘ki so priznavali Boga in ljubili božje resnice, še posebej pa tisti, ki so po teh resnicah tudi živeli, imajo, ko pridejo v stanje svoje notranjosti, občutek, kakor da bi se prebudili iz sna ali pa, kakor da bi iz teme prišli v svetlobo” (506); vsak duh se izkaže natanko tak, kakršen je bil na svetu (507), vsakdo se sooči s samim seboj in s svojimi grehi (508) in prav v tem soočenju je poslednja sodba: v tem stanju se “zli duhovi ločijo od dobrih” (511). Ne sodi strašni Sodnik, temveč si vsak sodi sam: “Gospod nikomur ne odreka nebes” (525), vendar tisti, ki jih niso vredni, v njih občutijo “prej peklenške muke kot nebeško radost in se prestrašeni zaženejo v globino, z glavo navzdol ...saj nebesa nikomur ne morejo biti podarjena zgolj iz usmiljenja” (prav tam). Ernst Benz k temu dodaja: “Smrt pomeni razkritje oblike, ki jo je zasnoval notranji človek med svoim življenjem. V človeku je dejaven ‘notranji spomin’... in ta notranji spomin je knjiga življenja. Človeka ne sodi kak tuj sodnik, temveč človek sam nosi svojega sodnika v svoji notranjosti.” (op. cit., str. 111-112)

“Tretje človekovo stanje po smrti, oziroma stanje njegovega duha, je stanje pouka. To stanje je namenjeno tistim, ki imajo priti v nebesa in postati angeli, ne pa onim, ki imajo priti v pekel, saj teh ni več mogoče o ničemer poučiti” (512). Swedenborg o tem pouku piše kot o poučitvi nevednih o notranjem pomenu Besede, pri čemer gre predvsem za poenotenje zunanosti in notranjosti, ki je “modrost angelov” za (re)integracijo, duhovno združitev vsega, kar je v svetu že bilo sorodno po korespondencah, a vendar ločeno, na primer za združitev razuma in volje, spoznanja in vere ipd. Ko se pouk konča, “si nadenejo angelska oblačila, ki so večinoma bleščeče bela, kakor da bi bila iz najčistejšega lanu. Takšni potem stopijo na pot, ki pelje navzgor v nebesa” (519).

Toda ne smemo pozabiti, da “nebesa niso zunaj angela, temveč v njem: notranjost, ki je v njegovem duhu... po čemer je angel angel in obenem tudi nebesa” (53); “nebesa so tam, kjer Gospoda priznavajo, verujejo vanj in ga ljubijo” (56), zato nebesa niso v samoti, temveč v skupnosti, občestvu - **nebesa so skupnost angelov**, “nebesa se reče angelom, če jih vzamemo vse skupaj” (7); nebeških skupnosti pa je mnogo, saj “nebesa sestojijo iz nešteti skupnosti” (41). Izročilo o angelskih zborih je pri Swedenborgu prisotno v misli, da “so si vsi, ki pripadajo isti angelski skupnosti, na zunaj podobni” (47), podobni pa so si zato, ker je v nebesih zunanja podobnost odraz notranje duhovne bližine, pri čemer vsakega vleče k svojim. Zanimivo je, da drugače kot Jezus, ki je učil, da nedolžni otroci prvi pridejo v nebeško kraljestvo, Swedenborg meni, da morajo otroci šele odrasti v angele, “čeprav so na cerkvenih slikarijah angeli upodobljeni kakor otročički” (340); “kakor hitro pa postanejo razumni in modri, postanejo tudi angeli” (prav tam). To je bolj kot s krščanstvom v skladu z vzhodnimi nauki, po katerih je, kot na primer v budizmu, odrešenje dosegljivo edinole s spoznanjem. Tudi na nekem drugem mestu Swedenborg zapiše: “Prava nedolžnost pa je nedolžnost modrosti... kajti angel je v bistvu moder otrok” (278).

Angeli sicer pri Swedenborgu nimajo kril, imajo pa zato - v skladu z “antropičnim načelom” - vse človeške lastnosti: človeško postavo, razum, čustva, čute, oblačila itd. Ker angeli ‘živijo’ duhovno življenje, se tudi spreminjajo, niso statični, tako kot na starih

mozaikih in ikonah. "Čas v nebesih" so spremembe stanj angelov: "Človek misli v okvirih časa, angel pa v okvirih stanj" (166). Angeli se tudi "užalostijo" (160), čeprav so zanje v splošnem značilni mir, radost, vedrina duha (284 isl.). Z našega stališča angelom manjka samo telo, **zemeljsko telo**. In prav tu se soočimo s problemom, katerega analiza bi zahtevala posebno razpravo: zakaj pri človeku prav telo ne pride v nebesa? Zakaj je telo 'preklete'? Mar zaradi svoje očitne minljivosti, razpada, trohnenja v grobu? Toda kaj ni "naravni spomin", o katerem piše Swedenborg, češ da se ohranja tudi po smrti, ravno tako minljiv in trohljiv? Čeprav Swedenborg zavrača asketizem in trpinčenje telesa kot pot k resnici, pa ohranja in še zaostri krščansko odklanjanje zemeljske telesnosti, zakaj ujetost v njej vodi v pekel:

"Notranjost tistih, ki so v telesni ljubezni, je videti črna... kakor mračen plamen. ...Tisti, ki so v telesni ljubezni, ničesar v nebeški luči ne vidijo: zanje je namreč nebeška luč kakor gosta tema. Pač pa se jim jasna in jarka zdi peklena svetloba, ki je v resnici kakor svetlikanje brlečega oglja. ...Kdor je v telesni ljubezni, v nebesih ne more dihati" (481).

Tukaj Swedenborg govori kot moralist, kot protestantski puritanec, morda - čeprav o tem ne morem soditi - tudi kot človek, ki mu v življenju ni bilo dano užiti polne telesne ljubezni. "Poroka v nebesih", o kateri piše, je "združitev dveh duhov v enega. ...O zakoncih se potemtakem v nebesih ne govori kakor o dveh, temveč kakor o enem samem angelu" (367). Swedenborgova "poroka v nebesih" nas sicer spomni na "nebeško poroko", ki jo srečamo pri gnostikih, hermetikih in alkimistih (v sublimirani obliki pa seveda tudi v krščanstvu), vendar se od slednje loči po tem, da Swedenborg poudarja zgolj duhovno, spiritualno združitev, medtem ko je gnostični pojem *hieros gamos* (sveta poroka) precej širši in je pri njem ravno telesnost razumljena kot most k duhovnosti - kakor, čeprav na drugačen način, tudi pri krščanski evharistiji in v nauku o vstajenju telesa.

Rekel sem že, da je bližina v Swedenborgovih nebesih bližina duha: prostor v nebesih je prostor duha. Kljub temu (ali prav zaradi tega) pa je 'realistična' **scenografija**, ki nam jo Swedenborg razgrinja pred notranjim pogledom, fascinantna. Bralec si jo bo v pričujoči knjigi ogledal sam, tukaj pa naj opozorim samo na nekatere značilnosti. Oblika nebes je sferična: podobno kakor se pri Danteju vrstijo koncentrični krogi proti notranjosti, pri Swedenborgu nebeške sfere emanirajo iz osrednje Luči (ta predstava je znana iz neoplatonizma). Svetloba v nebesih je "duhovna svetloba" (127), "tisti na sredi imajo več luči, oni okrog pa manj. Skratka, angeli imajo toliko luči, kolikor sprejemajo božje resnice" (128), kajti "v Besedi se Gospod imenuje Luč"(129). Ker "v nebesih vsakdo govori skozi misel, saj je govorica nebeščanov govorica misli" (2), so nebesa spoznavno 'transparentna' - kakor "najboljši izmed vseh možnih svetov" v Leibnizovi teodiceji. Nebesa pa so tudi prekrasen vrt, paradiž, ki nas v Swedenborgovem opisu (176) spominja na kak francoski klasicistični park, saj "so vrt ali park oziroma drevje ali cvetje korespondence razuma in modrosti" (prav tam); tudi arhitektura v nebesih, angelska bivališča in domovi, so kakor cesarske palače, seveda pa še veliko, veliko lepše: "Videl sem nebeške palače, katerih veličastnost presega moč človeških besed "(185). Skratka: podoba *civitas Dei* (Božje države) se je od sv. Avgušтина do Swedenborga izpopolnila podobno, kakor so se v tem času človeške institucije na zemlji. Swedenborg obširno predstavlja nebesne institucije, od uprave in bogoslužja, prek jezika in pisave, do poklicev in zakonov, vendar se pri vseh podrobnostih, ki jih navaja, ne moremo znebiti občutka, da so nam vse te stvari že preveč znane iz našega tostranskega sveta.

Navsezadnje bi bilo treba v tej uvodni besedi, ki govori o *Nebesih in peklu*, povedati še kaj o peklu, čeprav smo ga že doslej nekajkrat omenjali. Dantejeva *Božanska komedija* se začne s peklom in konča z nebesi (pri čemer je *Pekel* bržkone tudi najzanimivejši del te nesmrtno

poeme), pri Swedenborgu pa so nebesa tako v ospredju pozornosti, da pekel pride na vrsto šele prav na koncu, v tretjem delu knjige, ki obsega le nekaj več kot desetino celotnega besedila. Razlog ni v tem, da pekel za Swedenborga ne bi bil pomemben, pač pa, **da med nebesi in peklom** vlada simetrija - in ko spoznamo en del zrcalne slike onstranstva, *eo ipso* spoznamo že tudi njegovega temnega dvojnika: kajti pekel je odsotnost nebes in temna senca nebeške luči. Globalno simetrijo med peklom in nebesi (ter središčnimi vicami) lahko ugotovljamo sicer tudi pri Danteju, vendar sta pri njem oba dela zrcalne slike zanimiva že zato, ker v *Božanski komediji* nastopajo konkretne rajne duše, ki s svojimi individualnimi usodami vnesejo asimetrijo v pesniško še posebej zanimive detajle. V Swedenborgovih *Nebesih in peklu* pa individualno prepoznavnih angelov in duhov - razen Cicera - sploh ni, niti ne srečamo nobenega prepoznavnega hudiča, čeprav baje angelci in hudobci z lastnimi imeni nastopajo v nekaterih drugih Swedenborgovih delih. Vendar tako pri Danteju kakor tudi pri Swedenborgu niti globalna simetrija ni popolna, saj so domovanje samega Gospoda nebesa in iz nebes Gospod vlada tudi peklu. Sicer pa je pri Swedenborgu, ko nam pred notranje oči priključuje podobe peklenskih vrat, votlin in globočin, močno prisotna dantejevska oziroma srednjeveška krščanska ikonografija. Ločnica med Dantejem in Swedenborgom ni toliko v sliki pekla, marveč v pomenu te slike: pri prvem je pesniška, pri drugem pa preroško-vizionarska. Pri Swedenborgu ne moremo odmisлити resničnostne funkcije njegovega besedila.

In kakšen naj bo sklep? Kako naj si navsezadnje odgovorimo na vprašanja, ki smo si jih zastavili na začetku: Se je Swedenborg resnično pogovarjal z angeli in duhovi umrlih? Mar angeli in duhovi obstajajo? Je bil naš duhovidec prerok ali zgolj "fantast"? Odkrito moram priznati: dokončnih odgovorov na ta vprašanja ne poznam. V uvodni besedi sem svoje misli pretežno podrejal Swedenborgovim, z lastnim notranjim pogledom sem skušal uzreti ali vsaj zaslutiti razsežnosti njegovega videnja. Onstransko potovanje po *Nebesih in peklu* me je pritegnilo, čeprav sem bil do Swedenborgovega duha mestoma tudi kritičen. Branje njegovih del je nedvomno zanimivo in presunljivo spričo vizionarske navdahnjenosti in pesniške lepote, ki izžarevata iz njih. Pričujočo knjigo Swedenborg zaključuje z besedami: "Zakaj vse, kar ljubimo, z lučjo vstopa v mišljenje našega duha, še posebej kadar je ljubljena resnica, kajti resnica je vsa, kar je je, v luči" (603). Upajmo in verjemimo, da je tako.

UVOD

1. Ko Gospod v navzočnosti svojih učencev govori o dovršitvi veka, to je zadnjega obdobja Cerkve, proti koncu tistega dela, kjer napoveduje, kakšna bodo z vidika ljubezni in vere zaporedna stanja te Cerkve, pravi takole:

Takoj po stiski tistih dni bo soncc otemnelo in luna ne bo dajala svetlobe. Zvezde bodo padale z neba in nebeške sile se bodo majale. Tedaj se bo prikazalo na nebu znamenje Sina človekovega in tolkli se bodo po prsah vsi rodovi na zemlji. Videli bodo Sina človekovega, kako prihaja na oblakih neba z veliko močjo in slavo. Poslal bo svoje angele ob mogočnem donenju trobente in zbrali bodo njegove izvoljene od štirih vetrov, od enega konca neba do drugega.

Tisti, ki te besede razumevajo dobesedno, verujejo, da se bo v tem zadnjem obdobju, ki mu pravimo tudi poslednja sodba, vse dogajalo natanko tako, kot je popisano. Verujejo torej ne le, da bosta sonce in mesec otemnela in da bodo zvezde padale z neba, da se bo na nebu prikazalo znamenje Gospodovo in da se bo na oblakih videlo tudi njega samega in angele s trobentami, temveč tudi to, kar je napovedano drugje, namreč, da bo ves vidni svet uničen, namesto njega pa bosta nastala nova zemlja in novo nebo. Takšno je dandanašnji mnenje večine članov Cerkve. Vendar ti, ki tako verujejo, ne poznajo skritih pomenov, ki tičijo za sleherno besedo Besede. Zakaj v sleherni besedi Besede je skrit neki notranji pomen, ki ne razodeva naravnih in posvetnih reči, na katere meri dobesedni pomen, temveč duhovne in nebeške reči. In to ne velja le za pomen skupin besed, marveč tudi za vsako posamezno besedo. Zakaj Beseda je bila zapisana v čistih korespondencah¹, da bi se njen notranji pomen razodeval v sleherni besedi. Kakšen je ta pomen, je mogoče videti iz tega, kar je bilo povedano in prikazano v delu ARCANA CAELESTIA (Nebeške skrivnosti), pa tudi iz tega, kar povzema moja razlaga belega konja, omenjenega v Razodetju (O BELEM KONJU). V tem pomenu je namreč treba razumeti, kar Gospod v omenjenem besedilu pravi o svojem

---

¹ Izraz izvira iz nlat. *correspondentia* in ima v pričujočem delu poseben pomen, na katerem je Swedenborg, kot bo videti pozneje, utemeljil svoj osrednji nauk. Bistvo tega nauka je, da so vse reči na tem svetu *korespondence* reči iz duhovnega sveta in so torej nekakšni snovni odrazi in izrazi oziroma dvojniki svojih duhovnih vsebin, katerim *ustrezajo* (*correspondere*), hkrati pa tudi *sporočevalci* ("korespondenti", "dopisovalci"), teh vsebin. Poleg tega "korespondenca" ne označuje le analognih entitet, temveč tudi *zakonitost* oz. *odnos* med njimi, saj se po swedenborgovsko pravi, da so tukajšnje stvari v *korespondenci* s svojimi tamkajšnjimi duhovnimi pravzori. Ta odnos pa je takšen, da ne le vse tukajšnje v popolnosti ustreza tamkajšnjemu, temveč je tudi vse z vsem notranje (v zadnji instanci pa tudi zunanje) povezano, in sicer najmanj dvojno: povezane so namreč stvari iz snovnega sveta s stvarmi iz duhovnega sveta, *po le-teh* pa tudi vse stvari snovnega sveta med seboj; med seboj so namreč povezane – in torej tudi v nekakšni "korespondenci" – prav zato, ker so v *korespondenci* s svojimi duhovnimi ekvivalenti; po teh oziroma po njihovi "interni" povezanosti pravzaprav dobivajo ves svoj smisel. Prav *korespondenca* je torej tisto, kar drži skupaj snovni oz. "naravni" svet, *korespondence* pa so "dopisniki smisla", in če teh ne bi bilo, bi se svet v nesmislu združil vase.

Korespondenca, če gledamo še malce dlje, je pravzaprav vse razen samega "Odpošiljatelja" in njegove emanacije, t.j. "Božjega", z drugimi besedami, je v smislu, po Božjem povezano stvarstvo. Bog je v njegovi sredini kakor Sonce (korespondenca) v našem osončju in meče "luč in toploto", se pravi svojo prapodobno v temo. Korespondence nastajajo na površini sfer, ki ga obdajajo in ki so svetovi. Čista in enovita luč prapodobe se na teh sferah lomi v žive in mnogotere odseve: Če je sfera (svet) finejša, v finejše, presojnejše (korespondence), če je bolj groba, pa v bolj grobe in težje razvidne.

Da torej te grobosti in nerazvidnosti ne bi še poglobljajal, se kljub nekaterim skušnjavam nisem odločil za slovenjenje izraza *korespondenca*, saj menda ni slovenske besede, ki ne bi tako ali drugače pristransko in le delno osvetljevala izvirmika. S slovenjenjem sem si pomagal le občasno in le tedaj, ko je iz konteksta dovolj očitno, za kaj gre. - op. prev.

prihodu na oblakih neba. V tem delu besedila "sonce", ki ima otemneti, pomeni Gospoda kot ljubezen, "luna" Gospoda kot vero, "zvezde" spoznanje dobrega in resnice oziroma ljubezni in vere, "znamenje" Sina človekovega na nebu razodevanje božje Resnice, "rodovi na zemlji, ki se bodo tolkli po prsih" vse, kar se nanaša na resnico in dobro oziroma na ljubezen in vero, "Sin človekov, ki prihaja na oblakih neba z veliko močjo in slavo" njegovo navzočnost v svetu in razodetje; z "oblaki" se razkriva dobesedni pomen Besede, s "slavo" njen notranji pomen, "angeli, ki pridejo ob mogočnem donenju trobente" pa pomenijo nebesa, odkoder prihaja božja resnica. Očitno je torej, da te Gospodove besede pomenijo, da bo ob koncu Cerkve, ko ne bo več ljubezni in potemtakem tudi vere ne, Gospod odpečatil notranji pomen Besede in razkril skrivnosti nebes. Skrivnosti, ki jih jaz razkrivam na naslednjih straneh, zadevajo nebesa in pekel pa tudi človekovo posmrtno življenje. Pripadnik Cerkve dandanašnji komaj še kaj ve o nebesih in o peklu ter o svojem življenju po smrti, čeravno je v Besedi vse lepo pojasnjeno in opisano. Med tistimi, ki so rojeni znotraj Cerkve, se najdejo celo taki, ki vse to mimo zanikujejo in v srcu govorijo:

"Kje pa je kdo, ki bi prišel z onega sveta in nam vse to potrdil?" Da ne bi takšna malodušnost, ki je doma še posebej pri tistih, katerih modrost je od tega sveta, okužila in spridila tudi njih, ki so čistega srca in čiste vere, mi je bilo dano, da zahajam med angele, govorim z njimi, kakor človek govori s človekom, in videvam, kaj vse je v nebesih in kaj vse v peklu, in sicer že celih trinajst let. Dovoljeno mi je bilo tudi, da vse to popišem, kakor sem videl in slišal, v upanju, da tako nemara v nevednost posije luč in se nevera razblini. Vzrok temu neposrednemu razodetju pa je prav tisto, kar naj bi bilo mišljeno s "prihodom Gospodovim".

GOSPOD JE BOG NEBES

2. Najprej in predvsem je treba vedeti, kdo sploh je Bog nebes, saj je od tega odvisno vse drugo. Nikjer v nebesih ne priznavajo drugega Boga nebes kakor Gospoda. Tam namreč pravijo, kakor je sam dejal:

...da sta on in Oče eno... da je Oče v njem in on v Očetu... da vse, kar ima Oče, je njegovo... da iz njegovega jemlje in bo vam oznanjeval

Jn 10, 30,38; 14,10,11; 16,13-15

O tem sem se z angeli kar pogostoma razgovarjal, in vselej so mi zatrjevali, da v nebesih ne morejo razlikovati Božjega v trojnosti, saj vedo in tudi vidijo, da je Božje eno samo in da je kot takšno tudi v Gospodu. Povedali so mi celo, da ljudje, ki prihajajo s tega sveta in ki si kot verniki Cerkve zamišljajo troje božanstev, niso pripuščeni v nebesa, saj njihova misel bega od enega do drugega, tam pa ni dovoljeno misliti tri, reči pa ena. Tako pa je zato, ker v nebesih vsakdo govori skozi misel, saj je govorica nebeščanov govorica misli. Zato tisti, ki so na tem svetu Boga videli kot trojstvo in so si o vsakem od teh treh vidikov ustvarili svojo predstavo, niso pa teh predstav potem zedinili in strnili v Gospodu, ne morejo biti sprejeti. Zakaj v nebesih si vsi izmenjajo vse misli, in če bi tja zašel kdo, ki bi mislil tri, govoril pa ena, bi ga nemudoma odkrili in zavrnil. Vedeti pa je treba, da vsi tisti, ki niso ločili resnice od dobrega oziroma vere od ljubezni, sprejmejo, potem ko so v onstranstvu poučeni, nebeško resnico o Gospodu, namreč, da je on Bog stvarstva. Drugače je pač z onimi, ki so ločevali vero in življenje, to je, ki niso živeli v skladu z nauki resnične vere.

3. Zunaj nebes so vsi tisti iz občestva Cerkve, ki so priznavali edino Očeta, Gospoda pa zanikovali, in so se v tej veri utrdili; in ker jih ne doseže noben vpliv iz nebes, kjer častijo edinole Gospoda, postopoma zgubijo tudi siceršnjo zmožnost presoje o tem, kaj je resnično in kaj ne, in nazadnje postanejo kakor mutci ali pa klatijo neumnosti in blodijo naokrog, mlahavih in mahedravih rok, kakor da bi jim manjkalo moči v sklepih. Zunaj nebes ostanejo tudi tisti ki so zanikovali Gospodovo božjo naravo in ki so kakor sociniani² priznavali samo njegovo človeško naravo. Te odpeljejo nekoliko naprej proti desni in jih spustijo v globočavo, tako da so povsem ločeni od preostalih kristjanov. Za tiste pa, ki pridigajo vero v nevidno Božje, kateremu pravijo Bit (*Ens*)³ vesolja, od katere vse dobiva svoj obstoj, vero v Gospoda pa zavračajo, se izkaže, da ne verujejo v nikakršnega Boga, zakaj zanje je to nevidno Božje kakor narava v njenih počelih, ki je vera in ljubezen ne moreta doseči, saj je ni mogoče misliti. Te pošljejo med tiste, ki se imenujejo naturalisti. Drugače pa se godi tistim, ki so bili rojeni zunaj Cerkve in ki jim pravimo pogani oziroma “narodi”, o teh bo več rečeno pozneje.

4. Vsi otroci, ki sestavljajo tretjino nebes, se uvajajo v spoznavanje in vero, da je Gospod njihov Oče, in nato, da je Gospod tudi Gospod vsega, se pravi Bog nebes in zemlje. V nadaljevanju bomo videli, da otroci v nebesih odraščajo in se v spoznanju spopolnjujejo, tako da po umnosti in modrosti dosežejo celo angele.

5. Kdor pripada Cerkvi, ne more dvomiti o tem, da je Gospod Bog nebes, saj nas on sam uči, da je vse, kar je Očetovo, njegovo

Mt 11,27; Jn 16,15; 17,2

In da

mu je dana vsa oblast v nebesih in na zemlji.

Mt 28,18

“V nebesih in na zemlji” pravi zato, ker on, ki vlada nebesom, vlada tudi zemlji, saj je eno odvisno od drugega. To, da vlada nebesom in zemlji, pomeni, da prejemamo od njega sleherno dobro, ki zadeva ljubezen, in sleherno resnico, ki zadeva vero, se pravi vso umnost in modrost, in potemtakem vso srečo, skratka, večno življenje. Tudi to je učil Gospod, ko je rekel, da

kdor veruje v Sina, ima večno življenje; kdor pa v sina ne veruje, ne bo prišcl v življenje.

Jn 3,36

In potem:

Jaz sem vstajenje in življenje: kdor veruje vame, bo živel, tudi če umrje in kdorkoli živi in veruje vame, vekomaj ne bo umrl.

---

² Pripadniki verskega gibanja iz 16. stol., ki ga je utemeljil Socinus in ki je zanikovalo sveto trojico, Kristusovo božjo naravo, sadove njegove smrti na križu in izvirmi greh. - op. prev.

³ Swedenborg nekatere ključne filozofske pojme, kot so *Ens*, *Esse ipd.*, uporablja precej ohlapno (angl. prevajalec je npr. gornji *Ens* prevedel v soul oz. dušo), in pogosto se eno pomensko prekriva z drugim. Zato sem se pri prevajanju teh izrazov opiral predvsem na njihov smisel, kolikor je razviden iz konteksta.

Latinski izrazi v ležečem tisku so vzeti iz angleškega prevoda. tiste v navadnem tisku pa sem iz latinskega izvirnika, kadar se mi je zdelo koristno, vstavil sam. op. prev.

In potem:

Jaz sem pot, resnica in življenje.

Jn 14,6

6. Videl sem duhove, ki so, dokler so živeli na svetu, priznavali Očeta, pri tem pa si Gospoda niso znali predstavljati drugače kot človeka, in potemtakem niso verovali, da je on Bog nebes. Zaradi tega jim je bilo dovoljeno, da so tavalili naokrog, kamor jih je pač nosila volja, in poizvedovali, ali so nemara kje še kaka druga nebesa, razen Gospodova. Iskali so jih več dni, pa nikjer niso našli drugih. Ti duhovi so prišli izmed tistih, ki so si nebeško blaženost zamišljali kot slavo in gospodovanje, in ker se niso mogli dokopati do tega, po čemer so koprneli, in ker jim je bilo pojasnjeno, da nebesa niso to, so se oznejevoljili in so si zaželeli nebes, kjer bi lahko gospodovali nad drugimi in se bleščali v slavi, kakršna je slava sveta.

GOSPODOVO BOŽJE DELA NEBESA TO, KAR SO

7. Nebesa se reče angelom, če jih vzamemo vse skupaj, saj nebesa sestavljajo, vendar je tisto, po čemer nebesa so, kar so, v celoti in v posameznem, prav tisto Božje (Divinum), ki izhaja iz Gospoda, vpliva na angele in je od njih sprejeto. To Božje, ki izhaja iz Gospoda, pa je dobro ljubezni in resnica vere. Angeli so torej angeli prav po tem, da prejemajo dobro in resnico od Gospoda, in po tem so tudi nebesa to, kar so.

8. Vsakdo v nebesih ve, veruje in celo čutno dojema, da ničesar, kar je od dobrega, ne želi in ne počne sam od sebe in da ničesar, kar je od resnice, ne misli in ne veruje iz samega sebe, temveč iz Božjega, potemtakem iz Gospoda, in da dobro in resnica, ki izhajata iz njega samega, nista ne dobro ne resnica, saj ju ne navdihuje Božje. Angeli iz najbolj notranjih nebes ta vpliv tudi jasno zaznavajo in čutijo, in čim več ga prejemajo, bolj se jim zdi, da so v nebesih, saj so tem bolj v ljubezni in veri ter v luči razuma in modrosti in je potemtakem tem večja njihova nebeška radost. Ker vsa ta [stanja] izhajajo iz Gospodovega Božjega in ker prav v njih angeli nahajajo nebesa, je jasno, da so nebesa to, kar so, prav po Gospodovem Božjem, ne pa po tistem, kar je angelom lastno (pro-prium). Zaradi tega se nebesa v Besedi imenujejo "bivališče" Gospodovo in "njegov prestol" in zaradi tega se tistim, ki so tam, reče, da so v Gospodu. O tem, kako Božje izhaja iz Gospoda in napolnjuje nebesa, pa bom kaj več povedal pozneje.

9. Angeli pa gredo v svoji modrosti še dlje in pravijo, da ni od Gospoda samo vse, kar je dobro in resnično, temveč sploh vse, kar biva. To utemeljujejo s trditvijo, da nobena stvar ne obstaja sama po sebi, temveč šele po nečem, kar je pred njo. Vse stvari torej nastajajo iz Prvotnega, ki mu pravijo Bit (*Esse*) življenja vsega in po katerem vse obstaja. In vse, kar obstaja, v svojem obstoju vztraja, zakaj obstajanje je nenehno nastajanje, in tisto, kar po posrednem ni v nenehnem stiku s Prvotnim, izgine in se pogrezne v nič. Pravijo tudi, da vse življenje izvira iz enega samega izvira in da je življenje slehernega človeka tok, ki teče iz njega in ki bi nemudoma odtekel, če se ne bi nenehno napajal iz tega vira. Pravijo tudi, da iz tega izvira življenje, ki je v Gospodu, ne priteka nič razen božjega dobrega in božje resnice,

ki na vsakega vplivata tako, kakor ju sprejema. Če ju sprejema z vero in življenjem, v njiju najde nebesa, če pa ju zavrača in duši, ju spridi v pekel, saj spreminja dobro v zlo in resnico v laž ter potemtakem življenje v smrt. Dejstvo, da vse življenje prihaja od Gospoda, utemeljujejo z dejstvom, da se vse stvari v vesolju nanašajo na dobro in na resnico, se pravi življenje človekove volje, ki je življenje njegove ljubezni, na dobro, življenje človekovega razumevanja, ki je življenje njegove vere, pa na resnico. Ker torej vse, kar je dobro in resnično, prihaja od zgoraj, prihaja od zgoraj tudi vse, kar je življenje. Ker je takšno njihovo mnenje, angeli zavračajo vsakršno hvalo na račun njihovih dobrih del in se nejevoljno umaknejo, kakor hitro jim hoče kdo pripisovati zasluge za dobro. In kar ne morejo se načuditi človeku, ki misli, da je moder sam po sebi ali da dela dobro sam po sebi. Zanje namreč dobro, ki ga človek počne zavoljo samega sebe, ni dobro, saj izhaja iz njega samega; resnično dobro, za katero pravijo, da izhaja iz Božjega, je zanje tisto dobro, ki ga človek stori zavoljo dobrega samega, in ravno iz takšnega dobrega, pravijo, se porajajo nebesa, zakaj to Dobro je Gospod.

10. Duhovi, ki so se za življenja na zemlji utrjevali v prepričanju, da dobro, ki ga počno, in resnica, v katero verujejo, izvirata iz njih samih oziroma sta njihova last - o čemer so prepričani vsi tisti, ki zasluge za svoja vrla dejanja pripisujejo sebi in se imajo za pravične - niso sprejeti v nebesa. Angeli se jih izogibajo in jih imajo za neumneže in tatove, neumneže zato, ker imajo nenehno zgolj sebe pred očmi, ne pa Božjega, tatove pa zato, ker si prilaščajo, kar je Gospodovo. Ti so nasprotni temu, kar verujejo v nebesih, namreč da je navzočnost Gospodovega Božjega med angeli tisto, po čemer nebesa so, kar so.

11. Gospod tudi uči, da so tisti, ki so v nebesih in v Cerkvi, v Gospodu in da je Gospod v njih, saj pravi:

Ostanite v meni in jaz v vas. Kakor mladika ne more sama roditi sadu, če ne ostane na trti, tako tudi vi ne, če ne osranete v meni. Jaz sem trta, vi mladike. Kdor živi v meni in jaz v njem, rodi obilo sadu, kajti brez mene ne morete ničesar storiti.

Jn, 15, 4,5

12. Glede na doslej povedano torej lahko rečemo, da Gospod prebiva pri nebeških angelih v tem, kar je njegovo, in da je potemtakem Gospod tisto Vse v vsem, kar je v nebesih. To pa zato, ker je dobro, ki izhaja iz Gospoda, Gospod v angelih, zakaj tisto, kar izhaja iz njega, je on sam. Jasno je tudi, da so za angele nebesa prav tisto dobro, ki izhaja iz Gospoda, ne pa nekaj, kar bi bilo njim lastno.

GOSPODOVO BOŽJE V NEBESIH JE LJUBEZEN DO NJEGA IN USMILJENJE DO BLIŽNJEGA

13. Božje, ki izhaja iz Gospoda, se v nebesih imenuje božja resnica, zakaj je tako, pa bom pojasnil pozneje. Ta božja Resnica priteka v nebesa od Gospoda, iz njegove božje ljubezni. Božja ljubezen in božja resnica sta torej med seboj povezani, kakor sta povezana sončni ogenj in svetloba, ki ju uživamo na zemlji, pri čemer je ljubezen kakor sončni ogenj, resnica pa kakor sončna svetloba. Po korespondenci namreč ogenj pomeni ljubezen, svetloba pa resnico, ki iz te ljubezni izhaja. Po tem torej lahko vidimo, kakšna je božja resnica, ki izhaja iz božje ljubezni; v svojem bistvu je božje dobro, združeno z božjo resnico, in ker je

združeno, da je življenje vsemu, kar je v nebesih, natanko tako kot sončna toplota, združena s svetlobo na zemlji, stori, da zemeljski plodovi spomladi vzkalijo in poleti obrodijo. Drugače pa je, kadar se svetlobi ne pridruži toplota, se pravi, kadar je ta svetloba hladna. Tedaj so vse reči otrple in brez življenja. To božje dobro, ki ga lahko priličimo toploti, je dobro ljubezni pri angelih, božja resnica, ki jo lahko priličimo svetlobi, pa tisto, po čemer in od česar prihaja dobro ljubezni.

14. Božje v nebesih, po katerem nebesa sploh so, kar so, je ljubezen, zakaj ljubezen je duhovna združitev. Združuje namreč angele z Gospodom pa tudi drugega z drugim, tako da so v tej združenosti v Gospodovih očeh kakor eno. Še več, ljubezen je sama bit (*esse*) življenja vsakogar, in tako ljudje kot angeli imajo svoje življenje prav po njej. O tem, da človek svojo notranjo živost dolguje prav ljubezni, se lahko prepriča vsak, kdor o tem preudari, saj se ob njeni navzočnosti ogreje, v njeni odsotnosti ohladi - in če mu je povsem odtegnjena, umre. Vedeti pa je tudi treba, da je življenje vsakogar takšno, kakršna je njegova ljubezen.

15. V nebesih je dvoje različnih ljubezni, ljubezen do Gospoda in ljubezen do bližnjega, in sicer v najbolj notranjih oziroma tretjih nebesih ljubezen do Gospoda, v drugih oziroma srednjih ljubezen do bližnjega. Vsaka izhaja iz Gospoda in vsaka dela nebesa. V čem je razlika med tema ljubeznima in kako sta povezani, se v nebesih kaže v jasni luči, na zemlji pa le motno. V nebesih ljubiti Gospoda ne pomeni ljubiti Gospoda kot osebo, temveč dobro, ki izhaja iz njega, ljubiti dobro pa pomeni hoteti dobro in delati dobro iz ljubezni; ljubiti bližnjega ne pomeni ljubiti nekoga kot osebo, temveč resnico, ki izhaja iz Besede, ljubiti resnico pa pomeni hoteti resnico in delati v skladu z njo. Potemtakem je jasno, da se ti dve ljubezni razlikujeta, kakor se razlikujeta dobro in resnica, in da sta združeni, kakor sta združena dobro in resnica. Vse to pa le stežka razume človek, ki ne ve, kaj je ljubezen, kaj je dobro in kaj je bližnji.

16. O tem sem z angeli večkrat govoril. Čudili so se, kako da pripadniki Cerkve ne vedo, da ljubiti Gospoda in bližnjega pomeni ljubiti dobro in resnico, in sicer zato, ker je to dvoje predmet hotenja; vedeli bi namreč lahko, da človek svojo ljubezen kaže tako, da hoče in dela vse, kar hoče drugi, v zameno za to pa tudi sam prejme ljubezen in je združen s tistim, ki ga ljubi, ne pa tako da ljubi drugega, ne da bi se menil za njegovo voljo, saj to sploh ni prava ljubezen. Rekli so tudi, da bi ljudje morali vedeti, da je dobro, ki izhaja iz Gospoda, njemu samemu podobna, saj je on sam v njem, in da tisti, ki hočejo in delajo tako, da dobra dela in resnica postanejo njihova življenjska načela, postanejo kakor on in se z njim povežejo. Resnično, hoteti pomeni rad delati. Da je to res tako, nas uči tudi Gospod v Besedi, ko pravi:

Kdor ima moje zapovedi in jih spolnjuje, me ljubi; kdor pa me ljubi, ga bo ljubil moj Oče, pa tudi jaz ga bom ljubil... Prišla bova k njemu in prebivala pri njem.

Jn 14, 21,23

In potem:

Če boste spolnjevali moje zapovedi, boste ostali v moji ljubezni.

Jn 15, 10

17. Vse izkušnje v nebesih izpričujejo, da je Božje, ki izhaja iz Gospoda in prehaja v angele

ter nareja nebesa, ljubezen. Zakaj vsi, ki so tam, so oblike ljubezni in usmiljenja in se kažejo v neizrekljivi lepoti, saj ljubezen sije iz njihovih obrazov, njihove govorice in iz vsake podrobnosti njihovega življenja. Vrh tega iz slehemega angela in slehernega duha izžarevajo duhovne sfere in ga obdajajo, in po teh sferah se vidi, včasih tudi z dokajšnje oddaljenosti, kakšna je njegova ljubezen. Zakaj te sfere sevajo iz življenja njegovega občutja oziroma misli, ki iz občutja izvirajo, ali iz življenja njegove ljubezni oziroma vere, ki iz ljubezni izvira. Sfere, ki se širijo okrog angelov, so tako polne ljubezni, da vplivajo na najgloblje življenjske vzgibe tistih, s katerimi se družijo. Sam sem jih često videval, in tako so vplivale tudi name. O tem, da angeli svoje življenje črpajo iz ljubezni, me je nadalje prepričalo tudi dejstvo, da se v onstranstvu vsakdo obrača tja, kamor mu veva njegova ljubezen. Tisti, ki ljubijo Gospoda in svojega bližnjega, se nenehno obračajo h Gospodu, tisti pa, ki ljubijo predvsem sebe, se od njega nenehno odvrtačajo. To se kaže pri vsakem zasuku telesa. Zakaj v onem življenju se položaji, ki jih tamkajšnji prebivalci zavzemajo v prostoru, skladajo s stanjem njihove notranjosti, kar velja tudi za tamkajšnje strani neba, ki niso določene tako kot na zemlji, temveč se ravnajo po tem, kam kdo gleda. Niso pa angeli tisti, ki se obračajo h Gospodu, marveč Gospod obrača k sebi tiste, ki radi počno, kar je njemu po volji. Toda več o tem bom povedal v nadaljevanju, na straneh, kjer bodo [opisane] strani neba v onstranstvu.

18. Božje Gospoda v nebesih je ljubezen, zakaj ljubezen je posoda vsega, kar je v nebesih, to je miru, razuma, modrosti in sreče. Ljubezen namreč sprejema vse tisto, kar se z njo sklada; želi si ga, išče ga in ga vpija, sama od sebe, saj si nenehno želi, da bi se obogatila in spolnila z njim. To človek pravzaprav zelo dobro ve; ali ni namreč tako, kakor da bi ljubezen pri njem raziskovala zakladnico spomina in iz njega jemala vse, kar se sklada z njo, ter zbirala in urejala v sebi in pod seboj - v sebi zato, da bi pripadlo njej, pod seboj pa zato, da bi ji služilo - drugo, kar se z njo ne sklada, pa zavračala in izganjala? Da ima ljubezen res sposobnost, da sprejema resnice, ki se z njo skladajo, in željo, da jih k sebi pripoji, je več kot zgovorno potrdila izkušnja nekaterih, ki so bili vzdignjeni v nebesa. Čeravno so bili preprostega duha, dokler so živeli na zemlji, so med angeli dosegli angelsko modrost in nebeško blaženost. Dosegli pa so jo zato, ker so ljubili dobro in resnično zavoljo dobrega in resničnega in ker so s tem dvojim prepojili svoje življenje, tako da so dobili zmožnost sprejemati nebesa, z vsem, kar je neizrekljivega v njih. Tisti, ki ljubijo le sebe in svet, te zmožnosti nimajo. Ti se odvrnejo od nebeških darov in o prvem dotiku z njimi zbežijo proč in se povežejo s tistimi v peklu, ki ljubijo enako kakor oni. Nekateri duhovi so dvomili, da ima nebeška ljubezen res takšne zmožnosti, in so se želeli prepričati, ali je res tako. Zato so bili popeljeni v stanje nebeške ljubezni in vse tisto v njih, kar bi ji nasprotovalo, je bilo začasno odstranjeno. Potem so bili popeljeni malo stran, tja, kjer so angelska nebesa, in od tam so govorili z menoj ter mi povedali, da občutijo tolikšno notranjo srečo, da je ni moč opisati z besedami, in hudo so obžalovali, da se bodo morali vrniti v svoje nekdanje stanje. Tudi drugi so bili popeljeni v nebesa, in čim višje in čim bolj v notranjost so bili povzdignjeni, več razuma in modrosti so okusili, tako da so lahko dojemali tudi tisto, kar jim je bilo dotlej nedojemljivo. Jasno je torej, da je ljubezen, ki izhaja iz Gospoda, posoda nebes in vsega, kar je tam.

19. O tem, da ljubezen do Gospoda in ljubezen do bližnjega skrivata v sebi vse božje resnice, potrjujejo tudi besede Gospoda samega, ko o njiju govori:

Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem in z vso dušo in z vsem mišljenjem. Toje največja in prva zapoved. Druga pa je njej enaka: Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe. Na teh dveh

zapovedih stoji vsa postava in preroki.

Mt 22, 37-40

“Postava” in “preroki” pa so vsa Beseda in potemtakem vsa Božja Resnica.

NEBESA SO RAZDELJENA NA DVOJE KRALJESTEV

20. V nebesih vlada neskočna raznolikost in nobena skupnost ni drugi cnaka in noben angel drugemu enak, tako da so razdeljena s treh vidikov: s splošnega, vrstnega in posamičnega. Na splošno so nebesa razdeljena na dvoje kraljestev, vrstno na troje nebes in posamično na nepreštevne skupnosti. Podrobneje bom o tem spregovoril na tehle straneh. Kraljestva se imenujejo zato, ker se tudi nebesa imenujejo božje kraljestvo.

21. Nekateri angeli prejemajo Božje, ki izhaja iz Gospoda, bolj neposredno (*interius magis*), drugi pa manj neposredno. Tisti, ki ga sprejemajo bolj neposredno, se imenujejo nebesni angeli, oni drugi pa duhovni angeli. Zato se tudi nebesa delijo na dvoje kraljestev: eno se imenuje NEBESNO KRALJESTVO (*Regnum Caeleste*), drugo pa DUHOVNO KRALJESTVO (*Regnum Spirituale*).

22. Angeli, ki sestavljajo nebesno kraljestvo in ki prejemajo Gospodovo Božje bolj neposredno, se imenujejo notranji ali višji angeli. Tako se tudi nebesa, ki jih sestavljajo, imenujejo notranja ali višja nebesa. Višja in nižja pa se imenujejo zato, ker višje pomeni tudi notranje, nižje pa zunanje.

23. Ljubezen, v kateri so tisti, ki bivajo v nebesnem kraljestvu, se imenuje nebesna ljubezen, ki je ljubezen do Gospoda. Tisti, ki bivajo v duhovnem kraljestvu, pa so v ljubezni, ki se imenuje duhovna in ki je ljubezen do bližnjega. In ker vsi dobro izhaja iz ljubezni, saj je tisto, kar nekdo ljubi, zanj dobro, se tudi dobremu iz prvega kraljestva reče nebesno, iz drugega pa duhovno. Očitno je torej, v čem se razlikujeta ti dve kraljestvi; po tem namreč, po čemer se razlikujeta dobro ljubezni do Gospoda in dobro ljubezni do bližnjega. Ker je torej dobro ljubezni do Gospoda notranje dobro in je ta ljubezen notranja ljubezen, so nebesni angeli notranji angeli in se imenujejo tudi višji.

24. Nebesno kraljestvo se imenuje tudi duhovniško (*sacerdotale*) kraljestvo Gospodovo, v Besedi pa tudi “njegov bivališče”, medtem ko se duhovno kraljestvo imenuje Njegovo kraljevo kraljestvo (*regnum regium Ipsius*), v Besedi pa tudi “njegov prestol”. Po nebesnem Božjem Gospodu na zemlji pravimo Jezus, po duhovnem Božjem pa Kristus.

25. Angeli v Gospodovem nebesnem kraljestvu, ki Gospodovo Božje sprejemajo bolj neposredno, po modrosti in slavi močno prekašajo angele, ki so v Njegovem duhovnem kraljestvu, saj bivajo v ljubezni do Gospoda in so mu torej bližji in tesneje povezani z njim. Ti angeli so takšni zato, ker so prejeli in še prejemajo božje resnice neposredno v svoje življenje, ne pa posredno iz svojega spomina in mišljenja kakor duhovni angeli. Božje resnice

imajo torej zapisane v svojih srcih in jih zaznavajo oziroma vidijo, kakor da so v njih samih, in nikdar ne preudarjajo o njih, ali so resnične ali ne. *Jeremija* jih opisuje takole:

Svojo postavo položim v njihovo notranjost in jo zapišem v njih srce... Ne bodo se več med seboj opominjali in drug drugega učili: "Spoznajte Gospoda!" Vsi me bodo poznali, od najmanjšega do največjega.

Jer 31, 33,34

V *Izaiji* pa se jim pravi

Gospodovi učenci.

Iz 54,13

Da so "Gospodovi učenci" tisti, ki so poučeni od Gospoda, nas uči sam Gospod v *Janezovem evangeliju* (Jn 6, 45,46).

26. Rečeno je torej bilo, da imajo ti angeli modrost in slavo nad vsemi drugimi zato, ker so prejeli in še naprej prejemajo božje resnice neposredno v svoje življenje; zakaj kakor hitro slišijo te božje resnice, si jih zahočejo in jih spolnjujejo, ne pa vpisujejo v spomin in jih pozneje pretehtavajo, ali so prave. Ti angeli pri priči vedo, in sicer po navdihu Gospodovem, ali je to, kar slišijo, resnica, kajti Gospod vpliva neposredno na človekovo voljo, posredno po volji pa na njegovo mišljenje. Ali pa, kar je isto, Gospod neposredno vpliva na dobro, posredno po dobrem pa na resnico. Zato temu, kar pripada volji in dejavnosti, rečemo dobro, onemu, kar pripada spominu in mišljenju, pa resnica. Sleherna resnica se namreč spremeni v dobro in se zasaadi v ljubezen, kakor hitro vstopi v voljo, dokler pa ostaja zgolj v spominu in mišljenju, ne more postati dobro in živeti, niti se ne pripoji k človeku (nec appropriatur homini), saj je človek to, kar je, po svoji volji in šele potem po svojem razumu, ne pa zgolj po svojem razumu, ločenem od njegove volje.

27. Zaradi te različnosti angeli nebesnega kraljestva in angeli duhovnega kraljestva ne bivajo skupaj niti se ne družijo. Sporazumevajo se lahko edinole po posredniških angelskih skupnostih, ki se imenujejo nebesno-duhovne. Po teh nebesno kraljestvo vpliva na duhovno, in čeravno so nebesa razdeljena na dvoje kraljestev, so vendarle enovita. Gospod vselej poskrbi za takšne posredniške angele, po katerih se vsa nebesa sporazumevajo in povezujejo.

28. Ker bo o angelih teh dveh kraljestev še veliko povedanega, podrobnosti za zdaj izpuščam.

TROJE NEBES JE

29. Troje nebes je in povsem se razlikujejo med seboj: najbolj notranja ali tretja, srednja ali druga in zunanja ali prva. Razvrščena so po enakem redu in v enakem medsebojnem razmerju kot najvišji del človeka ali glava, srednji njegov del ali život in najspodnejši njegov del ali stopala - ali pa najvišji, vmesni in najspodobnejši prostori v hiši. V takšnem redu se spušča tudi Božje, ki izhaja iz gospoda. Nebesa so potemtakem, v skladu z zahtevami reda, trojna.

30. Tudi človekova notranjost, ki pripada njegovemu notranjemu umu (*mens*)⁴ in njegovemu zunanjemu umu (*anima*), je podobno urejena; tako ima človek svoj notranji, srednji in zunanji del. Kajti, ko je bil ustvarjen človek, se je v njem utelesil ves božji red, in človek je postal živa oblika božjega reda in potemtakem tudi nebesa v malem. To je tudi razlog, zakaj je človek, vsaj kar zadeva njegovo notranjost, v stiku z nebesi. Vrh tega človek po smrti preide med angele, bodisi med tiste v notranjih ali srednjih ali zunanjih nebesih, glede na to pač, kako je, dokler je na zemlji živel, od Gospoda sprejemal božje dobro in resnico.

31. Božje, ki prihaja od Gospoda in ki ga sprejemajo v tretjih ali notranjih nebesih, se imenuje nebesno, angeli, ki prebivajo tamkaj, pa se zaradi tega imenujejo nebesni angeli. Božje, ki prihaja od Gospoda in ki ga sprejemajo v drugih ali srednjih nebesih, se imenuje duhovno, angeli, ki bivajo tamkaj, pa se zaradi tega imenujejo duhovni angeli. Božje, ki prihaja od Gospoda in ki ga sprejemajo v prvih ali zunanjih nebesih, pa se imenuje naravno. Toda ker naravno v teh nebesih ni takšno kot naravno tega sveta, temveč ima v sebi primesi duhovnega in nebesnega, se tem nebesom reče duhovno-in nebesno-naravno, tamkašnjim angelom pa duhovno-naravni ali nebesno-naravni angeli, Tisti, ki prejemajo vpliv iz srednjih ali drugih nebes, ki so duhovna nebesa, se imenujejo duhovno-naravni, oni, ki prejemajo vpliv iz tretjih ali notranjih nebes, pa nebesno-naravni. Duhovno-naravni in nebesno naravni angeli se med seboj razlikujejo, a so vseeno del enih in istih nebes, saj so na isti stopnji.

32. Vsaka nebesa se delijo na notranje in zunanje. Tisti, ki so v notranjem, se imenujejo notranji angeli, oni v zunanjem pa zunanji angeli. Notranje in zunanje v nebesih, oziroma v vsakih izmed nebes, sta si v enakem razmerju kot voljno in umno pri človeku: notranje je kakor voljno, zunanje kakor umno. Vsako voljno ima svoje umno, drug brez drugega ne moreta biti. Voljno lahko priličimo plamenu, umno pa njegovi svetlobi.

33. Vedeti je treba, da je pri angelih njihova notranjost tista, ki odloča, v katerih nebesih so. Zakaj čim bolj je njihova notranjost odprta proti Gospodu, v tem bolj notranjih nebesih prebivajo. Tri stopnje notranjosti so pri slehernem angelu, pa tudi pri slehernem duhu in slehernem človeku. Tisti, pri katerih je odprta tretja stopnja, so v notranjih nebesih. Tisti, pri katerih je odprta druga stopnja ali pa samo prva, so v srednjih oziroma zunanjih nebesih. Notranjost pa se jim odpira glede na to, koliko sprejemajo božje dobro in božjo resnico. Tisti, ki se jih dotaknejo božje resnice, pa jih nemudoma sprejmejo v svoje življenje, se pravi v svojo voljo in potemtakem tudi v svoja dela, so v notranjih ali tretjih nebesih in so nastanjeni tam zato, ker so dobro sprejemali iz ljubezni do resnice. Tisti, ki resnic ne sprejmejo nemudoma v svojo voljo, ampak najprej v spomin in odtod v razum, in si jih šele nato zahočejo in jih začno spolnjevati, so v srednjih ali drugih nebesih. Oni pa, ki sicer živijo pravično in verujejo v nekakšno božje bitje, vendar jim poduka ni preveč mar, so v prvih ali zunanjih nebesih. Iz tega torej sledi, da so nebesa odraz notranjih stanj in da so znotraj vsakogar, ne pa zunaj njega, o čemer nas uči tudi Gospod, ko pravi:

Božje kraljestvo ne pride tako, da bi zbuvalo pozornost. Tudi ne bodo govorili: 'Glejte, tukaj je' ali 'Tam je,' kajti božje kraljestvoje med vami.

Lk 17, 20, 21

---

⁴ Za izraze *mens*, *animus* in *anima* ipd. Velja nekaj podobnega, kot za izraze *ens*, *esse* ipd.:pomeni se pogosto mešajo in prekrivajo. Tako je npr. *animus* lahko *duh*, *duša* ali pa "zunanji um" - op.prev.

34. Sleherna popolnost narašča proti notranjosti in upada proti zunanosti, saj je notranjost bližja Božjemu in je tudi sama po sebi čistejša, medtem ko je zunanost dlje od Božjega in je tudi sama po sebi bolj robata. Angelska popolnost pa sestoji iz razumnosti, modrosti, ljubezni in slehernega dobrega, torej tudi iz sreče, vendar ne iz takšne sreče, ki je brez naštetih vrlin, saj bi bila to zunanja, ne pa notranja sreča. Ker je notranjost pri angelih v notranjih nebesih odprta do tretje stopnje, njihova popolnost neizmerno prekaša popolnost angelov v srednjih nebesih, katerih notranjost je odprta do druge stopnje. Tako seveda tudi velja, da popolnost angelov v srednjih nebesih presega popolnost angelov iz zunanjih nebes.

35. Zaradi takšnih razlik angel iz enih nebes ne more k angelom v druga nebesa, to se pravi, nihče se ne more povzpeti iz nižjih nebes, kakor se tudi nihče ne more spustiti iz višjih. Tistega, ki se hoče povzpeti iz nižjih nebes, obide tesnoba, ki se razboli v žalost, zato ne more ugledati tistih, ki so tam, kaj šele, da bi govoril z njimi, medtem ko tisti, ki se spušča iz višjih nebes, zgubi svojo modrost, se opoteka pri govorjenju in naposled v obupu odneha. Nekateri iz zunanjih nebes, ki še niso bili poučeni o tem, da se nebesa nahajajo v angelovi notranjosti, so menili, da lahko dosežejo višjo nebeško srečo že samo s tem, da vstopijo v nebesa, v katerih prebivajo višji angeli. Med te angele jim je bilo celo dovoljeno priti, a ko so prišli mednje, niso videli nikogar, najsi so še tako napenjali oči – čeprav jih je bila cela množica okrog njih. Njihova notranjost namreč ni bila odprta v enaki meri kot notranjost tamkajšnjih angelov, zaradi česar tudi njihov vid ni bilo dovolj odprt. Za nameček pa jih je kmalu zatem obšla tolikšna tesnoba, da so komajda vedeli, ali so še živi ali ne. Zato so se brž pobrali odtod in se vrnil v nebesa, iz katerih so prišli, veseli, da so spet med svojimi vrstniki, in s trdnim sklepom, da si nikdar več ne poželijo reči, ki presegajo njihovo življenje. Videl sem tudi nekaj takih, ki so bili poslani dol iz višjih nebes in ki jih je zato modrost zapustila, da nazadnje niti tega niso vedeli več, katera so njihova nebesa. Drugače pa je, kadar Gospod poviša kake angele iz nižjih v višja nebesa, da bi ugledali njihovo slavo, kar se pogosto dogaja. Tedaj so že vnaprej pripravljene in zapovrh jih spremljajo posredniški angeli, po katerih lahko občujejo z okolico. Očitno je torej, da so tri nebesa popolnoma ločena druga od drugih.

36. Tisti, ki bivajo v istih nebesih, se seveda lahko družijo med seboj, radost tega druženja pa je odvisna od občutij dobrega, ki jih prevevajo. O tem bom več povedal v naslednjih poglavjih.

37. Čeprav so si nebesa tako različna, da angeli enih nebes ne morejo priti v stik z angeli drugih, jih Gospod s svojim neposrednim in posrednim vplivom vendarle povezuje: z neposrednim tako, da deluje iz sebe naravnost na vsa nebesa, s posrednim pa tako, da ena nebesa delujejo na druga. Tako torej stori, da so vsa tri nebesa ena in da je vse od Prvega do zadnjega tako povezano med seboj, da ni ničesar, kar ne bi bilo povezano. Tisto pa, kar po posrednikih ni povezano s Prvim, ne more več obstajati, temveč razpade in se pogrezne v nič.

38. Kdor ne ve, kaj te stopnje pomenijo v božjem redu, ne more razumeti, po čem se ločijo nebesa, pa tudi tega ne, kaj je mišljeno z izrazom notranji oziroma zunanji človek. Večina ljudi na tem svetu si pod notranjim in zunanjim oziroma višjim in nižjim predstavlja nekaj

istorodnega, nekaj, kar poteka v nepretrganem razponu od prečiščenega k bolj grobemu. Vendar tisto, kar je notranje, in ono, kar je zunanje, nista povezana, temveč ločena. Dve vrsti stopnjevanj sta: tista, ki so nepretrgana in ona, ki niso. Nepretrgana stopnjevanja so kakor svetloba jarke luči, ki z razdaljo upada; kakor vidnost predmetov, ki slabi z upadanjem svetlobe, v kateri stojijo; kakor zemeljsko ozračje, ki se z višino redči in postaja čistejše. Takšna stopnjevanja odrejajo razdalje. Stopnjevanja, ki niso nepretrgana, temveč razdeljena, pa se delijo kakor prej in pozneje, vzrok in učinek ali tisto, kar izdeluje, in ono, kar je izdelano. Vsak, kdor o tem preudari, lahko uvidi, da je prav pri vseh stvareh na tem svetu, ne glede na to, kakšne so, opaziti takšne stopnje nastajanja in spajanja, to je, da iz ene reči nastaja druga, iz druge tretja in tako naprej. Kdor si glede tega stopnjevanja ni na jasnem, nikakor ne more doumeti razločkov med nebesi, ne med notranjimi in zunanjimi človekovimi lastnostmi, ne med duhovnim in naravnim svetom, ne med človekovim duhom in telesom. Zato ne more razumeti niti tega, kaj so korespondence in odkod izvirajo, niti tega, kaj so predstavitev⁵ (repraesentationes) in kaj božji vpliv (influx). Ljudje, ki so podvrženi čutom, teh razlik ne morejo doumeti, saj imajo stopnjevanje vselej za nekaj neprekinjenega. Zato si duhovno lahko predstavljajo samo kot nekakšno čistejšo naravo. Ti ljudje so torej zunaj in daleč od pravega razumevanja.

39. Naposled mi je dovoljeno, da odkrijem neko skrivnost, ki zadeva angele treh nebes in ki spričo nerazumevanja stopnjevanj doslej še nikomur ni bila razkrita. NamrečČ, pri slehernem angelu in pri slehemem človeku obstaja najbolj notranja ali najvišja stopnja oziroma nekaj najbolj notranjega ali najvišjega, v kar Božje od Gospoda najprej in najbolj neposredno priteka (influit) in po čemer to Božje uravnava druge notranje reči, ki si slede glede na stopnje in red v njem. Ta najbolj notranja ali najvišja stopnja je nekakšen Gospodov vhod v angela oziroma v človeka, oziroma njegovo bivališče v njem. Prav po tem najbolj notranjem in najvišjem dobiva človek svojo človeškost in se loči od grobih živali, ki tega nimajo. Prav zaradi tega je človeku dano, kar ni dano živalim, namreč, da ga Gospod, ki pozna vso njegovo notranjost, se pravi mislečega duha (*mens*) in dušo, povzdigne k sebi, tako da lahko človek veruje vanj, da ga gane ljubezen do njega, da ga v tej ljubezni ugleda, da prejme razum in modrost in da lahko razumno govori. To pa je tudi vzrok, da lahko človek večno živi. Tisto, za kar Gospod poskrbi in uredi v tem najbolj notranjem, pa ni vidno očem angelov, saj presega njihovo mišljenje in modrost.

40. To so torej splošne resnice, ki zadevajo troje nebes; o vsakih nebesih posebej pa bom več povedal v nadaljevanju.

NEBESA SESTOJIJO IZ NEŠTETIH SKUPNOSTI

41. Angeli v posameznih nebesih ne bivajo vsi na enem kraju, marveč so razdeljeni na večje in manjše skupnosti, in sicer glede na različno dobro ljubezni in vere, v katerem so. Tisti, ki so v podobnem dobru, sestavljajo eno skupnost. Dobra v nebesih so neskočno raznolika in sleherni angel je takšen, kakršno je njegovo dobro.

---

⁵ Morda bi bil ustrežnejši izraz *predočitve*, vendar sem se zaradi pomenskih zvez, ki bodo jasne kasneje, odločil za *predstavitev*. - op. prev.

42. Razdalje med angelskimi skupnosti v nebesih so tolikšne, kolikršne so razlike, splošne in posamezne, med njihovimi dobri. Zakaj v duhovnem svetu razdalje niso nič drugega kot razlike v stanjih notranjosti - v nebesih potemtakem razlike v stanjih ljubezni. Tiste torej, ki se močno razlikujejo, so daleč vsaksebi, one, ki se le malo, pa so blizu drug drugemu. Podobnost jih združuje.

43. Podobno se ločijo med seboj tudi člani ene in iste skupnosti. Popolnejši, se pravi tisti, ki se odlikujejo po dobrem, to je po ljubezni, modrosti in razumnosti, so v sredi. Tisti, ki se manj odlikujejo, le-te obkrožajo, in sicer na tem večji oddaljenosti, čim bolj zaostajajo v popolnosti za njimi. Ureditev je torej podobna luči, ki je najmočnejša v žarišču, z razdaljo pa popjema. Tisti, ki so v sredini, so obenem v najmočnejši luči, oni okrog pa v čedalje šibkejši.

44. Angeli se samodejno zblížujejo s sebi podobnimi, kajti pri sebi podobnih se počutijo kakor pri svojih in kakor doma, pri drugih pa jim je, kakor da bi bili s tujci in v tujini. Kadar so pri sebi podobnih, so tudi svobodni in potemtakem uživajo vse radosti življenja.

45. Jasno je torej, da je dobro tisto, kar povezuje vse v nebesih, in da se angeli ločijo po tem, koliko dobrega je v njih. Vendar se na ta način ne družijo angeli sami, temveč jih druží Gospod, od katerega to dobro izvira. Gospod jih vodi, povezuje in ločuje ter jih ohranja v svobodi, ki je sorazmema z njihovim dobrim. Tako vsakogar ohranja v življenju, kakršno si zasluži po svoji veri in ljubezni, pa v razumnosti in modrosti ter v sreči, ki iz tega izvira.

46. Vsi, ki so si po dobrem podobni, se prepoznajo, kakor ljudje na svetu prepoznavaajo svoje sorodnike in prijatelje, četudi se nikdar poprej niso videli. V onstranskem življenju obstajajo namreč samo duhovna sorodstva, odnosi in prijateljstva, torej takšna, ki temeljijo na ljubezni in veri. To mi je bilo včasih dano tudi videti, takrat namreč, kadar sem bil v duhu, se pravi ločen od telesa in potemtakem v družbi angelov. Tedaj so se mi nekateri izmed njih, ki sem jih videl, zdeli kakor znanci iz otroštva, drugi pa popolni neznanci. Tisti, ki so se mi zdeli kakor znanci iz otroštva, so bili v podobnem stanju duha kakor jaz, oni neznani pa v drugačnem.

47. Vsi, ki pripadajo isti angelski skupnosti, so si na zunaj podobni in sicer v splošnih obrisih, ne pa tudi v posameznostih. Odkod te splošne podobnosti in razlike v podrobnostih, si lažje pojasnimo, če pomislimo, da je podobno tudi na našem svetu. Vsi namreč vemo, da ima vsaka rasa neke svoje značilnosti, recimo obliko obraza ali oči, po katerih se prepozna in loči od drugih ras. To še bolj velja za različne družine. V nebesih se to toliko lepše vidi, saj se tam vsa notranja občutja kažejo na obrazih in sijejo iz njih. V nebesih je namreč obraz zunanja oblika oziroma odraz teh občutij. Tam nihče ne more imeti obraza, ki ne bi bil odraz njegovih občutij. Pokazano mi je tudi bilo, kako se ta splošna podobnost pri posameznikih istih skupnosti razlikujejo v podrobnostih. Prikazal se mi je namreč obraz angela in ta obraz se je spreminjal, da bi izrazil takšna občutja dobrega in resnice, kakršna prevladujejo pri pripadnikih iste skupnosti. Temu spreminjanju sem pričeval dolgo časa, in opazil sem, da je obraz v splošnih potezah ves čas ostajal enak in bil kakor nekakšno ozadje, medtem ko so bili drugi izrazi zgolj njegove izpeljave in pomnožitve. V tem obrazu so se torej kazala občutja

celotne skupnosti, po katerih se razlikujejo obrazi njenih pripadnikov. Zakaj, kakor sem že prej povedal, obrazi angelov so oblike njihove lastne notranjosti, se pravi njihovih občutij, to je ljubezni in vere.

48. Zaradi tega angel, ki se odlikuje po modrosti, že po obrazu drugega nemudoma vidi, kakšen je. V nebesih namreč nihče ne more z izrazom prikriti svoje notranjosti ali hliniti ali kakorkoli varati in zavajati z zvijačnostjo in hinavščino. Včasih se primeri, da se v skupnosti vsilijo hinavci. Ti hinavci so se naučili skrivati svojo notranjost in se prenařjati, da bi bili na zunaj videti podobe dobrega, v katerem so tisti, ki pripadajo skupnosti, in da bi zbujali lažni videz angelov luči. Vendar tam ne morejo prav dolgo obstati, saj jih začne obhajati tesnoba in jih jame stiskati v notranjosti, da pobledijo v obraz in začnejo medleti. Tako pa se jim godi zato, ker so nezdržljivi z življenjem, kakršno priteka tja in tam deluje. Zatorej se na vrat na nos zaženejo dol v pekel, kjer bivajo njim podobni, in mine jih vsaka želja, da bi se ponovno povzpeli. Kakor človek so, ki so ga brez svatovske obleke zalotili med povabljenici, in ki so ga zato vrgli ven v zunanjo temo. (*Mt 22, 11 -*)

49. Vse nebeške skupnosti lahko občujejo med seboj, vendar ne v neposrednem stiku, saj grede le redki angeli iz svoje skupnosti v drugo; če namreč zapustijo svojo skupnost, je to tako, kakor da bi zapustili sebe oziroma svoje življenje in prešli v neko drugo življenje, ki jim je manj sorodno. Največ občujejo po nekakšnem širjenju sfere, ki izhaja iz življenja slehernega. Ta življenjska sfera je sfera občutij ljubezni in vere. Sega daleč in na široko v okoliške skupnosti, in čim bolj notranja in popolna so občutja, tem dlje sega in tem bolj se širi. Kolikršen je obseg tega širjenja, tolikšni sta razumnost in modrost angelov. Tisti, ki so v notranjih nebesih in sredi njih, s svojo sfero obsegajo vsa nebesa; tako so vsi v nebesih v stiku s slehemim in sleherni z vsemi. O tem širjenju bom podrobneje spregovoril pozneje, ko bom [obravnaval] obliko nebes, v skladu s katero so urejene angelske skupnosti; tam bom obravnaval tudi modrost in razumnost angelov, saj se v skladu s to obliko širijo tudi vsakršna občutja in misli.

50. Rečeno je torej bilo, da so v nebesih večje in manjše skupnosti. V večjih je na mirijade angelov, v manjših po nekaj tisoč, v najmanjših pa po nekaj sto. Nekaj je tudi takšnih, ki žive sami zase, vsak v svoji hiši, vsak v svoji družini. In četudi ti živijo razkropljeno, so razporejeni v enakem redu kot tisti, ki žive v skupnostih, se pravi modrejši so bolj na sredi in preprostejši bolj na obrobju. Na takšne božje oko Gospodovo še posebej skrbno gleda, saj so najboljši med angeli.

VSAKA NEBEŠKA SKUPNOST JE NEBESA V MALEM IN VSAK ANGEL NEBESA V NAJMANJŠEM

51. Vsaka nebeška skupnost je nebesa v manjši obliki in vsak angel je nebesa v najmanjši obliki, saj je dobro ljubezni in vere tisto, kar dela nebesa, to dobro pa je v sleherni nebeški skupnosti in v slehernem angelu iz skupnosti. Dejstvo, da je to dobro tu takšno in tam malce drugačno, ničesar ne spremeni. Še vedno je nebeško dobro. Razlika je edino v tem, da so nebesa tu takšna in tam malce drugačna. Ko je torej nekdo povzdignjen v kako nebeško

skupnost, zanj velja, da je prišel v nebesa, za tiste pa, ki so že tam, da so v nebesih, vsak v svojih. To vedo vsi, ki živijo onstran. Zato tisti, ki stojijo zunaj nebes ali pod njimi in ki od daleč gledajo skupnosti angelov, pravijo, da so nebesa na tem ali onem kraju. Vse skupaj bi lahko primerjali s kraljevimi namestniki, uslužbenci in služabniki, ki živijo v isti palači oziroma na istem dvoru: čeravno namreč živijo vsak zase, v svojih prostorih oziroma sobah, eden zgoraj, drugi spodaj, so še vedno vsi v isti palači oziroma dvorcu in vsak opravlja svoje posebne dolžnosti v kraljevi službi. Tako nam postane jasen pomen Gospodovih besed, ki pravijo, da je

v hiši mojega Očeta veliko bivališč.

Jn 14, 2

Pa tudi to, kaj pomenijo

nebeška bivališča in nebesa nebes

v Prerokih

52. O tem, da je vsaka skupnost nebesa v malem, nas prepričuje dejstvo, da je sleherni skupnost oblikovana enako kot celotna nebesa. V nebesih, gledano v celoti, so tisti, ki so nad drugimi, v sredini, manj odlični pa jih obkrožajo, in sicer čim manj odlični so, tem bolj na obrobju so (kot je pojasnjeno v 43. razdelku). Iz povedanega je tudi očitno, da Gospod vodi nebeščane vseh nebes, kakor da bi bili en sam angel. Isto velja za pripadnike katerekoli posamezne skupnosti. Zato je včasih celotna angelska skupnost videti kakor ena sama v podobi angela, kar je dal Gospod videti tudi meni. In kadar se Gospod prikaže sredi angelov, se ne gnetejo vsi okrog njega, ampak je tudi sam v podobi angela. Zato se Gospod v Besedi imenuje tudi "angel", in zato se tako imenuje tudi celotna skupnost. "Mihael", "Gabriel" in "Rafael" niso nič drugega kot angelske skupnosti, ki se tako imenujejo zaradi svoje opravilne vloge.

53. Kakor je celotna skupnost nebesa v malem, tako je angel nebesa v najmanjšem. Kajti nebesa niso zunaj angela, temveč v njem. Notranjost, ki je v njegovem duhu, je namreč urejena po nebeški podobi, se pravi za sprejemanje vsega nebeškega, kar je zunaj njega. Le-to pa sprejema v skladu s tem, kolikšno je dobro v njem, ki je od Gospoda. Po tem je torej angel angel in obenem tudi nebesa.

54. Nikakor ni mogoče reči, da so nebesa zunaj kogarkoli; vselej so znotraj. Zakaj sleherni angel prejema nebesa, kolikor so zunaj, v skladu z nebesi, ki so v njem. Jasno je torej, kako hudo se moti, kdor misli, da priti v nebesa ne pomeni drugega, kot da si vzet med angele, in sicer ne glede na to, kakšno je tvoje notranje življenje, in da so nebesa dana vsakomur po neposredni (*immediata*) milosti, saj je dejstvo tako, da tisti, ki v sebi nima nebes, ne more prejeti ničesar iz zunanjih nebes. Takšnega mnenja pa je veliko duhov. In prav zato, ker so tako menili, so bili povzdignjeni v nebesa; toda ker je bilo njihovo notranje življenje nasprotno življenju, v kakršnem so angeli, jim je razum oslepel, kakor hitro so tja prišli, da so pobavili in so jih začela mučiti nagnjenja njihove lastne volje, tako da so se nazadnje vedli kakor norci. Skratka, tisti, ki živijo v zlu in vendarle pridejo v nebesa, začno loviti sapo in se zvijajo kakor ribe na suhem ali kakor živali pod steklenim zvonom, ko jim jame zmanjkovati zraka. Vidimo torej, da so nebesa v človeku, in ne zunaj njega.

55. Kakor vsi prejemajo nebesa, ki so zunaj njih, v skladu s tem, kakšna so nebesa znotraj njih, tako prejemajo tudi Gospoda, saj je prav Gospodovo Božje tisto, iz česar so nebesa. Zato je tudi tako, da se Gospod, kadar se prikaže v kaki skupnosti, prikaže v skladu s tem, kakšno je dobro, v katerem skupnost živi; zato se v vsaki skupnosti prikaže drugače. Ta drugačnost pa ni v samem Gospodu, temveč v angelih, ki ga uzirajo iz svojega lastnega dobrega, se pravi v skladu s tem dobrim. Njegovo obličje nanje učinkuje v skladu s tem, kolikšna je njihova ljubezen, saj na tiste, ki ga ljubijo iz svojega najbolj notranjega bitja, učinkuje najgloblje, na one pa, ki ga ljubijo manj, bolj površno; hudobnim, ki so zunaj nebes, pa njegova navzočnost prizadeva muke. Kadar se Gospod prikaže v kaki skupnosti, se prikaže kakor angel, vendar se od drugih loči po Božjem, ki sije iz njega.

56. Nebesa so tam, kjer Gospoda priznavajo, verujejo vanj in ga ljubijo. Raznolikost čaščenja Gospoda, ki izvira iz raznolikosti dobrega v tej ali oni skupnosti, ni škodljiva, ampak dobrodejna, saj so ravno zaradi tega nebesa popolna. Da je popolnost nebes prav posledica te raznolikosti, je težko razumeli, če ne uporabimo izrazov, ki so pri učenih ljudeh v splošni rabi, in z njimi ne pokažemo, da je sleherna enota, če naj velja za popolno, sestavljena iz raznoterih delov. Za sleherno enoto namreč nasploh velja, da je sestavljena iz raznoterosti, zakaj enota, ki ni nasledek raznoterosti, ni nič: nima oblike in potemtakem tudi lastnosti ne. Če pa enota sestavljajo raznoteri deli in so ti raznoteri deli popolne oblike, tako da se ujemajo drug z drugim, kakor prijatelj s prijateljem, tedaj je ta enota popolna. Nebesa so torej enota, sestavljena iz raznoterih delov, ki so urejeni tako, da je njih oblika kar se da popolna, saj je nebeška oblika najpopolnejša izmed vseh oblik. Da je prav to vir vsakršne popolnosti, nam dokazujejo lepota, prijetnost in radost, ki preplavijo tako čute kakor duha (*animus*). Te namreč ne izvirajo od nikoder drugod kot iz skladja in sozvočja premnogih skladnih in sozvočnih delov, bodisi da v redu sobivajo ali si v redu sledijo. Odtod tudi reklo, da je pestrost lepa, in znano je, da prav raznolikost zbuja lepa občutja. Vidimo torej lahko, in sicer kakor v ogledalu, da tudi v nebesih popolnost izvira iz raznolikosti. Zakaj stvari iz duhovnega sveta je mogoče kakor v ogledalu videti v stvareh, ki se porajajo v naravnem svetu.

57. Kar je bilo rečeno o nebesih, je mogoče reči tudi o Cerkvi, kajti Cerkev so Gospodova nebesa na zemlji. Cerkev je veliko, in vsaka se imenuje Cerkev, pa tudi v resnici je to, kolikor v nji vlada dobro ljubezni in vere. Tudi tu torej Gospod iz raznovrstnosti ustvarja enoto, se pravi eno Cerkev iz mnogih Cerkev. Isto, kar smo rekli za Cerkev na splošno, pa je mogoče reči tudi za vsakega posameznega pripadnika Cerkve, namreč, da je Cerkev v človeku, ne zunaj njega, in da je vsak, v katerem je navzoč Gospod v ljubezni in veri, Cerkev zase. In za človeka, v katerem je Cerkev, je mogoče reči isto kot za angela, v katerem so nebesa, namreč da je on sam Cerkev v malem, kakor je angel nebesa v malem, pa tudi to, da je tudi človek, v katerem je Cerkev, tako kot angel, nebesa. Zakaj človek je bil ustvarjen zato, da bi prišel v nebesa in postal angel. Tisti torej, ki ima v sebi Gospodovo dobro, je človek-angel. Omenim naj še, kaj imata človek in angel skupnega in kaj ima človek, česar angel nima. Človeku in angelu je skupno to, da sta njuni notranjosti enako oblikovani po podobi nebes in da lahko tudi človek, kolikor je v dobrem ljubezni in vere, postane podoba nebes. Tisto pa, kar človek ima, angel pa ne, je: da je njegova zunanost oblikovana v skladu s podobo sveta in da je ta svet, če je človek v dobrem, pri njem podrejen nebesom in nebesom služi in da je potemtakem Gospod pri njem navzoč v obeh svetovih, kakor da bi bil v svojih nebesih. Zakaj Gospod je v svojem božjem redu v obeh svetovih, kajti Bog je red.

58. Nazadnje moram še omeniti, da tisti, ki ima nebesa v sebi, nima nebes le v splošnih in največjih rečeh, ki ga zadevajo, temveč tudi v najmanjših pozameznostih; in da so te najmanjše posameznosti posnetek in podoba največjih. To pa zato, ker je vsakdo v svoji lastni ljubezni in je takšen, kakršna je njegova prevladujoča ljubezen. Prevladujoča ljubezen pa priteka v posameznosti in jih ureja po svoje, tako da na vsem pušča svojo podobo. V nebesih je ljubezen do Gospoda prevladujoča ljubezen, saj tam Gospoda ljubijo bolj kot vse. Zato je tam Gospod Vse v vseh stvareh in preveva vse in vsako posamezno, jih ureja in jih oblači v svojo podobo, zaradi česar so nebesa povsod tam, kjer je on. Zato torej je angel najmanjša, skupnost večja, vse skupnosti kot celota pa največja podoba nebes. O tem, da je Gospodovo Božje tisto, kar dela nebesa, in da je on Vse v vsem, pa pišem tudi v prejšnjih razdelkih (7-12).

NEBESA KOT CELOTA SO PODOBA ČLOVEKA

59. Da so nebesa v vsej svoji mnogovrstni sestavi podoba enega človeka, je skrivnost, ki je doslej svet ni poznal, pač pa jo zelo dobro poznajo v nebesih. Poznavanje te skrivnosti in vseh posameznih podrobnosti, ki se nanjo nanašajo, je bistvo razuma tamkajšnjih angelov. Od tega je odvisno marsikaj, kar bi, če bi se v tem ne utemeljevalo, sploh ne vstopilo razločno in jasno v zavest angelov. Ker vedo, da so vsa nebesa s svojimi skupnostmi vred podoba človeka, nebesa imenujejo VELIKI BOŽJI ČLOVEK - božji zato, ker je Gospodovo Božje tisto, kar dela nebesa (glej razdelke 7-12).

60. Ljudje, ki nimajo pravih predstav o duhovnih in nebeških rečeh, seveda ne opazijo, da so nebeške in duhovne reči urejene in spojene v takšni obliki in podobi. Menijo namreč, da človeka narejajo zemeljske in snovne sestavine, iz katerih ta v zadnji posledici sestoji, in da brez njih človek ni človek. Vedeti pa bi morali, da človek ni to, kar je, zaradi teh stvari, marveč zaradi zmožnosti, da razume, kar je resnično, in da hoče, kar je dobro. Takšno razumevanje in hotenje pa sta tisto duhovno in nebeško v njem, po čemer je to, kar je, se pravi človek. Vemo torej, da je človek takšen, kakršna sta njegovo razumevanje in volja; in vedeli bi lahko tudi, da je bilo njegovo zemeljsko telo ustvarjeno zato, da bi služilo temu razumevanju in tej volji na svetu in da bi v skladu z njima delovalo v krajnji sferi narave. Zaradi tega telo ne počne ničesar samo od sebe, temveč deluje vselej v popolni podložnosti ukazom razumevanja in volje, tako da človek vse, kar misli, tudi z usti in jezikom govori, in da vse, kar hoče, počne s svojim telesom in udi, in sta potemtakem razum in volja tista, ki delujeta, medtem ko telo samo po sebi ne počne ničesar. Odtod torej vidimo, da sta razum in volja tisto, kar dela človeka, in ker delujeta tudi na najmanjše podrobnosti telesa, se pravi tisto, kar je notranje, na tisto, kar je zunanje, mora biti to dvoje enake oblike; zato se človek tudi imenuje notranje in duhovno bitje. Nebesa pa so takšen človek v največji in najpopolnejši podobi.

61. Ker angeli tako vidijo človeka, njihova pozornost ne velja temu, kar človek počne s svojim telesom, temveč volji, po kateri telo deluje. Tej volji pravijo človek, pa tudi njegovemu razumu pravijo tako, saj deluje v skladu z voljo.

62. Res pa je, da angeli ne vidijo nebes v vsej njihovi mnogovrstni celoti v takšni obliki, saj vseh nebes ne more uzreti noben angel; v takšni obliki vidijo tu in tam le oddaljene skupnosti, ki sestojijo iz več tisočev angelov in ker tako vidijo skupnosti, ki so del nebes, sklepajo, da to velja tudi za celotno skupnost, se pravi za vsa nebesa. Zakaj v najpopolnejših oblikah je splošno odraz posameznega in posamezno odraz splošnega, in se splošno in posamezno razlikujeta le toliko, kolikor se večje razlikuje od manjšega. Zato torej angeli pravijo, da Gospod celotna nebesa vidi v takšni obliki; Božje namreč vse stvari vidi po tem, kar je v njih najbolj notranje in najvišje.

63. Ker so torej nebesa takšne oblike, jim vlada Gospod kot enemu človeku, torej kot enoti. Kajti čeprav je človek, kot vsi dobro vemo, sestavljen iz nepreštevne množice stvari, pa ne le kot celota, temveč tudi v vseh svojih delih - kot celota iz udov, organov in drobovja, v delih pa iz vlaken, živcev in žil - vendarle deluje, kadar deluje, kot eden. Takšna so potemtakem nebesa pod skrbstvom in vodstvom Gospodovim.

64. Vse te različne stvari v človeku pa delujejo kot eno zato, ker v njem ni ničesar, kar bi nečesa ne prispevalo k splošnemu blagru in nečemu ne bi koristilo. Splošno deluje v korist posameznemu in posamezno v korist splošnemu, saj je splošno sestavljeno iz posameznega, posamezno pa sestavlja splošno. To dvojje torej skrbi drugo za drugo, se drugo po drugem ravna in je spojeno na tak način, da se vsaka posameznost in vse posameznosti skupaj nanašajo na splošno in na njegovo dobro. Zato torej delujejo kakor eno. Isto velja tudi za združenja v nebesih. Tudi ta so urejena tako, da posamezno deluje celoti v prid. Zato tiste, ki ne prispevajo k skupnemu pridu, izobčijo iz nebes, saj so drugorodni. Skrbeti za skupni prid pa pomeni hoteti dobro drugim, in sicer zavoljo skupnega dobrega, ne pa zato, ker je to dobro za posameznika. Za svoje dobro se ženejo tisti, ki bolj od vsega ljubijo sebe, za skupno pa tisti, ki bolj od vsega ljubijo Gospoda. Tako torej tisti, ki so v nebesih, delujejo kakor eden. To pa ne počnejo sami od sebe, temveč po božjem navdihu, saj v Gospodu vidijo edini vir vsega, kar je, v njegovem kraljestvu pa skupnost, katere blaginjo je treba imeti nenehno pred očmi. To pomenijo Gospodove besede:

Iščite najprej Božje kraljestvo in njegovo pravico in vse drugo vam bo navrženo.

Mt 6, 33

Iskati pravico pomeni iskati njegovo dobro. Tisti na svetu, ki jim je več do blaginje njihove dežele kot do lastne koristi in več do blaginje bližnjega kot do svoje lastne, so ti, ki v onem življenju ljubijo in iščejo Gospodovo kraljestvo, zakaj tam Gospodovo kraljestvo zamenja njihovo deželo. Tisti pa, ki radi delajo dobro drugim, pa ne zavoljo sebe, temveč zavoljo dobrega, ljubijo svojega bližnjega, kajti v nebesih je dobro bližnji. Vsi ti so v Velikem človeku, to je v nebesih.

65. Ker so nebesa kot celota kakor en sam človek in so največja oblika in podoba božjega duhovnega človeka, so tudi sama, tako kot človek, urejena po udih in delih, ki se podobno imenujejo. Angeli tudi vedo, v katerem delu Telesa je ta ali ona skupnost tale je, pravijo, v glavi ali v tem delu glave, ona druga v prsah ali v onem delu prsi, tretja v ledjih ali v tem ali onem delu ledij, in tako naprej. Na splošno tretja ali najvišja nebesa sestavljajo glavo, tja dol do vratu, druga ali srednja nebesa prsi, tja dol do ledij in vse do kolen, in najnižja ali prva nebesa spodnji del nog s stopali, pa tudi roke vse do prstov, saj so roke in dlani, čeravno so

ob strani, najnižji deli človeka. Tudi po tem se lepo vidi, čemu so nebesa troja.

66. Duhovi, ki so pod nebesi, se na moč čudijo, ko slišijo in vidijo, da nebesa niso samo zgoraj, ampak tudi spodaj, saj si enako kot ljudje na zemlji predstavljajo in menijo, da so nebesa samo zgoraj. Ne vedo namreč, da so nebesa razporejena tako kot udje, organi in drugi telesni deli človeka, od katerih so nekateri zgoraj, drugi pa spodaj, oziroma kot deli kateregakoli uda, organa ali telesnega dela, od katerih so eni znotraj, drugi pa zunaj. Zato so njihove predstave o nebesih zmedene.

67. Da so nebesa Velečlovek, je bilo treba povedati zato, ker brez vednosti o tem ne bi razumeli vsega drugega, kar bom o nebesih še povedal. Kdor tega ne ve, si tudi ne more jasno predstavljati oblike nebes in razumeti, kako je Gospod povezan z nebesi, kako so nebesa povezana s človekom, kako duhovni svet vpliva na naravnega, skratka, takšen človek ne more vedeti ničesar o korespondencah - se pravi o rečeh, o katerih bom tako, kot sem jih naštel, govoril v nadaljevanju. Vse, kar sem povedal doslej, sem potemtakem povedal zato, da bi zadevo vsaj malo osvetlil.

VSAKA SKUPNOST V NEBESIH JE PODOBA ČLOVEKA

68. Večkrat mi je bilo dano videti, da je sleherna skupnost v nebesih kakor en sam človek in mu je tudi podobna. Videl sem tudi neko skupnost, v katero se je vtihotapilo precej takšnih, ki so se znali prenehati, da so angeli luči. Bili so namreč hinavci. Ko so jih potem ločevali od angelov, sem celotno skupnost videl najprej kot eno samo nedoločno telo, ki je počasi, čeprav še vedno nerazložno, dobivalo poteze človeškega telesa, nazadnje pa zavzelo povsem jasno podobo človeka. Tisti, ki so bili v tem človeku in ki so ga sestavljali, so bili v dobrem te skupnosti. Drugi pa, ki niso bili v tem človeku in ga niso sestavljali, pa so bili tisti hinavci. Ti so bili izvrženi, oni prvi pa so ostali. Tako je potekalo to ločevanje. Hinavci pa so tisti, ki sicer lepo govorijo in delajo dobro, vendar v vsem vidijo le sebe. Tako kot angeli govorijo o Gospodu, o nebesih, o ljubezni in o življenju v nebesih, pa tudi ravnaajo pravično, da bi bili videti takšni, za kakršne se izrekajo, v resnici pa mislijo drugače, v nič ne verujejo, dobro pa si želijo le zase, za nikogar drugega. Dobra dela delajo le zavoljo sebe samih, če pa že zaradi drugih, jih delajo vsem na oče, in potemtakem spet le zavoljo sebe.

69. Videti mi je bilo tudi dano, da se celotna skupnost angelov, kadar se ji Bog razodene v pričujočnosti, kaže kot podoba človeka. Tam zgoraj, proti vzhodu, se je videlo nekaj kakor oblak, ki je najprej blestel v slepeči belini, nato pa je pordel, in se, obdan z drobnimi zvezdami, začel spuščati; in ko se je spuščal, je polagoma postajal svetlejši in je nazadnje zavzel popolno človeško podobo. Zvezdice okrog oblaka so bili angeli, takšni pa so bili videti zaradi svetlobe, ki je prihajala od Gospoda.

70. Vedeti je treba, da je skupnost, kadar se vsi njeni člani kažejo kakor eno, sicer vselej videti kakor človek, vendar se ta človeška podoba razlikuje od skupnosti do skupnosti. Razlikujejo pa se med seboj tako, kot se med seboj razlikujejo obrazi članov ene in iste

družine, in sicer iz razlogov, o katerih sem govoril prej (št. 47), to je, razlikujejo se v skladu z razlikami med dobrim, v katerem so in ki odreja njihovo obliko. Skupnosti v notranjih ali najvišjih nebesih in v njihovem središču se kažejo v najpopolnejši in najlepši človeški podobi.

71. Omeniti velja, da čim bolj v kaki skupnosti vsi delujejo kakor eden, tem popolnejša je njena človeška podoba, saj prav raznovrstnost, iz katere je vsaka nebeška oblika, poraja popolnost, kot je bilo omenjeno že prej (št. 56), raznovrstnost pa prihaja iz mnogoterosti. Vrh tega se vsaka nebeška skupnost iz dneva v dan povečuje, in čim bolj številčna je, tem popolnejša je. Tako ne postaja popolnejša le skupnost, temveč tudi nebesa na splošno, saj so sestavljena prav iz skupnosti. S številčnostjo torej nebesa pridobivajo popolnost, in hudo se motijo tisti, ki mislijo, da se bodo, ko bodo napolnjena, kratko malo zaprla. Res je marveč ravno nasprotno, namreč, da se nikdar ne zapro, temveč so tem popolnejša, čim več je angelov v njih. Zatorej si angeli ničesar bolj ne želijo od tega, da bi medse dobivali nove člane.

72. Vsaka skupnost, ki se pokaže kot ena celotna, je človeku podobna zato, ker so takšna tudi celotna nebesa, kot je razbrati iz prejšnjega razdelka. Pri najpopolnejši obliki, kakršna je oblika nebes, so posameznosti podobne celoti in manjši deli največjim. Manjše oblike in deli nebes pa so skupnosti, ki nebesa sestavljajo in ki so tudi same nebesa v malem, kot smo lahko brali prej (št. 51-58). Ta podobnost vlada vsepovsod, saj v nebesih dobra vseh izvirajo iz ene same ljubezni, in potemtakem iz enega samega izvira. Ljubezen, ki je izvir dobrega pri vseh v nebesih, pa je ljubezen do Gospoda, ki je od Gospoda. Zaradi tega so celotna nebesa v splošnem, vsaka njihova skupnost manj v splošnem in sleherni angel v posameznostih podoba Gospoda. Več o tem je bilo rečeno v 58. razdelku.

VSAK ANGEL JE TOREJ POPOLNA PODOBA ČLOVEKA

73. V prejšnjih dveh razdelkih sem povedal, da so nebesa v svoji mnogoteri celoti podobna enemu človeku, to pa velja tudi za vsako skupnost v nebesih. Iz zaporedja tamkaj navedenih razlogov sledi, da to velja tudi za vsakega angela posebej. Ker so nebesa človek v največji obliki, skupnost v nebesih pa v manjši, je torej angel človek v najmanjši obliki. Kajti pri najpopolnejši obliki, kakršna je nebeška, je celota podobna svojim delom in deli svoji celoti. To je tako zato, ker so nebesa združenje, saj združujejo vse, kar imajo, z vsakomer, in vsakdo prejema vse, kar imajo, iz tega združenja. Angel je sprejemnik in potemtakem nebesa v najmanjši obliki, kot je bilo na primernem mestu že rečeno. Tudi človek, kolikor prejema nebesa vase, je sprejemnik, nebesa in angel (glej št. 57). To je v *Razodetju* opisano takole:

Izmeril mu je tudi obzidje: visoko je bilo sto štiriinštirideset komolcev: To je človeška mera, ki jo je uporabil tudi angel.

Raz 21, 17

Tam "Jeruzalem" pomeni Cerkev Gospodovo, v višjem pomenu pa tudi nebesa; "obzidje" je resnica, ki ščiti pred napadi laži in zla; "sto štiriinštirideset" so vse resnice in dobra v celoti; "mera" označuje kakovost, "človeška" pa se nanaša na bitje, v katerem so prisotne vse resnice in dobra, tako v splošnem kot v posameznem, se pravi bitje, v katerem so nebesa; in

ker je ravno po teh resnicah in dobrih tudi angel človek, je rečeno “človeška mera”, ki je tudi mera angela. To je duhovni pomen teh besed. Kako bi sicer lahko, če bi tega pomena ne bilo, razumeli, da je obzidje Novega Jeruzalema zgrajeno po človeški meri, to je, po angelski?

74. Vrnimo se zdaj k izkušnjam. O tem, da imajo angeli človeško obliko oziroma da so kakor ljudje, sem se prepričal ničkolikokrat. Govoril sem z njimi, kakor govorim z ljudmi, včasih z enim, drugič z več skupaj, in v njihovi podobi nisem videl ničesar, kar bi se razlikovalo od človeške. Včasih se kar nisem mogel načuditi, da so takšni. Da bi ne mislil, da gre za privid ali domišljjsko videnje, mi jih je bilo dovoljeno videti tudi, kadar sem bil povsem buden in so mi delovala vsa telesna čutila, to je, pri polni in jasni zavesti. Često sem jim tudi pravil, da so ljudje v krščanskem svetu povsem nevedni glede angelov in duhov, saj menijo, da so to nekakšna brezoblična bitja ali celo čiste misli, o katerih si ne znajo predstavljati drugega, kot da so nekaj eteričnega, nekaj, kar ima v sebi nekakšno življenje. Ker jim torej ne pripisujejo ničesar človeškega razen zmožnosti mišljenja, tudi menijo, da ne vidijo, ker nimajo oči, ne slišijo, ker nimajo ušes, in ne govorijo, ker nimajo ust in jezika. Na to so mi angeli odvrnili, da vedo, da tako mislijo mnogi na svetu in da je takšno prepričanje še posebej močno zakoreninjeno med učenimi in, kar jih najbolj čudi, celo med duhovščino. Razlog za to, pravijo, pa je v tem, da so učenjaki, ki so prvi prišli na dan s takšnimi predstavami o angelih in duhovih, nanje gledali s čutnimi vtisi zunanjega človeka, in da ljudje, ki na stvari gledajo tako, ne pa iz notranje luči in skozi oči skupne ideje, ki je vcepljena v vsakogar, ne morejo drugega, kot da si izmišljajo takšne predstave, saj so čutni vtisi zunanjega človeka dovtetni samo za tisto, kar pripada naravi, ne pa tudi za tisto, kar je nad njo, in potemtakem tudi za nič, kar pripada duhovnemu svetu. Od teh učenih kolovodij se je zmotna predstava o angelih razširila še na druge, ki niso mislili s svojim razumom, ampak z razumom svojih vodij. Tisti pa, ki svoje misli oblikujejo po mislih drugih in si iz njih ustvarijo prepričanje, potem to prepričanje s svojim umovanjem samo še utrjujejo in se le stežka ločijo od njega, temveč mu rajši vdano pritrjujejo. Angeli so tudi rekli, da ljudje čiste vere in srca o angelih ne mislijo tako in da si jih predstavljajo kakor ljudi v nebesih, in sicer zato ne, ker niso z učenostjo iztrebili tega, kar je vanje zasajeno iz nebes, in ker zanje nič ni brezoblično. Zato so tudi angeli po cerkvah, bodisi naslikani ali izklesani, vselej upodobljeni kakor ljudje. Tisto, kar je zasajeno iz nebes, pa je po njihovih besedah božje, ki priteka v ljudi, ki živijo v dobrem vere in življenja.

75. Na podlagi vseh mojih izkušenj, ki se jih je doslej nabralo za več let, lahko torej oznamim in potrdim, da imajo angeli povsem človeško podobo, se pravi, imajo obraze, oči, ušesa, telesa, roke, dlani in stopala, in drug drugega vidijo in slišijo ter drug z drugim govorijo. Skratka, ne manjka jim ničesar od tistega, kar imajo ljudje, le da niso odeti v snovno telo. Videl sem jih v njihovi svetlobi, ki je neznansko svetlejša od opoldanske zemeljske sončave, in v tisti svetlobi so se vse njihove poteze videle razločnejše in jasnejše kot človeški obrazi na zemlji. Dano mi je bilo videti tudi angela iz notranjih nebes. Njegov obraz je sijal sijajneje in svetleje kot obrazi angelov iz nižjih nebes. Pozorno sem si ga ogledal, in njegova podoba je bila človeška in v vsej popolnosti.

76. Vedeti pa je treba, da angelov ni mogoče videti s telesnimi očmi, temveč z duhovnimi, saj se vse to dogaja v duhovnem svetu, medtem ko telesne reči spadajo v telesni svet. Podobno vidi podobno po tem, da mu je podobno. Vrh tega, kot vsakdo ve, je telesni organ, se pravi oko, tako okorno, da niti manjših reči iz narave ne more videti, če jih ne gleda skozi

povečevalno steklo; toliko manj potlej vidi reči, ki so nad sfero narave, to je reči iz duhovnega sveta. Pač pa te reči lahko vidi človek, kadar se umakne iz telesnega vida in ko se mu odpre duhovni vid. To pa se zgodi v trenutku, ko je Gospodu po volji, da bi te reči ugledal. Tedaj se človeku zdi, da vse to vidi s telesnimi očmi. Na ta način so angele videli Abraham, Lot, Menoah in preroki. Tako so videli Gospoda učenci, ko je vstal, in tako sem jaz videl angele. Ker so preroki videli na ta način, so jim rekli "vidci", in o njih piše, da "so se jim oči odprle"(1 Sam 9, 9; Nm 24, 3), za tistega pa, ki je tako videl, se je reklo, da "so se mu oči odprle", kakor Elizejevemu služabniku, o katerem beremo:

Nato je Elizej molil: "Gospod, odpri mu oči, da bo videl!" In Gospod je odprl služabniku oči in je videl, glej: Gora je bila polna ognjenih konj in voz okoli Elizeja.

2 Kr 6, 17

77. Častiti duhovi, s katerimi sem razpravljajal o tem, so se v srcu žalostili ob dejstvu, da vlada v Cerkvi tolikšna nevednost glede tega, kar je v nebesih, in glede angelov in duhov, in v svoji nejevolji so me zadolžili, naj oznamim, da niso brezoblični duhovi, niti ne nekakšni eterični dihi, ampak povsem takšni kot ljudje in da vidijo, slišijo in čutijo natanko tako, kot ljudje na zemlji.

GOSPODOVO BOŽJEČLOVEŠKO JE TISTO, ZARADI ČESAR SO NEBESA V CELOTI IN V DELIH PODOBNA ČLOVEKU

78. Da je Gospodovo Božječloveško tisto, zaradi česar so nebesa v celoti in v delih podobna človeku, lahko sklepamo iz vsega, kar je bilo povedano in prikazano v prejšnjih razdelkih; povedano pa je bilo v njih naslednje:

1. Da je Gospod Bog nebes.
2. Da je Gospodovo Božje tisto, kar dela nebesa.
3. Da nebesa sestojijo iz nešteti skupnosti in da je vsaka taka skupnost nebesa v malem, vsak angel pa v najmanjšem.
4. Da so nebesa kot celota podobna človeku.
5. Da je tudi vsaka skupnost v nebesih podobna človeku.
6. Da je torej vsak angel popolna podoba človeka. Iz vsega tega lahko sklenemo, da je tudi Božje, ki dela nebesa, človeško po podobi.

79. O resničnosti tega so me prepričale mnoge izkušnje, o katerih bom zdajle povedal nekaj več. Angeli, ki so v nebesih, Božjega nikdar ne vidijo drugače kot v človeški podobi, in kar je najlepše, tisti, ki so v višjih nebesih, si Božjega drugače tudi zamišljati ne morejo. Razlog, da tako mislijo, je v samem Božjem, ki priteka vanje, pa tudi v obliki nebes, v skladu s katero se njihove misli širijo naokrog. Zakaj slehema angelova misel se širi v nebesa, in njegov razum in modrost sta v skladu s tem, kako se širi. Zaradi tega vsi v nebesih priznavajo Gospoda, saj Božječloveško ni nikjer drugje kakor v njem. O tem pa me niso poučili samo angeli, marveč sem se, ko sem bil povzdignjen v notranjo sfero nebes, o tem tudi na lastne oči prepričal. Očitno je torej, da čim modrejši so angeli, tem jasneje razpoznavajo resnico; nasledek tega pa je, da se jim prikazuje Gospod. Kajti Gospod se prikazuje v božji angelski obliki, ki pa je človeška, tistim, ki priznavajo vidno Božje in verujejo vanj, ne pa tudi tistim, ki verujejo v nevidno. Prvi namreč lahko svoje Božje vidijo, drugi pa ne.

80. Ker angeli ne zaznavajo nevidnega Božjega, ki mu pravijo Božje brez oblike, temveč vidijo vidno Božje v človeški podobi, so navajeni reči, da je tudi sam Gospod človek in da so tudi sami po njem ljudje, in sicer toliko, kolikor sprejemajo Gospoda. S sprejemanjem Gospoda menijo sprejemanje dobrega in resnice, ki sta od njega, zakaj Gospod je v svojem dobrem in v svoji resnici. Temu pravijo modrost in razum. Vsakdo ve, pravijo, da prav razum in modrost delata človeka, ne pa že sam obraz. O resničnosti tega nas prepričuje videz angelov notranjih nebes, saj imajo prav oni, ki so v dobrem in resničnem Gospodovem in potemtakem tudi v modrosti in razumu, najčudovitejšo in najpopolnejšo človeško podobo, medtem ko je človeška podoba angelov nižjih nebes manj popolna in manj lepa. Za tiste v peklu velja ravno nasprotno: ti se zdijo v luči nebes bolj podobni pošastim kot ljudem. Zakaj oni žive v zlu in v laži, ne pa v dobrem in v resnici, in potemtakem v nasprotju z modrostjo in razumom. Zaradi tega se njihovemu življenju tudi ne reče življenje, temveč duhovna smrt.

81. Ker so nebesa zaradi Gospodovega Božječloveškega v celoti in v delih podobna človeku, angeli pravijo, da so v Gospodu, nekateri pa, da so v njegovem telesu, s čimer hočejo reči, da so v dobrem njegove ljubezni. Tako uči tudi Gospod sam, ko pravi:

Ostanite v meni in jaz v vas. Kakor mladika ne more sama roditi sadu, če ne ostane na trti, tako tudi vi ne, če ne ostanete v meni... kajti brez mene ne morete ničesar storiti... Ostanite v moji ljubezni. če boste spolnjevali moje zapovedi, boste ostali v moji ljubezni...

Jn 15, 4-10

82. Ker v nebesih Božje zaznavajo na tak način, ima vsak človek, ki prejme kaj navdiha iz nebes, zmožnost, da si Boga zamišlja v človeški podobi. Tako so ga videli tudi stari in tako ga vidijo tudi današnji, tako v Cerkvi kakor zunaj nje. Preprosti ga vidijo v mislih kot Starca v sijajni luči (sicut Antiquum in candore). To zmožnost pa so zgubili vsi tisti, ki so se s svojim domišljavim razumom in grešnim življenjem ogradili od vpliva nebes. Tisti, ki so to možnost iztrebili iz sebe s svojim domišljavim razumom, si želijo nevidnega Boga, oni, ki so to storili z grešnim življenjem, pa si ne želijo sploh nikakršnega Boga. Ne ti ne oni pa ne vedo, da jim je bila ta možnost dana, saj ne živi v njih. In vendar je prav nebeško Božje tisto, kar najprej doteka iz nebes v človeka, saj je bil človek rojen za nebesa, in nihče v nebesa ne pride, če nima predstave o Božjem.

83. Zaradi tega tisti, ki nima predstave o nebesih, to je, o Božjem, po katerem nebesa obstajajo, ne more biti povzdignjen k prvemu nebeškemu pragu. Kakor hitro namreč pride do njega, začuti močan odpor in odbojnost, in sicer zato, ker je njegova notranjost, ki bi morala biti voljna nebesa sprejemati, zaprta, saj ni oblikovana po nebeški podobi. In čim bližje nebesom pride takšen človek, tem bolj se zapira njegova notranjost. Takšna je usoda tistih iz Cerkve, ki zanikujejo Gospoda, in tistih, ki tako kot sociniani zanikujejo njegovo božjo naravo. O usodi tistih, ki so se rodili zunaj Cerkve in o Gospodu nič ne vedo, ker niso dobili Besede medse, pa bom govoril v nadaljevanju.

84. Da so si stari Boga zamišljali v človeški podobi, potrjujejo prikazovanja Božjega Abrahamu, Lotu, Jozuetu, Gideonu, Menoahu in njegovi ženi in drugim. Ti so Boga videli kot človeka, a so ga vendarle oboževali kot Boga stvarstva in ga imenovali Bog nebes in zemlje ali Jahve. Da je bil res Gospod tisti, ki ga je videl Abraham, nas uči Gospod sam (Jn 8, 56), in da je bil res on tisti, ki so ga videli tudi drugi, nam potrjujejo njegove besede:

Boga ni nikoli nihče videl... vendar vi niste nikoli slišali njegovega glasu in videli njegovega obličja.

Jn 1, 18; 5,37

85. Da je Bog človek, pa le težka dojamejo tisti, ki vse presojajo po čutnih izkustvih zunanjega človeka. Kajti človek čutov si lahko Boga zamišlja samo skozi svetne oči, se pravi kot telesno in naravno bitje. Odtod sklepa, da bi bil Bog, če bi bil človek, velik kakor vesolje in da bi, če bi vladal nebesom in zemlji, to počel prek mnogih, tako nekako kot kralji po svetu. In če bi mu povedali, da v nebesih ni prostorskih razsežnosti kakor na zemlji, bi samo debelo gledal. Zakaj kdor misli zgolj iz narave in v njeni luči, si prostorsko razsežnost vselej lahko zamišlja samo kot takšno, kakršna se mu odpira pred očmi. Vendar je v popolni zmoti, kdor si nebesa zamišlja na ta način. Tamkajšnje razsežnosti namreč niso takšne kot na zemlji. Na zemlji je prostor določen in potemtakem izmerljiv, v nebesih pa ni ne eno ne drugo. O tem, kakšne so razsežnosti v nebesih, bom podrobneje govoril pozneje, in sicer tam, ko bo beseda tekla o prostoru in času v duhovnem svetu. Vrh tega vsak ve, kako daleč sega vid oči, to je, do sonca in zvezd, ki so tako zelo daleč. Kdor pa malce globlje preudarja, ve, da notranji vid, ki je vid misli, sega še dosti dlje in da mora potemtakem še bolj notranji vid seči še dlje. Kako bi potlej božji vid ne bil najvišji in najpredirnejši od vseh? Ker misli segajo tako daleč, je vse, kar je v nebesih, dostopno vsem, ki so tam, torej tudi vse, kar je božje in kar nebesa dela in napolnjuje - kot je bilo povedano v prejšnjih razdelkih.

86. Nebeščani so se samo čudili, da se ljudje, ki imajo Boga za nekaj nevidnega, torej za nekaj, kar si ni mogoče zamisliti v nobeni obliki, štejejo za razumne in da imajo one druge, ki mislijo drugače, za nerazumne preproščine, ko je vendar ravno narobe res. Pravijo, da bi se morali ti, ki se imajo za tako pametne, zazreti vase in se povprašati, ali nemara ne vidijo Boga kot naravo - nekateri takšno, kakršna je pred njihovimi očmi, drugi njeno nevidno plat. In ali niso nemara tako slepi, da ne vedo, kaj je Bog, kaj angel, kaj duh in kaj njihova duša, ki bo živela tudi po njihovi smrti, in kaj je življenje nebes v človeku in še marsičesa, kar bi moralo biti razumu poznano. Oni drugi pa, ki jih imajo ti za preproščine, vse to vedo na svoj način in si Boga zamišljajo kot Božje v človeški podobi in angela kot človeka v nebesih, vrh tega pa vedo, da bo njihova duša živela tudi po smrti in da je kakor angel, in da nebesa živijo v človeku tako, da človek spolnjuje božje zapovedi. Za te angeli pravijo, da so razumni in za nebesa primerni, za one druge pa, nasprotno, da so nerazumni.

VSE, KAR JE NEBEŠKO, JE V KORESPONENCI Z VSEM, KAR JE ČLOVEŠKO

87. Dandanašnji nihče prav natanko ne ve, kaj je korespondenca. Razlogov za to je več. Poglavitni je ta, da se je človek zavoljo ljubezni do sebe in do sveta oddaljil od nebes. Zakaj kdor samega sebe in svet ljubi bolj kot vse drugo, vidi samo svetne reči, saj prijajo zunanjim čutom in godijo njegovim nagnjenjem, medtem ko se za duhovne ne mení, saj prijajo samo notranjim čutom in godijo duhu. Zatorej slednje pušča ob strani, češ, previsoke so, da bi lahko človek razmišljal o njih. Pri starih ljudstvih je bilo drugače. Zanje je bilo poznavanje korespondenc bistvo vsega znanja. Na njem so razvijali svojo razumnost in modrost in po njem so pripadniki Cerkve občevali z nebesi, saj je znanost o korespondencah nebeška znanost. Najdavnejši ljudje, ki so bili ljudje nebes, so mislili prav v korespondencah, tako kot

angeli. Zato so tudi govorili z angeli in so često videvali Gospoda ter se mu dali poučevati. Dandanašnji se je bila ta znanost povsem porazgubila, tako da nihče več ne ve, kaj pravzaprav je korespondenca.

88. Brez vednosti o tem, kaj je korespondenca, ni mogoče imeti jasne predstave o tem, kakšen je duhovni svet, kakšen je njegov vpliv na naravni svet, kaj je duhovno v razmerju do naravnega, kaj je človeški duh, ki se mu pravi tudi duša, in kako ta duh v telesu deluje ter kakšno je stanje človeka po smrti; zato je torej vsekakor treba razložiti, kaj je korespondenca in kakšna je. Na ta način si bomo tudi utrli pot za tisto, kar še sledi.

89. Najprej je treba povedati, kaj korespondenca je. Ves naravni svet je odraz, ustrezek duhovnega sveta, pa ne le naravni svet na splošno, temveč tudi v vsaki posameznosti. Zatorej za vse, kar se v naravnem svetu poraja iz duhovnega sveta, velja, da je v korespondenci z njim. Vedeti namreč moramo, da se naravni svet poraja in obstaja iz duhovnega sveta, natanko tako kakor posledica iz svojega vzroka. Z naravnim svetom menimo vse, kar je pod soncem in kar prejema njegovo svetlobo in toploto; in vse, kar odtod črpa svoj obstoj, pripada temu svetu. Duhovni svet pa so nebesa in temu svetu pripada vse, kar je v nebesih.

90. Ker je človek oboje, nebesa in svet v najmanjši obliki, ki je podoba največje (glej št. 57), sta v njem torej tako duhovni kakor naravni svet. Notranjost, ki pripada njegovemu umu in zadeva razum in voljo, sestavlja njegov duhovni svet, zunanost, ki pripada njegovemu telesu in zadeva njegove čute in delovanje, pa naravni svet. Potemtakem se vsemu, kar je v njegovem naravnem svetu, to je v njegovem telesu oziroma čutih in delovanju, in kar se poraja iz njegovega duhovnega sveta, to je iz njegovega uma oziroma razuma in volje, pravi korespondenca.

91. Kaj je korespondenca, lahko vidimo na človeškem obrazu. Na obrazu, ki se ni naučil prenařjati, se vsa duševna občutja kažejo v naravni obliki, kakor da je njihova podoba. Zato za obraz rečemo, da je obraz ogledalo duše, ali drugače, človekov duhovni svet, predstavljen v naravnem svetu. Na enak način se razum zrcali v govoricu, volja pa v telesnih gibih. Vse torej, kar se dogaja v telesu, bodisi na obrazu ali v govoru ali v telesnih gibih, je korespondenca.

92. Iz povedanega se zdaj tudi vidi, kaj je notranji in kaj zunanji človek. Notranji je namreč tisto, čemur pravimo duhovni človek, zunanji pa tisto, čemur pravimo naravni človek. Prvi se od drugega razlikuje, kakor se nebesa razlikujejo od sveta. In vidimo tudi, da se vse, kar se dogaja in obstaja v zunanjem oziroma naravnem človeku, dogaja in obstaja iz notranjega oziroma duhovnega.

93. Toliko torej, kar zadeva korespondenco med človekovim notranjim oziroma duhovnim in njegovim zunanjim oziroma naravnim. V nadaljevanju pa bom spregovoril še o korespondenci med nebesi kot celoto in vsakim posameznim delom človeka.

94. Povedali smo že, da so nebesa kot celota podobna človeku in da imajo podobo človeka, zaradi česar se jim reče tudi Velečlovek. Povedal sem tudi, da so angelske skupnosti, iz katerih nebesa sestojijo, urejene tako, kot so udje, organi in drugi telesni deli pri človeku. Se pravi, nekatere so v glavi, druge v prsih, tretje v rokah in nekatere v posameznih območjih teh delov (glej št. 59-72). Skupnosti v tem ali onem delu potemtakem ustrezajo enakemu delu pri človeku, se pravi tisti v glavi ustrezajo glavi pri človeku, tisti v prsih prsim pri človeku, tisti v rokah rokam pri človeku in tako naprej. Prav po tej korespondenci pa človek tudi biva, zakaj vir njegovega bivanja ni nikjer drugje kot v nebesih.

95. O tem, da se nebesa delijo na dvoje kraljestev, od katerih se eno imenuje nebesno, drugo pa duhovno kraljestvo, je pisalo že na nekem drugem mestu. Nebesno kraljestvo na splošno ustreza srcu in vsemu v telesu, kar je s srcem v zvezi, duhovno kraljestvo pa pljučem in vsemu v telesu, kar je s pljuči v zvezi. Pri človeku srce in pljuča sestavljata dvoje kraljestev: srce vlada z žilami odvodnicami in dovodnicami, pljuča pa z živčnimi in gibalnimi vlakni, obadva skupaj in hkrati pa pri vsakem telesnem naporu in gibu. Enako velja za človekov duhovni svet, ki se mu pravi tudi duhovni človek: tudi v njem je namreč dvoje kraljestev, kraljestvo volje in kraljestvo razuma. Volja vlada z občutji dobrega, razum pa z občutji resničnega. In ti dve kraljestvi ustrezata kraljestvu srca oziroma pljuč v telesu. Enako je v nebesih. Nebeško kraljestvo je kraljestvo volje v nebesih in tam vlada dobro ljubezni; duhovno kraljestvo pa je razumski del nebes in tam vlada resnica; kar vse skupaj ustreza funkcijam srca in pljuč pri človeku. Prav v tej korespondenci tiči vzrok, zakaj v Besedi srce pomeni voljo pa tudi dobro ljubezni, dih iz pljuč pa razum in resnico vere. Iz istega razloga občutja pripisujemo srcu, čeravno niso v njem, niti ne izhajajo iz njega.

96. Korespondenca med obema nebeškima kraljestvoma in srcem oziroma pljuči je najsplošnejša korespondenca med nebesi in človekom. Obstajajo pa tudi manj splošne, ki zadevajo vsak njegov ud, organ in telesni del in o katerih bo še tekla beseda. V Velečloveku, to je v nebesih, tisti v glavi prekašajo druge v vsakršnem dobrem, saj so v ljubezni, miru, nedolžnosti, modrosti, razumnosti in zatorej tudi v radosti in blaženosti. Ti torej vplivajo na človeka skozi njegovo glavo in skozi vse, kar je z glavo povezano in kar je njihov ustredek. V Velečloveku, to je v nebesih, so tisti, ki so v prsih, v dobrem usmiljene ljubezni in vere in tudi ti vplivajo na človeka, in sicer skozi pljuča, katerim ustrezajo. Tisti, ki so v Velečloveku oziroma nebesih v ledjih in v plodilih, živijo v zakonski ljubezni. Tisti v nogah so v najnižjem nebeškem dobrem, ki se mu pravi tudi duhovno naravno dobro. Tisti v očeh so v razumevanju, tisti v ušesih v pozornosti in ubogljivosti, tisti v nosnicah v zaznavanju, tisti v ustih in jeziku v zmožnosti govorjenja tega, kar izhaja iz razuma in zaznave. Tisti v ledvicah so v resnici, ki išče, razločuje in popravlja. Tisti v jetrih, trebušni slinavki in vranici so v različnih prečiščevanjih dobrega in resničnega; in tako naprej. Vsi ti vplivajo na ustrezne dele človeškega telesa in so z njimi v korespondenci. Vpliv nebes določa funkcije in rabe telesnih delov; in ker te rabe izvirajo iz duhovnega sveta, prevzemajo obliko s pomočjo stvari, ki so iz naravnega sveta, in se tako kažejo v delovanju. Odtod torej ta korespondenca.

97. To je tudi razlog, zakaj imajo vsi ti udje, organi in telesni deli v Besedi podoben pomen, saj ima tam vsaka stvar pomen, ki je v skladu s korespondencami. Zato torej "glava" pomeni razumnost in modrost, "pljuča" sočutno ljubezen, "ledja" zakonsko ljubezen, "roke" in "dlani" moč resnice, "stopala" vse, kar je naravno, "oči" razumevanje, "nosnice" zaznavo, "ušesa" poslušnost, "ledvice" raziskovanje resnice; in tako naprej. Zato je tudi običajno, da v

vsakdanjem govoru za tistega, ki je pameten in moder, rečemo, da je glava; za tistega, ki dobro opaža, da ima dober nos; za tistega, ki je sočuten, da je širokogruden; za tistega, ki je bistroumen, da je vidovit; za tistega, ki hoče dobro, da je dobrosrčen. Ti in še mnogi drugi izrazi človeške govorice izhajajo iz korespondenc. Zakaj vse to je od duhovnega sveta, čeravno ljudje tega ne vedo.

98. O tem, da so vse nebeške in vse človeške reči tako med seboj povezane, me je prepričala prenekatera izkušnja, in sicer tako zelo, da o korespondencah kot o povsem očitnem dejstvu sploh nisem mogel več dvomiti. Vendar mi na tem mestu vseh teh izkušenj ni treba opisovati, pa tudi preveč jih je, da bi jih lahko. O njih sem pisal že v NEBEŠKIH SKRIVNOSTIH (*Arcana Caelestia*), kjer obravnavam korespondence, predstavitev, vpliv duhovnega sveta na naravnega in odnos med dušo in telesom.

99. Čeprav vse, kar je telesno na človeku, ustreza vsemu, kar je v nebesih, pa človek ni podoba nebes po svoji zunanji, temveč po svoji notranji obliki. Zakaj človekova notranjost sprejema nebesa, zunanost pa svet. Zato je človek podoba nebes v najmanjši obliki samo tedaj, če njegova notranjost sprejema nebesa. Če njegova notranjost ne sprejema nebes, ni podoba nebes v najmanjši obliki. Pač pa je lahko njegova zunanost, ki sprejema svet, upodobljena v skladu s svetom in potemtakem lepa na najrazličnejše načine. Kajti zunanja lepota, ki pripada telesu, izvira iz staršev in se oblikuje v maternici, potem pa jo ohranjajo splošni vplivi sveta. Zato se torej oblika človekovega naravnega bitja tako močno razlikuje od oblike njegovega duhovnega bitja. Večkrat mi je bilo pokazano, kakšna je oblika človekovega duha, in pri nekaterih, ki so bili na pogled lepi in očarljivi, je bil duh videti ves iznakažen, črn in pošasten, da bi ga prej imel za podobo pekla kakor nebes; pri drugih pa, ki na zunaj niso bili bogve kako lepi, sem videval prelepo oblikovanega duha, čistega in angelskega. Povem naj še, da je človekov duh po smrti videti takšen, kakršen je bil v telesu, dokler je živel na svetu.

100. Korespondenčnost pa sega precej širše kot do človeka. Tudi med samimi nebesi namreč obstaja korespondenca. Tretjim ali notranjim nebesom ustrezajo druga ali srednja, drugim ali srednjim pa prva ali zunanja, le-ta pa človeškim telesnim oblikam, to je udom, organom in drugim telesnim delom. Človeško telo je torej tisto, v čemer se nebesa nazadnje končajo in na čemer stojijo trdno kakor na temelju. Toda ta resnica bo do kraja razodeta drugje.

101. Resnica, ki jo je treba vsekakor poznati, je, da je vsa korespondenca z nebesi v bistvu korespondenca z Gospodovim Božječloveškim, saj so nebesa iz njega in on je nebesa, kakor je bilo povedano v prejšnjih razdelkih. Kajti če se Božječloveško ne bi zlivalo v vse, kar je na svetu, ne bi bilo ne angela in ne človeka. Tudi po tem je torej očitno, zakaj je Gospod postal človek in svojo božjo naravo oblekel v človeškost. Bilo pa je to zato, ker Božječloveško, po katerem so nebesa obstajala še pred Gospodovim prihodom, ni več zadostovalo, da bi se ohranjal red stvarstva, saj je človek, ki je temelj nebes, zašel in ta red porušil.

102. Angeli se ne morejo načuditi, ko slišijo, da živijo ljudje, ki vse, kar je, pripisujejo naravi, nič pa Božjemu, in ki vrh tega živijo v prepričanju, da je človeško telo, v katerem je združenih toliko nebeških čudes, izdelek narave. Še bolj pa se čudijo, da za obliko narave

štejejo tudi človekov razumni del, ko bi vendar lahko vsakdo, ki bi se le malce povzpел v duhu, uvidel, da vse to izvira iz Boga, ne pa iz narave, in da je bila narava ustvarjena samo zato, da je oblekla duhovno, kot njegov ustrežek zadnjega reda (correspondens in ultimo ordinis). Takšni ljudje so torej podobni sovam, ki vidijo v temi, na svetlem pa nič.

NEBESA SO V KORESPONDENCI Z VSEM, KAR JE NA ZEMLJI

103. Kaj je korespondenca, sem povedal že v prejšnjem poglavju. Povedal sem tudi, da so vsi deli telesa in vsak njegov posamezen del korespondence. Zdaj bi rad povedal še to, da so korespondence tudi vse pozemeljske stvari in nasploh vse, kar je na svetu.

104. Pozemeljsko stvarstvo razvrščamo na troje tako imenovanih svetov, namreč na živalski svet, rastlinski svet in svet mineralov. Stvari iz živalskega sveta so korespondence prvega reda, saj so živa bitja. Stvari iz rastlinskega sveta so korespondence drugega reda, saj samo rastejo. Stvari iz sveta mineralov pa so korespondence tretjega reda, saj niti ne živijo niti ne rastejo. Korespondence iz živalskega sveta so raznovrstna živa bitja, tako tista, ki hodijo in lazijo po zemlji, kakor tista, ki letijo po zraku. Teh ne bi določneje imenovali, saj so splošno znana. Korespondence iz rastlinskega sveta so vse tiste zeli, ki rastejo in se razcvetajo po vrtovih, gozdovih, poljih in livadah. Tudi teh ne bom omenjal, saj so ravno tako dobro znane. Korespondence iz mineralnega kraljestva pa so kovine, bolj ali manj plemenite, kamni, žlahtni ali ne, različna prst pa tudi vode. Poleg vsega tega obstajajo še druge korespondence, ki jih pripravlja človek s svojo dejavnostjo, denimo najrazličnejša hrana, oblačila, domovi, stavbe in še vse mogoče.

105. Tudi reči nad zemljo kakor sonce, mesec, zvezde, pa tudi tiste v ozračju, kot so oblaki, meglice, dež, strele in grom, so korespondence. Korespondence so tudi reči, ki izvirajo iz navzočnosti odziroma odsotnosti sonca, se pravi svetloba in senca, toplota in mraz, in tiste, ki so posledica le-teh, to je letni časi, ki jim pravimo pomlad, poletje, jesen in zima, pa časi dneva, ki jim pravimo jutro, poldne, večer in noč.

106. Skratka, vse stvari, ki obstajajo v naravi, od najmanjših do največjih, so korespondence, in sicer zato, ker se naravni svet, z vsem, kar mu pripada, poraja in potem naprej biva iz duhovnega sveta, oba ta svetova pa iz Božjega. Da "naprej biva", pravim tudi zato, ker vse, kar biva, biva po tem, po čemer prihaja v bivanje, zakaj bivanje je nenehno prihajanje v bivanje, in ker nič ne more bivati samo od sebe, temveč samo po nečem, kar je pred njim, to je po Prvem. Vse torej, kar bi se od tega Prvega ločilo, bi nemudoma prenehalo bivati.

107. Vse v naravi torej, kar se poraja in potem naprej biva po božjem redu, je korespondenca. Božji red pa izhaja od božjega dobrega, ki izvira iz Gospoda. Začne se v njem, izhaja iz njega, gre skozi nebesa in nato v svet in se v zadnjih njegovih rečeh tudi konča. Reči, ki so v skladu s tem redom, pa so korespondence. Vse, kar je dobro in popolno za rabo, je v skladu z redom, kajti vse dobro je dobro glede na rabo, oblika pa se nanaša na resnico, saj je resnica

oblika dobrega. Zatorej se vse na svetu, kar je v božjem redu in kar je deležno tudi svetne narave, nanaša na dobro in na resnico.

108. O tem, da se vse stvari na tem svetu porajajo iz Božjega in se odevajo v takšne naravne oblike, da lahko tu bivajo in rabijo svojemu namenu ter tako razodevajo povezanost z duhovnim svetom, se lahko lepo prepričamo, če si ogledamo posamezne primere iz živalskega ali rastlinskega sveta. V obeh namreč obstajajo stvari, za katere vsakdo, ki misli iz notranjosti, vidi, da so iz nebes. Za ponazoritev omenimo samo nekaj primerov izmed nešteti, in sicer najprej iz živalskega sveta. Marsikdo ve, da je sleherni živali vcepljeno določeno znanje. Čebele, denimo, znajo nabirati med iz cvetja, graditi voščene celice, v katere spravljajo svoj med in si tako za čez zimo zagotavljajo hrano zase in za svoj [panj]. Da bi se izlegel nov zarod, njihova matica leže jajčeca, drugi pa poskrbijo zanje in jih varujejo. Življenju v panju vlada nekakšen red, ki je nagonsko znan vsem čebelam. Te ščitijo koristne, nekoristne pa izganjajo in jim trgajo krila, da ne omenjam drugih čudes, ki so jih deležne iz nebes, da bi rabile svojemu namenu. Iz njihovega voska, denimo, si ljudje po vsem svetu izdelujejo sveče, njihov med pa uporabljajo za sladilo. In kaj bi lahko videli pri gosenicah (*vermiculus*), najnižjih bitjih živalskega sveta? Te si znajo dobiti hrano iz sočnih listov, ki so jim po volji, pozneje, ko je čas za to, pa se odenejo s pokrivalom in se namestijo v kako duplino ter tam izležejo svoj zarod. Nekatere se najprej zabubijo in si spredejo zapredek; in ko je to opravljeno, pridejo na dan z drugačnim telesom in opremljene s krili, da poletijo v zrak kakor v nebesa. Dvorijo si, slavijo združitev, ležejo jajca in poskrbijo za potomstvo. Vsa bitja, ki letajo po zraku, na splošno vedo, katera hrana je zanje primerna, pa ne le to, temveč tudi, kje jo dobiti. Vedo, kako se gradijo gnezda, vsaka vrsta malce po svoje, kako valiti jajca v njih, kako sedeti na njih in kako hraniti mladiče in jih spraviti od doma, ko so godni za to. Vedo tudi, kdo so njihovi sovražniki, ki se jih morajo ogibati, in kdo njihovi prijatelji, s katerimi se lahko družijo, in sicer že od najbolj rosnega otroštva; da ne omenjam čudes, ki se dogajajo v samem jajcu, v katerem je med drugim najti vse, kar nebogljen piščec potrebuje za hrano in rast. Kdo izmed njih, ki mislijo razumno, more reči, da ima vse to izvir kje drugje kakor v duhovnem svetu, kateremu je naravni svet samo telesno odevalo in sredstvo, da se pokaže v svojih učinkih, ki so po svojem izvoru duhovni? Laznina na zemlji in ptice na nebu se rodijo s to vednostjo, človek, ki je nad njimi, pa ne. To je zato, ker so živali v skladu z redom svojega življenja in ne morejo uničiti v sebi tistega, kar izvira iz duhovnega sveta, saj nimajo [zmožnosti] razumskega mišljenja. Drugače pa je s človekom, ki mu misli izvirajo iz duhovnega sveta: ker si je ta dar zapravil z načinom življenja, ki je nasprotem temu redu, pač pa njegovemu razumu pogodu, se mora roditi v popolni nevednosti in ga šele pozneje božje vodstvo privede nazaj v nebeški red.

109. O tem, da so z duhovnim svetom po korespondencah povezane tudi stvari iz rastlinskega sveta, se lahko prepričamo na mnogih primerih. Iz drobnih semen, recimo, zrasedo drevesa, poženejo listi, vzcvetijo cvetovi in obrodijo sadovi, ti pa spet raztresajo semena. Vse to se dogaja v zaporedju in hkrati sobiva v redu, ki je tako čudovit in čudežen, da ga ni moč z nekaj besedami opisati. Lahko bi popisali cele foliante, in še tedaj bi se odpirale vedno nove in vse globlje skrivnosti, ki bi še bolj neposredno zadevale namen vseh teh reči in ki jih znanost nikdar ne bi mogla do kraja izčrpati. Ker tudi te stvari izvirajo iz duhovnega sveta oziroma iz nebes, ki pa so, kot je bilo že prej zapisano, podoba človeka, imajo vse posameznosti v rastlinskem svetu neko zvezo s stvarmi, ki so v človeku, kar je dobro znano nekaterim učenjakom. Veliko izkušenj me je prepričalo o tem, da so tudi iz tega sveta prav vse stvari korespondence. Kajti često, kadar sem pohajal po vrtovih in si ogledoval drevje,

sadje, cvetove in zelenjavo, sem videval njihove korespondence v nebesih, in sem govoril s tistimi, v katerih so te korespondence bile, ter sem od njih zvedel, odkod in kaj so.

110. Dandanašnji je žal tako, da duhovnih reči nebes, s katerimi so naravne stvari sveta v korespondenci, ne pozna nihče več, razen če mu to ni dano iz nebes, saj se je bila znanost o korespondencah povsem razgubila. Kako so duhovne reči s korespondencami povezane z naravnimi, pa naj ponazorim z nekaj primeri. Živa zemeljska bitja na splošno ustrezajo občutjem, in sicer nežna in koristna bitja dobrim občutjem, divja in nekoristna pa zlohottim. Govedo in njihova teleta, recimo, ustrezajo občutjem naravnega uma, ovce in jagnjeta občutjem duhovnega uma, krilate živali pa glede na to, katere vrste so, miselnim platem tega ali onega uma. Zaradi tega so imeli v izraelski Cerkvi različne živali, denimo govedo in teleta, ovne, ovce, koze, kozle, jagnjeta, pa tudi golobe in grlice, za svete in so jih uporabljali za žgalne žrtve in žrtvene daritve. Kajti pri tej rabi so razodevale korespondenco z duhovnimi stvarmi, te pa so v nebesih razumevali v skladu s korespondencami. Živali so, glede na to pač, kakšne in katere vrste so, občutja zato, ker so živa bitja, življenje slehernega bitja pa izhaja edinole iz občutja in je v skladu z njim. Vsaka žival ima potemtakem prirojeno vednost, ki je v skladu z občutjem njenega življenja. Tudi človek je v tem podoben živalim, vsaj kar njegovo naravno bitje zadeva. Zato ga v vsakdanji govorici često primerjamo z njimi. Če je na primer pohlevem, mu rečemo ovca, če je požrešen, volk, če je zvit, lisjak, itn.

111. Podobne korespondence zasledimo tudi v rastlinskem svetu. Vrt na splošno ustreza nebesom oziroma njihovem razumu in modrosti, tako da se nebesom reče tudi božji vrt ali raj, ljudje pa jim pravijo nebeški raj. Drevesa, vsak glede na svojo vrsto, ustrezajo zaznavam in spoznavam dobrega in resničnega, iz katerih izvirata razum in modrost. Zato so stara ljudstva, ki so še vedela, kaj so korespondence, opravljala svoje svete obrede v gajih. In zato so drevesa, recimo oljka, cedra in trta, tudi tako pogosto omenjana v Besedi in se z njimi primerjajo nebesa, Cerkev in človek, dobra dela, ki jih ta dela, pa z njihovimi sadovi. Rastlinska hrana, še posebej tista, ki jo požanjemo na poljih, ustreza občutjem dobrega in resničnega, saj ta občutja hranijo duhovno življenje, tako kakor zemeljska hrana hrani naravno življenje. Zato kruh v splošnem pomenu ustreza občutju vsega dobrega, saj je jed, ki bolj kakor vsaka druga ohranja življenje na zemlji, zaradi česar je tudi prisposoda za vsakršno hrano. Prav na račun te korespondence Gospod zase pravi, da je kruh življenja, in prav zaradi tega je izraelska Cerkev hlebce kruha uporabljala pri svetem obredju; polagali so jih namreč na mizo v templju in jih imenovali kruh obrazov (Panis facierum). Pa tudi vsemu bogoslužju, ki so ga opravljali z žrtvovanji in žgalnimi daritvami, so rekli kruh. Zaradi vsega tega je navsezadnje najsvetejši obred krščanske Cerkve evharistija, pri kateri se dajeta kruh in vino. Tudi po teh nekaj primerih se torej vidi, kaj je korespondenca.

112. Tudi o tem, kako so nebesa s korespondencami povezana s svetom, je treba reči nekaj besed. Kraljestvo Gospodovo je kraljestvo ciljev, ki so koristi (regnum finium qui sunt usus), ali, kar je isto, kraljestvo koristi, ki so cilji. Zaradi tega je Bog vesolje ustvaril in oblikoval tako, da se lahko koristi vsepovsod odevajo v tisto, kar jih predstavlja v učinku oziroma delovanju, najprej v nebesih in potem na zemlji, po stopnjah pač, vse do najnižjega v naravi. Očitno je torej, da korespondenca med naravnimi in duhovnimi stvarmi oziroma med svetom in nebesi poteka skozi koristi in da koristi povezujejo. Oblike, v katere so odete koristi, pa so korespondence in sredstva povezovanja samo v tolikšni meri, kolikor so oblike koristi. V naravnem svetu, v njegovih treh kraljestvih, so vse stvari, ki se porajajo v skladu z redom,

oblike koristi oziroma učinki, ki jih dosega ena korist zaradi druge, in zaradi tega so stvari v naravi korespondence. Pri človeku pa je tako: samo če živi v skladu z božanskim redom, se pravi, če ljubi Gospoda in svojega bližnjega, samo v tej meri so njegova dela koristi po obliki in korespondence, prek katerih je povezan z nebesi. Ljubiti Gospoda in bližnjega namreč pomeni prav to: koristiti. Vedeti je tudi treba, da je človek sredstvo, s katerim je naravni svet povezan z duhovnim, ali drugače, človek je posredovalec te povezave; kajti v njem sta tako naravni kot duhovni svet (glej št. 57). Človek pa je posredovalec te povezave samo toliko, kolikor je duhoven; če je samo naraven, pa nič duhoven, tudi posredovalec ni. Božji vpliv razen po človekovem posredništvu seveda še drugače priteka na svet, in sicer tudi v tisti del sveta, ki zadeva človeka, vendar ne v njegov razum.

113. Tako kot je vse, kar je v skladu z božjim redom, v korespondenci z nebesi, je vse, kar je božjemu redu nasprotno, v korespondenci s peklom. Tisto, kar je v korespondenci z nebesi, se nanaša na dobro in resnično. Ono pa, kar je v korespondenci s peklom, se nanaša na zlo in laž.

114. Naj zdaj povem še nekaj o poznavanju korespondenc in o koristi tega poznavanja. Rečeno je že bilo, da je duhovni svet, to je nebesa, povezan z naravnim po korespondencah. Človeku je torej prav po korespondencah omogočen stik z nebesi. Kajti angeli nebes ne mislijo v okvirih narave, tako kot človek. Zato je lahko človek, če pozna korespondence in če so njegove misli ustrezne, skupaj z angeli in je po svojem duhovnem oziroma notranjem bitju povezan z njimi. Da bi se ustvarila ta povezava med nebesi in človekom, je bila Beseda zapisana v čistih korespondencah, saj so vse reči v njej, tako splošne kot posamezne, korespondence. Če bi torej človek vedel za korespondence, bi tudi razumel duhovni pomen Besede in bi se mu potemtakem razjasnile tudi nebeške skrivnosti, o katerih zdaj ne ve dobesedno nič. Zakaj v Besedi je najti dobesedni in pa duhovni pomen. Dobesedni sestoji iz reči, kakršne so na svetu, duhovni pa iz reči, kakršne so v nebesih; in ker so nebesa povezana s svetom po korespondencah, je bila dana takšna Beseda, v kateri je vsaka podrobnost, vse do najmanjše pičice, korespondenca.

115. Iz nebes sem bil poučen, da so tudi najdavnejša ljudstva sveta, ki so bila ljudje nebes, mislila v korespondencah in so jim stvari iz narave, ki so jih imela pred očmi, služile za to, da so lahko tako mislila. Ker so bila takšna, so se družila z angeli in govorila z njimi. Po njih so bila torej nebesa povezana s svetom. Zaradi tega se je tej dobi reklo Zlata doba, o kateri davni pisci pripovedujejo, da so nebeščani bivali med ljudmi in prijateljevali z njimi. Ko se je ta doba končala, ljudje niso več mislili v korespondencah, temveč zgolj v vednosti o njih, in so bili tako vendarle, čeravno ne tako tesno, povezani z nebesi. Njihovi dobi se pravi Srebrna doba. Za njimi so živeli ljudje, ki so o korespondencah sicer nekaj vedeli, vendar niso več mislili v tej vednosti, saj so živeli v naravnem dobru, ne pa v duhovnem, tako kot njihovi predniki. Tej dobi se je reklo Bakrena doba. Po tej dobi pa so ljudje postajali čedalje bolj pozunanjeni in so nazadnje postali povsem telesni, tako da se je znanje o korespondencah povsem zgubilo, z njim vred pa tudi prava predstava o nebesih in o vsem mogočem, kar je z njimi v zvezi. Iz korespondenc izvira tudi poimenovanje omenjenih dob, saj po korespondencah "zlato" pomeni nebeško dobro, v katerem so živela najdavnejša ljudstva, "srebro" duhovno dobro, v katerem so živeli njihovi potomci, "baker" pa naravno dobro, v katerem so živeli potomci le-teh; medtem ko "železo", po katerem je dobila ime zadnja doba, pomeni trdo resnico, ki je ločena od dobrega.

SONCE V NEBESIH

116. V nebesih ni videti ne našega sonca ne ničesar, kar je od tega sonca, saj je to sonce povsem naravno. Pravzaprav ima narava svoj začetek prav v tem soncu, in vse, kar to sonce spočne, se imenuje naravno. Duhovno, v katerem so nebesa, pa je nad naravo in povsem ločeno od vsega, kar je naravno, in edina vez med njima poteka po korespondencah. O tem, kakšna je razlika med njima, lahko sklepamo iz tega, kar je bilo napisano o stopnjah (št. 38), o tem, kaj za kakšno povezavo gre, pa sem pisal v prejšnjih dveh poglavjih o korespondencah.

117. Čeravno v nebesih ni videti našega sonca in ničesar, kar je od tega sonca, je tam vendarle nekakšno sonce, pa tudi svetoba, toplota in sploh vse, kar je na svetu, in še vse drugo, česar na svetu ni, vendar ima vse to drug izvor, saj so stvari v nebesih duhovne, stvari na zemlji pa naravne. Sonce nebes je Gospod, tamkajšna luč božja Resnica, toplota pa božje Dobro, in vse to sije iz Gospoda kakor žarki iz sonca. Iz tega izvirajo vse stvari, ki se porajajo in nastajajo v nebesih. Vendar bom o svetlobi, toploti in o stvareh v nebesih, ki se porajajo iz njiju, govoril v naslednjem poglavju. Tu naj povem nekaj le o tamkajšnjem soncu. Vzrok za to, da je Gospod v nebesih videti kakor sonce, je v dejstvu, da je prav on božja ljubezen, iz katere se porajajo vse duhovne stvari, tako kot se na zemlji vse naravne stvari porajajo iz sonca. Ta ljubezen je torej tisto, kar sije kakor sonce.

118. O tem, da je Gospod v nebesih videti kakor sonce, mi niso pravili samo angeli, ampak sem se nekajkrat tudi sam prepričal. Zatorej naj tu v nekaj besedah povem, kaj sem od tega slišal in videl.

Gospod je videti kakor sonce, vendar ne kot sonce v nebesih, temveč visoko nad njimi, in ne nad glavo ali v zenitu, temveč pred obrazi angelov, nekje na srednji višini. Vidi pa se ga na dveh ločenih krajih, ki sta opazno vsaksebi, in sicer pred desnim očesom in levim očesom. Pred desnim očesom je videti natanko takšen kot sonce, enako bleščav in velik, kot je naše sonce. Pred levim očesom pa ni videti kakor sonce, temveč kakor mesec, in kakor naš mesec sije v beli svetlobi in je podobno velik, le da bolj bleščeč in obdan z mnogimi majhnimi meseci, ki sijajo podobno belo in svetlo. Gospoda pa je na dveh krajih in tako različno videti zato, ker Gospoda vsakdo vidi tako, kakor ga zaznava. Tisti torej, ki ga sprejemajo v dobrem ljubezni, ga vidijo tako, oni, ki ga sprejemajo v dobrem vere, pa drugače. Tisti, ki ga sprejemajo v dobrem ljubezni, ga vidijo kakor sonce, ognjenega in plamenečega; ti bivajo v njegovem nebesnem kraljestvu. Tisti pa, ki ga sprejemajo v dobrem vere, ga vidijo kakor mesec, belega in bleščečega; ti bivajo v njegovem duhovnem kraljestvu. Dobro ljubezni namreč ustreza ognju; "oganj" je potemtakem v duhovnem pomenu ljubezen. In dobro vere ustreza svetlobi, kajti "svetloba" v duhovnem pomenu je vera.

Pred očmi pa se Gospod kaže zato, ker notranjost uma (*mens*) vidi skozi oči, in sicer skozi desno oko iz ljubezni in skozi levo oko iz vere. Zakaj pri angelih, pa tudi pri človeku, vse, kar je na desni, ustreza dobremu, iz katerega izvira resnica, in vse, kar je na levi, resnici, ki izvira

iz dobrega. Dobro vere je po svojem bistvu resnica iz dobrega (bonum fidei est in sua esentia verum ex bono).

119. Zato je Gospod v Besedi, kadar se nanaša na ljubezen, priličen soncu, in kadar se nanaša na vero, mesecu; in zato tudi sonce pomeni ljubezen do Gospoda, ki je od Gospoda, mesec pa vero v Gospoda, ki je od Gospoda; ali kakor govorijo naslednji odlomki:

Tedaj bo lunina svetloba kakor sončna svetloba in sončna svetloba bo sedemkratna, kakor sedmih dni svetloba.

Iz 30, 26

Ko ti ugasneš, zagrnem nebo in zatemnim njegove zvezde. Sonce pokrijem z oblaki in luna ne bo več svetila s svojo svetlobo. Vse luči na nebu zatemnim zaradi tebe in temo razproستم nad tvojo deželo.

Ezek 32, 7,8

Sonce otemni pri svojem vzhodu, luna ne sveti več s svojo svetlobo.

Iz 13, 10

sonce in mesec otemnita, in zvezde gube svojo svetlobo.

Joel 2, 10

Sonce je potemnelo kakor žimnata vrečevina, vsa luna je postala kakor kri in zvezde na nebu so popadale na zemljo...

Raz 6, 12, 3

Takoj po stiski tistih dni bo sonce otemnelo in luna ne bo dajala svetlobe. Zvezde bodo padale z neba...

Mt 24, 29

V teh odlomkih "sonce" pomeni ljubezen, "luna" vero in "zvezde" poznavanje dobrega in resničnega. Vsi ti naj bi otemneli, zgubili svojo svetlobo in popadali z neba, ko jih pač ne bo več. Da je Gospod videti kot sonce v nebesih, je razvidno tudi iz njegovega spremenjenja pred Petrom, Jakobom in Janezom, o katerem piše:

Njegov obraz se je zableščal kakor sonce.

Mt 17,2

Tako so namreč Gospoda videli tisti njegovi učenci, ko so bili zamaknjeni iz telesa in so prišli v svetlobo nebes. Prav zaradi te korespondence so v davnini ljudje, katerih Cerkev je bila predstavljena, med bogoslužjem obračali obraze k soncu na vzhodu. Zaradi tega so tudi svoja svetišča zidali tako, da so gledala proti vzhodu.

120. Kolikšna in kakšna je božja ljubezen, lahko vidimo, če jo primerjamo z našim soncem, kadar le-to najbolj žari. Le da nebeška ljubezen žari še bolj. Zaradi tega Gospod kot sonce ne sije naravnost v nebesa, temveč se žar njegove ljubezni spotoma postopno blaži. To blaženje se vidi kakor žareči pasovi okrog sonca. Poleg tega so angeli zastrti še z oblačno tenčico, ki jih ščiti pred premočnim sijem. Nebesa se torej ločijo po tem, koliko tega sija sprejemajo. Ker so višja nebesa v dobrem ljubezni, so najbližja Gospodu oziroma soncu, najnižja nebesa, ki so v dobrem vere, pa so od sonca najbolj oddaljena. Tisti, ki sploh niso v nikakršnem dobrem, kakor tisti v peklu, pa so od njega še dlje, in sicer tem dlje, čim bolj nasprotni so dobremu.

121. Kadar se Gospod prikaže v nebesih, kar se često dogaja, se ne kaže v sončevi podobi, temveč kakor angel, le da se od drugih angelov loči po božjem sijju, ki žari iz njegovega obraza. Tedaj namreč ni navzoč osebno, kajti osebno je Gospod vselej obdan s soncem, temveč le kot videz. Zakaj v nebesih je običajno, da se osebe prikazujejo na mestih, kamor je uprt pogled oziroma kjer se le-ta konča, četudi je to mesto zelo daleč od tam, kjer v resnici so. Tej najvzočnosti se pravi navzočnost notranjega pogleda in o njej bom več povedal v nadaljevanju. Gospoda sem videl tudi na višavah, zunaj sonca in v angelski podobi, malo pod soncem, pa tudi blizu, v podobni obliki in s sijočim obrazom, pa tudi sredi med angeli kakor svetel plamen.

122. Zemeljsko sonce se zdi angelom v primerjavi z nebeškim kakor gosta tema in zemeljska luna v primerjavi z nebeško ravno tako tema, in sicer stalno. To pa zato, ker žar sveta po korespondenci ustreza ljubezni do samega sebe, svetloba, ki iz njega izhaja, pa lažnivosti, ki iz takšne ljubezni izvira. Ljubezen do sebe je namreč čisto nasprotje božje ljubezni, laž, ki iz nje izvira, pa čisto nasprotje božje resnice; nasprotje božje ljubezni in božje resnice pa je za angele gosta tema. V Besedi potemtakem čaščenje sonca in lune tega sveta pomeni ljubezen do sebe in laž, ki iz te ljubezni izvira, in zato bodo tisti, ki se temu čaščenju uklanjajo, izvrženi.

(5 Mz, 4,19; 17, 3-5; Jer 8, 1, 2; Ezek 8, 15, 16, 18; Raz 16, 8; Mt 8, 6.)

123. Ker se Gospod zaradi božje ljubezni, ki je v njem in od njega, v nebesih kaže kakor sonce, se vsi v nebesih nenehno obračajo k njemu, in sicer tisti v nebesnem kraljestvu k njemu kot soncu in tisti v duhovnem kraljestvu k njemu kot mesecu. Tisti v peklu pa se obračajo v črnjavo in temo, ki sta v nasprotni smeri, se pravi, obračajo se nazaj, proč od Gospoda, saj vsi v peklu ljubijo zgolj sami sebe in svet in so tako Gospodu nasprotni. Tisti, ki se obračajo v črnjavo, to je tja, kjer sveti zemeljsko sonce, so v peklovih zadaj in se imenujejo geniji; oni pa, ki se obračajo v temo, se pravi tja, kjer sveti zemeljska luna, so v peklovih spredaj in se imenujejo duhovi. Zato za tiste, ki so v peklu, pravimo, da so v temi, za one v nebesih pa, da so v svetlobi. "Tema" namreč pomeni laž, ki izvira iz zla, "Svetloba" pa resnico, ki izvira iz dobrega. Obračajo pa se tako zato, ker se vsi v onstranstvu obračajo proti tistemu, kar vlada njihovi notranjosti, to je k svojim ljubeznim, in prav notranjost je tista, kar daje angelu ali duhu obraz. V duhovnem svetu tudi ni stalnih strani neba kakor v naravnem svetu, temveč jih določajo obrazi. Tudi človek, če ga jemljemo duhovno, obrača enako kakor duh, to je stran od Gospoda, če ljubi sebe in svet, in proti njemu, če ljubi njega in svojega bližnjega. Vendar ljudje tega ne vedo, saj živijo v naravnem svetu, kjer so strani neba določene glede na vzhajanje in zahajanje sonca. Toda ker je ljudem to težko umljivo, bom več o teh rečeh pojasnil v poznejših poglavjih, kjer bo tekla beseda o straneh neba ter o prostoru in času v nebesih.

124. Ker je Gospod nebeško sonce in vse, kar je iz njega, gleda vanj, je hkrati tudi središče vsega, vir vseh smeri in določenosti. Zato je tudi vse, kar je spodaj, v njegovi navzočnosti in okrilju, tako v nebesih kakor na zemlji.

125. Zdaj je torej bolj jasno tudi tisto, kar sem povedal v prejšnjih poglavjih, namreč:

Da je on Bog nebes (št. 2-6).

Da je njegovo Božje tisto, kar dela nebesa (št. 7-12).

Da je Gospodovo Božje v nebesih ljubezen do njega in do bližnjega (št. 13-19).

Da je vse, kar je na svetu, v korespondenci z nebesi, prek nebes pa tudi z Gospodom (št. 87-115).

Da sta tudi naša sonce in mesec korespondenci (št. 105).

SVETLOBA IN TOPLOTA V NEBESIH

126. Ljudje, ki mislijo samo v okvirih naravnega, ne morejo doumeti, da je v nebesih svetloba. In vendar je ta svetloba mnogokrat svetlejša od svetlobe opoldanskega sonca na zemlji. To svetlobo sem često videval tudi ob večerih in ponoči. Sprva sem se čudil, ko so mi angeli zatrjevali, da je pozemeljska svetloba le senca v primerjavi z nebeško, toda ko sem jo ugledal, sem videl, da je res. Njena svetlost in bleščava sta tolikšni, da ju ni moč opisati. In vse, kar sem videl v nebesih, sem videl v tej svetlobi, torej jasneje in razločneje kot stvari na zemlji.

127. Svetloba v nebesih ni naravna svetloba, kakor je ta na zemlji, temveč duhovna, saj izvira iz Gospoda, ki je sonce, to sonce pa je božja ljubezen, kot sem pokazal v prejšnjem poglavju. Temu, kar izhaja iz Gospoda kot sonca, se v nebesih reče božja resnica, čeravno je v bistvu božje dobro, združeno z božjo resnico. Iz tega angeli dobivajo svetlobo in toploto, in sicer svetlobo iz božje resnice, toploto pa iz božjega dobrega. Očitno je torej, da je svetloba v nebesih, ki izvira iz takšnega vira, duhovna, in ne naravna, kar velja tudi za toploto.

128. Božja resnica je za angele luč zato, ker so angeli duhovna, ne naravna bitja. Duhovna bitja vidijo stvari v luči svojega sonca, naravna bitja pa v luči svojega. Razum angelov izvira iz božje resnice in je njihov notranji vid, ki priteka v zunanjega in ga oblikuje. Zatorej se tisto, kar se v nebesih skozi Gospoda kaže kot sonce, kaže v svetlobi. Ker svetloba v nebesih prihaja iz tega vira, se spreminja glede na to, kako angeli sprejemajo božjo resnico ali, kar je isto, glede na to, kolikšna sta razumnost in modrost angelov, se pravi drugače v nebesnem kraljestvu kakor v duhovnem, drugače pa tudi v vsaki posamezni skupnosti. V nebesnem kraljestvu je svetloba videti plameneča zato, ker tamkajšnji angeli prejemajo svetlobo od Gospoda v podobi sonca; v duhovnem kraljestvu pa je svetloba bela, saj tamkajšnji angeli prejemajo svetlobo od Gospoda v podobi meseca (glej št. 118). Svetloba torej v nobeni skupnosti ni enaka, ampak se razlikuje od ene do druge: tisti na sredi imajo več luči, oni okrog pa manj (glej št. 43). Skratka, angeli imajo toliko luči, kolikor sprejemajo božje resnice, to je, razumnosti in modrosti od Gospoda. Zato se angeli v nebesih imenujejo angeli luči.

129. Ker je Gospod v nebesih božja resnica in ker je božja resnica tam luč, se v Besedi Gospod imenuje Luč, enako pa tudi vsakršna resnica, ki izvira iz njega, kot lahko vidimo iz naslednjih odlomkov:

Spet jim je Jezus spregovoril: "Jaz sem luč sveta. Kdor hodi za menoj, ne bo taval v temi, temveč

bo imel luč življenja.”

Jn 8,12

Dokler sem na svetu, sem luč sveta.

Jn 9,5

Jezus jim je odgovoril: “Le še malo časa je luč med vami. Hodite, dokler imate luč, da vas ne objame tema... Dokler imate luč, verujte v luč, da postanete otroci luči... Prišel sem kot luč na svet, da nihče, ki veruje vame, ne ostane v temi.

Jn 12,35,36,46

Sodba pa je v tem, da je prišla luč na svet in so ljudje bolj ljubili temo kakor luč.

Jn 3,19

Janez pravi o Gospodu:

Bila je prava luč, ki prihaja na svet in razsvetljuje vsakega človeka.

Jn 1,9

Ljudstvo, ki je sedelo v temi, je zagledalo veliko luč; in njim, ki so prebivali v deželi smrtne sence, je zasvetila luč.

Mt 4,16

dal sem te v zavezo ljudstvu in v luč narodom.

Iz 42, 6

Zato te postavim za luč poganskim narodom, da boš moje zveličanje do konca zemlje.

Iz 49,6

Narodi bodo stopali v njegovi svetlobi in kraji zemlje budo prinašali vanj svoj sijaj.

Raz 21,24

Pošlji svojo luč in svojo svetlobo: ti me naj vodita...

Ps 43,3

V teh in drugih odlomkih se Gospod imenuje luč po božji resnici, ki je od njega, resnica sama pa se imenuje luč. Ker je luč v nebesih od Gospoda kot sonca, se je njegov obraz, ko se je pred Petrom, Jakobom in Janezom spremenil,

zableščal kakor sonce... (in) njegova oblačila so se svetila bleščeče belo, da jih tako ne more pobeliti noben belivec na svetu.

Mt 12,2

Gospodova oblačila so bila videti takšna zato, ker so predstavljala božjo resnico, ki je od njega v nebesih. “Oblačila” v Besedi pomenijo resnice, zato je rečeno v Davidu:

...ugrinjaš se v svetlobo kakor s plaščem.

Ps 104,2

130. Da je svetloba v nebesih duhovna in daje božja resnica, nam potrjuje dejstvo, da tudi človek prejema duhovno luč in razsvetljenje od te svetlobe, če je v razumnosti in modrosti božje resnice. Človekova duhovna luč je luč njegovega razuma, predmeti te luči pa so resnice, ki jih razčlenja in razvršča v skupine, jih oblikuje v postavke ter iz teh zapovrstjo speljuje sklepe. Naravni človek ne ve, da je luč, v kateri razum vidi te reči, resnična luč, saj je

ne vidi z očmi niti ne zaznava z mislijo. In vendar jih je veliko, ki to luč priznavajo in jo ločujejo od naravne luči, v kateri so tisti, ki mislijo naravno, in ne duhovno. Naravno mislijo tisti, ki upoštevajo samo svet in vse pripisujejo naravi; duhovno pa mislijo tisti, ki upoštevajo nebesa in vse pripisujejo Božjemu. Velikokrat mi je bilo dano vedeti, pa tudi videti, da obstaja resnična luč (*lux*), ki razsvetljuje duha in ki je povsem različna od luči, kateri pravimo naravna svetloba (*lumen*). V to luč sem bil notranje povzdignjen, in sicer postopoma, in ko sem bil povzdignjen, se mi je razum tako razsvetlil, da sem lahko uvidel, česar prej nisem mogel in česar z naravnim razumom sploh ne bi mogel dojeti. Včasih se mi je stožilo, da teh reči ni mogoče doumeti, ko pa se jih da v nebeški svetlobi tako jasno uvideti. Ker ima razum svojo luč, zanj tako kot za oko pravimo, da uvideva in da je razsvetljen, kadar uvidi, oziroma da tava v temi, kadar ne uvidi, in podobno.

131. Ker je nebeška luč božja resnica, je obenem tudi božja modrost in razum. Povzdignjen v nebeško luč potemtakem pomeni isto kot biti povzdignjen v razum in modrost oziroma biti razsvetljen. Zaradi tega je svetloba pri angelih tolikšna, kolikršna sta njihov razum in modrost. Ker je nebeška luč božja modrost, se v tej luči prepozna značaj slehernega angela. Notranjost vsakogar je kakor odprta knjiga na njegovem obrazu in nič, niti najmanjša malenkost, ni skrito. Notranji angeli radi vidijo, da je vsa njihova notranjost razodeta, saj hočejo samo dobro. Drugače je s tistimi, ki živijo pod nebese in ki nočejo, kar je dobro, in se potemtakem neznansko bojijo, da bi se pokazali v nebeški luči. In kar je tako čudno, tisti v peklu se drug drugemu zdijo kakor ljudje, v nebeški luči pa so videti kakor pošasti z odurnimi obrazi in telesi, se pravi v podobi, ki natanko ustreza njihovemu zlu. Človek oziroma njegov duh je v angelovih očeh videti enako: če je dober, je videti kakor človek, lep in v skladu s svojim dobrim, če pa hudoben, kakor pošast, nakazen in v skladu s svojim zlom. Očitno je torej, da se vse stvari v nebeški luči kažejo takšne, kakršne v resnici so. To pa zato, ker je nebeška luč božja resnica.

132. Ker je božja resnica luč v nebesih, vse resnice, kjerkoli že so, bodisi v angelu ali zunaj njega, bodisi v nebesih ali zunaj njih, oddajajo svetlobo. Res pa je, da resnice zunaj nebes ne sijajo tako kot resnice v nebesih. Resnice zunaj nebes namreč sijajo hladno, kakor sneg brez toplote, saj svojega bistva ne dobivajo od dobrega kakor resnice v nebesih. Zato ta hladna svetloba ugasne, kakor hitro posije nanjo nebeška luč, in če je pod njo zlo, povsem potemni. To sem torej včasih videl, pa še marsikaj omembe vrednega, kar zadeva sijanje resnice in kar sem tu izpustil.

133. Zdaj pa še nekaj besed o toploti v nebesih. Ta toplota je v bistvu ljubezen. Izvira iz Gospoda kot sonca, ki je, kot sem povedal že v prejšnjem razdelku, božja ljubezen v Gospodu in od Gospoda. Jasno je torej, da je tudi nebeška toplota duhovna, tako kot nebeška luč, saj izhaja iz istega izvora. Iz Gospoda kot sonca izvira namreč dvoje: božja resnica in božjo dobro. Božja resnica se v nebesih razodeva kakor svetloba, božje dobro pa kakor toplota. Vendar sta božja resnica in božje dobro tako povezana, da nista dvoje, ampak eno. Pač pa se ločita pri angelih, saj nekateri med njimi bolj kot božje dobro sprejemajo božjo resnično, drugi pa bolj božje resnično kot božje dobro. Tisti, ki sprejemajo bolj božje dobro, so v Gospodovem nebesnem kraljestvu, oni drugi pa v Gospodovem duhovnem kraljestvu. Najpopolnejši angeli pa so tisti, ki obojega sprejemajo enako.

134. Nebeška toplota tako kot nebeška svetloba nikjer ni povsem enaka. V nebesnem kraljestvu je drugačna kot v duhovnem, pa tudi od skupnosti do skupnosti se razlikuje. Ne razlikuje pa se samo po moči, temveč tudi po kakovosti. Močnejša in čistejša je v Gospodovem nebesnem kraljestvu, saj tamkajšnji angeli sprejemajo več božjega dobrega, šibkejša in manj čista pa v Gospodovem duhovnem kraljestvu, saj tamkajšnji angeli sprejemajo več božje resnice. Pa tudi v vsaki skupnosti se razlikuje, glede na to pač, kako tamkaj angeli sprejemajo to in ono. Toplota je tudi v peklu, le da je tam nečista. Nebeška toplota je tisto, kar menimo z izrazom “sveti in nebeški ogenj”, peklena toplota pa tisto, kar menimo z izrazom “posvetni in pekleni ogenj”. Najsi pa rečemo to ali ono, vselej mislimo na ljubezen. “Nebeški ogenj” namreč pomeni ljubezen do Gospoda in do bližnjega v vsej njeni čistosti, “pekleni ogenj” pa ljubezen do sebe in do sveta v vsej njeni pohoti. Da je ljubezen toplota iz duhovnega vira, se vidi po tem, da se človek z ljubeznijo ogreva; kajti v skladu z močjo in naravo njegove ljubezni ga zajame plamen in izgoreva, žar njegove ljubezni pa se še bolj pokaže, kada rje ogrožena. Zato torej pravimo za nekoga, da gori v ognju ljubezni, da izgoreva od nesebične ljubezni, da nekoga vroče ljubi in tako naprej, kar vse velja tako za čista občutja ljubezni do dobrega kakor za pohotno ljubezen do zlega.

135. Ljubezen, ki izvira iz Gospoda kot sonca, angeli v nebesih občutijo kakor toploto zato, ker je njihova notranjost napolnjena z ljubeznijo božjega dobrega, ki je od Gospoda; zato je tudi njihova zunanost topla, saj se ogreva iz istega vira. Zaradi tega sta toplota in ljubezen v nebesih tako povezani (sta v korespondenci), da je tam vsakdo v takšni toploti, kakršna je njegova ljubezen, pač v skladu s prej povedanim. Toplota sveta v nebesa nikakor ne seže, saj je pregroba, predvsem pa naravna, ne pa duhovna. Pri ljudeh je drugače, saj živijo tako v duhovnem kot v naravnem svetu. Kar njihove duhove zadeva, se ogrejejo natanko za toliko, kolikor ljubijo. Njihova telesa pa toploto dobivajo tako od toplote duha kakor od toplote sveta. Prvo se zliva v slednje, saj z njim v korespondenci. Da sta si ti dve toploti v korespondenci, nam potrjujejo zgledi iz živalskega sveta, saj se ljubezen živali, katere bistvo je zarajanje potomstva, razplamteva v skladu s prisotnostjo in vplivom sončne toplote, se pravi edinole spomladi in poleti. Hudo se motijo tisti, ki menijo, da takšno ljubezen razvema toplota, ki doteka iz sveta, saj naravno ne more neposredno vplivati na duhovno, temveč je možno samo obratno. Vpliv duhovnega na naravno je namreč v skladu z božjim redom, vpliv v obratni smeri pa bi bil temu redu nasproten.

136. Angeli imajo tako kot ljudje razum in voljo. Razum jim oživlja nebeška luč, saj je ta luč božja resnica in potemtakem božja modrost, njihovi volji pa daje življenje nebeška toplota, saj je ta toplota božje dobro in potemtakem božja ljubezen. Samo življenje angelov izvira iz toplote, ne pa tudi iz luči, razen kolikor ima ta v sebi toploto. Da je življenje iz toplote, je povsem očitno, kajti če toplote zmanjka, življenje zamre. Isto velja za vero brez ljubezni ali pa za resnico brez dobrega. Zakaj resnica, ki se ji pravi resnica vere, je luč, dobro, ki se mu pravi dobro ljubezni, pa je toplota. To se jasneje vidi, če pomislimo na toploto in svetlobo sveta, s katerima sta nebeška toplota in luč v korespondenci. Iz toplote sveta, združene s svetlobo, namreč oživlja in se razcveta vse, kar je na zemeljskem obličju. Toplota in svetloba pa sta združeni spomladi in poleti. Iz same svetlobe, brez toplote, ne oživlja in se ne razcveta nič, temveč vse otrplo gineva. Svetloba in toplota nista združeni pozimi, ko svetloba sicer ostaja, toplota pa pomine. Po tej korespondenci se nebesom reče raj, saj je tam resnica spojena z dobrim in vera z ljubeznijo, kakor sta spomladi na zemlji spojeni svetloba in toplota. Vse to še jasneje osvetljuje resnico, ki sem jo zapisal na ustreznem mestu (št. 13-19), namreč, da je “Gospodovo Božje v nebesih ljubezen do njega in do bližnjega.”

137. V Janezevem evangeliju beremo:

V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Beseda je bila Bog... Vse je po njej nastalo in nič, kar obstaja, ni brez nje nastalo. V njej je bilo življenje in življenje je bilo luč ljudem... Na svetu je bila in svet je po njej nastal... In Beseda je človek postala in se naselila med nami. Videli smo njegovo slavo...

Jn 1, 1,3,4,10,14

Očitno je torej, da je z "Besedo" mišljen Gospod, saj je rečeno, da se je beseda učlovečila, a neki poseben pomen Besede doslej vendarle ni bil znan, zato je ga bom zdaj pojasnil. V gornjem odlomku je Beseda božja resnica, ki je v Gospodu in od Gospoda. Zato se Gospod imenuje tudi Luč, ki je božja resnica, kar je bilo v tem poglavju že povedano. O tem, da je bilo po božji resni ustvarjeno in narejeno, pa bom nekaj več povedal zdajle.

V nebesih ima božja resnica vso moč, in razen nje tam ni nobene druge moči. Po božji resnici se vsi angeli imenujejo moči in so to v tolikšni meri, kolikor so njeni sprejemniki oziroma posode. Z njo gospodujejo nad peklom in nad vsemi nasprotniki. Tisoč tamkajšnjih sovražnikov ne more nič proti enemu samemu nebcškemu žarku, ki je božja resnica. Ker so angeli angeli po tem, da sprejemajo božjo resnico, to pomeni, da so tudi vsa nebesa iz istega vira, saj sestojijo iz angelov.

Da se skriva v božji resnici tolikšna moč, se zdi neverjetno tistim, ki si resnice ne morejo predstavljati drugače, kakor da je misel ali izgovorjena beseda, ki sami po sebi nimata nobene moči razen te, da se ju drugi iz pokorščine držijo. Božja resnica pa ima sama v sebi moč, in sicer tolikšno moč, da so bila po njej ustvarjena nebesa in zemlja in vse, kar je tam. Dejstvo, da se v božji resnici res skriva tolikšna moč, nam lahko ponazorita dve primerjavi, in sicer primerjava z močjo resnice in dobrega v človeku, ter primerjava z močjo sončne svetlobe in toplote na svetu.

Primerjava z močjo dobrega in resničnega v človeku

Vse, kar človek počne, počne po svojem razumu in volji: po volji dobro in po razumu resnično. Zakaj vse, kar je v zvezi z voljo, se nanaša na dobro, in vse, kar je v zvezi z razumom, na resnico. Dobro in resnica sta torej tisto, po čemer človek premika celotno svoje telo, in na tisoče reči v njem vrvi v popolnem sozvočju, da bi spolnilo njuno voljo in radost. Jasno je torej, da je bilo celotno telo oblikovano za službo dobremu in resnici - in potemtakem iz dobrega in iz resnice.

Primerjava z močjo toplote in svetlobe, ki izhaja iz sonca na svetu

Vse, kar raste na svetu, se pravi drevesa, žito, cvetje, trava, sadje in seme, dolguje svoj obstoj ničemur drugemu kot sončni toploti in svetlobi, kar kaže na to, kakšna stvariteljska moč je v njiju. Kakšna šele je potlej moč božje luči, ki je božja resnica, in božje toplote, ki je božjo dobro? Kajti tidve ustvarjata nebesa, pa tudi svet, saj je ta iz nebes, kot je bilo že pojasnjeno. Ta dejstva torej kažejo, kako je treba razumeti vse je nastalo po Besedi "in 'nič, kar obstaja, ni brez nje nastalo" - namreč brez božje resnice, ki je od Gospoda. Prav zaradi tega Knjiga stvarjenja najprej govori o svetlobi, in šele nato o stvareh, ki so iz nje (*1 Mz 1,3,4*). To je tudi razlog, zakaj vse v vesolju, tako v nebesih kakor na zemlji, obstaja edinole toliko, kolikor je v razmerju do dobrega in resnice oziroma njune združenosti.

139. Vedeti je treba, da božja resnica in božjo dobro, ki sta od Gospoda kot sonca v nebesih, nista v Gospodu, temveč iz njega izhajata. V Gospodu je edinole božja ljubezen, ki je tista bit (*Esse*), po kateri božje dobro in božja resnica obstajata. Bivati (*existere*) iz biti (*esse*), to je tisto, kar se razume pod izhajati iz (*procedere*). Tudi to nam lahko razjasni primerjava z zemeljskim soncem. Toplota in svetloba, ki sta na svetu, namreč nista v soncu, temveč od njega. Na soncu je edinole ogenj, in iz tega ognja izhajata in se porajata toplota in svetloba.

140. Ker je Gospod kot sonce božja ljubezen, božja ljubezen pa božje dobro samo, se Božjemu, ki izhaja iz Gospoda in ki je Njegovo Božje v nebesih, zavoljo razločevanja reče božja resnica, čeravno je v bistvu božje dobro, združeno z božjo resnico. Ta božja resnica pa je tisto, čemur pravimo Sveto, ki iz Gospoda izhaja.

ŠTIRI STRANI NEBES

141. Tako v nebesih kot na zemlji so štiri strani neba, vzhod, jug, zahod in sever, ki se na vsakem svetu ravnajo po njegovem soncu, na našem po našem soncu, v nebesih pa po nebeškem soncu, ki je Gospod. In vendar so med njimi velike razlike: prvič, na zemlji velja, da je jug tam, kjer je sonce na največji višini nad zemljo, sever tam, kjerje tej točki nasprotno, to je pod zemljo, vzhod tam, kjer ob enakonočju vzhaja, in zahod tam, kjer takrat zahaja. Na zemlji se torej po jugu ravnajo vse strani neba. V nebesih pa za stran neba, kjer se prikazuje Gospod kot sonce, velja vzhod. Nasproti temu je zahod, na desni strani nebes je jug, na levi pa sever, in to ne glede na to, kam angeli obračajo obraz in telo. V nebesih so potemtakem vse strani neba določene glede na vzhod. Strani, kjer se vidi Gospod kot sonce, se pravi vzhod (*oriens*), saj je izvor (*origo*) vsega življenja v Gospodu kot soncu. In ker angeli od njega prejemajo toploto in svetlobo oziroma ljubezen in razum, pravijo, da Gospod vzhaja (*exoriri*) nadnje. Toje tudi razlog, zakaj se v Besedi Gospod imenuje Vzhod (*Oriens*).

142. Druga razlika pa je v tem, da so angeli vselej obrnjeni proti vzhodu in kažejo hrbet zahodu, na njihovi desni je jug in na levi sever. To je na našem svetu dokaj težko razumeti, saj človek lahko obrača obraz v katerokoli smer, zato naj zadevo malce bolj pojasnim. Celotna nebesa se obračajo h Gospodu kakor k svojemu središču, zato se k njemu obračajo tudi angeli. Znano je, da so tudi na zemlji vse stvari usmerjene k skupnemu središču. Razlika med usmerjenostjo na zemlji in v nebesih je ta, da so v nebesih stvari obrnjene k skupnemu središču s svojo prednjo platjo, na zemlji pa s svojo spodnjo platjo. Na zemlji se tej usmerjenosti pravi sredotežna sila ali težnost. Notranjost je pri angelih pravzaprav obrnjena navzven; in ker se jim razodeva na obrazih, je torej obraz tisti, ki odreja strani nebes.

143. Še težje je na svetu razumeti, da so angeli vselej obrnjeni proti vzhodu, *ne glede na to, kam obračajo obraz in telo*, saj je človek pač obrnjen v tisto smer, v katero se obrača. Pojasniti je torej treba tudi to.

Angeli tako kot ljudje premikajo in obračajo obraz in telo v vse smeri, in vendar imajo vzhod vselej pred očmi. Vendar se angeli obračajo drugače kot ljudje, saj je to obračanje drugačnega izvora. Videti je enako, in vendar ni. Izvor tega obračanja je namreč prevladujoča ljubezen, ki

odreja vse zasuke angelov in duhov, saj je njihova zunanost, kot sem malo prej povedal, obrnjena k njihovemu skupnemu središču, ki pa je v nebesih Gospod kot sonce. Ker je torej ljubezen vselej navzoča pred njihovo zunanostjo in ker obraz izhaja iz te notranjosti in je njena podoba, je prevladujoča ljubezen zmeraj pred njihovim obličjem. V nebesih je ta potentakem Gospod kot sonce, saj angeli najbolj ljubijo prav njega. In ker je Gospod sam v angelih navzoč v svoji ljubezni, je prav on tisti, ki jih obrača k sebi, ne glede na to, kako se sučejo. Bolj se tega za zdaj ne da pojasniti; to bom storil v naslednjih poglavjih, še posebej v tistih, v katerih bom govoril o predstavitvah in pojavnostih pa o času in prostoru v nebesih.

Da so angeli vedno obmnjeni h Gospodu, mi je bilo dano zvedeti in videti ničkolikokrat. Kajti vedno, kadar sem bil v družbi angelov, sem pred seboj opazal Gospodovo pričujočnost, ne ravno vidno, a vendarle zaznavno v svetlobi; pa tudi angeli sami so mi često potrdili, da je res tako. Ker je Gospod vselej pred obrazi angelov, se na svetu tudi reče, da imajo tisti, ki verujejo v Gospoda in ga ljubijo, "Boga vedno pred očmi" in da "gledajo vanj" in "ga vidijo". Govorijo pa ljudje tako po navdihu, ki prihaja iz duhovnega sveta, saj je ravno tam, čeravno se tega ne zavedajo, izvor mnogih izrazov človeške govorice.

144. Ta obrnjenost h Gospodu je eno izmed nebeških čudes. Kajti tam jih je lahko na enem mestu veliko hkrati, eni imajo obraz in telo zasukana tako, drugi drugače, in vendar vsi vidijo Gospoda pred seboj in vsakdo ima jug na svoji desni, sever na levi, zahod pa za seboj. Drugo izmed čudes pa je, da angeli, čeravno so obrnjeni proti vzhodu, vidijo tudi na vse druge tri strani; a na te strani vidijo s svojim notranjim vidom, ki pripada njihovemu mišljenju. Med čudesi je nadalje tudi to, da v nebesih nikdar ni nikomur dovoljeno stati za drugim in mu gledati v zatilje, saj bi to povzročilo motnje v pritoku dobrega in resnice od Gospoda.

145. Angeli Gospoda vidijo na en način, Gospod angele na drugega. Angeli vidijo Gospoda skozi oči, Gospod pa angele v čelo. Čelo namreč ustreza ljubezni, ljubezen pa je tista, skozi katero Gospod priteka v njihovo voljo; videti pa se jim daje skozi razum, kateremu ustrezajo oči.

146. Strani nebes, ki sestavljajo Gospodovo nebesno kraljestvo, se razlikujejo od strani nebes, ki sestavljajo njegovo duhovno kraljestvo, saj angeli v nebesnem kraljestvu vidijo Gospoda kakor sonce, angeli v duhovnem kraljestvu pa kakor mesec, prikazuje pa se Gospod na vzhodu. Razdalja med soncem in luno je tam trideset stopinj, se pravi, da je enaka razdalja tudi med stranmi nebes. O tem, da so nebesa razdeljena na nebesno in na duhovno kraljestvo, se lahko poučite v ustreznem poglavju (št. 20-28), enako tudi o tem, da se Gospod v nebesnem kraljestvu kaže kot sonce, v duhovnem pa kot mesec (št. 118). Vse to pa še ne pomeni, da se strani nebes mešajo med seboj, saj se angeli iz duhovnega kraljestva ne morejo povzpeti v nebesno, angeli iz nebesnega pa se ne morejo spustiti v duhovno kraljestvo, o čemer sem pisal že poprej (št. 35).

147. To pojasnjuje naravo Gospodove pričujočnosti v nebesih, namreč, da je povsod in pri vsakomer v dobrem in v resnici, ki izhajata iz njega, in da je tako med angeli navzoč v tistem, kar je njegovo lastno bistvo, kot je bilo že rečeno (št. 12). Gospodovo pričujočnost zaznavajo v svoji notranjosti; iz notranjosti vidijo tudi njihove oči, kajti vid je podaljšek zaznave, zatorej vidijo Gospoda zunaj sebe. Zdaj je torej jasneje, kako naj razumemo, da je Gospod v

njih in oni v Gospodu, kot pravijo besede:

Ostanite v meni in jaz v vas.

Jn 15, 4

Kdor je moje meso in pije mojo kri, ostane v meni in jaz v njem.

Jn, 6, 56

“Moje meso” namreč pomeni božjo dobro, “moja kri” pa božjo resnico.

148. V nebesih vsi živijo po ločenih skupinah, glede na strani nebes. Angeli, ki so v dobrem ljubezni, prebivajo proti vzhodu in zahodu, in sicer tisti, ki to dobro jasno zaznavajo, bolj proti vzhodu, tisti, ki zaznavajo slabše, pa bolj proti zahodu. Angeli, ki so v modrosti, izhajajoče iz ljubezni, bivajo proti severu in jugu, in sicer tisti, ki so v čisti luči modrosti, bolj proti jugu, tisti, ki so z njo malo manj obsijani, pa bolj proti severu. Angeli iz Gospodovega duhovnega kraljestva in tisti iz njegovega nebesnega kraljestva živijo po isti ureditvi, le da ne enako, saj sta njihovo dobro ljubezni in luč resnice, ki izhajata iz dobrega, drugačna. V nebesnem kraljestvu je namreč ljubezen ljubezen do Gospoda, luč resnice pa potemtakem modrost, medtem ko je ljubezen v duhovnem kraljestvu ljubezen do bližnjega, torej sočutna ljubezen, luč resnice pa potemtakem razum, ki se mu pravi tudi vera (glej št. 23). Razlikujejo pa se tudi po straneh nebes, saj so strani obeh kraljestev druga od druge oddaljene za trideset stopinj, kot sem že malo prej povedal (št. 146).

149. V podobni ureditvi živijo tudi angeli vsake posamezne skupnosti v nebesih. Proti vzhodu prebivajo tisti, ki so v večji ljubezni in sočutju, proti zahodu pa tisti, ki so v manjši. Proti jugu bivajo tisti, ki so v svetlejši luči modrosti in razuma, proti severu tisti, ki so v medlejši. Bivajo pa tako ločeno zato, ker je vsaka skupnost podobna nebesom, saj je vsaka skupnost nebesa v manjši obliki (glej št. 51-58). Enaka ureditev vlada tudi v njihovih zborih. Tako so urejeni zato, ker je takšna oblika nebes, po kateri vsakdo ve za svoje mesto. Gospod tudi skrbi za to, da so v vsaki skupnosti vseh vrst angeli, da bi bila nebesa v manjši obliki povsod takšna, kakršna so v celoti. In vendar se ureditev celotnih nebes razlikuje od ureditve posameznih skupnosti, saj se vsako splošno razlikuje od posameznega. Kajti skupnosti na vzhodu prekašajo tiste na zahodu, tiste na jugu pa one na severu.

150. Zaradi tega strani nebes pomenijo to, kar je lastnost tistih, ki bivajo v njih: vzhod potlej pomeni ljubezen in njeno dobro v jasni zaznavi, zahod isto, le da v manj jasni, jug modrost in razum v jasni luči in sever isto, le da v manj jasni. In zaradi tega imajo nebeške strani podoben notranji oziroma duhovni pomen tudi v Besedi, saj sta notranji oziroma duhovni pomen Besede v popolnem skladju s tem, kar je v nebesih.

151. Za tiste v peklju velja ravno obratno. Tamkajšnji prebivalci namreč ne gledajo v Gospoda, ne kot v sonce ne kot v luno, ampak proč od njega, v tisto gosto črnjavo, ki je namesto pozemeljskega sonca, in v tisto temo, ki je namesto pozemeljske lune, pri čemer tisti, ki se imenujejo geniji, gledajo v gosto črnjavo, ki je na mestu pozemeljskega sonca, oni drugi pa, ki se imenujejo duhovi, v temo, ki je namesto pozemeljske lune. Rečeno je že bilo (št. 122), da v duhovnem svetu ni videti našega sonca in naše lune, ampak je v luči nebeškega sonca naše sonce videti kakor gosta črnjava, v luči nebeške lune pa naša luna kakor tema.

Zaradi tega so strani pekla nasprotne stranem nebes. Za prebivalce pekla je vzhod tam, kjer sta tista gosta črnjava in tema, zahod tam, kjer je nebeško sonce, jug je na njihovi desni, sever pa na njihovi levi, in sicer ne glede na to, kako so obrnjena njihova telesa. Drugače tudi ne morejo gledati, saj je njihova notranjost tako nagnjena in potemtakem tja usmerjena. V razdelku št. 143. sem zapisal, da sta pri prebivalcih na onem svetu nagnjenost notranjosti in usmerjenost, ki iz te nagnjenosti izvira, v popolnem skladju z njihovo ljubeznijo. Ljubezen tistih v peklu pa je ljubezen do sebe in do sveta, in ti dve ljubezni sta tisto, kar označujeta pozemeljsko sonce in pozemeljska luna (glej št. 122), in sta nasprotni ljubezni do Gospoda in ljubezni do bližnjega. Zato se tudi obračajo proč od Gospoda, tja v tisto gosco temo. Tudi prebivalci pekla so urejeni po straneh: tisti, ki tičijo v zlu ljubezni do sebe, živijo od vzhoda do zahoda, oni, ki so v laži svojega zla, pa od juga proti severu. Kaj več o tem pa bom povedal, ko bom govoril o peklu.

152. Kadar kak zli duh zaide med dobre duhove, se strani ponavadi tako pomešajo, da dobri komajda še vedo, kje je njihov vzhod. To sem včasih sam videl, pa tudi duhovi so mi o tem pravili in se zastran tega pritoževali.

153. Zli duhovi se zdijo včasih obrnjeni proti stranem nebes, in tedaj jih obsije razum in zaznajo resnico, ne občutijo pa dobrega. Kakor hitro pa se zasučejo nazaj k svojim stranem pekla, izgubijo tako razum kot zaznavo resničnega in potem celo oznanjajo, da resnice, ki so jih slišali in videli, sploh niso resnice, ampak laži. In vrh tega si želijo, da bi bile laži resnice. V zvezi s tem mi je bilo rečeno, da se lahko tako zasuče le miselni del [duha], ne pa tudi tisti del, v katerem je volja, in da za to poskrbi Gospod, da bi vsak imel zmožnost uvidevanja in spoznavanje resnic, čeravno jih lahko sprejme samo tisti, ki je v dobrem, saj edinole dobro, in nikoli zlo, sprejema resnice; in da ima tudi človek takšno možnost, in sicer zato, da bi ga resnice poboljšale. Poboljša pa se samo, če je v dobrem. Iz tega sledi, da se lahko tudi človek podobno obrača h Gospodu. Toda če živi v zlu, se nemudoma zasuče proč in v sebi pritrdi lažem svojega zla, ki so nasprotne resnicam, ki jih je sicer razumel in uvidel. To pa se zgodi, ko misli v sebi in iz svoje notranjosti.

O SPREMEMBAH STANJA ANGELOV V NEBESIH

154. S spremembami stanja angelov menim spremembe, ki zadevajo njihovo ljubezen in vero ter modrost in razum, ki iz le-teh izvirata, se pravi spremembe v stanjih njihovega življenja. Stanja so odraz življenja in stvari, ki zadevajo življenje in ker je življenje angela življenje ljubezni in vere, in potemtakem modrosti in razuma, so stanja odraz le-teh in se imenujejo stanja ljubezni in vere ter stanja modrosti in razuma. O tem, kako se ta stanja spreminjajo, pa bom povedal zdajle.

155. Angeli niso vseskozi v istem stanju, kar zadeva ljubezen, in potemtakem tudi ne vseskozi v istem stanju, kar zadeva modrost., saj vsa njihova modrost izhaja iz ljubezni in je z njo v skladu. Včasih so v stanju močnejše, drugič spet v stanju šibkejše ljubezni. To stanje pojema stopnjema od najvišje k najnižji silovitosti. Kadar so na najvišji stopnji ljubezni, so v luči in toploti svojega življenja oziroma v jasnem in blaženem stanju, kadar pa so na najnižji

stopnji, so v senci in v hladu oziroma v svojem zasenčenem ali neblaženem stanju. Iz slednjega se nato spet vrnejo v prvo, in tako naprej, prehajajoč iz enega stanja v drugo. Ta stanja se menjavajo v določenem zaporedju, kakor svetloba in senca, toplota in mraz ali kot jutro, poldne, večer in noč, dan na dan in vse leto, v nenehnem menjavanju. Tudi tu obstaja korespondenca, in sicer jutro ustreza stanju njihove ljubezni, kadar je čista, poldne stanju njihove modrosti, kadar je čista, večer stanju njihove modrosti, kadar je zamračena, in noč stanju, ko ni ne ljubezni ne modrosti. Vedeti pa je treba, da ni korespondence med stanji življenja, v katerih so nebeščani, in med nočjo, čeravno obstaja nekaj, kar ustreza svitu pred dnevom. Korespondenco ima noč namreč pri tistih, ki bivajo v peklju. Po teh korespondencah "dan" in "leto" v Besedi pomenita stanja življenja na splošno, "toplota" in "luč" ljubezen in modrost, "jutro" prvo in najvišjo stopnjo ljubezni, "poldne" modrost v njeni jasnini, "večer" zasenčeno modrost, "svit" mračnost, ki ji sledi jutro, "noč" pa odsotnost ljubezni in modrosti.

156. Tako kot se spreminja stanje angelove notranjosti, ki zadeva njegovo ljubezen in modrost, se spreminjajo tudi stanja raznih zunanjih stvari, ki se kažejo njegovim očem. Kajti stvari, ki jih angel vidi zunaj sebe, navzemajo svoj videz v skladu s stvarmi, ki so v njem. O tem, kaj in katere so te stvari, pa bom več povedal v razdelkih, ki bodo govorili o predstavitev in pojavnostih v nebesih.

157. Takšne spremembe stanj doživlja in prehaja vsak angel, enako pa tudi vsaka skupnost na splošno, le da vsaka na svoj način, saj se njihove ljubezni in modrosti razlikujejo med seboj; tiste na sredi so namreč v popolnejšem stanju kakor one okrog njih, te pa spet v popolnejšem kakor one na robu (glej št. 43 in 128). Bil bi malce dolgovezen, če bi zdaj v nadrobnostih opisoval vse te razlike, saj vsakdo preživlja te razlike na svoj način, glede na to pač, kakšni sta njegova ljubezen in modrost. Zato se tudi dogaja, da je lahko nekdo v jasnini in blaženosti, kdo drug pa v zastrtosti in odsotnosti blaženosti, in sicer hkrati in v isti skupnosti. To stanje se razlikuje tudi od skupnosti do skupnosti in je drugačno pri tistih v nebesnem kraljestvu, kakor pri onih v duhovnem kraljestvu. Te spremembe stanja se na splošno razlikujejo nekako tako kot stanja dni v različnih podnebnih sveta, saj je za nekoga jutro, ko je za drugega večer, in je za nekoga vroče, ko je za drugega mraz, in narobe.

158. V nebesih so me tudi poučili, zakaj se tam stanja tako spreminjajo. Angeli so rekli, da je za to precej razlogov. Prvič, radost življenja in nebeška blaženost, ki ju prejemajo od ljubezni in modrosti, ki sta od Gospoda, bi zanje sčasoma zgubili svojo vrednost, če bi ju bili nenehno deležni, kakor se tudi sicer dogaja tistim, ki se nenehno kopljejo v užitkih in veselju. Drugi razlog je, da imajo angeli tako kot ljudje nekakšno svojstvo (*proprium*), namreč, da ljubijo tudi sebe. V nebesih sicer Gospod vse odvrtača od tega svojstva, in kolikor jih odvrtača pred njim, toliko so v ljubezni in modrosti. Kolikor pa se ne odvrtejo od njega, toliko ljubijo sebe, in ker vsakdo ljubi svoje svojstvo in ker ga le-to privlači, se stanje pri njih nenehno spreminja. Tretji razlog pa je, da se angeli na ta način spopolnjujejo, saj se nenehno navajajo na privrženost Gospodu in na to, kako se vzdržati ljubezni do sebe. Vrh tega se ob tem, ko nihanjem med blaženostjo in odsotnostjo blaženosti, pri njih ostri občutek za sladkosti dobrega. Angeli so mi tudi povedali, da za spremembe njihovega stanja ne skrbi Gospod, saj ta kot sonce nenehno priteka vanje s toploto in lučjo, to je, z ljubeznijo in modrostjo, marveč je razlog za to edinole v njih samih, v tem, da ljubijo, kar je njihovega, in to jih nenehno speljuje nastran. To so mi ponazorili s soncem na zemlji, pojasnjujoč, da vzrok za menjavanje toplote in mraza ter svetlobe in teme na zemlji ni v soncu, ki je ves čas enako, temveč v

zemiji sami.

159. Pokazano mi je bilo, kako se Gospod kot sonce kaže angelom nebesnega kraljestva v njihovem prvem stanju, kako v drugem in kako v tretjem. Najprej je bil videti zlato rdeč in sijajno bleščoč, da ga ni moč popisati. Povedali so mi, da se tako kaže angelom, ki so v prvem stanju. Potem je sonce obdal velik temačen pas, ki je skrnil nekaj tiste sijajne in žareče bleščave. Povedali so mi, da ga tako vidijo, kadar so v drugem stanju. Nato se je ta pas začel debeliti, in sonce je svetilo čedalje bolj medlo, dokler na koncu ni zbledelo do beline. Rekli so mi, da tako vidijo sonce, kadar so v tretjem stanju. Zatem se je ta belina pomaknila na levo proti nebeškemu mesecu in se dodala k njegovi luči, tako da je mesec zasijal, kot ga še nisem videl sijati. Tedaj so mi rekli, da je takšno četrto stanje angelov v nebesnem kraljestvu in obenem prvo stanje tistih v duhovnem kraljestvu in da se v obeh kraljestvih stanja tako menjavajo, čeravno ne v vsem kraljestvu naenkrat, temveč najprej v eni in nato v drugi skupnosti. Povedali so mi še, da te menjave ne potekajo po nekakšnem redu, temveč jih doletijo, ne da bi vnaprej vedeli zanje. Zvedel sem tudi, da se tako ne spreminja oziroma premika sonce samo po sebi, temveč se takšno le zdi, glede na to pač, kako se spreminjajo njihova stanja, saj se Gospod vsakomur kaže v skladu z njegovim stanjem in potemtakem žari za tistega, ki silovito ljubi, in brli za onega, čigar ljubezen se je potajila. V kakšnem stanju je ta ali oni, pa kaže tisti temni pas, ki soncu bolj ali manj zastira svetlobo.

160. Kadar so angeli v zadnjem od teh stanj, to pa je takrat, ko so najbolj zagledani v svoje svojstvo, se užalostijo. Govoril sem z njimi, kadar so bili v takšnem stanju in videval njihovo žalost. Vendar so mi vselej zatrjevali, da upajo, da se bodo kmalu vmili v svoje prejšnje stanje in potemtakem tudi v nebesa. Zakaj zanje so odpro nebesa, če utečejo svojemu svojstvu.

161. Stanja se spreminjajo tudi v peklju, a o tem pozneje, ko bo tekla beseda o peklju.

ČAS V NEBESIH

162. Kljub dejstvu, da se vse v nebesih dogaja v zaporedju in napredovanju, tako kot na svetu, angeli nimajo predstavc o času in prostoru, niti ne vedo, kaj to sploh je. V tem poglavju bom govoril samo o času v nebesih, o prostoru pa pozneje.

163. Angeli torej ne vedo, kaj je čas, čeravno se vse pri njih dogaja v zaporedju, natanko tako kot na svetu, nič drugače. Razlog za to pa je, da se v nebesih namesto let in dni menjavajo stanja, in kjer so dnevi in leta, je tudi čas, kjer pa so samo spremembe stanj, so samo stanja.

164. Na svetu obstaja čas, ker naše sonce na videz potuje in prehaja z ene stopinje na drugo ter tako ustvarja čase, imenovane letni časi. Vrh tega navidezno kroži okrog zemlje ter tako ustvarja čase, imenovane dneve. Vsi ti časi se menjavajo po ustaljenem redu. Z nebeškim soncem pa je drugače; to namreč ne zaznamuje let in dni, potujoč in krožeč, temveč s svojim

videzom označuje spremembe stanja, kar pa se, kot je bilo povedano v prejšnjem poglavju, ne dogaja po ustaljenem redu. Zato torej angeli ne morejo imeti predstave o času, pač pa imajo namesto nje predstavo o stanju. Kaj je stanje, pa je pojasnjeno zgoraj (št. 154).

165. Ker angeli nimajo nobene predstave, ki bi izhajala iz časa, tako kot ljudje na zemlji, tudi nimajo nobene predstave o času in o stvareh, ki so z njim povezane. Ne vedo niti tega, kaj pomenijo časovni pojmi kakor leto, mesec, teden, dan, ura, danes, jutri, včeraj. Kadar angeli slišijo ljudi uporabljati te izraze (zakaj angeli so po Gospodu vselej povezani z ljudmi), namesto njih dojemajo stanja in stvari, ki so s temi stanji povezane. Tako se človekova naravna misel pri angelih spreminja v duhovno. Zato torej časi v Besedi pomenijo stanja, časovni pojmi, kot so zgoraj naštetih, pa ustrezne duhovne korespondence.

166. Isto velja tudi za vse, kar izvira iz časa, recimo za štiri letne čase, ki jim pravimo pomlad, poletje, jesen in zima; štiri dele dneva, ki jim pravimo jutro, opoldne, večer in noč; štiri obdobja človeškega življenja, ki jim pravimo otroštvo, mladost, zrelost in starost ter za vse drugo, kar se bodisi poraja iz časa ali pa biva v zaporedju oziroma s časom v skladju. Človek torej misli v okvirih časa, angel pa v okvirih stanj. Zato se tisto, kar pri človeku zadeva čas, pri angelih spremeni v bitnost stanja. Pomlad in jutro se tako spremenita v bitnost ljubezni in modrosti, kakršni sta v prvem stanju angelov. Poletje in poldan se spremenita v bitnost ljubezni in modrosti, kakršni sta v drugem njihovem stanju, jesen in zima v bitnost ljubezni in modrosti, kakršni sta v njihovem tretjem stanju, noč in zima pa v bitnost stanja, kakršno vlada v peklju. Zato imajo ta stanja podobne pomene tudi v Besedi (glej št. 155). Zdaj je torej jasno, kako tisto, kar je v človekovem mišljenju naravno, pri angelih, ki so s človekom, postaja duhovno.

167. Ker angeli nimajo predstave o času, si tudi večnost zamišljajo drugače kot ljudje na zemlji. Pod "večnostjo" namreč razumejo neskončno stanje, ne pa neskočni čas. Nekoč sem tudi sam razmišljal o večnosti, in ideja časa mi je pomagala dojeti, kaj pomeni "za vekomaj", to se pravi brez konca, ne pa tudi, kaj pomeni "od vekomaj", se pravi tisto, kar je Bog delal od vekomaj, se pravi pred stvarjenjem. Ko sem se zaradi tega znašel v duhovni stiski, sem bil povzdignjen v nebeške sfere in mi je bilo dano dojemati večnost, kot jo dojemajo angeli. Tedaj se mi je tudi posvetilo, da večnosti ne gre razumevati v luči časa, temveč v luči stanja, in da je na tak način mogoče potlej razumeti tudi pomen izraza "od vekomaj", kar se je zgodilo tudi meni.

168. Kadar angeli govorijo z ljudmi, se nikdar ne izražajo v naravnih idejah, ki so lastni ljudem in ki vsi izvirajo iz časa, prostora ter iz snovi in stvari, ki tema pojmom ustrezajo, temveč v duhovnih idejah, ki vse izvirajo iz stanj in iz njihovih sprememb, ki se dogajajo tako v angelih kakor zunaj njih. Kadar pa angelske ideje, ki so duhovne, pridejo v ljudi, se nemudoma in same po sebi spremenijo v naravne ideje, ki ustrezajo ljudem in ki so v popolni korespondenci z duhovnimi. Da se to dogaja, ne vedo ne angeli ne ljudje, a tako se dogaja z vsem, kar iz nebes priteka k ljudem. Nekaj angelom je bilo dovoljeno, da so vstopili v moje misli, se pravi celo v tiste moje naravne misli, ki so se tikale časa in prostora. Toda ker niso ničesar razumeli, so se naglo umaknili, in ko so se umaknili, sem jih slišal, kako so se pogovarjali in si pravili, da so bili v temi. Z izkušnjo mi je bilo torej dano prepričati se, kako nevedni so angeli, kar zadeva čas. Med nebeščani je bil tudi nekdo, ki je bil zmožen prodreti

v naravne misli, kakršne imamo ljudje, in z njim sem se potem pogovarjal, kakor se pogovarja človek s človekom. Sprva mu ni bilo jasno, kaj je tisto, čemur pravim čas, zato sem mu moral pojasniti vse v zvezi z njim, namreč, kako sonce dozdevno kroži okrog zemlje in tako ustvarja dneve in leta, kako se leta delijo na letne čase, mesece in tedne in kako se dnevi delijo na štiriindvajset ur ter kako se vse to dogaja po ustaljenem redu, kar daje podlago času. Vsemu temu se je nadvse čudil, rekoč, da za kaj takega prvič sliši in da on pozna samo stanja. V pogovoru sem mu nato tudi povedal, da na zemlji vemo - se pravi, ljudje govore, kot da bi vedeli - da v nebesih ni časa, saj za tiste, ki umro, pravimo, da so preminili oziroma pustili čas za seboj, to je, zapustili svet. Rekel sem mu tudi, da nekateri ljudje vedo, da so časi po svojem izvoru stanja, saj jim je znano, da se časi popolnoma skladajo s stanji občutij, v katerih so, saj prijetni in radostni trenutki hitro minejo, neprijetni in žalostni pa kar trajajo in trajajo, medtem ko trenutki upanja in pričakovanja minevajo spet drugače. Zaradi tega se učeni ljudje poglobljajo v vprašanja o času in prostoru in nekateri med njimi vedo, da čas pripada naravnemu človeku.

169. Naravni človek se nagiba k mnenju, da bi bil ob vsakršno mišljenje, če bi mu bile odvzete ideje časa, prostora in snovnosti, saj na tem slonijo vse njegove misli. Vedeti pa bi moral tudi, da čas, prostor in snovnost njegove misli samo omejujejo in da bi se, če teh reči ne bi bilo, neomejeno širile, saj je duh tako zelo povzdignjen nad telesno in svetno. Namreč, ravno zato, ker se ne zapleta v ideje telesnega in svetnega, je modrost angelov tako velika, da je kratko malo nepojmljiva.

PREDSTAVITVE IN POJAVNOSTI NA NEBU⁵

170. Človek, ki misli v luči naravnega, ne more doumeti, da bi bilo v nebesih karkoli od tega, kar je tudi na zemlji, saj se je v luči naravnega mišljenja utrdil v prepričanju, da so angeli samo duhovi in da je duh nekakšen breztelesen in brezobličen dih brez čutil, kakršna ima človek, se pravi brez oči in potemtakem tudi brez tega, kar oči vidijo. In vendar imajo angeli vse čute, ki jih imamo ljudje, le da so še neprimerno bolj občutljivi. Svetloba, v kateri angeli vidijo, je namreč neprimerno svetlejša od tiste, v kateri vidimo ljudje. O tem, da so angeli ljudje v najpopolnejši obliki in da imajo razvite prav vse čute, pa o tem, da je svetloba v nebesih neprimerno svetlejša kakor na zemlji, sem pisal že prej (št. 73-77 oz. 126-132).

171. Kakšna je narava predmetov, ki jih vidijo angeli v nebesih, ni mogoče pojasniti v nekaj besedah. Večinoma so kakor stvari na zemlji, le da jih je več po številu in da so popolnejše oblike. Da so vse te stvari v nebesih, nam potrjujejo tudi pričevanja prerokov - recimo Ezekiel, ki poroča o novem templju in o novi zemlji, in sicer od 40. do 48. poglavja svoje knjige, potem Daniela (7. - 12. poglavje), pa Janeza (od prvega do zadnjega poglavja Razodetja) in še drugih, katerih pričevanja najdemo tako v zgodovinskih kakor v preroških delih Besede. Te stvari so se prerokom razodele, ko so se jim odprla nebesa, ta pa se menda odpro, kadar se odpre človekov notranji vid, se pravi vid njegovega duha. Zakaj tega, kar je v nebesih, ne more videti človekovo telesno oko, temveč samo oko njegovega duha. In ko se Gospodu zdi primerno, se to oko odpre, in človek je iz naravne luči, ki je luč njegovih čutov, zamaknjen v duhovno luč, ki je luč njegovega duha. To pa je tudi luč, v kateri sem stvari v nebesih videval tudi sam.

172. Toda čeprav so stvari v nebesih večinoma takšne kot na zemlji, se po bistvu od njih povsem razlikujejo. Kajti stvari v nebesih se porajajo iz nebeškega sonca in se imenujejo duhovne, stvari na zemlji pa iz zemeljskega sonca in se imenujejo naravne.

173. Stvari, ki se porajajo v nebesih, se ne porajajo na enak način kot stvari na zemlji. V nebesih se namreč vse stvari porajajo iz Gospoda in v skladu z njihovimi korespondencami v notranjosti angelov. Zakaj angeli imajo tako notranjost kot zunanost. Vse, kar je v njihovi notranjosti, se navezuje na ljubezen in vero, potemtakem na voljo in razum, saj sta volja in razum njuni sprejemališči, medtem ko njihova zunanost povsem ustreza notranjosti. O tem, da zunanost ustreza notranjosti, oziroma da je v korespondenci z njo, sem že pisal (št. 87-115). Ponazorimo pa lahko to s tistim, kar je bilo zgoraj rečeno o toploti in svetlobi v nebesih, namreč, da je angelom toplo toliko, kolikršna je njihova ljubezen, svetlo pa toliko, kolikršna je njihova modrost (glej št. 128-134). Isto velja še za vse drugo, kar se kaže angelskim čutom.

174. Ko mi je bilo dovoljeno družiti se z angeli, so se mi stvari, ki sem jih tam videl, kazale natanko takšne kot na zemlji, in sicer tako zelo takšne, da sem skorajda pomislil, da sem na tem svetu, v kaki kraljevi palači. Z angeli pa sem se tudi pogovarjal, in sicer kakor se človek pogovarja s človekom.

175. Ker vse stvari, ki so v korespondenci z notranjostjo, le-to tudi predstavljajo, se imenujejo PREDSTAVITVE, in ker se spreminjajo glede na stanja, v katerih je angelova notranjost, tudi POJAVNOSTI. Stvari, ki se kažejo očem angelov v nebesih in ki jih zaznavajo njihovi čuti, se zaznavajo in so videti natanko tako stvarne, kakor so videti ljudem stvari na zemlji, le da se vidijo še jasneje, razločneje in še bolj zaznavno. Takšne nebeške pojavnosti se imenujejo *resnične pojavnosti*, saj resnično obstajajo. Kažejo pa se tudi pojavnosti, ki niso resnične, saj se kažejo, vendar niso v korespondenci z notranjostjo. O teh bom govoril v nadaljevanju.

176. Da bi bilo bolj jasno, kaj so te stvari, ki se kažejo angelom v korespondenci z notranjostjo, si bom pomagal z nazornim zgledom. Razumni angeli vidijo vrtove in parke, polne vsakovrstnega drevja in cvetja. Drevesa so posajena v najlepšcm možnem redu, v nekakšnem prepletu drevoredov, z obokanimi pristopi in krožnimi sprehajalnimi stezami. Vse je tako nebeško lepo, da ni moč popisati. Tam se sprehajajo tisti, ki so v razumu, in nabirajo cvetje in spletajo vence ter z njimi krasijo otročičke. Drevje in drugo rastlinje se kiti z vrstami, kakršnih na zemlji ni najti niti na njej ne morejo obstajati. Na tem drevju rastejo sadeži, ki razodevajo skladnost z ljubeznijo, v katerem živijo razumni. Ti pa te stvari vidijo takšne zato, ker so vrt ali park oziroma drevje ali cvetje korespondence razuma in modrosti. Da takšne stvari res obstajajo v nebesih, na zemlji priznavajo le tisti, ki so v dobrem in ki niso dopustili, da bi naravna luč in laži, ki iz le-te izhajajo, zastrle nebeško luč v njih; kadar ti pomislijo na nebesa, rečejo, da so v njih takšne reči, kakršnih uho še ni slišalo in oko še ni videlo.

V KAKŠNA OBLAČILA SO ODETI ANGELI

177. Ker so angeli ljudje in ker živijo skupaj kakor ljudje na zemlji, imajo tudi oblačila, bivališča in druge podobne reči, s to razliko pač, da so reči, ki jih imajo, tem bolj popolne, lim bolj popolno je stanje, v katerem so. Kajti kakor za angelsko modrost velja, da prekaša lloveško tako molno, da si ni mogole zamisliti, to velja tudi za vse, kar angeli zaznavajo in vidijo, saj je vse, kar zaznavajo in vidijo, v korespondenci z njihovo modrostjo (glej št. 173).

178. Oblačila, v katera so odedi angeli, so tako kot vse druge reči v korespondenci, in ker so v korespondenci, tudi resnično obstajajo (glej št. 175). Njihova oblačila ustrezajo njihovemu razumu, zato se zdi vsakdo v nebesih oblečen v skladu s svojo razumnostjo, in ker drug drugega v razumnosti prekašajo, se prekašajo tudi njihova oblačila. Najrazumnejši so odedi v oblačila, ki žarijo kakor plamen, drugi pa v takšna, ki svetijo kakor luč. Manj razumni nosijo bleščeče bela oblačila, ki pa ne sijajo, še manj razumni pa oblačila najrazličnejših barv. Angeli notranjih nebes pa so goli.

179. Ker oblačila angelov ustrezajo njihovi razumnosti, to pomeni, da ustrezajo tudi resnici, saj ves razum prihaja od božje resnice. Potemtakem je eno in isto, če rečeš, da so angeli odedi v skladu s svojo razumnostjo ali pa v skladu z božjo resnico. Vzrok za to, da oblačila enih žarijo kakor plameni, drugih pa svetijo kakor luč, pa je v tem, da je plamen korespondenca dobrega, svetloba pa korespondenca resničnega, ki iz tega dobrega izvira. In da so oblačila nekaterih bleščeče bela, le da brez sija, drugih pa različnih barv, gre pripisati dejstvu, da pri manj razumnih božje dobro in resnica manj sijeta in sta tudi drugače sprejeta, pri čemer bleščeča belina ustreza resnici, razne barve pa njenim različicam. Tisti v notranjih nebesih so nagi zato, ker so v nedolžnosti; nedolžnost pa je v korespondenci z nagoto.

180. Ker so angeli v nebesih odedi v oblačila, jih takšne vidijo tudi na svetu, kadar se prikazujejo, kot so se prikazali prerokom in ob Gospodovem grobu:

Njegova podoba je bila kakor blisk in njegova obleka bela kakor sneg.

Mt 28, 3; Mr 16, 5; Lk 24, 4; Jn 20, 12, 13

Ali pa kot so se prikazali Janezu:

...je sedelo štiriindvajset starešin, ogrnjenih v bela oblačila.

Raz 4,4; 19,4

In ker razum izhaja iz božje resnice, se je

...njegov obraz zbleščal kakor sonce... so se njegova oblačila svetila bleščeče belo.

Mt 17, 2; Mr 9, 3; Lk 9,29

Ker je luč božja resnica, ki izhaja iz Gospoda (glej št. 129), v Besedi oblačila označujejo resnice in razum, ki iz le-teh izhaja, kakor pri Janezu, ki pravi, da je nekaj takih oseb,

...ki niso umazale svojih oblačil: te bodo hodile z menoj v belem, ker so tega vredne. Kdor zmaga, bo tako oblečen v bela oblačila.

Raz 3, 4

Blagor mu, ki je čuječ in hrani svoja oblačila.

Raz 16, 15

O Jeruzalemu pa, ki pomeni Cerkev, ki biva v resnici, pa je v Izaiji zapisano:

Zbudi se, zbudi! Obleci svojo moč, o Sion! Obleci svoja veličastna oblačila, Jeruzalem, sveto mesto!

Iza 52,1

In v Ezekielu:

Oblekel sem te v pisano vezenino... in te ogrnil v svilo... tvoja obleka bila iz tančice, svile in pisane vezenine.

Ezek 16, 10,13

In še marsikje drugje. Za tistega pa, ki ni v resnici, je rečeno, da ni odet v svatovska oblačila, kakor v Mateju:

Ko je kralj prišel v goste, je opazil tam človeka, ki ni imel svatovske obleke. Reče mu: 'Prijatelj, kako si prišel semkaj, ko nimaš svatovske obleke?' Ta pa je molčal. Tedaj je kralj ukazal strežnikom: 'Zvežite mu noge in roke in ga vrzite ven v temo, tam bo jok in škripanje z zobmi.'

Mt 22, 12,13

Hiša, kjer so praznovali svadbo, pomeni nebesa in Cerkev, saj je Gospod spojen z nebesi in Cerkvijo, in sicer prek svoje božje resnice. Zato se v Besedi Gospod imenuje tudi Ženin; nebesa in Cerkev pa se imenujejo Nevesta.

181. Da oblačila angelov niso zgolj navidezna, ampak to tudi zares so, nam potrjuje dejstvo, da jih angeli ne le vidijo, temveč tudi čutijo, da jih imajo veliko, da si jih oblačijo in slačijo in da skrbijo za tista, ki jih ne nosijo, in da ta, potem ko jih potrebujejo, spet oblečejo. O tem, da so oblečeni v najrazličnejša oblačila, sem se ničkolikokrat tudi na svoje oči prepričal. Ko sem jih vprašal, odkod jim vsa ta oblačila, so odvrnili, da od Gospoda in da jih prejema kot darove ter da so včasih vanje oblečeni, ne da bi se tega zavedali. Povedali so mi tudi, da se jim oblačila menjajo v skladu s spremembami njihovega stanja; da jim oblačila v prvem in drugem stanju sijajo in se jim belo bleščijo, v tretjem in četrtem pa malo manj, in sicer zavoljo korespondenčnosti, saj se jim stanje spreminja glede na razumnost in modrost (glej št. 154 - 161).

182. Tako kot vsakdo v duhovnem svetu nosi oblačila v skladu s svojo razumnostjo, se pravi v skladu z resnicami, po katerih je razumen, se tudi tisti v peklu, ki so brez resnic, zdijo oblečeni, le da v razcapana, nemarna in umazana oblačila, vsakdo pač v skladu s svojo brezumnostjo, saj v drugačna tudi biti ne morejo. Gospod jim je namreč dal oblačila, da ne bi bili videti nagi.

BIVALIŠČA IN DOMOVI ANGELOV

183. Ker so v nebesih skupnosti in ker angeli živijo kakor ljudje, imajo tudi bivališča, in ta se med seboj razlikujejo glede na to, v kakšnem stanju živijo njihovi prebivalci. Tisti, ki so v višjem stanju dostojanstva, imajo veličastna bivališča, oni, ki so v nižjem stanju, pa manj veličastna. Z angeli sem se večkrat pomenkoval o nebeških bivališčih in jim povedal, da dandanašnji komaj kdo še verjame, da imajo tudi oni bivališča in domove, nekateri pač zato, ker jih ne vidijo, drugi zato, ker ne vedo, da so angeli ljudje, tretji pa zato, ker verujejo, da so angelska nebesa nebesa, kakršna vidijo okrog sebe s svojimi očmi, in ker ničesar ne vidijo in ker menijo, da so angeli nekakšna eterična bitja, mislijo, da živijo v etru. Vrh tega ne doumejo, da so v duhovnem svetu iste stvari kot v naravnem, saj o tem, kar je duhovno, nič ne vedo. Angeli so rekli, da vedo, da dandanašnji v svetu prevladuje takšna nevednost, in kar jih še bolj čudi, da je je največ najti v Cerkvi, in sicer rajši med njenimi učenimi glavami kakor med tistimi, ki jih imajo učeni za preproščine. Rekli so tudi, da je pravzaprav že v Besedi razodeto, da so angeli ljudje, saj so bili tisti, ki so jih videli, videti kakor ljudje. Pa tudi sam Gospod, ki je vzel nase vse, kar je človeško, se je prikazal v takšni podobi. Vedeli bi torej lahko, da imajo angeli, če so že takšni kot ljudje, tudi bivališča in domove in se ne spreletavajo po zraku, kakor nekateri menijo v svoji nevednosti, ki ji angeli rečejo tudi brezumnost, ter da nikakor niso nekakšne božje sapice, čeravno se jim pravi duhovi. To pa, so rekli, bi lahko ljudje doumeli le, če bi o angelih razmišljali neodvisno od svojih priučenih predstav o njih in bi se nehali spraševati, ali je to res tako. Vsakdo ima namreč nekakšno splošno predstavo o tem, da imajo angeli človeško podobo in da živijo v bivališčih, ki se jim pravi nebeška bivališča, in da ta po veličastnosti presegajo zemeljska. A to splošno predstavo, ki prihaja po navdihu iz nebes, ljudje v sebi zatro, kakor hitro se zavrtajo v vprašanje, ali je to res tako. To pa se najrajši dogaja učenim, ki so si s svojim sebičnim razumom zaprli dostop do nebes in do tamkajšnje luči. Isto velja za verovanje v človekovo posmrtno življenje. Če človek govori o njem, pa hkrati nima v mislih tistega, kar o duši oziroma o njeni ponovni združitvi s telesom pravi posvetna učenost, potlej verjame, da bo po smrti živel kakor človek, in sicer med angeli, če je dobro živel, in da bo tedaj videl veličastne reči in doživel neslutene radosti. Kakor hitro pa svoje misli zasuče k nauku o ponovni združitvi duše s telesom oziroma k njegovi teoriji o duši, pa k vprašanju, ali je duša res takšna in ali je vse skupaj sploh lahko res, se njegova prvotna predstava razprši.

184. Najboljše storim, če vse skupaj podkrepim z izkušnjo. Kadarkoli sem namreč govoril z angeli iz oči v oči, sem bil v njihovih bivališčih. Ta bivališča pa so natanko takšna kot bivališča na zemlji, se pravi hiše, le da so neprimerno lepša. V njih je vse polno dvoran, soban in spalnic. Tudi dvorci so in okrog njih vrtovi, rožne gredice in livade. Tam, kjer živijo v skupnosti, njihove hiše stojijo druga ob drugi in so urejene v naselja, z ulicami, cestami in javnimi trgi, natanko tako, kot je v mestih na zemlji. Dovoljeno mi je bilo, da sem pohajal po takšnih naseljih, pogledoval sem in tja ter tu in tam zavil v kako hišo. To se je dogajalo, ko sem bil povsem buden in se mi je odprl notranji uvid.

185. Videl sem nebeške palače, katerih veličastnost presega moč človeških besed. Zgoraj so se bleščale, kakor da so iz čistega zlata, spodaj pa, kakor da iz žlahtnih kamnov. Nekatero so bile še sijajnejše od drugih. Takšna je bila tudi njihova notranjost. Človeško znanje in besede so preslabotne, da bi lahko popisale okrasje, v katerem so se bohotile tamkajšnje sobe. Na južno stran se je odpiral pogled na parke, in tudi tam je vse sijalo, listje se je ponekod lesketalo, kakor da bi bilo iz srebra, in sadje, kakor da bi bilo zlato, in cvetice v gredah so bile zasajene tako, da so bile v svojih živih barvah videti kakor mavrice. Onkraj mej pogleda so se zarisavale še druge palače. Arhitektura nebes me je navajala na misel, da je v nebesih

umetnost v svojem pravem bistvu, kar ni navsezdanje nič čudnega, saj umetnost izvira prav iz nebes. Angeli so mi povedali, da vse te reči, pa še neštete druge, še popolnejše, pred njihove oči postavlja Gospod. Vendar te reči še bolj kakor njihovim očem ugajajo njihovim umom, saj v vsaki vidijo korespondence, prek korespondenc pa božje reči.

186. V zvezi s korespondencami so me poučili tudi o tem, da ne le palače in hiše, temveč prav vse, kar je v njih in zunaj njih, ustreza notranjim stvarim, ki jih imajo angeli od Gospoda; hiša na splošno ustreza njihovemu dobremu, podrobnosti v hiši raznim sestavinam njihovega dobrega, tisto, pa, kar je zunaj hiš, resnicam, ki izvirajo iz dobrega, pa tudi zaznavam in spoznavam. In ker te stvari ustrezajo dobremu in resničnemu, ki ju imajo od Gospoda, torej ustrezajo njihovi ljubezni ter modrosti in razumnosti, ki iz te ljubezni izhajata, saj je ljubezen iz dobrega, modrost iz dobrega in resničnega skupaj, razumnost pa iz resničnega, ki izhaja iz dobrega. To potemtakem zaznavajo angeli, ko gledajo te predmete, in zato je tako, da ti predmeti bolj zadevajo in radostijo njihov um kakor oči.

187. Zdaj je tudi jasno, zakaj je Gospod rekel, da je on tempelj v Jeruzalemu (Jn 2, 19, 21), in zakaj se je zdel Novi Jeruzalem kakor iz čistega zlata, njegova vrata kakor iz biserov in njegovi temelji kakor iz žlahtnega kamenja (Raz 21); zato namreč, ker tempelj predstavlja Gospodovo Božječloveško, Novi Jeruzalem Cerkev, ki je bila pozneje ustanovljena, dvanajst vrat resnice, ki vodijo k dobremu, temelji pa resnice, na katerih je utemeljena Cerkev.

188. Angeli, ki sestavljajo Gospodovo nebesno kraljestvo, večinoma živijo na višjih legah, ki se zdijo kakor gore, rastoče iz tal. Angeli, ki sestavljajo Gospodovo duhovno kraljestvo, živijo na nižjih legah, ki se zdijo kakor griči, medtem ko angeli, ki spadajo v najnižji del nebes, živijo na krajih, ki se zdijo kakor skalnjave. Vse to pa je tako zaradi korespondenc, saj notranje ustreza višjemu, zunanje pa nižjemu. Zato tudi v Besedi "gore" označujejo nebesno ljubezen, "griči" duhovno ljubezen in "skalnjave" vero.

189. Nekateri angeli ne živijo v skupnostih, temveč zase, vsak v svoji hiši. Ti živijo sredi nebes in so najboljši angeli.

190. Hiše, v katerih živijo angeli, se ne zidajo kakor hiše na zemlji, temveč jih zastonj daje Gospod, vsakomur glede na to, kako sprejema dobro in resnično. Nekoliko se razlikujejo tudi glede na spremembe stanja notranjosti angelov, kot je bilo že omenjeno (št. 154-160). Angeli sploh vse, kar posedujejo, dobivajo v dar od Gospoda, in vse, karkoli potrebujejo, jim je dano.

O PROSTORU V NEBESIH

191. Čeprav se za vse stvari v nebesih zdi, da so tako kot stvari na svetu na nekem kraju in v prostoru, angeli vendarle ne poznajo pojma oziroma ideje kraja ali prostora. Ker se to sliši kakor protislovje in ker je nadvse pomembno, bom skušal zadevo nekoliko osvetliti.

192. Vse spremembe prostora v duhovnem svetu se dogajajo zaradi sprememb stanja v notranjosti, tako da spremembe prostora niso nič drugega kot spremembe stanja. To pa je tudi način, kako me je vodil Gospod v nebo in na druge svetove v veselju; dogajalo se je namreč to le mojemu duhu, medtem ko mi je telo ostalo na istem mestu. Tako se gibljejo tudi vsi angeli. Zato zanje ni razdalj. In ker ni razdalj, tudi prostora ni, ampak so namesto njega zgolj stanja in njihove spremembe.

193. Ker se menjave prostora dogajajo na tak način, je jasno, da so približevanja v bistvu podobnosti med stanji notranjosti, oddaljevanja pa različnosti med le-temi. Zatorej so tisti, ki so v podobnih stanjih, blizu drug drugemu, tisti, ki so v različnih stanjih, pa bolj vsaksebi, in razdalje v nebesih so kratkomalo samo zunanji odrazi notranjosti. Iz istega razloga se ločijo med seboj tudi nebesa, pa skupnosti v vsakih nebesih in nazadnje posamezniki v vsaki skupnosti. In to je tudi razlog, zakaj je pekel povsem ločen od nebes, saj so tamkajšnji prebivalci v povsem nasprotnem stanju.

194. Zavoljo tega v duhovnem svetu vsakdo, ki si močno želi navzočnosti drugega, v njegovo navzočnost tudi pride, kajti vidi ga v mislih in se prestavi v njegovo stanje, in narobe: vsakdo je toliko oddaljen od drugega, kolikor mu je njegova navzočnost zopma. In ker vsakršna nenaklonjenost izvira iz nasprotnih občutij in nestrinjanja misli, je v nebesih tako, da angeli, kadar jih je več na enem mestu, vidijo drug drugega samo toliko časa, dokler se strinjajo med seboj, in si izginejo izpred oči, kakor hitro se ne strinjajo več.

195. Kadar se kdo odpravi z enega na drug kraj, bodisi v svojem mestu, na dvorišču ali v vrtu bodisi na obisk k drugim, ki živijo zunaj njegove skupnosti, pride na cilj hitreje, če si tja želi, kot če si ne želi, saj se razdalja daljša in krajša glede na to, koliko si je želijo, čeravno gre za eno in isto pot. To sem večkrat videval in se temu čudil. Očitno je torej, da so razdalje in potemtakem prostor povsem v skladu s stanji notranjosti angelov, in ker je tako, njihove misli ne poznajo pojma oziroma ideje prostora, čeravno tudi pri njih obstajajo različni kraji, tako kot na našem svetu.

196. Ponazoril bi lahko vse skupaj z mišljenjem človeka: pri njem namreč prostor ni vezan na misli, saj se mu vse, na kar napeto misli, pokaže kot navzoče. Če to malce bolje premislimo, vidimo, da naš vid zaznava različne kraje samo po predmetih na zemlji, ki jih vidimo istočasno, ali pa po tem, kar že vemo o razdaljah. To se dogaja zaradi neprekinjenosti: in kot razdalja se ne kaže tisto, kar je neprekinjeno, marveč samo tisto, kar je prekinjeno. To pa se še toliko bolj dogaja pri angelih, saj pri njih vid in mišljenje delujeta kakor eno z njihovim občutjem, in se stvari zdijo blizu ali daleč oziroma takšne ali drugačne zato, ker so v skladu s stanjem njihove notranjosti, kot je bilo že rečeno.

197. Zato torej v Besedi kraji in prostori in vse, kar je kakorkoli povezano s prostorom, pomenijo stvari, ki se nanašajo na stanja, se pravi razdalje, "blizu", "daleč", poti, potovanja, krajša bivanja, milje, tečaji, ravnice, polja, vrtovi, mesta, ulice, selitve, vseh vrst mer, "dolgo", "široko", "visoko", "globoko" in še nešteto drugega. Kajti večina tistega, kar človek

dobiva v svoje mišljenje od sveta, je tako ali drugače povezano s prostorom in časom. Na tem mestu bi omenil samo, kaj v Besedi pomenijo dolžina, širina in višina. V tem svetu, ki velja za dolgega in širokega, to je dolgega in širokega v prostorskem pomenu, enako velja tudi za višino. V nebesih pa, kjer angeli ne mislijo v okvirih prostora, dolžina pomeni stanje dobrega, širina stanje resnice, višina pa razlike med njima, ki nastajajo zaradi razlike v stopnjah (glej št. 38). Te tri razsežnosti pa angeli razumejo tako zato, ker se "dolžina" v nebesih razstira od vzhoda do zahoda, se pravi tam, kjer živijo tisti, ki so v dobrem ljubezni, "širina" od juga do severa, se pravi tam, kjer živijo tisti, ki so v resnici dobrega, kot piše zgoraj (glej št. 148), "višina" pa se nanaša na oboje, in sicer glede na stopnje. Zato imajo v Besedi dolžina, širina in višina pomene, kot jih zasledimo recimo pri Ezekielu (od 40. do 48. poglavja), kjer sta v merah, ki označujejo dolžino, širino in višino, opisana novi tempelj in nova zemlja z dvori, sobanami, vhodi, vrati, okni in okolico vred, kar vse pomeni novo Cerkev ter njena dobra in resnice. Čemu bi sicer služile vse te izmere? Podobno je opisan tudi Novi Jeruzalem v Razodetju:

Mesto je bilo zidano na štiri vogale in njegove dolžine je bilo toliko, kolikor je njegove širine. Angel je s trstiko izmeril mesto: merilo je dvanajst tisoč tečajev. Njegova dolžina, širina in višina so bile enake.

Raz 21, 16

Novi Jeruzalem tu namreč označuje novo Cerkev, zato se te mere nanašajo na lastnosti Cerkve: "dolžina" pomeni dobro njene ljubezni, "širina" resnico tega dobrega, "višina" stopnje dobrega in resničnega, "dvanajst tisoč tečajev" pa celotno dobro in resnično. Kaj drugega naj bi sicer pomenila višina dvanajst tisoč tečajev, ki je enaka dolžini in širini? Da "širina" v Besedi pomeni resnico, se vidi tudi po Davidu:

Radoval in veselil se bom tvojega usmiljenja, ker si se ozrl na mojo bedo... (in) postavil moje noge na prostoren kraj.

Ps 31,8

Iz tesnega prostora sem klical k Jahveju; odgovoril mi je v širokem.

Ps 118, 5⁶

To velja tudi za odlomke iz Izaije (Iz 8, 8) in Habakuka (Hab 1, 6) in še za mnoge druge.

198. Vidimo torej, da se v nebesih, čeravno tam prav tako obstajajo kraji kakor na svetu, nič ne meri po prostorskih razsežnostih, temveč samo po stanjih. Zato razdalj tam ni mogoče meriti tako kot na zemlji, temveč samo glede na stanja in v skladu s stanjem notranjosti tamkajšnjih prebivalcev.

199. Prvi in poglaviti vzrok za to je, da je Gospod pri vsakomer navzoč toliko, kolikršna sta njegova ljubezen in vera, in da se v skladu z Gospodovo navzočnostjo vse stvari zdijo blizu ali daleč, saj se po njej ravna vse v nebesih. Po njej imajo angeli tudi modrost, saj se prav po njej širi njihovo mišljenje in se povezuje vse, kar je v nebesih. Skratka, to je tisto, po čemer angeli mislijo duhovno, ne pa naravno kakor ljudje.

---

⁶ V slovenskem prevodu se odlomek glasi takole: V stiski sem klical Gospoda; Gospod me je slišal in me osvobodil. - op. prev.

O OBLIKI NEBES, KI ODREJA ZDRUŽEVANJE IN OBČEVANJE V NEBESIH

200. Kakšna je oblika nebes, lahko do neke mere sklepamo po tem, kar je bilo že doslej povedano; namreč, da so nebesa tako v svojih največjih kakor v najmanjši rečeh sebi podobna (št. 72), in da je zato vsaka skupnost nebesa v manjši, angel pa nebesa v najmanjši obliki (št. 51 - 58). In ker so celotna nebesa podoba človeka, je vsaka nebeška skupnost podoba človeka v manjši obliki, vsak angel pa podoba človeka v najmanjši obliki (št. 59 -77); najmodrejši so v sredini, manj modri pa okrog njih, vse tja do zunanjih robov, in to velja tudi za slehemo skupnost (št. 43); tisti, ki so v dobrem ljubezni, prebivajo od vzhoda do zahoda, oni pa, ki so v resnicah, izhajajočih iz dobrega, pa od juga do severa, kar velja tudi za sleherno skupnost (št. 148, 149). Vse to je torej v skladju z obliko nebes. Iz povedanega je torej mogoče skleniti, kakšna je ta oblika na splošno.

201. Vedeti, kakšna je oblika nebes, je nadvse pomembno, saj z njo niso povezane in skladne samo vse stvari v nebesih, temveč tudi vsakršno občevanje, potemtakem pa tudi vsakršno širjenje misli in občutij, skratka vsa razumnost in modrost angelov. Iz tega sledi, da kolikor je nekdo v skladu z obliko nebes, se pravi, kolikor je sam oblika nebes, toliko je moder. Nobene razlike ni, če rečete "biti v obliki nebes" ali "biti v redu nebes", saj oblika vsake stvari izhaja iz njenega reda in je z njim v skdadju.

202. Najprej pa je treba povedati nekaj besed o tem, na kaj sploh mislimo, če rečemo "biti v obliki nebes", človek je bil ustvarjen po nebeški podobi in po podobi sveta, in sicer njegova notranjost po nebeški podobi, njegova zunanost pa po podobi sveta (glej št. 57), in vseeno je, ali rečemo "po podobi" ali pa "v skladu z obliko". Ker pa je človek zaradi zla v njegovi volji in laži, ki so zaradi tega prevladale v njegovem mišljenju, uničil v sebi podobo nebes in potemtakem njihovo obliko ter jo nadomestil s podobo pekla, se mu je notranjost zaprla in se z zaprto notranjostjo tudi že rodi. Zato se ljudje rojevajo v popolni nevednosti, drugače kakor živali te ali one vrste. In če naj človek v sebi obnovi podobo oziroma obliko nebes, se mora poučiti o rečeh, ki zadevajo ta red, saj je oblika, kot že rečeno, v skladu z redom. Beseda vsebuje vse zakone božanskega reda, in ti zakoni so v bistvu napotki, kako do njega. Kolikor torej človek pozna te zakone in živi po njih, toliko je njegova notranjost odprta in toliko se na novo oblikuje red oziroma podoba nebes v njem. Zdaj je najbrž jasneje, kaj pomeni "biti v obliki nebes", namreč, živeti v skladu s tistim, kar je zapisano v Besedi.

203. Toliko, kolikor je kdo v obliki nebes, toliko je v nebesih in je pravzaprav tudi sam pomanjšana oblika nebes (št. 51), in tolikšni sta njegova razumnost in modrost. Kajti, kot je bilo že zgoraj povedano, vse misli njegovega razuma in vsa občutja njegove volje se širijo na vse strani v nebesa, v skladu z njihovo obliko, in se čudesno sporočajo tamkajšnjim skupnostim, le-te pa njim nazaj. Nekateri menijo, da se človekove misli in občutja v resnici ne širijo, temveč ostajajo v človeku, saj vse, o čemer mislijo, vidijo znotraj sebe, v sebi, ne pa zunaj sebe; a ti se hudo motijo. Zakaj kakor se vid oči širi do oddaljenih predmetov in zaznava v skladu z redom stvari, ki jih vidi v tem širjenju, se tudi notranji vid, ki je vid razuma, širi v duhovni svet, čeravno le-tega človek iz že omenjenih razlogov (št. 196) ne zaznava. Razlika je edinole v tem, da vid očesa zaznava na naravni način, saj vidi stvari iz naravnega sveta, vid razuma pa na duhovni način, saj zaznava stvari iz duhovnega sveta, ki se

vse nanašajo na dobro in na resnico. Človek pa vsega tega ne ve zato, ker ne ve, da obstaja luč, ki razsvetljuje razum. In vendar brez te luči, ki razsvetljuje njegov razum, človek sploh ne bi mogel misliti (o kateri luči govorim, je moč videti v razdelkih št. 126 -133). Neki duh je celo menil, da misli sam iz sebe, se pravi, da njegove misli ne sežejo onkraj njega in da niso v stiku s skupnostmi zunaj njega. Da bi doumel, da je njegovo prepričanje zmotno, so bile njegove povezave s sosednjimi skupnostmi prekinjene, zaradi česar je ne le zgubil zmožnost mišljenja, temveč se je celo zgrudil kakor brez življenja, čeprav je pri tem kakor novorojeno dete krilil z rokami. Čez čas je bila zveza med njim in drugim spet vzpostavljena, in ko se je polagoma vzpostavljala, se mu je začela vračati tudi zmožnost mišljenja. Ko so drugi duhovi to videli, so si pač morali priznati, da vse misli in občutja potekajo v skladu z občevanjem, in potemtakem sploh vse, kar je v življenju, saj človekovo življenje sestoji iz njegove zmožnosti, da misli in občuti, ali, kar je eno in isto, da ima razum in voljo.

204. Vedeti pa je treba, da razum in modrost nista pri vsakomer enaka, in sicer prav zaradi tega občevanja. Tisti, katerih razum in modrost sta oblikovani in čistih resnic in dobrega, občujejo s skupnostmi v skladu z obliko nebes, medtem ko tisti, katerih razum in modrost nista oblikovana iz čistih resnic in dobrega, temveč iz tistega, kar je z njimi skladno, občujejo z njimi neredno in občasno, saj takšno občevanje ni več skladno z obliko nebes. Tisti pa, ki niso ne v razumu ne v modrosti, ker pač tičijo v lažeh, ki izhajajo iz zla, občujejo s skupnostmi v peklju, in sicer tem pogosteje in tesneje, čim večja je njihova zakrknjenost. Vedeti je tudi treba, da občevanje s skupnostmi ni takšno, da bi ga pripadniki teh skupnosti jasno zaznavali, temveč to občevanje poteka z občutjem, v katerem bivajo in ki se iz njih širi.

205. Vse v nebesih je povezano v skladu z duhovnimi sorodnostmi, ki pa spet izhajajo iz dobrega in resničnega. Tako je v vseh nebesih, v vsaki skupnosti in v vsaki hiši. Zaradi tega angeli, ki so v podobnem dobrem in resničnem, drug drugega prepoznavajo, kakor se krvni sorodniki ali družinski člani prepoznavajo na zemlji ali kakor da bi se poznali že od mladega. Podobno sta povezana dobro in resnica, iz katerih sleherni angel dobiva razum in modrost, tudi tadva se namreč prepoznavata na enak način, in ko se prepoznata, se združita. Zato tisti, pri katerih sta dobro in resnica združena v skladu z obliko nebes, vidijo, kako si sledijo stvari in kako se v skladnosti spajajo druga z drugo. Drugače pa je pri tistih, pri katerih dobro in resnica nista spojena v skladu z obliko nebes.

206. Takšna je torej oblika vsakih nebes, in v skladu z njo si angeli posredujejo in podajajo misli in občutja, skladni z njo pa sta tudi njihova razumnost in modrost. Drugače pa poteka občevanje med enimi in drugimi nebesi, se pravi med tretjimi ali notranjimi in drugimi ali srednjimi ter med slednjimi in prvimi ali zunanji. Pravzaprav občevanju med nebesi ne bi smeli reči občevanje, temveč medsebojno vplivanje. O tem bom malo več spregovoril zdajle. O tem, da je nebes troje in da so med seboj ločena, pa sem pisal že zgoraj (št. 29-40).

207. Da posamezna nebesa med seboj niso povezana z občevanjem, temveč z vplivi, nam potrjuje njihov razpored. Tretja ali notranja nebesa so zgoraj, druga ali srednja spodaj, prva ali zunanja pa še nižje. Podobno so razporejene tudi skupnosti v posameznih nebesih: nekatere, denimo, živijo na višavah, ki so podobne goram (št. 188), prav na njihovih vrhovih pa tiste, ki spadajo v notranja nebesa. Pod njimi bivajo skupnosti srednjih nebes, pod temi pa skupnosti zunanjih nebes, in tako naprej, ne glede na to, ali gre za višavja ali ne. Skupnost

višjih nebes ne občuje s tistimi iz spodnejših nebes, razen po korespondencah (glej št. 100), občevanju po korespondencah pa se reče vpliv (influxus).

208. Tisto, kar povezuje ena nebesa z drugimi in eno skupnost z drugimi, pa je Gospod sam; povezuje pa jih tako z neposrednim kot s posrednim vplivom, neposrednim iz sebe in posrednim prek višjih nebes v nižja. In ker nebesa povezuje vpliv, ki izhaja od samega Gospoda, je temeljito poskrbljeno za to, da ne bi kak angel iz višjih nebes gledal dol v kako skupnost iz nižjih nebes in govoril s kom iz nje, kajti kakor hitro bi to storil, bi bil ob razum in modrost. Zakaj je tako, bom precej pojasnil. Ker se namreč nebesa delijo na tri stopnje, se tako deli tudi življenje vsakega angela: tisti v notranjih nebesih imajo odprto tretjo oziroma notranjo stopnjo, drugo in tretjo pa zaprti; tisti v srednjih nebesih imajo drugo stopnjo odprto, prvo in tretjo pa zaprti; tisti v spodnjih nebesih pa imajo prvo stopnjo odprto, drugo in tretjo pa zaprti. Kakor hitro torej angel iz tretjih nebes pogleda dol v skupnost drugih nebes in spregovori s kom izmed tamkajšnjih, se mu tretja stopnja zapre. S tem pa, ko se mu zapre, zgubi svojo modrost, zakaj tej je mesto v tretji stopnji, medtem ko je v drugi in prvi nima prav nič. Na to tudi meri Gospod, ko pravi:

Kdor bo na strehi, naj ne hodi dol, da bi kaj vzel iz svoje hiše; in kdor bo na polju, naj se ne vrača domov po svoj plašč.

Mt 24, 17,18

Ali pa:

Kdor bo tisti dan na strehi, svoje stvari pa bo imel v hiši, naj ne hodi ponje, in kdor bo na polju, naj se ne vrača domov.

Lk 17,31,32

209. Vpliv iz nižjih nebes na višja ni mogoč, saj bi bilo to v nasprotju z redom, pač pa višja nebesa vplivajo na nižja. Vrh tega modrost angelov iz višjih nebes neznansko presega modrost angelov iz nižjih nebes. To pa je še en razlog, zakaj angeli iz nižjih nebes ne morejo govoriti z angeli iz višjih nebes. Če pogledajo proti njim, jih pravzaprav niti ne vidijo, in višja nebesa se jim zdijo kakor meglica nad njihovimi glavami. Angeli iz višjih nebes sicer lahko vidijo tiste iz nižjih, ne smejo pa govoriti z njimi, saj bi v tem primeru, kot že rečeno, zgubili svojo modrost.

210. Misli in občutij pa tudi govorice angelov iz notranjih nebes v srednjih nebesih nikdar ne zaznajo, saj tako zelo presegajo vse, kar je tam. Toda kadar je Gospodu po volji, se v spodnjih nebesih pokažejo kot nekakšen plamen, misli in občutja tistih iz srednjih nebes pa se v zunanjih nebesih pokažejo kot nekakšna svetloba in včasih kot belo in raznobarvno sijoč oblak. Po tem oblaku, se pravi po tem, kako se dviga in spušča in kakšne oblike je, se da do neke mere razbrati, kaj se govori.

211. Iz povedanega je torej mogoče sklepati, kakšna je oblika nebes, namreč, da je najpopolnejša v notranjih nebesih, malo manj popolna v srednjih, in še najmanj v zunanjih nebesih; pa tudi to, da ena nebesa dobivajo obliko od drugih, in sicer po vplivu, ki prihaja od Gospoda. Kaj je povezava po vplivu, pa ni mogoče razumeti, če ne vemo, kaj so stopnje višine in kako se razlikujejo od stopenj dolžine in širine. O tem, kaj so te stopnje, se lahko poučite v 38. razdelku.

212. Kar zadeva obliko nebes v podrobnostih in to, kako se v njih vse giblje in poteka, tega niti sami angeli ne doumejo. Nekakšno predstavo o tem si lahko ustvarimo, če pomislimo na obliko in sestavo človeškega telesa, kakor ga vidi natančen in moder preiskovalec. Povedano je namreč že bilo (glej 59 - 72), da so nebesa kot celota podobna človeku in da je vse, kar je v človeku, v korespondenci z nebesi (št. 87 - 102). Kako nedojemljiva in nerazložljiva je sestava tega telesa, se vidi v poglavitnem že po živčnih vlaknih, s katerimi so povezani vsi telesni deli drug z drugim in vsak z vsemi. Kaj pravzaprav so ta vlakna in kako se stekajo v možgane, tega še tako ostro oko ne more videti, saj so tam nešteti živci tako sprepleteni, da se zdijo kakor ena sama sprijeta zdriz; in vendar se prav prek teh vlaken vse, kar pripada razumu in volji, pretaka v človekovo delovanje. Kako se ta vlakna v telesu združujejo, se vidi tudi po raznih pletežih, recimo po srčnem, trebušnem in drugih, pa tudi po vozličih, imenovanih gangliji, v katere se stekajo premnoga vlakna iz vseh delov, se tam spremešavajo in izhajajo drugače spojena, da bi opravljala svoje naloge, in sicer nenehno, brez prediha; podobno velja tudi za vsak drug telesni del, organ, ud ali mišico. Kdor torej z učenim očesom opazuje vsa ta vlakna in njihova premnoga čudesa, bo v hudi zadregi. In vendar je reči, ki jih vidi oko, le malo. Koliko bolj čudesne so šele tiste, ki jih oko ne vidi, kajti te spadajo v notranje območje narave. Da je ta oblika v korespondenci z obliko nebes, se vidi že po tem, da vse, kar je v zvezi z voljo in razumom, deluje v njej in v skladu z njo. Kajti vse, kar hoče človekova volja, se samodejno prenese v ustrezno dejanje, in vse, kar človek misli, se prenaša po njegovih vlaknih, in sicer vse od njihovih začetkov do njihovih koncev, od koder izvirajo čuti; to je oblika misli in volje, zatorej tudi oblika razuma in modrosti. In to je tista oblika, ki je v korespondenci z nebesi. Po tem se torej vidi, da se prav v takšni obliki širijo tudi občutja in misli angelov in da so angeli toliko razumni in modri, kolikor so v taki obliki. O tem, da ta oblika nebes izhaja iz Gospodovega Božječloveškega, lahko beremo v prejšnjih razdelkih (št. 78-86). Naj se torej iz povedanega vidi tudi to, da je nebeška oblika takšna, da je niti v njenih splošnih obrisih ne moremo povsem opisati, saj je, kot že rečeno, nedoumljiva celo angelom.

NEBEŠKE UPRAVE

213. Ker se nebesa delijo na skupnosti, večje skupnosti pa štejejo po nekaj sto tisoč angelov (št. 50), in ker so vsi v eni skupnosti v podobnem dobrem, ne pa tudi v enaki modrosti (št. 43), je samoumevno, da so v njih tudi uprave. Red je namreč treba spoštovati in ga ohranjati. Nebeške uprave pa so različne. V skupnostih, ki sestavljajo Gospodovo nebesno kraljestvo, so takšne, v skupnostih, ki se stavljajo Gospodovo duhovno kraljestvo, pa drugačne. Razlikujejo se tudi glede na zadolžitve, ki jih ima vsaka skupnost. Najsi pa bodo takšne ali drugačne, vladavina v nebesih je ena sama, namreč vladavina medsebojne ljubezni, in ni druge vladavine, ki bi upravljala nebesa, kakor vladavina medsebojne ljubezni.

214. Sicer pa se vladavina v Gospodovem nebesnem kraljestvu imenuje PRAVIČNOST (Justicia), saj so vsi, ki so tam, v dobrem ljubezni do Gospoda, ki iz Gospoda izhaja, in za vsa dejanja, ki izvirajo iz tega dobrega, velja, da so pravična. Tamkajšnja uprava je v rokah samega Gospoda. On sam jih namreč vodi in poučuje o zadevah življenja. Resnice, ki se jim pravi resnice razsojanja (judicium), so zapisane v njihovih srcih. Vsakdo jih pozna, zaznava in vidi. Zatorej zadeve pravice tam nikdar ne postanejo predmet razprave; razpravlja se

edinole o pravičnosti, ki zadeva življenje. Glede slednjega pa se manj modri posvetujejo z bolj modrimi, ti pa poizvedo pri Gospodu in od njega dobijo odgovore. Svoja nebesa oziroma svojo najglobljo radost najdejo v tem, da živijo pravično po Gospodu.

215. Vladavina v Gospodovem duhovnem kraljestvu se imenuje PRAVICA⁷ (Judicium), sam tam živijo v duhovnem dobrem, to je v ljubezni do bližnjega; in to dobro je po svojem bistvu resnica; resnica pripada pravici, dobro pa pravičnosti. Tudi tamkajšnje angele upravlja Gospod, le da posredno (št. 208), se pravi, da imajo upravnike, in sicer več ali manj, pač v skladu s potrebami njihove skupnosti. Ti upravniki z vsem upravljujejo skladno z zakoni. Te tudi razumejo, saj so modri; če pa se vendarle znajdejo v dvomih, jih razsvetli Gospod.

216. Ker se vladavini, ki izhaja iz dobrega, torej vladavini v Gospodovem nebesnem kraljestvu, reče pravičnost, vladavini, ki izhaja iz resnice, torej upravi v Gospodovem duhovnem kraljestvu, pa pravica, tudi Beseda uporablja ta dva izraza, kadar govori o nebesih in Cerkvi, pri čemer pravičnost označuje nebesno dobro, pravica pa duhovno dobro, ki je, kot sem malo prej zapisal, po svojem bistvu resnica. Recimo v naslednjih odlomkih:

Vladal bo na Davidovem prestolu in nad njegovim kraljestvom. Utrdil ga bo in podprl s pravico in pravičnostjo od zdaj na veke.

Iza 9, 6

“David” tu pomeni Gospoda, “njegovo kraljestvo” pa nebesa, kar potrjuje tudi naslednji odlomek:

Resnično, pridejo dnevi, govori Gospod, ko obudim Davidu pravično mladiko; kralj bo in bo modro vladal, prav in pravično bo delal v deželi.

Jer 23, 5

Vzvišen je Gospod; prebiva na višavi, napolnil bo Sion s pravico in pravičnostjo.

Iza 33, 5

Tudi Sion pomeni nebesa in Cerkev.

...jaz, Gospod, ki delam pravico in pravičnost na zemlji, zakaj v tem je moje veselje.

Jer 9, 24

Tvoja pravičnost je kot božje gore, tvoje sodbe so kot globoko morje.

Ps 36, 7

...terjajo od mene pravične sodbe, zahtevajo, da se jim Bog približa.

Iza 58, 2

In še dosti je odlomkov, ki o tem govore.

217. V Gospodovem duhovnem kraljestvu je več oblik uprave in v vsaki skupnosti je malo drugačna, saj se povsod sklada z nalogo posamezne skupnosti. Njihove naloge so v skladu z

---

⁷ Prevod angleškega izraza *judgment* oziroma latinskega *juditium* sem tu prilagodil slovenskem prevodu Svetega pisma. - op. prev

nalogami vseh delov v človeškem telesu in so z njimi v korespondenci; te naloge pa so, kot vemo, nadvse raznovrstne. Zakaj srce ima svojo nalogo, pljuča svojo, jetra svojo, trebušna slinavka in vranica svojo in vsako čutilo spet svojo. In tako kot v telesu ti organi opravljajo različne naloge, opravljajo različne naloge tudi skupnosti Velečloveka, se pravi nebes, saj tamkajšnje skupnosti ustrezajo človeškim organom. O tem, da obstaja korespondenca med vsem, kar je v nebesih, in vsem, kar je v človeku, sem pisal že v prejšnjih poglavjih (št. 87-102). Vse oblike uprave pa se ujemajo v nečem, namreč, da je njihov cilj obče dobro, znotraj tega dobrega pa tudi dobro posameznika. Tako pa je zato, ker so vsi v vseh treh nebesih pod nadzorstvom Gospoda, ki ljubi vse po vrsti in ki po svoji božji ljubezni ureja stvari tako, da je skupno dobro takšno, da lahko v njem najde svoje dobro tudi vsak posameznik. Vsakdo pa prejme svoje dobro v tolikšni meri, kolikor ljubi svojo skupnost, kajti kolikor ljubi svojo skupnost, toliko ljubi tudi vse skupaj in vsakega izmed njih. In ker je ta ljubezen Gospodova, ga v tej meri ljubi tudi Gospod, in skupno dobro postane tudi njegovo.

218. Iz vsega tega lahko tudi sklepamo, kakšni so tamkajšnji upravniki, namreč, da so to angeli, ki se še posebej odlikujejo po ljubezni in modrosti, in si tako v svoji ljubezni želijo dobro za vse, v svoji modrosti pa vedo, kako to dobro uresničiti. Ti upravniki ne gospodujejo in ne zapovedujejo, temveč službujejo in služijo, kajti delati dobro drugim iz ljubezni pomeni služiti, skrbeti, da se to dobro uresniči, pa pomeni službovati. Pri tem se nimajo za prav nič pomembnejše od drugih, kvečjemu za manj pomembne. Zakaj na prvo mesto postavljajo ljubezen do skupnosti in do bližnjega, na zadnje pa svoje lastno dobro, in karkoli se postavlja na prvo mesto, velja za najpomembnejše, vse, kar se postavlja na zadnje, pa za najmanj pomembno. Tem upravnikom pa pa gredo vendarle časti in slava. Živijo namreč sredi skupnosti, na višjem položaju kot drugi, pa tudi v veličastnih palačah. To slavo in časti pa ne sprejemajo iz samoljubja, temveč iz pokorščine. Zakaj vsi tam vedo, da te časti in slavo dobivajo od Gospoda in da jih je ravno zato treba ubogati. Na to tudi merijo Gospodove besede njegovim učencem:

Med vami pa naj ne bo tako, ampak kdor hoče postati velik med vami, naj bo vaš strežnik in kdor hoče biti prvi med vami, naj bo vaš služabnik! Saj tudi sin človekov ni prišel, da bi mu stregli, ampak da bi stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge.

Mt 20, 26-28

Med vami pa ni tako, ampak največji med vami naj bo kakor najmanjši, in predstojnik kakor strežnik.

Lk 22, 26

219. Takšna ureditev, le da v malem, vlada tudi v vsaki hiši. Vsaka hiša ima namreč gospodarja in služabnike. Gospodar jih ljubi in oni ljubijo njega; torej drug drugemu strežejo v ljubezni. Gospodar jih uči, kako naj živijo, in jim pove, kaj jim je narediti. Služabniki ga ubogajo in opravljajo svoje dolžnosti. To, da so koristni, jim je vsem v največjo radost. Tudi po tem se torej vidi, da je Gospodovo kraljestvo kraljestvo mnogoterih koristi.

220. Uprave so tudi v peklu, saj se drugače tamkajšnjih prebivalcev ne bi dalo brzdati; vendar so uprave tam živo nasprotje nebeških. Vse namreč navdihuje ljubezni do sebe, in tam hoče vsakdo zapovedovati drugim in jih podjarmljati. Tam sovražijo vse tiste, ki jih ne podpirajo, in se v svoji maščevalnosti znašajo in zganjajo nasilje nad njimi, zakaj takšna je narava ljubezni do sebe. Za upravnike pekla se torej nastavljajo tisti, ki so bolj sprijeni od drugih, le-ti pa jih ubogajo iz strahu. Toda več o tem si preberite spodaj, kjer bo beseda tekla o peklu.

O BOGOSLUŽJU V NEBESIH

221. Bogoslužje v nebesih na zunaj ni dosti drugačno kot bogoslužje na zemlji, zato pa je precej drugačno na znotraj. V nebesih tako kot na zemlji poznajo nauke, pridigo in svetišča. *Nauki* se v bistvenem med seboj ujemajo, vendar v višjih nebesih vsebujejo višjo modrost kot v nižjih. *Pridige* se skladajo z nauki, in kakor imajo angeli hiše in palače (št. 183 - 190), imajo tudi *svetišča*, v katerih se pridiga. Vse to pa se dogaja v nebesih zato, ker se angeli nenehno spopolnjujejo v modrosti in ljubezni. Tako kot ljudje imajo namreč razum in voljo, in tako eno kot drugo se lahko nenehno spopolnjuje: razum z resnicami razuma, volja pa z dobri ljubezni.

222. Bogoslužje samo po sebi v nebesih ni v tem, da se hodi v cerkev in posluša pridige, temveč v življenju v ljubezni, sočutju in veri, torej v skladu z nauki. Pridige po cerkvah imajo zgolj vloge življenjskih napotil. O tem sem govoril z angeli in jim povedal, da na svetu menijo, da je bogoslužje predvsem v tem, da se redno hodi v cerkev, da se poslušajo pridige, da se trikrat ali štirikrat na leto opravi obhajilo in drugi obredi, ki jih predpisuje Cerkev, pa seveda v molitvi in pobožnem vedenju. Angeli so odvrnili, da so vse to le zunanja dela, ki jih je treba opraviti, vendar so sama po sebi ničvredna, če ni tudi tistega notranjega, iz katerega izhajajo, se pravi življenja, ki je skladno s predpisi svetih nauk.

223. Da bi se lahko poučil o njihovih shodih v svetiščih, mi je bilo občasno dovoljeno, da sem šel k pridigi in jo poslušal. Pridigar stoji na prižnici, ki je postavljena na vzhodu. Tisti, ki so bolj obsijani z lučjo modrosti, sedijo naravnost pred njim, tisti, ki so obsijani nekoliko manj, pa desno in levo od le-teh. Sedijo v polkrogu, tako da so vsi pridigarju na očeh in nihče ni tako zelo ob strani, da bi ga pridigarjev pogled ne zaobsegel. Ob vratih, ki so prav tako na vzhodni strani templja, levo od prižnice, stojijo iniciati. Nihče ne sme stati za prižnico; če bi se namreč kdo tam znašel, bi s tem zmedel pridigarja. To se zgodi tudi, če kdo izmed zbranih ne deli občutja z drugimi, zaradi česar mora odvrniti obraz. Pridige so sad tolikšne modrosti, da jih ni moč primerjati s tistimi na zemlji, saj jih v nebesih preseva notranja luč. Svetišča v duhovnem kraljestvu so videti kamnita, tista v nebesnem pa lesena. Razlog za to je v dejstvu, da kamen ustreza resnici, v kateri so tisti v duhovnem kraljestvu, les pa dobremu, v katerem so tisti v nebesnem kraljestvu. V tem kraljestvu stavbam ne pravijo svetišča, temveč božje hiše. Svetišča v nebesnem kraljestvu niso kdove kako veličastna na pogled, zato pa so toliko bolj veličastna tista v duhovnem kraljestvu.

224. Govoril sem tudi s pridigarjem, in sicer o svetem stanju, v katerem so tisti, ki poslušajo pridige v svetiščih. Rekel je, da je vsakdo pobožen in svet v skladu s svojo notranjostjo, ta notranjost pa je [oblikovana] iz ljubezni in vere, v katerih je sveto sámo, saj je v njih Gospodovo Božje. Povedal mi je tudi, da ne ve nič o zunanji svetosti, temveč pozna le ljubezen in vero. Potem ko je pomislil, kaj bi utegnila biti zunanja svetost, če ni ne vera in ljubezen, je dejal, da bi to najbrž bilo nekaj, kar naj bi ljubezen in vero predstavljajo na zunaj, in sicer umetelno ali hinavsko, in da takšno svetost po vsej verjetnosti podžiga in ohranja nepristen ogenj ljubezni do sebe in do sveta.

225. Vsi pridigarji so iz Gospodvega duhovnega kraljestva, saj tamkajšnji angeli živijo v resnicah, ki izvirajo iz dobrega; za pridige pa velja, da so vse sestavljene iz resnic. Iz nebesnega kraljestva pridigarji ne prihajajo, saj so tisti, ki tam živijo, v dobrem ljubezni in iz tega dobrega resnice vidijo in dojemajo, vendar o njih ne govorijo. In čeravno angeli v nebesnem kraljestvu dojemajo in vidijo resnice, se tudi tam pridiga, saj jih pridige razsvetljujejo tako z resnicami, ki jih poznajo že od prej, kot tudi s takimi, ki jih dotlej še niso poznali. Kakor hitro pa slišijo kako novo resnico, jo priznajo in dojemajo. Resnice, ki jih dojemajo, tudi vzljubijo, s tem da živijo v skladu z njimi, pa jih naredijo za resnice svojega življenja; živeti v skladu z resnicami, pravijo, pomeni ljubiti Gospoda.

226. Vse pridigarje nastavlja Gospod in jim potemtakem tudi podeljuje dar pridiganja. Nikomur drugemu ni dovoljeno pridigati v svetiščih. Pravijo jim pridigarji, ne pa tudi duhovniki; duhovniki zaradi tega ne, ker je nebeško duhovništvo nebesno kraljestvo, saj duhovništvo pomeni dobro, ki izhaja iz ljubezni od Gospoda in v katerem so prav tisti iz nebesnega kraljestva. Kraljestvo nebes pa je duhovno kraljestvo, saj kraljestvo pomeni resnico, ki izhaja iz dobrega in v kateri živijo tisti iz duhovnega kraljestva (glej št. 24).

227. Nauki, po katerih se ravna pridige, so vsi posvečeni življenju, in nobeni goli veri brez življenja. V naukih notranjih nebes je več modrosti kot v naukih srednjih nebes, v slednjih pa je več razumnosti kot v naukih najnižjih nebes. Zakaj v vsakih nebesih se nauki ravna po zmožnosti dojemanja tamkajšnjih angelov. Bistvo vseh naukov pa je priznavanje Gospodovega Božječloveškega.

O MOČI NEBEŠKIH ANGELOV

228. Dejstva, da imajo tudi angeli moč, ne morejo razumeti tisti, ki ne vedo nič o duhovnem svetu in o njegovem vplivu na naravni svet. Ti tudi menijo, da angeli nimajo nobene moči, saj so duhovni in potemtakem tako čisti in nesnovni, da jih oko ne more uzreti. Tisti, ki se bolj poglobljajo v vzroke stvari, pa mislijo drugače. Ti namreč vedo, da vsa moč, kar je človek premore, izvira iz njegovega razuma in volje, saj brez tega dvojega niti delca svojega telesa ne more premakniti. Razum in volja sta njegovo duhovno bitje. Na njegove ukaze se premika telo in vsak njegov ud. Kajti to, kar človek misli, govori njegov jezik in usta, in to, kar hoče, stori njegovo telo; na ta način si tudi daje telesno moč, kadar jo potrebuje. Človekovemu razumu in volji pa vlada Gospod po angelih in duhovih; potemtakem tudi vsemu njegovemu telesu, saj to, kot že rečeno, poganjata prav razum in volja. Če torej verjamete ali ne, brez vpliva iz nebes človek niti koraka ne more storiti. Da je to res tako, so me prepričale prenekatero izkušnje. Angelom, denimo, je bilo dovoljeno, da upravljajo z mojimi koraki, dejanji ter z mojim jezikom in govorom, in sicer z vplivom na mojo voljo in mišljenje; in tako mi je postalo jasno, da bi sam od sebe ne mogel storiti ničesar. Pozneje so mi povedali, da to velja za slehernega človeka in da se o tem lahko poučimo v Besedi in v cerkvenih naukih. Čemu sicer človek moli k Bogu, naj mu pošlje angele, da ga bodo vodili, mu usmerjali korake, ga poučili in ga navdihnili, da bo vedel, kaj naj misli in reče, in podobno. Če pa človek misli le sam zase in se ne meni za nauke, govori in misli drugače. To

sem torej povedal zato, da bi bilo jasno, kakšno moč imajo angeli nad ljudmi.

229. V duhovnem svetu pa je moč angelov tolikšna, da bi mi nihče ne verjel, če bi popisal vse, kar sem videl v zvezi z njo. Vsakršno tamkajšnjo oviro, ki jo je treba odstraniti, ker je v nasprotju z božjim redom, angeli izvržejo že samo z nagibom svoje volje in s pogledom. Tako sem videl, kako so razdejali cele gore, ki so jih poselili zli, ali pa jih do obisti pretresli kakor v strašnem potresu; cele pečine so se lomile in se rušile v globino ter pokopavale zle, ki so bili na njih. Videl sem tudi, kako so razgnali in izvrgli v pekel več sto tisoč zlih duhov. Številnost namreč proti angelom ne zaleže nič, pa tudi vseh vrst ukane, zvijače in spletke nad njimi nimajo moči, saj jih nemudoma spregledajo in jih razženejo. A več o tem se da prebrati v **POROČILU O PORUŠENEM BABILONU**. Takšna je torej moč angelov v duhovnem svetu. Že iz Besede pa se vidi, da imajo podobno moč tudi v naravnem svetu, kadar jim je dana; pokončali so, denimo, cele vojske in zanesli med ljudstvo kužne bolezni, od katerih je umrlo sedemdeset tisoč ljudi. O takšnem angelu je rečeno:

Ko je angel stegnil roko nad Jeruzalem, da bi ga pokončal, je bilo Gospodu žal zaradi zla; zato je rekel angelu, ki je pokončeval ljudstvo: Dosti je, umakni zdaj svojo roko!

2 Sam 24, 16,17

Rečeno pa je o tem še drugje. In ker imajo angeli tolikšno moč, se jim reče tudi močni, kakor v Davidu:

Slavite Gospoda, vsi njegovi angeli, ki v silni moči vršite njegova povelja...

Ps 103, 20

230. Vedeti pa je treba, da tudi angeli nimajo moči sami po sebi, temveč da ta vsa, kar je je, priteka od Gospoda; in da so močni samo toliko, kolikor to priznavajo. Kdorkoli med njimi veruje, da črpa moč zgolj iz sebe, nemudoma tako oslabi, da se še enemu samemu zlemu duhu ne more več upreti. Zato torej angeli zaslug za svojo moč ne pripisujejo sebi in ne marajo, da se jih hvali in slavi zaradi tega, kar storijo, saj gresta vsa hvala in slava Gospodu.

231. Vso moč v nebesih ima božja resnica, ki izhaja iz Gospoda, saj je Gospod v nebesih božja resnica, združena z božjim dobrim (glej št. 126-140). Angeli so močni toliko, kolikor to resnico sprejemajo. Vrh tega je vsakdo sam svoja resnica in sam svoje dobro, saj je vsakdo takšen, kakršna sta njegov razum in njegova volja. Razum je oblikovan po resnici, saj se vse, kar ga zadeva, nanaša na resnice, volja pa po dobrem, saj se vse, kar jo zadeva, nanaša na dobro; zatorej vsakdo vse, kar razume, imenuje resnica, in vse, kar hoče, dobro. Iz tega sledi, da je vsakdo sam svoja resnica in sam svoje dobro. Zatorej je angel močan toliko, kolikor je resnica iz Božjega in dobro iz Božjega; v tolikšni meri je namreč Gospod v njem. In ker je vsakdo v različni meri v dobrem in v resničnem, vlada tako v nebesih kakor na zemlji neskončna raznoterost (št. 20) in so potemtakem tudi angeli različno močni. Tisti, ki v Velečloveku, se pravi v nebesih, sestavljajo roke, imajo največjo moč, saj so bolj v resnici kot drugi, in v njihovo resnico se steka dobro iz vseh nebes. Tudi pri človeku se moč vsega človeka steka v njegove roke in prav prek njegovih rok se udejanja moč njegovega telesa. Zato v Besedi "roke" in "dlani" pomenijo moč. Včasih se zavoljo tega razgaljena roka v nebesih zdi tako neznansko močna, kot da bi lahko razbila na trščice vse, kar ji stoji na poti, četudi največjo skalo na zemlji. Nekoč se mi je približala, in jasno mi je postalo, da bi mi lahko zmlela kosti v prah.

232. Da ima božja resnica, ki izhaja iz Gospoda, vso moč in da je imajo angeli toliko, kolikor sprejemajo to božjo resnico Gospodovo, sem pisal že prej (št. 137). Angeli pa sprejemajo božjo resnico toliko, kolikor sprejemajo božje dobro, saj dobivajo resnice vso svojo moč od dobrega, ne pa od zgolj resničnega. Pa tudi dobro dobiva vso svojo moč od resnice, in nič od zgolj dobrega. Moč torej izvira iz spojitve obojega. Isto velja tudi za vero in ljubezen; vseeno je namreč, ali rečeš resnica ali vera, saj vse, kar zadeva vero, zadeva tudi resnico; vseeno je tudi, ali rečeš dobro ali ljubezen, saj vse, kar zadeva ljubezen, zadeva tudi dobro. Velika moč, ki jo imajo angeli po resnici, ki izvira iz dobrega, se vidi tudi po tem, da zli duh že ob samem pogledu angela omedli in sploh ni več človeku podoben, vse dokler angel pogleda ne odvrne. Takšno moč pa ima pogled angelovih oči zato, ker je v njem nebeška luč; nebeška luč pa je nebeška resnica (glej št. 126-132). Vrh tega so oči korespondenca resnice, ki izhaja iz dobrega.

233. Ker imajo torej resnice, ki izhajajo iz dobrega, vso moč, je laži, ki izhajajo iz zlega, nimajo nič. In ker vsi v peklu živijo v lažeh zlega, so povsem nemočni pred resnico in dobrim. O tem, kakšno moč imajo zli duhovi med seboj in kakšno, preden zgrmijo v pekel, pa bom pisal v nadaljevanju.

GOVORICA ANGELOV

234. Angeli govorijo med seboj natanko tako kot ljudje na zemlji, in sicer o vsem mogočem, denimo o domačih zadevah in državnih rečeh, pa o npravstvenih vprašanjih in o duhovnem življenju. In tudi sicer ni nobene razlike, le da so njihovi pogovori razumnejši od človeških, saj izvirajo globlje in neposredno iz mišljenja. Često mi je bilo dovoljeno, da sem se jim pridružil in se pogovarjal z njimi kakor s prijatelji, včasih pa tudi kakor s tujci; in kadar sem bil v stanju, v kakršnem so bili oni, se mi je zdelo natanko tako, kakor da bi govoril z ljudmi na zemlji.

235. Govorica angelov se tako kakor človeška sestoji iz posameznih besed. Pa tudi iz izgovorjenega glasu, ki se ga sliši. Kajti angeli imajo tako kot ljudje usta, jezik in ušesa. Imajo tudi ozračje, v katerem se oblikuje zvok njihovih besed, čeravno je to ozračje duhovno, ustrezno angelom, ki so duhovna bitja. V tem ozračju angeli dihajo in izgovarjajo besede z dihom kakor ljudje v zemeljskem ozračju.

236. V vseh nebesih govorijo en sam jezik in vsi se razumejo med seboj, ne glede na to, iz katere skupnosti prihajajo, bližnje ali daljne. Jezika se tam ne učijo, ampak je vsakomur prirojen, saj prihaja neposredno iz njihovih občutij in misli. Zvočnost njihove govornice ustreza njihovim občutjem, izgovorjeni zvoki, se pravi besede, pa mislim, ki izvirajo iz občutja; zaradi takšne povezanosti je tudi govornica sama duhovna, saj ni nič drugega kot zveneče občutje in izgovorjena misel. Kdorkoli malo razmisli o tem, bo videl, da sleherni misel izvira iz občutja, ki pripada ljubezni, in da so posamezne misli različne oblike, v katerih se izraža splošno občutje. Brez občutja namreč ni ne misli ne zamisli, kajti prav občutje je njuna duša in življenje. Zaradi tega angeli že samo po govornici vedo, s kom imajo opraviti: iz zvena besed, kakšno je občutje govornice, iz njihove izgovarjave pa, kakšen je njegov um. Modrejši angeli že po nekaj izgovorjenih besedah vedo, kakšno občutje prevladuje pri sogovorniku, saj so prav nanj najbolj pozorni. Znajo je, da vsakega človeka prevevajo

najrazličnejša občutja: eno, kadar se žalosti, drugo, kadar čuti usmiljenje ali sočutje, tretje, kadar je iskren in resnicoljuben, četrto, kadar ljubi, peto, kadar se razgreva in jezi, šesto, kadar hlini in vara, sedmo, kadar se žene za čast in slavo, in tako naprej - v vseh pa je neko temeljno gibalno: prevladujoče nagnjenje oziroma ljubezen. Zato modrejši angeli, ki vse to dobro opažajo, že po govorici zvedo vse o drugem. O tem so me prepričale številne izkušnje. Slišal sem angele, ki so znali razkriti sogovornikov značaj že samo po njegovi govorici. Rekli so tudi, da lahko že samo po nekaj mislih spoznajo celotno življenje bližnjega, saj po njih brž prepoznajo njegovo prevladujočo ljubezen, po kateri je vse urejeno. Človekova knjiga življenja, so mi pojasnili, je prav to in nič drugega.

237. Angelski jezik s človeškimi nima nič skupnega, razen nekaterih besed, ki izražajo to ali ono občutje. Vendar to ne velja za same besede, temveč za njihove zvoke - o čemer bom več povedal v nadaljevanju. Da angelski jezik nima nič skupnega s človeškimi, je očitno iz dejstva, da angeli niti ene same besede iz človeškega jezika ne morejo spregovoriti. Poskušali so sicer, vendar zaman, saj ne morejo spregovoriti ničesar, kar ni v popolnem soglasju z njihovimi občutji; kar pa ni v tem soglasju, je nasprotno njihovemu življenju, saj življenje pripada občutju, odkoder izvira tudi njihova govorica. Povedali so mi, da se je prvi jezik, ki ga je govoril človek na zemlji, skladal z angelskim, saj ga je dobil iz nebes; in da se hebrejščina v nekaterih vidikih še vedno ujema z njim.

238. Ker jezik angelov ustreza njihovemu občutju, se pravi občutju ljubezni, ki pa je v nebesih ljubezen do Gospoda in ljubezen do bližnjega (glej št. 13-19), je očitno, kako izbrana in prelepa je njihova govorica. Zakaj ne dotika se samo ušes, temveč tudi notranjosti duha tistih, ki jo poslušajo. Videl sem o priliki nekega trdosrčnega duha, kako mu je govoril angel. Nazadnje so mu šle angelove besede tako do živega, da so se mu ulile solze; in povedal je, da dotlej še nikdar ni jokalo, tokrat pa si ni mogel kaj, da ne bi, saj mu je govorila ljubezen.

239. Govorica angelov je tudi polna modrosti, saj izvira iz njihove najgloblje misli, njihova najgloblja misel pa je modrost., tako kot je njihovo nagloblje občutje ljubezen. V govorici se njihova modrost in ljubezen združita. Zato je njihova govorica tako polna modrosti, da lahko v eni sami besedi izrazijo, česar človek ne more povedati v tisočih. Pa tudi med njihovimi misli so takšne, da jih človek ne more doumeti, kaj šele izraziti. Zato za tisto, kar je bilo videno ali slišano v nebesih, pravimo, da je neizrekljivo in takšno, da česa podobnega oko še ni videlo in uho ne slišalo. Tudi o tem sem se lahko, ker mi je bilo dano, prepričal iz lastnih izkušenj. Včasih sem namreč vstopil v stanje, v kakršnem bivajo angeli, in v tem stanju sem govoril z njimi in vse razumel. Ko pa sem se vrnil v svoje prejšnje stanje, se pravi v okviru naravnega človeškega mišljenja, in sem se hotel spomniti tega, kar sem slišal, sem ostal brez moči. Kajti šlo je za tisoče reči, ki niso bile na ravni naravnega človeškega mišljenja, in ki jih je bilo moč izraziti samo z raznolikostjo nebeške luči, nikakor pa ne s človeškimi besedami. Misli angelov, iz katerih izvirajo njihove besede, so namreč prilagoditve nebeške luči, občutja, iz katerih izhaja zven besed, pa so različice nebeške toplote. To pa zato, ker je nebeška luč božja resnica oziroma modrost, nebeška toplota pa božje dobro oziroma ljubezen (glej št. 126-140), in pri angelih občutje izvira iz božje ljubezni, mišljenje pa iz božje modrosti.

240. Ker govorica angelov izhaja neposredno iz njihovega občutja in ker so misli njihovega

mišljenja, kot že rečeno (št. 236), različne oblike, v katerih se izraža njihovo splošno občutje, lahko torej angeli v trenutku izrazijo tisto, česar človek niti v pol ure ne bi mogel; in lahko v nekaj besedah povedo, kar človek zapiše na mnogih straneh. Tudi o tem sem se prepričal na podlagi številnih izkušenj. Tako so torej misli njihovega mišljenja in besede njihove govorice neločljivo povezane, kakor sta neločljivo povezana vzrok in posledica; zakaj kar je v mislih mišljenja navzoče kot vzrok, je v besedah pričujoče kot učinek, in zaradi tega sleherni beseda vsebuje toliko pomenov. Vse tančine angelske misli, in potemtakem tudi njihove govorice, se zdijo, kadar se kažejo očem, kakor nežno valovanje, v katerem se pretakajo nešteti drobci angelske modrosti in se zlivajo v mišljenje drugega ter tako vplivajo nanj. V nebeški luči pa se kažejo pogledu ne le angelske, temveč, kadarkoli je Gospodu tako po volji, tudi človeške misli.

241. Govorica angelov iz Gospodovega nebesnega kraljestva je po svoje podobna govorici angelov iz Gospodovega duhovnega kraljestva, le da izhaja iz bolj notranjega mišljenja. Nebesni angeli živijo namreč v ljubezni do Gospoda, in zatorej govorijo iz modrosti; duhovni angeli pa živijo v ljubezni do bližnjega, ki je po svojem bistvu resnica (št. 215), in zatorej govorijo iz razuma, saj modrost izhaja iz dobrega, razum pa iz resnice. Zaradi tega se zdi govorica nebesnih angelov kakor lahen, mehak in stanoviten tok, govorica duhovnih angelov pa rahlo nihajoč in pretrgan. V govorici nebesnih angelov je slišati veliko glasov samoglasnikov *u* in *o*, v govorici duhovnih angelov pa veliko samoglasnikov *e* in *i*; samoglasniki namreč dajejo govorici zven, v zvenu pa je občutje, saj zven govorice angelov, kot že rečeno (št. 236), ustreza njihovim občutjem, izgovarjava, se pravi besede, pa mislim, ki izvirajo iz občutij. Ker samoglasniki niso neobhodno potrebni za jezik, temveč dajejo besedam le zven in jih tako barvajo z različnimi občutji, ki jih izražajo, se v hebrejščini samoglasniki ne zapisujejo in se tudi različno izgovarjajo. Po tem tudi angeli vidijo, kakšna sta človekova ljubezen in privrženost. V govorici nebesnih angelov je trdih soglasnikov bolj malo, in le redko si sledita dva soglasnika, ne da bi mednju prišla beseda, ki se začinja na samoglasnik. Zato je v Besedi veznik "in" tako pogosten, kar lahko potrdijo tisti, ki so jo prebrali v hebrejščini, v kateri je ta besedica mehka, saj se začinja in končuje s samoglasnikom. Po hebrejskem izvirniku Besede se da do neke mere tudi videti, ali besede, ki so uporabljene, pripadajo nebesnemu ali duhovnemu razredu, se pravi, ali zajemajo dobro ali resnično. Tiste, ki zajemajo dobro, večinoma sestojijo iz glasov *u* in *o*, pa tudi *a*, one druge pa, ki zajemajo resnico, iz glasov *e* in *i*. Ker se občutja kažejo še posebej v zvenu, se v človeški govorici, kadar se razpravlja o velikih temah, denimo o nebesih (*coelum*) ali o Bogu (*Deus*), rade uporabljajo besede, ki vsebujejo samoglasnika *u* in *o*. Tudi v glasbi se toni, kadar naj bi izražala takšne teme, povzpnejo do iste polnosti; ne pa tudi, kadar se opevajo manj vzvišena občutja. Prav na ta način lahko glasba izraža najraznovrstnejša občutja.

242. V angelski govorici obstaja neka vrsta skladnosti, ki je ni moč opisati. Izvira pa iz valovanja in razširjanja misli in občutij, iz katerih teče govorica, in sicer v skladu z obliko nebes, po kateri sta umerjeni tudi vsakršno združevanje in vsakršno občevanje v nebesih. O tem, da se angeli združujejo v skladu z obliko nebes in da v skladu z njo tečejo tudi njihove misli in občutja, pa je bilo že prej nekaj napisano (št. 200- 212).

243. Govorica, kakršna je ta iz duhovnega sveta, je prirojena slehernemu človeku, vendar se skriva v njegovem najglobljem umu, in ljudje ne vedo zanjo, saj ta ne sestoji iz besed, ki bi bile skladne z občutjem, tako kot pri angelih. In vendar gre prav tej prirojeni zmožnosti

zasluga, da lahko človek, ko vstopi v onstrastvo, govori z govoricami angelov in duhov, ne da bi ga bilo treba v njej poučevati.

244. V nebesih, kot sem že povedal, vsi govorijo en jezik; a ta se po nečem vendarle razlikuje: po tem namreč, da je govornica modrih bolj ponotranjena in odraža večjo raznoterost občutij in misli, govornica manj modrih pa bolj pozunanjena in ne tako polna, medtem ko preprosti govorijo še bolj pozunanjeno in z besedami, katerih smisel se razbira tako, kot se razbira smisel besed iz človeške govornice. Obstaja tudi govornica obraza, ki se dovrši v nečem zvočnem, kar izraža misel. Obstaja tudi govornica, v kateri se nebeške predstavitve mešajo z mislimi in postajajo vidne. Obstaja tudi govornica gibov, ki ustrezajo občutjem in predstavljajo tisto, kar lahko izražajo tudi njihove besede. Obstaja tudi govornica splošnega v občutjih in splošnega v mislih. In poleg vseh drugih obstaja tudi govornica, ki je kakor grmenje.

245. Govornica zlih in peklenških duhov je umerjena po naravi tamkajšnjih duhov, saj prav tako izvira iz občutij, le da so ta občutja zla, misli, ki iz njih izvirajo, pa umazane - oboje skupaj pa angelom odvratno. Zato v peklju govorijo povsem drugače kot v nebesih. Zli duhovi potemtakem ne prenesejo angelske govornice, kakor tudi angeli ne prenesejo peklenške. Angelom se peklenška govornica zdi kakor smrad, ki udarja v nosnice. Govornica hinavcev, ki se znajo hliniti, kakor da so angeli luči, je po besedah sicer podobna angelski, po občutjih in po mislih, ki izvirajo iz njih, pa ji je povsem nasprotna. Kadar torej modri angeli razgalijo pravo naravo takšne govornice, govornica hinavcev zazveni kakor škrtanje z zobmi in zbuja grozo.

KAKO ANGELI GOVORIJO Z LJUDMI

246. Angeli, ki govorijo z ljudmi, ne govorijo v svojem jeziku, temveč v jeziku človeka, s katerim govorijo, pa tudi v drugih jezikih, ki jih ta človek razume, nikoli pa v jeziku, ki ga ne razume. Kadar namreč angeli govorijo s človekom, se obrnejo nanj in se združijo z njim; in v tej združitvi angela s človekom se oba najdetata znotraj enakega mišljenja; in ker se človekove misli oklepajo spomina in ker je prav to izvor njegove govornice, oba govornita isti jezik. In kadar angel ali duh obiše človeka, s tem, da se obrne k njemu in se z njim združi, vstopi v celotni človekov spomin in skoraj ne more drugega, kakor da se zaveda vsega, česar se zaveda človek, in da torej zna tudi jezik, ki ga zna človek. O tem sem se z angeli pogovarjal in rekel sem jim, da najbrž mislijo, da me nagovarjajo v mojem maternem jeziku, saj sem jih v njem tudi razumeval; v resnici pa niso govorili oni, temveč jaz sam; to potrjuje tudi dejstvo, da oni ne morejo izreči niti ene same človeške besede (glej št. 237); in vrh tega je človeški jezik naraven, njihov pa duhoven, o duhovnih bitjih pa je znano, da ne morejo ničesar izreči v naravni govornici. Na to so mi odvrnili, da prav dobro vedo, da se v združitvi s človekom, s katerim govorijo, združujejo z njegovim duhovnim mišljenjem, toda ker se njegovo duhovno mišljenje preliva v naravno mišljenje, le-to pa se oprijemlje njegovega spomina, se jim zdita človekov jezik in vsa njegova vednost, kakor da bi bila njihova lastna; to paj e takoz ato, ker je Gospodu po volji, da do takšnih združitvev prihaja in da se v človeka vsajajo nebesa; žal pa je dandanašnji človekovo stanje tako drugačno, da se ne združuje več z angeli, temveč z duhovi, ki pa niso v nebesih. Ko sem o tem govoril z duhovi, tudi oni niso verjeli, da je človek tisti, ki govori, in so mi vztrajno zatrjevali, da oni govorijo v človeku in da je človekova vednost v resnici njihova, tako da vse, kar človek ve, prihaja od njih. Skušal sem

jih prepričati in jim dokazati, da to ne drži, vendarje bilo vse bob ob steno. O tem, koga menim z angeli in koga z duhovi, bom več povedal v nadaljevanju, tam, kjer bo tekla beseda o svetu duhov.

247. Še en razlogje, zakaj se angeli in duhovi tako tesno povezujejo s človekom, da niti ne vedo več, kaj je njihovo in kaj človekovo, namreč ta, da sta duhovni in naravni svet v človeku tako spojena, da sta kakor eno. Ker pa se je človek tako zelo oddaljil od nebes, je Gospod uredil tako, da za vsakega človeka skrbijo angeli in duhovi in da mu Gospod po njih vlada. Odtod torej ta tesna povezanost. Drugače bi bilo, ko bi se človek ne oddaljil; tedaj bi mu namreč Gospod vladal neposredno po splošnem vplivu iz nebes, brez angelov in duhov, ki se združujejo z njim. A o tem bom posebej spregovoril v nadaljevanju, tam, kjer bom opisoval, kako so nebesa povezana s človekom.

248. Govorico angela ali duha sliši človek prav tako razločno in na glas kot človeško, le da je ne sliši nihče drug razen njega, niti tisti ne, ki stojijo čisto zraven. Tako je zato, ker govorica angela oziroma duha seže človeku najprej v misli in šele nato po notranji poti v njegove slušne organe, ki potemtakem dobijo slušni dražljaj od znotraj, ne pa tako kot pri človeški govorici, ki najprej potuje po zraku in nato zaide človeku v uho ter ga vzdraži od zunaj. Se pravi, da človek govorico angelov oziroma duhov sliši v samem sebi, in ker ta govorica od znotraj vzdraži uho, jo obenem tudi dejansko sliši. O tem, da govorica angela oziroma duha priteka v uho od znotraj, me je prepričalo dejstvo, da hkrati priteka tudi v jezik, zaradi česar ta narahlo drgeče, vendar ne tako močno, da bi na glas izgovarjal besede, kakor jih pač človek izgovarja s svojo voljo.

249. Dandanašnji je le redkokomu dano, da bi govoril z duhovi, saj je to nevarno. Tedaj namreč duhovi vedo, česar sicer ne vedo, namreč, da so s človekom, in zli duhovi so takšne narave, da človeka smrtno sovražijo in si ničesar bolj ne želijo, kot da bi mu pogubili tako dušo kot telo, kar se tudi zares zgodi tistim, ki so se tako prepustili domišljiji, da so se odpovedali radostim, ki pritičejo naravnemu človeku. Tudi nekateri izmed tistih, ki živijo samotno, včasih slišijo duhove, kako jim govorijo, vendar niso v nevarnosti; da pa duhovi, ki so v njih, ne bi vedeli, da so s človekom, jih Gospod občasno odstranja; kajti večina duhov ne ve, da je možen še kakšen drug svet razen njihovega, pa zato niti tega ne, da so ljudje še kje drugje. Zato človek ne sme kar na svojo roko govoriti z njimi, saj bi tedaj vedeli zanj. Tudi tisti, ki veliko razmišljajo o verskih zadevah in so v mislih tako zelo zapredeni vanje, da jih vidijo, kakor da so v njih navzoče, počasi začnejo slišati duhove, kako jim govorijo; kajti kadar človek nenehno misli na verske zadeve, katere si bodi že, in jih ne preoblikuje po tem ali onem, kar je na svetu v rabi, se mu zažrejo v notranjost ter se tarn naselijo in prebivajo v njem ter zavzamejo celotnega njegovega duha, nazadnje pa vstopijo še v duhovni svet in delujejo na tamkajšnje duhove. Ti ljudje so vidci in zanesenci, in o vsakem duhu, ki ga slišijo, menijo, da je Sveti Duh, čeravno gre za duhove, ki so tudi sami zanesenjaki (spiritus entusiastici). Ti duhovi namreč laži vidijo kot resnice, a o tem ne prepričujejo le sebe, temveč tudi tiste, s katerimi navežejo stik. K sreči pa se takšni duhovi polagoma odstranjajo, saj so začeli druge napeljevati k zlu in dobivati nadzor nad njimi. Zanesenjaški duhovi se od drugih duhov ločijo po tem, da se imajo za Svetega Duha in da so prepričani, da je tisto, kar pravijo, od Boga. Ker jih človek po božje časti, ga ne skušajo prizadejati. Včasih sem govoril z njimi, in tedaj se mi je razodela hudobija tistega, kar so vcepljali svojim častilcem. Živijo skupaj, in sicer bolj proti levi, na nekem pustem kraju.

250. Z angeli govoriti pa je dano le tistim, ki živijo v resnici dobrega, še posebej pa tistim, ki priznavajo Gospoda in božjo naravo njegove človeškosti, saj je prav to resnica, v kateri so nebesa. Zakaj, kot je že bilo povedano, je Gospod Bog nebes (št. 2-6); Gospodovo Božje dela nebesa (št. 7-12); Gospodovo Božje v nebesih je ljubezen do Gospoda in sočutna ljubezen do bliž-njih, ki pa spet izvirata iz njega samega (št. 13-19); nebesa kot celota so podobna človeku, tako tudi sleherna skupnost v nebe-sih; in vsak angel je v popolna podoba človeka, in sicer po Gospodovem Božječloveškem (št. 59-86). Zaradi vsega tega je očitno, da so edinole tisti, katerih notranjost je odprta za božje resnice in za Gospoda, zmožni govoriti z nebeškimi angeli, saj so pri človeku ravno te resnice tisto, v kar prihaja Gospod, in kadar pride vanje Gospod, pridejo z njim tudi nebesa. Božje resnice pa odpirajo človekovo notranjost zato, ker je bil človek tako ustvarjen, da je po svojem notranjem bitju podoba nebes, po svojem zunanjem pa podoba sveta (št. 57); in njegovo notranje bitje se odpre samo z božjo resnico, ki izhaja iz Gospoda, zakaj prav to je luč in življenje nebes (št. 126-140).

251. Vpliv Gospoda samega prihaja v človeka skozi njegovo čelo, in potemtakem tudi v ves njegov obraz, saj človeško čelo po korespondenci ustreza ljubezni, obraz pa vsej njegovi notranjosti. Vpliv duhovnih angelov prihaja v človeka skozi njegovo glavo, in sicer od povsod, se pravi skozi čelo in sence in ves tisti del, kjer so spravljeni veliki možgani, saj ta del glave ustreza razumu. Vpliv nebesnih angelov pa prihaja v tisti del glave, v katerem so človekovi mali možgani in ki se mu reče zatilje, se pravi okoli ušes, vse tja dol do vratu, zakaj to območje ustreza modrosti. Po teh poteh prihaja v človeka in vstopa v njegov um vsa govornica angelov. Na ta način sem tudi ugotavljal, kateri angeli govorijo z menoj.

252. Tisti, ki govorijo z nebeškimi angeli, vidijo tudi vse tisto, kar je v nebesih, saj tedaj vidijo v nebeški luči, s katero je obsijana njihova notranjost. Pa tudi angeli skozi ljudi vidijo vse tisto, kar je na zemlji, saj so pri ljudeh nebesa pripojena svetu in svet nebesom. Kajti, kot je že bilo rečeno (št. 246), kadar se angeli obrnejo na človeka, se z njim tako združijo, da ne ločijo več med tistim, kar je njihovo, in tistim, kar je človekovo, in se jim zdi, da so njihovi tudi njegova govornica, vid in sluh; pa tudi človek je tedaj prepričan, da je vse tisto, kar mu priteka skozi angele, njegovo. Tako so se združevala z nebeškimi angeli najdavnejša ljudstva zemlje, zaradi česar so njihovim časom rekli Zlata doba. Ker so takrat ljudje priznavali Božje v človeški obliki, se pravi Gospoda, so govorili z nebeškimi angeli kakor s prijatelji in sta se v njih nebesa in svet spojila v eno. Ko pa so ti časi minili, se je človek polagoma začel oddaljevati od nebes, saj je sebe vzljubil bolj kot Gospoda in svet bolj kot nebesa. Spoznal je užitke ljubezni do sebe in do sveta ter začel z njimi nadomeščati nebeške radosti, tako da nazadnje sploh ni poznal nobenih drugih radosti več. Tedaj se mu je njegova notranjost, ki je bila dotlej odprta za nebesa, zaprla, njegova zunanost pa se je odprla v svet. Ko pa se to zgodi, vstopi človek v luč svetnega, v temi za seboj pa pusti vse, kar je nebeškega.

253. Odsihmal se le še poredko dogaja, da kdo govori z nebeškimi angeli, pač pa nekateri govorijo z duhovi, ki niso v nebesih. Kajti človekova notranjost in zunanost sta takšni, da se obračata bodisi h Gospodu (št. 124) ali pa k sebi, se pravi proč od Gospoda. Tisti, ki so obrnjeni h Gospodu, so obrnjeni tudi k nebesom, oni drugi pa, ki so obrnjeni k sebi, so obrnjeni tudi k svetu, in ti se le stežka vzdignejo. In vendar jih Gospod povzdiguje, kolikor se le da, s tem namreč, da jim obrača ljubezen; to pa se dogaja s pomočjo resnic, ki so zapisane

v Besedi.

254. Rečeno mi je bilo, kako je Gospod govoril s preroki, po katerih je bila dana Beseda. Z njimi ni govoril tako kot z davnimi ljudstvi, se pravi neposredno v njihovo notranjost, temveč po duhovih, ki so jim bili poslani in ki jih je Gospod napolnil s svojim vidom ter jim tako navdihnil besede, ki so jih potem narekovali prerokom. Torej ni šlo za neposredni vpliv, temveč za narek. In ker so besede prihajale naravnost od Gospoda, je bila vsaka izpolnjena z Božjim in je vsebovala notranji pomen, ki je takšen, da angeli v nebesih dojemajo besede v njihovem nebeškem oziroma duhovnem pomenu, ljudje pa v naravnem. Tako je Gospod v Besedi združil nebesa in svet. Pokazano mi je bilo tudi, kako Gospod napolnjuje duhove z Božjim. Duh, napolnjen z Gospodovim Božjim, misli, da je sam Gospod in da govori božje besede; to traja ves čas, dokler govori. Potem, ko neha, doume in spozna, da je samo duh in da je skozi njega govoril Gospod, ne pa on sam. Zaradi tega so duhovi, ki so govorili prerokom, trdili, da jim govori Jahve; in celo sami sebe so tako imenovali, o čemer se lahko prepričamo ne le iz preroških, temveč tudi iz zgodovinskih knjig Besede.

255. Da bi lažje razumeli, kako se angeli in duhovi združujejo s človekom, mi je dovoljeno omeniti nekaj dejstev, ki zadevo nazorneje osvetljujejo. Kadar se angeli in duhovi obrnejo na človeka, mislijo, da je človekov jezik njihov in da je to tudi edini njihov jezik, saj so tedaj v človeškem, ne pa v svojem jeziku - ki se ga, mimogrede povedano, niti ne spominjajo. Kakor hitro pa se od človeka odvrnejo, se spet znajdejo v svojem angelskem oziroma duhovnem jeziku, človeški jezik pa jim je povsem tuj. Tudi sam sem izkusil nekaj podobnega, ko sem bil v družbi angelov in v stanju, v kakršnem so oni. Z njimi sem namreč tedaj govoril v njihovem jeziku, in takrat se mi o kakem svojem jeziku še sanjalo ni. Kakor hitro pa sem zapustil njihovo družbo, sem spet razmišljal v svojem jeziku. Zanimivo je tudi dejstvo, da lahko angeli in duhovi, kadar govorijo s človekom, to počno iz katerekoli oddaljenosti. Kadar so z menoj govorili od daleč, sem jih slišal prav tako dobro kot tedaj, ko so mi govorili od blizu. Kadar pa se obrnejo proč od človeka in spregovorijo med seboj, človek ne sliši ničesar od tega, kar pravijo, četudi se pogovarjajo tik zraven njegovih ušes. Po tem sem se prepričal, da je vsakršno občevanje v duhovnem svetu odvisno od tega, kako se duhovi obračajo. Zanimivo je tudi neko drugo dejstvo, namreč, da lahko s človekom govori veliko duhov hkrati, ta pa z njimi. K človeku namreč, s katerim želijo govoriti, pošljejo izmed sebe enega duha; ta se obrne k človeku, drugi duhovi pa k njemu in osredotočijo nanj svoje misli, ki jih potem poslani duh posreduje človeku. Duh takrat misli, da govori iz sebe, duhovi pa, da govorijo oni. Potemtakem tudi občevanje med mnogimi in enim v duhovnem svetu poteka tako, da se mnogi obrnejo k enemu. Več o teh odposlanskih duhovih, ki se imenujejo tudi osebki (Subjecta), in o občevanju po njih pa bo rečeno v nadaljevanju.

256. Angel ali duh ne sme govoriti s človekom iz svojega spomina, temveč zgolj po njegovem; tudi angeli in duhovi imajo namreč spomin kakor človek. Če bi duh govoril s človekom iz svojega spomina, bi človek mislil, da so misli, ki jih tedaj dobiva vase, njegove, čeprav so v resnici od duha. Vse skupaj bi torej bilo kot spomin na nekaj, česar človek nikoli ni ne slišal ne videl. O tem so me prepričale lastne izkušnje. Odtod tudi verovanje, ki so se ga oprijemali nekateri davni, namreč, da se bodo po nekaj tisoč letih vrnil v svoje nekdanje življenje in v vse svoje življenjsko nehanje; in so se pravzaprav tudi zares vmili. Tako so sklepali iz dejstva, da jih je občasno obiskoval spomin na reči, ki jih nikoli niso ne videli ne slišali. To pa so bile reči, ki so v njihove misli dotekale iz spomina duhov.

257. Obstajajo tudi tako imenovani naravni in telesni duhovi. Kadar ti obiščejo človeka, se ne povežejo z njegovimi mislimi kakor drugi duhovi, ampak preniknejo v njegovo telo in zavzamejo vsa njegova čutila ter govorijo skozi njegova usta in upravljajo z njegovimi udi, prepričani, da je vse, kar je njegovo, njihovo. To so duhovi, ki človeka obsedejo. Vendar je takšne duhove Gospod vrgel v pekel in jih s tem povsem odstranil, tako da obsedenost te vrste dandanašnji ni več mogoča.

O PISAVI V NEBESIH

258. Ker angeli poznajo govorico in njihova govorica sestoji iz besed, poznajo tudi pisavo, tako da tisto, kar je v njihovih dušah (*animi*), izražajo tako z govorom kakor s pisavo. Občasno so mi bili poslani listi s spisi, zapisani pa so bili kakor v rokopisu, pa tudi kakor natiskani, tako kot na svetu. Tudi prebral sem jih lahko, kakor berem spise od tega sveta, vendar mi je bilo dovoljeno iz njih pobrati samo kako misel ali dve, saj ne bi bilo v skladu z božjim redom, če bi se človek poučeval iz spisov iz nebes, ko pa je zanj primerna edinole Beseda; edinole po njej namreč občujeta in se združujeta nebesa in svet, in potemtakem Gospod in človek. Te v nebesih popisane liste so videvali, kot lahko beremo v Ezekielu, tudi preroki:

Pogledal sem, in glej, roka se je stegnila k meni, in v njej je bil knjižni zvitek; razvil ga je pred menoj; bil je popisano na prednji strani.

Ezek 2, 9,10

Ali v Janezu:

In v desnici njega, ki je sedel na prestolu, sem videl knjigo, popisano znotraj in zunaj in zapečatenost s sedmimi pečati.

Raz 5,1

259. Za to, da tudi v nebesih poznajo pisanje, je poskrbel Gospod, in sicer zavoljo Besede, saj je ta po svojem bistvu božja resnica, iz katere prihaja vsa nebeška modrost, tako za ljudi kot za angele; kajti Besedo je narekoval Gospod, in kar narekuje Gospod, prehaja skozi vsa nebesa zapovrstjo in se konča pri človeku. Zatorej je tisto, kar je tam zapisano, prilagojeno tako modrosti angelov kot razumu človeka. Potemtakem imajo tudi angeli Besedo in jo berejo prav tako, kot ljudje na zemlji berejo svojo. Iz nje spoznavajo nauke in črpajo pridige (št. 221). Gre za eno in isto Besedo, le da njen naravni pomen, kot ga razumemo mi na zemlji, v nebesih ne obstaja: tam obstaja samo njen duhovni, to je notranji pomen. Kaj je ta pomen, pa je mogoče prebrati v mojem drobnem delu O BELEM KONJU, ki se nanaša na belega konja iz *Razodetja*.

260. Nekoč sem prejel iz nebes majhen listič, na katerem je bilo zapisano vsega nekaj besed v hebrejščini, in rečeno mi je bilo, da slehemi znak vsebuje skrivnosti nebeške modrosti in da se te skrivajo v krivuljah teh znakov in potemtakem tudi v njihovih glasovih. Tedaj mi je postal jasen smisel Gospodovih besed:

Resnično vam povem: dokler ne premineta nebo in zemlja, ne bo zbrisana niti ena črka ali ena črtica postave, preden se vse ne zgodi.

Mt 5,18

Da je vsaka "črtica" Besede božja, priznava tudi Cerkev; kje natanko pa se to Božje skriva, se doslej ni vedelo; zato naj o tem povem nekaj več. V notranjih nebesih pisava sestoji iz različno zavutih in ukrivljenih oblik, ti zavoji in krivulje pa so v skladu z obliko nebes. Z njimi angeli razodevajo skrivnosti svoje modrosti, pa tudi veliko tistega, česar ne morejo izraziti z govorno besedo; in, kar je najlepše, angelom se te pisave ni treba učiti, saj jim je vrojena tako kot govornica (št. 236); ta pisava je potemtakem nebeška pisava. Vrojena pa jim je zato, ker se vse njihove misli in občutja, in potemtakem tudi njihova modrost in razumnost, širijo v skladu z obliko nebes (št. 201), zaradi česar se torej v to obliko preliva tudi njihova pisava. Rečeno mi je bilo, da so v najdavnějšíh časih, še preden so bile izumljene črke, takšno pisavo uporabljala tudi davna ljudstva na zemlji; in da je bila ta pisava prepisana v hebrejske znake, ki so bili v davnini vsi zakrivljeni in v nobenem izmed njih ni bilo ravne črte kakor danes. To torej pomenijo besede, da v Besedi vsaka jota (*iota*), naglas (*apex*) in črtica (*corniculum*) vsebuje božje reči in nebeške skrivnosti.

261. Pisava v znakih nebeške oblike je v rabi v notranjih nebesih, kjer angeli v modrosti presegajo vse druge. S temi znaki izražajo občutja, iz katerih izvirajo in si sledijo misli, skladno s predmetom, o katerem govorijo. Zato ta pisava, ki sem jo tudi sam smel videti, vsebuje skrivnosti, ki jih mišljenje ne more izčrpati. Takšne pisave pa v nižjih nebesih ne poznajo; tamkajšnja pisava spominja na zemeljsko, saj ima podobne črke, čeravno jih človek ne zna razbrati, saj so v angelskem jeziku; angelski jezik, kot že rečeno (št. 237), pa s človeškim nima nič skupnega. Kajti s samoglasniki angeli izražajo občutja, s soglasniki misli, ki iz občutja izhajajo, z besedami pa pomen stvari (glej št. 236, 241). V njihovi pisavi, ki sem jo prav tako videl, je vrh tega v nekaj besedah zajeto več, kot lahko človek izrazi na nekaj straneh. Tako imajo torej Besedo zapisano v nižjih nebesih, medtem ko jo v notranjih berejo v nebeških znakih.

262. Vedeti je treba, da se angelom v nebesih besede zapisujejo naravnost iz njihovega mišljenja, in sicer tako naravno in lahkotno, kakor da bi se zapisovale same misli. Njihova roka nikoli ne okleva, katero besedo naj izbere, saj so tako tiste, ki jih zapisujejo kakor one, ki jih govorijo, v korespondenci z njihovimi mislimi; vsaka korespondenca paj e naravna in spontana. V nebesih poznajo tudi pisavo, ki ne potrebuje roke, saj izhaja neposredno iz korespondence z mislimi, vendar takšna pisava ni obstojna.

263. Videl sem tudi nebeško pisavo, ki so jo sestavljale same številke, razvrščene v nizih, tako kot so običajne pisave sestavljene iz črk in besed. Poučen sem bil, da je to pisava iz notranjih nebes in da je tamkajšnja nebeška pisava (glej št. 260, 261), kadar se misli iz njih spustijo navzdol, predstavljena angelom nižjih nebes v številkah in da tudi ta številka pisava vsebuje skrivnosti, ki jih nekaterih z mišljenjem ni moč razumeti niti se jih ne da izraziti z besedami. Zakaj vsa števila so tako kot besede korespondence in imajo kakor besede tudi pomen, in sicer v skladu s svojo korespondenco; razlika je edinole ta, da števila zajemajo splošno, besede pa posamezno. In ker vsako splošno vsebuje nešteto posameznosti, številka pisava vsebuje več skrivnosti kakor črkovna pisava. Uvidel sem torej, da v Besedi pomenijo ne le besede, temveč tudi številke. Kaj pomenijo preprosta števila kakor 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,

10, 12 in kaj sestavljena, kot so 20, 30, 50, 70, 100, 144, 1000, 10 000, 12 000 in druga, si lahko ogledate v mojem delu ARCANA CAELESTIA, ki se s tem ukvarja. Na začetku takšne nebeške pisave vselej stoji neko število, od katerega so tista, ki mu sledijo, odvisna kot od svojega subjekta. Kajti to število je nekakšen kazalec tistega, o čemer teče beseda, in določa naslednja števila glede na posamezen predmet obravnave.

264. Tisti, ki o nebesih ničesar ne vedo in ki se otepajo vseh drugih predstav razen tiste, po kateri so nebesa zgolj nekaj zračnega, po čemer se angeli spreletavajo kot nekakšni breztelesni umi, brez vida in sluha, si tudi ne morejo predstavljati, da imajo angeli svojo govornico in pisavo. Kajti zanje je resnično samo tisto, kar je snovno. In vendar so stvari v nebesih prav tako resnične kot stvari na zemlji, angeli pa imajo vse tisto, kar jim koristi njihovem življenju in modrosti.

MODROST ANGELOV V NEBESIH

265. Narava angelske modrosti je človeku skorajda nedoumljiva, saj vse preveč presega človeško modrost, da bi jo lahko z njo primerjali; in kar nas tako presega, se nam zdi kakor neobstoje. Vrh tega nekaterih resnic, brez katerih tega niti ne moremo opisati, sploh še ne poznamo, in dokler jih ne poznamo, se skrivajo kakor sence v našem razumu in tako zakrivajo stvar, kakršna je sama po sebi. Kljub vsemu pa so te resnice takšne, da jih lahko spoznamo, in ko jih spoznamo, jih lahko tudi doumeno, seveda samo tedaj, če so nam v radost. Zakaj radost ima v sebi luč, saj izvira iz ljubezni; in na tiste, ki ljubijo, kar pripada Božjemu in nebeški modrosti, sije luč iz nebes in so razsvetljeni.

266. Kakšna je modrost angelov, lahko sklepamo iz dejstva, da živijo v nebeški luči, nebeška luč pa je po svojem bistvu božja resnica in božja modrost, in ta luč razsvetljuje obenem njihov notranji vid oziroma vid uma (*mens*) in njihov zunanji vid, se pravi vid oči. Da je nebeška luč božja resnica in božja modrost, je bilo rečeno že prej (št. 126-133). Angeli vrh tega živijo tudi v nebeški toploti, ki pa je po svojem bistvu božje dobro oziroma božja ljubezen, ki jih navdaja z občutji in hrepenenjem po modrosti. Da je nebeška toplota božje dobro oziroma božja ljubezen, je bilo rečeno že prej (št. 133-140). Da so angeli v modrosti, celo tako zelo, da njim samim lahko rečemo modrosti, pa lahko sklepamo iz dejstva, da se njihove misli in občutja prelivajo v skladu z nebeško obliko, se pravi z obliko božje modrosti, in da je njihova notranjost, ki modrost sprejema, urejena v skladu s to obliko. O tem, da misli in občutja angelov potekajo v skladu z nebeško obliko, in da sta potemtakem v skladu z njo tudi njihova modrost in razum, je bilo nekaj zapisanega že zgoraj (št. 201-212). Da se angeli odlikujejo po najvišji modrosti, pa lahko sklepamo po dejstvu, da je njihova govornica govornica modrosti, saj prihaja neposredno in samodejno iz mišljenja in iz občutja, ki je za njim, tako da je njihova govornica povnanjen izraz njihovega mišljenja, ki izvira iz občutja. Zato jih nič ne more odvrniti od božjega vpliva, in nič takšnega od zunaj, kar bi tako kot v človekovo govornico prihajalo od drugih misli. Da je govornica angelov govornica njihovih misli in občutij, sem že pisal (glej št. 234-245). Da je angelska modrost takšna, soglašča tudi dejstvo, da se vse stvari, ki jih angeli vidijo z očmi in zaznavajo z drugimi čuti, skladajo z njo, saj so njene korespondence in potemtakem nazorne in predstavne oblike tistega, kar pripada njihovi modrosti. Da so vse stvari, kar se jih vidi v nebesih, v korespondenci z

notranjostjo angelov in predstavitve njihove modrosti, sem pisal že v prejšnjih poglavjih (št. 170-182). Poleg tega misli angelov ne omejujejo in ne utesnjujejo predstave prostora in časa, tako kot omejujejo človeške misli, saj prostor in čas pripadata naravi, tisto, kar pripada naravi, pa odvrta duha od duhovnega in mu jemlje vid. Da prostor in čas ne zadevata mišljenja angelov in da je le-to zavoljo tega manj omejeno kot pri človeku, sem pisal že v prejšnjih poglavjih (št. 162 - 169 in 191 - 199). Misli angelov tudi ne pritezajo k sebi pozemeljske in snovne stvari, niti ne vsakdanje življenjske skrbi. Zato jih te reči ne odvrta od radosti modrosti, kakor se to dogaja ljudem na svetu. Zakaj oni vse dobivajo zastonj od Gospoda. Zastonj se hranijo, oblačijo in nastanjajo (št. 181-190), in za povrh so deležni toliko radosti in užitkov, kolikor modrosti sprejemajo od Gospoda. To sem moral povedati zato, da bi se vedelo, odkod angelom tolikšna modrost.

267. Angeli tolikšno modrost lahko sprejemajo zato, ker je njihova notranjost odprta; in modrost tako kot sleherna popolnost narašča proti notranjosti, toliko časa, dokler se notranjost ne odpre. Življenje angelov ima tri stopnje, ki so v korespondenci s tremi nebesi (glej št. 29-40). Tisti, ki ima odprto prvo stopnjo, so v prvih oziroma zunanjih nebesih; tisti, ki imajo odprto drugo stopnjo, so v drugih oziroma srednjih nebesih; tisti pa, ki imajo odprto tretjo stopnjo, so v prvih oziroma notranjih nebesih. Modrost angelov v teh nebesih se sklada s temi stopnjami. Modrost angelov v notranjih nebesih potemtakem neizmerno presega modrost angelov iz srednjih nebes, modrost teh pa neizmerno presega modrost angelov iz zunanjih nebes (glej št. 209, 210; o tem za kakšne stopnje gre, pa št. 38). Te razlike so zato, ker so stvari na višji stopnji posameznosti, tiste na nižji stopnji pa splošnosti; splošnosti pa vsebujejo posameznosti. Posameznosti je v primerjavi s splošnostmi tisočkrat ali milijonkrat več; in takšna je tudi modrost angelov iz višjih nebes v primerjavi z modrostjo angelov iz nižjih nebes. Na podoben način modrost slednjih presega modrost človeka, kajti ta biva v telesu in v tistem, kar pripada telesnim čutom, človekovi telesni čuti pa pripadajo najnižji stopnji. Jasno je tedaj, kolikšna je modrost tistega, ki misli iz svojih telesnih čutov, se pravi modrost tako imenovanega čutnega človeka: nikakršna; takšen človek namreč sploh nima modrosti, temveč samo znanje. Drugače je pri človeku, čigar misli segajo onkraj čutnega, še posebej pa pri tistem, čigar notranjost se odpira v nebeško luč.

268. Kolikšna je modrost angelov, potrjuje tudi dejstvo, da se v nebesih vse posreduje vsem. Razum in modrost prehajata od enega do drugega, in v nebesih so vsi deležni vseh dobrin. Nebeška ljubezen je namreč takšna, da si želi, da bi bilo tisto, kar je njeno, tudi drugega. Zato nihče v nebesih nima za dobro tistega v sebi, kar ni tudi v drugih; to pa je tudi izvir nebeške radosti. To namreč angeli dobivajo od Gospoda, čigar božja ljubezen je takšne narave, da so po njej vsi v nebesih deležni vsega dobrega. (O tem sem se lahko prepričal iz lastnih izkušenj.) Tu in tam je v nebesa povzdignjen kak preprost duh, in ko se znajde tam, vstopi v angelsko modrost in doume tudi tisto, o čemer se mu prej še sanjalo ni, in govori, česar prej nikdar ne bi mogel izreči.

269. Angelske modrosti se tedaj z besedami ne da opisati, lahko pa jo ponazorimo v nekaj splošnih potezah. Angeli lahko, denimo, z eno samo besedo izrazijo tisto, česar človek niti v tisočih ne more. V eni sami angelski besedi je namreč toliko vsega, da tega besede človeškega jezika kratko malo ne morejo izraziti. Kajti v eni sami besedi, ki jo spregovori angel, je skrito in nanizano toliko modrosti, da je človeški razum ne more zaobseči. In vrh tega, česar angeli ne morejo izraziti z govorico besed, izrazijo z zvenom glasu, ki razodeva

njihova občutja do reči, o katerih govorijo; kajti, kot je bilo rečeno že prej (št. 236, 241), z glasom izražajo občutja, z besedami pa misli, ki izhajajo iz njega. Zato torej za tisto, kar se sliši v nebesih, velja, da je neizrekljivo. Angeli poleg tega lahko v nekaj besedah povedo vse tisto, kar je popisano v celi knjigi, in slehemi besedi pritaknejo pomen, ki duha povzdiguje k notranji modrosti. Zakaj njihova govorica se sklada z njihovimi občutji, vsaka beseda pa se sklada z njihovimi mislimi, pri čemer se besede v neskočnost spreminjajo, pač glede na vse tančine, ki sestavljajo in spletajo misel. Notranji angeli že po samem zvenu govornice in po nekaj besedah spoznajo celotno življenje tistega, ki govori. Kajti po tem, kako se mu v skladu z mislimi v besedah spreminja zven, prepoznajo njegovo prevladujočo ljubezen, v katero so vpisane vse podrobnosti njegovega življenja. Zdaj je torej jasneje, kakšna je angelska modrost. V primerjavi s človeško je kakor milijon proti ena ali kakor gibalne sile vsega telesa, ki jih je nešteto, proti dejavnosti, ki se zde človeškemu očesu kot en sam gib, ali kakor na tisoče podrobnosti, ki jih vidimo pod mikroskopom, proti nerazločljivi celoti, ki jo vidimo s prostim očesom. Naj vse skupaj ponazorim s primerom. Neki angel mi je, v luči svoje modrosti, opisal ponovno rojstvo in mi razodel skrivnosti, ki le-to zadevajo in ki jih je bilo kar več sto zapovrstjo, pri tem pa je vsako napolnil z mislimi, ki so vsebovale še svoje notranje skrivnosti, in tako od začetka do konca. Pojasnil mi je namreč, kako se duhovni človek na novo spočne, kako se razvija v maternici, kako se rodi in kako zraste in se postopoma spopolnjuje. Rekel je, da bi lahko število skrivnosti naraslo na tisoče in da so te, o katerih je govoril, zadevale samo prerajanje zunanjega človeka, medtem ko je onih, ki zadevajo prerajanje notranjega, še neizmerno več. Po tem in še po vsem drugem, kar sem od angelov slišal, mi je postalo jasno, kako velikanska je njihova modrost in kako velikanska je v primerjavi z njo nevednost človeka, ki se mu komaj kaj sanja o tem, kaj je ponovno rojstvo, in ki se tega procesa, ko gre skozenj, v nobenem trenutku ne zaveda.

270. Naj zdaj nekaj več povem o modrosti angelov iz tretjih oziroma notranjih nebes, pa o tem, koliko ta presega modrost angelov iz prvih oziroma zunanjih nebes. Modrost angelov tretjih oziroma notranjih nebes je nepojmljiva celo za tiste, ki živijo v zunanjih. In sicer zato, ker je notranjost angelov tretjih nebes odprta do tretje stopnje, medtem ko je pri angelih zunanjih nebes odprta samo do prve stopnje; in vsa modrost narašča proti notranjosti in se spopolnjuje, ko se notranjost odpira (208, 267). Ker je notranjost angelov iz tretjih oziroma notranjih nebes odprta do tretje stopnje, so vanje vpisane božje resnice. Zakaj notranjost tretje stopnje je popolnejša podoba nebes kot notranjost druge ali prve stopnje, nebesa pa so oblikovana po božji resnici, se pravi v skladu z božjo modrostjo. Zaradi tega je torej božja resnica vpisana v tamkajšnje angele, kakor da bi jim bila vcepljena z rojstvom ali prirojena. Zato ti angeli božje resnice priznajo in dojamejo še isti trenutek, ko jih slišijo, ter jih nato tudi vidijo, namreč v sebi, v svoji notranjosti. Ker angeli iz teh nebes nikdar ne pretehtavajo božjih resnic, še manj pa razpravljajo o njih, ali so res to ali ne, tudi ne vedo, kaj pomeni verovati in kaj pomeni vera. Pravijo namreč: "Kaj pa je vera? Jaz pač dojamem in vidim stvar, kakršna je." In potem to ponazorijo še s primerjavami, recimo: to bi bilo zanj tako, kakor da bi nekdo s prijateljem videl hišo in vse, kar je v njej in okoli nje, pa bi mu rekel, da mora verovati, da te reči res obstajajo in da so res takšne, kot jih vidi; ali kakor da bi kdo videl vrt in drevesa in sadje v njem, pa bi prepričeval prijatelja, ki bi bil z njim, da mora verovati, da vrt, drevje in sadje resnično obstajajo, čeravno bi jih ta jasno in na svoje oči videl. Zato ti angeli vere nikoli ne omenjajo niti nimajo nobene predstave o njej. Tudi ne razmišljajo o božjih resnicah, še manj pa razpravljajo o tem, ali je kaka resnica res resnica ali ne. Pač pa božjih resnic nimajo vpisanih v svojo notranjost angeli prvih oziroma zunanjih nebes, saj je zanje življenje odprto samo do prve stopnje. Zato o resnicah razmišljajo, in tisti, ki razmišljajo, skoraj ne vidijo ničesar onkraj zadeve, o kateri razmišljajo, niti ne gredo dlje

od predmeta razmisleka, temveč o njem razmislijo samo toliko, da ga z mislimi utemeljijo, potem pa, ko ga utemeljijo, sklenejo, da gre po vsem sodeč za predmet vere in da je torej vanj treba verovati. O tem sem pogovarjal z angeli, in rekli so mi, da se modrost angelov iz tretjih nebes od modrosti angelov iz prvih nebes razlikuje tako kot jasnina od mrakote. Prvo so primerjali z veličastno palačo, prepolno koristnih reči in z vseh strani obdano s parki, ki jih obdajajo nove in nove krasote vseh vrst; in ker so ti angeli v resnicah modrosti, lahko vstopijo v to palačo in vidijo vse njene krasote ter se sprehajajo po parkih sem ter tja in uživajo v njegovih prelestih. To pa ne velja tudi za tiste, ki o resnicah razmišljajo, še posebej pa ne za tiste, ki o njih tudi razpravljajo. Kajti ti resnic ne vidijo v luči resnice, temveč jih bodisi sprejemajo od drugih ali pa jih iščejo v dobesednem pomenu Besede, ki je ne razumejo v njenem notranjem pomenu, in oznanjajo, da je treba v resnice verovati oziroma da so predmet vere, niso pa pripravljeni, da bi jih ugledali s svojim notranjim uvidom. Angeli so mi rekli, da ti ne morejo niti do prvega praga palače modrosti, še manj pa vanjo vstopiti in pohajati po njenih prostorih, saj se ustavijo že ob prvem koraku. Drugače pa je s tistimi, ki v resnicah živijo. Teh nič ne ovira pri gibanju in nenehnem napredovanju, saj jih resnice, ki jih vidijo, vodijo, kamorkoli že gredo, tudi na širna polja, zakaj vsaka resnica se širi v neskončnost in je povezana z mnogimi drugimi. Rekli so mi tudi, da modrost angelov notranjih nebes sestoji predvsem v tem, da v slehemi stvari vidijo božje in nebeške stvari ter čudesa v nizu več predmetov. Zakaj vsaka stvar, ki se kaže njihovim očem, ima svojo korespondenco; in ko gledajo palače in vrtove, se njihov vid ne zadržuje na predmetih samih, ki jih imajo pred očmi, temveč vidijo tisto notranje, iz katerega ti predmeti izvirajo oziroma s katerim so v korespondenci, in sicer v vsej raznolikosti raznoterih vidikov teh predmetov. Tako torej vidijo hkrati nešteto stvari v njihovi urejenosti in medsebojni povezanosti, in to tako radosti njihovega duha, da so kakor vsi iz sebe. O tem, da je vse, kar se vidi v nebesih, v korespondenci z Božjim, ki je v angelih od Gospoda, pa sem pisal že prej (št. 170-176).

271. Angeli tretjih nebes so takšni zato, ker so v ljubezni do Gospoda in ker jim ta ljubezen odpira duha do tretje stopnje, tako da lahko sprejema vso modrost. Vedeti pa je treba, da se tudi angeli notranjih nebes v modrosti nenehno spopolnjujejo, in sicer drugače kakor angeli zunanjih nebes. Angeli notranjih nebes si namreč božjih resnic ne shranjujejo v spomin in iz njih delajo nekakšno učenost, marveč jih, kakor hitro jih slišijo, tudi dojamejo in jih uporabijo v življenju. Zaradi tega so božje resnice pri njih tako ustaljene, kakor da bi jim bile vrojene, saj je tisto, kar sprejmemo v življenje, kakor del nas. Ni pa tako pri angelih iz zunanjih nebes. Ti božje resnice najprej shranijo v spomin in jih s svojim znanjem odrinejo na stran, potem pa jih od tam vlečejo na dan, da si z njimi mojstrijo razum, obenem pa si jih tudi želijo in jih uporabljajo v življenju, vendar brez notranjega uvida o tem, da so resnice. Zaradi tega živijo v sorazmerni zastrtosti. Zanimivo je dejstvo, da se angeli tretjih nebes v modrosti spopolnjujejo s sluhom, ne z vidom. Tisto, kar slišijo na pridigah, se ne vpisuje v njihov spomin, temveč neposredno v njihovo dojetje in voljo, in nemudoma postane predmet njihovega življenja. Pač pa se vpiše v njihov spomin tisto, kar vidijo z očmi, in o tem nato tudi razmišljajo in govorijo. Očitno je tedaj, da je pri njih sluh pot, po kateri sprejemajo modrost. Tudi to gre pripisati korespondenci, saj uho ustreza poslušnosti, ta pa pripada življenju, medtem ko oko ustreza razumnosti, ta pa pripada nauku. Stanje teh angelov je v Besedi opisano na več mestih, recimo v Jeremiji:

Svojo postavo položim v njihovo notranjost in jo zapišem v njih srce; jaz bom njihov Bog in oni bodo moje ljude. Ne bodo se več med seboj opominjali in drug drugega učili: "Spoznajte Gospoda!" Vsi me bodo poznali, od najmanjšega do največjega, govori Gospod.

Jer 31, 33,34

Ali pa pri Mateju:

Vaš "da" naj bo "da", vaš "ne" naj bo "ne"; kar več kot to, je od hudega.

Mt 5, 37

"Kar je več kot to, je od hudega", in sicer zato, ker ni od Gospoda, kajti resnice, ki so v angelih tretjih nebes, so od Gospoda, saj so ti angeli v ljubezni do njega. V teh nebesih pa je ljubezen do Gospoda hoteti in udejanjati božjo resnico, zakaj božja resnica je Gospod v nebesih.

272. Še en razlog je, v nebesih celo poglobitni, zakaj so angeli zmožni prejemati tako veliko modrost: ta namreč, da ne poznajo sebične ljubezni. Zakaj moder v božjih resnicah lahko postaneš samo tedaj, če ne ljubiš samega sebe. Ravno ta ljubezen namreč zapira notranjost pred Gospodom v nebesih ter odpira zunanost in jo obrača k sebi. Zato vsi tisti, pri katerih prevladuje takšna ljubezen, živijo v gosti temi, kar zadeva nebeške reči, pa naj v posvetnih uživajo še tako jarko luč. Angeli so brez ljubezni do sebe, zato živijo v luli modrosti. Nebeški ljubezni, v katerih so, se pravi ljubezen do Gospoda in pa ljubezen do bližnjega, namreč odpirata notranjost, saj izhajata iz Gospoda in je Gospod sam v njiju. O tem, da ti dve ljudbezni delata nebesa v splošnem in v posameznem, sem pisal že prej (št. 13, 19). In ker nebeška ljubezen odpira notranjost h Gospodu, vsi angeli obračajo obraze k njemu (št. 142). Kajti v duhovnem svetuje ljubezen tista, ki obrača notranjost vsakogar k sebi sami, in tja, kamor obrača notranjost, obrača tudi obraz, saj je obraz tam odraz notranjosti in njena zunanja podoba. Ker ljubezen obrača notranjost in obraz k sebi, se z njima tudi združuje, saj je ljubezen duhovna združitev in z njima deli vse, kar je njeno. Prav po tem obračanju, se pravi po združitvi in delitvi, ki iz njega izhajata, pa angeli dobivajo svojo modrost. O tem, da združevanje in obračanje v duhovnem svetu potekata skladno, pa sem že pisal (št. 255).

273. Angeli se torej v modrosti nenehno spopolnjujejo, vendar se ne morejo tako neskončno spopolniti, da bi se dala njihova modrost primerjati z božjo modrostjo Gospodovo. Zakaj ta je brezmejna, angelska zgolj omejena; med tem, kar je brezmejno, in tistim, kar je omejeno, pa primerjava ni možna.

274. Ker ravno modrost spopolnjuje angele in osmišlja njihovo življenje, in ker nebesa s svojimi dobrinami dotekajo v vsakega v skladu z njegovo modrostjo, si vsi v nebesih želijo modrosti in jo iščejo, kakor si tukaj lačni išče hrane. Namreč, kakor je jed naravna hrana, tako so znanje, razumnost in modrost duhovna hrana; eno je v korespondenci z drugim.

275. Niso pa vsi angeli v enih nebesih ali v eni nebeški skupnosti enako modri; njihova modrost se precej razlikuje. Tisti v sredini so v največji modrosti, oni okrog njih in proti obrobju pa v manjši. Modrost upada z oddaljenostjo od središča, kakor luč polagoma prehaja v mrak (glej št. 43 in 128). In luč, v kateri živijo angeli, je sorazmerna njihovi modrosti, saj je nebeška luč božja modrost, in vsakdo je v luči toliko, kolikor sprejema modrost. O nebeški luči in o tem, kako različno se ta sprejema, pa sem pisal v prejšnjih poglavjih (št. 126-132).

O STANJU NEDOLŽNOSTI ANGELOV V NEBESIH

276. Kaj in kakšna je nedolžnost, ve na tem svetu le malokdo, sploh nič pa tisti, ki živijo v zlu. Očem je sicer vidna, saj se zrcali na obrazu, v očeh in gibih, še posebej pri majhnih otrocih; in vendar se skorajda ne ve, kaj je, še manj pa, da je prav to, v čemer so pri človeku spravljena nebesa. Da bi to bolje pojasnil, bom šel kar lepo po vrsti in bom najprej povedal nekaj o nedolžnosti otroštva, potem o nedolžnosti modrosti in nazadnje o stanju nedolžnosti v nebesih.

277. Nedolžnost otroštva oziroma majhnih otrok ni prava nedolžnost, saj to ni nedolžnost v notranji, ampak samo v zunanji obliki. Vseeno pa se lahko iz nje poučimo, kaj nedolžnost je. Zakaj ta sije z obrazov otrok, iz njihovih gibov in iz njihove najzgodnejše govorice ter učinkuje na ljudi v okolici. Vidimo lahko, da pri otrocih še ni razvito notranje mišljenje, saj še ne vedo, kaj je dobro in kaj zlo ali kaj je resnica in kaj laž, skratka tega, kar sestavlja takšno mišljenje. Zato tudi še nimajo lastne razsodnosti, niti si ne zastavljajo ciljev in se ne odločajo za karkoli, in potemtakem tudi zlega namena ne morejo imeti. Nimajo še lastnega jaza, ki bi si ga pridobili z ljubeznijo do sebe in do sveta. Ničesar ne pripisujejo sebi, saj imajo vse za nekaj, kar so dobili od staršev. Zadovoljni so z nekaj nepomembnimi rečmi, ki jim jih damo, in se jih veselijo. Ni jim treba skrbeti ne za hrano ne za obleko, še manj za prihodnost. Niso zazrti v svet in ne koprnijo po posvetnih rečeh. Ljubijo svoje starše in varuške in svoje otroške prijatelje, s katerimi se igrajo v nedolžnosti. Puščajo se voditi, izkazujejo spoštovanje in ubogajo in vse sprejemajo kot del življenja. Tako se, ne da bi vedeli kako, počasi privadijo spodobnega vedenja in se naučijo govoriti, si zapominjati in misliti, pri čemer jim je njihova nedolžnost za posrednika, po katerem vse te reči sprejemajo in jih privzemajo. Toda ta nedolžnost, kot že rečeno, je zunanja, saj pripada zgolj telesu, ne pa tudi duhu (*mens*); ta namreč pri njih še ni oblikovan, saj duh sestavljajo razum in volja ter misel in občutje, ki iz njiju izvirata. V nebesih so me poučili, da za otroke Gospod še posebej skrbi in da sprejemajo vpliv iz notranjih nebes, kjer vlada stanje nedolžnosti, in da gre ta vpliv skozi njihovo notranjost in da tedaj, ko gre skozi, na njihovo notranjost ne vpliva nič drugega kot ta nedolžnost. Prav zaradi tega se nedolžnost zrcali na njihovih obrazih in v njihovih gibih ter tako postane očitna. Prav ta nedolžnost je tudi tisto, kar seže staršem v najglobljo notranjost in kar poraja ljubezen, ki se ji pravi tudi *storge*.⁸

278. Prava nedolžnost pa je nedolžnost modrosti; ta je namreč notranja, saj pripada duhu (*mens*) samemu, se pravi sami volji in potemtakem tudi razumu. In pri komer je nedolžnost, pri tem je tudi modrost, saj modrost pripada volji in razumu. Zato v nebesih pravijo, da nedolžnost prebiva v modrosti. To potrjuje tudi dejstvo, da tisti, ki so v stanju nedolžnosti, ničesar od dobrega ne pripisujejo sebi, temveč imajo vse za podarjeno in vse pripisujejo zgolj Gospodu. Želijo si tudi, da bi jih vodil on, ne pa sami sebe. Ljubijo vse, kar je dobro, in se radostijo v vsem, kar je resnično, zato ker vedo in dojemajo, da ljubiti dobro, se pravi hoteti in delati dobro, pomeni ljubiti Gospoda, ljubiti resnico pa ljubiti bližnjega. Zadovoljni so s tem, kar imajo, pa najsi imajo malo ali veliko, saj vedo da prejemajo natanko toliko dobrega, kot je zanje dobro: tisti, za katerega je koristno malo, ima malo, oni pa, za katerega je koristno veliko, pa veliko. Zavedajo se tudi, da sami niti ne vedo, kaj je zanje dobro, in da to ve edinole Gospod, zakaj ta pri vsem, kar da, gleda na neskončne cilje. Tudi zastran

⁸ Grški izraz za "starševsko ljubezen". Poleg nje so Grki poznali še tri poglobitvene vrste ljubezni: *agape* (ljubezen do bližnjega), *eros* (spolna ljubezen) in *filia* (prijateljska ljubezen). - op. prev.

prihodnosti si ne delajo skrbi. Takšni zaskrbljenosti pravijo skrb za jutrišnji jutri, o njej pa menijo, da je v bistvu žalovanje za tistim, kar so izgubili ali česar niso prejeli in kar ni nujno potrebno za njihovo življenje. S tovariši nikdar ne sodelujejo iz kakih zlih nagibov, temveč vselej z dobrimi, pravičnimi in iskrenimi nameni. Delovanju, za katerim tiči zli namen, pravijo zvijačnost in se ga izogibajo kakor kačjega strupa, saj je čisto nasprotje nedolžnosti. Ker imajo od vsega najrajši to, da jih vodi Gospod, in ker prav njemu pripisujejo vse, kar dobijo, so odmaknjeni od svojega lastnega jaza; in kolikor so odmaknjeni od njega, toliko vanje priteka Gospod. Zato si naukov, ki jih slišijo od Gospoda, bodisi iz Besede ali iz pridig, ne shranjujejo v spomin, temveč se jim nemudoma pokorijo, se pravi po njih se hočejo ravnati in jih tudi udejanijo, saj je njihova volja spomin. Na zunaj so takšni ponavadi videti preprosti, a na znotraj so modri in razsodni. Na to misli Gospod, ko pravi:

Bodite torej previdni kakor kače in preprosti kakor golobje.

Mt 10, 16

Takšna je torej modrost, ki se ji pravi modrost nedolžnosti. Ker nedolžnost ničesar od dobrega ne pripisuje sama sebi, temveč zgolj Gospodu, in ker se zato Gospodu rada da voditi, in ker potemtakem prejemanje vsega dobrega in resničnega, iz katerih izvira modrost, prihaja od tod, je bil človek ustvarjen tako, da v otroštvu biva v nedolžnosti, čeravno samo v zunanji, ko ostari, pa v notranji nedolžnosti, in sicer zato, da bi po prvi prišel v slednjo ter se po slednji vrnil v prvo. Iz istega razloga človek, ko ostari, telesno opeša in se spet pootročji, le da je takrat moder otrok, se pravi angel, kajti angel je v bistvu moder otrok. Zato v Besedi "otrok" pomeni nedolžnega človeka, "starec" pa modreca, v katerem je nedolžnost.

279. Isto velja za vsakogar, ki se preraja. Prerajanje, kolikor zadeva duhovnega človeka, je ponovno rojstvo. Človek najprej pride v nedolžnost detinstva, ki je v tem, da resnico prepozna zgolj po Gospodu, in ne po sebi, in da dobro dela ne zaradi sebe, temveč za Gospoda, ter da si želi in išče resnico samo zavoljo resnice same, dobro pa samo zavoljo njega samega. Ko človek ostari, sta mu dobro in resnično dana po Gospodu. Najprej je popeljan v poznavanje tega dvojega, nato iz poznavanja v razumevanje, iz razumevanja pa v modrost, pri čemer ga vseskozi spremlja nedolžnost, ki je, kot že rečeno, v tem, da nobene resnice ne pozna sam iz sebe in nobenega dobrega ne stori sam iz sebe, temveč edinole iz Gospoda. Brez te vere in te vednosti nihče ne more prejeti ničesar iz nebes. Tako je torej v poglavitem sestavljena nedolžnost modrosti.

280. Ker je nedolžnost v tem, da se daš voditi Gospodu, ne pa samemu sebi, so torej vsi, ki so v nebesih, v nedolžnosti; zakaj vsi, ki so tam, se Gospodu radi dajo voditi, saj vedo, da bi jih, če bi se dali voditi sebi, vodil njihov sebični jaz, ki sestoji iz ljubezni do sebe in ki se zato nikomur ne pusti voditi. Kolikor je torej angel v nedolžnosti, toliko je v nebesih oziroma v tolikšni meri je v božjem dobrem in v božjem resničnem, saj kdor je v tem dvojem, je v nebesih. Nebesa se tedaj delijo prav glede na to nedolžnost. Tisti, ki so v zunanjih ali prvih nebesih, so v nedolžnosti prve ali zunanje stopnje; tisti, ki so v srednjih ali drugih nebesih, so v nedolžnosti druge ali srednje stopnje; in tisti, ki so v tretjih ali notranjih nebesih, so v nedolžnosti tretje ali notranje stopnje in so potemtakem največja nedolžnost nebes, saj si bolj kot vsi drugi želijo, da bi jih vodil Gospod, kakor oče vodi svoje otroke. Prav zaradi tega sprejmejo božjo resnico, ki jo slišijo neposredno od Gospoda ali posredno iz Besede ali iz pridig, naravnost v svojo voljo in jo udejanijo ter jo tako prenesejo v življenje. Zato njihova modrost tako zelo presega modrost angelov nižjih nebes (glej št. 270, 271). Ker so angeli

notranjih nebes takšni, so najbližje Gospodu, od katerega imajo nedolžnost, in so tako ločeni od svojega jaza, da živijo kratko malo v Gospodu. Na zunaj so videti preprosti in v očeh angelov iz nižjih nebes kakor otroci, se pravi zelo majhni in ne preveč modri, čeprav so v resnici modrejši od vseh angelov v nebesih; kajti vedo, da njihova modrost ni od njih in da je prav tisti, ki to ve, resnično moder. Tisto, kar vedo, ni nič v primerjavi s tistim, česar ne vedo; in pravijo, da je spoznanje, doumetje in vedenje tega prvi korak k modrosti.

281. O nedolžnosti sem se z angeli veliko pogovarjal, in povedali so mi, da je nedolžnost bistvo (*esse*) vsega dobrega in da je tedaj dobro dobro toliko, kolikor nedolžnosti vsebuje, modrost pa potemtakem modrost toliko, kolikor je deležna nedolžnosti. Isto velja za ljubezen, sočutje in vero. Nihče torej ne more v nebesa, če ni nedolžen. Na to meri Gospod, ko pravi:

“Pustite otroke, naj prihajajo k meni, in jim ne branite, kajti takšnim je namenjeno božje kraljestvo. resnično vam povem: kdor ne sprejme božjega kraljestva kakor otrok, nikakor ne pojde vanj.”

Mr 10,14,15; *Lk* 18,16,17

Tu in še drugje v Besedi “otroci” pomenijo nedolžne. Stanje nedolžnosti Gospod opisuje tudi v Mateju (*Mt* 6, 25-34), vendar le v korespondencah. Dobro je dobro le toliko, kolikor nedolžnosti vsebuje, saj vse dobro izhaja iz Gospoda, nedolžnost pa je pripravljenost prepustiti se Gospodovemu vodstvu. Povedali so mi tudi, da se lahko resnica spoji z dobrim in dobro z resnico edinole v nedolžnosti. Zato angel ni angel v nebesih, če ni v sebi nedolžen; kajti nebesa so samo v tistem, v katerem sta resnica in dobro združena. Zato se združitvi resnice in dobrega pravi nebeška poroka, in ta nebeška poroka ni nič drugega kakor nebesa sama. Rečeno mi je bilo tudi, da resnična zakonska ljubezen izvira iz nedolžnosti, saj se poraja iz zveze dobrega in resničnega, v katerem živita duši moža in žene. Ta zveza, kadar se spusti navzdol, se kaže kakor zakonska ljubezen, kajti zakonca ljubita drug drugega, kakor se ljubita njuni duši. Zato sta v zakonski ljubezni doma otroška igrivost in nedolžnost.

282. Ker je nedolžnost *sámo* bistvo (*esse*) dobrega pri nebeških angelih, je očitno, da je božje dobro, ki izhaja iz Gospoda, nedolžnost sama, saj je prav to tisto dobro, ki se zliva v angele in učinkuje na njihovo notranjost ter jih pripravlja, da lahko prejemajo vse dobro v nebesih. Isto velja za otroke, saj njihovo notranjost oblikuje nedolžnost, ki od Gospoda teče skozi, obenem pa se nenehno prilagaja in pripravlja za to, da bo lahko sprejemala dobro nebeške ljubezni, saj dobro nedolžnosti deluje od znotraj; zakaj to dobro, kot sem že ekel, je bistvo (*esse*) vsega dobrega. Vse to potlej potrjuje, da nedolžnost izhaja iz Gospoda samega. Zato se v Besedi Gospod imenuje “Jagnje” saj jagnje pomeni nedolžnost. Ker je nedolžnost najbolj notranje bistvo vsega dobrega v nebesih, tako močno učinkuje na duha tistega, ki jo začuti - recimo, kadar se mu približa angel iz notranjih nebes - da se mu zazdi, kakor da ne ve več zase, saj se prepušča nepojmljivi radosti, v primerjavi s katero se zdijo vsa posvetna veselja prazen ničtrc. To govorim iz lastne izkušnje.

283. Vsi, ki so v dobrem nedolžnosti, so deležni njenega učinka, in kolikor je kdo v tem dobrem, toliko ga je deležen; tisti pa, ki niso v dobrem nedolžnosti, niso deležni njenega učinka. Zaradi tega so ji vsi tisti, ki so v peklu, nasprotni; pravzaprav ti niti ne vedo, kaj nedolžnost je. In tako zelo so ji nasprotni, da si strašno želijo škodovati vsakomur, ki je nedolžen. Zato sploh ne prenašajo pogleda na otroke, in kakor hitro jih zagledajo, jih obsede okrutna želja, da bi jim prizadejali kaj hudega. Po tem se vidi, da je človeški jaz, in potemtakem ljubezen do sebe, nedolžnosti nasproten; kajti vsi, ki so v peklu, so ujeti v svoji

jaz in potemtakem v ljubezen do sebe.

STANJE MIRU V NEBESIH

284. Kdor nebeškega miru ni sam izkusil, si pač ne more predstavljati, kakšen je mir, v katerem živijo angeli. Dokler je človek v svojem telesu, ne more prejeti nebeškega miru, zato si ga tudi predstavljati ne more, saj so njegove predstave vse ujete v naravnem. Da bi ga lahko dojel, se mora znati v mislih vzdigniti in umakniti iz telesa in se zadržati v duhu, hkrati pa biti med angeli. Na tak način sem nebeški mir okusil tudi sam, zato ga lahko vsaj poskusim opisati. Ker pa so človeške besede neprimerne za kaj takega, z njimi ne morem opisasti nebeškega miru samega, temveč samo, kakšen je v primerjavi s pokojem duha, kakršnega uživajo tisti, ki živijo zadovoljni v Bogu.

285. Dvoje je za nebesa bistveno: nedolžnost in mir. Za bistveno pa to dvoje velja zato, ker izhaja neposredno iz Gospoda. Iz nedolžnosti izvira vse dobro v nebesih, iz miru pa vsa radost tega dobrega. Sleherno dobro ima svojo radost in tako dobro kot radost sta iz ljubezni, saj vsemu, kar ljubimo, pravimo dobro in ga v radosti doživljamo. Iz tega sledi, da to dvoje, kar je bistveno in najbolj notranje, se pravi nedolžnost in mir, izhaja iz Gospodove božje ljubezni in učinkuje na angele iz tega, kar je najbolj notranje. Da je nedolžnost bistvo dobrega, sem zapisal že v prejšnjem razdelku, ko sem opisoval stanje nedolžnosti pri nebeških angelih. Zdaj pa naj pojasnim še, zakaj je mir bistvo radosti, ki izvira iz nedolžnosti.

286. Najprej povejmo, odkod izvira mir. Božji mir je v Gospodu; poraja se iz združitve Božjega samega in Božječloveškega v njem. Božje v nebeškem miru je od Gospoda in se poraja iz njegove povezanosti z nebeškimi angeli, v posameznostih pa iz povezanosti dobrega in resničnega pri vsakem angelu. Odtod izvira mir. Vidimo torej lahko, da je nebeški mir Božje, ki deluje kot blaženost na sleherno tamkajšnje dobro, iz česar izvira vsa nebeška radost in da je v svojem bistvu božja radost Gospodove božje ljubezni, ki izvira iz njegove združitve z nebese in z vsemi, ki so tam. Ta radost, ki jo Gospod občuti v angelih in ki jo angeli dobivajo od Gospoda, pa je mir. Iz tega angeli dobivajo vso blaženost, zadovoljstvo in srečo oziroma tisto, čemur se pravi nebeška radost.

287. Ker mir izvira odtod, se Gospod imenuje tudi "Knez miru", sam pa oznanja, da je mir od njega in da je on sam mir, angeli se imenujejo angeli miru, nebese pa kraj miru, kakor v naslednjih odlomkih:

Zakaj dete nam je rojeno, sin nam je dan, oblast je na njegovih ramah. Imenuje se: 'Čudoviti svetovalec, močni Bog, Oče na veke, knez miru.' Njegova je polnost oblasti, miru ne bo konec.

Iza 9,5,6

Mir vam zapuščam, svoj mir vam dajem. Ne dajem vam ga, kakor ga daje svet.

Jn 14, 27

To sem vam povedal, da boste imeli mir v meni.

Jn 16,33

Obrne naj Gospod svoje obličje k tebi in ti da mir.

Mz 46,26

Glej, zunaj vpijejo njihovi sli, bridko jokajo poslanci miru.

Iza 33,7

...delo pravičnosti bo mir in učinek pravice bo pokoj in varnost za vedno. V kraju miru bo prebivalo moje ljudstvo...

Iza 32,17,18

Da "mir" v Besedi pomeni božji in nebeški mir, potrjujejo tudi drugi deli besedil, v katerih je omenjen (na primer Iza 52,7; 54,10; 59,8; Jer 16,5; 25,37; 29,11; Ag 2,9; Zah 8,10; Ps 37,37). Ker "mir" pomeni Gospoda in nebesa, pa tudi nebeško radost in radost dobrega, je "mir s teboj" stara oblika pozdravljanja, ki je še dandanašnji v rabi; odobrila pa ga je tudi sam Gospod, ko je pošiljal svoje učence v svet, rekoč:

V katerokoli hišo pridete, recite najprej: 'Mir tej hiši!' In če bo v njej prebival miroljuben človek, bo na njem počival vaš mir;

Lk 10, 5,6

In ko se je Gospod prikazal apostolom, jim je rekel:

"Mir vam bodi!"

Jn 20, 19,21,26

Stanje miru je mišljeno tudi v tistih delih Besede, kjer se omenja "prijeten vonj za Gospoda"⁹ (na primer Mz2 29,18,25,41; Mz 31,9,13,17; 2,2,9; 6,15,21; 23,12,13,18; Mz4 15, 3,7,13; 28, 6,8,13; 29, 2,6,8,13,36).

"Prijeten vonj" v nebeškem pomenu označuje občutje miru. Ker mir pomeni združitev Božjega in Božječloveškega v Gospodu, pa tudi združitev Gospoda z nebesi in s Cerkvijo, ki ga prejemata, je bil, da bi nas spominjal na vse to, uveden sobotni dan (sabat); ta beseda namreč pomeni počitek oziroma mir, in ta mir je bil najsvetejša predstavitev Cerkve. Zato si je tudi sam Gospod nadel ime "gospodar sobote" (Mt 12,8; Mr 2, 27,28; Lk 6, 5).

288. Ker je nebeški mir tisto Božje, ki navdaja z blaženostjo najbolj notranje dobro pri angelih, ga ti lahko zaznavajo samo kot srčno radost, kadar so v dobrem svojega življenja, kakor veselje, s katerim slišijo resnico, ki se sklada z njihovim dobrim, in kakor vedrino duha, ko občutijo zvezanost dobrega in resničnega. Odtod se mir preliva v vse njihove misli in dejanja in se tudi tam kaže kakor radost, celo na zunaj. Nebeški mir pa se po kakovosti in kolikosti razlikuje glede na nedolžnost tistih, ki ga imajo, saj nedolžnost in mir hodita vstric; kajti sleherno nebeško dobro, kot sem še povedal, izhaja iz nedolžnosti, in vsa radost tega dobrega izhaja iz miru. Tedaj je mogoče o nebeškem miru reči, kar smo v prejšnjem poglavju rekli o nedolžnosti v nebesih, saj sta mir in nedolžnost neločljivo povezana kakor dobro in radost, ki iz njega izhaja; zakaj dobro občutimo v njegovih radostih, radost pa spoznavamo iz njenega dobrega. Ker je tako, je očitno, da so angeli v tretjih ali notranjih nebesih v tretji ali notranji stopnji miru, saj so v tretji ali notranji stopnji nedolžnosti; in da so angeli iz nižjih

---

⁹ slovenski prevod lat. *Odor quietis*, kar pravzaprav pomeni *vonj miru* - op. prev.

nebes v nižji stopnji miru, saj so v nižji stopnji nedolžnosti (glej št. 280). Da sta nedolžnost in mir povezana kakor dobro in njegova radost, se lepo vidi pri otrocih, ki so zato, ker so v nedolžnosti, tudi v miru; in ker so v miru, se igrajo. Vendar je mir, ki ga okušajo otroci, zunanji mir, medtem ko je notranji mir, tako kot notranja nedolžnost, možen samo v modrosti in potemtakem samo v združitvi dobrega in resničnega, saj modrost izvira prav iz te združitve. Nebeški oziroma angelski mir lahko doživljajo tudi ljudje, ki živijo v modrosti, izhajajoče iz združitve dobrega in resničnega, in ki so zato zadovoljni v Bogu; vendar, dokler živijo na svetu, se ta mir skriva v njihovi notranjosti, razkrije pa se, ko zapustijo telo in pridejo v nebesa, zakaj tedaj se njihova notranjost odpre.

289. Ker se božanski mir poraja iz združitve Gospoda z nebesi, še posebej pa iz združitve dobrega z resničnim v vsakem posameznem angelu, so angeli, kadar so v stanju ljubezni, tudi v stanju miru; zakaj takrat je v njih dobro združeno z resničnim. (O tem, da se stanja pri angelih nenehno spreminjajo, sem pisal že prej; št. 154-160). To velja tudi za človeka, ki se preraja. Tega namreč, kakor hitro se v njem združita dobro in resnično - kar se še posebej rado dogaja po skušnjavah - preplavi radost, ki izvira iz nebeškega miru. Ta mir je kakor pomladno jutro ali zora, ko se noč umakne in s prvimi sončnimi žarki vse na zemlji znova zaživi, da zadehtijo vonjave po brstečem, v nebesni rosi okopanem rastlinju, in blaga pomladna toplota prebudi plodno prst ter razveseli človekovega duha, in sicer zato, ker je pomladno jutro oziroma zora zemeljski odraz miru angelov v nebesih (glej št. 155).

290. Tudi o miru sem govoril z angeli in jim povedal, da na zemlji pravimo mir stanju, ki nastopi po koncu vojn ali sovražnosti med dvema kraljestvoma in kadar spori in nesoglasja med ljudmi pojenjajo; in da notranji mir razumemo kot spokojnost, ki objame duha, ko minejo skrbi, še posebej tedaj, kadar človek po uspešno opravljenem poslu uživa v mirni zadoščenosti. Vendar so angeli rekli, da se spokojnost duha in uživanje, do katerih se dokoplje človek, ko se znebi skrbi ali uspešno opravi kak posel, sicer res zdita kot mir, vendar sta resnični mir samo pri tistih, ki so v nebeškem dobrem, saj je samo v slednjem mir zares mogoč. Zakaj mir se iz Gospoda zliva v njihovo notranjost, iz njihove notranjosti pa naprej dol v nižje sposobnosti in tako napolnjuje z mirom notranjega duha (*mens*), s spokojnostjo in zadovoljstvom pa zunanjega duha (*animus*). Mir pa je nedosežen za tiste, ki so v zlu. Ti na videz sicer res uživajo v miru, spokojnosti in zadovoljstvu, kadar se jim izpolnijo kake želje; a to je le zunanji, ne pa notranji mir, saj njihovo notranjost razjedajo in razžarjajo sovraštvo, maščevalnost, okrutnost, in vsakovrsten pohlep, in vse to privre na površje, kakor hitro jim kdo ni po volji, in nezadržno plane na dan, kadar se poleže strah, ki jih je brzdal. Zato radost pri takšnih ljudeh prebiva v brezumju, medtem ko radosti pri tistih, ki so v dobrem, prebiva v modrosti. Razlika je takšna kot med nebesi in peklom.

O POVEZANOSTI NEBES Z LJUDMI

291. V Cerkvi je dobro znano, da vse dobro prihaja od Boga, nič pa od človeka samega, in da naj torej človek zaslug za dobro nikar ne pripisuje sam sebi. Dobro je znano tudi, da zlo prihaja od hudiča. Zato tisti, ki govorijo v skladu s cerkvenimi nauki, za one, ki delajo dobro in ki govorijo in pridigajo pobožno, pravijo, da jih vodi Bog, za tiste pa, ki ne delajo dobrega in ki govorijo brezbožno, da jih zapeljuje hudič. To ne bi bilo tako, če človek ne bi bil povezan z nebesi in peklom, in če z njima ne bi bil povezan po svojem razumu in volji, kajti

po tem dvojem se ravna njegovo telo in govorijo njegova usta. Za kakšno povezanost gre, pa bom povedal zdajle.

292. Z vsakim človekom so tako dobri kot zli duhovi. Po dobrih je človek povezan z nebesi, po zlih s peklom. Ti duhovi živijo v svetu duhov, ki je vmes med nebesi in peklom. O tem svetu bom podrobneje spregovoril na naslednjih straneh. Kadar ti duhovi pridejo k človeku, preniknejo v celotni njegov spomin in potemtakem v celotno njegovo mišljenje, in sicer zli duhovi v tisto, kar je v njegovem spominu in mišljenju zlega, dobri pa v tisto, kar je v njegovem spominu in mišljenju dobrega. Ti duhovi prav nič ne vedo, da so v človeku, in ko se znajdejo v njem, so prepričani, da so njegove misli in njegov spomin njihova last. Tudi človeka, v katerem so, ne vidijo, kajti v njihovo vidno polje si ne more utreti poti nič, kar je iz našega sončnega sveta. Gospod nadvse pazi, da bi ti duhovi ne vedeli, da so v človeku; kajti če bi vedeli, bi z njim govorili. In če bi z njim govorili, bi ga nedvomno pogubili. Zakaj zli duhovi, ki so povezani s peklom, si ničesar ne želijo bolj kot pogubiti človeka, pa ne le njegovo dušo, se pravi njegovo vero in ljubezen, temveč tudi njegovo telo. Drugače je, če duhovi ne govorijo s človekom, saj se takrat ne zavedajo, da je tisto, kar mislijo, pa tudi tisto, kar med seboj govorijo, od človeka. Kajti celo tisto, kar med seboj govorijo, je od človeka, čeravno so prepričani, da je vse, kar mislijo in govorijo, njihova last vsak pa ceni in ljubi samo tisto, kar je njegova last. Na ta način so duhovi obsojeni, da ljubijo in cenijo človeka, čeprav tega sploh ne vedo. O tem, da so duhovi na tak način povezani s človekom, so me prepričale dolgoletne izkušnje, in sicer tako številne, da zadevo poznam do obisti.

293. Da se duhovi, ki občujejo s peklom, povezujejo s človekom, gre pripisati dejstvu, da se človek rodi v vsakovrstna zla in potemtakem začetek njegovega življenja delno izvira prav iz njih. Če bi mu torej ne bili pridruženi duhovi, ki ustrezajo njegovi naravi, bi ne mogel živeti, in naposled tudi svojemu zlu ne bi mogel ubežati in se prenoviti. Zli duhovi ga torej zadržujejo v zlu njegovega življenju, dobri pa ga od njega odvrčajo, tako da živi v nekakšnem ravnovesju. To ravnovesje pa mu prinaša svobodo, v kateri se lahko povsem odpove zlu in se oprime zgolj dobrega; to dobro se lahko vanj tudi zaseje, kar nikakor ne bi bilo mogoče, če ne bi živel v svobodi. Človek ne more biti svoboden, če na eno njegovo plat ne delujejo peklenski, na drugo plat pa nebeški duhovi, tako da je sam vmes med njimi. Pokazano mi je bilo, da bi človek, čigar življenje je iz tega, kar podeduje, se pravi iz njega samega, ne mogel živeti, ko bi ne smel živeti v zlu, to je, bi ne mogel živeti, ko bi ne imel te svobode. K dobremu ga tudi ni mogoče prisiliti, saj tisto, kar je izsiljeno, ne obstane. Dobro, ki ga človek sprejema v svoji svobodi, pa se vceplja v njegovo voljo in postane polagoma njegovo svojstvo (*eius proprium*). To so torej razlogi, zakaj je človek povezan tako s peklom kakor z nebesi.

294. Povem naj zdaj še nekaj o tem, kako so povezana nebesa z dobrimi duhovi ter pekel s hudobnimi, in kako so potemtakem nebesa in pekel povezana s človekom. Vsi duhovi, ki bivajo v svetu duhov, občujejo bodisi z nebesi ali s peklom, in sicer zli duhovi s peklom, dobri pa z nebesi. Nebesa se delijo po skupnostih, tako pa se deli tudi pekel. Vsak duh pripada svoji skupnosti in živi pod njenim vplivom in zato ravna v skladu z njo. Ker je torej človek povezan z duhovi, je po njih povezan tudi z nebesi oziroma s peklom, in še celo s tamkajšnjo skupnostjo, s katero ga družijo njegovo nagnjenje oziroma ljubezen. Kajti nebeške skupnosti se med seboj ločijo po tem, kako ljubijo dobro in resnično, peklenske skupnosti pa po tem, kako ljubijo zlo in laž. (Več o nebeških skupnosti sem pisal v poglavjih št. 41-45 in

295. Duhovi, ki se povežejo s človekom, so takšni kakor on, saj jih z njim družijo njegova ljubezen oziroma nagnjenje; se pravi, da zle duhove priteguje k sebi človek sam, medtem ko mu dobre pošilja Gospod. Duhovi, ki so s človekom, pa se spreminjajo, kakor se spreminjajo njegova nagnjenja: drugačni so v detinstvu in drugačni v otroštvu; v mladeniški dobi in zrelih letih so takšni, v starosti spet drugačni. V detinstvu so pri njem duhovi, ki so v nedolžnosti in ki potemtakem občujejo z nebesi nedolžnosti, to je z notranjimi oziroma tretjimi nebesi; v otroštvu so pri njem duhovi, ki ljubijo vednost in ki potemtakem občujejo z zunanji oziroma prvimi nebesi; v mladeniški dobi in zrelih letih so pri njem duhovi, ki ljubijo tisto, kar je dobro in resnično, se pravi tudi razum, in ki potemtakem občujejo s srednjimi oziroma drugimi nebesi; na starost pa so ob njem duhovi, ki so v modrosti in nedolžnosti in ki zategadelj občujejo z notranjimi oziroma tretjimi nebesi. Toda Gospod omogoči to povezavo le tistim, ki se lahko prenovijo in prerodijo. Drugače je namreč s tistimi, ki se ne morejo ne prenoviti ne preroditi. Dobri duhovi se sicer povežejo tudi z njimi, da bi jih kolikor mogoče odvrnili od zlega, vendar so ti ljudje neposredno povezani s hudimi duhovi, ki občujejo s peklom, saj imajo ob sebi takšne duhove, kakršni so tudi sami. Če ljubijo zgolj sebe ali dobiček, ali če so maščevalni, ali če radi prešuštvujejo, so z njimi duhovi, ki ljubijo isto, in prebivajo v njihovih zlih nagnjenjih, ki človeka zapeljujejo, kolikor jih od zla ne odvrnejo dobri duhovi, ter se ga oklepajo in ga ne popustijo, vse dokler v njem prevladujejo zla občutja. Zaradi tega je slab človek povezan s peklom in dober z nebesi.

296. Človeka upravlja Gospod po duhovih zato, ker ni v skladu z nebeškim redom, saj se rodi v zlu, ki je od pekla, se pravi v popolnem nasprotju z nebeškim redom. Zatorej ga je treba privedi nazaj v ta red, in to se lahko zgodi le po posredovanju duhov. Drugače bi bilo, ko bi se človek rodil v dobrem, ki je v skladu z nebeškim redom; tedaj ga Gospod ne bi upravljal po duhovih, temveč po samem redu, se pravi po skupnem vplivu (*per influxum communem*). Ta vpliv pri človeku odloča o tem, kako se njegove misli in volja uresničujejo v dejanjih, se pravi o njegovem govorjenju in delih; govorjenje in dela namreč potekajo v soglasju z naravnim redom, zato s tem dvojim duhovi, ki so pri človeku, nimajo nič skupnega. Tudi živali upravlja ta skupni vpliv, ki prihaja iz duhovnega sveta, saj so v svojem življenjskem redu in tega reda niso zmožne sprevračati in uničiti, saj nimajo razumskih zmožnosti. Kakšna je še razlika med človekom in živaljo, pa sem pisal že v 39. razdelku.

297. Kar zadeva povezanost človeštva z nebesi, bi bilo dobro vedeti tudi, da Gospod sam vpliva na vsakega človeka, in sicer tako na njegovo notranjost kot na njegovo zunanost, v skladu z nebeškim redom, in ga tako pripravlja, da bi lahko sprejemal nebesa, pri čemer iz njegove notranjosti upravlja njegovo zunanost, iz njegove zunanosti pa hkrati njegovo notranjost, ter tako skrbi, da je v človeku vse povezano med seboj. Ta Gospodov vpliv se imenuje neposredni vpliv, tisti pa, ki poteka po duhovih, posredni. Slednjega vzdržuje prvi. Neposredni vpliv, ki izhaja iz Gospoda samega, izvira iz njegovega Božječloveškega in teče v človekovo voljo, skozi to pa v razum in potemtakem v njegovo dobro ter skozenj v njegovo resnico oziroma, kar je eno in isto, v njegovo ljubezen in skozenj v vero, ne pa tudi obratno; še manj pa ta vpliv priteka v njegovo vero, če zraven ni ljubezni, ali v resnico, če zraven ni dobrega, ali v razum, če ta ne izhaja iz volje. Ta božji vpliv je stalen, in dobri ga sprejemajo v dobro, hudobni pa ga sploh ne sprejemajo. Ti ga bodisi zavrnejo, udušijo ali pa sprevržejo; in njihovo življenje je zlo in je v duhovnem smislu smrt.

298. Duhovi, ki so s človekom, tako tisti, ki so povezani z nebesi, kot oni, ki so povezani s peklom, nikoli ne vplivajo na človeka iz svojega lastnega spomina in mišljenja, ki iz spomina izhaja, kajti če bi nanj vplivali na ta način, bi človek mislil, da je tisto, kar pripada njim, njegovo (glej št. 256). Pač pa po njih priteka v vanj iz nebes privrženost ljubezni do dobrega in resničnega, iz pekla pa privrženost ljubezni do zla in laži. Če se torej človekovo nagnjenje ujema s privrženostjo, ki vpliva nanj, človek to privrženost vpija v mišljenje, kajti pri človeku je njegova notranja misel povsem skladna z njegovim občutjem oziroma privrženostjo; če pa se njegovo nagnjenje ne ujema s tem vplivom, človek te privrženosti ne sprejme. Ker torej v človeka po duhovih ne prihaja misel, temveč le nagnjenje do dobrega ali zlega, je več kot očitno, da ima človek svobodo izbire, saj je svoboden, in potemtakem lahko z mišljenjem sprejme dobro in zavrne zlo, kajti iz Besede ve, kaj je dobro in kaj slabo. Vse tisto, kar sprejme v svoje mišljenje iz občutja, postane njegovo; tisto pa, česar ne sprejme v svoje mišljenje iz občutja, ne postane njegovo. Iz povedanega tedaj lahko vidimo, kako na človeka vplivata dobro iz nebes in zlo iz pekla.

299. Dano mi je bilo tudi spoznati, odkod izvirajo človekova tesnoba, bolečina duha in žalost, ki ji pravimo tudi melanhonija. Obstajajo namreč duhovi, ki še niso povezani s peklom, saj so v svojem prvem stanju; o teh bom nekaj več napisal na straneh, ki bodo govorile o svetu duhov. Ti duhovi imajo radi neprebavljene in odvečne reči, recimo hrano, ki se razkraja v trebuhu. Zato so v človeku prisotni tam, kjer so takšne reči, saj uživajo v njih; in tam tudi govorijo drug z drugim, kot pač lahko govorijo iz svojih lastnih hudobnih občutij. Občutja, ki so v njihovem govorjenju, prihajajo torej v človeka iz tega vira. Kadar so taka občutja nasprotna človekovim občutjem, človeka obideta žalost in otožna tesnoba, kadar pa so z njim v skladu, človeka zajameta veselje in vedrina. Ti duhovi se zadržujejo v bližini želodca, nekateri levo, drugi desno od njega, nekateri spodaj, drugi zgoraj, nekateri bližje, drugi dlje, različno, v skladu z občutji pač, v katerih so. O tem, da od tod izvira bolečina duha, so me prepričale številne izkušnje. Pa tudi videl in slišal sem te duhove, čutil tesnobo, ki je prihajala od njih, in celo govoril sem z njimi. Ko so se umaknili, se je umaknila tudi tesnoba; in ko so se vrnili, se je vrnila tudi ona; in opazil sem, kako narašča in pojema v skladu z njihovim prihajanjem in odhajanjem. Tako mi je postalo jasno, zakaj nekateri, ki ne vedo, kaj je zavest, ker je sami nimajo, pripisujejo njeno bolečino želodcu.

300. Nebesa s človekom niso povezana, kakor je človek povezan s človekom, saj so povezana z njegovim duhom (*mens*), se pravi z njegovim duhovnim oziroma notranjim bitjem. Povezana pa so tudi z njegovim naravnim oziroma zunanjim, in sicer po korespondencah, o katerih bom pisal v naslednjem poglavju, ki bo govoril o tem, kako so nebesa povezana s človekom po Besedi.

301. V naslednjem poglavju bom tudi pokazal, da je povezanost nebes z ljudmi in ljudi z nebesi takšna, da eno biva iz drugega.

302. O povezanosti nebes s človeštvom sem se pogovarjal tudi z angeli in rekel sem, da cerkveni ljudje sicer oznanjajo, da vse dobro prihaja od Boga in da so angeli s človekom, le malokdo pa verjame, da so angeli s človekom resnično povezani, še manj pa, da so navzoči v

njegovem mišljenju in občutju. Na to so angeli odvrnili, da za takšno vero vedo, pa tudi za to, da se na svetu tako govori, na njihovo začudenje celo v Cerkvi, kjer je vendar Beseda na voljo, da uči ljudi o nebesih in o njihovi povezanosti s človekom. In vendar je povezanost tolikšna, da človek niti najmanjše misli ne bi bil zmožen, če ob njem ne bi bilo duhov, in je njegovo duhovno življenje povsem odvisno od tega. Rekli so tudi, da razlog za takšno nevednost tiči v človekovem prepričanju, da živi sam iz sebe, brez povezave s Prvobitnim življenja; in da ne ve, da ta povezanost prihaja iz nebes; če bi se ta zveza pretrgala, bi se človek nemudoma mrtev zgrudil. Če bi človek veroval, da vsako dobro prihaja od Gospoda in vsako zlo iz pekla, kar je tudi res, ne bi zaslug za tisto dobro, ki je v njem, pripisoval sebi, niti se ne bi obtoževal za zlo: kajti tedaj bi v vsem, kar dobrega misli in počne, videl Gospoda, vse zlo, ki sili k njemu, pa bi odvrget tja dol, odkoder prihaja. Ker pa človek ne verjame, da nanj vplivata nebesa in pekel, in misli, da je vse, kar misli ali hoče, v njem samem in torej iz njega izvira, zlo jemlje nase, zasluge za dobro pa pripisuje sebi.

POVEZANOST NEBES S ČLOVEKOM PO BESEDI

303. Tisti, ki razmišljajo iz notranjega razuma, lahko vidijo, da so vse stvari po posredništvu povezane s Prvobitnim in da se vse tisto, kar z njim ni povezano, porazgublja. Vedo namreč, kadar o tem razmislijo, da nič ne more obstajati samo iz sebe, temveč samo iz tistega, kar je pred njim, se pravi iz Prvobitnega; in da je povezava s Prvobitnim podobna povezavi učinka z njegovim vzrokom; kajti, kadar je vzrok odvzet svojemu učinku, se učinek porazgubi in izgine. Ker so učeni tako razmišljali, so uvideli in potrdili, da je obstoj nenehno porajanje; da se torej vse stvari nenehno porajajo iz Prvobitnega, po katerem dobivajo svojo bit, to je, bivajo. Toda tega, kakšna je ta povezava vseh stvari s tem, kar je pred njimi, se pravi s Prvobitnim, ki je izvir vsega, ni mogoče povedati v nekaj besedah, saj je različna in raznotera. Mogoče je le na splošno reči, da obstaja zveza med naravnim in duhovnim svetom in da so vse stvari v naravnem svetu v korespondenci z vsemi stvarmi v duhovnem svetu (o tej korespondenci si preberi v št. 103-115); in da torej obstaja povezava, in potemtakem korespondenca, tudi med vsem, kar zadeva človeka, in vsem, kar je v nebesih (glej št. 87-102).

304. Človek je ustvarjen tako, da je združen in v stiku z Gospodom, z nebeškimi angeli pa je le povezan. Z angeli je povezan, ne pa tudi združen zato, ker je njegova duhovna notranjost ustvarjena tako kot pri angelu in ima podobno voljo in podoben razum. In če človek živi v skladu z božjim redom, po smrti postane angel in enako moder kot angeli. Kadar torej govorimo o povezanosti človeka z nebesi, mislimo na njegovo združenost z Gospodom in na povezanost z angeli; kajti nebesa ne izhajajo iz tega, kar je angelom lastno, temveč iz Gospodovega Božjega. O tem, da je Gospodovo Božje tisto, kar dela nebesa, sem pisal že v prejšnjih razdelkih (št. 7-12). Človek pa ima tudi nekaj, česar angeli nimajo, namreč, da je po svoji notranjosti v duhovnem svetu, po svoji zunanosti pa hkrati tudi v naravnem svetu. Njegova zunanost, ki je v naravnem svetu, sestavlja vse, kar zadeva njegov naravni oziroma zunanji spomin in potemtakem tudi njegovo mišljenje in domišljijo; na splošno pa: njegovo znanje in vednost, s posvetnimi radostmi in veseljem, ki jih tadv prinašata, vred in številne radosti, ki jih prinaša telesna čutnost, pa tudi čute same ter njegov govor in dejanja. In vse to je tisto krajnje, v čemer se končuje božji vpliv; kajti ta vpliv se ne ustavi nekje sredi poti, temveč seže, kot že rečeno, do skrajnosti, in ker je srednje območje, skozi katerega gre, v

angelskih nebesih, krajnje pa v človeku, in ker nič ne more obstajati, če ni povezano z drugim, sledi, da je tudi povezanost oziroma spojenost nebes in ljudi takšna, da eno obstaja po drugem in da bi bilo človeštvo brez nebes kakor veriga brez vmesnega člena; in nebesa bi bila brez človeštva kakor hiša brez temeljev.

305. Človek je žal to zvezo z nebesi pretrgal, saj je svojo notranjost odvrnil od njih in jo v ljubezni do sveta in sebe obrnil k temu dvojemu, ter se s tem od nebes tako oddaljil, da jim nič več ne služi za osnovo oziroma temelje. Zato je Gospod poskrbel za posrednika, ki bi nadomestil te nebeške temelje in povezal nebesa s človekom. Ta posrednik je svet. O tem, kako svet služi za posrednika, sem pokazal na več mestih v delu *ARCANA CAELESTIA*, pa tudi v spisu *O BELEM KONJU*, ki govori o belem konju iz *Razodetja*, ter v *DODATKU K NOVEMU JERUZALEMU IN NJEGOVMU NEBEŠKEM NAUKU*.

306. V nebesih sem zvedel, da so ljudje v najdavnějšíh časih, ko so imeli svojo notranjost še odprto v nebesa, razodetje doživljali neposredno, kar pomeni, da je bil v tistih časih Gospod še v neposrednem stiku z ljudmi. Ko so ti časi minili, ljudje niso bili več deležni neposrednega razodetja, ampak samo še posrednega, in sicer po korespondencah, tako da je v korespondencah potekalo vse njihovo bogoslužje, zaradi česar so se tedanje Cerkve imenovalle predstavivene. Kajti tedaj so ljudje še vedeli, kaj je korespondenca in kaj predstavitev, pa to, da so vse stvari na svetu v korespondenci z duhovnimi stvarmi v nebesih in v Cerkvi oziroma le-te, kar je isto, predstavljajo. Zato so jim naravne stvari, ki so sestavljale zunanost njihovega bogoslužja, služile kot posredniki za duhovno mišljenje, se pravi mišljenje z angeli. Ko se je vednost o korespondencah in predstavitvah izbrisala iz človeškega spomina, je bila zapisana Beseda, v kateri so vse besede in njihovi pomeni korespondence in zatorej vsebujejo duhovni oziroma notranji pomen, ki ga razumejo tudi angeli. Človek torej Besedo, ko jo bere, razumeva v njenem dobesednem oziroma zunanjem pomenu, angeli pa v njenem notranjem oziroma duhovnem pomenu; kajti mišljenje angelov je v celoti duhovno, mišljenje človeka pa naravno. Ti dve mišljenji se zdita različni, v resnici pa sta eno in isto, saj sta v korespondenci drugo z drugim. Tako je torej Gospod, potem ko se je človek ločil od nebes in potrgal vez z njimi, poskrbel, da ju je z Besedo spet povezal.

307. Kako so nebesa po Besedi povezana s človekom, bom pojasnil in ponazoril z nekaj odlomki iz nje. "Novi Jeruzalem" denimo, je v *Razodetju* opisal s temile besedami:

Nato sem videl novo nebo in novo zemljo. Zakaj prvo nebo in prva zemlja sta izginila in morja ni bilo več. Videl sem tudi sveto mesto, Novi Jeruzalem, ko je prihajal z neba od Boga... Mesto je bilo zidano na štiri vogale in njegove dolžine je bilo toliko, kolikor je njegove širine. Angel je s trstiko izmeril mesto: merilo je dvanajst tisoč tečajev. Njegova dolžina, širina in višina so bile enake. Izmeril mu je tudi obzidje: visoko je bilo sto štiriinštirideset komolcev. Toje človeška mera, ki jo je uporabil angel. Gradivo mestnega obzidja je iz jaspisa, mesto pa je bilo iz suhega zlata, podobnega čistemu kristalu. Temelji mestnega obzidja so bili okrašeni z vsakovrstnim dragim kamenjem... In dvanajst vrat je bilo dvanajst biserov... Cesta skozi mesto pa je bila iz suhega zlata kakor prosojen kristal.

Raz 21, 1,2,16-19,21

Ko te besede prebira človek, jih razume samo v dobesednem pomenu, namreč, da bosta vidno nebo in zemlja prešla, nastalo pa bo novo nebo; in na novi zemlji bo zraslo sveto mesto Jeruzalem in njegove razsežnosti bodo, kot so tu opisane. Angeli pa, ki so s človekom, te reči

razumejo popolnoma drugače, saj sleherno podrobno. ki jo človek razume naravno, razumejo duhovno. “Novo nebo in nova zemlja” jim pomeni novo Cerkev; “novi Jeruzalem, ki je prihajal z neba od Boga”, jim pomeni nebeški nauk, ki ga razodeva Gospod; “njegova dolžina, širina in višina, ki so bile enake” in “dvanajst tisoč tečajev” jim pomeni vsa dobra in resnice tega nauka v celoti; “obzidje” jim pomeni resnice, ki nauk varujejo; “obzidje, visoko sto štiriinštirideset komolcev, kar je človeška mera, ki jo je uporabil angel” jim pomeni vse tiste varovalne resnice in njihove lastnosti; “dvanajst vrat, ki je bilo dvanajst biserov” jim pomeni uvajalne resnice; “temelji obzidja, ki so iz vsakovrstnega dragega kamenja” jim pomenijo znanje, na katerem sloni ta nauk; “suho zlato kakor prosojen kristal”, iz katerega so narejeni mesto in njegove ulice, pa je zanje dobro ljubezni, ki dela ta nauk in njegove resnice presojne. Tako torej angeli vidijo vse to, se pravi drugače kot človek. Naravne človekove misli in predstave se prelivajo v duhovne misli in predstave angelov, ne da bi ti karkoli vedeli o dobesednem pomenu Besede, se pravi o “novem nebu in novi zemlji”, o “novem mestu Jeruzalemu” in o njegovem obzidju, pa o temeljih obzidja in njegovih razsežnostih. In vendar so misli angelov in misli človeka kakor eno, saj so med seboj v korespondenci; tako nekako, kot so eno besede govorca in razumevanje poslušalca, čigar pozornost velja edinole pomenom besed, ne pa njim samim. Po vsem tem se vidi, kako so nebesa po Besedi povezana s človekom. Poglejmo si še en primer iz Besede:

Tisti dan bo šla cesta iz Egipta v Asirijo. Asirci bodo hodili v Egipt in Egipčani v Asirijo. Egipčani bodo z Asirci vred služili Gospodu. Tisti dan bo Izrael tretji v zvezi z Egiptom in Asirijo, kot blagoslov sredi zemlje, ker ga Gospod nad vojskami blagoslovi z besedami: “Blagoslovljeno bodi moje ljudstvo Egipt in delo mojih rok Asirija in moja dedina Izrael!”

Iza 21,23-24

Kaj misli človek, ko bere te besede, in kaj angel, lahko vidimo po dobesednem pomenu Besede oziroma po njenem notranjem pomenu. Človek, ki jo razume dobesedno, besede razume v tem smislu, da se bodo Egipčani in Asirci spreobrnili h Gospodu in da jih bo ta sprejel in da se bodo potem zedinili z izraelskim narodom; angeli, ki besede razumevajo v njihovem notranjem pomenu, pa pomislijo na človeka duhovne Cerkve, čigar duhovno je tu opisano kot “Izrael”, naravno kot “Egipt”, razumsko, ki je vmes med tem dvojim, pa kot “Asirija”. In vendarle sta ta dva pomena eno in isto, saj sta si v korespondenci. In ko torej angeli takole duhovno dojemajo, ljudje pa naravno, so med seboj povezani skoraj kakor telo in duša; in res je notranji pomen Besede njena duša, zunanji pa njeno telo. In takšna je Beseda povsod. Vidimo torej, da je Beseda srednik za povezavo nebes s človekom in da dobesedni pomen služi za osnovo oziroma temelj.

308. Nebesa so po Besedi povezana tudi s tistimi, ki so zunaj Cerkve in nimajo Besede; zakaj Gospodova Cerkev je vesoljna in je pričujoča pri vseh tistih, ki priznavajo Božje in ki živijo v sočutni ljubezni. Takšni so namreč po smrti deležni angelskega poduka in prejmejo božje resnice. A o tem več v nadaljevanju, v poglavju, v katerem bom govoril o poganih. Vesoljna Cerkev na zemlji je v Gospodovih očeh podoba človeka, prav tako kot nebesa (glej št. 59-72); Cerkev, v kateri je Beseda in kjer po njej poznajo Gospoda, je kakor srce in pljuča v človeku. Znano je namreč, da vsi telesni organi in udje vsega telesa po takšnih ali drugačnih poteh črpajo svojo življenjsko moč iz srca in pljuč; tako torej živijo tudi tisti izmed človeštva, ki so zunaj Cerkve, v kateri je Beseda, in ki sestavljajo ude tega človeka. Povezanost nebes po Besedi s tistimi, ki so od nje oddaljeni, bi lahko primerjali tudi z lučjo, ki iz središča sveti vse naokrog. Božja luč je v Besedi, in tam je navzoč tudi Gospod z nebesi; od te navzočnosti pa imajo luč tudi tisti, ki živijo v daljavi. Drugače bi bilo, ko bi ne bilo Besede. To nam bo

jasneje, če se bomo spomnili, kaj je bilo zgoraj povedano o obliki nebes, v skladu s katero občujejo in so povezani vsi, ki prebivajo v nebesih. A to skrivnost lahko doumejo le tisti, ki so obsijani z duhovno lučjo, ne pa tudi tisti, ki jim sveti zgolj naravna luč. Kajti tisti, ki so obsijani z duhovno lučjo, jasno vidijo neštete stvari, oni, ki jim sije le naravna luč, pa jih ne vidijo ali pa jih vidijo kot eno samo nerazločno stvar.

309. Če svetu ne bi bila dana takšna Beseda, bi bil človek tega sveta ločen od nebes, in če bi bil ločen od njih, bi zgubil razum, kajti njegova razumnost se poraja iz vpliva nebeške luči. Človek tega sveta je tudi takšen, da ne more prejeti neposrednega razodetja in biti po njem poučen o božjih resnicah, tako kot prebivalci drugih svetov, o katerih sem pisal v posebnem delcu.¹⁰ Zakaj človek tega sveta bolj tiči v posvetnem, se pravi v zunanjem, kot ljudje z drugih svetov, za razodetje pa je dovzetna le notranjost; če bi ga namreč prejemale zunanost, resnica ne bi bila razumljena. Da je človek tega sveta res tak, se lepo vidi po stanju tistih, ki so znotraj Cerkve in ki sicer iz Besede vedo za nebesa, pekel in posmrtno življenje, v srcu pa vse to vendarle zanikujejo, čeravno so med njimi tudi taki, ki si na vse kriplje prizadevajo veljati za učene glave in ki bi naj potemtakem bili pametnejši od drugih.

310. Včasih sem o Besedi govoril z angeli in jim povedal, da jo nekateri zavoljo njenega preprostega sloga devljejo v nič; in da njen notranji pomen ni prav nič znan, zaradi česar tudi nihče ne verjame, da je v njej skrita tolikšna modrost. Angeli so odvrnili, da je njena govorica, če jo razumemo dobesedno, res videti preprosta, in vendar se po imenitnosti nič ne more primerjati z njo, saj se božja modrost ne skriva le v njeni celoti, temveč tudi v sleherni njeni besedi; in da v nebesih ta modrost sije z vso močjo. Poudarili so, da je ta modrost sama nebeška luč, saj je božja resnica, kajti to, kar sije v nebesih, je lahko samo božja resnica in nič drugega (glej št. 132). Rekli so tudi, da brez takšne Besede ljudje na zemlji ne bi bili deležni nebeške luči in tudi sicer ne bi bili ne tako ne drugače povezani z nebesi; povezani so namreč ljudje z nebesi le toliko, kolikor jim sveti nebeška luč, ta pa jim sveti le toliko, kolikor se jim božja resnica razodeva po Besedi. O tem, da je povezan z nebesi po korespondencah med duhovnim in naravnim pomenom Besede, pa človek ne ve nič, saj človek tega sveta nasploh nič ne ve o duhovnem mišljenju in angelski govorici, niti o tem ne, kako se to dvoje razlikuje od človeškega naravnega mišljenja oziroma govorice. Če pa o tem nič ne ve, ve še toliko manj, kaj je notranji pomen, pa to, da je takšna povezanost mogoča prav po tem pomenu. Rekli so tudi, da bi človek, če bi vedel, da obstaja tak pomen, in bi bral Besedo z mislijo nanj, prodril v notranjo modrost in bi se še bolj povezal z nebesi, saj bi na ta način uvidel stvari takšne, kot jih uvidevajo angeli.

NEBESA IN PEKEL IZVIRAJO IZ ČLOVEŠTVA

311. Krščanskemu občestvu je povsem neznano, da nebesa in pekel izvirata iz človeštva, saj velja prepričanje, da so bili v začetku ustvarjeni angeli, nebesa pa šele potem; da je bil hudič ali Satan angel luči, ki pa se je uprl in bil zato s svojo vojsko izvržen, in je tako nastal pekel. Angeli se nikakor ne morejo načuditi temu, da v krščanskem svetu vlada takšna vera, še bolj pa temu, da se o nebesih pravzaprav res prav nič ne ve, čeprav je cerkveni nauk zasnovan prav na njih. Zato pa se spričo tolikšne nevednosti toliko bolj veselijo v srcu, da je bilo

---

¹⁰ O ZEMLJAH V VESOLJU – op. prev

Gospodu po volji, da v tem času ljudem iz krščanskega sveta razkrije marsikaj o nebesih in peklju in tako prežene temo, ki je spričo dejstva, da se Cerkev bliža svojemu koncu, iz dneva v dan gostejša. Zato si želijo, da oznamim, kar sem slišal z njihovih ustnic, namreč, da v vseh nebesih ni angela, ki bi bil ustvarjen kot angel že na samem začetku, niti v peklju hudobca, ki bi bil ustvarjen kot angel luči in nato vržen v globino; marveč da vsi, tako v nebesih kakor na zemlji, izhajajo iz človeškega rodu; v nebesih so tisti, ki so na svetu živeli v nebeški ljubezni in veri, v peklju pa tisti, ki so na svetu živeli v peklenski ljubezni in veri; in da je tudi pekel nekakšna celota, ki se ji reče Hudič ali Satan, pri čemer se Hudič reče peklju, ki je zadaj, tam, kjer živijo tako imenovani zli geniji, Satan pa peklju spredaj, tam, kjer živijo tako imenovani zli duhovi. O tem, kakšna sta ta dva pekla, bom govoril na naslednjih straneh. Angeli so rekli, da so si kristjani takšno prepričanje o tistih v nebesih in peklju ustvarili zato, ker so tisto, kar v Besedi o njih piše, razumeli samo v dobesednem pomenu, ne pa v luči pristnega nauka, ki izvira iz Besede. Dobesedni pomen Besede, če ga ne osvetljuje pristni nauk, namreč zapeljuje duha na vse konce in kraje, odtod pa izvirajo zmotna prepričanja, kriva vera in vsakršne zablode.

312. Pripadnik Cerkve prihaja do takšnega prepričanja tudi zato, ker misli, da nihče ne pride v nebesa oziroma pekel pred sodnim dnem; slednjega pa razume v tem smislu, da bo tedaj vse vidno prešlo, nastalo pa bo novo, in da se bodo takrat duše vrnile v svoja telesa, in da bo po tej združitvi človek spet živel kot človek. To prepričanje pa vleče za seboj še neko drugo, to je, da so bili angeli že v samem začetku ustvarjeni kot angeli; nemogoče se jim namreč zdi, da bi nebesa in pekel izvirala iz človeškega rodu, ko pa vendar vera uči, da nihče ne more tja pred koncem sveta. Da bi ljudi lahko prepričal, da to ne drži, mi je dano muditi se v družbi angelov, pa tudi govoriti s tistimi, ki so v peklju, in sicer zdaj že kar lepo število let, včasih od ranega jutra do poznega večera, in s tem odkrivati skrivnosti nebes in pekla. To pa mi je bilo dano zato, da bi kristjani ne živeli več v zmotni veri o vstajenju za sodni dan pa o stanju duše v vmesnem času ter o angelih in hudiču. Ker je to prepričanje prepričanje o laži, zavija duha v temo in v tiste, ki o tem razmišljajo s svojo glavo, zanaša dvome, da nazadnje vse skupaj zanikajo, saj si v srcu pravijo: "Kako bi moglo biti pokončano in razdejano tako neznansko nebo, s toliko ozvezdij pa s soncem in luno; in kako naj zvezde, ki so večje od zemlje, z neba popadejo nanjo; in kako naj se telesa, ki jih pojedjo črvi in použije gnitje in ki jih veter raznaša na vse konce sveta, spet sestavijo in dobijo svojo dušo; in kje naj bi medtem bila ta duša in kakšna sploh je, če so ji odvzeti čuti, ki jih je imela v telesu?"; poleg vseh drugih podobnih vprašanj, ki spričo svoje nedoumnosti presegajo razum in mnogim jemljejo vero v posmrtno življenje duše, pa v nebesa in pekel, in s tem v vse drugo, kar zadeva vero Cerkve. Da je ta vera res zamrla, se vidi iz takihle besed: "Kdo iz nebes pa je sploh kdaj prišel k nam in nam povedal, da nebesa res so? In kaj neki je pekel? Mar sploh je? In kaj naj bi pomenilo, da bo človek z ognjem mučen na vekomaj veke? In kaj je sodni dan? Ali ga niso že tolikokrat zaman pričakovali?" - in še cela vrsta je podobnih pomislekov, ki skušajo vse skupaj zanikati. Da bi torej tisti, ki tako mislijo - in tako mislijo mnogi, ki v svetu veljajo za modre in učene glave - še naprej ne begali in zapeljevali preprostih v srcu in veri ter jih zagrinjali s peklensko temo nevednosti o Bogu in nebesih ter o večnem življenju, pa še o vsem, kar je s tem v zvezi, mi je Gospod odprl notranjost duha, da mi je bilo dovoljeno govoriti z vsemi rajnikimi, kar sem jih kdaj poznal v telesu - z nekaterimi po cele dneve, z nekaterimi cele mesece, z nekaterimi pa celo leto, pa še z mnogimi drugimi, tako da jih je bilo, in nič ne pretiravam, kakih sto tisoč; tako v nebesih kakor v peklju. Z nekaterimi sem govoril vsega dva dneva po njihovi smrti in jim pravil, kako potekajo pogrebne priprave in slovesnosti za njihov pokop, na kar so odvrnili, da so prav radi odvrgli tisto, kar jim je služilo kot telo in za telesne dejavnosti na zemlji; in zaželeli so si, da oznamim, da niso mrtvi, temveč da živijo kot ljudje

še naprej, le da so se preselili z enega sveta na drugega in niti opazili niso, da bi kaj zgubili, saj so ohranili ne le telo in njegove čutne zaznave, temveč tudi razum in voljo, z mislimi, občutji, občutki in željami vred, ki se prav nič ne razlikujejo od onih na svetu. Večino tistih, ki so pred kratkim umrli, je potem, ko so videli, da so še vedno živi ljudje kot prej in v podobnem stanju (kajti po smrti je vsakdo sprva v podobnem stanju, kot je bil na svetu, in šele potem se to stanje polagoma prevesi v nebeško oziroma peklenško), obšlo novo veselje ob spoznanju, da so živi, saj, kot so zatrjevali, niso verjeli, da bo tako. Močno so se tudi čudili, kako so mogli glede posmrtnega življenja živeti v tolikšni nevednosti in slepoti; še manj pa jim je šlo v račun, da lahko v takšni nevednosti in slepoti živijo cerkveni ljudje, saj bi morali biti prav oni, če kdo na svetu, v teh zadevah razsvetljeni. Potem so polagoma začeli uvidevati vzroke te nevednosti in slepote; ti so namreč v dejstvu, da je zunanost, se pravi vse tisto, kar se nanaša na svet in na telo, tako zasedla in napolnila njihovega duha, da niso mogli biti povzdignjeni v nebeško luč in onkraj cerkvenih nauk uvideti resničnega nauka; kajti, kadar ljubimo to, kar se nanaša na telo in svet, tako zelo kot dandanašnji, nam duh, kadar hočemo dlje, tipa samo po temi.

313. Med učenimi iz krščanskega sveta je zelo veliko takih, ki ne morejo verjeti svojim očem, ko se po smrti zagledajo v telesu, v oblačilih in celo v hišah kakor na zemlji. In ko se spomnijo, kaj so bili mislili o posmrtnem življenju, o duši, duhovih pa o nebesih in peklu, jih postane sram in priznajo, da so bila njihova prepričanja neumnost in da so bili tisti, ki so razmišljali v preprostosti svoje vere, modrejši. Učeni ljudje, ki so se utrdili v takšnih prepričanjih in so vse pripisovali naravi, so bili natančno pregledani, in pokazalo se je, da je bila njihova notranost povsem zaprta, njihova zunanost pa odprta, tako da niso gledali v nebesa, temveč v svet in potemtakem tudi v pekel. Kajti kolikor ima človek odprto notranost, toliko gleda v nebesa, in kolikor ima notranost zaprto, zunanost pa odprto, toliko gleda v pekel, saj je človekova notranost oblikovana tako, da lahko sprejema vse, kar je nebeškega, zunanost pa tako, da sprejema vse, kar je od sveta; in tisti, ki sprejemajo samo svet, ne pa tudi nebesa, sprejemajo pekel.

314. Da nebesa izvirajo iz človeškega rodu, nam potrjuje tudi dejstvo, da so si duhovi angelov in duhovi ljudi podobni, saj imajo oboji zmožnost razumevanja, zaznavanja in hotenja in so bili oboji ustvarjeni tako, da lahko sprejemajo nebesa; kajti človeški duh je prav tako kot angelski zmožen doseči modrost in če je ne doseže na tem svetu, je to zato, ker živi v zemeljskem telesu in ker v tem telesu njegov duh razmišlja naravno. Drugače pa je, če se njegov duh osvobodi telesnih spon; takrat nič več ne razmišlja naravno, temveč samo še duhodno, in ko razmišlja duhovno, so njegove misli za naravnega človeka nedoumne in nepojmljive. Tako torej postane moder kakor angel, kar vse kaže na to, da je notranji človekov del, imenovan tudi duh, v bistvu angel (glej št. 57) in da je, kadar se osvobodi zemeljskega telesa, v človeški podobi in angel obenem. (Da je angel po podobi povsem človeški, sem pisal že v razdelkih št. 73-77). Kadar pa se človekova notranost ne odpre zgoraj, temveč samo spodaj, je v človeški podobi sicer tudi še potem, ko se osvobodi telesa, vendar je ta podoba grozljiva in diabolčna, saj ne more gledati navzgor proti nebesom, temveč samo navzdol v pekel.

315. Vsak, kdor je bil poučen o božjem redu, lahko razume, da je bil človek ustvarjen zato, da postane angel, saj so v njem utelešene krajnosti tega reda (št. 304), v katerih si lahko tisto, kar pripada nebeški in angelski modrosti, nadene obliko in se obnavlja in množi. Božji red nikoli

ne obstane nekje sredi poti, da bi iz sebe porodil nekaj, kar je povsem ločeno od tega krajnjega, saj bi tako ne bil popoln in dovršen, ampak gre vedno do svoje krajnosti; in ko je v svoji krajnosti, si nadene obliko in se s tem, kar tam nabere, obnavlja ter se z razmnoževanjem naprej poraja. Rastišče nebes je torej v krajnjem.

316. Gospod ni vstal le v duhu, temveč tudi v telesu, kajti ko je živel na svetu, je povečal vso svojo človeškost, se pravi, naredil jo je za božjo. Zakaj njegova duša, ki jo je imel od Očeta, je bila že sama po sebi tisto Božje, medtem ko je njegovo telo postalo podoba duše, to je Očeta, in potemtakem tudi Božjega. Zato je torej Gospod, drugače kot ljudje, vstal v obojem; in to je oznanil tudi svojim učencem (ki so, ko so ga videli, mislili, da je duh), rekoč:

Poglejte moje roke in moje noge, da sem res jaz. Potipljite me in pogledajte, kajti duh nima mesa in kosti, kakor vidite, da jih imam jaz.

Lk 24, 39

S tem je namreč hotel povedati, da ni človek le po duhu, temveč tudi po telesu.

317. Da bi lahko oznanil, da človek živi tudi po smrti in da pride, glede na to pač, kako je živel na zemlji, bodisi v nebesa ali v pekel, se mi je razodelo marsikaj o človekovem stanju po smrti, o čemer bom pisal v nadaljevanju, na straneh, kjer bom govoril o svetu duhov.

O POGANIH OZIROMA "NARODIH" V NEBESIH

318. Po splošnem prepričanju tisti, ki so rojeni zunaj Cerkve in ki se jim pravi tudi pogani ali "narodi", ne morejo biti zveličani, saj ne poznajo Besede, in ker ne poznajo besede, nič ne vedo o Gospodu; brez Gospoda pa ni zveličanja. Da to ni res in da so tudi ti zveličani, bi lahko vedeli že po tem, da je Gospodovo usmiljenje vesoljno in da sega do slehernega posameznika; pa tudi po tem, da so ti ljudje po rojstvu enaki onim v Cerkvi, katerih je za nameček še malo v primerjavi z njimi, in da niso sami prav nič krivi, da ne poznajo Gospoda. Vsak, kdor količkaj razumno razmišlja, bo prej ali slej uvidel, da noben človek ni rojen za pekel, kajti Gospod je ljubezen sama, in njegova ljubezen si želi zveličanja za vse. Poskrbel je torej za to, da vsakdo lahko veruje, s tem pa tudi za to, da vsakdo lahko spozna Boga in notranje življenje; zakaj kdor živi po svojem verskem prepričanju, živi notranje življenje, saj se tedaj zazira v Božje, in dokler se zazira v Božje, ne gleda v svet, ampak se od njega ločuje, se pravi od posvetnega življenja, ki pa je zunanje življenje.

319. Da so zveličani tako kristjani kakor pogani, lahko uvidi vsak, ki ve, kaj dela nebesa v človeku; zakaj nebesa so v človeku, in tisti, ki imajo nebesa v sebi, v nebesa tudi pridejo. Nebesa v človeku pa izvirajo iz priznavanja Božjega in pripravljenosti, da se od njega pustimo voditi. Prva in poglobljena zahteva vsakega verstva je priznavanje Božjega. Verstvo, ki ne priznava Božjega, ni vera. Predpisi vsakega verstva predpisujejo bogoslužje, se pravi takšen način čaščenja Božjega, ki naj bi le-temu ustrezal; in ko ga človek sprejme, se pravi, ko ga sprejme s hotenjem in ljubeznijo, se izroči Gospodovemu vodstvu. Vsakdo ve, da tudi pogani, ne le kristjani, živijo npravno, mnogi celo bolj kot kristjani. Npravno pa človek lahko živi bodisi zavoljo Božjega ali pa zavoljo ljudi; in npravno življenje, ki ga živi zavoljo Božjega, je duhovno življenje. Na zunaj sta si oba načina podobna, na znotraj pa sta si

popolnoma nasprotna; prvi človeka odrešuje, drugi ne. Kajti tisti, ki živi npravno zavoljo Božjega, je pod vodstvom Božjega, oni pa, ki živi npravno zavoljo ljudi, vodi sam sebe. To lahko ponazorim s primerom. Tisti, ki noče delati hudega svojemu bližnjemu zato, ker je to v nasprotju z njegovo vero, se pravi z Božjim, se zla brani iz duhovnih nagibov; oni pa, ki noče delati hudega bližnjemu samo zato, ker se boji, da bi bil ob ugled, čast ali dobiček, se pravi zavoljo sebe in sveta, se zla brani iz naravnih nagibov in je prepuščen svojemu vodstvu. Življenje prvega je duhovno, življenje slednega pa naravno. Človek, čigar npravno življenje je duhovnega izvora, ima nebesa v sebi, kar pa ne velja za tistega, čigar npravno življenje je naravnega izvora. Razlog za to pa je v dejstvu, da nebesa pritekajo v človeka od zgoraj in mu odpirajo notranjost, skozi notranjost pa tečejo tudi v njegovo zunanost, medtem ko svet vanj priteka od spodaj in mu odpira zunanost, ne pa tudi notranjost. Zakaj iz naravnega sveta v duhovno ne more pritekati nič, ampak lahko priteka samo iz duhovnega sveta v naravno. Če torej človek hkrati ne sprejema nebes, njegova notranjost ostaja zaprta. Iz tega je mogoče sklepati, kdo so tisti, ki sprejemajo nebesa vase, in kdo tisti, ki jih ne sprejemajo. Nebesa pa, kot že rečeno, niso pri vsakomer enaka. Razlikujejo se namreč glede na to, koliko je kdo privržen dobremu in potemtakem resničnemu. Tisti, ki so privrženi dobremu zavoljo Božjega, ljubijo božjo resnico, saj dobro in resnica ljubita drug drugega in se želita združiti. Zato torej pogani, čeravno v svetu ne prejemajo višjih resnic, v onstranstvu te resnice prejmejo zaradi svoje ljubezni.

320. Neki duh izmed poganov, ki je, dokler je bil na svetu, živel v sočutni ljubezni in skladno s svojo vero, se je, ko je poslušal krščanske duhove, kako se pričkajo zastran tega, v kaj naj se veruje (zakaj duhovi se pričkajo med seboj precej temeljiteje in ostreje kot ljudje, še posebej zastran tega, kaj je dobro in resnično), močno začudil, in dejal jim je, da so mu njihovi prepiri malo mar, saj se sučejo okrog lažnih navideznosti. Nato jih je poučil, rekoč: "Če sem dober, že po dobrem samem vem, kaj je resnično; in česar še ne vem, tisto lahko sprejmem."

321. Bil sem poučen, tako in drugače, da so pogani, ki so na zemlji živeli pravično in v pokorščini, v ponižnosti in ljubezni do bližnjega ter v skladu s svojo vero, in so bili tako deležni nekaj zavesti, na onem svetu sprejeti in jih tam angeli še posebej skrbno poučijo o dobrih in resnicah vere; in da se, potem ko se poučijo, vedejo skromno, razumno in modro ter radi sprejmejo resnice in jih posvojijo. Niso si bili namreč izmislili vseh mogočih lažnih načel, ki bi nasprotovala verskim resnicam, da bi jih bilo treba omajati, še manj raznih kamnov spotike na poti h Gospodu kakor mnogi kristjani, ki si ga ne znajo predstavljati drugače kakor navadnega človeka. Nasprotno, ko pogani zvedo, da se je Bog učlovečil in se na ta način pokazal svetu, to resnico nemudoma sprejmejo in začnejo častiti Gospoda, rekoč, da se je Bog razodel ljudem zato, ker je Bog nebes in zemlje in ker je človeštvo njegovo. Božja resnica je, da brez Gospoda ni zveličanja; a to je treba razumeti takole: ni zveličanja, če ni od Gospoda. V veselju je veliko svetov in vsi so polni prebivalcev, od katerih le malokateri vedo, da se je Gospod na našem svetu učlovečil. Ker pa častijo Božje v človeški podobi, jih Gospod sprejme in jih vodi. O tem sem nekaj več povedal v krajšem spisu O ZEMLJAH V VESOLJU.

322. Tudi med pogani so, tako kot med kristjani, modri in preprosti. Da bi jih lahko bolje spoznal, mi je bilo dovoljeno govoriti tako z enimi kot drugimi, včasih po cele ure in dneve. Vendar pa zdaj ni več takšnih modrecev, kakršni so živeli v davnih časih, še posebej v prvotni Cerkvi, ki je obsegala velik del azijskega sveta in iz katere se je vera razširila med

mnoge narode. Da bi jih bolje spoznal, mi je bilo torej dovoljeno pokramljati z nekaterimi izmed teh modrecev. Med drugim tudi z nekom, ki je bil njega dni eden izmed najmodrejših in potemtakem dobro znan v učenih krogih. Z njim sem se torej pomenkoval o tem in onem, in z vso upravičenostjo sem domneval, da je to Cicero. Ker vem, da je bil moder mož, sem z njim govoril o modrosti, razumnosti, redu in Besedi, naposled pa še o Gospodu. O modrosti je dejal, da je samo ena, namreč modrost življenja, in da je ne more določati nič drugega; o razumnosti, da izhaja iz modrosti; o redu, da je od vsevišnjega Boga in da živeti v tem redu pomeni biti moder in razumen. Kar pa Besedo zadeva: ko sem mu prebral nekaj iz prerokov, se je nadvse vzradostil, še posebej ob tem, da imata sleherno ime in slehema beseda svoj notranji pomen; in kar ni se mogel načuditi, da se današnjim učenjakom ne zdi vredno poglobljati se vanj. Jasno sem videl, da se je notranjost njegovega duha oziroma mišljenja odprla. Rekel je, globoko ganjen, da se ji bolj ne more približati, saj v njej vidi nekaj svetega, kar presega njegove zmogljivosti. Nazadnje sem spregovoril še o Gospodu, rekoč, da je bil sicer človek, vendar spočet od Boga, in da je odložil materinje človeško in si nadel božje človeško, in da je on ta, ki vlada veselju. Na to je odvrnil, da ve marsikaj o Gospodu in da po tem, kako on vidi stvari, človeštvo ne bi moglo biti zveličano na drugačen način. Med pogovorom je nekaj zakrknjenih kristjanov navrglo nekaj neumestnih pripomb, vendar se ni zmenil zanje; pripomnil je samo, da to ni nič čudnega, saj so se, ko so živeli v telesu, navzeli blodnih predstav o teh zadevah, in dokler se jih ne bodo znebili, ne bodo mogli sprejeti resnice, kakor jo lahko nevedni.

323. Dano mi je bilo, da sem govoril tudi z drugimi, ki so živeli v davnih časih in ki so tedaj spadali med modrejše. Sprva so se pred menoj pokazali v daljavi in so lahko od tam videli notranjost mojih misli, se pravi njihovo raznotero polnost. Iz ene same misli so lahko razbrali cel niz misli in jih izpolnili z lepotami modrosti, združenimi s čudovitimi predstavami. Po tem sem videl, da spadajo med modrejše, in rečeno mi je bilo, da so pripadali davnim ljudstvom. Ko so se mi torej približali, sem jim prebral nekaj iz Besede, in neznansko so se razveselili. Videl sem, v čem je bistvo njihovega veselja in uživanja: v tem, da vse besede, ki so jih slišali iz Besede, predstavljajo in označujejo nebeške in duhovne stvari. Rekli so, da je bilo v tistih dneh, ko so oni živeli na svetu, takšno tudi njihovo mišljenje, pa tudi govorjenje in pisanje, in da so se na ta način mojstrili v modrosti.

324. Današnji pogani sicer niso tako modri, vendar so večinoma preprostega srca. Zato pa tisti, ki so na tem svetu živeli v ljubezni do bližnjega, modrost prejmejo na onem, kar bi lahko podkrepili z enim ali dvema primeroma. Ko sem bral sedemnajsto in osemnajsto poglavje iz *Sodnikov* (o Mihi in o tem, kako so Danovi sinovi odnesli njegovo rezano podobo, naramnik in duhovnika), je bil navzoč neki poganski duh, ki je, dokler je živel v telesu, častil rezano podobo. Pazljivo je poslušal pripoved o tem, kaj so storili Mihi, pa o tem, kako se je ta razžalostil, ko so mu Danovi sinovi odnesli rezano podobo, da se je užalostil tudi sam, in sicer tako hudo, da je v svojem globokem ganotju komajda še vedel zase. Opazil pa nisem le njegove žalosti, temveč tudi nedolžnost, ki je prevevala vsa njegova občutja. Krščanski duhovi, ki so bili zraven, so ga gledali in se čudili, kakoje mogoče, da lahko častilca rezane podobe prevzame tako nedolžno občutje in tolikšno usmiljenje. Potem je z njim govorilo nekaj dobrih duhov in mu reklo, da se rezanih podob ne sme častiti in da lahko, ker je človek, to razume; da bi morala marveč njegova misel segati onkraj te podobe k Bogu stvarniku in vladarju vseh nebes in vse zemlje, in doumeti, da je Bog Gospod. Ko so mu to govorili, sem smel opazovati notranjo naravo njegovega oboževanja, ki je bila dostopna moji zaznavi; in reči moram, da je bila precej bolj sveta kakor pri kristjanih. Po vsem tem torej lahko vidimo,

da pogani dandanašnji celo lažje pridejo v nebesa kot kristjani. O tem govorijo tudi tele Lukove besede: Prišli pa bodo od vzhoda in zahoda, od severa in juga in bodo sedli za mizo v božjem kraljestvu. In glej, so zadnji, ki bodo prvi, in prvi, ki bodo zadnji. Lk 13, 29,30 Zakaj oni duh se je lahko v stanju, v kakršnem je bil, ves prežet z vero in se je oklenil z iskrenim srcem. V njem je bila namreč usmiljena ljubezen in v njegovi nevednosti je bila nedolžnost. Ko pa je v človeku navzoče to dvoje, človek vse, kar pripada veri, sprejme kar sam od sebe in radostno. Tisti duh pa je bil potem sprejet med angele.

325. Nekega jutra sem od daleč zaslišal nekakšen kor. Po predstavitvah, ki sem jih dobil o njem, mi je bilo dano zvedeti, da ga sestavljajo Kitajci, saj sem videl sliko nekakšne dolgodlake kože, potem proseno pogačo in ebenovinasto žlico, pa tudi predstavo o plavajočem mestu. Zaželeli so si priti v mojo bližino, in ko so se mi pridružili, so rekli, da bi bili radi sami z menoj, saj bi mi radi razkrili svoje misli. Vendar jim je bilo rečeno, da pač niso sami in da so nekateri nejevoljni, ker bi bili radi sami, čeravno so gostje. Ko so tudi sami opazili to nejevoljo, so začeli ugibati, ali se niso nemara pregrešili zoper bližnjega in ali niso zase zahtevali česa, kar pripada drugim. Ker se v onem življenju vse misli posredujejo vsem, sem lahko opazil vznemirjenost njihovih duhov. Izvirala pa je ta vznemirjenost iz pomisli, da so nemara prizadeli tiste, ki so bili nejevoljni, in iz sramu, ki jih je obšel na ta račun, in še iz drugih vrljih občutij; in več kot očitno je torej bilo, da so obdarjeni s sočutno ljubeznijo. Kmalu zatem sem govoril z njimi, nazadnje tudi o Gospodu. Ko sem ga imenoval "Kristus", sem pri njih zasledil rahel odpor; a razlog za to je bil brž pojasnjen: izviral je namreč iz sveta, saj so jih tamkaj učili, da kristjani živijo malovrednejše življenje kakor oni in da ne poznajo sočutne ljubezni. Ko pa sem ga imenoval preprosto "Gospod", se jim je notranjost pri priči zganila. Pozneje so jih angeli poučili, da krščanski nauk bolj kot katerikoli drug na svetu predpisuje ljubezen in sočutje, vendar da le redki živijo po njem. Precej je poganov, ki so, dokler so živeli na svetu, tako iz pripovedovanja kakor iz lastnih izkušenj, zvedeli, da kristjani živijo ničvredno in da so nagnjeni k prešuštvu, sovraštvu, prepiru, pijančevanju in še vsemu podobnemu, kar pa se njim od srca gnusi, saj je v nasprotju z njihovo vero. Ti v onem življenju bolj plaho sprejemajo "resnice "vere" kot drugi; vendar jih angeli poučijo," da krščanski nauk, kakor tudi vera sama, zapoveduje povsem drugačno življenje, le da kristjani živijo manj v skladu s tem naukom kakor pogani. Ko to zvedo, sprejmejo resnice vere in obožujejo Gospoda, le da ne tako hitro kot drugi.

326. Vsem poganom, ki so častili tega ali onega boga pod njegovo podobo ali kipom ali kakršnokoli rezano podobo pač, je nekaj skupno, namreč, da jih, potem ko pridejo v onstranstvo, pripeljejo pred nekatere duhove, ki nadomeščajo njihove bogove in malike, in sicer zato, da bi se znebili svojih blodnih predstav. Ko so nekaj dni pri njih, jih te predstave zapustijo. Tudi tisti, ki so za življenja na zemlji častili ljudi, pridejo pred ljudi, ki so jih častili, ali pa h katerim drugim, ki jih nadomeščajo - veliko Judov denimo pred Abrahamom, Jakobom, Mojzeso in Davidom - toda ko uvidijo, da so vsi ti ljudje kakor drugi in da jim ne morejo prav nič pomagati, jih postane sram in odidejo na svoja mesta, ki so si jih prislužili s svojim življenjem. Med pogani so v nebesih nadvse priljubljeni Afričani, saj nebeška dobra in resnice sprejmejo lažje in hitreje kot drugi. Ti si še posebej želijo, da bi jih imenovali poslušne, ne pa verne. Pravijo namreč, da se lahko le za kristjane, ki imajo svoj verski nauk, reče, da so verni, nikakor pa ne zanje, razen če ne sprejmejo tega nauka oziroma, kakor pravijo, če nimajo zmožnosti za to, da ga sprejmejo.

327. Govoril sem tudi z nekaterimi iz prvotne Cerkve. Toje tista Cerkev, ki je delovala po vesoljnem potopu in se je razprostirala čez mnoga kraljestva, namreč čez Asirijo, Mezopotamijo, Sirijo, Etipijo, Arabijo, Libijo, Egipt, Filistejo pa vse do Tira in Sidona ter čez kanaansko deželo na obeh bregovih Jordana. Pripadniki te Cerkve so vedeli, da ima priti Gospod, vera jih je vse prežemala, in vendar so se polagoma oddaljili od nje in postali malikovalci. Ti duhovi so bili spredaj na levi, na nekem temačnem kraju in v dokaj bednem stanju. Njihova govorica je bila enolična kakor zven ene same piščali in skorajda brez primesi razumnosti. Povedali so, da so tam že precej stoletij in da jih včasih vzamejo ven, da služijo drugim za nižja opravila. O pogledu nanje sem pomislil na premnoge kristjane - ki so, čeravno tega ne kažejo na zunaj, ravno taki malikovalci, saj malikujejo sebe in svet in v srcu zanikujejo Gospoda - in na to, kakšna usoda jih čaka na onem svetu.

328. Da je Cerkev Gospodova razširjena po vsej zemeljski krogli in da je potemtakem vesoljna; da so v njej vsi, ki živijo v sočutni ljubezni in skladno s svojo vero; in da je Cerkev, v kateri je oznanjena Beseda, po tej pa tudi Gospod, do tistih, ki so zunaj nje, v takšnem razmerju, kot sta pri človeku srce in pljuča do vseh njegovih udov in organov, ki od njiju dobivajo življenje, in sicer na različne načine, pač glede na njihovo obliko, položaj in povezavo, lahko preberemo zgoraj (št. 308).

O OTROCIH V NEBESIH

329. Nekateri mislijo, da v nebesa pridejo samo otroci, ki so se rodili znotraj Cerkve, tisti, ki se rodijo zunaj nje, pa ne. To pa zato, pravijo, ker so otroci iz Cerkve krščeni, s krstom pa so posvečeni v cerkveno vero. Takšni pač ne vedo, da nihče nebes ali vere ne prejme s krstom; zakaj krst je samo znamenje in človeka spominja na to, da se bo človek prerodil in da je tistim iz Cerkve prerajanje omogočeno zaradi Besede, ki jo imajo in v kateri so zapisane božje resnice, ki to prerajanje omogočajo, in ker poznajo Gospoda, ki preraja. Naj torej ti ljudje vedo, da slehernega otroka, bodisi da je rojen v Cerkvi ali zunaj nje, bodisi da je od pobožnih ali brezbožnih staršev, po smrti sprejme Gospod in je v nebesih deležen vzgoje, poučen v skladu z božjim redom in prežet z občutji dobrega in po njih s spoznanjem, kaj je resnično. Potem, ko se spopolni v razumnosti in modrosti, se pridruži angelom v nebesih in postane eden izmed njih. Vsak, kdor misli razumno, je lahko prepričan, da se nihče ni rodil za pekel, temveč smo vsi rojeni za nebesa, in če že pride človek v pekel, si je sam za to kriv; otroci pa še nimajo svoje krivde.

330. Otroci, ko umrejo, so tudi v onstranstvu otroci, z enako otroško dušo, z enako nedolžnostjo in nevednostjo in z enako nežnostjo v vsem. Njihove zmožnosti, da postanejo angeli, so šele v zasnovah, saj otroci niso angeli, ampak to šele postanejo. Zakaj vsakdo zapusti ta svet v takšnem stanju, v kakršnem je živel, se pravi otrok v stanju otroka, fant v stanju fanta, mladenič, mož in starec, vsak v svojem stanju. Toda potem se pri vsakomer stanje spremeni. Stanje otrok stanja drugih presega, saj so otroci v nedolžnosti in se zlo še ni vkoreninilo v njihovo življenje; in nedolžnost je takšna po naravi, da se vanjo zaseje vse, kar je nebeškega, saj je sprejemališče resnice vere in dobrega ljubezni.

331. Stanje otrok na onem svetu močno presega njihovo stanje na svetu, saj niso odeti v zemeljsko telo, temveč v telo, ki je podobno angelskemu. Zemeljsko telo je namreč iz grobe snovi in svoje prve občutke in vtise ne sprejme iz notranjega oziroma duhovnega sveta, temveč iz zunanjega oziroma naravnega. Zato je treba otroke na tem svetu učiti hoje, kretenj in govora; še celo njihovi čuti, kot so sluh in vid, se razvijejo šele z rabo. Drugače je z otroki v onstranstvu. Ker so duhovi, se odzovejo nemudoma, v skladu s svojo notranjostjo, in shodijo, ne da bi vadili, in spregovorijo, ne da bi jih učili, čeravno sprva izražajo le splošna občutja, ki še niso razčlenjena v misli; a tudi to zmožnost hitro razvijejo, saj je njihova zunanost istorodna z njihovo notranjostjo. Govorica angelov (kot je pisalo že v razdelkih št. 234-245) se torej poraja iz občutij, ki se preoblikujejo v misli, tako da se povsem sklada z mislimi, ki izhajajo iz občutij.

332. Kakor hitro se otroci znova obudijo v življenje, kar se zgodi nemudoma po smrti, so popeljeni v nebesa in zaupani v varstvo ženskim angelom, ki so, dokler so kot ženske živele v telesih, nežno ljubile otroke, obenem pa tudi Gospoda. Ker so namreč za časa svojega življenja na zemlji z nežno materinsko ljubeznijo ljubile vse otroke, tudi te sprejmejo kakor svoje; otroci, katerim je to nagnjenje prirojeno, pa jih vzljubijo kakor lastne matere. Vsaka lahko sprejme toliko otrok, kolikor si jih v svojem duhovnem materinskem občutju želi. Ta nebesa se odpirajo spredaj pred čelom, prav na črti oziroma polmeru, v katerem angeli zro v Gospoda. Tam pa so zato, ker so vsi otroci pod neposrednim Gospodovim nadzorstvom; in nebesa nedolžnosti, se pravi tretja nebesa, se vlivajo vanje.

333. Otroci imajo različne čudi, nekateri takšne kot duhovni, drugi takšne kot nebesni angeli. Prve je videti v nebesih na levi, druge pa v nebesih na desni strani. Vsi otroci v Velečloveku, se pravi v nebesih, so v območju oči: tisti z duhovno čudjo v območju levega, tisti z nebesno čudjo pa v območju desnega očesa. To pa je zato, ker se angelom, ki so v duhovnem kraljestvu, Gospod kaže pred levim očesom, angelom, ki so v nebesnem kraljestvu, pa pred desnim očesom (glej št. 118). Po dejstvu, da so otroci v Velečloveku oziroma v nebesih v območju oči, torej vidimo, da so pod neposrednim nadzorom in pogledom Gospodovim.

334. Naj na kratko povem še, kako se otroci v nebesih poučujejo. Od svojih pestunjev se naučijo govoriti. Njihova prva govornica ni še nič drugega kakor zvok občutja; ta postaja razločnejši, ko začnejo vanj prenikati misli; kajti angelska govornica sestoji prav iz misli, ki izvirajo iz občutij (kot si lahko preberete že v razdelkih št. 234-245). V njihova občutja, ki vsa povrsti izhajajo iz nedolžnosti, se začne najprej mešati vse tisto, kar se kaže njihovim očem in jim zbuja radost; in ker je vse to duhovnega izvora, hkrati s tem priteka vanje tudi vse, kar je nebeško; to nebeško pa jim odpira notranjost in jih iz dneva v dan spopolnjuje. Ko dopolnijo to svoje prvo obdobje, se preselijo v neka druga nebesa, kjer jih vzamejo mojstri v uk; in tako naprej.

335. Otroke poučujejo večinoma s predstavitvami, ki so primerne njihovim zmožnostim. Te predstavitve so neverjetno lepe in hkrati polne notranje modrosti. Na ta način vanje polagoma prenika razumnost, ki svoje bistvo črpa iz dobrega. Tule mi je dovoljeno opisati dve takšni predstavitvi, ki sem jih smel videti in po katerih lahko sklepamo tudi, kakšne so druge. Najprej so angeli predstavili Gospoda, kako vstaja iz groba, in sicer tako, da je bilo videti, kako sta pri njem združeni človeško z božjim. To so prikazali z modrostjo, s kakršno se ne

more meriti človeška modrost, obenem pa na nedolžen, otroški način. Predstavili so tudi pojem groba in z njim pojem Gospoda, vendar je bilo to dvoje tako odmaknjeno drug od drugega, da je bilo Gospoda komaj mogoče opaziti, zgolj od daleč, tako da ni bilo čutiti pridiha minljivega, ki se sicer drži pojma groba. Nato so v grob previdno spustili nekaj zračnega, nekaj redki pari podobnega, s čimer so s primerno zadržanostjo označili duhovno življenje v krstu. Potem so angeli predstavili Gospoda, kako se spušča k tistim v sponah in kako se potem z njimi vzpenja v nebesa, in vse to neverjetno preudamo in pobožno. Da bi se prilagodili otroškemu umu, so spustili nad prizorišče drobne, skoraj nevidne in nadvse mehke in rahle niti, s katerimi so Gospodu olajšali vzpon, pri tem pa so ves čas s sveto skrbnostjo pazili, da bi se v njihovo predstavo ne vtihotapilo kaj, kar ne bi vsebovalo zgolj duhovnega nebesnega. Prikazali so jim še druge predstave, in vse so bile tako lepo prilagojene dojemanju otrok, da so bili ti kakor v igri popeljani k spoznanjem resnice in občutju dobrega.

336. Pokazalo se je tudi, kako nežno je njihovo razumevanje. Ko sem namreč molil Gospodovo molitev, so s svojim razumevanjem vplivali na moje misli, in njihov vpliv sem zaznal kot eno samo nežno in mehko občutje; obenem pa sem videl, da je bilo njihovo razumevanje odprto tudi h Gospodu, saj je tisto, kar je pritekalo od njih, pritekalo tako, kakor da bi kratko malo prehajalo skoznje. Vrh tega Gospod vpliva na misli otrok večinoma od znotraj, saj tam ni ničesar, da bi jim tako kot pri odraslih zaprlo mišljenje, nobenih lažnih načel, ki bi zapirala pot razumevanju resnice, in nobenih hudobij življenja, ki bi ovirale sprejem dobrega in potentakem modrosti. Iz vsega tega se torej vidi, da otroci ne postanejo angeli takoj po smrti, marveč to postajajo polagoma, s spoznavanjem dobrega in resničnega, in sicer v sozvočju s celotnim nebeškim redom. Zakaj Gospod pozna tudi najmanjša njihova nagnjenja in jih tako tudi vodi, namreč v skladu z vsakim najmanjšim nagibom njihove čudi, da lahko sprejmejo vase resnice dobrega in dobra resnice.

337. Videl sem tudi, da se jim vsa modrost vceplja na prijeten in očarljiv način, primeren njihovi nadarjenosti. Dovoljeno mi je bilo občudovati otroke in njihovo očarljivo opravo, vence cvetja, ki so jim krasili vratove in nežne ročice in ki so žareli v najlepših nebeških barvah. Nekoč sem jih smel videti tudi v spremstvu pestunj in deklet, v čarobno lepem parku, ki ga niso krasila toliko drevesa, ampak bolj bolj latniki in z lovorjem pokrite stezice, ki so vodile v notranjost, in ko so otroci, lepo opravljeni, kot so bili, vstopili vanj, so cvetice nad vhodom radostno zažarele. Po tem se je dalo videti, kolikšna milina je v njihovih radostih, pa tudi to, kako jih vsakovrstne prijetnosti in veselja vodijo v dobra nedolžnosti in sočutne ljubezni, ki jih Gospod v te prijetnosti in radosti nenehno vliva.

338. Zvedeti mi je bilo tudi dano, in sicer po vsesplošnem občevanju, ki je značilno za onstranstvo, kaj si mislijo otroci o stvareh, ki jih vidijo. Vsaka stvar se jim zdi živa; in tako je v sleherni njihovi misli življenje. In videl sem, da imajo skoraj povsem takšne misli tudi otroci na zemlji, kadar se igrajo, saj tedaj še ne razmišljajo kakor odrasli, ki razlikujejo med živim in neživim.

339. Rečeno je bilo zgoraj, da imajo otroci bodisi duhovno ali pa nebesno čud. Tiste, ki imajo nebesno čud, je prav lahko ločiti od tistih, ki imajo duhovno čud. Prvi namreč mislijo, govorijo in ravnaajo tako nežno, da od njih ne prihaja skoraj nič drugega kot tisto, kar teče iz ljubezni do dobrega h Gospodu in k drugim otrokom. Tisti z duhovno čudjo pa niso tako zelo

nežni; pri njih se vse kaže v nekakšnem nihanju, rahlem valovanju, kakor od prhuta kril. To se vidi tudi po njihovem občasnem nezadovoljstvu in še po čem drugem.

340. Mnogi menijo, da otroci v nebesih ostanejo otroci in so za večno takšni med angeli. Tisti, ki ne vedo, kaj pravzaprav je angel, so se nemara v tem prepričanju utrdil tudi ob cerkvenih slikarijah, na katerih so angeli upodobljeni kakor otročički. Resnica pa je povsem drugačna. Razum in modrost je namreč tisto, kar dela angela, in dokler ju otroci ne dosežejo, še niso angeli, Čeravno so med njimi. Kakor hitro pa postanejo razumni in modri, postanejo tudi angeli. Z zanimanjem sem opazal, da tedaj niso več videti kakor otroci, temveč kakor odrasli, saj so prerasli otroškega duha in zrasli v zrelejšega angelskega. Za to pa poskrbita prav razum in modrost. Razlog, zakaj se otroci, ko se spopolnjujejo v razumnosti in modrosti, zdijo bolj zreli in potemtakem bolj mladeničem in mladim ljudem podobni, je v dejstvu, da sta razum in modrost v bistvu duhovna hrana; in tako tisto, kar hrani njihovega duha, hrani tudi njihovo telo, in sicer po volji korespondence, saj je oblika telesa samo zunanja podoba notranjosti. Vedeti pa je treba, da se otroci v nebesih postarajo samo do zgodnje zrele dobe in v njej potem za vekomaj ostanejo. Da bi se lahko o tem prepričal, sem smel govoriti z nekaterimi, ki so se kot otroci vzgajali v nebesih in so tam odrasli, vrh tega pa sem govoril tudi z nekaterimi, ko so bili še otroci, in znova pozneje, ko so bili že mladeniči. In povedali so mi, kako so napredovali iz enega življenjskega obdobja v drugo.

341. Da je nedolžnost sprejemališče vsega, kar je v nebesih, in je potemtakem nedolžnost pri otrocih rastišče za vsakršna občutja dobrega in resničnega, nam potrjuje tudi tisto, kar je bilo že prej napisano o nedolžnosti angelov v nebesih (št. 276-283), namreč, da je v nedolžnosti tisti, ki je pripravljen prepustiti se Gospodovemu, ne pa svojemu vodstvu. Kolikor je torej človek v nedolžnosti, toliko je ločen od svojega svojstva (*proprium*), in kolikor je kdo ločen od svojega svojstva, toliko je v Gospodovem svojstvu. Gospodovo svojstvo pa je tisto, čemur pravimo njegova pravičnost in zasluga. Nedolžnost pri otrocih pa, kot že rečeno, ni prava nedolžnost, saj je še brez modrosti. Prava nedolžnost je modrost. Kajti kolikor je kdo moder, toliko si želi, da bi ga vodil Gospod, ali, kar je isto, kolikor se kdo pusti voditi Gospodu, toliko je moder. Otroke torej vodi zunanja nedolžnost, v kateri so spočetka in ki se ji pravi nedolžnost otroštva, k notranji nedolžnosti, ki pa je nedolžnost modrosti. Ta nedolžnost je cilj, h kateremu sta usmerjena ves njihov pouk in napredovanje. Ko si torej pridobijo nedolžnost modrosti, se jim pridruži tudi nedolžnost otroštva, ki jim je dotlej služila kot podlaga. Nedolžnost otrok se mi kaže kot nekaj lesenega, skorajda neživega, kar pa oživi, ko se spopolnijo v spoznavi resničnega in v občutju dobrega. Pozneje mi je pravo nedolžnost predstavil prelep otrok, gol in poln življenja; zakaj resnično nedolžni, ki so v notranjih nebesih in potemtakem najbližje Gospodu, se očem drugih angelov vselej kažejo kot otroci, in nekateri med njimi so goli; nedolžnost namreč predstavlja nagota, ki je ne spremlja sram, tako kot prvega moža in ženske v raju ni bilo sram njune nagote (Mz1 2,25); kakor hitro sta si namreč Adam in Eva zapravila nedolžnost, sta se začela sramovati svoje nagote in sta se skrila (Mz1 3,7,10,11). Skratka, čim modrejši so angeli, tem bolj nedolžni so, in čim bolj nedolžni so, tem bolj se zdijo kakor otroci. Zato v Besedi "otročstvo" pomeni nedolžnost (glej št. 278).

342. Z angeli sem se pogovarjal tudi o tem, ali so glede na to, da niso počeli zla kakor odrasli, brezmadežni. Pojasnili so mi, da so ravno tako v zlu in da pravzaprav niso nič drugega kakor zlo, vendar jih Gospod, tako kot angele, odvrča od njega in zadržuje v dobrem, tako da se

jim zdi, kakor da so v lastnem dobrem. Ko torej otroci v nebesih odrasejo, so zato, da bi ne živeli v zmotnem prepričanju, da dobro, v katerem so, izhaja iz njih samih, ne pa iz Gospoda, tu in tam prepuščeni svojemu zlu, ki so ga nasledili, in v njem ostanejo, vse dokler se ne zavedo in ne spoznajo resnice ter se o njej ne prepričajo. Tako je mislil tudi nekdo, ki je umrl v otroštvu in je odrasel v nebesih. Bil je sin nekega kralja. Prepuščen je bil torej življenju zla, v katerem se je rodil, in tedaj je iz razgledišča svojega življenja uvidel, da v njem tli nagnjenje do gospodovanja nad drugimi, da se mu prešuštvo ne zdi nič posebnega in da je to pregreho podedoval po svojih starših. Ko je tako spoznal svoj pravi značaj, je bil spet sprejet med angele, s katerimi je bil prej. V onstranskem življenju nihče ni kaznovan za svoje podedovano zlo, saj to zlo ni njegovo, se pravi ni sam kriv, da je takšen. Trpi samo zaradi svojega zla, to je, samo tedaj, če si je podedovano zlo z grešnim življenjem prisvojil. Ko torej otroci odrasejo, svojemu podedovanemu zlu niso prepuščeni zato, da bi bili zanj kaznovani, temveč zato, da bi spoznali, da so sami po sebi zgolj zlo in da so bili iz pekla, ki mu pripadajo, v nebesa sprejeti samo po Gospodovem usmiljenju, in da so potemtakem v nebesih edinole po Gospodovi milosti, ne pa po svoji zaslugi. Zatorej se ne morejo postavljati pred drugimi, češ, kako dobri so, saj bi bilo to v nasprotju z vzajemno ljubeznijo, pa tudi z resnico in vero.

343. Večkrat je ob meni v koru stala gručica otrok, ki so bili še vedno v svojem otroškem stanju, in slišati jih je bilo kakor nežno, vendar še neubrano množico, to se pravi, da še niso bili kakor eno, tako kot pozneje, ko so dozoreli. Zanimivo je bilo, da si duhovi, ki so bili z menoj, niso mogli kaj, da jih ne bi napeljavali h govorjenju. Vendar sem opazil, in sicer vsakokrat, da so se otroci takšnemu govorjenju upirali. Takšno upomost in odpor, ki ju je spremljala nejevolja, sem kar pogostoma opažal; in kadar se jim je ponudila priložnost, da bi kaj povedali, so rekli samo: "Ne, ni res." Potem sem zvedel, da so otroci tako skušani zato, da bi se navadili upirati se, pa ne le zato, da bi bili odporni proti zlu in lažem, temveč da bi se naučili, naj ne mislijo, govorijo in ravnajo po tuji pameti in se ne prepuščajo vodstvu nikogar drugega kakor edinole Gospoda samega.

344. Iz povedanega se da torej videti, kako poteka vzgoja otrok v nebesih, namreč, da jih vodi z razumevanjem resnice in modrosti dobrega v angelsko življenje, ki pa je ljubezen do Gospoda in bližnjega in s tem tudi nedolžnost. O tem, kako zelo se od takšne vzgoje vse prevečkrat razlikuje vzgoja otrok na zemlji, pa govori naslednji primer. Stal sem na ulici sredi velikega mesta in gledal dečke, kako se pretepajo; okrog njih se je nabrala množica zijal in si jih zadovoljno ogledovala; in slišal sem, da otroke k takšnim pretepom ščuvajo celo njihovi lastni starši. Dobri duhovi in angeli, ki so to videli skozi moje oči, so bili ob tem tako ogorčeni, da sem začutil vso njihovo zgroženost, še posebej nad tem, da otroke k takemu početju nagovarjajo celo starši, in rekli so mi, da starši s tem v otrocih že v najrosnejših letih ubijajo vsakršno ljubezen do bližnjega in nedolžnost, ki jo imajo vsi otroci od Gospoda, in jih tako zastrupljajo s sovraštvom in maščevalnostjo. S takšnim početjem potemtakem lastne otroke izprejo iz nebes, kjer ni drugega kot vzajemna ljubezen. Naj se torej starši, ki svojim otrokom želijo dobro, varujejo tega.

345. Povedal bom še nekaj o tem, kakšna je razlika med tistimi, ki umro kot otroci, in onimi, ki umro kot odrasli. Tisti, ki umro kot odrasli, imajo v sebi podlago, ki so si jo nabrali v pozemeljskem in snovnem svetu, in to podlago odnesejo s seboj. Ta podlaga pa je njihov spomin in njihova telesna naravna privrženost. Ta ostane nespremenjena; potem sicer miruje,

vendar tudi še po smrti služi njihovemu mišljenju kot zunanja sfera, saj misli pritekajo vanjo. Zato je človek po smrti tak, kakršna je ta podlaga in kakršna je korespondenca med tistim, kar je v njej, in človekovo razumsko zmožnostjo. Otroci, ki že zamlada umro in se vzgajajo v nebesih, pa nimajo takšne podlage, ampak duhovno-naravno, saj ne dobivajo ničesar iz snovnega sveta in iz zemeljskega telesa. Zato tudi njihova občutja in misli ne morejo biti tako grobe, saj vse dobivajo naravnost iz nebes. Vrh tega ti otroci sploh ne vedo, da so se rodili na svetu, ampak mislijo, da so se rodili v nebesih. Niti ne vedo za nobeno drugo kakor za duhovno rojstvo, ki se dogodi s spoznavo dobrega in resničnega in z razumevanjem in modrostjo, po katerih je človek človek; in ker vse to prihaja od Gospoda, mislijo, da so tudi sami Gospodovi, in so to tudi radi. Tudi ljudje, ki odrasejo na zemlji, lahko dosežejo tako popolno stanje, v kakršnem so otroci, ki odrasejo v nebesih, vendar le, če se odpovedo telesni in zemeljski ljubezni, se pravi ljubezni do sebe in do sveta, in namesto njiju sprejmejo duhovno ljubezen.

O MODRIH IN PREPROSTIH V NEBESIH

346. Med ljudmi vlada prepričanje, da bodo v nebesih modri uživali več slave in časti kakor preprosti, saj je rečeno v *Danielu*:

Pametni se bodo lesketali kakor sijaj neba, in tisti, ki so mnoge poučili v pravičnosti, so kakor zvezde za vso večnost.

Dan 12,3

Le malo pa jih ve, kdo so pravzaprav ti “pametni” in “tisti, ki so mnoge poučili v pravičnosti”. Na splošno se misli, da so to izobraženi in učeni, zlasti tisti, ki učijo v cerkvi in ki druge prekašajo v poučevanju in pridiganju, še posebej pa tisti med njimi, ki so mnoge spreobmili k veri. Na svetu vsi takšni veljajo za pametne; vendar pa ti niso pametni tudi v nebesih, na katere merijo gornje besede, če njihova pamet ni nebeška pamet. Kakšna je ta, pa bomo videli v nadaljevanju.

347. Nebeška pamet je notranja pamet in izvira iz ljubezni do resnice, ne pa iz želje po posvetni ali nebesni slavi; meri se edinole po resnici, se pravi po tem, kako močno ta resnica učinkuje na notranjost duha in ga razveseljuje. Na tiste, na katere ta resnica deluje in jih razveseljuje, deluje in jih razveseljuje nebeška luč; na tiste, na katere deluje in jih razveseljuje nebeška luč, pa deluje in jih razveseljuje božja resnica, pa tudi Gospod sam, saj je nebeška luč nebeška resnica, nebeška resnica pa sam Gospod v nebesih (glej št. 126-140). Ta luč sveti edinolev notranjost duha, saj je bila edinole notranjost duha oblikovana tako, da jo lahko sprejme; in kadar vanjo posije luč, nanjo deluje in jo razveseljuje; kajti vse, kar priteka iz nebes in se prejema od njih, ima v sebi to, kar zbuja radost in zadovoljstvo. Odtod izvira pristno občutje resnice, ki je občutje resnice zavoljo resnice same. Tisti, ki jih preveva to občutje, ali, kar je isto, ki so v tej ljubezni, imajo nebeško pamet in “se lesketajo kakor sijaj neba”. Lesketajo pa se zato, ker jih božja resnica, kjerkoli v nebesih že je, obseva z lučjo (glej št. 132); “nebo” nebes pa po korespondenci pomeni zmožnost mišljenja, tako pri angelih kakor pri človeku, in ta je v nebeški luči. Tisti, ki ljubijo resnico, bodisi zavoljo posvetne ali nebeške slave, se v nebesih ne morejo “lesketati”, saj nanje deluje in jih razveseljuje luč sveta, ne pa luč nebes; in luč sveta, brez luči nebes, je v nebesih zgolj gluha tema. Zakaj takim vlada lastna slava, takim je lastna slava edini cilj; in kadar je ta slava edini cilj, človek

gleda predvsem nase, resnice, s katerimi se lahko prikoplje do te slave, pa ima samo za dékle, samo za sredstva za dosego cilja. Kajti kdor ljubi božje resnice samo zavoljo svoje slave, v njih ne vidi Gospoda, ampak samo sebe, ter tako obrača pogled svojega razuma in vere od nebes k svetu in od Gospoda k sebi. Takšni so torej v luči sveta, ne pa v luči nebes. Na zunaj in človeškim očem se zdijo ravno tako pametni in učeni kakor tisti, ki so v luči nebes, saj govorijo podobno kot oni; na prvi pogled so včasih videti še celo pametnejši, saj jih vodi ljubezen do sebe in znajo silno spretno hliniti nebeška občutja, toda v svoji notranjosti, ki je vidna očem angelov, so povsem drugačni. Vse to do neke mere pojasnjuje, kdo je mišljen s “pametnimi, ki se bodo lesketali kakor sijaj neba”. Zdaj pa še nekaj besed o tistih, ki “so mnoge poučili o pravičnosti” in ki bodo sijali kakor zvezde.

348. S temi so mišljeni modri, in v nebesih modri pravijo tistim, ki so v dobrem, v dobrem pa so tisti, ki božje resnice nemudoma udejanijo v svojem življenju. Zakaj kakor hitro se božja resnica uresniči v življenju, postane dobro, saj izhaja iz volje in ljubezni, in vse, kar izhaja iz volje in ljubezni, se imenuje dobro; takšnim se torej reče modri, saj je njihova modrost modrost njihovega življenja. Tisti pa, ki božjih resnic ne udejanijo nemudoma v življenju, ampak jih najprej vnesejo v spomin, iz katerega jih potem počasi jemljejo in jih udejanjajo v življenju, veljajo za “pametne”. Kako velikanska je razlika med modrimi in pametnimi v nebesih, si lahko preberete v poglavju, ki obravnava obe nebeški kraljestvi, nebesno in duhovno (št. 20-28), in v poglavju, ki govori o treh nebesih (št. 29-40). Tisti, ki so v Gospodovem nebesnem kraljestvu, se pravi v notranjih ali tretjih nebesih, se imenujejo “pravični”, saj pravičnosti ne pripisujejo sebi, temveč Gospodu. Gospodova pravičnost v nebesih pa je dobro, ki je od Gospoda. Takšni so torej mišljeni s tistimi, ki “so mnoge poučili v pravičnosti”. In na takšne merijo tudi Gospodove besede:

Takrat se bodo pravični zasvetili kakor sonce v kraljestvu svojega Očeta.

Mt 13,43

Takšni se namreč “svetijo kakor sonce” zato, ker so v ljubezni do Gospoda, ki je od Gospoda, in s “soncem” je mišljena prav ta ljubezen (glej št. 116.125). Luč, v kateri se svetijo ti, je plamenečih barv, in takšne so tudi njihove misli, saj sprejemajo dobro ljubezni naravnost od Gospoda, ki je sonce v nebesih.

349. Vsi, ki so na svetu dosegli razumnost in modrost, so sprejeti v nebesa in postanejo angeli, vsak glede na to, kolikšni in kakšni sta njegova razumnost in modrost. Kajti človek obdrži v sebi in odnese onkraj smrti vse, kar si na svetu nabere; in tisto potem v njem še naprej raste in zori, vendar le toliko, kolikor ljubi dobro in resnično in si ju želi; kdor le malo ljubi dobro in resnično in si ju le malo želi, tudi prejme le malo, pa vendar nič manj, kot zmore sprejeti; tisti, ki ju ljubi in si ju želi zelo, pa prejme veliko. Moč te ljubezni in želje so kakor merica, ki se napolni do vrha: kdor ima veliko merico, prejme več, in kdor ima majhno, prejme manj. To pa zato, ker človekova ljubezen, ki ji pripadata tudi privrženost in želja, sprejema vse, kar se sklada z njo. Zato torej človek prejme toliko, kolikor ljubi. Na to merijo Gospodove besede:

Kdor ima, se mu bo dalo... in bo imel obilo..

Mt 13,12; 25,29

Dajajte in se vam bo dalo; dobro, potlačeno, potreseno in zvrhano mero vam bodo nasuli v naročje.

Lk 6, 38

350. V nebesa so sprejeti vsi, ki so ljubili resnico in dobro zavoljo resnice in dobrega; tisti torej, ki so veliko ljubili, se imenujejo modri, oni, ki so ljubili malo, pa preprosti. Modri v nebesih so razsvetljeni z obilno lučjo, preprosti z medlejšo, vsakdo po tem, kako je ljubil dobro in resnično. Kdor ljubi dobro in resnično zavoljo dobrega in resničnega, ta ju tudi hoče in udejanja. Zakaj ljubi tisti, kdor hoče in dela, kdor pa ne ljubi, ta noče in ne dela. Takšni tudi ljubijo Gospoda in so od njega ljubljene, saj dobro in resnica prihajata od njega. In ker dobro in resnica prihajata od Gospoda, je Gospod v dobrem in v resnici; in ker je tako, je tudi v vseh tistih, ki resnico in dobro sprejemajo v svoje življenje, z voljo in dejanji. Kaj pa je človek drugega kakor svoje lastno dobro in resnica? Njegovo dobro namreč izhaja iz njegove volje in njegova resnica iz njegovega razuma, in človek je takšen, kakršna sta njegova volja in razum. Po tem se torej vidi, da Gospod ljubi človeka toliko, kolikor si je voljo oblikoval po dobrem in razum po resnici. Biti ljubljen od Gospoda pa pomeni tudi Gospoda ljubiti, saj je ljubezen vzajemna; kajti tistega, ki je ljubljen, Gospod obdarja z zmožnostjo, da ljubi.

351. Na svetu vlada prepričanje, da tisti, ki veliko vedo, bodisi o cerkvenih in svetopisemskih naukih ali o zadevah znanosti, vidijo globlje in ostreje v resnico kot drugi, to je, da so pametnejši in modrejši; in tudi ti o sebi tako mislijo. Mi pa pogledajmo, ali je res tako in kdaj sta razum in modrost prava, kdaj pa neprava in lažna.

Resnično razumen in moder je tisti, ki vidi in dojema, kaj je resnično in dobro, in potemtakem tudi, kaj je lažno in zlo, ter jasno loči med tem dvojim, in sicer s svojim notranjim uvidom in zaznavo. Vsak človek ima svoje notranje in zunanje sposobnosti: notranje pripadajo notranjemu oziroma duhovnemu človeku, zunanje pa zunanjemu oziroma naravnemu človeku. Človek vidi in dojema glede na to, kako je oblikovana njegova notranjost in kako je ta spojena z njegovo zunanostjo. Njegova notranjost se lahko oblikuje edinole v nebesih, njegova zunanost pa v svetu. Ko se v nebesih njegova notranjost oblikuje, se tisto, kar je v njej, preliva v njegovo zunanost, ki pa je od sveta, in jo tako preoblikuje, da se z njo ujema, se pravi, da skladno deluje z njegovo notranjostjo; in ko se to zgodi, človek vidi in zaznava skozi notranje. Človekova notranjost se lahko oblikuje samo na en način, namreč tako, da se človek zazira v Božje in v nebesa, saj se, kot sem že povedal, oblikuje v nebesih. Človek pa se zazira v Božje, kadar vanj veruje in kadar veruje, da iz njega izvirata vsakršna resnica in vsakršno dobro, in potemtakem tudi ves razum in vsa modrost. V Božje pa človek veruje, kadar se je pripravljen zaupati njegovemu vodstvu. Tako, in samo tako, se odpre človekova notranjost. Kdor tako veruje in živi skladno s takšno vero, ima zmožnost in sposobnost razumevanja in lahko postane moder; toda da bi postal razumen in moder, se mora v marsičem poučiti, tako v zadevah nebes kakor v zadevah sveta: v zadevah nebes iz Besede in cerkvenih naukov, v zadevah sveta iz znanstvenih naukov. Kolikor se človek nauči in se po tem v življenju ravna, toliko je razumen in moder, zakaj prav do te mere se spopolnita notranji uvid, ki pripada njegovemu razumu, in notranje občutje, ki pripada njegovi volji. Preprosti v tem pogledu so tisti, katerih notranjost se je odprla, vendar je niso oplemenitile duhovne, нравstvene, državljanske in naravne resnice. Takšni resnice sicer dojamejo, ko jih slišijo, vendar jih ne vidijo v sebi. Modri v tem pogledu pa so tisti, katerih notranjost je odprta in oplemenitena hkrati. Takšni resnice vidijo notranje v sebi in jih hkrati dojemajo. Iz povedanega je torej jasno, kakšna sta pravi razum in prava modrost.

352. Neprava razum in modrost tega, kaj je resnično in dobro, ne vidita in ne dojemata notranje, in potemtakem tudi tega ne, kaj je lažno in kaj zlo, temveč samo verjameta, da je

resnično in dobro oziroma lažno in zlo tisto, za kar drugi pravijo, da je takšno, in potem temu pritrjujeta. Ker takšni ljudje resnico vidijo skozi oči nekoga drugega, ne pa sami v sebi, so hitro pripravljeni razglasiti laž za resnico in se potem toliko časa utrjujejo v tem prepričanju, da se jim naposled laž dejansko zazdi resnica. Kajti tisto, o čemer smo prepričani, si navzame videz resnice; in ni stvari na svetu, o kateri se ne bi mogli prepričati. Pri takšnih se notranjost odpre samo od spodaj, zunanost pa toliko, kolikor so se utrdili v prepričanju. Zato luč, v kateri vidijo, ni luč nebes, temveč luč sveta, ki se ji pravi tudi naravna luč (*lumen*); in v tej luči utegnejo laži sijati enako kot resnice; in če se o njih do kraja prepričamo, se nam zazde celo bleščeče - vendar nikoli v nebeški luči. Izmed teh so tisti, ki so se najbolj utrdili v lažnem prepričanju, najmanj razumni in modri, najbolj razumni in modri pa tisti, ki so se utrdili najmanj. Zdaj torej vidimo, kakšna sta nepravi razum in neprava modrost. Med te ljudi ne spadajo tisti, ki so kot otroci menili, da je tisto, kar slišijo od svojih učiteljev, resnica, pozneje, v zrelejši dobi, ko so začeli misliti s svojo glavo, pa so se temu prepričanju odpovedali, saj so zahrepeneli po resnici in so jo v tem hrepenenju začeli iskati, in jih je ta, ko so jo našli, notranje pretresla. Ker takšni iščejo resnico zavoljo resnice same, jo najprej ugledajo in se ji šele nato pustijo prepričati. To lahko ponazorim z naslednjim primerom. Med duhovi se je o priliki razživela razprava o tem, zakaj se živali rodijo z vso vednostjo, ki pritiče njihovi naravi, človek pa ne; in kot razlog so med drugim navedli tudi to, da živali živijo v skladu z redom svojega življenja, človek pa ne, zaradi česar ga je treba v ta sklad pripeljati s spoznanji in znanstvenimi dejstvi. Če pa bi se človek rodil v skladu z redom svojega življenja in bi torej ljubil Boga bolj kot vse, svojega bližnjega pa tako kot sebe, bi se rodil z razumom in modrostjo in bi njegova spoznava prehajala naravnost v vero o resničnem. Dobri duhovi so to nemudoma uvideli in pripoznali za resnično, in sicer že po sami luči resnice, medtem ko duhovi, ki so se utrdili zgolj v veri, ljubezen in sočutje pa pustili ob strani, tega niso mogli razumeti, saj jim je luč laži, v kateri so se utrdili, zastrla luč resnice.

353. Lažna razum in modrost sta vsaka razum in modrost, ki ne priznavata Božjega; zakaj vsi tisti, ki ne priznavajo Božjega, ampak namesto Božjega rajši naravo, mislijo iz telesno-čutnega in so zgolj čutni, pa najsi jih v svetu zavoljo njihove izobrazbe in učenosti še tako visoko cenijo. Njihova učenost namreč ne presega tega, kar se kaže njihovim očem; vse to si namreč zapišejo v spomin in potem pojmujejo skoraj tako, kakor da bi šlo za snovne predmete, nič pa si s tem znanjem ne pomagajo pri razvijanju razuma, kakor počno zares razumni ljudje. Ko rečemo znanost, mislimo na razne vrste eksperimentalne učenosti, kot so fizika, astronomija, kemija, mehanika, geometrija, anatomija, psihologija, filozofija, zgodovino-pisje kraljestev in besedne umetnosti, kritika in jeziki. Cerkevni dostojanstveniki, "ki zanikujejo Božje", v mislih ne presegajo čutnega v zunanem človeku in na Besedo gledajo enako, kot drugi gledajo na znanstvene predmete, ter jih nimajo za zadeve mišljenja ali neposrednega uvida razsvetljenega razumnega duha, saj je njihova notranjost zaprta, z njo vred pa tudi tisti del zunanosti, ki je notranjosti najbližja. Zaprta pa je zato, ker so se odvmili od nebes in so izkrivili tiste zmožnosti v sebi, s katerimi bi lahko gledali proti nebesom, in ki so, kot sem že povedal, notranjost človekovega duha. Zato tudi ne morejo ugledati, kar je resnično in dobro, saj je to dvojje zanje v gosti temi, lažno in zlo pa v svetli luči. In vendar lahko tudi čutni ljudje razmišljajo, nekateri celo bolj prebrisano in ostroumno kot kdorkoli drug vendar razmišljajo na podlagi laži, ki jim jih posredujejo čuti in ki jih nato potrdijo s svojim znanjem. In ker lahko tako ostroumno razmišljajo, so tudi sami prepričani, da so modrejši od drugih. Ogenj, ki razgreva njihova razmišljanja v strast, pa je ljubezen do samega sebe in do sveta. Takšni so torej tisti, katerih razum in modrost sta lažna in na katere letijo Gospodove besede v *Mateju*:

...ker gledajo, pa ne vidijo; poslušajo, pa ne slišijo in ne razumejo.

Mt 13, 13

In tudi tele:

...da si to prikriješ modrim in bistrim, razodel pa malim.

Mt 11, 25

354. Dano mi je bilo govoriti s prenekaterim izmed učenih, potem ko je zapustil svet, s takimi, ki so jih v književnih krogih spričo njihovega pisanja slavili in jih kovali v nebo, pa tudi s takimi, ki so jih slavili precej manj, četudi so bili obdarjeni z globoko modrostjo. Tisti, ki so v srcu zanikali Božje, ne glede na to, katerega poklica so bili, so se tako zelo poneumili, da nazadnje še celo nekaterih preprostih državljskih resnic niso več razumeli, kaj šele duhovnih. Občutil pa tudi videl sem, da je notranjost njihovega duha tako tesno zaprta, da se je zdela črna (zakaj v duhovnem svetu takšne reči postanejo vidne) in da zato niso mogli trpeti nebeške luči in niso pripuščali k sebi nobenega nebeškega vpliva. Ta črnina, v kateri se je kazala njihova notranjost, je bila močnejša in obsežnejša pri tistih, ki so svoje prepričanje zoper Božje utrdili z znanstvenimi dejstvi, katera so sprejeli. Takšni v onstranstvu vsako laž sprejmejo z največjim veseljem in jo vpijejo, kakor goba vpije vodo, vsako resnico pa odbijajo, kakor prožna kostnina odbija vse, kar pade nanjo. In res, kot sem slišal, notranjost tistih, ki so se utrdili v prepričanju zoper Božje in se namesto zanj izrekli za naravo, postane koščena in je njihova glava vse tja dol do nosu videti otrdela kakor ebenovina, kar je znamenje, da sploh ne zaznavajo več. Takšni so potopljeni v blatne močvare in tam jih mučijo prividi, v katere se spreminjajo njihove zablode. Njihov peklenški ogenj je pohlep po slavi in časteh, ki jih sili, da se lotevajo drug drugega in v peklenški vnemi mučijo tiste okoli sebe, ki jih nočejo po božje častiti; in to počno izmenoma drug drugemu. V to se torej sprevrča vsa tista svetna učenost, ki ni pripoznala Božjega in s tem vase sprejela nebeške luči.

355. Da se takšnim ljudem v duhovnem svetu, potem ko umro in pridejo vanj, res tako godi, lahko sklepamo že samo po dejstvu, da po smrti vse, kar je spravljeno v naravnem spominu in se neposredno navezuje na predmete telesnih čutov (kar drži za učenosti, o kakršnih piše zgoraj), obmiruje, mišljenju in govoru pa tedaj služijo samo tista razumska načela, ki izhajajo iz tega spomina. Zakaj človek s seboj odnese ves svoj naravni spomin, le da tedaj nima pregleda nad njegovo vsebino in da mu ta ne prihaja v misli tako, kot mu je takrat, ko je še živel na svetu. Ničesar ne more vzeti iz tega spomina in osvetliti z duhovno lučjo, saj njegova vsebina ni predmet te luči. Razumska in miselna spoznanja, do katerih se je dokopal, dokler je živel v telesu, pa so v popolnem skladju z lučjo duhovnega sveta. Človekov duh je torej, potem ko se osvobodi telesa, natanko tako razumen, kot je, spoznavajoč znanstvene resnice, postal razumen na svetu. Zakaj človek je tedaj duh, in duh je tisti, ki misli v telesu.

356. Tistim, ki so se do razumnosti in modrosti dokopali s spoznavanjem znanstvenih resnic in ki so vsa spoznanja uporabili v življenju, obenem pa priznavali Božje, ljubili Besedo in živeli duhovno pravično življenje (o teh glej št. 319), je znanost služila predvsem kot sredstvo za to, da so postali modri in da so se utrdili v veri. Sam sem videl notranjost duha takšnih, in bila je kakor presojna od bleščeče bele luči, ognjene ali modre barve, ali pa kakor diamanti, rubini in safirji, vselej v skladu s potrditvijo Božjega in božjih resnic, do katerih so se ti duhovi dokopali z znanostjo. Takšna sta torej videti pravi razum in prava modrost, kadar se v duhovnem svetu kažeta očem. Videz jima daje nebeška luč, ki je božja resnica, izhajajoča iz

Gospoda, tega izvira vsega razuma in vse modrosti (glej št. 126-133). Ravni te luči, na katerih se poraja vsakršna raznolikost, na primer raznolikost barv, se nahajajo v notranjosti duha; in ta raznolikost se poraja prav iz tega, da se božje resnice potrjujejo s stvarmi, kakršne je najti v naravi, se pravi z znanostjo. Kajti notranji človekov um se zazira v naravni spomin in tiste njegove sestavine, ki mu bodo služile kot dokazi, očisti z ognjem nebeške ljubezni ter jih povzdiguje in prečiščuje v duhovne ideje. Tega človek ne ve, dokler živi v telesu, saj v njem misli tako duhovno kot naravno in ne zaznava tistega, kar misli duhovno, ampak samo tisto, kar misli naravno. Ko pa pride v duhovni svet, ne zaznava več tistega, kar je na svetu mislil naravno, temveč samo še tisto, kar je mislil duhovno. Tako se njegovo stanje spremeni. Jasno je torej, da človek postane duhoven s spoznanji in z znanostjo in da je to dvoje tudi pot k modrosti, vendar le pri tistih, ki so z vero in življenjem priznali Božje. Takšni tudi pred drugimi pridejo v nebesa in so med tistimi na sredi (št. 43), saj so bolj obsijani z lučjo kot drugi. Ti so tisti razumni in modri v nebesih, ki se “bodo lesketali kakor sijaj neba” in ki “so kakor zvezde za večno”, medtem ko za preproste tamkaj veljajo tisti, ki so priznavali Božje in ljubili Besedo ter živeli duhovno in pravično življenje, vendar si notranjosti duha niso oplemenitili z znanstvenimi in drugimi spoznanji. Človekov duh je kakor prst, ki obrodi tem več, čim bolj jo obdelujemo.

O BOGATIH IN REVNIH V NEBESIH

357. O tem, kdo vse pride v nebesa in kdo ne, so mnenja deljena. Nekateri menijo, da siromašni pridejo, bogati pa ne, drugi, da pridejo tako siromašni kot bogati, nekateri pa, da bogati pridejo le, če se prej odpovedo svojemu premoženju in postanejo kakor ubogi; in vsakdo svoje mnenje opira na Besedo. Vendar tisti, ki v zvezi z nebesi ločujejo med bogatimi in revnimi, ne razumejo Besede. Ta je namreč v svojem bistvu duhovna, in le po črki naravna. Zato se tisti, ki besedo razumejo samo v njenem dobesednem, ne pa tudi duhovnem pomenu, v mnogočem motijo, še posebej glede siromašnih in bogatih, o katerih na primer pravijo, da je bogatemu v nebesa priti tako težko kakor kameli skozi šivankino uho, siromašnim pa lahko, zato, ker so pač siromašni - o katerih pa je rečeno:

Blagor vam, ubogi, kajti božje kraljestvo je vaše!

Lk 6, 20

Tisti, ki kaj vedo o duhovnem pomenu Besede, mislijo drugače; ti namreč vedo, da so nebesa odprta za vse, ki živijo v veri in ljubezni, pa najsi so bogati ali ubožni. O tem, kdo je v Besedi mišljen z “bogatimi” in kdo z “ubogimi”, pa bom govoril v nadaljevanju. Veliko sem se pogovarjal z angeli in precej časa preživel med njimi, in z gotovostjo lahko trdim, da bogati prav nič težje ne pridejo v nebesa kot siromašni in da si človek ne zapre nebeških vrat že samo z bogastvom, kakor si jih tudi odpre ne že samo s siromaštvom. V nebesih so tako bogati kakor revni, in med bogatimi je precej takih, ki uživajo večjo slavo in srečo kot siromašni.

358. Za začetek je treba reči, da si sme človek nabirati in kopičiti bogastva, kolikor ima pač priložnosti za to, če tega ne počne z zvižajami in prevarami, in da sme uživati v dobrotah jedaje in pijače, če v njiju ne pušča svojega življenja; da sme stanovati v razkošnih palačah, če tako ustreza njegovemu stanu, da se sme družiti z drugimi pripadniki tega stanu, obiskovati kraje, ki so namenjeni razvedrilu, se pomenkovati o posvetnih zadevah in mu ni

treba kakor kakemu pobožnjakarju žalobnega in čemerne obličja, s sklonjeno glavo hoditi naokrog, ampak je lahko vesel in veder. Tudi mu ni treba razdati svojega premoženja med uboge, če ga k temu ne napelje občutje. Skratka, na zunaj sme živeti natanko tako, kot živi posvetnjak, in ga to vendarle ne bo oviralo pri vstopu v nebesa, Če pri tem globoko v sebi misli o Bogu, kakor je treba, in s svojim bližnjim ravna iskreno in pravično. Zakaj človek je tak, kakršen sta njegovo občutje in mišljenje, oziroma tak, kakršni sta njegova ljubezen in vera, in iz tega izvirajo vsa njegova zunanja dejanja, saj je dejanje izraz volje, govorjenje pa izraz mišljenja, in kar hoče, to počne, in kar misli, to govori. Zatorej Beseda tam, kjer govori, da bo človeku sojeno po njegovih delih in da bo po delih nagrajen, meri na to, da bo človek sojen in nagrajen glede na njegove misli "in" občutja, "iz" katerih izvirajo njegova dela", ali drugače, ki so v njegovih delih. Kajti dela niso nič drugega kot prav to dvoje in so natanko takšna kot to dvoje. Očitno je torej, da človekova zunanost sama po sebi ničesar ne stori, ampak vse izhaja iz njegove notranjosti, ki je izvir zunanosti. Če denimo nekdo ravna pošteno in drugega ne goljufa, zato pač, ker se boji postaviti pa tega, da bi bil ob dober glas in potemtakem ob čast in dobiček, sicer pa bi ga, če se vsega tega ne bi bal, opeharil takoj za prvim vogalom, so njegove misli in volja, čeravno so njegova dejanja na zunaj videti poštena, nepoštena. In ker je v svoji notranjosti nepošten in sleparski, ima v sebi pekel. Tisti, ki ravna pošteno in drugega ne goljufa, zato ne, ker bi bilo to zoper Gospoda in zoper bližnjega, pa tega ne bi storil niti tedaj, ko bi imel priložnost za to; pri takšnem sta misel in volja njegova vest, in v njem so nebesa. Dejanja enim kot drugih so si na zunaj podobna, na znotraj pa so kakor dan in noč.

359. Ker torej v nebesa lahko pride tudi človek, ki na zunaj živi tako kot vsi drugi, si nabira bogastvo, sedi za obloženo mizo, spi v razkošni hiši in nosi draga oblačila, ki razodevajo njegov stan in imovitost, uživa razna veselja in zadovoljstva in se ukvarja s posvetnimi zadevami, ki se tičejo njegovega poklica in poslov in ki koristijo tako njegovemu duhu kot telesu, obenem pa v svojem srcu priznava Božje in bližnjemu dobro želi, je očitno, da na pot proti nebesom ni tako težko stopiti, kot mnogi menijo. Težava je edinole v tem, kako se upreti ljubezni do sebe in do sveta in kako preprečiti, da bi ta zavladala človeku; zakaj v tem je izvir vsega zla. Da pa to ni tako zelo težko, kot se misli, pa potrjujejo tudi tele Gospodove besede:

...učite se od mene, ker sem krotak in iz srca ponižen, in našli boste spokojnost svojim dušam; kajti moj jarem je znosen in moje breme je lahko.

Mt 11, 29,30

Gospodov jarem je znosen in njegovo breme je lahko zato, ker človek ni prepuščen samemu sebi, ampak Gospodovemu vodstvu, če se upira zlu, ki izvira iz ljubezni do sebe in do sveta, saj se tedaj Gospod upira temu zlu v človeku in ga odstranja.

360. Govoril sem z nekaterimi, ki so se, dokler so živeli na svetu, le-temu odpovedali in se posvetili skoraj samotarskemu življenju, da bi jih posvetne misli ne odvrčale od pobožnega razmišljanja, saj so menili, da lahko edinole tako stopijo na pot proti nebesom. A ti so v onstranstvu v kaj klavnem stanju: prezirajo namreč druge, ki niso takšni kot oni sami; ne gre jim v račun, da njihova usoda ni nič srečnejša od usode drugih, saj menijo, da bi si takšno zaslužili; za druge se ne menijo in zavračajo dolžnosti sočutne ljubezni, ki je vez z nebesi. Nebes si želijo bolj kot drugi, toda ko pridejo med angele, okužijo ozračje z nemirom, ki kali srečo angelov, tako da so nazadnje poslani proč. In ko so poslani proč, se zatečejo v samotne kraje, kjer živijo tako, kot so živeli na svetu. Človeka lahko za nebesa oblikuje samo svet. V

svetu so namreč tisti krajnji učinki, v katerih se mora končati občutje slehemega človeka; kajti če se občutje ne izrazi v delih oziroma se vanje ne izliva, kar pa se dogaja le v človeški skupnosti, se nazadnje tako uduši, da se človek sploh ne meni več za bližnjega, temveč samo še zase. Jasno je torej, da pride v nebesa samo tisti, ki živi v ljubezni do bližnjega, se pravi tako, da dela samo tisto, kar je prav in pravično, ne pa tisti, ki sicer pobožno živi, pa brez te sočutne ljubezni. Iz tega potemtakem sledi, da lahko človek sočutno ljubezen udejanja in jo razvija le tedaj, če se posveča življenjskim opravilom; nikakor pa ne more udejanjati in razvijati te ljubezni, če se tem opravilom izogiba. Naj v zvezi s tem povem še nekaj iz svoje izkušnje. V nebesih je precej takih, ki so se, dokler so živeli na svetu, ukvarjali s trgovanjem in drugimi donosnimi posli in so na ta način obogateli, precej manj pa tistih, ki so uživali častne položaje in ki so obogateli s svojimi službami; ti so namreč spričo dobitkov in časti, ki so jih bili deležni, ker so delili pravico, pa tudi spričo donosnih in uglednih položajev, ki so jih dobili, vzljubili sebe in svet in so tako odvrnili svoje misli in občutja od nebes ter jih obrnili k sebi. Zakaj kolikor človek ljubi sebe in svet in v vsem vidi samo to dvoje, toliko se odtuji Božjemu in oddalji od nebes.

361. Kar zadeva usodo bogatih v nebesih, je treba povedati, da živijo razkošneje od drugih. Nekateri živijo v palačah, kjer se vse blešči kakor od zlata in srebra. Na pretek imajo vsega, kar potrebujejo za življenje, vendar vse te stvari še malo ne priklepajo nase njihovega srca, kajti njim je mar samo koristi, ki jih imajo od njih. Te koristi so jasno vidne, kakor da bi bile obsijane z lučjo, medtem ko se zlato in srebro v primerjavi z njimi vidita le medlo, kakor v senci. Tako pa je zato, ker so ti ljudje, dokler so živeli na svetu, ljubili koristnost, zlato in srebro pa le toliko, kolikor sta jim služila za sredstvo in orodje. Te koristi so torej tisto, kar se v nebesih tako blešči, in sicer tisto, kar je dobro v koristih, kakor zlato, in tisto, kar je resnično v njih, kakor srebro. Njihovo bogastvo v nebesih je torej tolikšno, kolikor so bili koristni na svetu, in tolikšna sta tudi njihova radost in sreča. Koristnost pa je v tem, da se človek oskrbi z vsem, kar potrebuje za življenje, in da si želi bogastva zavoljo svoje domovine in svojega bližnjega, ki jima je lahko bogat človek v marsičem koristnejši kot siromak. To je prava koristnost bogastva, in edino človek, ki nanjo misli, se lahko izogne brezbriznemu in lenobnemu življenju, ki je nadvse škodljivo, saj človeku, ki takšno življenje živi, misli uhajajo k zlu, kajti zlo mu je vrojeno. Te koristi so torej dobre toliko, kolikor imajo Božje v sebi, se pravi, kolikor se človek zazira v Božje in v nebesa ter svoje dobro postavlja vanju, v bogastvu pa vidi le dobro, ki služi višjim koristim.

362. Pravo nasprotje tem pa so tisti bogataši, ki niso verovali v Božje in so iz svojega duha iztrebili vse, kar pripada nebesom in Cerkvi. Ti so v peklu, kjer vladajo umazanija, beda in pomanjkanje; v to se namreč spreminja bogastvo, ki ga ljubimo zgolj zavoljo bogastva samega. Pa ne le bogastvo, temveč tudi njegove ugodnosti, ki so bodisi v tem, da človek živi, kakor se mu zahoče in se nebrzdano predaja uživanju ter dobiva več priložnosti za vsakovrstne nečednosti, bodisi v tem, da se povzdiguje nad druge, ki jih prezira. Takšno bogastvo in takšne koristi, ki nimajo ničesar duhovnega v sebi, temveč samo pozemeljsko, pa postanejo umazane - kajti duhovni namen je v dobrinah in njihovih koristih kakor duša v telesu ali kakor luč neba v plodni zemlji. Takšni so torej tisti, ki jih je bogastvo zapeljalo in odvrnilo od nebes.

363. Vsak človek po smrti ohrani svoje prevladujoče nagnjenje oziroma ljubezen; ta ljubezen se nikdar ne izkorenini, kajti človekov duh je natanko takšen, kakršna je njegova ljubezen.

Nebeška skrivnost pa je, da je telo vsakega duha ali angela zunanja podoba njegove ljubezni, ki natanko ustreza njeni notranji podobi, se pravi podobi zunanjega uma (*animus*) in notranjega uma (*mens*). Zato se značaj duhov kaže v njihovem obrazu, kretnjah in govoru. Tudi pri človeku, ki živi na zemlji, bi lahko prepoznavali njegovega duha, če se ne bi naučil z obrazom, kretnjami in govorom hliniti občutij, ki niso njegova. Po tem torej vidimo, da človek na vekomaj veke ostane takšen, kakršno je njegovo prevladujoče nagnjenje oziroma ljubezen. Dano mi je bilo govoriti z nekaterimi, ki so živeli pred sedemnajstimi stoletji in katerih življenje je dobro znano iz spisov tistih dni, in videl sem, da jim še vedno vlada ista ljubezen, kot jim je tedaj. Iz tega tudi sledi, da se pri vsakomer za vekomaj ohrani tudi ljubezen do bogastva in do koristi, ki jih le-to prinaša, in da je natanko takšna kot ljubezen, ki so se je oklenili na svetu, le da se bogastvo pri tistih, ki so ga namenili dobri rabi, na onem svetu spremeni v radost, ki se sklada s tem, kako je bilo uporabljeno, pri tistih, ki so namenili malopridni rabi, pa v samo umazanijo, v kateri potem sicer najdejo nekaj veselja, takšnega namreč, kakršnega so v svojem bogastvu in njegovi zlorabi nahajali že za živih dni. Ti torej potem uživajo v umazaniji, saj umazanija ter umazana veselja in malopridna dejanja, se pravi vse tisto, čemur so posvečali in za kar so porabljali svoje bogastvo, pa tudi pohlep, ki ni nič drugega kot ljubezen do bogastva, ne pa do njegove koristne rabe, skratka, ker je vse to v korespondenci z umazanijo. Duhovna umazanija je namreč natanko to.

364. Ubožni ne prihajajo v nebesa zaradi svoje ubožnosti, temveč zaradi svojega življenja. Slehernega človeka zasleduje njegovo življenje, pa najsi je bogat ali reven. Ni za nekoga več usmiljenja, za drugega manj; kdor je živel pravično, je sprejet, kdor pa ni živel pravično, je zavrnjen. Vrh tega revščina človeka nič manj ne speljuje in ne odvrča od nebes kakor bogastvo. Med siromašnimi je precej takih, ki niso zadovoljni s svojo usodo, ki hlepijo po tem in onem in ki živijo v prepričanju, da je bogastvo že samo po sebi blagoslov; in ko jim ga ne uspe pridobiti, so hudo užaljeni in pestujejo v sebi zamero na račun božje previdnosti. Za povrh zavidajo drugim, kar imajo dobrega, in so pripravljene na prvi migljaj ogoljufati bližnjega ter se vdajati malopridnim strastem. To pa seveda ne velja za tiste siromake, ki so s svojo usodo zadovoljni, ki svoje delo enako skrbno in pridno opravljajo, ki imajo rajši trdo delo kakor brezdelje in ki so iskreni in zvesti, hkrati pa krščansko živijo. Včasih sem govoril s pripadniki kmetstva in preprostega ljudstva, ki so, dokler so živeli na svetu, verovali v Boga in se pri svojem delu držali tega, kar je prav in pravično. Ker so si želeli poznati resnico, so povpraševali za stran vere in sočutne oziroma dejavne ljubezni, saj so na tem svetu veliko slišali o veri, na onem pa o dejavni ljubezni. Rečeno jim je torej bilo, da je dejavna ljubezen vse tisto, kar pripada življenju, vera pa vse tisto, kar pripada nauku; dejavna ljubezen je torej hoteti in delati, kar je prav in pravično, vera pa misliti prav in pravično. Vera in dejavna ljubezen sta povezani, kakor sta povezana nauk in življenje, ki je v skladu z njim, ali kakor misel in volja; in vera postane dejavna ljubezen, kadar človek tisto, kar prav in pravično misli, tudi hoče in dela, in tedaj to dvoje ni več dvoje, ampak eno. To so prav dobro razumeli in razveselili so se, rekoč, da so že na svetu menili, da vera ni nič drugega kakor življenje.

365. Iz vsega tega je mogoče skleniti, da v nebesa prihajajo tako bogati kot siromašni, oboji enako lahko. Prepričanje, da reven zlahka pride v nebesa, bogat pa sila težko, izvira iz napačnega razumevanja tistega dela Besede, kjer piše o bogatih in ubogih. V Besedi so namreč "bogati" tisti, ki imajo na pretek spoznanj dobrega in resničnega, se pravi tisti, ki so v Cerkvi in jim je torej Beseda na razpolago, "ubogi" pa tisti, ki jim teh spoznanj manjka, čeravno si jih želijo, se pravi tisti, ki so zunaj Cerkve in ki jim zato Beseda ni dostopna. Bogatin, odet v škrlat in dragoceno tkanino, ki je bil vržen v pekel, pomeni narod Judov, ki je

bogat zato, ker ima Besedo in na pretek spoznanj dobrega in resničnega, ki izvirajo iz nje, pri čemer "škrlat" pomeni spoznanje dobrega, "dragocena tkanina" pa spoznanje resnice. Revež, ki je poležaval pri njegovih vratih in ki bi se rad najedel tega, kar je padalo z bogatinove mize, in ki so ga angeli odnesli v nebesa, pa pomeni narode, ki nimajo spoznanj dobrega in resničnega, čeravno hrepenijo po njih (*Lk 16, 19,31*). Z bogatimi, ki jih je neki človek povabil na veliko večerjo in ki so se vsi po vrsti opravičili, je mišljen judovski narod, z ubogimi, ki so prišli namesto njih, pa narodi zunaj Cerkve (*Lk 14, 16-24*). Povedati je še treba, kaj pomeni bogatin, o katerem Gospod pravi:

...laže gre kamela skozi šivankino uho, kakor bogatin v nebeško kraljestvo.

Mt 19, 24

Tu se misli na bogate tako v naravnem kot duhovnem pomenu besede. V naravnem pomenu so bogati tisti, ki imajo na pretek dobrin in ki so se svojega bogastva s srcem oklenili; v duhovnem pomenu pa so bogati tisti, ki imajo na pretek spoznanj in znanja, se pravi duhovnih dobrin, in ki bi si radi z njimi in zgolj s svojo pametjo izsiliti pot v to, kar pripada nebesom. In ker je to v nasprotju z božjim redom, je rečeno, da "gre laže kamela skozi šivankino uho", pri čemer "kamela" pomeni zmožnost učenja in spoznavanja na splošno, "šivankino uho" pa duhovno resnico. Ta pomen "kamele" in "šivankinega ušesa" je dandanašnji neznan, saj učenost, ki uči, kakšen je duhovni pomen tistega, kar razumemo v Besedi v dobesednem pomenu, vse do danes ni bila odkrita. Sleherna podrobnost iz Besede ima namreč tako duhovni kakor naravni pomen; zakaj Beseda je bila napisana v čistih korespondencah, ki povezujejo naravno z duhovnim, da bi povezala svet z nebesi oziroma ljudi z angeli, potem ko je bila neposredna vez med njimi prekinjena. Zdaj je torej jasneje, na koga natanko misli Beseda z "bogatinom". O tem, da "bogatin" v Besedi, se pravi v duhovnem smislu, pomeni tistega, ki pozna dobro in resnično, "bogastvo" pa spoznanja sama, ki so duhovno bogastvo, nas prepričujejo številni odlomki (*Iza 10, 12-14; 30, 6,7; 45,3; Jer 17,3; 48,7; 50,36,37; 51,13; Dan 5,2-4; Ezek 26,7,12; 27,1 do konca; Zah 9,3,4; Ps 45,12; Oz 12,8; Raz 3,17,18; Lk 14,33; in drugi*). To velja tudi za "uboge", ki v duhovnem smislu pomenijo tiste, ki nimajo spoznanj dobrega in resničnega, čeravno hrepenijo po njih (*Mt 11,5; Lk 6,20,21; 14,21; Iza 14,30; 29,19; 41,17,18; Sof 3,12,13*). Razlago duhovnega pomena vseh teh odlomkov si lahko preberete v delu *ARCANA CAELESTIA* (št. 10227).

O ZAKONSKIH ZVEZAH V NEBESIH

366. Ker nebesa izvirajo iz človeškega rodu in so potemtakem angeli v njih obeh spolov, in ker je že od stvarjenja naprej tako, da je žena namenjena možu, mož pa ženi in torej drug drugemu pripadata, in ker je ta ljubezen prirojena tako enemu kot drugemu, torej sledi, da obstajajo zakonske zveze tudi v nebesih, in ne samo na zemlji. Res pa je, da se nebeški zakoni močno razlikujejo od pozemeljskih. Zatorej zdaj še nekaj besed o tem, kakšni so nebeški zakoni, v čem se od pozemeljskih razlikujejo in v čem so jim podobni.

367. Poroka v nebesih je združitev dveh duhov v enega. Najprej naj pojasnim, za kakšno združitev gre. Duh sestoji iz dveh delov: enemu se reče razum, drugemu volja. Kadar ta dva dela delujeta kakor eno, jima pravimo duh. V nebesih igra mož vlogo razuma, žena pa vlogo volje. Ko se ta zveza, ki izhaja iz človekove notranjosti, spusti na nižjo, telesno raven, se zaznava in občuti kakor ljubezen, in sicer zakonska ljubezen. Jasno je torej, da zakonska

ljubezen izvira iz združitve dveh duhov v enega. Temu se v nebesih reče sožitje (cohabitatio); in ne govori se o dveh bitjih, temveč o enem samem. O zakoncih se potemtakem v nebesih ne govori kakor o dveh, temveč kakor o enem samem angelu..

368. Združena pa sta mož in žena v svojem notranjem duhu zato, ker sta bila tako ustvarjena; mož je namreč že po narodi razumski, to se pravi, misli predvsem z razumom, medtem ko je pri ženski bolj izražena volja, saj misli iz svoje volje; in to se vidi tako po njenem naravnem nagnjenju, se pravi po tem, da mož ravna razumsko, ženska pa po občutku, kakor po njuni obliki, se pravi po tem, da ima moški bolj grob in manj lep obraz, globlji glas in trše telo, ženska pa milejši in lepši obraz, mehkejši glas in nežnejše telo. Podobna je tudi razlika med razumom in voljo oziroma med mišljenjem in občutjem; pa tudi med resnico in dobrim ter med vero in ljubeznijo. Zakaj resnica in vera pripadata razumu, dobro in ljubezen pa volji. Zato v Besedi "mladenič" ali "mož" v duhovnem smislu pomeni razumevanje resnice, "devica" ali "ženska" pa občutje dobrega; in zato se Cerkev, ki ljubi dobro in resnico, imenuje "ženska" in "devica" in zato se vsi, ki ljubijo dobro, imenujejo "device" (Raz 14, 4).

369. Oba, tako moški kot ženska, posedujeta razum in voljo; toda pri moškem prevladuje razum, pri ženski pa volja, in to, kar prevladuje, določa njun značaj. Pri nebeških zakonskih zvezah pa ni takšnega prevladovanja, kajti tam je ženina volja tudi moževa volja, možev razum pa tudi ženin razum, saj vsak rad hoče in misli tako, kot hoče in misli drug, se pravi v soglasju in vzajemno. Tako sta torej združena v eno. Ta združitev je dejanska, saj ženina volja vstopi v možev razum, možev razum pa v ženino voljo, še posebej, kadar drug drugemu zreta v obraz. Kajti, kot je bilo doslej že večkrat rečeno, v nebesih si vsi delijo misli in občutja, še posebej pa to velja za može in žene, ki drug drugega ljubijo. Iz vsega tega torej lahko vidimo, v čem je bistvo združitve duhov, ki veže zakonske pare in poraja zakonsko ljubezen v nebesih: v tem, namreč, da si nekdo za tisto, kar je njegovo, želi, da bi bilo drugega, ta pa obratno.

370. Angeli so mi povedali, da je zakonski par, dokler je tako zvezan, v zakonski ljubezni, obenem pa tudi v razumnosti, modrosti in sreči, saj se božja resnica in božje dobro, ki sta izvir vse razumnosti, modrosti in sreče, iztekata največ prav v zakonsko ljubezen. Potemtakem je zakonska ljubezen, ki je hkrati tudi poroka dobrega in resnice, torišče božjega vpliva. Kajti ta ljubezen, v kateri sta združena razum in volja, je tudi združitev resnice in dobrega, saj razum sprejema božjo resnico in se po resnicah oblikuje, volja pa sprejema božje dobro in se po dobrem oblikuje. Zakaj to, kar človek hoče, je po njegovem dobro, in kar razume, je po njegovem resnica. Zato je vseeno, ali rečemo združitev razuma in volje ali pa združitev resnice in dobrega. Združitev resnice in dobrega je to, po čemer je angel to, kar je; in po tem so tudi njegov razum, modrost in sreča. Kajti angel je angel toliko, kolikor je dobro v njem združeno z resnico in resnica z dobrim; ali, kar je isto, kolikor je ljubezen, ki mu pripada, združena z vero in vera z ljubeznijo.

371. Božje, ki izvira iz Gospoda, se izteka največ v zakonsko ljubezen zato, ker ta izhaja iz združitve dobrega in resničnega. Kajti, kot je že bilo rečeno, vseeno je, ali rečemo združitev razuma in volje ali pa združitev dobrega in resnice. Združitev dobrega in resnice izvira iz Gospodove božje ljubezni do vseh, ki so v nebesih in na zemlji. Iz božje ljubezni izhaja božje dobro, le-to pa sprejemajo angeli in ljudje v božjih resnicah. Resnica je edino sprejemališče

in posoda dobrega. Zato tisti, ki ni v resnicah, ne more sprejeti nič, kar je od Gospoda in od nebes. Zato je človek povezan z Gospodom in nebesi samo toliko, kolikor so v njem resnice združene z dobrim. To je torej izvir zakonske ljubezni, in prav zaradi tega je ta ljubezen torišče božjega vpliva. Zato se torej združitvi dobrega in resničnega v nebesih reče nebeška poroka in zato Beseda nebesa primerja s poroko in jih tako tudi imenuje; in Gospod se imenuje “ženin”, nebesa in tudi Cerkev pa “nevesta”.

372. Dobro in resnica, ki sta združena v človeku oziroma angelu, nista dvoje, ampak eno, saj je dobro iz resnice, resnica pa iz dobrega. Združena sta podobno, kot sta pri človeku združena mišljenje in volja, kadar sta spojena v eno in sestavljata enega duha: človek namreč misli, kar hoče, in hoče, kar misli. Zakaj misel oblikuje, se pravi v obliki predstavlja to, kar hoče volja, volja pa ji radostno odgovarja. Zaradi tega torej v nebesih zakonskega para nimajo za par, temveč za enega angela. Natanko to tudi pomenijo naslednje Gospodove besede:

Ali niste brali, da je Stvarnik na začetku ustvaril človeka kot moža in ženo ter rekel: ‘Zaradi tega bo mož zapustil očeta in mater in se pridružil svoji ženi in bosta oba eno telo.’ Tako nista več dva, ampak eno telo. Kar je torej Bog združil, tega naj človek ne ločuje... Ne doumejo te besede vsi, temveč tisti, katerim je dano.

Mt 19,4-6,11; Mr 10,6-9; Mz1 2,24

To je opis tako nebeške poroke, v kateri se združujejo angeli, kakor poroke dobrega in resnice. “Kar je torej Bog združil, tega naj človek ne ločuje” pomeni, da se dobro ne sme ločevati od resnice.

373. Iz vsega tega lahko vidimo, odkod izvira resnična zakonska ljubezen, namreč, da se najprej poraja v duhu zakoncev, od tam pa se spušča in preliva v telo, kjer se zaznava in občuti kot ljubezen. Kajti vse, kar se zaznava in občuti v telesu, izvira iz duha tega telesa, saj je duh iz razuma in volje. Razum in volja pa sestavljata duhovnega človeka. Kar prihaja iz duhovnega človeka v telo, se tam kaže v drugačni luči, čeravno je podobno svojemu duhovnemu izvoru in se z njim sklada, tako kot duša in telo ali vzrok in posledica, kar je mogoče videti tudi iz vsega, kar je bilo v gornjih dveh poglavjih povedano o korespondencah.

374. Neki angel mi je opisoval resnično zakonsko ljubezen in njene nebeške radosti in rekel je, da je to Gospodovo Božje v nebesih, se pravi božje dobro in božje resnično, združeni v dveh osebah tako, da nista več kakor dvoje, temveč kakor eno. Rekel je tudi, da sta v nebesih življenjska sopotnika prav ta ljubezen, saj je vsakdo svoje lastno dobro in svoja lastna resnica, tako v duhu kakor v telesu, pri čemer je telo odslikava duha, saj je oblikovano po njegovi podobi. Iz tega je potegnil sklep, da se Božje odslikava v zakoncih, ki se ljubita v resnični zakonski ljubezni; in ker se Božje tako odslikava, se tako odslikavajo tudi nebesa, saj so celotna nebesa božje dobro in božje resnično, ki izhajata iz Gospoda; zato so v to ljubezen vpisane vse radosti in blaženosti nebes, ki pa jim ni videti konca. Njih število je namreč izrazil z “mirijadami mirijad”. Čudil se je, kako da ljudje iz Cerkve o tem nič ne vedo, saj je Cerkev Gospodovo nebeško kraljestvo na zemlji, nebesa pa so poroka dobrega in resničnega. Rekel je tudi, da je zgrožen spričo zakonolomstev, ki jih je v Cerkvi celo več kot zunaj nje, povrh vsega pa jih še opravičujejo, saj uživanje v njih v duhovnem smislu, in potemtakem tudi v duhovnem svetu, ni nič drugega kot uživanje v ljubezni do laži, združene z zlom, to se pravi peklenško uživanje, saj je v popolnem nasprotju z nebeškimi radostmi, ki pa so radosti ljubezni do resnice, združene z dobrim.

375. Vsakdo ve, da sta zakonca, ki se ljubita, notranje zvezana in da je bistvo zakonske zveze združitev dveh duš (*animus*) in dveh duhov (*mens*). To pa pomeni, da kakršna so njuna poglavitna nagnjenja oziroma duhova, takšna je njuna združitev in takšna je ljubezen med njima. Duh se oblikuje edinole iz resnic in iz dobrega, kajti vse, kar je v veselju, se nanaša na dobro in resnično in na njuno povezanost. Kakršne so torej resnice in dobra, iz katerih sta oblikovana duhova, takšna je združitev teh duhov; in naprej, najpopolnejša združitev je zato združitev tistih dveh duhov, ki sta oblikovana po čistih resnicah in po čistem dobrem. Vedeti je namreč treba, da ni dveh stvari, ki bi se bolj ljubili, kakor se ljubita resnica in dobro. To je torej tista ljubezen, iz katere izhaja resnična zakonska ljubezen. Tudi laž in zlo ljubita drug drugega, a ta ljubezen se pozneje sprevrže v pekel.

376. Iz tega, kar je bilo doslej povedano o zakonski ljubezni, lahko sklepamo, kdo vse je v zakonski ljubezni, in kdo ne; v njej so namreč tisti, ki so v božjem dobrem, izhajajočem iz božjih resnic; in zakonska ljubezen je pristna samo tedaj, ko so pristne tudi resnice, s katerimi je združeno dobro. In ker vse dobro, ki je združeno z resnicami, izhaja iz Gospoda, nihče ne more biti v resnični zakonski ljubezni, če ne priznava Gospoda in njegovega Božjega; zakaj brez tega priznanja Gospod ne more pristopati in se združevati z resnicami, ki so v človeku.

377. Iz povedanega je torej jasno, da tisti, ki živijo v lažeh, še posebej pa v lažeh, ki izvirajo iz zla, niso v zakonski ljubezni. Vrh tega imajo tisti, ki živijo v lažeh in zlu, notranjost duha zaprto, tako da iz nje zakonska ljubezen sploh ne more izvirati. Pač pa se lahko pod to notranjostjo, se pravi v zunanjem oziroma naravnem človeku, ki je ločen od notranjega, združita laž in zlo, in tej združitvi se reče peklerska poroka. Takšne ljudi zbližuje in združuje pohotno poželenje, njihova notranjosti pa se razžarja v sovraštvo do drugega, ki je tako silovito, da ga ni moč opisati.

378. Zakonske ljubezni tudi ne more biti med zakoncema, "ki pripadata različnim verstvom", saj se dobro enega ne sklada z dobrim drugega; na podlagi dveh različnih in med seboj neskladnih vrst dobrega in resničnega pa dva duhova ne moreta postati eno, zaradi česar ljubezen med takšnima zakoncema ne izvira iz duhovnega. Če že živita skupaj in se dobro razumeta, se zgolj na naravni podlagi. Zato se v nebesih poročajo samo pripadniki iste skupnosti, saj so ti v podobnem dobrem in resničnem, ne pa tudi pripadniki različnih skupnosti. To se je odražalo tudi pri judovskem narodu, saj so se pri njih poročali samo pripadniki istih ljudstev in celo istih rodovnih skupnosti, nikoli pa pripadniki različnih rodov.

379. Resnična zakonska ljubezen tudi ni možna med enim možem in več ženami, saj se v tem primeru njen duhovni izvor, ki dvoje duhov združuje v enega, uniči; in zaradi tega se uniči tudi notranja združitev, ki je združitev dobrega in resničnega, iz katerih izhaja samo bistvo zakonske ljubezni. Poroka z več kot eno žensko je, kakor da bi razum razdelili med več volj; ali pa kakor človek, ki se ne drži ene, temveč več Cerkva, saj se njegova vera na ta način tako raztrese, da kratko malo pomine. Angeli pravijo, da je poroka z več ženami povsem v nasprotju z božjim redom in da to vedo po marsičem, med drugim tudi po tem, da se vsakokrat, ko pomislijo na mnogoženstvo, odtujijo notranji blaženosti in nebeški sreči in postanejo kakor pijani, saj se tedaj v njih dobro loči od resnice. In po dejstvu, da se že ob

sami pomisli na to njihova notranjost znajde v takšnem stanju, jasno vidijo, da bi jim poroka z več kot eno žensko zaprla notranjega duha in jim zakonsko ljubezen spridila v pohotljivo ljubezen, ki bi jih oddaljila od nebes. Pravijo tudi, da to ljudje le težko razumejo, saj je med njimi malo takih, ki se ljubijo z resnično zakonsko ljubeznijo, tisti pa, ki se ne, ne vedo nič o notranji radosti, ki se skriva v takšni ljubezni, saj poznajo samo užitek poželenja, užitek, ki pa se že po krajšem skupnem življenju sprevrže v vse kaj drugega; medtem pa ko se radost resnične zakonske ljubezni ohrani ne le tja do pozne starosti na zemlji, temveč po smrti postane nebeška radost in se tam napolni z notranjo srečo, ki se v neskočnost spopolnjuje. Rekli so tudi, da je raznovrstnih blaženosti resnične zakonske ljubezni na tisoče in tisoče, vendar ni niti ena izmed njih ni človeku poznana, niti je ne more doumeti nihče izmed njih, v katerih nista poročena dobro in resnica, ki izhajata iz Gospoda.

380. Ljubezen, ki hoče gospodovati nad drugim, zakonsko ljubezen in njene radosti zaduši, saj je, kot sem že povedal, bistvo zakonske ljubezni prav v želji volje, da postane volja drugega, in sicer v vzajemnem smislu. Vse to pa uniči tista ljubezen, ki hoče v zakonu gospodovati, saj hoče tisti, ki gospoduje, svojo voljo v celoti vcepiti drugemu, sam pa ni pripravljen sprejeti prav nič od volje drugega, kar uničuje vsakršno vzajemnost in potemtakem vzajemno delitev ljubezni in njenih radosti. In vendar je prav v tej delitvi in združitvi, ki ji sledi, skrita tista notranja radost, ki se ji pravi blaženost v zakonu. To blaženost pa skupaj z vsem, kar je v zakonski ljubezni nebeškega in duhovnega, gospodovalna ljubezen tako zamori, da človek nazadnje sploh ne ve več zanjo; in če mu potem takšno ljubezen omeniš, se samo s prezirom namrdne, in če mu omeniš blaženost, ki iz nje izvira, odgovori bodisi s posmehom ali jezo. Kadar nekdo hoče ali ljubi tisto, kar hoče ali ljubi njegov drug, sta svobodna obadva, saj je svoboda prav v ljubezni; kjer pa nekdo gospoduje, nima svobode nobeden; eden je služabnik, tisti, ki mu gospoduje, pa je služabnik tudi sam, saj njemu gospoduje sla po gospodovanju. A tega seveda ne more doumeti, kdor ne ve, kaj je svoboda nebeške ljubezni. No, po tem, kar je bilo zgoraj rečeno o izvoru in bistvu zakonske ljubezni, si lahko mislimo, da se duhova, če mednje stopi želja po gospodovanju, ne moreta združiti, temveč se razdelita. Gospodovanje podjarmlja, in podjarmljeni duh bodisi nima svoje volje ali pa ima uporno voljo. Če pa nima volje, tudi ljubezni ni v njem; in če ima upomo voljo, je v njem sovraštvo namesto ljubezni. Notranjosti zakoncev, ki živita v takšnem zakonu, so v nenehnem navzkrižju in sporu, kot je pri nasprotjih nasploh običaj, Čeravno se na zunaj nemara brzdata in molčita zavoljo ljubega miru. Navzkrižje in spor, ki vladata v notranjosti takšnih, se pokažeta šele po smrti, ko si zakonca prideta nasproti in si skočita v lase ter se rujeta kot najhujša sovražnika; takrat namreč ravnata v skladu s svojo notranjostjo. Večkrat sem imel priložnost videti, kako se zakonci tako rujejo in trgajo, včasih prav neverjetno togotno in okrutno. Na onem svetu se namreč notranjost vsakogar lahko prosto izrazi; nič več je ne vežejo zunanje uzde posvetnih računov, in vsakdo je natanko tak, kakršna je njegova notranjost.

381. Nekateri sicer veže nekaj zakonski ljubezni podobnega; toda če ne ljubijo dobrega in resnice, to ni prava zakonska ljubezen, temveč zgolj ljubezen, ki se iz različnih vzrokov zdi kakor zakonska, v resnici pa služi le temu, da imata zakonca dobro domačo oskrbo, da se zavarujeta pred skrbmi in da uživata mir in udobje; da bi na stara leta ali v času bolezni imela koga, ki bi skrbel zanju, ali da bi bili preskrbljeni otroci, ki jih imata rada. Nekateri v zakon priklepa strah pred drugim zakoncem ali pa strah pred tem, da bi bili ob ugled ali da bi bili kako drugače oškodovani, druge sla po obvladovanju drugega. Tudi zakonska ljubezen ni pri

vseh zakoncih enaka: pri nekaterih je več, pri drugih manj, pri tretjih komaj kaj ali pa čisto nič. In zaradi teh razlik nekateri dobijo svoj delež v nebesih, drugi pa v peklu.

382(a). V notranjih nebesih vlada pristna zakonska ljubezen, zakaj tam so angeli v zakonski zvezi dobrega in resničnega pa tudi v nedolžnosti. Zakonska ljubezen združuje tudi angele iz nižjih nebes, vendar le toliko, kolikor so v nedolžnosti; kajti zakonska ljubezen je po svojem bistvu stanje nedolžnosti; in prav zaradi tega zakonci, ki jih družijo zakonska ljubezen, skupaj uživajo nebeške radosti, ki se njihovem duhu zdijo skoraj kakor igre nedolžnosti, kakršne se gredo majhni otroci. Kajti njihovem duhu je vse v radost, saj nebesa in njihova veselja prežemajo sleherno vlakno njihovega življenja. Zaradi tega zakonsko ljubezen v nebesih predstavljajo najlepši predmeti. Videl sem jo, kako jo je predstavljalo dekle nepopisne lepote, obdano s svetlim belim oblakom. Rečeno je, da imajo angeli v nebesih vso svojo lepoto prav od zakonske ljubezni. Občutja in misli, ki izvirajo iz te ljubezni, predstavljajo z diamantnim sijem prežarjene avre, ki se iskrijo kakor ognjeni kamni in rubini in ki z radostjo navdajajo notranjost duha. Skratka, nebesa se predstavljajo v zakonski ljubezni, saj so skupaj z angeli spojitev dobrega in resničnega, prav iz te spojitve pa izvira tudi zakonska ljubezen.

382(b)¹¹. Zakonske zveze v nebesih se od zemeljskih razlikujejo po tem, da je pri slednjih eden izmed njihovih smotrov zarajanje potomstva, ki ga pri nebeških nadomešča zarajanje dobrega in resničnega. Nadomešča pa ga to zato, ker je nebeška poroka poroka med dobrim in resničnim (kot je bilo že rečeno). In ker so pri tej poroki dobro in resnično ter združitev tega dvojega ljubljene bolj od vsega, je ravno to tisto, kar se zaraja v nebeških zakonskih zvezah. In zato v Besedi rojstva in spočetja pomenijo duhovna rojstva in spočetja, se pravi rojstva in spočetja dobrega in resničnega; oče in mati pomenita resnico, združeno z dobrim, kar je tisto, kar zaraja; sinovi in hčere pomenijo resnice in dobra, ki se zarajajo; zeti in snaha pa združitev tega dvojega, in tako naprej. Iz tega torej jasno sledi, da nebeške zakonske zveze niso kakor zemeljske. V nebesih se poročajo duhovno, in tem porokam se pravzaprav ne bi smelo reči poroke, ampak združitve duhov na podlagi poroke dobrega in resničnega. Pač pa se poročajo ljudje na zemlji, saj to niso zgolj zveze duha, temveč tudi zveze telesa. In ker v nebesih ni takšnih porok, se tamkajšnjim zakoncem ne reče mož in žena, temveč zakonca drug drugega poimenujeta s svojim lastnim imenom, saj izhajata iz angelske ideje o združitvi dveh duhov v enega. Zdaj tudi vidimo, kako razumeti Gospodove besede, ki se nanašajo na “ženitve”, in “možitve” (Lk 20,35,36).

383. Dovoljeno mi je bilo tudi videti, kako so angeli v nebesih združeni v zakonski zvezi. Povsod v nebesih je namreč tako, da podobni živijo skupaj, različni pa narazen. Vsaka nebeška skupnost potemtakem sestoji iz angelov, ki so si podobni. Ti se ne združujejo sami, ampak jih združuje Gospod (glej št. 41,43, 44.); isto velja tudi za življenjske sopotnike, katerih duhovi se lahko združijo v eno. Zato je že na prvi pogled videti, da ljubijo drug drugega iz globin svoje notranjosti, da so ustvarjeni drug za drugega, in se tako zvežejo. Potemtakem vse zakonske zveze v nebesih sklepa Gospod sam. Tudi tam pa poznajo svatbe, in vseh se udeležuje velika množica. Razlikujejo pa se od skupnosti do skupnosti.

---

¹¹ V prvi izdaji sta namreč dva razdelka s številko 382. – op.angl. ur.

384. Pozemeljske zakonske zveze so v očeh angelov nadvse svete, saj so plodišča človeškega rodu, in tudi angelov v nebesih (nebesa namreč izvirajo iz človeškega rodu, kot je bilo na ustreznem mestu že rečeno), pa tudi zato, ker izvirajo iz duhovnega počela, namreč iz poroke med dobrim in resničnim, in ker Gospodova ljubezen priteka še posebej v to ljubezen. Prešustva se zdijo angelom bogokletna, saj so nasprotna zakonski ljubezni; kajti kakor v zakonskih zvezah vidijo zvezo dobrega in resničnega, to je nebesa, tako v prešustvih vidijo zvezo laži in zla, to je pekel. Že ob sami omembi prešustva se torej obrnejo vstran. Zato so nebesa zaprta za tistega, ki zavoljo uživanja prešustvuje. In ko se nebesa zapro, tak človek nič več ne priznava Božjega in se ne meni več za vero Cerkve. O tem, da so vsi, ki so v peklu, nasprotni zakonski ljubezni, mi je bilo dovoljeno prepričati se po sferi, ki od tamkaj puhti in ki je videti kot nekakšno nenehno prizadevanje za tem, da se zakonske zveze lomijo in trgajo. Po tem se torej vidi, da v peklu kraljuje veselje do prešustvovanja, veselje do prešustvovanja pa ni nič drugega kakor veselje do uničevanja zveze med dobrim in resničnim in potemtakem nebes. Iz tega sledi, da je veselje do prešustvovanja peklenško veselje in je v popolnem nasprotju z radostjo zakonske zveze, ki je nebeška radost.

385. Srečal sem nekaj duhov, ki so me nadlegovali s posebno zvijačnostjo, kakršne so se naučili za časa življenja v telesu, in sicer v obliki nekakšnega nadvse rahlega valovanja, kakršno ponavadi izhaja iz dobrohotnih duhov. Vendar sem opazil, da v njih tičita zvijačnost in druga podobna hudobija, spričo katerih so druge napeljevali v zanke in jih goljufali. Nazadnje sem se pogovoril z enim izmed njih, za katerega mi je bilo rečeno, da je bil, dokler je živel na svetu, vojaški poveljnik. In ker sem opazil, da njegovo mišljenje obvladuje pohota, sem napeljal besedo na zakonsko zvezo, uporabljajoč duhovno govorico s predstavivami, ki v enem samem trenutku popolno izrazijo vse tisto, kar predstavljajo. Rekel mi je, da se mu prešustvo, dokler je živel v telesu, ni zdelo nič tako strašnega. Meni pa je bilo dovoljeno zavrniti ga z besedami, da je prešustvo ostudno, čeprav se njemu podobnim ne zdi takšno, ampak celo dopustno, saj jim prinaša užitek v zapeljevanju in speljevanju. Da je zares ostudno, bi lahko vedel že po tem, da so zakonske zveze plodišča človeškega rodu in potemtakem tudi plodišča nebeškega kraljestva; zato se jih nikakor ne sme prelamljati, ampak morajo veljati za svete. To bi lahko vedel tudi po dejstvu, ki bi ga moral glede na to, da zdaj biva v onstranstvu in lahko vse jasneje vidi, poznati, namreč, da se zakonska ljubezen spušča od Gospoda skozi nebesa in da iz te ljubezni, kakor iz staršev, izhaja vzajemna ljubezen, ki je temelj vseh nebes; in da se zaradi tega prešustniki, kakor hitro se približajo nebeškim skupnostim, zavedo svojega smradu in se zato rajši poženejo navzdol proti peklu. Vedel bi tudi lahko, če že drugega ne, da je zakonolomstvo v nasprotju z božjimi postavami, pa tudi navzkriž s posvetnimi postavami vseh kraljestev in navzkriž z lučjo razuma in še z marsičim, saj nasprotuje tako božjemu kot človeškemu redu. Odvrnil mi je, da ni tako razmišljal, ko je živel še v telesu, in zaželel si je preudariti, ali je res tako, vendar mu je bilo rečeno, da resnica ne dopušča preudarjanja; zakaj razumski preudarek vselej zagovarja tisto, v čemer nekdo nahaja zadovoljstvo, potemtakem njegovo pregreho in laži; da naj najprej premisli o tem, kar mu je bilo povedano, saj so bile to resnice; ali da naj o njih premisli vsaj v luči načela, ki je tudi na svetu dokaj poznano, namreč, da naj nihče drugemu ne stori tistega, česar sam ne bi rad, da mu drugi stori; tako naj se torej vpraša, ali se ne bi tudi njemu prešustvo studilo in ali ga ne bi tudi sam z mržnjo obsojal, ko bi mu kdo drug speljal ženo, ki jo je ljubil, kakor pač vsakdo ljubi svojo ženo na začetku zakona; in ali se ne bi, če bi bil obdarjen z razumom, bolj odločno kot drugi izrekel zoper prešustvo ter ga obsodil na pekel?

386. Pokazano mi je bilo tudi, kako radosti zakonske ljubezni peljejo proti nebesom in užitki prešustva proti peklu. Radosti zakonske ljubezni so se na poti proti nebesom nenehno množile in so narasle do neizrekljivosti, in čim bolj v notranjost so prihajale, tem več jih je bilo in tem bolj neizrekljive so postajale, dokler niso nazadnje dosegle samega stanja blaženosti in sreče notranjih nebes oziroma nebes nedolžnosti ter se prelile v popolno svobodo. Zakaj svoboda izhaja iz ljubezni, in popolna svoboda izhaja iz zakonske ljubezni, ki je nebeška ljubezen sama. Prešustvo pa je, kot že rečeno, vodilo v pekel, postopoma vse do najnižjega izmed peklov, kjer gnezdiyo same strahote in grozote. Ta usoda po življenju na zemlji čaka prešustnike, se pravi tiste, ki vidijo užitek samo v prešustvovanju, ne pa v zakonu.

O ZAPOSILITVAH ANGELOV V NEBESIH

387. Vseh nebeških zaposlitev ni mogoče naštet, še manj se jih da podrobno opisati, a na splošno lahko o njih vendarle nekaj povem; nešteto jih je in razlikujejo se glede na dolžnosti vsake skupnosti. Sleherni skupnost ima namreč svojo posebno dolžnost, kajti kakor se skupnosti ločijo po različnih dobrih (glej št. 41), se ločijo tudi po različnih rabah in koristih tega dobrega, zakaj pri vseh nebeščanih so dobra udejanjena dobra, ta pa niso nič drugega kakor koristi dobrega. Zatorej tam vsakdo opravlja svojo rabo in nečemu koristi, kajti Gospodovo kraljestvo je kraljestvo koristi.

388. V nebesih je tako kakor na zemlji veliko vrst služb, saj poznajo cerkvena opravila, državljanska opravila in domača opravila. Da poznajo cerkvena opravila, je razvidno že iz tega, kar je bilo povedano v poglavju, ki obravnava bogoslužje (št. 221-227); državljanska opravila, iz tega, kar je bilo povedano v zvezi z upravo (št. 213-220); domača opravila, iz tega, kar je bilo povedano o bivališčin in domovih angelov (št. 183-190) ter o nebeških zakonskih zvezah (št. 366-386). Vidimo torej, da je v vsaki nebeški skupnosti veliko zaposlitev in služb.

389. Vse v nebesih je urejeno v skladu z božjim redom, ki ga povsod varujejo za to zaposleni angeli, in sicer modrejši angeli vse tisto, kar zadeva splošno dobro oziroma korist, manj modri pa vse tisto, kar zadeva posamezne koristi. Podrejeni so si natanko tako, kot so si podrejene koristi božjega reda, zato gre vsakemu opravilu toliko dostojanstva, kolikor ga gre koristi, kateri je opravilo namenjeno. Vendar pa angel tega dostojanstva ne terja zase, saj vsega pripisuje koristi, ki jo opravlja; in ker je korist tisto dobro, ki ga opravlja, in ker vse dobro izvira iz Gospoda, vse pripisuje Gospodu. Zatorej tisti, ki išče zase časti in gleda najprej nase, šele nato na korist, ne pa najprej na korist, in šele nato nase, v nebesih ne more opravljati službe, saj odvrta pogled od Gospoda in sebe postavlja nad korist. Kadar pa se govori o koristi, se govori tudi o Gospodu, saj je korist, kot je bilo maloprej rečeno, dobro, le-to pa izhaja od Gospoda.

390. Iz tega je mogoče sklepati, kakšna je podrejenost v nebesih, namreč, da vsakdo uživa toliko ljubezni, spoštovanja in časti, kolikor ljubezni, spoštovanja in časti uživa korist, ki jo opravlja. Koliko ljubezni, spoštovanja in časti nekdo uživa, je odvisno tudi od tega, v kolikšni

meri korist pripisuje Gospodu, ne pa sebi; zakaj kolikor je kdo moder, toliko opravlja korist iz dobrega. Duhovna ljubezen, spoštovanje in izkazovanje časti niso nič drugega kakor ljubezen, spoštovanje in izkazovanje časti do koristi v osebi, ki jo opravlja, ter izkazovanje časti do osebe zaradi te koristi, ne pa do koristi zaradi te osebe. Kdor gleda na ljudi z vidika duhovne resnice, jih ne more videti drugače, saj vidi, da so si vsi ljudje podobni, pa najsi da uživajo veliko ali malo dostojanstva, in edino, po čemer se zaznavno ločijo, je razlika v modrosti; moder pa je tisti, kdor ljubi občo korist, se pravi dobro svojega sodržavljana, svoje skupnosti, svoje dežele in svoje Cerkve. V tej ljubezni domuje ljubezen do Gospoda, kajti vsako dobro, ki je obenem korist, prihaja od Gospoda; in to velja tudi za ljubezen do bližnjega, saj je bližnji tisto dobro, ki naj ga ljubimo v svojem sodržavljanu, v skupnosti, v domovini in v Cerkvi in ki ga moramo postavljati na prvo mesto.

391. Skupnosti v nebesih se delijo glede na svoja dobra (glej št. 41 in naprej), zatorej se delijo tudi glede na svoje koristi, saj so dobra udejanjena dobra, se pravi dobra dejavne ljubezni, ki so obenem koristi. Tako nekatere skupnosti skrbijo za majhne otroke, druge jih vzgajajo in poučujejo, ko odraščajo, spet druge na podoben način vzgajajo in poučujejo fante in dekleta, ki so si že na zemlji z izobrazbo ustvarili dobro izhodišče in so zato prišli v nebesa. Nekatere skupnosti poučujejo preproste in dobre iz krščanskega sveta in jih vodijo na pot, ki drži v nebesa; druge na podoben način poučujejo in vodijo razne poganke narode. Nekatere družbe varujejo duhove, ki so ravnokar prišli s sveta, pred nadlegovanjem zlih duhov; druge pomagajo duhovom, ki živijo na nižji zemlji; spet druge pomagajo duhovom, ki so v peklju, in jim preprečujejo, da ne bi drug drugega mučili čez predpisano mero; in nekaj jih pomaga tistim, ki ravno vstajajo od mrtvih. Na splošno pa se k ljudem pošiljajo angeli iz vseh skupnosti, da bdijo nad njimi in jih odvrčajo od slabih občutij in od misli, ki iz njih izhajajo, ter da jih navdihujejo z dobrimi občutji, kolikor so jih ti pripravljeni sami od sebe sprejeti; in na ta način v njih, kolikor je le mogoče, izrivajo zle namene ter jih tako napeljujejo k dobrim delom oziroma dejanjem. Kadar so angeli pri ljudeh, prebivajo v njihovih občutjih; in človeku so blizu toliko, kolikor je ta v dobrem, ki izhaja od resnice, oddaljeni pa so od njega toliko, kolikor je njegovo življenje oddaljeno od dobrega. Toda vsa ta angelska opravila so opravila, ki jih po angelih opravlja Gospod, saj jih angeli ne opravljajo sami od sebe, temveč od Gospoda. Zato v Besedi "angeli", če jih razumemo v notranjem pomenu, ne pomenijo angelov, temveč nekaj, kar je Gospodovo; in zato se angelom tam reče tudi "bogovi".

392. Te zaposlitve angelov so njihove splošne zaposlitve, vsak pa spolnjuje še svojo posebno dolžnost. Kajti vsaka korist je sestavljena iz nešteti koristi, ki se jim pravi posredniške, strežniške in uslužnostne, in vse so med seboj usklajene in podrejene po božjem redu ter vse skupaj delajo in spopolnjujejo občo korist, ki pa je splošno dobro.

393. Tisti, ki so na svetu ljubili Besedo in so v njej goreče iskali resnice, pa ne z mislijo na časti ali kak drug dobitek, temveč zavoljo tega, da bi koristili tako svojemu kakor tujemu življenju, se v nebesih ukvarjajo s cerkvenimi opravili. Ti so v nebesih v razsvetljenju in so obsijani z lučjo modrosti, in sicer toliko, kolikor ljubijo in si želijo korist. To luč modrosti prejemajo od Besede v nebesih, ki pa ni naravna Beseda, kakršno poznamo na zemlji, temveč duhovna Beseda (glej št. 259). Ti službujejo kot pridigarji; in ker tako zahteva tamkajšnji božji red, tisti, ki spričo razsvetljenosti po modrosti presegajo druge, zavzemajo višje položaje. Tisti, ki so na svetu ljubili svojo domovino in so njeno splošno dobro postavljali nad svoje in ki so delali, kar je prav in pravično, zavoljo ljubezni do tega, kar je prav in

pravično, se ukvarjajo z državljanskimi zadevami. Ti lahko opravljajo takšne službe v nebesih zato, ker so v gorečni ljubezni raziskovali postave pravičnosti in so tako postali razumni; opravljajo pa te službe na položajih, ki ustrezajo njihovi razumnosti, pri čemer je treba povedati, da je njihova razumnost sorazmerna njihovi ljubezni do občega dobrega. V nebesih je, kot že rečeno, več opravil, služb in poklicev, kot jih je moč naštetih. V primerjavi z njimi jih je na svetu le malo. Toda ne glede na to, koliko jih je, ki so tako zaposleni, vsi v svojem delu uživajo, saj ga opravljajo z ljubeznijo do koristi, ne pa zavoľjo sebe ali dobička. Nihče se ne žene za življenjskimi dobrinami, saj vsi dobijo vse, kar potrebujejo za življenje, zastonj. Zastonj stanujejo, zastonj se oblačijo in zastonj jedo. Jasno je torej, da za tiste, ki so sebe in svet ljubili bolj kot občo korist, ni prostora v nebesih. Kajti človek, ko odide s sveta, svojo ljubezen in občutje vzame s seboj in ne znebi se ju nikoli več (glej št. 363).

394. V nebesih je vsakdo zaposlen v skladu s korespondenco, ta pa ne zadeva samo zaposlitev, temveč tudi korist, ki jo z njo opravlja (glej št. 112). Zakaj vse stvari, ki so, so si med seboj v korespondenci (glej št. 106). Ko nekdo v nebesih dobi zaposlitev oziroma poklic, ki ustreza njegovi koristi, je v istem življenjskem stanju, kot je bil, dokler je živel na zemlji, saj je tisto, kar je duhovno, s tistim, kar je naravno, po korespondencah poenoteno; razlika je le v tem, da je tedaj v notranji radosti, saj živi duhovno življenje, ki je notranje življenje, in je potemtakem bolj dovzet za nebeško blaženost.

O NEBEŠKI RADOSTI IN SREČI

395. Danes komaj kdo še ve, kaj so nebesa in kaj nebeška radost. Še tisti, ki so se temu vprašanju količkaj posvečali, so si o njiju ustvarili tako splošne in robate predstave, da niso vredne piškavega oreha. Od duhov, ki so prišli s sveta v onstranstvo, sem se lahko dokaj dobro poučil o tem, kako vse so si bili zamišljali nebesa in nebeško radost kajti kadar so ti duhovi prepuščeni sami sebi, kot so bili na zemlji, razmišljajo natanko tako, kot so razmišljali tedaj. Tako malo ali nič pa se o nebeški radosti ve zato, ker so si tisti, ki so o njej razmišljali, mnenje o njej ustvarili na podlagi tega, kar so vedeli o zunanjih radostih naravnega človeka, saj niso nič vedeli o notranjem in duhovnem človeku, in potlej tudi o tem ne, kakšni naj bi bili njegova radost in blaženost. Četudi bi jim torej tisti, ki uživajo duhovno ali notranjo radost, povedali, kaj ta nebeška radost je, ne bi nič razumeli, saj o njej niso imeli nobene predstave. Bila bi torej ena izmed stvari, ki jih je naravni človek zavrnil. In vendarle vsakdo lahko ve, da človek, ko zapusti svoje zunanje oziroma naravno bitje, vstopi v svoje notranje oziroma duhovno bitje. Zatorej bi lahko vedel tudi to, da je nebeška radost notranja in duhovna, ne pa zunanja in naravna; in da je, ker je notranja in duhovna, čistejša in izbranejša in učinkuje na človekovo notranjost, ki pripada njegovi duši oziroma duhu. Že na podlagi tega bi lahko vsakdo sklepal, da je njegova radost takšna, kakršna je bila dotlej radost njegovega duha, in da radost telesa, ki se ji pravi tudi radost mesa, v primeri z njo ni nebeška. Povedal sem tudi že, da vse tisto, kar nosi človek v duhu, ko zapusti telo, ostane v njem tudi potem, saj poslej živi kot človek-duh.

396. Vse radosti izvirajo iz ljubezni, zakaj tisto, kar človek ljubi, občuti kot radost. To je edini izvir, in ni drugega izvira, odkoder bi človek prejemal radost. Iz tega sledi, da kakršna je ljubezen, takšna je radost. Radosti telesa oziroma mesa vse izvirajo iz ljubezni do sebe in

do sveta, in so potemtakem sle in njihove potešitve; radosti duše ali duha pa vse izvirajo iz ljubezni do Gospoda in do bližnjega, in so potemtakem občutja dobrega in resnice ter notranja zadovoljstva. Ti dve ljubezni in njune radosti se stekajo iz nebes od Gospoda po notranji poti, se pravi od zgoraj, in delujejo na notranjost; ljubezen do sebe in ljubezen do sveta in njune radosti pa prihajajo iz mesa in iz sveta po zunanji poti, se pravi od spodaj, in delujejo na zunanost. Zatorej, kolikor človek sprejema in občuti nebeški ljubezni, toliko se odpre njegova notranjost, ki pripada njegovi duši oziroma duhu in ki je iz sveta zazrta v nebesa; in kolikor sprejema in občuti posvetni ljubezni, toliko se odpre njegova zunanost, ki pripada telesu oziroma mesu in ki se obrača od nebes k svetu. Ko te ljubezni pritekajo v človeka, pritekajo vanj tudi njihove radosti, in sicer nebeške radosti v notranjost in posvetne radosti v zunanost, saj vsakršna radost, kot že rečeno, pripada ljubezni.

397. Nebesa so tako prepolna radosti, da v njih pravzaprav ni nič drugega kot ena sama blaženost in radost; zakaj božje dobro, ki izhaja iz Gospodove božje ljubezni, je tisto, kar dela nebesa v očeh tistih, ki so tam, v celoti in v posameznem to, kar so; božja ljubezen pa je hrepenenje po zveličanju vseh in po sreči vseh iz najbolj notranjega in v vsej polnosti. Vseeno je torej, če rečeš nebesa ali pa nebeška radost.

398. Nebeške radosti so neizrekljive in nepreštevne, vendar si tisti, ki pozna samo užitek telesa oziroma mesa, še ene same ne more zamišljati ali verovati vanjo, saj je njegova notranjost, kot sem ravnokar povedal, obrača pogled od nebes k svetu, se pravi nazaj. Zakaj tisti, ki je ves potopljen v telesno ali meseno uživanje oziroma, kar je eno in isto, v ljubezen do sebe in do sveta, sploh ne more občutiti zadovoljstva še v čem drugem kot v posvetnih časteh, dobičku in pa v telesnih in čutnih užitkih, saj ti tako zadušijo in zamorijo notranje radosti, ki pripadajo nebesom, da povsem pogasijo vero vanje. Zato bi takšen človek le debelo gledal, če bi mu povedali, da bo lahko užil druge radosti šele takrat, ko se bo odpovedal zadovoljstvom posvetnih časti in dobička, še debeleje pa, če bi mu pojasnili, da je nebeških radosti, ki zavzamejo mesto teh posvetnih zadovoljstev, nešteto in da so takšne, da jih ni moč primerjati s telesnimi oziroma mesenimi užitki, ki so večinoma zadovoljstva ob posvetnih časteh in dobičku. Iz vsega tega se torej lepo vidi, zakaj se o nebeški radosti nič ne ve.

399. O tem, kako brezmejna je nebeška radost, lahko sklepamo že samo po dejstvu, da je v nebesih vsakomur v največje zadovoljstvo že to, da lahko svoje radosti in blaženost deli z drugimi; in ker to velja prav za vse nebeščane, si lahko mislimo, kako brezmejna je nebeška radost. Rečeno je že bilo (št. 268), da si v nebesih vsi vse delijo z vsakim in vsak vse z vsemi. Ta delitev izhaja iz obeh nebeških ljubezni, ki sta, kot smo že povedali, ljubezen do Gospoda in ljubezen do bližnjega. V sami naravi teh ljubezni je, da si delita svoje radosti. Ljubezen do Gospoda je taka zato, ker je Gospodova ljubezen takšna, da vse, kar ima, z vsemi deli, saj si želi srečo za vse. Podobna ljubezen je tudi v tistih, ki Gospoda ljubijo, saj je Gospod v njih. Zato torej angeli svoje radosti delijo drug z drugim. Takšne narave je namreč tudi ljubezen do bližnjega, kot bomo videli v nadaljevanju, iz česar sledi, da je v naravi obeh ljubezni, da delita svoje radosti. Drugače pa je z ljubeznijo do sebe in z ljubeznijo do sveta. Ljubezen do sebe jemlje drugim, jih oropa radosti in le-te usmerja k sebi, saj le sebi dobro želi, medtem ko ljubezen do sveta želi imeti zase tisto, kar pripada bližnjemu. Ti dve ljubezni potemtakem uničujeta radost v drugih, in če sta že kaj pripravljene deliti, delita zavoljo sebe, ne zavoljo drugih. V naravi teh dveh ljubezni je torej, da drugim jemljeta, ne pa delita z njimi, razen če

zadovoljstvo drugih ni v njuno sebično korist. O tem, da sta ljubezen do sebe in ljubezen do sveta res takšni, kadar vladata, sem se lahko večkrat na svoji koži prepričal. Vselej namreč, kadar so se mi približali duhovi, ki sta jim, dokler so živeli na svetu kot ljudje, vladali tidve ljubezni, je radost v meni uplahnila in prešla. Zvedel sem tudi, da se tako godi tudi angelom v nebeških skupnosti, saj se njih radost zmanjša, kakor hitro se jim ti duhovi približajo, in sicer tem bolj, čim bolj se jim približajo. In kar je pri tem zanimivo, zli duhovi tedaj sami doživljajo zadovoljstvo. Jasno je torej, kakšno je stanje duha takšnega človeka, dokler živi v telesu, saj je enako kot potem, ko se od njega loči, namreč takšno, da koprne in hlepi po radostih in dobrinah drugega in je radosten sam šele takrat, kadar si jih prigrabi. Iz vsega tega potemtakem sledi, da ljubezen do sebe in ljubezen do sveta uničujeta nebeško radost in sta potemtakem čisti nasprotji nebeških ljubezni, ki si vse svoje želita deliti.

400. Vedeti je treba, da je zadovoljstvo tistih, ki ljubijo sebe in svet, kadar se približajo kaki nebeški skupnosti, zadovoljstvo njihove poželjivosti in je potemtakem čisto nasprotje nebeške radosti. Svojo poželjivost pa zadovoljijo prav s tem, da vzamejo oziroma preženejo nebeško radost v tistih, ki so v njej. Drugače pa je, kadar nebeške radosti ne morejo vzeti ali pregnati. Tedaj se niti ne morejo približati, zakaj čim bližje prihajajo, tem večja sta njihova bolečina in tesnoba; zato si pravzaprav le poredko upajo blizu. Tudi o tem so me poučile zapovrstne izkušnje, o katerih naj tule še nekaj dodam. Duhovi, ki odhajajo s tega sveta na onega, si bolj od vsega želijo priti v nebesa. Skoraj vsi si prizadevajo vstopiti vanje, v prepričanju, da je za uživanje v nebesih dovolj že to, da si pripuščen in sprejet vanje. In ker si tako želijo, ponavadi dejansko zaidejo v kako skupnost iz nižjih nebes. Toda kakor hitro se tisti, ki so živeli v ljubezni do sebe in do sveta, približajo prvemu nebeškemu pragu, jih v srcu obideta tolikšna muka in žalost, da v sebi občutijo bolj pekel kot pa nebesa. In zato se rajši na glavo na pete zaženejo navzdol in se ne ustavijo, dokler ne pridejo v pekel med sebi podobne. Pogosto se tudi dogaja, da si takšni duhovi žele spoznati nebeško radost, in ker so slišali, da je ta radost v notranjosti angelov, si jo želijo z njimi deliti. To se potem tudi zgodi, zakaj duhu, ki še ni niti v nebesih niti v peklu, je dano vse, kar si zaželi, če mu to lahko koristi. Toda kakor hitro jim je dano okusiti to radost, začno doživljati tolikšne muke, da se jim telesa zvijajo od bolečin. Videl sem jih, kako so sklanjali glave k stopalom, se metali po tleh in se tam v smrtnem notranjem boju zvijali vase kakor kače. Tako namreč učinkuje nebeška radost na tiste, ki so živeli v ljubezni do sebe in do sveta. Razlog za to pa je ta, da si tidve ljubezni popolnoma nasprotujeta, in kadar eno nasprotje deluje na drugo, je posledica takšna bolečina. In ko nebeška radost vstopi v notranjost in se pretoči v nasprotno radost, se notranjost, v kateri se spremešata tidve nasprotujoči si radosti, vsa zvije nazaj, se pravi v nasprotni smeri, posledice pa so opisane muke. Nasprotujeta pa si tidve radosti iz razlogov, ki so že zgoraj opisani, namreč zato, ker si ljubezen do Gospoda in do bližnjega vse, kar je njeno, želi deliti z drugimi, saj je ravno v tem njena radost, medtem ko hoče ljubezen do sebe in do sveta drugim jemati in si prigrabiti, kar je njihovo; in kolikor se ji to posreči, tolikšno je njeno zadovoljstvo. Zclaj tudi lahko razumemo, zakaj je pekel sploh ločen od nebes; kajti vsi, ki so v peklu, so, dokler so živeli na svetu, ljubili samo sebe in svet in so zato poznali samo radosti telesa in mesa; vsi, ki so v nebesih, pa so, dokler so živeli na svetu, ljubili Gospoda in bližnjega in so zato poznali radosti duše in duha. In ker sta tidve ljubezni druga drugi nasprotni, so nebesa in pekel povsem ločena med seboj, in sicer tako temeljito, da si peklenški duh niti prsta ne upa pomoliti iz pekla, kaj šele glavo, kajti če to stori, se združne od bolečin in muk. Tudi to sem kaj pogosto videval.

401. Človek, ki živi v ljubezni do sebe in do sveta, doživlja, dokler je v telesu, posebna

zadovoljstva in užitke, ki izvirajo iz te ljubezni. Človek, ki živi v ljubezni do Boga in do bližnjega, pa, dokler je v telesu, ne občuti kakih posebnih radosti te ljubezni ali radosti dobrih občutij, ki iz nje izvirajo, temveč samo nekakšno blaženost, ki je komaj zaznavna, saj je skrita v njegovi notranjosti in zagrnjena s tenčicami zunanosti, ki pripada telesu, ter zastrta s posvetnimi skrbmi. Po smrti pa se ti stanji povsem spremenita. Zadovoljstva ljubezni do sebe in do sveta se tedaj sprevržejo v bolečino in grozo, kajti to je tisto, čemur se reče peklenški ogenj, in nato polagoma v razne nečednosti in umazanije, ki ustrezajo njihovim nečistim zadovoljstvom in ob katerih tedaj - kar je še posebej zanimivo - duhovi uživajo. Zastrta radost in skorajda nezaznavna blaženost tistih, ki so, dokler so živeli na svetu, ljubili Gospoda in bližnjega, pa se tedaj spremenita v nebeško radost, ki se občuti in zaznava v vseh njenih slasteh, saj se tedaj tista blaženost, ki je, dokler so živeli na svetu, skrita in nespoznana tlela v njih, razodene in se prelije v vsa občutja, kajti to je bila radost duha, in oni so tedaj duh.

402. Vse nebeške radosti se zberejo in pokažejo v rabi oziroma v koristih, saj so prav te tisti blagri ljubezni in sočutja, v katerih živijo angeli. Zato vsakdo uživa radosti, ki se skladajo z njegovimi koristmi in ki so tolikšne, kolikor kdo ljubi svojo koristnost. O tem, da so vse nebeške radosti radosti koristi, se lahko poučimo ob primerjavi s petimi človekovimi telesnimi čuti. Vsakemu izmed teh čutov je namreč dana radost, ki se sklada z njegovo rabo oziroma koristjo; vidu, sluhu, vonju, okusu in tipu, vsakemu gre svoje zadovoljstvo; vidu zadovoljstvo ob lepoti teles in njihovih oblik, sluhu ob blagoglasju zvokov, vonju ob dišečih vonjavah, okusu ob slastnih okusih. Rabe teh različnih čutov poznajo tisti, ki jih preučujejo, še bolj pa tisti, ki vedo za korespondence. Vid ima svoje radosti zato, ker rabi razumevanju, ki je notranji vid; sluh ima svoje radosti zato, ker rabi tako razumevanju kakor volji, saj omogoča njuno pozornost; vonj ima svoje radosti zato, ker rabi možganom pa tudi pljučem; okus ima svoje radosti zato, ker rabi želodcu in potemtakem prehranjevanju celega telesa. Zakonska radost, ki je čistejša in izbranejša oblika radosti dotika, pa presega vse druge, saj rabi zarajanju človeškega rodu in potemtakem tudi angelov v nebesih. Ti čuti prejemajo svoje radosti po vplivu iz nebes, kjer sleherna radost pripada koristi in je z njo v skladu.

403. Srečal sem nekaj duhov, ki so menili, kar so menili že na svetu, namreč, da nebeška sreča sestoji iz brezdelnega življenja, v katerem jim bodo drugi stregli. Toda bili so poučeni, da sreča nikdar ni v nedejavnosti in v zadovoljstvu, ki iz le-te izhaja. To bi namreč pomenilo, da bi si vsakdo želel srečo drugega zase, in nihče bi ne imel tistega, kar bi si vsakdo želel. Takšno življenje ne bi bilo dejavno, temveč brezdelno, in v njem bi se ponemarili. Vedeli bi tudi lahko, da brez dejavnega življenja ni srečnega življenja in da je v takšnem dejavnem življenju počitek namenjen zgolj obnovi moči in temu, da se človek z novimi močmi loti svojih življenjskih dejavnosti. Potem jim je bilo z mnogimi primeri pokazano, da angelsko življenje sestoji iz dobrih del, ki služijo obči koristi, in da angeli vso svojo srečo dobijo prav v tej koristi, od nje in v skladu z njo. Tistim, ki so menili, da nebeška sreča sestoji iz brezdelja in v brezdelnem vdihavanju večne radosti, je bilo dano videti, kakšno je tako življenje, da bi se lahko sramovali svojih predstav; in uvideli so, da je takšno življenje neznansko žalostno in brez radosti in da bi se jim v najkrajšem času priskutilo in zastudilo.

404. Srečal sem tudi nekaj duhov, ki so se imeli za bolj poučene od drugih in ki so povedali, da so na svetu menili, da nebeška radost sestoji zgolj iz hvaljenja in slavljenja Boga in da bi po njihovem to bilo dejavno življenje. Ti so zvedeli, da hvaljenje in slavljenje Boga še malo ni takšno dejavno življenje in da vrh tega Bog sploh ne potrebuje ne hvale ne slave, temveč je

njegova volja samo ta, da nečemu koristijo in da torej opravljajo dobra dela, ki se imenujejo dobra dobrodelne ljubezni. Dobrodelne ljubezni pa ti duhovi nikakor niso mogli povezati z nebeško radostjo, temveč zgolj z uslužnostjo, čeprav so jim angeli dokazovali, da je ta radost nadvse svobodna, saj prihaja iz notranjega občutja in jo spremlja nedopovedljiva sreča.

405. Skoraj vsi, ki pridejo v onstranstvo, mislijo, da je pekel za vse enak in da so nebesa za vse enaka; in vendar so v obojem neskočne razlike in raznolikosti, in nikakor ne drži, da so nebesa za vse enaka, kakor tudi pekel ni za vse enak, saj tudi ni mogoče, da bi si bila dva človeka, duhova ali angela povsem enaka, niti po obrazu ne. Že ob sami moji pomisli, da bi si bila dva podobna ali celo povsem enaka, so se angeli zgrozili in mi pojasnili, da vsaka enota sestoji iz uglašene skladnosti mnogih posameznosti in da je celota takšna, kakršnoje to skladje; in da prav po tem, se pravi po Gospodu samem in po ljubezni, sleherni skupnost v nebesih postane enota in da vse nebeške skupnosti skupaj sestavljajo celoto. Tudi koristi so v nebesih različne in raznotere, in nikakor ne drži, da bi bila korist, ki jo opravlja nekdo, povsem enaka koristi, ki jo opravlja nekdo drug. To potemtakem velja tudi za srečo, saj tudi ta ni pri dveh angelih enaka. Vrh tega je radosti, ki izhajajo iz sleherne koristi, nešteto, in tudi te neštete radosti so na moč različne, in vendar združene v takšnem redu, da se nanašajo druga na drugo in dopolnjujejo med seboj, tako kakor koristi slehernega uda, organa ali telesnega dela, ali še boljše, kakor koristi sleherne žile in vlakna v posameznem udu, organu ali telesnem delu; vse so namreč tako povezane med seboj, da vsaka vidi v drugi, in potemtakem tudi v vseh, svoje lastno dobro, in da vse vidijo sebe v vsaki. In prav to je tisto načelo univerzalnega in individualnega, po katerem delujejo kakor eno.

406. Z duhovi, ki so pravkar prišli s sveta, sem se včasih pogovarjal o tem, kakšno je večno življenje, in rekel sem jim, da je pomembno vedeti, kdo je Gospod tega kraljestva in kakšne vrste in oblike je vladavina v njem. Zakaj če je za ljudi, ki vstopajo v kako drugo kraljestvo na zemlji, nadvse pomembno, da vedo, kdo in kakšen je tamkaj kralj in kakšna je tamkajšnja vladavina, ter da so jim znane še kake druge podrobnosti o tem kraljestvu, je to, da kaj o tem vedo, toliko bolj pomembno zanje, saj bodo v kraljestvu, v katerega so vstopili zdaj, živeli večno. Zatorej bi morali vedeti, da je Gospod tisti, ki vlada tako nebesom kakor vsemu stvarstvu, zakaj kdor vlada enemu, vlada tudi drugemu, tako da je kraljestvo, v katerega so zdaj prišli, Gospodovo in da so postave tega kraljestva večne resnice in vse temeljijo na postavi, ki pravi, da je Gospoda treba ljubiti bolj kot vse in bližnjega kakor sebe. Še celo več, kajti če hočejo postati angeli, morajo svojega bližnjega ljubiti bolj kot sebe. Ko so to slišali, so ostali brez besed, kajti čeravno so že v življenju telesa slišali nekaj podobnega, temu niso verjeli, saj jim ni šlo v glavo, da bi utegnili v nebesih vladati taka ljubezen in da bi bilo mogoče bližnjega ljubiti bolj kot sebe. Toda rečeno jim je bilo, da se v onstranstvu sleherni dobro brezmejno poveča in da v življenju telesa sicer resda ne morejo svojega bližnjega ljubiti bolj od samega sebe, ampak kvečjemu toliko, saj so potopljeni v telesnost, vendar da se njihova ljubezen, ko telesnost odpade, prečisti in nazadnje postane angelska, kar pa pomeni, da bližnjega ljubijo bolj kot sebe. Zakaj v nebesih je radosten tisti, ki dela dobro drugemu, ne pa sebi, razen če pri tem, ko dela dobro sebi, ne misli na dobro drugega in ga potemtakem dela zavoljo drugega. To pomeni ljubiti bližnjega bolj od samega sebe. Rečeno jim je tudi bilo, da možnost takšne ljubezni na zemlji dokazujejo tisti, ki svojega moža ali ženo ali otroke tako močno ljubijo, da so zanj pripravljeni žrtvovati celo življenje, saj je znano, da prenekatera mati rajši sama umre od lakote, kakor da bi gledala svoje dete stradati; to velja tudi za iskrena prijateljstva, saj so tudi taki, ki so se za prijatelja pripravljene izpostaviti največjim nevarnostim; in nekaj podobnega se kaže tudi pri ljudeh, ki jih družijo

zgolj vljudnostno ali celo hlinjeno prijateljstvo, se pravi takšno, ki si prizadeva zbujati videz iskrenega prijateljstva, in ki ponujajo boljše reči tistim, ki jim želijo dobro, čeravno največkrat samo na ustnicah, ne pa tudi v srcu. Navsezadnje je v sami naravi ljubezni, da se radosti takrat, kadar služi drugemu, ne zavoljo sebe, temveč zavoljo drugega. Toda tega niso razumeli tisti, ki so sebe ljubili bolj kot druge in ki so v življenju telesa hlepeli po osebnih koristih, še najmanj pa zakrknjeni skopuhi.

407. Srečal sem nekoga, ki je v življenju telesa uveljavljal oblast nad drugimi in ki je tudi v onstranstvu ohranil željo po vladanju. Rečeno mu je bilo, da je zdaj v drugačnem kraljestvu, ki je večno, da je njegova pozemeljska oblast prešla in da je zdaj v krajih, kjer te cenijo samo po tem, kako dober si in koliko resnice poznaš, pa po tem, koliko Gospodove milosti si užil na račun tega, kar si počel na zemlji; da je tu podobno kot na zemlji, kjer te cenijo po tem, koliko imaš pod palcem in kako dobro poznaš kneza, le da sta tu bogastvo dobro in resnica, poznanstvo s knezom pa milost, ki si jo deležen od Gospoda glede na to, kako si na zemlji živel. Če bi hotel vladati kako drugače, bi postal upornik, kajti zdaj je v Drugem kraljestvu. Ko je vse to slišal, ga je postalo sram.

408. Govoril sem tudi z duhovi, ki so menili, da nebesa in nebeška radost sestojita iz veličastja, ki naj bi ga uživali. A takim je bilo rečeno, da je v nebesih največji tisti, ki je najmanjši, saj ta nima in si tudi ne želi imeti svoje oblasti in modrosti, temveč zgolj tisto oblast in modrost, ki sta od Gospoda; in ker tak, čeravno je najmanjši, užije največ radosti, je v tem smislu največji, saj ima od Gospoda vso oblast in vse prekaša po modrosti. Kaj pa biti največji pomeni drugega, kot biti najsrečnejši? Kaj drugega kot srečo namreč iščejo mogočni z oblastjo in bogati z bogastvom? Rečeno je tudi bilo, da v nebesih ni srečen tisti, ki hoče biti najmanjši zato, da bi bil največji, saj to ne bi bilo nič drugega kot navadno častihlepje, temveč tisti, ki iskrenega srca bolj kot sebi želi dobro drugim in ki služi drugim samo zato, da bi bili srečni, ne pa iz želje po nagradi, se pravi iz ljubezni.

409. Nebeške radosti, takšne, kakršna po svojem bistvu je, se ne da opisati, saj je v najgloblji notranjosti angelov, se pravi v sleherni njihovi misli in občutju, in potemtakem v sleherni njihovi izgovorjeni besedi in dejanju. Tako je, kakor da bi se njihova notranjost povsem odprla in razvezala, da bi sprejela radost in blaženost, ki se potem razseje do poslednjega vlakna in jih vse napolni. Zaznava in občutek te radosti sta torej tako veličastna, da ju ni moč opisati. Kajti tisto, kar se spočne v najgloblji notranjosti, se pretoči v sleherni delček njihovega bitja in se s čedalje večjo močjo širi navzven, vse do njihove zunajosti. Dobre duhove, ki še niso bili povzdignjeni v nebesa in potemtakem še niso bili deležni te radosti, zajame, potem ko jim dajo angeli njihove sfere okusiti kanec te radosti, takšna blaženost, da kratko malo omedlijo od slasti. To se včasih dogaja tudi tistim, ki si želijo spoznati, kaj je nebeška radost.

410. Neki duhovi so si zaželeli spoznati nebeško radost, in dovoljeno jim je bilo, da so jo okusili, in sicer toliko, da je niso mogli več prenašati; in vendar to sploh še ni bila angelska radost oziroma ji je bila komaj kaj podobna, kot sem se smel prepričati tudi sam, ko sem jo delil z njimi, in je bila tako rahla, da je bila skoraj hladna. In vendar so jo ti duhovi imenovali nebeška, saj je bila to vsa radost, ki jo je lahko njihova notranjost občutila. Po tem sem torej videl, da ne obstajajo le različne stopnje nebeške radosti, temveč tudi to, da najgloblja radost

nekoga komaj dosega srednjo ali celo zunanjo radost nekoga drugega; in tudi, da je za vsakogar njegova najbolj notranja radost nebeška radost in da nihče ne more prenesti radosti, ki je še globlja, saj postane zanj boleča.

411. Nekateri duhovi, pa ne zli, so bili v spanju, podobnem odrevenelosti, v duhu poneseni v nebesa; zakaj duhovi lahko, še preden se jim odpre notranjost, poletijo v nebesa in se poučijo o sreči tamkajšnjih prebivalcev. V takšni zamaknjenosti sem jih videl kake pol ure, potem pa so zdrsnili nazaj v svojo zunanost, v kateri so bili prej, in so se spominjali vsega, kar so videli. Povedali so, da so bili med angeli v nebesih in da so tam videli in zaznavali neverjetne reči, ki so se vse bleščale kakor zlato, srebro in drago kamenje, v izbranih oblikah in v prečudoviti raznolikosti. Povedali so tudi, da angelov ni navdajala z radostjo sama zunanost teh reči, temveč tisto, kar so predstavljale; to pa je bilo Božje, neizrekljivo in neskončno modro; to jih je navdajalo z največjo radostjo, in še nešteto drugih reči, ki pa jih človeški jezik niti v najbolj medlih obrisih ne more opisati, saj jih ne morejo zaobseči pojmi, ki imajo količkaj opraviti s snovnim.

412. Od tistih, ki vstopijo v onstranstvo, komaj kdo ve, kaj sta nebeška blaženost in sreča, saj niti tega ne ve, kaj je nebeška radost; svoje predstave o njih si namreč slika samo z barvami posvetnih radosti in zadovoljstev. In zato se takšnim duhovom vse, česar ne poznajo, zdi neobstoje, Čeravno se telesna in posvetna zadovoljstva z nebeškimi niti od daleč ne morejo primerjati. Da bi torej dobrohotni duhovi, ki ne poznajo nebeške radosti, zvedeli in spoznali, kaj to je, jim je najprej dano videti rajske prizore, ki presegajo vsakršno domišljijo. Tedaj pomislijo, da so prišli v nebeški raj; vendar so hkrati poučeni, da to še ni prava nebeška sreča. In dano jim je spoznati radost, kakršno lahko spozna njihova najgloblja notranjost. Potem so popeljeni v stanje miru, ki jih prežame prav do poslednjih globin, in tedaj priznajo, da nič od tega ni moč popisati ali pojmiti. Nazadnje so popeljeni še v stanje nedolžnosti, in tudi to jih vse prežame. Tako jim je torej dano spoznati, kaj je resnično duhovno in nebeško dobro.

413. Da bi tudi sam lahko spoznal naravo nebes in nebeške radosti, mi je bilo od Gospoda dano, da sem smel večkrat in dlje časa opazovati in uživati čare nebeških slasti. Spoznaval sem jih torej iz lastnih izkušenj, žal pa jih niti približno ne morem opisati. Da pa bi si lahko ustvarili vsaj medlo predstavo o njih, bom nekaj malega vseeno povedal. Nebeška radost je občutje neštetihi slasti in radosti, ki skupaj predstavljajo nekaj splošnega, in v tej splošnosti, se pravi v tem splošnem občutju je blagoglasje neštetihi občutij, ki le zastrto, ne razločno, prihajajo v zaznavo, saj je zaznava sama po sebi nekaj zelo splošnega. Kljub temu pa mi je bilo dano videti, da je v njej nešteto stvari, in te stvari so urejene tako, da ni moč popisati, saj se zdi, kakor da vse pritekajo iz nebeškega reda. Red, po katerem so urejene vse, tudi najmanjše posameznosti tega občutja, pa je tak, da se te posameznosti predstavljajo in zaznavajo le kot zelo splošna celota, v skladu z zmožnostmi osebkpa pač. Skratka, vsako splošno občutje vsebuje nešteto posameznih občutij, nanizanih v čudovit red, in nič takega ni v njih, kar bi ne bilo živo in kar ne bi delovalo iz najgloblje notranjosti. Opazil sem tudi, da ta radost in zanos prihajata kakor iz srca in se nadvse nežno razlivata po vseh najbolj notranjih vlaknih in odtod po vseh njihovih svežnjih, in sicer s takšno blaženo sladkobo, da se vsako vlakno zdi utelešena radost in zanos in da se tudi vse drugo, kar je čutno in zaznavno, v tej sreči zdi kakor živo. V primerjavi s to radostjo se zdi radost telesnih užitkov kakor grob in jedek prah v primerjavi z najčistejšo in najblažjo avro. Opazil sem tudi, da je vsakič, ko sem si zaželel svojo radost prenesti na drugega, njeno mesto zapolnila še globlja in še polnejša

radost, in čim večja je bila ta želja, tem več sreče je dotekalo. Bila pa je ta sreča, kot sem opazil, od Gospoda.

414. Tisti, ki so v nebesih, se nenehno bližajo pomladi življenja; čim več tisočletij preživijo in čim večje so njihova ljubezen, sočutnost in vera, tem bolj radostna in srečna je ta pomlad; in tako na vekomaj veke. Ženske, ki so umrle stare in usahle od starosti, se z leti, če so le živele v veri v Gospoda, v ljubezni do bližnjega in v srečni zakonski ljubezni do moža, čedalje bolj vračajo v cvet mladosti in deklišva ter se zaljšajo z lepoto, kakršne si ni mogoče zamisliti z zemeljskimi očmi. To podobo ji namreč dajeta dobroti in ljubezen, ki se na ta način v njej odslikavata, tako da radost in lepota ljubezni sijeta iz sleherne še tako drobne črtice obraza in se razodevata kot obliki ljubezni. Nekateri, ki so to videli, so bili vsi iz sebe. Ljubezen se namreč v nebesih kaže v živi podobi in je takšna, da oblikuje in je oblikovana obenem; in sicer na tak način, da je ves angel ljubezen, še posebej obraz; in to se jasno vidi in čuti. Kadar se ta podoba kaže očem, je neizrekljivo lepa in z ljubeznijo deluje na najgloblje bistvo duha. Skratka, v nebesih z leti postajaš vse mlajši. Takšno podobo in takšno lepoto pa v onstranstvu izžarevajo tisti, ki so živeli v ljubezni do Gospoda in v ljubezni do bližnjega. Vsi angeli so takšne podobe, in sicer v njihovi neskončni raznolikosti; in iz teh podob so nebesa.

O NEIZMERNOSTI NEBES

415. Da so nebesa Gospodova neizmema, se da videti že po tem, kar sem povedal in izpričal doslej, še posebej pa po dejstvu, da so nebesa iz človeškega rodu (glej št. 311-317), tako iz tistih, ki so rojeni v Cerкви, kakor iz tistih, ki so rojeni zunaj nje (št. 318- 328). Sestavljena so torej iz vseh, ki so kdaj živeli na zemlji, od njenih začetkov do danes, in ki so živeli pravično. Kako velika je množica ljudi, ki živijo na vsej zemeljski krogii, ve vsak, kdor kaj ve o razdelitvah, področjih in kraljestvih zemlje. Če le malo preračunate, boste videli, da vsak dan umre več tisoč ljudi, se pravi na milijone vsako leto; in vse to že od sive davnine, od katere je minilo že več tisočev let. In vsi ti so po smrti prišli v onstranstvo, ki se mu pravi tudi duhovni svet, in še vedno nenehno prihajajo. Koliko od njih pa je postalo angelov v nebesih, ni mogoče reči. Zvedel sem le, da je bilo v davnih časih to število zelo veliko, saj so ljudje takrat mislili bolj notranje in duhovno in je bilo zaradi tega njih občutje bližje nebeškemu. V poznejših časih pa se je to število zmanjšalo, saj so ljudje sčasoma postajali vse bolj zunanji in so mislili čedalje bolj naravno, zaradi česar je bilo njih občutje bližje zemlji. Vse to torej kaže, kako velika so nebesa, že samo, če upoštevamo prebivalce te zemlje.

416. Da so nebesa Gospodova zares neizmerna, potrjuje tudi dejstvo, da vse otroke, bodisi da so rojeni v Cerкви ali zunaj nje, Gospod posvoji in jih naredi za angele; in število teh dosega četrtno ali petino vsega človeškega rodu na zemlji. Že prej smo lahko videli (št. 329-345), da slehernega otroka, kjerkoli je že rojen, bodisi v Cerкви ali zunaj nje, bodisi pobožnim ali brezbožnim staršem, potem ko umre, sprejme Gospod in se potem vzdaja v nebesih ter se tam poučuje in navdihuje z občutji dobrega, po njih pa, v skladu z božjim redom, s spoznanji resnice; in ko se tako spopolni v razumnosti in modrosti, pride v nebesa in postane angel. Iz vsega tega lahko sklepamo, koliko je v nebesih angelov že samo iz tega vira, upoštevaje čas od stvarjenja do današnjega dne.

417. Kako neizmerna so nebesa Gospodova, potrjuje nadalje tudi to, da so vsi planeti našega osončja, ki so vidni očem, zemlje, in da je takšnih zemelj v vesolju nešteto in da so vse naseljene s prebivalci. O teh zemljah sem podrobneje pisal v krajšem spisu, iz katerega bi rad navedel naslednji odlomek:

V onstranstvu je prav dobro znano, da obstaja veliko zemelj in ljudi na njih ter duhov in angelov, ki iz njih izhajajo; zakaj tam lahko vsakdo, ki si to zaželi iz ljubezni do resnice in koristi, govori z duhovi drugih zemelj in se tako prepriča, da je svetov veliko ter da človeštvo ne izhaja zgolj z ene, temveč z nešteti zemelj. O tem sem se včasih pogovarjal tudi z duhovi naše zemlje, in rekli so mi, da vsakdo, ki je količkaj razumen, lahko po marsičem ve, da je to res in da je zemelj in ljudi na njih veliko; kajti povsem razumno je sklepati, da orjaška telesa, kot so planeti in od katerih nekateri po velikosti Zemljo močno presegajo, niso puste in nenaseljene gmote, ustvarjene samo za to, da bi potovale in krožile okrog Sonea in svetile s svojo pičlo svetlobo eni sami zemlji na ljubo, ampak nedvomno opravljajo kakšno pomembnejšo nalogo. Kdor veruje, kar naj bi veroval vsakdo, namreč, da je Bog ustvaril vesolje z enim samim namenom, to je, da bi nastal človek in iz njega nebesa, saj je človeštvo, kot že rečeno, plodišče nebes, mora verovati tudi, da so ljudje povsod tam, kjer so zemlje. Da so planeti, ki krožijo v mejah našega osončja in ki so zato vidni očesu, zemlje, pa je več kot očitno, saj so telesa iz zemeljske snovi, kar vemo po tem, da odbijajo sončno svetlobo in da, kadar jih opazujemo skozi teleskop, niso podobni zvezdam, ki ognjeno žarijo, temveč so kakor zemlja preprežene s temnimi lisami; vrh tega podobno kot Zemlja potujejo okrog Sonca in po poteh zodiaka ter tako delajo leta in letne čase, se pravi pomlad, poletje, jesen in zimo, in se za nameček tako kot Zemlja vrtijo okrog svoje osi ter tako delajo dneve in dele dneva, se pravi jutro, poldne, večer in noč; nekateri imajo tudi svoje lune, imenovane sateliti, ki krožijo okrog njih, kakor Luna kroži okrog naše Zemlje; planet Saturn, ki je dlje od Sonca, pa ima za povrh še velikanski svetleč se obroč, ki mu daje veliko, čeravno odbite luči. In kdo, ki vse to ve in ki misli razumno, bo trdil, da so planeti pusta telesa? Duhovom sem tudi dejal, da bi lahko človek vedel, da je v vesolju več kot ena zemlja, že po tem, da je zvezdno nebo tako neizmerno in da je zvezd tolikšno število, in da je vsaka svoje sonce s svojim osončjem, našemu Soncu podobna, čeravno različne velikosti. Vsak, kdor malce premisli zadevo, mora priti do sklepa, da tako neznanska celota služi nekemu smotru in da je ta smoter končni cilj stvarjenja; ta cilj pa je nebeško kraljestvo, v katerem bi lahko Božje živelo med ljudmi in angeli. Zakaj vidno vesolje ali nebo, ki ga osvetljujejo vse te neštete zvezde, ki so vse po vrsti sonca, ni nič drugega kot sredstvo, da lahko obstajajo zvezde in ljudje na njih, iz katerih izhaja nebeško kraljestvo. Po vsem tem si razumen človek ne more misliti drugega, kot da tako velikansko sredstvo za dosego tako veličastnega cilja ni bilo ustvarjeno zgolj za človeštvo ene same zemlje. Kaj pa bi to bilo za Božje, ki je neskočno in v primerjavi s katerim je celo na tisoče in na milijone zemelj, ki so vse polne prebivalcev, malo ali malodene nič? Obstajajo duhovi, katerih edini cilj je pridobitev spoznanj, saj jih le to veseli; in zato jim je dovoljeno potikati se naokrog in celo zapustiti naše osončje in potovati na druga osončja ter si tako nabirati spoznanj. Ti duhovi, ki so doma na planetu Merkurju, so mi povedali, da so zemlje, poseljene z ljudmi, ne le v našem osončju, ampak tudi drugje v zvezdnem prostranstvu, in sicer jih je neznansko veliko. Izračun je pokazal: če je v vesolju milijon zemelj, in na vsaki zemlji tristo milijonov ljudi, in je živelo v šest tisoč letih dvesto rodov, in če na vsakega človeka oziroma duha pride tri kubične vatre prostora, bi skupno število vseh teh ljudi oziroma duhov ne pokrilo niti površine naše zemlje, temveč komaj kaj več kot površino katerega izmed satelitov, ki krožijo okrog planetov; to pa je v primerjavi z vesoljnim prostranstvom tako neznansko majhen prostor, da je malodane neviden, saj tudi satelita skorajda ne vidimo s prostim očesom. In kaj je to za Stvamika vesolja, ki je neskončen in v primerjavi s katerim bi bilo tudi takšno vesolje, ki bi bilo do zadnjega kotička obljudeno, komaj kaj več kot nič? O tem sem se pogovarjal tudi z angeli, in rekli so mi, da tudi oni podobno mislijo in da je ljudi res neznansko malo v primerjavi z neskončnostjo Stvarnika, čeprav oni ne mislijo na prostor, temveč na stanja, in da bi bile po njihovem zemlje, čeprav bi jih bilo toliko

milijonov, kolikor si jih je sploh mogočc zamisliti, še vedno nič v primerjavi z Gospodom.¹²

Več o tem si lahko preberete v že omenjenem krajšem delu *O zemljah v vesolju (in njihovih prebivalcih ter duhovih in angelih)*. Reči, o katerih tam govorim, so se mi razodele in prikazale zato, da bi lahko oznanil, da so Gospodova nebesa neizmerna in da so vsa iz človeškega rodu; in da Gospoda povsod priznavajo za Boga nebes in zemlje.

418. Neizmernost Gospodovih nebes potrjuje tudi dejstvo, da so nebesa v vsej svoji mnogoteri sestavi kot celota podobna človeku in da so v korespondenci z vsem in z vsako posamezno stvarjo pri človeku ter da se ta korespondenca nikdar ne more v celoti zaobseči, saj ne zadeva le slehernega uda, organa in sploh vsakega telesnega dela na splošno, temveč tudi vse posamezne delčke in najmanjše podrobnosti teh organov in telesnih delov, prav do sleherne žilice in vlakna; pa ne le vse to, temveč tudi organske snovi, ki vase sprejemajo vpliv iz nebes, iz katerega izvirajo človekove notranje dejavnosti, ki služijo delovanju njegovega uma, kajti vse, kar se poraja v človekovi notranjosti, se poraja v obliki teh snovi, saj obstaja samo tisto, kar biva v snovi kot njen subjekt. Vse te stvari so v korespondenci z nebesi, o čemer sem pisal že v poglavju, v katerem sem govoril o korespondenci med vsem, kar je v nebesih, in vsem, kar je v človeku (št. 87-102). Ta korespondenca pa se nikdar ne more do kraja zaobseči, zakaj čim številnejše so angelske povezave, ki ustrezajo enemu samemu udu, tem popolnejša so nebesa. Kajti v nebesih vsakršna popolnost narašča z rastjo številčnosti. Razlog za to pa je, da imajo vsi pred seboj en sam cilj in se mu soglasno posvečajo. Ta cilj je skupno dobro; in ko le-to vlada, iz njega izhaja tudi dobro slehernega posameznika, iz le-tega pa dobro celotnega občestva. To pa se zgodi zato, ker Gospod v nebesih vse duhove obrača k sebi (glej št. 123) in jim tako omogoča, da se v njem združijo v eno. Da takšna soglasnost in sloga mnogih, še posebej, če sta takega izvora in če ju veže takšna vez, porajata popolnost, pa je lahko jasno vsakomur, ki ima količkaj razsvetljen razum.

419. Dano mi je bilo videti tudi, kolikšen je obseg naseljenih oziroma nenaseljenih nebes. In videl sem, da je nenaseljeno področje tako neizmerno, da ga nikdar ne bo moč napolniti, četudi bi bilo zemelj še ne vem koliko in bi na vsaki živelo toliko ljudi kot na naši. Tudi v zvezi s tem si lahko pogledate delce *O zemljah v vesolju*, in sicer razdelek št. 168.

420. Do sklepa, da nebesa niso brezmejna, ampak končna, so prišli nekateri na podlagi odlomkov iz Besede, ki pa so jih seveda razumeli dobesedno; na primer tiste, v katerih je rečeno, da bodo v nebesa prišli samo ubožni, ali samo izbrani, ali samo pripadniki Cerkev, ne pa tudi pogani, ali samo tisti, za katere Gospod posreduje; da se bodo nebesa zaprla, ko se bodo napolnila, in da je ta čas že vnaprej določen. Toda ti ljudje ne vedo, da se nebesa v resnici nikdar ne bodo zaprla, da ni nobenega vnaprej določenega časa in da število sprejetih ni omejeno; in da so "izbrani" tisti, ki živijo v dobrem in v resnici; "ubogi" tisti, ki ne poznajo dobrega in resničnega, a si ju vseeno želijo, in ki se spričo te želje imenujejo tudi "lačni". Tisti, ki so narobe razumeli Besedo in ki menijo, da so nebesa tesno omejena, si predstavljajo, da so vsa nebesa na enem samem kraju, kjer se pač vsi zbero. Resnica pa je ta, da nebesa sestojijo iz nešteti skupnosti (glej št. 41-50). Ti ljudje tudi mislijo, da so nebesa dana vsakomur po neposrednem usmiljenju in da potemtakem ljudje pridejo tjakaj samo zaradi nekakšne izkazane jim usluge. Ne razumejo namreč, da je Gospodovo usmiljenje v

¹² Navedek je iz dela O ZEMLJAH V VESOLJU, zajema pa razdelke št. 2, 3, 4, 6 in 126(2). - op. angl. ur.

tem, da vodi vsakogar, ki ga sprejme za vodnika, in da ga sprejema tisti, ki živi po postavah božjega reda, to je postavah, ki predpisujejo ljubezen in vero, in da se torej usmiljenje reče Gospodovemu vodstvu, ki ga je človek deležen od najzgonejšega detinstva do pozne starosti na zemlji in pozneje v večnosti. Naj si torej ti ljudje zapomnijo, da je sleherni človek rojen za nebesa in da vanje pride tisti, ki že na svetu sprejema nebesa vase, ne pa tudi tisti, ki jih ne sprejema.

O SVETU DUHOV IN O ČLOVEKOVEM STANJU PO SMRTI

KAJ JE SVET DUHOV

421. Svet duhov ni ne nebesa ne pekel, temveč vmesni prostor oziroma stanje med obema. Tja namreč pride človek po smrti najprej, potem, po določenem času, pa je bodisi povzdignjen v nebesa ali pa vržen v pekel, glede na to pač, kako je živel na svetu.

422. Svet duhov je torej vmesni prostor med nebesi in peklom pa tudi vmesno stanje človeka po smrti. Da je res vmesni prostor, me je prepričalo že preprosto dejstvo, da so nebesa nad njim, pekel pa pod njim. Vmesno stanje pa je zato, ker človek, dokler je v njem, ni ne v nebesih ne v peklu. Stanje nebes doseže človek tedaj, ko v sebi združi dobro in resnično, stanje pekla pa tedaj, ko se v njem spojita laž in zlo. Vselej, kadar se dobro v človekovem duhu združi z resnico, človek pride v nebesa, saj je ta združitev, kot že rečeno, nebesa v njem; vselej, kadar se zlo v človekovem duhu združi z lažjo, pa človek pride v pekel, saj je ta združitev, kot že rečeno, pekel v njem. Do teh združitvev pa pride prav v svetu duhov, saj je človek tedaj v vmesnem stanju. Eno in isto pa je, če rečeš združitev razuma in volje ali pa združitev resnice in dobrega.

423. Najprej naj torej nekaj povem o združitvi razuma in volje oziroma o združitvi resnice in dobrega, kar je eno in isto, zakaj to dvojje se združuje, kot že rečeno, prav v svetu duhov. Človek ima razum in voljo. Razum sprejema resnice in se po njih oblikuje, volja pa sprejema dobra in se po njih oblikuje. Vse, kar torej človek razume in misli po svojem razumu, imenuje resnično, vse, kar hoče in misli po svoji volji, pa imenuje dobro. Po svojem razumu lahko človek misli in dojemata tako tisto, kar je resnično, kot to, kar je dobro. In vendar misli to, kar je resnično in dobro, po svoji volji samo tedaj, kadar to tudi hoče in udejanja. Kadar namreč to hoče in po svoji vočji tudi stori, je to tako v njegovem razumu kakor v volji, potemtakem v človeku. Zakaj ne razum sam po sebi in ne volja sama po sebi še ne delata človeka, marveč ga delata oba skupaj. Zatorej je vse, kar je v obojem, tudi v človeku in je njemu samemu iastno. To, kar je zgolj v razumu, je sicer pri človeku, ne pa tudi v njem, se pravi, je zgolj del njegovega spomina oziroma del znanja v njegovem spominu, o katerem lahko razglabija, kadar je denimo v družbi drugih, in je tedaj tisto zunaj njega, ne pa v njem samem, z drugimi besedami, o njem lahko govori in razmišlja ter mu prilagaja svoja občutja in kretnje.

424. Zmožnost, da lahko misli samo iz razuma, ne pa hkrati tudi iz volje, je človeku dana zato, da bi se lahko prenavljal. Zakaj človek se prenavlja z resnicami, te pa, kot že rečeno, pripadajo razumu. Glede na svojo voljo je namreč človek rojen v vsakršno zlo, in potemtakem hoče dobro samo sebi, nikomur drugemu; kdor pa samo sebi dobro želi, uživa v nesreči drugih, še posebej, če je ta njemu samemu v prid; najrajši bi sam imel vse, kar imajo dobrega drugi, bodisi časti ali bogastvo, in če mu to uspeva, je v sebi zadovoljen. Da bi se

torej v tem popravil in prenovil, mu je dano razumevati resnice in ob pomoči le-teh zatreti v sebi zla občutja, ki izvirajo iz njegove volje. Zato lahko človek misli resnice iz svojega razuma ter jih izgovarja in udejanja, ne more pa jih misliti iz svoje volje, vse dokler si jih ne želi in jih ne spolnjuje sam od sebe, se pravi iz srca. Ko pa postane takšen, vse, kar misli z razumom, pripade njegovi veri, in vse, kar misli z voljo, njegovi ljubezni. Posledica tega je, da se v njem tako kot razum in volja združita tudi vera in ljubezen.

425. Kolikor se torej združijo v človeku resnice razuma in dobra volje, se pravi, kolikor človek te resnice hoče in jih po svoji volji spolnjuje, toliko ima nebesa v sebi, saj je združitev dobrega in resničnega, kot sem že rekel, nebesa. In narobe, kolikor se v človeku združijo laži razuma in zla volje, toliko ima pekel v sebi, saj je združitev laži in zla pekel. Vse dotlej, dokler resnice razuma in dobra volje niso združene, pa je človek v vmesnem stanju. Dandanašnji je malodane vsakdo v takšnem stanju, da nekaj ve o resnicah in da zato, ker o njih nekaj ve in jih razume, o njih tudi razmišlja ter v skladu z njimi tudi ravna, nekdo bolj, drugi manj, tretji pa sploh nič ali pa ravna celo v nasprotju z njimi, ker ljubi zlo in veruje v laž. Da bi torej človek lahko šel bodisi v nebesa ali v pekel, po smrti pride najprej v svet duhov, in tam se začne tisto združevanje, namreč dobrega in resničnega pri tistih, ki bodo povzdignjeni v nebesa, ter zla in laži pri tistih, ki bodo vrženi v pekel. Zakaj ne v nebesih ne v peklu nihče ne more imeti razdeljenega duha, to je, ne more dojemati enega, hoteti pa drugega, ampak mora vsakdo razumeti tisto, kar hoče, in hoteti tisto, kar razume. Zatorej v nebesih tisti, ki hoče dobro, razume resnico, v peklu pa tisti, ki hoče zlo, razume laž. V vmesnem stanju se potemtakem dobri duhovi znebijo laži, namesto njih pa dobijo resnice, ki se ujemajo in soglašajo z njihovim dobrim; zli duhovi pa zgubijo resnice, in namesto njih dobijo laži, ki se ujemajo in skladajo z njihovim zlom. Zdaj je torej jasno, kaj je svet duhov.

426. V svetu duhov so nepregledne množice, zakaj tam se najprej vsi zberejo in se tudi preizkusijo in pripravijo. Čas njihovega bivanja v tem svetu ni vnaprej določen. Nekateri komaj vstopijo, pa so že bodisi povzdignjeni v nebesa ali pa vrženi v pekel; nekateri ostanejo samo nekaj tednov, drugi več let, nikoli pa dlje kot trideset. Razlike v času, ki ga tu prebijejo, gredo na račun tega, kako močno se ujemata človekova notranjost in zunanost. O tem, kako človek v tem svetu prehaja iz enega stanja v drugo in se pripravlja, pa v nadaljevanju.

427. Kakor hitro ljudje po smrti pridejo v svet duhov, jih Gospod loči, kakor je prav. Zli se nemudoma pridružijo tisti peklenški skupnosti, s katero so bili spričo svojih prevladujočih nagnjenj povezani že na zemlji, dobri pa ravno tako nemudoma tisti nebeški skupnosti, s katero so jih že na zemlji vezale ljubezen, vera in sočutje. Toda leprav so tako loleni, se lahko vsi, ki so si bili, dokler so živeli v telesu, prijatelji ali znanci, še posebej pa možje in žene, pa tudi bratje in sestre, srečujejo in pogovarjajo, kadar se jim le zahoče. Videl sem, denimo, očeta, kako se je pogovarjal s svojimi šestimi sinovi, ki jih je prepoznal, pa še veliko drugih, ki so govorili s svojimi sorodniki ali prijatelji, toda ker so bili spričo drugačnega življenja na zemlji v drugačnem stanju duha, so se po krajšem času ločili. Drugače je s tistimi, ki pridejo iz sveta duhov v nebesa ali v pekel, saj se, razen če jih ne družijo podobno nagnjenje, nič več ne vidijo. Razlog za to, da se videvajo samo v svetu duhov, ne pa tudi v nebesih in v peklu, pa je ta, da gredo tisti, ki so v svetu duhov, skozi različna stanja, ki so takšna, kakršna so doživljali v življenju telesa. Pozneje vsi pridejo v stanje, ki se ne menja več in ki se sklada z njihovo prevladujočo ljubeznijo, in v tem stanju se prepoznavajo samo še po podobnosti te ljubezni, zakaj tedaj podobnost združuje, različnost pa razdružuje (kot piše že v št. 41-50).

428. Svet duhovje torej vmesno človekovo stanje med nebesi in peklom, obenem pa tudi vmesni prostor s peklom spodaj in nebesi zgoraj. Vsi deli pekla so zaprti pred tem svetom in vanj se odpirajo edinole luknje in razpoke, podobne skalnim špranjam, in široka brezna, ki pa so tako dobro zastražena, da nihče ne more skoznje ven, razen če mu to ni izrecno dovoljeno, kar se dogaja v posebno nujnih primerih (o tem pozneje). Tudi nebesa so z vseh strani zaprta, in nikjer se ne odpira prehod med nebeške skupnosti, razen po ozkih poteh, ki pa so tudi dobro zastražene. Prav na te vhode in izhode misli Beseda, ko govori o nebeških oziroma peklenških vratih in dverih.

429. Svet duhov je podoben rahlo valoviti dolini, ki zavija med gorami in skalovjem. Vrata in vhodi k nebeškim skupnostim so vidni le tistim, ki so pripravljene za nebesa; drugi jih ne morejo najti. Iz sveta duhov vodi v vsako nebeško skupnost po en vhod; do njih se pride najprej po eni sami skupni poti, ki pa se med vzponom razcepi na več poti. Tudi vrata in vhodi v pekel so vidni le tistim, ki imajo skoznje vstopiti in katerim se potem tudi odpro. In ko se odpro, se pokažejo mračne in kakor s čadom okajene votline, ki se strmo nagibljujejo v brezno, in tam v breznu se vidi še veliko drugih vrat. Iz teh votlin izparevajo smrdljive vonjave, ki silijo na bruhanje in pred katerimi dobri duhovi bežijo, saj se jim studijo, medtem ko jih zli duhovi še iščejo, saj uživajo v njih. Zakaj, kakor je vsakdo na svetu uživai v svojem lastnem zlu, tako po smrti uživa v smradu, s katerim je njegovo zlo v korespondenci. V tem smislu je torej zle mogoče primerjati z roparskimi pticami in zvermi, kot so krokarji, volkovi in svinje, ki zletijo oziroma stečejo k mrhovini ali na kup gnoja, kakor hitro zavohajo svoj smrdljivi plen. Slišal sem nekega duha, kako je na ves glas in kakor v hudi notranji stiski zajokal, ko ga je oplazila vonjava, ki jo je prineslo iz nebes; kakor hitro pa je zavohal smrad, ki je zavel iz pekla, se je umiril in zvedril.

430. Za vsakega človeka je dvoje vrat: ena vodijo v pekel in so odprta za zla in za njihove laži, druga pa v nebesa in so odprta za dobra in za njihove resnice. Tistim, ki so v zlu in v njegovi laži, so odprta vrata pekla in le skozi reže zgoraj jim sije nekaj nebeške luči, ki jim omogoča, da mislijo, razumevajo in govorijo; nebeška vrata pa so odprta le tistim, ki so v dobrem in v njegovi resnici. V človekov um namreč vodita dve poti: višja ali notranja, po kateri vstopata dobro in resnično od Gospoda, in nižja ali zunanja, po kateri spodaj vstopata zlo in laž iz pekla. Razumni del duha je natanko na sredi, tam, kamor peljeta obe poti. Če torej človek k sebi dopušča nebeško luč, je razumen, če pa je ne dopušča, ni razumen, čeprav se sam sebi zdi še tako pameten. To sem povedal zato, da bi se vedelo, kako je človek po korespondenci povezan z nebesi oziroma s peklom. Ko se oblikuje človekov um, se oblikuje v korespondenci s svetom duhov, saj je tisto, kar je zgoraj, v korespondenci z nebesi, tisto, kar je spodaj, pa v korespondenci s peklom. Pri tistih, ki se pripravljajo za nebesa, so odprta področja nad razumom, področja spodaj pa so za vplive zla in laži zaprta; pri tistih, ki se pripravljajo za pekel, pa so odprti predeli pod razumom, medtem ko so predeli nad njim zaprti za vplive dobrega in resnice. Zato lahko slednji gledajo le tisto, kar je pod njimi, se pravi pekel, oni prvi pa samo tisto, kar je nad njimi, se pravi nebesa. Gledati nadse pa pomeni gledati Gospoda, saj je ta v skupnem središču, v katero gleda vse, kar je v nebesih, medtem ko gledati podse pomeni gledati stran od Gospoda, k nasprotnemu središču, h kateremu gleda in teži vse, kar je v peklu (glej št. 123, 124).

431. Z duhovi, ki sem jih omenjal na prejšnjih straneh, sem vselej menil tiste, ki so v svetu duhov; z angeli pa vselej tiste, ki so v nebesih.

PO SVOJI NOTRANJOSTI JE SLEHERNI ČLOVEK DUH

432. Kdor količkaj trezno razmišlja, ve, da telo ne misli, saj je snovno, ampak razmišlja duša, ki je duhovna. Duša človeka, ki so o njej nesmrtnosti že toliko napisali, je njegov duh, saj je ta, pa tudi vse, kar mu pripada, nesmrtno. Prav to pa je tudi tisto, kar v telesu misli, saj je duhovno, in kar je duhovno, sprejema to, kar je duhovno, in duhovno živi, se pravi misli in hoče. Zatorej vse razumno življenje, ki se kaže v telesu, pripada duši, in prav nič telesu; kajti telo, kot že rečeno, je snovno, snovno, ki je lastnost telesa, pa je duhu dodano in skoraj spojeno z njim zato, da bi lahko človekov duh živel in opravljal svoje koristi v naravnem svetu, v katerem je vse snovno in samo po sebi brez življenja. In ker snovno ne živi, ampak živi samo duhovno, lahko rečemo, da je tisto, kar živi v človeku, njegov duh in da telo letemu le služi, kot služi orodje živi gibalni sili. Za orodje sicer resda rečemo, da deluje, se giblje ali udarja, toda verovati, da to delovanje izhaja iz orodja samega, ne pa iz tistega, ki ga uporablja, premika ali udarja z njim, je huda zabloda.

433. Ker vse v telesu, kar živi, deluje in čuti, pripada edinole duhu in prav nič telesu, to pomeni, da je duh kar človek sam ali, kar je eno in isto, da je človek v sebi duh in je tudi po njem oblikovan. Zakaj vse, kar v človeku živi in čuti, je njegov duh, živi in čuti pa v njem vse od glave do peta. Zato človek, ko se telo loči od svojega duha, čemur se pravi tudi umiranje, še naprej ostaja človek in še naprej živi. V nebesih sem zvedel, da nekateri po smrti, medtem ko ležijo na parah in ko še niso obujeni v novo življenje, mislijo celo v svojem ohlajenem telesu in so prepričani, da so še vedno živi, čeravno ne morejo več premakniti telesa.

434. Človek ne more misliti in hoteti, če ni nekega podlage, neke substance, iz katere in v kateri lahko misli in hoče. Vse drugo, kar naj bi se porajalo zunaj te podlage, te substance, je nič. To lahko vemo že po dejstvu, da človek ne more videti brez organa, ki je podlaga njegovega vida, ali slišati brez organa, ki je podlaga njegovega sluha. Brez teh organov sta vid in sluh nična in neobstoja. Isto velja za mišljenje, ki je notranji vid, in za zaznavo, ki je notranji sluh; če to dvoje ne bi bilo utemeljeno v substancah, ki sta organski obliki in subjekta, sploh ne bi obstajala. Jasno je potemtakem, da ima obliko ne le človekovo telo, temveč tudi duh, in da je to pravzaprav oblika človeka, in da duh tudi potem, ko je ločen od telesa, lahko uporablja vsa čutila in čute, tako kot jih je uporabljal, dokler je bil še v njem, in da življenje očesa in življenje ušesa, skratka, življenje vseh čutov, kar jih človek ima, ne pripada njegovemu telesu, temveč njegovemu duhu, ki prebiva v teh organih in v najmanjših njihovih delcih. Zaradi tega duhovi vidijo, slišijo in čutijo kakor ljudje. Toda ko se znebijo telesa, tega ne počno v naravnem, temveč v duhovnem. Naravno občutje, ki je prevevalo duha, dokler je živel v telesu, je izviralo iz snovnega dela, ki mu je bil dodan; toda tudi še tedaj je čutil duhovno, namreč v mišljenju in hotenju.

435. Vse to je bilo povedano zato, da bi se razumen človek prepričal, da je človek v sebi duh in da telesni del, ki je dodan duhu, da bi ta lahko opravljal svoja opravila v naravnem in

snovnem svetu, ni človek, temveč samo orodje njegovega duha. Toda o tem nas še bolj prepričujejo izkušnje, saj razumskih spoznanj mnogi ne doumejo in jih tisti, ki so se z razmišljanjem, utemeljenem na čutnih zablodah, utrdili v nasprotnem prepričanju, brž podvržejo dvomom. Tisti namreč, ki so se utrdili v nasprotnem prepričanju, ponavadi mislijo, da imajo tudi živali notranje življenje in občutja in potemtakem duhovni del bitja, tako kot človek, vendar da ta del odmre s telesom. Vendar duhovno pri živalih ni enake kakovosti kot duhovno pri ljudeh; zakaj človek ima, česar žival nima, to pa je notranje, v katero doteka Božje, ki človeka povzdiguje k sebi in si ga pripaja. To, kar se lahko pripoji Božjemu, pa se ne more razgubiti; zgubi se lahko samo tisto, kar se mu ne more pripojiti. O notranjem, ki ga ima človek, živali pa ne, je tekla beseda že prej (št. 39), in kar je bilo tam rečeno, naj ponovim tu še enkrat, saj je nadvse pomembno, da se preženejo zablode, ki so se zajedle v duhove mnogih, ki se spričo pomanjkanja spoznanja in razumevanja niso odprli in ki zato ne morejo priti do razumnih sklepov v zvezi s tem predmetom. Besede pa so tele:

Naposled mi je dovoljeno, da odkrijem neko skrivnost, ki zadeva angele treh nebes in ki spričo nerazumevanja stopnjevanj doslej še nikomur ni bila razkrita. Namreč, pri slehernem angelu in pri slehernem človeku obstaja najbolj notranja ali najvišja stopnja oziroma nekaj najbolj notranjega ali najvišjega, v kar Božje od Gospoda najprej in najbolj neposredno priteka (*influit*) in po čemer to Božje uravnava druge notranje reči, ki si sledijo glede na stopnje in red v njem. Ta najbolj notranja ali najvišja stopnja je nekakšen Gospodov vhod v angela oziroma v človeka, oziroma njegovo bivališče v njem. Prav po tem najbolj notranjem in najvišjem dobiva človek svojo človeškost in se loči od grobih živali, ki tega nimajo. Prav zaradi tega je človeku dano, kar ni dano živalim, namreč, da ga Gospod, ki pozna vso njegovo notranjost, se pravi mislečega duha (*mens*) in dušo, povzdigne k sebi, tako da lahko človek veruje vanj, da ga gane ljubezen do njega, da ga v tej ljubezni ugleda, da prejme razum in modrost in da lahko razumno govori. To pa je tudi vzrok, da lahko človek večno živi. Tisto, za kar Gospod poskrbi in uredi v tem najbolj notranjem, pa ni vidno očem angelov, saj presega njihovo mišljenje in modrost.

436. O tem, da je človek glede na svojo notranjost duh, so me prepričale mnoge izkušnje, o katerih, če naj uporabim običajno izrazoslovje, bi lahko, če bi jih hotel vse opisati, napisal debele knjige. Govoril sem z duhovi kot duhovi, pa tudi z duhovi kot ljudmi v telesu; in kadar sem govoril z njimi kot z duhovi, so tudi oni mene imeli za duha, ki ima tako kot oni človeško podobo. Tako se jim je namreč kazala moja notranjost, kajti kadar sem govoril z njimi kot duh, moje snovno telo ni bilo vidno.

437. Da je človek glede na svojo notranjost duh, nam potrjuje že dejstvo, da potem, ko umre in se mu duh loči od telesa, še naprej živi kakor človek, natanko tako, kot je živel dotlej. Da bi se prepričal o tem, mi je bilo dano govoriti malodane z vsemi, ki sem jih, dokler so živeli v telesu, poznal; z nekaterimi po nekaj ur, z drugimi cele tedne in mesece, s tretjimi pa celo cela leta, in sicer predvsem zato, da bi se do kraja prepričal o tem in da bi lahko o tem tudi pričeval.

438. K temu naj še dodam, da je sleherni človek po svojem duhu, celo tedaj, ko še živi v telesu, v nekakšni povezavi z duhovi, čeravno tega ne ve; če je dober človek, je po duhovih povezan s kako angelsko skupnostjo, če hudoben, pa s kako peklensko skupnostjo. In po smrti potem pride prav v to skupnost. To pogosto slišijo in vidijo tisti, ki po smrti pridejo med duhove. Človek, da me kdo ne bo narobe razumel, se kot duh ne kaže v tej skupnosti, dokler živi na svetu, saj razmišlja naravno; pač pa se v svoji skupnosti včasih pokažejo tisti, ki mislijo ločeno od telesa, saj so tedaj v duhu; in ko se prikažejo, jih je zlahka ločiti od

tamkajšnjih duhov, saj hodijo naokrog zatopljeni v misli in molče, ne gledajo drugih in jih po vsem sodeč tudi ne vidijo; in kakor hitro kak duh z njimi spregovori, izginejo.

439. Da bi pregnal še zadnje dvome o tem, da je človek po svoji notranjosti duh, bi rad povedal nekaj o svojih izkušnjah v zvezi s tem, kaj vse se dogaja s človekom, ko zapusti telo, in kako je, ko je v duhu ponesen drugam.

440. Kar se prvega tiče, se pravi odhoda iz telesa, se stvari dogajajo takole. Človek pride v neko posebno stanje, ki je nekje vmes med spanjem in budnostjo, in ko je v tem stanju, se mu zdi, da je povsem buden; vsi čuti so popolnoma budni, tako kot v telesni budnosti, pa ne le vid in sluh, temveč, kar je nadvse zanimivo, tudi tip, ki je tedaj še občutljivejši, kot je lahko kadarkoli v telesu. V tem stanju sem videl duhove in angele kakor žive, pa tudi slišal sem jih, in, kar je nadvse čudno, tudi dotaknil sem se jih lahko, ne da bi bilo telo pri tem količkaj vpleteno. To je stanje, v katerem je človek, ko je *vzet iz telesa in ne ve, ali je v njem ali zunaj njega*.¹³ V to stanje mi je bilo dovoljeno priti le trikrat ali štirikrat, samo da bi zvedel, kakšno je, in da bi vedel, da duhovi in angeli uporabljajo vse čute in da to velja tudi za človeka oziroma za njegov duh, kadar je povzdignjen iz telesa.

441. Tudi o drugem, se pravi o tem, kako je človek v duhu ponesen drugam, so me poučile žive izkušnje, vendar le dvakrat ali trikrat. Rad bi navedel en sam primer. Govoril sem некоč z duhovi, medtem ko sem hodil po ulicah nekega mesta in po poljih, in ves čas sem bil povsem buden in vse sem jasno videl. Hodil sem tako naprej, ne da bi kam zašel, in videl gaje, reke, dvorce, hiše, ljudi in druge reči. Potem ko sem že nekaj ur tako hodil, pa sem na lepem spregledal s svojimi telesnimi očmi in opazil, da sem nekje drugje. In ves iz sebe sem odkril, da sem v stanju, v kakršnem so ljudje, za katere pravijo, da so *bili v duhu poneseni drugam*. Zakaj v tem stanju človek ne čuti razdalj, čeravno jih je za več milj, in ne časa, čeravno ga je za več ur ali dni, in tudi utruji se ne; in nezmotljivo ubira korake po poteh, ki jih sploh ne pozna, vse do kraja, na katerega je namenjen.

442. Toda tidve stanji, ki jih doživi človek, kadar je v svoji notranjosti ali, kar je eno in isto, kadar je v duhu, sta sila redki; ker pa zanju vedo tudi v Cerkvi, mi ju je bilo dano spoznati, in sicer samo zato, da bi vedel, kakšni sta. Pač pa mi je zdaj že več let dano govoriti z duhovi in biti med njimi, kakor da sem eden izmed njih, in sicer celo tedaj, ko sem popolnoma buden.

443. Da je človek glede na svojo notranjost duh, potrjuje tudi tisto, kar sem povedal in izpričal zgoraj (št. 311-317), namreč, da nebesa in pekel izvirata iz človeškega rodu.

444. Ko rečem, da je človek duh glede na svojo notranjost, imam v mislih vse tisto, kar pripada njegovemu mišljenju in volji, saj je prav to tista notranjost, po kateri je človek človek, in sicer takšen, kakršna je njegova notranjost.

---

¹³ "Vem tudi, da je bil ta človek vzeti v nebesa - ali v telesu ali zunaj telesa, ne vem." (2 Kor 12, 3) - op. prev.

O VSTAJENJU ČLOVEKA OD MRTVIH IN O NJEGOVEM VSTOPU V VEČNO ŽIVLJENJE

445. Človek umre tisti hip, ko njegovo telo ne more več opravljati svojih nalog v naravnem svetu v skladu z mišljenjem in občutji duha, ki ga ima iz duhovnega sveta. To se zgodi takrat, ko pljuča nehajo dihati in srce neha biti. In vendar človek takrat ne umre, temveč se samo loči od svojega telesnega dela, ki mu je rabil, dokler je živel na svetu, sam pa živi naprej. Človek namreč ni človek zaradi svojega telesa, temveč zaradi svojega duha, saj je duh v človeku tisto, kar misli, in je prav mišljenje in občutje tisto, kar dela človeka. Zatorej je jasno, da človek, ko umre, samo preide iz enega sveta v drugega. In zato je notranji pomen besede "smrt", kakor ga najdemo v Besedi, vstajenje in nadaljevanje življenja.

446. Duh je notranje povezan z dihanjem in bitjem srca: mišljenje z dihanjem, občutje, to je ljubezen, pa s srcem. Ko torej tidve dejavnosti prenehata, nastopi takojšnja ločitev. Duh torej postane prost prav tedaj, ko se pretrgata tidve sponi, se pravi tidve dejavnosti, to je dihanje pljuč in bitje srca; in telo, ki mu je odvzeto življenje duha, se ohladi in začne razpadati. Človekov duh je tako zelo povezan z dihanjem in srcem zato, ker so od tega dvojega odvisni prav vsi življenjski procesi, pa ne le v splošnem, temveč tudi v posameznem.

447. Po ločitvi duh še nekaj časa ostane v človekovem telesu, vendar le dotlej, dokler srce povsem ne obmiruje, kar traja različno dolgo, odvisno od tega pač, od katere bolezni je človek umrl: pri nekaterih bije dlje, pri drugih pa hitro poneha. Kakor hitro se utrip povsem ustavi, človek vstane od mrtvih; vendar je to v rokah samega Gospoda. Vstajenje pomeni, da duh zapusti telo in vstopi v duhovni svet. Duh pa se ne loči od telesa toliko časa, dokler se srce povsem ne ustavi, zato, ker je srce v korespondenci z občutjem ljubezni, le-ta pa je bistvo človekovega življenja, saj ima vsakdo ravno po njej življenjsko toploto. Dokler torej traja ta zveza, obstaja korespondenca, po tej pa življenje duha v telesu.

448. O tem, kako to vstajenje poteka, sem bil poučen tako z besedami kakor z živo izkušnjo. Slednja pa mi je bila dana zato, da bi se s tem dogajanjem v popolnosti seznanil.

449. Popeljan sem bil v stanje, v katerem so mi vsi telesni čuti odmrli, tako da sem bil glede tega malodane kakor mrtev, notranje življenje in mišljenje pa sta ostala nedotaknjena, da bi lahko opazoval in si zapomnil tisto, kar se mi je dogajalo in kar se dogaja tistim, ki vstajajo od mrtvih. Opazil sem, da je dihanje telesa skoraj popolnoma ponehalo, pač pa se je nadeljevalo notranje dihanje duha, ki se je povezovalo s komaj zaznavnim in pritajenim dihanjem telesa. Potem sem se najprej po srčnem bílu povezal z nebesnim kraljestvom, saj je to kraljestvo v korespondenci s srcem v človeku. In videl sem angele iz tega kraljestva, nekatere bolj v daljavi, dva pa sta sedela ob moji glavi. V tem stanju mi je bilo torej odvzeto vsakršno občutje, in ohranila sta se mi samo mišljenje in zaznava. In tako sem preživel nekaj ur. Potem so se duhovi, ki so bili okrog mene, umaknili, saj so mislili, da sem mrtev, in zavohal sem dišavo, kakršno širi balzamirano telo, saj človek tedaj, ko so navzoči nebesni angeli, vse, kar je v zvezi s truplom, zaznava kot dišavo, in ko to zaznajo tudi duhovi, se ne morejo približati; na ta način se namreč zlim duhovom brani dostop do človekovega duha, ki se šele privaja večnega življenja. Angela, ki sta mi sedela ob glavi, sta molčala in molče

delila misli z mano; in ko angeli vidijo, da je človek sprejel njihove misli, vedo, da je njegov duh v stanju, primernem za ločitev od telesa. Svoje misli sta delila z mano tako, da sta mi zrla v obraz, saj si na ta način v nebesih tudi sicer izmenjujejo misli. Ker sem torej ohranil mišljenje in zaznavo, da bi lahko zvedel in si zapomnil, kako poteka vstajenje od mrtvih, sem lahko opazil, da sta angela skušala najprej dognati, kakšne so moje misli, se pravi, ali so res takšne kot pri umirajočih, ki ponavadi mislijo na večno življenje, in da sta me skušala obdržati v takšnih mislih. Pozneje sem zvedel, da človekov duh, ko telo premine, ohrani svojo poslednjo misel, dokler se ne vrne k mislim, ki izhajajo iz njegovega splošnega oziroma prevladujočega svetnega nagnjenja. Še posebej pa mi je bilo dano videti in občutiti, kako mi notranjost duha, se pravi duha samega, vleče in sili ven iz telesa; in rečeno mi je bilo, da je to Gospodovo delo in da tako poteka vstajenje.

450. Nebesni angeli človeka, ob katerem so in ki vstaja od mrtvih, ne zapustijo, saj ljubijo vsakogar; toda ko njegov duh postane takšen, da se ne more več družiti z njimi, si sam zaželi, da bi jih zapustil. In ko se to zgodi, pridejo angeli iz Gospodovega duhovnega kraljestva, po katerih prejme luč; zakaj dotlej ni videl ničesar, ampak je samo mislil. Tudi kako se to zgodi, sem videl. Ti angeli so, saj videti je bilo tako, odvili nekakšno kopreno z levega očesa proti nosnemu korenu, da bi se oko odprlo in bi lahko spregledalo. To se sicer le na videz dogaja tako, a duhu se zdi, kot da se zares. Ko je ta koprena odstranjena, oko zazna rahlo svetlobo, vendar zelo medlo, tako kot zjutraj, ko se prebujamo, skozi zaprte veke zaznavamo jutranjo svetlobo. Meni se je ta medla luč kazala v nebesni barvi, vendar sem pozneje zvedel, da se ta barva spreminja. Potem sem začutil, kot da bi mi nekdo nekaj prav nežno odstranjal z obraza, in ko je bilo opravljeno, je zaživel duhovno mišljenje. Tudi snemanje koprene z obraza je samo navidezno, predstavlja pa prehajanje duha iz naravnega v duhovno mišljenje. Angeli še posebej pazijo na to, da iz vstalega izhajajo samo misli, ki jih navdihuje ljubezen. Potem mu povedo, da je duh. Zdaj, ko je deležen luči, mu angeli strežejo v vsem, kar si v tem stanju le more poželeti, in ga poučujejo o onstranstvu, kolikor jih pač lahko razume. Če pa si tega pouka ne želi, duh začne koprneti po tem, da bi zapustil angelsko družbo. Ne zapustijo pa angeli njega, marveč se sam loči od njih; kajti angeli vsakogar ljubijo in si ničesar bolj ne želijo od tega, da bi stregli, poučevali in vodili duše v nebesa; v tem najdejo največjo radost. Ko se torej duh tako umakne, ga sprejmejo dobri duhovi, in dokler je v njihovi družbi, zanj storijo vse, kar je v njihovi moči. Toda če je na zemlji živel življenje, ki mu brani, da bi užival v družbi dobrih, zahrepeni po tem, da bi zapustil tudi nje, in to se ponavlja vse dotlej, dokler ne pride v družbo, ki se povsem ujema z njegovim nekdanjim življenjem; med takšnimi najde svoje življenje in, kar je presenetljivo, potem živi, kakor je živel na zemlji.

451. To uvodno stanje, ki ga človek doživlja po smrti, pa traja le nekaj dni. O tem, kako potem prehaja iz enega stanja v drugo ter nazadnje vstopi bodisi v nebesa ali v pekel, pa bo tekla beseda v nadaljevanju. Tudi o tem mi je bilo namreč dano poučiti se iz številnih izkušenj.

452. Z nekaterimi sem govoril tri dni po njihovi smrti, ko se je bilo vse tisto, kar je zgoraj opisano (št. 449, 450), že zgodilo. Govoril sem tudi s tremi, ki sem jih poznal na svetu, in omenil sem jim, da ravno tisti čas potekajo priprave za njihov pokop; rekel sem "za njihov pokop"; ko so to slišali, so se na vso moč čudili, rekoč, da so vendar živi, in da pokopavajo samo tisto, kar jim je služilo za življenje na svetu. Pozneje so si nejeverno odkimavali, češ, kakoje mogoče, da niso, dokler so živeli v telesu, verjeli v takšno posmrtno življenje, še težje

pa so razumeli, kako da jih niti v Cerkvi skoraj ni, ki bi vanj verovali. Tiste, ki za življenja na zemlji niso verjeli, da duša tudi po smrti telesa živi, je strašno sram, ko se zavedo, da so vendarle živi. Tisti, ki so se v tej neveri še utrdili, pa si poiščejo družbe s sebi podobnimi in se ločijo od onih, ki so v to verovali. Takšni se večinoma pridružijo kaki peklenski skupnosti, saj so mimo drugega zanikovali tudi Boga in so prezirali cerkvene resnice. Zakaj če se človek utrdi v prepričanju zoper večno življenje duše, se utrdi tudi zoper vse, kar zadeva nebesa in Cerkev.

ČLOVEK TUDI PO SMRTI OBDRŽI SVOJO ČLOVEŠKO PODOBO

453. Že iz tega, kar je bilo povedano v prejšnjih poglavjih, še posebej pa tam, kjer je rečeno, da ima slehemi angel popolno človeško podobo (št. 73-77), je mogoče sklepati, da ima človeški duh podobo človeka, to je, da je duh človek celo po svoji obliki; da je glede na svojo notranjost sleherni človek duh (št. 432-444); in da angeli v nebesih izvirajo iz človeškega rodu (št. 311-317). To je še toliko bolj očitno, če pomislimo na dejstvo, da je človek človek zaradi svojega duha, ne pa zaradi svojega telesa, in da je telesna oblika dodana duhu zato, ker je v skladu z njegovo obliko, ne pa obratno, saj se duh odene v telo zato, ker hoče biti v skladu s svojo lastno obliko. Zato človekov duh deluje na vsak del telesa, celo na najmanjšega, tako da tisti delček, ki ga duh ne oživlja oziroma ki v njem duh ne živi, sploh ni živ. Da je to res, lahko vsakdo ve že po tem, da mišljenje in volja tako zelo obvladujeta in spravljata v tek vse telo in vsak njegov delček posebej, da vse med seboj skladno deluje in da tisto, kar ne sodeluje, ne more biti del telesa, ampak je izvrženo kot nekaj neživega. Mišljenje in volja pa ne pripadata človekovemu telesu, temveč duhu. Ko duh zapusti telo, se človeku ne kaže v človeški podobi, pa tudi duha v drugem človeku človek ne vidi, saj je njegov telesni vidni organ, se pravi oko, dokler vidi v svetu, snovni organ, in kar je snovno, lahko vidi samo, kar je snovnega, medtem ko to, kar je duhovno, vidi, kar je duhovnega. Ko torej snovni del očesa otemni in ne more več sodelovati z duhovnim, se duh pokaže v svoji lastni podobi, to pa je podoba človeka; to pa ne velja le za duhove iz duhovnega sveta, temveč tudi za duh drugega človeka, dokler je še v tem človeku.

454. Podoba duha je človeška zato, ker je bil človek oziroma njegov duh oblikovan po podobi nebes, zakaj v tem, kar sestavlja človekovega duha, je zbrano vse, kar je nebeškega in kar je nebeškega reda. Iz tega tudi izvira človekova zmožnost, da sprejme razum in modrost. Vseeno pa je, ali rečemo "zmožnost za sprejem razuma in modrosti" ali pa "zmožnost za sprejem nebes" o čemer priča tudi vse tisto, kar je bilo poprej povedano o luči in toploti nebes (št. 126-140); o obliki nebes (št. 200-212); o modrosti angelov (št. 265-275); in tam, kjer je rečeno, da je oblika nebes v celoti in v posameznem podoba enega samega človeka (št. 59-77); in sicer po zaslugi Gospodovega Božječloveškega, po katerem obstajajo nebesa in njihova oblika (št. 78-86).

455. Kar je bilo pravkar povedano, lahko razume vsak razumen človek, ki zna sklepati iz povezanosti vzrokov in iz resnic v njihovem redu. Ne more pa tega razumeti človek, ki ni razumen, in sicer iz več razlogov, med katerimi je poglobitni ta, da si tega niti ne želi razumeti, saj te resnice nasprotujejo zablodam, iz katerih si je ustvaril svoje resnice. In kdor zaradi tega noče razumeti, ta je svojemu razumu zaprl pot v nebesa, čeravno si to pot še vedno lahko odpre, če le ni v svoji odločitvi pretrdovraten (glej št. 424). O tem, da lahko

človek doume resnice in se orazumi vselej, kadar si zaželi, so me prepričale številne izkušnje. Zli duhovi, ki so na svetu postali nerazumni, saj so zanikovali Boga in cerkvene resnice, in se utrdili zoper nje, se z Gospodovo pomočjo kaj pogosto obrnejo k tistim, ki so v luči resnice, in tedaj vse resnice doumejo tako, kakor jih doumevajo angeli, in jih priznajo za resnične ter spoznajo, da so jih vse doumeli. A ti duhovi že naslednji hip, ko spet zdrsejo nazaj vase in se obrnejo k nagnjenju svoje volje, spet ničesar več ne razumejo in začnejo trditi nasprotno. Neki prebivalci pekla so mi celo zaupali, da sicer vedo in vidijo, da je to, kar počno, zlo, in tisto, kar mislijo, laž, vendar se ne morejo upreti zadovoljstvom, ki jim jih prinašajo njihova nagnjenja, se pravi njihova volja, in da jih prav ta njihova volja sili, da vidijo zlo kot dobro, laž pa kot resnico. Videl sem torej, da lahko tudi tisti, ki tičijo v lažeh zla, doumejo resnico in so potemtakem razumni, le da si tega ne želijo; želijo pa si tega zato ne, ker so laži vzljubili bolj kot resnice, saj se lepše ujemajo z zlom, ki ga počno. Ljubiti in hoteti je eno in isto, kajti kar človek hoče, to tudi ljubi, in kar ljubi, to hoče. Ker je torej stanje ljudi takšno, da lahko razumejo resnice, če le hočejo, mi je bilo dovoljeno, da duhovne resnice, se pravi resnice nebes in cerkve, potrdim tudi z razumskim dokazovanjem, in sicer zato, da bi se razpršile laži in zablode, ki so marsikomu zaprle razum, in da bi se tako nemara komu vsaj za malo odprlo oko. Zakaj z razumskim dokazovanjem potrjevati duhovne resnice je dovoljeno vsem, ki so v resnicah. Kdo bi le mogel razumeti Besedo zgolj iz njenega dobesednega pomena, če ne bi v njej z razsvetljenim umom ugledal resnic? Ali ne tiči prav v tem vzrok, da poznamo toliko krivih razlag ene in iste Besede?

456. O tem, da človekov duh tudi potem, ko zapusti telo, ostane človek in ohrani njegovo podobo, so me prepričale večletne in vsakodnevne izkušnje; zakaj videl sem jih na tisoče in jih slišal ter govoril z njimi, med drugim celo o tem, da ljudje na svetu ne verjamejo, da so tudi oni ljudje in da tisti, ki vendarle verjamejo, v očeh učenih veljajo za preprosteže. Duhovom je težko pri srcu, ko vidijo, da takšna nevednost na svetu še kar traja in traja in da tudi v Cerkvi ni nič bolje. Toda to vero, pravijo, so razširile predvsem učene glave, ki so o duši razmišljale z vidika telesnega in čutnega; nič čudnega torej, da je zanje duša zgolj misel; in če na to gledamo neodvisno od vsake bitnosti, v kateri in iz katere biva, je samo še plavajoči dih čistega etra, ki se seveda razblini, kakor hitro telo umre. Ker Cerkev zaradi Besede veruje v nesmrtnost duše, je le-tej sicer prisiljena pripisovati nekaj življenjskega, to se pravi mišljenje, vse, kar je v zvezi s čuti, kakršne ima človek, pa ji odreka - vsaj dotlej, dokler se spet ne združi s telesom. Na takšnem prepričanju temelji tudi nauk o vstajenju, ki uči, da se bosta o poslednji sodbi duša in telo spet združila. Če torej človek o duši razmišlja v luči tega nauka in teh podmen, še malo ne more doumeti dejstva, da je duša duh in da ima človeško podobo. In še več, danes komajda še kdo ve, kaj sploh je duhovno, še manj pa, da imajo vsa duhovna bitja, tako kot vsi angeli in duhovi, človeško podobo. Zato so skoraj vsi, ki pridejo s sveta, hudo presenečeni, ko vidijo, da so še živi in da niso nič manj ljudje kot prej, da vidijo, slišijo in govorijo in da njihovo telo še vedno zaznava dotik, natanko tako kot prej (glej št. 74). In ko se jim prvo presenečenje poleže, se še toliko bolj začudijo ob dejstvu, da niti Cerkev nič ne ve o človekovem stanju po smrti, in potemtakem tudi o nebesih in peklu ne, ko pa so vendar vsi, ki so kdaj živeli na svetu, zdaj v onstranstvu in še naprej živijo kot ljudje. In ko se nato sprašujejo, zakaj se vse to človeku ne razodeva v videnjih, saj je bistveno za vero Cerkve, zvedo iz nebes, da bi bilo to sicer mogoče, saj ni nič lažjega od tega, kar se Gospodu zahoče, vendar da bi tisti, ki so se utrdili v svojih zablodah in nasprotnih prepričanjih, niti tedaj ne verjeli, če bi na lastne oči videli; da je poleg tega nevarno z videnji prepričevati ljudi, ki živijo v zablodah, saj bi sprva verjeli, potem pa bi zanikali in bi tako oskrunili resnico samo, zakaj bogokletno je najprej verjeti, potem pa zanikati; in tisti, ki resnico oskrunijo, so

vrženi v najgloblji in najbednejši izmed vseh peklov. Prav na to nevarnost opozarjajo tudi Gospodove besede:

Oslepil jim je oči in jim zakrknil srce, da z očmi ne bi videli in s srcem ne umeli in se ne bi spreobrnili in bi jih jaz ne ozdravil.

Jn 12,40

Na to, da tisti, ki živijo v lažeh in zablodah ne bi verjeli niti tedaj [če bi jim bila dana videnja], pa merijo naslednje besede:

Abraham mu je odgovoril: 'Imajo Mojzesa in preroke, te naj poslušajo!' Ta pa je odvrnil: 'Nikakor, oče Abraham, temveč če pojde kateri od mrtvih k njim, se bodo spreobrnili.' Odgovoril mu je: 'Če ne poslušajo Mojzesa in prerokov, se ne bodo dali prepričati, četudi kdo vstane od mrtvih'.

Lk 16, 29-31

457. Ko človekov duh pride v svet duhov, kar se zgodi kmalu po vstajenju od mrtvih, kot je opisano zgoraj, sta njegov obraz in zven glasu podobna, kot sta bila na zemlji, saj je tedaj v stanju svoje zunanosti, njegova notranjost pa še ni razodeta. Takšno je človekovo prvo stanje po smrti. Postopoma pa se mu obraz spremeni in postane povsem drugačen, saj odraža njegovo prevladujoče občutje oziroma prevladujočo ljubezen, v skladu s katero sta bila notranjost njegovega duha, dokler je živel na svetu, in njegov duh, dokler je živel v telesu. Zakaj obraz človekovega duha se močno razlikuje od obraza njegovega telesa. Telesni obraz dobi človek po svojih starših, duhovnega pa po svojem občutju; ta je torej podoba njegovega občutja. Duh pride v to občutje po življenju v telesu, in tedaj zginе vse, kar je zunanje, in se razkrije notranje. To pa je človekovo drugo¹⁴ stanje. Videl sem nekatere, ki so ravnokar prišli s sveta, in prepoznal sem jih po obrazu in govorici; ko pa sem jih videl pozneje, jih nisem več prepoznal. Obrazi tistih, v katerih so prevladovala dobra občutja, so sijali v lepoti, obrazi onih, ki so jih obvladovala zla občutja, pa so se bili spačili v grdoti; zakaj človekov duh, če ga gledamo po sebi, ni nič drugega kot njegovo občutje, obraz pa je njegova zunanja podoba. Drug razlog, zakaj se obrazi tako spremenijo, je ta, da v onstranstvu nikomur ni dovoljeno hliniti nepristna občutja in se tako odevati v videz, ki je nasproten njegovi ljubezni. V onstranstvu vsi prej ali slej pridejo v stanje, da govorijo, kar mislijo, in da s svojim obličjem in kretnjami izražajo svojo voljo. Zatorej obrazi vseh postanejo oblike in podobe njihovih občutij in zato se vsi, ki so se poznali na svetu, poznajo tudi v svetu duhov, ne pa tudi v nebesih ali v peklju (kot je bilo rečeno že prej; št. 427).

458. Pri hinavcih se obrazi spremenijo pozneje kot pri drugih, saj so si z vajo privzgojili navado, da so posnemali dobra občutja; zato pri njih kar dolgo traja, preden se jim obrazi začno kaziti. Toda lažni videz polagoma odpada z njih, notranjost duha pa se jim usklaja z obliko njihovih pravih občutij, in nazadnje so njihovi obrazi grši od drugih. Hinavci so tisti, ki so se navadili govoriti kakor angeli, v srcu pa so priznavali samo naravo, in ne Boga, in so potemtakem zanikovali vse, kar zadeva Cerkev in nebesa.

459. Vedeti je treba, da je človek po smrti tem lepši, čim bolj je v srcu ljubil božje resnice in živel po njih; zakaj notranjost vsakega človeka se odpre in oblikuje v skladu z njegovo ljubeznijo in življenjem. Čim globlje je torej to občutje, tem bolj je podobno nebesom in tem lepši je zato obraz. Zato so angeli v notranjih nebesih najlepši, saj so podobe nebesne

---

¹⁴ V prvi latinski izdaji: *Tertius*. - op angl. ur.

ljubezni. Tisti, ki so božje resnice ljubili bolj zunanje in so torej bolj na zunaj živeli po njih, so manj lepi, kajti z njihovih obrazov sijejo samo zunanja občutja, skozi katera pa ne preseva notranja nebeška ljubezen in potemtakem tudi nič takega, kar ima na sebi podobo nebes. Na takšni obrazih je videti nekaj zamračenega, nekaj, česar ne oživlja in ne preseva notranje življenje. Skratka, popolnost se povečuje proti notranjosti in zmanjšuje proti zunanosti, in kakor se povečuje in zmanjšuje popolnost, tako se povečuje in zmanjšuje tudi lepota. Videl sem angelske obraze tretjih nebes, in z njih je sijala takšna luč, da bi je noben slikar, pa najsi bi bil še tak umetnik, ne mogel pričarati s svojimi barvami, saj bi te odsevale kvečjemu tisočinko tiste svetlobe in življenja, ki sta sijala z njihovih obličij. Pač pa bi lahko do neke mere zvesto upodobil obraze angelov iz spodnjih nebes.

460. Za konec bi omenil še neko skrivnost, ki je doslej še nihče ni poznal, namreč, da imata človeško podobo tudi sleherno dobro in sleherna resnica, ki izhajata iz Gospoda in delata nebesa, in sicer ne le kot celota, temveč tudi v posameznostih, tudi najmanjših; in da ta podoba učinkuje na vsakogar, ki sprejema dobro in resnico od Gospoda, in povzroča, da ima vsak, kdorje v nebesih, v skladu s tem sprejemanjem človeško podobo. Posledica tega je, da so nebesa, v splošnem in v posameznem, sebi podobna in da je človeška podoba podoba celote nebes, sleherne skupnosti in slehernega angela (kot je bilo zapisano že v štirih prejšnjih poglavjih, toje od št. 59 do 86); k čemur je dodati še to, da je to tudi podoba slehemega delčka misli, ki pri angelih izvira iz nebeške ljubezni. To skrivnost ljudje seveda le stežka doumejo, toliko lažje pa angeli, saj so obsijani z nebeško lučjo.

ČLOVEK PO SMRTI ZADRŽI VSE ČUTE, SPOMIN, MISLI IN OBČUTJA, KI JIH JE IMEL NA SVETU, IN RAZEN SVOJEGA POZEMELJSKEGA TELESA NIČESAR NE PUSTI ZA SEBOJ

461. Večkratne izkušnje so me prepričale, da človek, ko iz naravnega sveta preide v duhovnega, kar se zgodi ob smrti, odnese vse svoje s seboj, to se pravi vse tisto, kar mu pripada kot človeku, razen zemeljskega telesa. Kajti, ko vstopi v duhovni svet oziroma v posmrtno življenje, je ravno tako v telesu, kot je bil na svetu, ne da bi videl ali občutil kako razliko. Vendar je tedaj njegovo telo duhovno, tako da je očiščeno in ločeno od vsega zemeljskega; in kadar duhovno vidi ali se dotika tega, kar je duhovno, je vse isto, kot če naravno vidi ali se dotika naravnega. Ko torej človek postane duh, se mu še vedno zdi, da je v telesu, v katerem je bil na zemlji, in tako sploh ne ve, da je umrl. Vrh tega ima duhovni človek vse čute, ki jih je imel na svetu, tako notranje kot zunanje; vidi kakor prej, sliši in govori kakor prej, vohta in okuša kakor prej, in kadar se ga kdo dotakne, občuti dotik kakor prej; poleg tega si tudi tega ali onega želi, po tem ali onem kopni, misli, preudarja, čustvuje, ljubi in hoče kakor prej; in kdor se rad ukvarja z učenostjo, bere in piše kakor prej. Skratka, ko človek preide iz enega življenja v drugo oziroma iz enega sveta v drugega, mu je tako, kakor da bi šel iz enega kraja na drugega, in nosi s seboj vse, kar je kot človek imel v sebi; zatorej ni mogoče reči, da človek po smrti, ki je zgolj smrt njegovega telesa, karkoli svojega zgubi. S seboj odnese svoj naravni spomin in v njem vse, kar je kdaj slišal, videl, prebral, zvedel ali mislil od najzgodnejšega detinstva do konca življenja, čeravno naravni predmeti, ki so zapisani v spominu, mirujejo, saj se ne morejo ponoviti v duhovnem svetu, natanko tako, kot mirujejo takrat, kadar človek ne misli nanje. Pač pa se obnovijo takrat, kadar je to Gospodu po volji. Ampak povejmo zdaj rajši še kaj o spominu in o tem, kako je z njim po smrti. Človek, ki mu vladajo čuti, nikakor ne more razumeti, da je lahko človekovo stanje po

smrti res takšno, saj mu to kratko malo ne gre v glavo; zakaj čutni človek misli naravno tudi o duhovnih rečeh; zato vsemu, kar ni dostopno njegovim čutom oziroma česar ne vidi s telesnimi očmi ali ne otipa s prsti (kot je rečeno za Tomaža; Jn 20, 25,26,29), odreka obstoj. (Kaj je čutni človek, pa piše že v št. 267 in v opombah.)

462 (a). In vendarje velikanska razlika med človekovim življenjem v duhovnem svetu in v naravnem svetu, tako kar se tiče njegovih zunanjih čutov in njihovih občutij kakor njegovih notranjih čutov in njihovih občutij. Tisti v nebesih imajo izbranejše čute, se pravi ostrejši vid in sluh, pa tudi mislijo ostreje, kot so na zemlji; ti namreč vse vidijo v nebeški luči, ki je neprimerno svetlejša od zemeljske (glej št. 126); in vse, kar slišijo, slišijo v duhovnem ozračju, ki je prav tako neprimerno čistejše od zemeljskega (št. 235). Razlika, ki zadeva dojemljivost zunanjih čutov, je primerljiva z razliko med jasnim nebom in temnim oblakom na zemlji ali med opoldansko sončavo in večerno mrakoto. Kajti nebeška luč, ki je božja resnica, angelskim očem omogoča, da zaznajo in razločijo najdrobnejše malenkosti. Vrh tega je njihov zunanji vid v korespondenci z notranjim uvidom oziroma razumom; kajti pri angelih se en vid tako pretaka v drugega, da oba delujeta kakor en sam; in to jim daje tako izostren vid. Njihov sluh pa je na podoben način povezan z zaznavo, ki zadeva tako razum kakor voljo, tako da v glasu in besedah bližnjega zaznajo najrahljše tenčine njegovega občutja in mišljenja (glej št. 234-245). Drugi čuti so pri angelih manj izbrani kot vid in sluh, saj le tadv služita njihovemu razumu in modrosti, medtem ko drugi ne. Če bi bili namreč tudi drugi čuti tako izostreni, bi jih prikrajševali za radosti in veselja modrosti in le-te izrivali z raznimi ugodji in zadovoljstvi, ki zadevajo okus in telo nasploh; za te pa je znano, da dokler prevladujejo, zastirajo in slabijo razum. To se dogaja na svetu ljudem, ki so za duhovne resnice tem bolj neobčutljivi in topi, čim bolj se vdajajo uživanju v hrani in vsakovrstnim užitek telesnega dotika. Že po tem, kar sem zapisal v poglavju o modrosti angelov v nebesih (št. 265-275), se vidi, da so tudi notranji čuti angelov v nebesih, ki so v zvezi z njihovim mišljenjem in občutjem, veliko bolj izbrani in popolni, kot so bili na zemlji. Močno pa se od stanja ljudi na zemlji razlikuje tudi stanje tistih v peklu, saj je nepopolnost zunanjih in notranjih čutov pri prebivalcev pekla enako velika, kot sta veliki popolnost in odličnost čutov pri angelih v nebesih. Toda o stanju prebivalcev pekla več v nadaljevanju.

462 (b). O tem, da človek, ko zapusti svet, odnese s seboj ves svoj spomin, sem se prepričal na več načinov, in marsikaj od tega, kar sem videl in slišal, je vredno omembe. Naj torej omenim nekaj od tega. Nekateri so zanikali hudodelstva in razbojništva, ki so jih zagrešili na zemlji; da si torej ne bi domišljali, da so brez vsakršne krivde, so se jim v spominu razgalile in zvrstile vse pregrehe, ki so jih storili od najrosnejših let pa do zadnjih dni, večinoma prešuštva in razvrat. Nekateri so na zemlji z umazanimi zvižacami goljufali druge in kradli. Tudi oni so se morali soočiti z vsemi svojimi prevarami in krajami, in marsikatero so bile znane skorajda vsem na svetu, le njim samim ne. Ta svoja dejanja so morali seveda priznati, saj so jim bila tako očitno in nedvoumno predstavljena, z vsemi domisleki, nakanami, zadovoljstvi in strahovi, ki so jim tedaj rojili po glavi, vred. Bili so tudi taki, ki so sprejemali podkupnine in krivo razsojali, in tudi pred njih so se razgalili lastni spomini in z njimi vse, kar so storili grdega od začetka do konca svojega službovanja. Prav sleherna podrobnost, tudi to, kaj in koliko so dobili, kdaj se je to zgodilo in kaj so tedaj doživljali in kaj naklepali, skratka, prav vse se je odkrilo njihovemu spominu in se razkrilo več stotinam oči. To se je zgodilo mnogim in, kar je še posebej zanimivo, pri nekaterih so se odprli celo njihovi zvezki, v katere so si vse to zapisovali, in morali so poslušati, kako so jim brali iz njih, stran za stranjo. Podobno se je sodilo tudi tistim, ki so zapeljevali dekleta in skrunili njihovo čednost,

tudi njim so se v vsej neusmiljenosti razodele lastne pregrehe. Prikazovali so se jim obrazi deklet in žensk, kakor da bili pred njimi, s kraji, besedami in naklepi vred, in sicer povsem nepričakovano, kakor prikazni. Včasih so te predstave trajale cele ure. Med njimi je bil tudi nekdo, ki je klevetanje dokaj nalahko jemal; in slišal sem vse njegove klevete po vrsti, vsa njegova obrekovanja, prav z istimi besedami in videl osebe, o katerih ali katerim so bile govorjene; vse je bilo predstavljeno do zadnje podrobnosti in kakor živo, čeprav je seveda tisti človek, dokler je živel na svetu, vse na moč skrbno skrival. Videl sem tudi nekoga, ki je s prevaro prikrajšal sorodnika za dediščino, in tudi ta je bil na enak način sojen in obsojen; in kar je bilo še posebej zanimivo, slišal sem, kako so brali vse tiste papirje in pisma, ki so si jih izmenjavali, in zvedel, da niti besedica ni manjkala. Ta isti človek je malo pred smrtjo za nameček na skrivaj zastupil svojega soseda. To pa se je razkrilo takole. Videl sem ga, kako koplje nekakšen jarek pri svojih nogah, in iz tega jarka je prilezel tisti sosed, kakor da bi iz groba vstal, in mu zaklical: "Kaj si mi storil?" Potem se je razodelo še vse drugo: kako ga je zastupljevalec premamil s sladkimi besedami in mu ponudil kupo, pa tudi to, kaj je bil mislil pred tem in kaj se je zgodilo potem. In potem, ko se je vse to razkrilo, je bil obsojen na pekel. Skratka, vsak zli duh se mora hočeš nočeš soočiti z vsemi svojimi hudobijami, razbojništvu, ropi, zvižacami in prevarami, ki jih nosi v svojem spominu, in potemtakem tudi s svojo nedvomno krivdo; te niti ne more zanikati, saj se razkrijejo tudi vse okoliščine teh dejanj. Ko so si angeli ogledovali in pregledovali spomin nekega duha, sem iz njega lahko razbral prav vse misli, ki jih je mislil v času enega meseca, od enega dne do drugega, in sicer brez napake, natanko tako, kot so se mu od dne do dne porajale. Ti primeri nam potrjujejo, da človek s seboj vzame vse svoje spomine in da se nič na tem svetu ne da tako skriti, da se na onem ne bi razkrilo, kar pa se, kot pravi Gospod, dogaja v družbi mnogih:

Nič ni skritega, kar se ne bo razodelo, in nič tajnega, kar se ne bo zvedelo. Zato se bo vse, kar ste povedali v temi, slišalo pri belem dnevu, in kar ste pri zaprtih vratih šepetali na uho, se bo oznanjalo na strehah.

Lk 12,2,3

463. Potem ko angeli, ki jim je zaupana naloga preiskovanja, človeku razkrijejo njegova dela, mu pogledajo obraz in nato še vse telo, začeni pri prstih ene in nato druge roke, in tako naprej, po vsem telesu. Ko sem se temu začudil, mi je bil pojasnjen tudi razlog, namreč, kakor je vse, kar zadeva mišljenje in voljo, zapisano v možganih, kjer so začetki vsega, tako je zapisano tudi v vsem telesu, saj se vse, kar je z mišljenjem in voljo v zvezi, širi iz začetkov in se končuje v krajnostih telesa. Zato je vse tisto, kar se iz volje in potem iz misli zapisuje v spomin, vpisano ne le v možganih, temveč v vsem človeku in potem tam nastaja tako, da je v skladu z redom telesnih delov. Tako mi je postalo jasno, da je človek kot celota takšen, kakršen je v svoji volji in mišljenju, tako da je zli človek svoje lastno zlo, dober pa svoje lastno dobro. Upošteva vse to, je tudi lažje razumeti, kaj pomeni človekova knjiga življenja, o kateri piše Beseda, namreč, da je vse, kar je nekdo storil in mislil, vpisano v vsem človeku in da se vsa njegova dela in misli, ko pridejo na dan, berejo kakor knjiga, in da se, ko je duh presvetljen z nebeško lučjo, kažejo kot na sliki. K vsemu temu bi dodal še neko zanimivo dejstvo v zvezi z ohranjenjem spomina po smrti, ki me je prepričalo, da se v spominu za vselej ohranijo ne le poglobitne reči, temveč tudi najmanjše podrobnosti, ki so si utrle pot vanj. Videl sem namreč knjige z besedili, ki jih imamo tudi na zemlji, in zvedel, da so napisane po spomilih piscev in da v njih ne manjka niti besedica iz knjig, ki so jih isti ljudje napisali na zemlji. Človek torej lahko priključuje iz spomina prav vse, tudi najmanjše podrobnosti, celo tiste, na katere je bil na svetu že povsem pozabil. Zvedel sem tudi, zakaj je tako; človek ima namreč zunanji in notranji spomin: zunanji pripada njegovemu naravnemu bitju, notranji pa njegovemu duhovnemu bitju; in vse, kar je človek kdaj mislil, hotel, govoril, storil in celo slišal in videl, je zapisano v tem notranjem ali duhovnem spominu; in nič od tega se nikdar ne izbriše, saj je vse zapisano tudi v duhu in v udih njegovega telesa, kot je

bilo že zgoraj rečeno; tako da je torej duh oblikovan v skladu z mislimi in deli svoje volje. Vem, da se te trditve zdijo protislovne in da jim je zato težko verjeti, a resnične so vendarle. Naj si torej nihče ne domišlja, da je po smrti mogoče skriti karkoli od tega, kar si je kdaj na tihem mislil ali na skrivaj storil, marveč naj le verjame, da tedaj prav vse pride na dan.

464. Čeprav človek po smrti ohrani zunanji ali naravni spomin, se v onstranstvu tisto, kar je zgolj naravnega v njem, ne obnavlja, pač pa se obnovlja tisto duhovno, kar je naravnemu dodano po korespondencah. Toda ko se to duhovno pokaže očem, je videti natanko takšno, kot je bilo videti naravno na svetu. Kajti v nebesih so vse stvari videti natanko takšne kot na zemlji, le da po svojem bistvu niso naravne, temveč duhovne (kot smo videli v poglavju o predstavitev in pojavnostih v nebesih, št. 170-176). Vendar zunanji ali naravni spomin oziroma tisto v njem, kar izvira iz snovnega in pa iz časa in prostora in še iz vseh drugih značilnosti narave, ne služi duhu tako, kot mu služi na svetu, zakaj človek tedaj, kadar na svetu misli iz svojega zunanjega čutnega, ne pa hkrati tudi iz svojega notranjega ali umskega čutnega, misli naravno, ne pa duhovno; v onstranstvu, kjer je duh v duhovnem svetu, pa ne misli naravno, ampak duhovno. Misliti duhovno, pomeni misliti umsko oziroma razumsko. Zaradi tega zunanji ali naravni razum, kolikor zadeva snovne reči, tedaj miruje, deluje pa samo tisto, kar je človek na svetu črpal iz snovnega in nato predelal v razumsko. Miruje torej zunanji spomin, kolikor zadeva snovne reči, zato, ker se te tedaj ne morejo obnavljati, saj duhovi in angeli govorijo iz tistih svojih občutij in misli, ki pripadajo njihovemu umu, zaradi česar ne morejo izraziti tega, kar se ne prilega njihovim občutjem in mislim, kar nam potrjuje tudi tisto, kar sem povedal v zvezi z govorico angelov v nebesih in njihovim občevanjem z ljudmi (št. 234-257). Zaradi tega človek po smrti ni razumen toliko, kolikor je vedel o jezikih in znanosti, dokler je živel na zemlji, temveč toliko, kolikor se je iz tega dvojega kaj naučil. Govoril sem z mnogimi, ki so na svetu veljali za učene, ker so poznali stare jezike, kot so hebrejščina, grščina in latinščina, niso pa negovali svojega uma s tem, kar je v teh jezikih napisano. Nekateri med njimi so se zdeli prav tako preprosti kot tisti, ki o teh jezikih sploh nič niso vedeli, nekateri pa celo povsem neumni, in vendar so še naprej živeli v domišljavem prepričanju, da so modrejši od drugih. Govoril sem z nekaterimi, ki so na svetu menili, da je človek moder toliko, kolikor si lahko zapomni, in ki so svoj spomin natrpali z vsem mogočim, da so govorili skoraj samo še iz njega in potemtakem ne iz sebe, temveč iz drugih, pri tem pa si s tistim, kar so imeli spravljeno v spominu, razuma niso prav nič razvili. Nekateri od teh so bili neumni, drugi lahkomišelnji, in še sanjalo se jim ni, kaj je res in kaj ne, tako da so brez pomisleka za suho zlato jemali vse, kar so drugi, ki so se razglašali za učene, oznanjali kot resnice; zakaj sami od sebe sploh ne uvidijo, kaj je res, in kaj ne, in zato tudi tistega, kar od drugih slišijo, ne morejo razumno presoditi. Govoril sem tudi z nekaterimi, ki so, dokler so živeli na svetu, napisali veliko znanstvenih knjig o vseh mogočih predmetih in so si z njimi ustvarili svetovni sloves. Med njimi je bilo nekaj takih, ki so znali razločiti med resnico in neresnico, pa nekaj takih, ki so do neke mere doumeli, da so resnice res resnice, samo tedaj, če so se obrnili k tistim, ki so bili v luči resnice; še vedno pa jim ni bilo prav nič do tega, da bi jih zares doumeli, in so jih torej, ko so se vrnili k svojim zablodam, se pravi k samim sebi, brž spet zanikali. Nekateri med njimi niso imeli nič več razuma, kot ga imajo preprosti in neuki ljudje. Med seboj so se torej razlikovali po tem, koliko so si z učenostjo, ki so jo zapisovali ali preprisovali, razvili umske sposobnosti. Tisti, ki so nasprotovali cerkvenim resnicam in so se z znanstvenim razmišljanjem utrdili v zablodah, pa niso razvijali svojega razuma, marveč zgolj sposobnost mišljenja, ki jo v svetu enačijo z razumnostjo. A ta sposobnostje v resnici povsem nekaj drugega kot razumnost; to je namreč sposobnost, da dokažemo, karkoli nas mika, in da iz vnaprej predpostavljenih načel in iz lažnih predpostavk izpeljemo in ugledamo laži, ne pa resnice. Takšni ljudje nikdar ne morejo prepoznati resnic,

saj resnic ni mogoče ugledati iz laži; pač pa je laži mogoče ugledati iz resnic. Človekov razumski del je kakor vrt, poraščen z grmičevjem, ali kakor ledina; spomin je prst, znanstvene resnice in spoznanja so semena, ki vzkaliijo v nebeški luči in toploti; brez luči in toplote ni rasti; to velja tudi za um, ki se ne razvija, če se ne pusti osvetliti nebeški luči, se pravi božji resnici, in ogreti nebeški toploti, se pravi, božji ljubezni. Edino v tem dvojem se razvije razum. Angele hudo žalosti, da učenjaki povečini vse stvari pripisujejo naravi in da so si torej tako zaprli notranjost duha, da ne morejo nič, kar je resničnega, ugledati v luči same resnice, se pravi v nebeški luči. Takšni so torej v onstranstvu prikrajšani za zmožnost razumskega mišljenja, in sicer zato, da ne bi med preproste in dobre razširjali laži in jih zapeljali v zablode; zato morajo živeti proč na samotne kraje.

465. Neki duh se je ves gneven togotil, ker se ni mogel spomniti marsičesa, kar je vedel za časa življenja v telesu, saj se mu je zdelo, da je prikrajšan za zadovoljstva, ob katerih je tako zelo užival, vendar so ga poučili, da ni izgubil prav ničesar, da ve prav vse, kar je vedel, in da v svetu, v katerem je zdaj, nihče ne sme klicati iz spomina takšnih reči, saj je dovolj že to, da lahko zdaj misli in govori neprimerno bolje kot prej in da njegov razum ni več pogreznjen v grobo in temačno snovnost in telesnost, ki bi v kraljestvu, v katerega je zdaj vstopil, ničemur ne služili; da ima vrh tega zdaj vse, kar mu lahko koristi v večnem življenju, in da edino na ta način lahko doseže blaženost in srečo. Samo nevednosti gre torej zasluga za prepričanje, da razum v tem kraljestvu preide, ko se snovno v spominu umakne oziroma obmiruje. Resnica je namreč ta, da se lahko duh vzdigne v duhovno in v nebesa samo tedaj, če se umakne iz tistega čutnega, kar pripada zunanjemu človeku oziroma njegovemu telesu.

466. Kakšni so ti spomini, se v onstranstvu včasih kaže očem v oblikah, ki jih drugje ni videti; kajti marsikaj, kar pri človeku na zemlji zavzema obliko ideje, se tam predstavlja kot vidni predmet. Zunanji spomin se tam kaže kot nekaj otrdelega, notranji pa je videti kot mozgovina, iz kakršne so človeški možgani; in po tem se vidi, za kakšne spomine gre. Pri tistih, ki so za življenja v telesu gojili samo goli spomin, ne pa tudi razum, se tista otrdlina zdi trda in žilava kakor kita. Pri tistih, ki so si spomin polnili z lažmi, se zdi kosmat in raskav, saj je v njem cela zmešnjava vsega mogočega. Pri tistih, ki so gojili svoj spomin predvsem iz ljubezni do sebe in do sveta, se zdi zlepljen in okostenel. Pri tistih, ki so si želeli prodreti v božje skrivnosti z učenostjo, še posebej s filozofijo, pa pri tem niso bili pripravljene verovati, razen če jim vere ne bi podprli znanstveni dokazi, se zdi spomin kakor temna snov, ki vsrkava žarke luči in jih pretvarja v temo. Pri tistih, ki so goljufali in hinavčili, se zdi trd in košččen kakor ebenovina, ki odbija svetlobne žarke. Pri tistih, ki so živeli v dobrem ljubezni in v resnicah vere, pa se spomin ne zdi takšna zatrdlina, saj njihov notranji spomin žarke luči oddaja v zunanjega; in v njegovih predmetih oziroma idejah se ti žarki končajo in najdejo svojo podlago in tla, ki jih radostno sprejemata. Kajti zunanji spomin je tisto krajnje v redu (*ultimum ordinis*), v katerem se, kada so tam tudi dobra in resnice, duhovne in nebeške reči nežno končajo in ustalijo.

467. Tisti ljudje na svetu, ki ljubijo Gospoda in svojega bližnjega, imajo pri sebi in v sebi angelski razum in modrost, ki se potem shranita v sami srčiki notranjega spomina. Vendar se jim ta razum in modrost ne pokažeta vse dotlej, dokler ne odložijo vsega telesnega. Tedaj naravni spomin zaspi, in prebudijo se v svojem notranjem spominu in nato postopoma v samem angelskem.

468. Naj povem še nekaj besed o tem, kako se neguje razum. Pravi razum sestoji iz resnic, ne iz laži; vse, kar sestoji iz laži, je namreč nerazumno. Tri vrste resnic so: državljanske, moralne in duhovne. Državlanske resnice zadevajo sodstvo in vlado v kraljestvih in nasploh pravico in pravičnost v njih. Moralne resnice se nanašajo na življenje slehernega človeka, na njegove odnose do bližnjih in družbe, v splošnem na to, kar je pošteno in prav, v posameznem pa na vsakovrstne vrline. Duhovne resnice se nanašajo na zadeve nebes in Cerkev, na splošno pa na dobro ljubezni in na resnico vere. Življenje slehernega človeka sestoji iz treh stopenj (glej št. 267). Razum se do prve stopnje odpre z državljanskimi, do druge z moralnimi in do tretje z duhovnimi resnicami. Vedeti pa je treba, da se razum, ki sestoji iz teh resnic, ne oblikuje in ne odpre že samo s tem, da človek zanje ve, temveč šele tedaj, ko po njih tudi živi. Živi pa po njih tisti, ki jih ljubi z duhovno privrženostjo; z duhovno privrženostjo pa jih ljubi tisti, ki ljubi tisto, kar je prav (*aequum*) in pravično, zato, ker je prav in pravično, tisto, kar je pošteno (*sincerum*) in prav, zato, ker je pošteno in prav, in tisto, kar je dobro in resnično, zato, ker je dobro in resnično; s telesno privrženostjo pa živi po njih in jih ljubi tisti, ki jih ljubi zavoljo samega sebe in svojega slovesa, ugleda in dobička. Če torej človek te resnice ljubi s telesno privrženostjo, ne more postati razumen, saj ne ljubi njih, temveč sebe; in resnice so mu samo še to, kar so služabniki gospodarju. Ko pa resnice postanejo služabniki, ne vstopijo več v človeka in ne odprejo nobene stopnje njegovega življenja več, niti prve ne, temveč samo ždijo v spominu kot spoznanja pod snovno obliko in se tam spojijo s samoljubjem, ki je telesna ljubezen. Po tem je mogoče videti, kako človek postane razumen, namreč, da postane razumen do tretje stopnje z duhovno ljubeznijo do dobrega in resnice, ki pripadata nebesom in Cerkvi, do druge z ljubeznijo do tega, kar je pošteno in prav, in do prve z ljubeznijo do tega, kar je prav in pravično. Tudi slednji dve ljubezni postaneta duhovni, in sicer po duhovni ljubezni do dobrega in resnice, kajti ta ljubezen se preliva vanju, se jima pripaja in oblikuje v njiju ter jima daje svojo podobo.

469. Tudi duhovi in angeli imajo spomin kakor ljudje, in vse, kar slišijo, vidijo, mislijo, hočejo in počnejo, si zapomnijo ter si tako v neskočnost razvijajo razum. Tako torej tudi za duhove in angele, ne le za ljudi, velja, da si spopolnjujejo razum in modrost s spoznanji resnice in dobrega. O tem, da imajo tudi duhovi in angeli spomin, sem se prepričal iz številnih izkušenj. Videl sem namreč, kako se je, kadar so bili med drugimi duhovi, vse, kar so bili mislili in počeli, tako javno kot zasebno, razodevalo iz njihovega spomina; in videl sem, kako so bili tisti, ki so živeli v kaki resnici, izvirajoči iz preprostega dobrega, prežeti s spoznanji in potemtakem z razumom in so bili potem povzdignjeni v nebesa. Vedeti pa je treba, da takšni ne morejo biti prežeti s spoznanji in razumom bolj, kot so za življenja na zemlji ljubili dobro in resnico; kajti vsak duh ali angel v sebi ohrani toliko ljubezni, kolikor je je imel na svetu; in ta ljubezen se potem v večnost spopolnjuje in dovršuje. Zakaj vse se lahko v večnost razvija, saj se lahko neskončno spreminja in se bogati z najrazličnejšimi rečmi, se razmnožuje in oplaja. Dobro ne pozna omejitev, saj izhaja iz Večnega. O tem, da se duhovi in angeli s spoznanji dobrega in resnice nenehno spopolnjujejo v razumu in modrosti, sem pisal že prej, v poglavjih o modrosti angelov v nebesih (št. 265-275); o tem, kako se v nebesih godi poganom oziroma ljudem, ki so živeli zunaj Cerkev (št. 318-328); in o otrocih v nebesih (št. 329-345); in da se lahko spopolnijo samo toliko, kolikor so na svetu ljubili dobro in resnico, in nič bolj.

ČLOVEK JE PO SMRTI TAKŠEN, KAKRŠNO JE BILO NJEGOVO ŽIVLJENJE NA ZEMLJI

470. Vsak kristjan iz Besede ve, da se človekovo življenje ohrani tudi po smrti; zakaj tam je na mnogih mestih rečeno, da bo človeku sojeno in povrnjeno po njegovih dejanjih in delih; in nihče, ki zares razmišlja iz dobrega in iz njegove resnice, ne more drugega, kot da uvidi, da tisti, ki pravično živi, pride v nebesa, oni pa, ki živi pregrešno, v pekel. Toda hudoben človek nikakor noče verjeti, da se mu bo po smrti godilo v skladu z njegovim življenjem na zemlji, ampak misli, še posebej kadar je bolan, da so nebesa podeljena vsakomur po božji milosti, ne glede na to, kako je živel, in da jih bo deležen zaradi svoje vere, ki pa jo ločuje od življenja.

471. O tem, da bo človeku sojeno in povrnjeno po njegovih dejanjih in delih, Beseda piše na več mestih, in naj jih tule nekaj navedem:

Sin človekov bo namreč prišel v slavi svojega Očeta s svojimi angeli in takrat bo povrnil vsakemu po njegovih delih.

Mt 16,27

Blagor mrtvim, ki odslej umirajo v Gospodu! Da, govori Duh, odpočijejo naj se od svojih naporov; zakaj njihova dela gredo z njimi.

Raz 14,13

...in vsakemu izmed vas bom povrnil po njegovih delih.

Raz 2,23

Nato sem videl umrle, velike in male, kako stoje pred prestolom. In odprle so se knjige. Odprla pa se je tudi druga knjiga: knjiga življenja. Umrli so bili sojeni po tem, kar je bilo napisano v knjigah, vsak po svojih delih. Morje je vrnilo mrtve, ki so bili v njem. Tudi smrt in podzemlje sta vrnila mrtve, ki sta jih hranila. In vsakje bil sojen po svojih delih.

Raz 20,12,13

Glej, pridem kmalu in z mano pride moje plačilo, da povrnem vsakomur po svojih delih.

Raz 22,12

Zato je vsak, ki posluša te moje besede in jih spolnjuje, podoben pametnemu človeku... kdor pa moje besede posluša in jih ne spolnjuje, je podoben nespametnemu človeku...

Mt 24,26

Ne pojde v nebeško kraljestvo vsak, ki mi pravi: 'Gospod, Gospod,' ampak kdor spolnjuje voljo mojega Očeta, ki je v nebesih. Veliko mi jih bo reklo tisti dan: 'Gospod, Gospod, ali nismo v tvojem imenu prerokovali in v tvojem imenu izganjali hudih duhov in v tvojem imenu storili veliko čudežev?' Vendar jim takrat porečem: 'Nikoli vas nisem poznal. Proč izpred mene, kateri delate krivico!'

Mt 7,21-23

Tedaj mu boste začeli dopovedovati: 'S teboj smo jedli in pili in po naših ulicah si učil,' toda rekel vam bo: 'Ne vem, odkod ste. Proč od mene vsi, ki ste delali krivice.'

Lk 13,26-27

Po njihovem dejanju in podelu njih rok jim povrnem.

Jer 25, 14

Gospod... Čigar oči bedijo nad vsemi potmi ljudi, da daš vsakemu po njegovem vedenju in po zasluženju njegovih del!

Jer 32,19

Gospod se bo spomnil njihovih hudobij in bo kaznoval njihove grehe.

Oz 9,9

‘Kakor je Gospod nad vojskami odločil, da nam stori po našem vedenju in po naših delih, tako je storil.’

Zah 1,6

Ko napoveduje poslednjo sodbo, Gospod omenja samo dela in uči, da bodo tisti, kiso delali dobra dela, vstopili v večno življenje, oni, ki so delali zla dela, pa v obsodbo, kot piše v Matejevem evangeliju (Mt 25, 32-46) in še na številnih drugih mestih, ki govorijo o človekovem zveličanju oziroma obsodbi. Jasno je torej, da dela in dejanja sestavljajo zunanje življenje človeka in da se ravno po njih očituje kakovost notranjega življenja.

472. Z dejanji in deli pa niso mišljena dejanja in dela, kot se kažejo na zunaj, temveč takšna, kot se kažejo v svoji notranji obliki. Vsi namreč vedo, da sleherno dejanje ali delo izvira iz človekove volje in mišljenja, saj bi, če bi ne bilo tako, ne bil drugega kot gib avtomata ali lutke. Zatorej je dejanje ali delo, gledano samo po sebi, zgolj učinek, ki svojo dušo in življenje dobiva od volje in mišljenja, tako da pravzaprav ni nič drugega kot volja in mišljenje v njunem učinku, se pravi volja in mišljenje v zunanji obliki. Iz tega sledi, da je dejanje ali delo takšno, kakršna sta volja in mišljenje, ki ga proizvajata. Če sta volja in mišljenje dobra, so dobra tudi dejanja in dela; če pa sta volja in mišljenje slaba, so slaba tudi dela in dejanja, čeravno se na zunaj utegnejo zdeti dobrim podobna. Tisoč ljudi lahko enako ravna in lahko dela podobna dela, ki so si na zunaj celo tako zelo podobna, da jih ni moč razločiti, in vendar je vsako, gledano po sebi, malce drugačno, saj izhaja iz različnih volj. S svojim bližnjim, denimo, ravna pošteno in pravično marsikdo, le da eden to počne zato, da bi bil videti pošten in pravičen, ker je to pač v prid njemu in njegovi časti, drugi zavoljo sveta in dobička, tretji zavoljo nagrade in zasluge, četrti zavoljo prijateljstva, peti zaradi strahu pred zakonom in zgubo ugleda ali zaposlitve, šesti zato, da bi koga zase pridobil, pa četudi nima prav, sedmi zato, da bi sleparil, in tako naprej, vsak iz svojega nagiba. V vseh teh primerih pa so dejanja, čeravno se na zunaj zde dobra, saj je dobro, če z bližnjim ravnamo pošteno in pravično, vseeno slaba, saj niso storjena zavoljo poštenosti in pravičnosti same in iz ljubezni do njiju, temveč iz ljubezni do sebe in do sveta. In poštenost in pravičnost morata tedaj služiti tej ljubezni, kakor služabniki služijo gospodarju, služabniki, ki jih gospodar z zaničevanjem odpusti, kakor hitro mu ne morejo več služiti. Ta dejanja se na zunaj ne ločijo od dejanj, ki ji store tisti, ki s svojim bližnjim ravnajo pošteno in pravično zato, ker ljubijo vse, kar je pošteno in pravično. Nekateri od teh ravnajo tako iz resnice vere ali iz ubogljivosti, saj tako zapoveduje Beseda; nekateri iz dobrotne ljubezni do bližnjega, saj imajo pred očmi njegovo dobro; nekateri iz ljubezni do Gospoda, saj menijo, da je treba dobro delati zavoljo dobrega samega, kakorje treba pošteno in pravično ravnati zavoljo poštenja in pravičnosti samih; in to dvoje ljubijo zato, ker izhaja od Gospoda in ker je v njiju Božje, ki izvira iz Gospoda, in ker sta potemtakem po svojem bistvu tudi sama božje. Dela in dejanja takih so notranje dobra, zato so dobra tudi na zunaj. Kajti, kot je bilo že prej rečeno, so dela ali dejanja natanko takšna, kakršna sta volja in mišljenje, iz katerih izhajajo, saj brez volje in mišljenja sploh niso dela in dejanja, temveč mrtvi gibi. Vse to torej potrjuje tisto, karje v Besedi mišljeno z dejanji in deli.

473. Ker dejanja in dela izhajajo iz volje in mišljenja, izhajajo tudi iz ljubezni in vere, in so potemtakem takšna, kakršni sta ljubezen in vera; zakaj eno in isto je, če rečemo človekova ljubezen ali pa volja, in eno in isto, če rečemo človekova vera ali pa ustaljeno mišljenje. Zakaj tisto, kar človek ljubi, tudi hoče, in kakor človek veruje, tako tudi misli. Če človek ljubi, kar veruje, potem to tudi hoče in, če je le mogoče, tudi stori. Vsakdo ve, da sta ljubezen in vera znotraj človekove volje in mišljenja, ne pa zunaj njiju, saj je prav volja tista, ki jo ljubezen podžiga, in misel tista, ki jo razsvetljujejo zadeve vere. Zato so razsvetljeni le tisti, ki so zmožni modrega mišljenja, in kolikor so razsvetljeni, toliko mislijo, kar je resnično, in to tudi hočejo ali, kar je isto, verujejo v to, kar je resnično, in to tudi ljubijo.

474. Vedeti je tudi treba, da je prav volja tisto, kar dela človeka, medtem ko ga misli delajo le toliko, kolikor izhajajo iz njegove volje; dejanja in dela pa izhajajo iz obojega. Ali, kar je eno in isto, ljubezen je tisto, kar dela človeka, vera pa le toliko, kolikor izhaja iz ljubezni; dejanja in dela pa izhajajo iz obojega. Zato sta volja oziroma ljubezen človek sam, zakaj vse, kar iz nečesa izhaja, pripada tistemu, iz česar izhaja. In kar izhaja, pride na dan in se pokaže v primerni obliki, da je zaznavno in vidno očem. Iz tega se torej lepo vidi, kaj je vera, če je ločena od ljubezni, namreč, da sploh ni vera, temveč zgolj znanje, ki pa v sebi nima duhovnega življenja. In iz tega se lepo vidi tudi, kaj je dejanje ali delo brez ljubezni, namreč, da ni dejanje ali delo življenja, temveč dejanje ali delo smrti, ki si videz življenja nadeva iz zle ljubezni in lažne vere. Prav to navidezno življenje pa je tisto, čemur se pravi duhovna smrt.

475. Vedeti je tudi treba, da se z dejanji in deli izkaže ves človek in da njegova volja in mišljenje oziroma ljubezen in vera, ki so človekova notranjost, ne dosežejo popolnosti, dokler se ne uresničijo v dejanjih ali delih, ki pa so človekova zunanost, zakaj ta so krajnosti, v katerih se dopolnita volja in mišljenje, ki sta brez teh krajnosti kakor nedovršena in tako rekoč še neobstoja oziroma sploh še nista v človeku. Če mislimo in hočemo, pa ne delamo, če je za to priložnost, je tako, kot da bi plamen zaprl v posodo, da bi ugasnil; ali pa kot da bi seme vrgli v pesek, da bi ne moglo vzkliti in bi odmrlo. Če mislimo in hočemo, pa to potem tudi udejanimo, zanetimo plamen, ki daje okolici luč in toploto, in zasejemo seme v prst, da vzkali v rožo ali drevo in živi. Vsakdo ve, da volja, ki ji ne sledi njeno udejanjenje, čeprav je priložnost zanj, sploh ni prava volja; in da ljubezen, ki ji ne sledijo dobra dela, če je priložnost zanje, sploh ni prava ljubezen, ampak zgolj misel, ki jo nekdo hoče in ljubi, in ker je to ločena, osamljena misel, se hitro razgubi in pomine. Ljubezen in volja sta duša dejanja ali dela, katere telo sestoji iz poštenih in pravičnih dejanj, ki jih človek stori. To je edini izvir človekovega duhovnega telesa oziroma telesa njegove-ga duha, to je, oblikuje se edinole po tem, kar človek počne iz svoje ljubezni ali volje (glej št. 463). Skratka, vse, kar je od človeka in od njegovega duha, je v njegovih dejanjih ali delih.

476. Iz tega se vidi, kaj pomeni življenje, ki čaka človeka po smrti, namreč, da je to njegova ljubezen in vera, ki iz te ljubezni izhaja, pa ne le v svoji možnosti, temveč udejanjena; se pravi, da so to njegova dejanja ali dela, saj imajo ta v sebi vse, kar pripada človekovi ljubezni in veri.

477. Človeka po smrti čaka njegova prevladujoča ljubezen in ta se nikdar več ne spremeni. Vsak človek ima veliko ljubezni, vse pa se nanašajo na prevladujočo, se z njo dopolnjujejo in

zlivajo v eno. Ljubezni so vse tisto, kar pripada volji in kar se sklada s prevladujočo ljubeznijo. Te ljubezni so tako notranje kot zunanje, nekatere so neposredno, druge le posredno povezane, nekatere so bližnje, druge bolj daljne, in so si podrejene na različne načine. Vse skupaj sestavljajo kraljestvo, zakaj takšen je namreč red, po katerem so v človeku urejene, čeravno človek o tem redu nič ne ve. In vendar se mu v onstranstvu nekaj od tega razodene, saj je širina njegovega mišljenja in občutja tam usklajena z urejenostjo njegovih ljubezni, in kadar je prevladujoča ljubezen v njem sestavljena iz ljubezni do nebes, se njegovo mišljenje in občutje širi do nebeških skupnosti, in kadar iz ljubezni do pekla, do peklenskih skupnosti. O tem, da se vse mišljenje in občutje duhov in angelov širi v skupnosti, sem pisal že prej, v poglavjih o modrosti angelov v nebesih in oobliki nebes, ki odreja tamkajšnje združevanje in občevanje.

478. A vse to, kar je bilo doslej povedano, zadeva samo mišljenje razumnega človeka. Da bi si lahko vso reč nazorneje predstavili, bom dodal še nekaj svojih izkušenj, ki vse skupaj jasneje ponazarjajo in potrjujejo. *Prvič*, po smrti je človek svoja lastna ljubezen oziroma svoja lastna volja. *Drugič*, človek je na vekomaj veke takšen, kakršna je njegova volja oziroma prevladujoča ljubezen. *Tretjič*, človek, čigar ljubezen je nebeška [in] duhovna, pride v nebesa, človek, čigar ljubezen je telesna in svetna, brez primesi nebeške in duhovne ljubezni, pa gre v pekel. *Četrtič*, če vera ne izvira iz nebeške ljubezni, se ne ohrani v človeku. *Petič*, ohrani se udejanjena ljubezen, se pravi, življenje človeka.

479. *Po smrti je človek svoja lastna ljubezen oziroma svoja lastna volja.* O tem so me prepričale večkratne izkušnje. Nebesa so razdeljena na skupnosti glede na razlike v ljubezni in slehemi duh, ki je vzdignjen v nebesa in ki postane angel, gre v skupnost, s katero ga družijo njegova ljubezen. In ko pride vanjo, je kakor doma ali kakor v rojstni hiši; to angel tudi opazi in se pridruži tistim, ki so mu podobni. Če gre proč in kam drugam, v sebi nenehno čuti nekakšen odpor in hrepenenje po vrnitvi med sebi enake, se pravi k svoji prevladujoči ljubezni. Tako torej poteka združevanje v nebesih. Isto se dogaja tudi v peklu, kjer se vsi združujejo v skladu z nagnjenji, ki so nasprotna nebeškim ljubeznim. Povedal sem že (št. 41-50 in 200-212), da tako nebesa kot pekel sestojita iz skupnosti in da se vse te skupnosti oblikujejo glede na razlike med njihovimi ljubeznimi oziroma nagnjenji. Da je človek po smrti svoja lastna ljubezen, potrjuje tudi dejstvo, da se tedaj vse, kar se ne ujema z njegovo prevladujočo ljubeznijo, loči in se odstrani iz njega. Iz dobrega človeka se torej odstrani vse, kar nasprotuje njegovi prevladujoči ljubezni in jo moti, tako da ostane le še v njej. Enako se godi zlemu duhu, le da se pri zlu odzamejo resnice, medtem ko se pri dobrem odzamejo laži, in to se dogaja vse dotlej, dokler vsakdo ne postane svoja lastna ljubezen. To se zgodi, ko človek-duh pride v tretje stanje, o čemer bom pisal v naslednjih poglavjih. Ko se to zgodi, nenehno obrača obraz k svoji ljubezni in jo ima stalno pred očmi, ne glede na to, kam se obrne (glej št. 123, 124). Vsi duhovi, ki jih vodi njihova prevladujoča ljubezen, gredo, kamorjih pač pelje volja te ljubezni, četudi se jim zdi, da bi se ji lahko uprli. Pogosto jim je dovoljeno, da poskusijo, ali lahko storijo kaj, kar bi bilo v nasprotju s to ljubeznijo, vendar je vse zaman. Njihova ljubezen je kakor spona ali vrv, na katero so privezani, vrv, ki jih vodi in s katere se ne morejo odvezati. Isto se dogaja tudi ljudem na zemlji, ki jih prav tako vodi njihova lju-bezen aii ki jih po njihovih nagnjenjih vodijo drugi. Še bolj pa se to dogaja, ko postanejo duhovi, saj jim tedaj ni več dopuščeno izkazovati nobene druge ljubezni oziroma hliniti nečesa, kar ni njihovo pristno nagnjenje. Da je človekov duh svoja lastna ljubezen, se jasno kaže v vsakem prijateljstvu na onem svetu, kajti kolikor nekdo ravna ali govori v skladu z ljubeznijo do drugega, toliko je ta drugi navzoč, in sicer v polnem, radostnem in živem

obličju; Če pa kdo ravna ali govori v nasprotju z ljubeznijo do drugega, se obličje le-tega začne spreminjati, postaja čedalje bolj mračno in nejasno, nazadnje pa povsem izgine, kakor da ga sploh ne bi bilo tam. Večkrat sem se čudil temu, saj se na svetu nič podobnega ne dogaja, vendar so me poučili, da se isto godi z duhom v človeku, ki izgine izpred oči drugega, kadar se od njega odvrne. Da je duh svoja lastna prevladujoča ljubezen, nam potrjuje tudi dejstvo, da sleherni duh sprejme in posvoji vse, kar se ujema z njegovo ljubeznijo, zavrne in odbije pa vse, kar se z njo ne ujema. Ljubezen slehernega je kakor vpojen, luknjičav les, ki vsrka vase vse tiste tekočine, ki pospešujejo njegovo rast, vse druge pa zavrača. Je tudi kakor živali, ki vedo, kaj jim je primerno za hrano in ki iščejo tisto, kar ustreza njihovi naravi, ogibljejo pa se tistega, kar ji ne ustreza. Kajti vsaka ljubezen se želi hraniti s tistim, kar ji pripada: zla ljubezen z lažmi, dobra z resnicami. Včasih mi je bilo dovoljeno videti preproste dobre duhove, ki so želeli hudobne poučiti o resnicah in dobrem; toda ko so jim ta pouk ponudili, so zbežali daleč stran, in ko so prišli na svoje, so se brž spet z največjim zadovoljstvom oklenili svojih laži, ki so se skladale z njihovo ljubeznijo. Videl sem tudi dobre duhove, kako se med seboj pogovarjajo o resnicah, in dobri, ki so bili navzoči, so razgovoru z največjim zanimanjem prisluhnili, hudobni, ki so bili tudi tam, pa se zanj sploh niso menili, kakor da bi ga sploh ne slišali. V svetu duhov se vidijo poti, nekatere vodijo v nebesa, druge v pekel, vsaka pa v svojo skupnost. Dobri duhovi stopajo samo na poti, ki vodijo v nebesa, k skupnosti, s katerimi jih združuje njihova ljubezen, in sploh ne vidijo poti, ki vodijo drugam, medtem ko zli duhovi stopajo samo na poti, ki peljejo v pekel, k skupnosti, s katerjih združuje zlo njihove ljubezni, poti, ki vodijo drugam, pa sploh ne vidijo; ali pa, če jih že vidijo, nočejo stopiti nanje. V duhovnem svetu se te poti dejansko kažejo očem in so v korespondenci z resnicami oziroma lažmi; zato imajo takšen pomen tudi v Besedi. Vse te izkušnje potemtakem potrjujejo tisto, kar je bilo prej povedano in razumsko utemeljeno, namreč, da je po smrti sleherni človek svoja lastna ljubezen in svoja lastna volja. "Svoja lastna volja" pa pravim zato, ker je človekova volja tudi njegova ljubezen.

480. *Človek je na vekomaj veke takšen, kakršna je njegova volja oziroma prevladujoča ljubezen.* Tudi o tem so me prepričale številne izkušnje. Govoriti mi je bilo namreč dano z nekaterimi, ki so živeli pred dva tisoč leti in katerih življenje je opisano v knjigah in potemtakem znano. Videl sem, da so še vedno iste osebe, še vedno natanko takšni, kot so opisani, to je, da jih še vedno obvladuje ista ljubezen, po kateri in v skladu s katero so oblikovali svoje življenje. Videl sem tudi druge, ki jih poznamo iz zgodovine in ki so živeli pred sedemnajstimi stoletji, pa takšne, ki so živeli pred štirimi, tremi in tako naprej, in tudi z njimi mi je bilo dano govoriti. Tudi pri teh sem odkril, da jih vodijo ista nagnjenja, in edina razlika je bila ta, da so se zadovoljstva njihove ljubezni spremenila v ustrezna duhovna zadovoljstva. Angeli oznanjajo, da se življenje prevladujoče ljubezni pri nikomer nikdar ne spremeni in da ostaja na vekomaj veke enaka, saj je vsakdo svoja lastna ljubezen; če bi torej duhu spremenili to ljubezen, bi mu s tem vzeli oziroma utrnili življenje. Poučili so me tudi, da človeka po smrti ni več mogoče s poukom prenoviti, tako kot na zemlji, saj tedaj njegova krajnja raven, ki jo sestavljajo spoznanja in občutja, miruje, in se, ker ni duhovna, ne more odpreti (glej št. 464); in na tej ravni stoji notranjost, ki pripada duhu in duši, kakor hiša stoji na svojih temeljih; zato je torej življenje človeka po smrti in za celo večnost takšno, kakršno je bilo življenje njegove ljubezni na zemlji. Angeli se kar ne morejo načuditi temu, da človek ne ve, da je vsakdo takšen, kakršna je njegova prevladujoča ljubezen, in da mnogi verujejo, da jih bo odrešila neposredna milost ali že vera sama, ne glede na to, kako bodo živeli; in da ne vedo, da se božja milost človeku posreduje in da se posreduje prav s tem, da ga vodi Gospod, tako na zemlji kakor v večnosti, in da ta milost vodi vse tiste, ki ne živijo v zlu; ne vedo pa niti tega, da je vera občutje resnice, ki izhaja iz nebeške ljubezni, izvirajoče iz

samega Gospoda.

481. *Človek, čigar ljubezen je nebeška, pride v nebesa, človek, čigar ljubezen je telesna in svetna, brez primesi nebeške in duhovne ljubezni, pa gre v pekel.* O tem sem se prepričal po vseh tistih, ki sem jih videl, kako so bili vzdignjeni v nebesa ali vrženi v pekel. Življenje tistih, ki so prišli v nebesa, je izviralo iz nebeške in duhovne ljubezni, življenje onih, ki so padli v pekel, pa iz telesne in svetne ljubezni. Nebeška ljubezen je ljubezen do tega, kar je dobro, pošteno in pravično, in dela, ki iz te ljubezni izhajajo; in kdor je v tej ljubezni, ta živi dobrotno, pošteno in pravično, se pravi nebeško življenje. Kdor te stvari ljubi z avoljo njih samih in jih udejanja ter po njih živi, ljubi Gospoda bolj od vsega, saj vse iz njega izvirajo; ljubi pa tudi svojega bližnjega, saj te stvari niso nič drugega kakor bližnji, ki ga je treba ljubiti. Telesna ljubezen pa je ljubezen tistega, ki tega, kar je dobro, pošteno in pravično, ne ljubi z avoljo tega samega, temveč z avoljo sebe, se pravi zaradi svojega slovesa, časti in dobička, ki si jih tako pridobi. Takšni v tem, kar je dobro, pošteno in pravično, ne vidijo Gospoda in svojega bližnjega, temveč samega sebe in svet in uživajo v varanju; dobrotnost, poštenje in pravičnost, ki izvirajo iz prevare, pa so hudobija, nepoštenje in krivičnost, in prav to je tisto, kar v resnici ljubijo ti, kadar se delajo dobre, poštene in pravične. Ker življenje vsakogar odredajo te različne vrste ljubezni, so ljudje, kakor hitro po smrti vstopijo v svet duhov, pregledani, da se pokaže, kakšni so, in se pridružijo tistim, s katerimi jih družijo podobna ljubezen: tisti z nebeško ljubeznijo njim, ki so v nebesih, in oni s telesno ljubeznijo njim, ki so v peklu. Ločijo pa se poleg tega tudi tako, da se potem, ko gredo skozi prvo in drugo stanje, ne vidijo in ne prepoznajo več med seboj; zakaj vsakdo postane tedaj svoja lastna ljubezen, tako z vidika svoje notranjosti, ki pripada njegovemu duhu, kakor z vidika njegove zunanosti, ki pripada njegovemu obrazu, telesu in govoru. Vsakdo namreč tedaj postane slika svoje lastne ljubezni, tudi na zunaj. Tisti, ki so v telesni ljubezni, so videti obilni, mračni, črnkasti in spačeni, oni, ki so v nebeški ljubezni, pa sveži, svetli, vedri in lepi. Tudi po svojem umu in mišljenju se močno razlikujejo med seboj, saj so tisti, ki so v nebeški ljubezni, razumni in modri, oni, ki so v telesni ljubezni, pa neumni in puhli. Kadar se da videti notranjost in zunanost mišljenja in občutja tistih, ki so v nebeški ljubezni, je ta notranjost videti kakor svetloba, pri nekaterih celo plameneča, njihova zunanost pa se kaže v najrazličnejših in prelepih mavričnih barvah. Notranjost tistih, ki so v telesni ljubezni, pa je videti črna, saj je zaprta, pri nekaterih, ki so si duha spridili s hudobnimi prevarami, pa kakor mračen plamen. Njihova zunanost je umazanih barv in je neprijetna na pogled. (Notranjost in zunanost duha in duše se v duhovnem svetu pokažeta vselej, kadar je Gospodu po všeči.) Tisti, ki so v telesni ljubezni, v nebeški luči ničesar ne vidijo. Zanje je namreč nebeška luč kakor gosta tema. Pač pa se jim jasna in jarka zdi peklena svetloba, ki je v resnici kakor svetlikanje brlečega oglja. V nebeški luči se jim notranji vid tako stemni, da postanejo brezumni; zato se te luči kolikor mogoče ogibljejo in se skrivajo po brlogih in špiljah, bolj ali manj globoko, odvisno pač od tega, kako globoko so bili zabredli v laži, ki izvirajo iz zla. Po drugi strani pa tisti, ki so v nebeški luči, vidijo vse jasneje in vse se jim zdi lepše, pa tudi resnice dojemajo razumneje in modreje, tem bolj, čim globlje in bolj v notranjost nebeške luči pridejo. Tisti, ki so v telesni ljubezni, nikakor ne morejo živeti v nebeški toploti, saj ta ni nič drugega kot nebeška ljubezen; pač pa lahko živijo v toploti pekla, ki ni nič drugega kot nagnjenje do besnenja na tiste, ki jim ne izkazujejo podpore. Edina zadovoljstva takšnega nagnjenja so prezir do drugih, mržnja, sovraštvo in maščevalnost, in kadar uživajo v teh zadovoljstvih, so v svojem pristnem življenju in se jim še sanja ne, kaj pomeni delati dobro drugim iz dobrega nagiba in z avoljo dobrega samega, saj poznajo samo tisto dobro delo, ki ga človek stori iz zlega nagiba in z avoljo zlega samega. Kdor je v telesni ljubezni, v nebesih ne more dihati. Kadar kak zli duh zaide v nebesa, lovi sapo in sopiha, kakor da bi ga dušilo,

medtem ko tisti, ki so v nebeški ljubezni, dihajo tem lažje in tem polneje živijo, čim globlje v nebesih so. Po vsem tem se torej vidi, da so nebesa v človeku nebeška in duhovna ljubezen, saj je v tej ljubezni vpisano vse, kar je nebeškega. Vidi pa se tudi, da sta telesna in svetna ljubezen, če ju ne spremljata nebeška in duhovna, pekel v človeku, saj je v teh dveh ljubeznih vpisano vse, kar je peklenškega. Jasno je torej, da tisti, čigar ljubezen je nebeška in duhovna, pride v nebesa, tisti, čigar ljubezen je samo telesna in svetna, ne pa tudi nebeška in duhovna, pa v pekel.

482. *Če vera ne izvira iz nebeške ljubezni, se ne ohrani v človeku.* O tem me je prepričalo toliko izkušenj, da bi jih bilo, če bi zapisal vse, kar sem v zvezi s tem videl in slišal, za celo knjigo. Mirno lahko torej zatrdim, da v tistih, ki so zgolj v telesni in svetni ljubezni, ne pa tudi v nebeški in duhovni, vere sploh ni in je tudi biti ne more. Ti namreč vedo samo to, oziroma je takšno njih prepričanje, da je resnično samo tisto, kar služi njihovi ljubezni. Nekateri izmed njih, ki so zatrjevali, da verujejo, so bili pripeljani pred tiste, ki so resnično verovali, in ko so se pogovorili z njimi, so se zavedeli, da tisto, čemur so rekli vera, sploh ni vera. In pozneje so priznali, da samo verjetje v resnično in v Besedo še ni vera, marveč da resnično veruje šele tisti, ki resnico ljubi z nebeško ljubeznijo ter jo z vsem srcem tudi hoče in jo uresničuje. Spoznali so tudi, da je bilo njihovo prepričanje, ki so ga imeli za vero, samo kakor zimska svetloba, ki v sebi nima toplote in v kateri vse, kar raste na zemlji, otrpne in zmrzne ter leži pod snegom. Luč verskega prepričanja v njih se torej, kakor hitro jo obsijejo žarki nebeške luči, ne le ugasne, temveč se spremeni v gosto temo, v kateri nihče več ne ugleda sebe; obenem pa se njegova notranjost tako zmračí, da ničesar več ne razume in od laži polagoma povsem pobebavi. Takim se zato tudi odvzamejo vse resnice, ki so jih poznavali iz Besede in cerkvenih nauk in ki so jih imenovali resnice njihove vere; namesto njih pa posrkajo vase slehemo laž, ki se sklada z zlom njihovega življenja. Vsi so namreč pogreznjeni v svoje sebične ljubezni in laži, ki se s temi ljubeznimi skladajo; zato sovražijo, prezirajo in potemtakem zavračajo resnice, saj te spodbijajo laži zla, v katerih tičijo. Iz izkušenj, ki jih imam o nebesih in o peklu, lahko potrdim, da so vsi tisti, ki so pridigali zgolj vero in njene nauke, živeli pa v zlu, v peklu. Videl sem jih namreč na tisoče, kako so bili vrženi vanj. (S tem v zvezi si preberite krajše delce O POSLEDNJI SODBI IN UNIČENJU BABILONA.)

483. *Ohrani se udejanjena ljubezen, se pravi, življenje človeka.* To je samo še sklep, ki izhaja iz zgoraj opisanih izkušenj in iz tega, kar je bilo rečeno o dejanjih in delih. Udejanjena ljubezen pa je človekovo dejanje in delo.

484. Vedeti je treba, da se vsa dejanja in dela nanašajo na moralno in državljansko življenje in se torej tičejo tega, kar je pošteno in primerno in kar je pravično in prav. Kar je pošteno in primerno, zadeva moralno življenje, kar je pravično in prav, pa državljansko življenje. Ljubezen, iz katere izvirajo dela, je bodisi nebeška ali pa peklenška. Dejanja in dela moralnega in državljanskega življenja, ki so storjena iz nebeške ljubezni, so nebeška; zakaj kar je storjeno iz nebeške ljubezni, je storjeno iz Gospoda, in vse kar je storjeno iz Gospoda, je dobro. Dejanja in dela moralnega in državljanskega življenja, ki so storjena iz peklenške ljubezni, pa so peklenška; zakaj to, kar je storjeno iz te ljubezni, se pravi iz ljubezni do sebe in do sveta, je storjeno iz človeka samega, in vse, kar je storjeno iz človeka samega, je že samo po sebi zlo; kajti človek, gledan sam po sebi, se pravi v tem, kar je njemu samemu lastno, ni nič drugega kakor zlo.

ČLOVEKOVA ŽIVLJENJSKA ZADOVOLJSTVA SE PO SMRTI SPREMENIJO V TO, KAR JE NJIHOVA KORESPONDENCA

485. V prejšnjem poglavju sem povedal, da se poglavitno občutje oziroma prevladujoča ljubezen pri slehernem človeku za večno ohrani. Pojasnim naj zdaj še, kako se radosti tega občutja oziroma ljubezni spremenijo v to, kar je z njimi v korespondenci. S tem "kar je z njimi v korespondenci" menim duhovne reči, ki ustrezajo naravnim. Da se slednje spremenijo v duhovne, vem po tem, da je človek, dokler je v zemeljskem telesu, v naravnem svetu, ko pa zapusti to telo, pride v duhovni svet in si nadene duhovno telo. O tem, da imajo angeli in ljudje, potem ko umro, popolno človeško podobo in da so telesa, s katerimi se odenejo, duhovna, sem že pisal (št. 73-77 in 453-460); pa tudi o tem, kaj je korespondenca med duhovnim in naravnim (št. 87-115).

486. Vsa zadovoljstva, ki jih človek užije, so zadovoljstva njegove prevladujoče ljubezni, saj čuti zadovoljstvo le ob tistem, kar ljubi, kar še posebej velja za tisto, kar ljubi bolj kot vse drugo. Ta zadovoljstva so sila raznovrstna. Na splošno bi lahko rekli, da jih je toliko, kolikor je prevladujočih ljubezni - in potemtakem tudi, kolikor je ljudi, duhov in angelov. Zakaj prevladujoča ljubezen je pri enem človeku takšna, pri drugem pa drugačna. Zaradi tega tudi nihče nima povsem enakega obraza, saj je pri vsakomer obraz podoba njegovega duha - v duhovnem svetu pa podoba njegove prevladujoče ljubezni. V posameznostih so zadovoljstva pri vsakomer neskončno raznolika. Niti enega zadovoljstva namreč ni, ki bi bilo povsem enako drugemu, bodisi da gre za takšna, ki si drugo drugemu slede, ali pa takšna, ki obstajajo hkrati. Vseeno pa se vsa posamezna zadovoljstva pri človeku tako ali drugače nanašajo na njegovo enotno, se pravi prevladujočo ljubezen, saj jo sestavljajo in so zato eno z njo. Poleg tega se vsa zadovoljstva na splošno nanašajo na eno samo vesoljno prevladujočo ljubezen, ki je v nebesih ljubezen do Gospoda, v peklju pa ljubezen do sebe.

487. Edino tisti, ki kaj ve o korespondencah, lahko reče, v kakšna duhovna zadovoljstva se bodo po človekovi smrti spremenila njegova naravna zadovoljstva in za katero vrsto zadovoljstev gre. V splošnem znanost o korespondencah uči, da ne more obstajati nič naravnega, kar nima korespondence v nečem duhovnem, v posameznem pa, kaj je tisto, s čimer je kaj v korespondenci, in za katero vrsto stvari gre. Vsak, kdor torej kaj ve o teh rečeh, lahko dožene in izve, kakšno bo njegovo stanje po smrti, če le pozna svojo lastno ljubezen in če ve, v kakšnem odnosu je ta z obema vesoljno prevladujočima ljubeznima, o katerih je pisalo zgoraj in s katerima so v odnosu prav vse ljubezni. Nikakor pa svoje prevladujoče ljubezni ne morejo poznati tisti, ki ljubijo zgolj sebe, saj ljubijo to, kar je njihovo, in svoje zlo imenujejo dobro, laži, katerih se oklepajo in s katerimi utemeljujejo svoje zlo, pa resnice. In vendar bi lahko, če bi le hoteli, izvedeli od drugih, ki so modri in ki vidijo, česar sami ne vidijo. A tudi tega ne zmorejo ti, ki so tako zapeljani od ljubezni do sebe, da prezirljivo odmahujejo nad vsem, kar učijo modri. Drugače je s tistimi, ki so v nebeški ljubezni, saj ti radi sprejmejo poduk, in zlo, v katerega so se rodili, v luči resnic ugledajo, kakor hitro zaidejo vanj, kajti resnice razgaljajo zlo. V luči resnice, ki izvira iz dobrega, vsakdo lahko ugleda lažnost zla; nikakor pa ne more iz zla ugledati, kar je dobro in resnično. Zaradi tega so laži zla tema in so v korespondenci z njo; zato so tisti, ki tičijo v lažeh zla, kakor slepci, saj ne vidijo stvari, ki so v jasni svetlobi, ampak se jim rajši kakor sove ogibljejo. Ker pa so

resnice dobrega luč in so v korespondenci z njo (glej št. 126-134), tisti, ki so v resnici dobrega, dobro vidijo in imajo odprte oči ter jasno razločujejo vse tisto, kar pripada bodisi svetlobi bodisi senci. Tudi o tem so me prepričale izkušnje. Angeli v nebesih namreč dobro vidijo in zaznajo zla in laži, ki tu in tam vzniknejo v njih, pa tudi zla in laži v duhovih iz duhovnega sveta, ki so povezani s peklom, čeravno duhovi sami ne morejo ugledati svojega zla in laži. Ti duhovi ne vedo nič o dobrem nebeške ljubezni, o vesti, o poštenosti in pravičnosti, razen če vse to ni storjeno zavoljo njih samih, niti o tem, kaj pomeni biti voden po Gospodu. Pravijo, da tega kratko malo ni in da potemtakem tudi nič ne šteje. Vse to sem povedal zato, da bi se človek lahko izprašal in bi po svojih zadovoljstvih spoznal svojo ljubezen. In če si pri tem lahko pomaga tudi z znanjem o korespondencah, lahko dožene, kakšno bo njegovo stanje po smrti.

488. O tem, kako se človekova življenjska zadovoljstva po smrti spremenijo v tisto, s čimer so v korespondenci, se lahko poučimo iz znanosti o korespondencah. Toda ker ta znanost dandanašnji ni bogve kako poznana, bi jo rad osvetlil z nekaj primeri iz svojih izkušenj. Vsi tisti, ki so v zlu in ki so se utrdili v zablodah, ki nasprotujejo cerkvenim resnicam, še posebej pa tisti, ki so zavrnil Besedo, bežijo pred nebeško lučjo in se zatekajo v zavetje votlin, v katerih vlada, kot je videti od zunaj, črna tema, pa v skalne zajede in špilje ter se tam poskrijejo, in sicer zato, ker so ljubili laži in sovražili resnice; takšne špilje in votline in tema so namreč korespondence lažem, kakor je luč korespondenca resnice. V zadovoljstvo jim je torej, da lahko živijo po takšnih krajih, in hudo bi trpeli, ko bi morali živeti na odprtih poljanah. Tisti, ki so se naslajali v zahrbtnih in skrivnih spletkah in v izdajalskih rovarjenjih, storijo isto. Tudi ti se skrivajo po jamah; in zahajajo v tako temačne prostore, da se niti med seboj ne morejo videti; in postavajo po vogalih in drug drugemu šepčejo na uho. V to se namreč spremeni naslada njihove ljubezni. Tisti, ki so se posvečali znanosti, pa so imeli pred očmi samo svoj ugled in sloves, ne da bi se skušali iz te svoje znanosti tudi česa naučiti in si razviti razum, saj so največ zadovoljstva našli v razkazovanju svojega ostrega spomina, takšni torej ljubijo peščene kraje in se rajši odločijo zanje kakor za polja in vrtove, saj so peščeni kraji korespondenca takšni učenosti. Tisti, ki so dobri poznavalci naukove svoje in drugih Cerkva, niso pa tega znanja udejanili tudi v življenju, si izberejo skalnate kraje in živijo med kupi kamenja ter se ogibljejo obdelanih polj, saj jih ne marajo. Tisti, ki so vse pripisovali naravi, pa tudi tisti, ki so vse pripisovali svoji lastni razumnosti in so se z raznimi spretnostmi dokopali do časti in bogastva, se v onstranstvu posvečajo preučevanju magije, ki pa je zloraba božjega reda, ter v tem najdejo svoje poglavitno življenjsko zadovoljstvo. Tisti, ki so božje resnice priredili za potrebe svojih lastnih nagnjenj in so jih torej ponaredili, imajo radi vse, kar smrdi po seču, saj je prav to korespondenca užitkom njihovih nagnjenj. Zakrknjeni skopuhi živijo po celicah in imajo radi svinjsko umazanijo in smradove, kakršne puhtijo iz neprebavljene hrane v želodcu. Tisti, ki so svoje življenje zafračkali v golih užitkih in so živeli razkošno, skrbeč predvsem za svoj goltanec in trebuh, in so takšne reči ljubili kot najvišjo dobrino, ki jo življenje lahko da, v onstranstvu radi brkljajo po izmečkih in straniščih, saj v njih neznansko uživajo, zato pač, ker so takšni užitki duhovno blato. Tem se čisti kraji, kjer ni umazanije, zdijo moreči, zato se jih ogibljejo. Tisti, ki so uživali v prešuštvovanju, zabijajo čas po javnih hišah, kjer domujeta prostaštvo in umazanija; to dvoje namreč ljubijo, častivrednih domov pa se v velikem loku ogibljejo, saj začno medleti, kakor hitro v katerega zaidejo. Zanje ni nič lepšega kakor razdirati zakone. Tisti, ki so hlepeli po maščevanju in so zato postali divji in okrutni, imajo radi trupla in živijo v peklu takšne vrste; in tako naprej.

489. Življenjske radosti tistih, ki so na svetu živeli v nebeški ljubezni, se spremenijo v ustrezne nebeške radosti, ki se porajajo iz nebeškega sonca in njegove luči, saj ta luč predstavlja očem stvari, ki v sebi skrivajo Božje. Stvari, ki se kažejo v tej luči, delujejo na notranjost duhov angelov, hkrati pa tudi na njihovo zunanost, se pravi na njihova telesa. In ker se božja luč, ki je božja resnica, izhajajoča iz Gospoda, razliva v njihovega duha, ki se je odprl v nebeški ljubezni, na zunaj predstavlja takšne stvari, ki so v korespondenci z radostmi njihove ljubezni. Povedal sem že, v poglavju o predstavitev in pojavnostih v nebesih (št. 170-176) in v poglavju o modrosti angelov (št. 265-275), da so stvari, ki se v nebesih kažejo očem, v korespondenci z notranjostjo angelov oziroma s tem, kar pripada njihovi veri in ljubezni ter potemtakem njihovem razumu in modrosti. To sem podprl že z nekaterimi primeri iz svojih izkušenj, da bi ponazoril tisto, kar sem bil predtem utemeljeval z razumskimi razlogi, zdaj pa bi na kratko navedel še nekaj podrobnosti o nebeških radostih, v katere se spreminjajo naravna zadovoljstva njih, ki so na svetu živeli v nebeški ljubezni. Tisti, ki so božje resnice in Besedo ljubili iz vsega srca oziroma iz ljubezni do resnice same, v onstranstvu živijo na višjih krajih, ki se zdijo kakor gore in kjer nanje nenehno sije nebeška luč. Ne vedo, kaj je tema, kakršna je noč na zemlji. Živijo v pomladni toploti, sredi žitnih polj in vinogradov. V njihovih hišah se vse blešči kakor od dragih kamnov, in ko gledajo skozi okna, gledajo kakor skozi najčistejši kristal. Takšne radosti se ponujajo njihovem pogledu. Toda vse te reči pri njih zbujejo notranjo radost, saj izvirajo iz korespondenc z božjimi nebeškimi rečmi, kajti resnicam Besede, ki so jih ljubili, tu v nebesih ustrezajo žitna polja, vinogradi, dragi kamni, okna in kristali. Tisti, ki so se po cerkvenih naukih, ki izvirajo iz Besede, tudi v življenju vseskozi ravnali, živijo v notranjih nebesih in so deležni takšnih radosti modrosti, kakršnih ni deležen nihče drug. V slehernem predmetu vidijo Božje. Te predmete sicer vidijo z očmi, vendar božje stvari, ki jim ustrezajo, nemudoma preniknejo v njihovega duha in jih napolnijo z blaženostjo, ki prežame vse njihove čute. In zdi se jim, da se vse tisto, kar vidijo, smeji, igra in živi (glej št. 270). Tisti, ki so ljubili znanost in so si z njo tudi oplemenitili razum ter si pridobili modrost, hkrati pa so priznavali Boga, tudi v onstranstvu uživajo v znanostih, radosti njihovega razuma pa se spremenijo v duhovno radost, se pravi v radost spoznavanja dobrega in resnice. Ti živijo v vrtovih s prelepo urejenimi cvetnimi gredicami in tratami, z nasadi drevja, latniki in stezicami, drevje in cvetje pa se spreminja iz dneva v dan. Pogled na vse to jih navdaja z duhovno radostjo, nenehno spreminjajoče se podrobnosti pa to radost stalno obnavljajo in poživljajo. In ker so vse te reči v korespondencah z božjimi in ker ti angeli poznajo korespondence, se nenehno polnijo z novimi spoznanji, ki spopolnjujejo njihov duhovni razum. Njihove radosti pa so takšne zato, ker vrtovi, cvetne gredice, trate in gaji ustrezajo znanostim in spoznanjem ter razumnosti, ki iz le-teh izvira. Tisti, ki so vse pripisovali Božjemu, v naravi, ki se jim je sama po sebi zdela nekaj sorazmerno mrtvega, pa so videli sredstvo za izraz duhovnega, in ki so se v tem prepričanju tudi utrdili, so v nebeški luči; in vse, kar vidijo, se v tej luči kaže presojno in v tej presojnosti razodeva neskončno ranolikost te luči, ki jo njihov notranji vid neposredno sprejema vase in jih navdaja z notranjo radostjo. Reči, ki jih je videti po njihovih hišah, so kakor iz diamantov in tudi te se iskrijo v neskončni raznolikosti luči. Zidovi njihovih hiš so, kot že rečeno, kakor kristali in potemtakem presojni, in očesu se zdi, da v njih plavajo nenehno spreminjajoče se podobe, ki predstavljajo nebeške stvari, in sicer zato, ker takšna presojnost po korespondenci ustreza razumu, katerega je razsvetlil Gospod in iz katerega so bile odstranjene vse sence, ki so izhajale iz vere in ljubezni do naravnega. Na to in še na nešteto drugih reči so mislili tisti, ki so bili v nebesih, ko so rekli, da so videli reči, kakršnih oko še ni videlo; in da so slišali, česar uho še ni slišalo, potem ko so jim tisti, ki tam bivajo, razodevali božje reči. Tisti, ki niso delovali na skrivaj, ampak so bili vselej pripravljeni razkriti svoje misli, kolikor jim je pač družba dopuščala, saj so se vse njihove misli skladale s tem, kar je pošteno in pravično v božjih očeh, imajo v nebesih obraze vse obsijane. In v

svetlobi njihovih obrazov so upodobljena vsa njihova občutja in misli, pa tudi njihov govor in dejanja so podobe teh občutij. Takšni so torej bolj ljubljene od drugih. Kadar govorijo, se jim obrazi nekoliko zmračijo, toda kakor hitro kaj povedo, se tisto, kar so povedali, v vsej jasnini pokaže na njih. In ker vsi predmeti, ki se porajajo okoli njih, po korespondencah ustrezajo njihovi notranjosti, zavzemajo tak videz, da lahko drugi nemudoma vidijo, kaj predstavljajo in pomenijo. Kadar te anjele vidijo duhovi, ki so uživali v raznih skrivnih početjih, brž zbežijo pred njimi, in videti so kakor kače, ki se plazijo proč. Tisti, ki se jim je prešuštvo upiralo in ki so živeli v čisti zakonski ljubezni, so bolj kot drugi v skladu z redom in obliko nebes, in so potemtakem silno lepi in vselej v cvetu mladosti. Radosti njihove ljubezni so neizrekljive in naraščajo v večnost, saj se vse nebeške radosti in veselja stekajo v to ljubezen; ta namreč izvira iz združitve Gospoda z nebesi in Cerkvijo, na splošno pa iz združitve dobrega in resničnega, ki v splošnem ni nič drugega kot nebesa sama, v posameznem pa angel sam (glej št. 366-386). Tega, kakšne so njihove zunanje radosti, pa človeški jezik ne more opisati. To je torej le nekaj od tistega, kar se da povedati o korespondencah radosti njih, ki živijo v nebeški ljubezni.

490. Videli smo tedaj, da se pri ljudeh po smrti radosti spremenijo v njihove korespondence, medtem ko se ljubezen za večno ohranja. To pa velja za zakonsko ljubezen, ljubezen do pravičnosti, poštenja, dobrote in resnice, ljubezen do znanosti in spoznanja, ljubezen do razumnosti in modrosti in tako naprej. Iz teh ljubezni tečejo radosti kakor studenci iz izvirov, in tečejo kar naprej. In ko se povišajo iz naravnih v duhovne radosti, dosežejo še višjo raven.

O PRVEM ČLOVEKOVEM STANJU PO SMRTI

491. Po smrti gre človek skozi tri stanja, preden pride bodisi v nebesa ali v pekel. Prvo stanje je stanje njegove zunanosti, drugo stanje njegove notranosti, tretje pa stanje priprave. Skozi ta stanja gre človek v svetu duhov. So pa tudi takšni, ki ne gredo skozi, ampak so takoj po smrti bodisi vzdignjeni v nebesa ali pa vrženi v pekel. Takoj so v nebesa vzdignjeni tisti, so se prerodili in se tako pripravili za nebesa že na svetu. Tiste namreč, ki so se tako prerodili in pripravili, da jim ni treba drugega, kot da s telesom vred odvržejo vse naravne nečistosti, angeli vzamejo v nebesa; sam sem jih videl, kako so jih vzeli, kmalu po njihovi smrtni uri. Tisti, ki so bili v srcu hudobni, na zunan pa so se kazali dobre, in so tako mero svoje hudobije napolnili še z zvijačnostjo, saj so dobroto uporabljali zgolj kot orodje za varanje, ti so pri priči vrženi v pekel. Tudi teh sem videl nekaj, kako so takoj po smrti strmoglavili v pekel: eden najhujših izmed njih je letel z glavo navzdol in s petami navzgor, drugi pa vsak po svoje. Nekateri so takoj po smrti vrženi v špilje in se tako ločijo od tistih, ki so v svetu duhov, nato pa se jemljejo iz njih in se izmenoma spet vračajo vanje. To so tisti, ki so pod plaščem dobrohotnosti škodili bližnjemu. A vseh teh je malo v primerjavi s tistimi, ki se zadržijo v svetu duhov in se tam v skladu z božjim redom pripravljajo bodisi za nebesa ali za pekel.

492. V prvo stanje, se pravi stanje zunanosti, človek pride nemudoma po smrti. Duh vsakega človeka ima namreč svojo zunanost in notranost. Z zunanostjo duh prilagaja človekovo zunanost svetu, še posebej obraz, govor in gibe, notranost duha pa je tisto, kar pripada njegovi volji in mišljenju; in to dvojje se le redko kaže na obrazu, v govoru in v mišljenju. Zakaj človek je že od rojstva navajen kazati prijateljstvo, dobrohotnost in iskrenost, skrivati

pa misli svoje lastne volje in tako iz navade na zunaj živeti npravno in omikano, ne glede na to, kakšen je v svoji notranjosti. Zaradi te navade človek potem komajda še ve, kakšna je njegova notranjost, in se zanjo le malo meni.

493. Prvo stanje človeka po smrti je podobno njegovemu stanju na svetu, sajje tudi tedaj v svoji zunanosti, se pravi ima ravno tako obraz, zmožnost govora in podobno duševnost ter potemtakem podobno moralno in državlansko življenje. Zato bi tedaj prav lahko mislil, da je še vedno na svetu, če ne bi videl tega, kar vidi, in slišal tega, kar mu povedo angeli, ko ga vzamejo iz telesa - namreč, da je zdaj duh (št. 450). Tako se torej eno življenje nadaljuje v drugo, in smrt je zgolj prehod.

494. Ker je stanje človekovega duha nemudoma po smrti takšno, človeka prepoznajo prijatelji in vsi tisti, ki jih je na svetu poznal, kajti duhovi ga ne prepoznavajo samo po obrazu in govoru, temveč, ko se mu dovolj približajo, tudi po sferi njegovega življenja. Kadarkoli namreč kdo v onstranstvu misli na koga, v mislih priključuje predse njegov obraz, obenem pa tudi marsikaj iz njegovega življenja; in ko to stori, se ta pred njim prikaže, kakor da bi bili poslali ponj ali ga poklicali. To se v duhovnem svetu dogaja zato, ker si tam misli izmenjujejo in ker v njem ni prostora, kakršen je v naravnem svetu (glej št. 191-199). Zato človeka, kakor hitro pride v onstranstvo, prepoznajo njegovi prijatelji, sorodniki in vsi, ki so ga kakorkoli poznali; pogovarja se z njimi, pozneje pa se pridruži tistim, s katerimi ga veže prijateljstvo z zemlje. Pogosto sem slišal, kako so se tisti, ki so prišli s sveta, razveselili vnovičnega snidenja s prijatelji, in kako so se ti razveselili njih. Zelo pogosto se zgodi, da se snideta mož in žena, se radostno pozdravita in nato skupaj živita, za krajše ali daljše obdobje, odvisno o tega pač, kako rada sta že na svetu živela skupaj. Če ju ni družila prava zakonska ljubezen, v kateri nebeška ljubezen spaja duhova, se po krajšem času ločita. Ali pa se, če se njuna duhova nista ujemala in sta si bila notranje nasprotna, sprejmeta v odkritem sovraštvu, včasih pa celo odkrito spopadeta; vseeno pa se ne ločita vse dotlej, dokler ne prideta v drugo stanje, o katerem bom pisal spodaj.

495. Ker življenje duhov, ki so ravno prišli z zemlje, ni dosti drugačno od njihovega življenja v naravnem svetu in ker ne vedo nič o tem, kakšno je življenje po smrti, in nič o nebesih in peklju, razen tega, kar so izvedeli iz dobrednega branja Besede in pridig, so sprva hudo presenečeni, ko se znajdejo v telesu in se zavedo, da imajo vse čute, ki sojih imeli na zemlji, in da vidijo podobne reči. In tedaj jih zamika izvedeti, kaj so nebesa, kaj pekel in kje sploh so. Takrat jih torej njihovi prijatelji poučijo o razmerah večnega življenja in jih popeljejo na različne kraje in v različne družbe, včasih tudi v mesta, vrtove in parke, ter jim razkažejo večinoma tista veličastja, ki očarajo zunanost, v kakršni so. Potem jih prepustijo predstavam, ki so jih imeli o posmrtnem življenju ter o nebesih in peklju, ko so živeli v telesu, dokler se ne ujezijo spričo spoznanja, kako nevedni so bili glede vsega tega pa tudi glede Cerkev. Skoraj vsi si želijo vedeti, ali bodo prišli v nebesa. Večina jih verjame, da bodo, saj so na svetu živeli moralno in omikano, ne da bi kdaj pomislili, da dobri in zli na zunaj podobno živijo, so enako dobrodelni, se enako udeležujejo javnega bogoslužja in poslušajo pridige in enako pobožno molijo in da zunanja dobra dela in zunanja pobožnost ne pomenijo nič, če ne izvirajo iz notranjosti, iz katere izvira vse. Med tisočimi pa je komaj kdo, ki ve, kaj je notranjost in da je prav to tisto, po katerem ima človek nebesa in Cerkev. Še manj vedo, da so zunanja dejanja takšna, kakršni so nameni in misli oziroma ljubezen in vera, iz katerih ti nameni in misli izvirajo. In celo ko jih poučijo, ne morejo doumeti, kako da sta lahko volja in mišljenje

količkaj pomembna, saj zanje štejeta edinole govorjenje in dejanja. Takšna je dandanašnji večina tistih, ki v onstranstvo prihajajo iz krščanskega sveta.

496. Takšne torej preiščejo dobri duhovi, da bi videli, kakšni so, in sicer na razne načine; zakaj v tem prvem stanju zli duhovi prav tako kot dobri govorijo resnice in delajo dobra dela, in sicer zato, ker so, kot sem že zgoraj povedal, tako kot dobri na zunaj živeli npravno, ker so pač živeli pod takšno ali drugačno vlado, in so se podrejali postavam ter si tako ustvarili sloves pravičnikov in poštenjakov, s tem pa tudi bogastvo. Vendar se zli duhovi od dobrih ločijo predvsem po tem, da so zli nadvse pozorni do tega, kar se govori o zunanjih rečeh, le malo pa se menijo za tisto, kar se govori o notranjih, se pravi o resnicah in dobrih Cerkve in nebes. Tem sicer prisluhnejo, vendar ne pozorno in brez veselja. Ločijo se tudi po tem, da se nenehno obračajo le v določeno smer in da jo, kadar so prepuščeni samim sebi, nemudoma uberejo po poteh, ki držijo tja. Po tem, kam se obračajo in v katere kraje jih nese, se vidi, katera vrsta ljubezni jih vodi.

497. Vsi duhovi, ki pridejo s sveta, so povezani s to ali ono nebeško oziroma peklenško skupnostjo, vendar le po svoji notranjosti; in dokler tičijo v zunanosti, se njihova notranjost nikomur ne kaže, saj jo zakriva in skriva zunanost, še posebej pri tistih, ki so notranje zli. Pač pa se njihove hudobije lepo razgalijo pozneje, ko pridejo v drugo stanje, saj se jim tedaj notranjost odpre, zunanost pa zaspi.

498. To prvo človekovo posmrtno stanje pri nekaterih traja več dni, pri drugih več mesecev, pri tretjih pa tudi po celo leto - vendar le pri redkokom dlje kot leto - odvisno od tega pač, kako se skladata človekova notranjost in zunanost. Kajti pri vsakomer se mora notranjost poenotiti in uskladiti z zunanostjo. V duhovnem svetu nikomur ni dovoljeno, da bi mislil in hotel eno, govoril in delal pa drugo. Tam je vsakdo podoba svojega občutja oziroma ljubezni, zatorej, kakršen je navznoter, takšenje tudi na zunaj; in zaradi tega se zunanost duha najprej razodene in uredi, da bi lahko služila notranjosti kot njena korespondenca.

O DRUGEM ČLOVEKOVEM STANJU PO SMRTI

499. Drugo človekovo stanje po smrti se imenuje stanje notranjosti, saj je človek tedaj popeljan v notranjost svojega duha, se pravi v svojo voljo in mišljenje, medtem ko se njegova zunanost, v kateri je bil med svojim prvim stanjem, uspava. Vsak, kdor količkaj razmišlja o človekovem življenju, govoru in nehanju, ve, da ima vsakdo zunanost in notranjost, to je, zunanje in notranje misli in nagibe. To pa lahko ve po naslednjem. V javnem življenju človek misli o drugih v skladu s tem, kar je o njih slišal in zvedel v pogovoru ali kako drugače, vendar ne govori z njimi v skladu s tem, kar si o njih misli, in četudi so zli, se do njih vede spoštljivo. To se še posebej lepo vidi pri hinavcih in laskačih, ki govorijo in se vedejo povsem drugače, kot mislijo in hočejo, ali pa pri svetohlincih, ki o Bogu in nebesih, o zveličanju duš, o cerkvenih resnicah, o dobrobiti domovine in svojega bližnjega govore kakor iz globoke vere in ljubezni, čeravno v srcu mislijo drugače in ljubijo samo sebe. Po tem lahko vidimo, da obstajata dve vrsti mišljenja, zunanje in notranje, in da živijo ljudje, ki govorijo iz zunanjega mišljenja, v notranjem pa čutijo drugače, in da sta ti dve vrsti mišljenja ločeni, saj je notranje skrbno zavarovano pred tem, da bi se prelivalo v zunanje in se tako kakorkoli

razkrilo. Človek je ustvarjen tako, da sta tidve mišljenji pri njem po korespondenci združeni v eno; v eno pa sta združeni pri tistih, ki so v dobrem, saj ti tako govorijo kot mislijo samo to, kar je dobro. Pri tistih, ki so v zlu, pa zunanje in notranje mišljenje nista poenoteni, saj ti mislijo zlo, govorijo pa dobro. Pri takšnih je red sprevržen, saj je pri njih dobro zunaj, zlo pa znotraj; posledica tega pa je, da zlo gospoduje nad dobrim in si ga podreja kakor služabnika, da bi mu služilo za doseg njegovih ciljev, ki pa so enake narave kot njegova nagnjenja. Ker ima dobro, ki ga iščejo in delajo, takšne cilje, je več kot očitno, da dobro v njih sploh ni dobro, saj je okuženo z zlom, pa najsi se na zunaj zdi še tako dobro tistim, ki ne poznajo njihove notranjosti. Drugače pa je s tistimi, ki so v dobrem. Pri teh red ni sprevržen, temveč se dobro iz notranjega mišljenja preliva v zunanje in potemtakem v govor in dejanja. To je namreč red, po katerem je bil človek ustvarjen; zakaj notranjost tistih, ki so v nebesih in v nebeški luči, je takšna. In ker je nebeška luč božja resnica, ki izhaja iz Gospoda, in je potemtakem sam Gospod v nebesih (št. 126-140), takšne vodi Gospod. Vse to sem povedal zato, da bi se vedelo, da ima vsak človek notranje in zunanje mišljenje in da se to dvoje med seboj loči. Kadar pa se omenja mišljenje, se misli tudi na voljo, saj misel izhaja iz volje in nihče ne more misliti brez volje. Zdaj je torej jasno, na kaj sem mislil, ko sem govoril o stanju človekove zunanosti in o stanju človekove notranjosti.

500. Kadar se omenjata volja in mišljenje, se z voljo misli tudi na občutje in ljubezen ter na vso radost in veselje, ki iz občutja in ljubezni izvirata, saj se vse to nanaša na voljo, ki je podstat vsega tega. Kajti, kar človek hoče, to ljubi in v tem najde radost in zadovoljstvo, in obratno: kar ljubi in kar mu zbuja radost in zadovoljstvo, to hoče. Vendar tedaj mišljenje pomeni vse, s čimer potrjuje svoje občutje in ljubezen, saj je misel samo oblika volje oziroma tisto, v čemer se tisto, kar je predmet hotenja, pokaže v luči. Ta oblika se razodeva v raznih razumskih razčlembah, ki izvirajo iz duhovnega sveta in pripadajo človekovemu duhu.

501. Vedeti je treba, da je človek natanko tak, kakršna je njegova notranjost, ne pa tak, kakršna je zgolj njegova zunanost. Tako pa je zato, ker njegova notranjost pripada njegovemu duhu, življenje njegovega duha pa je njegovo življenje, saj po njem živi njegovo telo; in zatorej, kakršna je človekova notranjost, takšen človek za večno ostane. Ker pa zunanost pripada telesu, se po smrti od notranjosti loči in se tisti njen del, ki se drži duha, uspava in služi samo še za podlago notranjosti, kot sem povedal že tam, kjer sem govoril o tem, kako se človekov spomin po smrti ohrani. Zdaj je tudi jasno, kaj je resnično človekovo, in kaj ne, namreč, da pri zlih ljudeh nič od tistega, kar pripada zunanjemu mišljenju, iz katerega govorijo, oziroma zunanji volji, iz katere delujejo, ni resnično njihovo, ampak je resnično njihovo samo to, kar pripada njihovemu notranjemu mišljenju in volji.

502. Potem ko človek-duh preide prvo stanje, se pravi stanje zunanosti, o katerem sem pisal v prejšnjem poglavju, vstopi v stanje svoje notranjosti oziroma v stanje svoje notranje volje in iz nje izvirajočega mišljenja, v katerem je bil na svetu, kadar je bil prepuščen sebi in je mislil prosto in brez vajeti. V to stanje zdrzne, ne da bi se zavedel, tako kot na svetu umakne misel, ki je najbližja govoru, to je, iz katere pravzaprav govori, v notranje mišljenje in jo v njem zasidra. V tem stanju notranjosti je torej človek-duh v sebi in v svojem resničnem življenju, zakaj mišljenje, ki je svobodno in ki izvira iz pristnega človekovega občutja, je v bistvu njegovo življenje, še več, on sam.

503. V tem stanju duh misli iz svoje lastne volje, se pravi iz svojega lastnega občutja oziroma iz svoje ljubezni, in mišljenje se tedaj pri njem tako zelo poenoti z voljo, da se zdi, da bolj hoče kot misli. Skoraj isto je, kadar govori, le da takrat govori v nekakšnem strahu, da z govorjenjem ne bi razgali misli svoje volje, saj je ta strah na svetu postal del njegove volje.

504. V to stanje po smrti zaidejo prav vsi ljudje, saj je to stanje njihovega duha. Prejšnje stanje je bilo takšno, kakršen je bil človek oziroma njegov duh v družbi z drugimi - to pa ni njegovo pristno stanje. Da to stanje, namreč stanje zunanosti, v katerega človek po smrti pride najprej (kot sem pokazal v prejšnjem poglavju) ni njegovo pravo stanje, lahko potrdim z marsičim, na primer s tem, da duhovi ne le mislijo, temveč tudi govorijo iz svojega občutja, saj njihov govor izvira neposredno iz njega (kar jasno potrjuje tisto, kar sem povedal in pokazal v poglavju o govorici angelov, to je v št. 234-245). Tako je človek mislil, dokler je bil še na svetu, kadar je bil sam s seboj, saj takrat ni mislil iz govorice svojega telesa, temveč je stvari videval neposredno in je v enem samem trenutku videl več, kot je lahko potem v pol ure povedal. Da stanje zunanosti ni človekovo pravo stanje oziroma stanje njegovega duha, je očitno tudi spričo dejstva, da človek takrat, ko je v svetni družbi, govori v skladu s postavami moralnega in državljanskega življenja, saj takrat notranja misel gospoduje zunanji, kakor en človek gospoduje drugemu, da bi ne prestopil meja spodobnosti in častitljivosti; očitno pa je to tudi spričo dejstva, da človek, kadar misli sam pri sebi, kako naj govori in ravna, da bo ugajal in si pridobil prijateljstvo, dobrohotnost in naklonjenost drugih, in sicer na sebi tuj način, se pravi drugače, kot bi, če bi ravnal v skladu s svojo lastno voljo. Po vsem tem je torej jasno, da je stanje notranosti, v katerega vstopi duh, njegovo pravo stanje in da je bilo to tudi tedaj, ko je še kot človek živel na svetu.

505. Ko se duh znajde v stanju svoje notranosti, postane povsem očitno, kakšen je bil človek v sebi, dokler je živel na svetu, saj tedaj ravna iskreno in v skladu s svojo naravo. Kdor je bil torej na svetu v dobrem, tedaj ravna razumno in modro, celo bolj modro, kot je ravnal na svetu, saj je razvezan telesnih spon in potlej tudi vsega posvetnega, kar ga je pehalo v mrakoto in mu z oblakom zastiralo razgled. Kdor pa je na svetu živel v zlu, tedaj ravna nerazumno in lahkomišelnost, celo precej bolj, kot je ravnal na svetu, saj je zdaj brez uza in ga nič več ne zadržuje. Kajti dokler je živel na svetu, je bil na zunaj razumen, saj si je prav z zunanostjo pomagal, da je zbujal videz razumnega človeka; ko pa je zunanost odpadla z njega, se je vse njegovo brezumje razgalilo. Zli človek, ki je na zunaj podoben dobremu, je kakor posoda, ki se na zunaj vsa blešči in sveti in je s pokrovko pokrita, v njej pa se skriva vsakršna nesnaga. Ali kakor pravi Gospod:

Podobni ste pobeljenim grobovom, ki so na zunaj lepi, znotraj pa so polni mrtvaških kosti in vsakršne gnusobe.

Mt 23,27

506. Vsi, ki so na svetu pravično živeli in so ravnali po svoji vesti, se pravi tisti, ki so priznavali Boga in ljubili božje resnice, še posebej pa tisti, ki so po teh resnicah tudi živeli, imajo, ko pridejo v stanje svoje notranosti, občutek, kakor da bi se prebudili iz sna ali pa, kakor da bi iz teme prišli v svetlobo. Ti tedaj mislijo iz nebeške luči in potemtakem iz notranje modrosti in ravnajo iz dobrega, se pravi po notranjem občutju. Nebesa dotekajo v njihove misli in občutja in jih navdajajo z blaženostjo in radostjo, o katerih sem jim dotlej še sanjalo ni; zdaj namreč občujejo z angeli. Zdaj priznavajo Gospoda in ga častijo s samim svojim življenjem, saj so v stanju svoje notranosti in potemtakem v samem svojem življenju

(kot je bilo rečeno v št. 505); in ker svoboda pripada notranjemu občutju, Gospoda tedaj priznavajo in častijo v popolni svobodi. Zato se tudi umaknejo iz zunanje svetosti v notranjo, saj prav iz slednje resnično bogoslužje tudi sestoji. Takšno je torej stanje tistih, ki so živeli krščansko življenje in v skladu z zapovedmi Besede. Stanje onih, ki so na svetu živeli v zlu in brezvestno in so potemtakem zanikovali Boga, pa je čisto nasprotje tega. Zakaj vsi, ki živijo v zlu, v svoji notranjosti zanikajo Boga, pa najsi so, dokler so v zunanjem mišljenju, še tako prepričani, da Gospoda priznavajo in ga ne zanikajo; zakaj priznavanje Gospoda in življenje v zlu sta nasprotji. Kadar ti v onstranstvu pridejo v stanje svoje notranjosti in se jih sliši, kaj govorijo, in vidi, kaj počno, se zdijo brezumni; kajti njihova zla nagnjenja jih naganjajo v vsakršne odurnosti, v prezir do drugega, v posmehovanje in bogokletje, v sovraštvo in maščevanje; napletajo spletke, nekateri s komaj še verjetno zahrbtnostjo in hudobijo. Zakaj tedaj so prosti in lahko ravnaajo, kot jim vелеvajo misli njihove volje, saj jih ne omejujejo več zunanji zadržki, ki so jih brzdali na svetu. Skratka, tedaj so ob ves svoj razum, kajti ta, dokler so živeli na svetu, ni prebival v njihovi notranjosti, temveč v zunanosti, čeprav so se samim sebi zdeli pametnejši od drugih. Ker so torej takšni, se morajo, medtem ko so v drugem stanju, tu in tam vmiti v stanje svoje zunanosti in se spomniti tega, kar so počeli v stanju svoje notranjosti. Nekateri tedaj občutijo sram in priznajo, da so bili brezumni, drugih ni nič sram, tretji pa se ujezijo, ker jim ni dano, da bi za vselej ostali v stanju svoje zunanosti. Slednjim je potem pokazano, kakšni bi bili, če bi zares za vedno ostali v njem, namreč, da bi si na skrivaj prizadevali za iste malopridne cilje in bi s svojim lažnim videzom dobrohotnosti, poštenja in pravičnosti zapeljevali preproste v srcu in veri ter se tako do kraja pogubili. Zakaj njihovo zunanost bi nazadnje zajeli isti plameni kot notranjost, in to bi uničilo njihovo življenje.

507. V tem drugem stanju se duhovi pokažejo natanko takšni, kakršni so bili na svetu, in razodene sevse, kar so na skrivaj počeli ali govorili, kajti zdaj, ko jih od zunaj nič več ne zadržuje, vse, kar mislijo, mimo izrečejo in celo skušajo storiti, saj jih nič več ne skrbi za njihov ugled, kot jih je skrbelo na svetu. Vrh tega so popeljani v mnoga svoja hudodelstva, da se njihova resnična narava razkrije angelom in dobrim duhovom. Tako se torej odkrije, kar je prikrito, in razodene, kar je skrito, kot pravijo Gospodove besede:

Nič ni skritega, kar se ne bo razodelo, in nič tajnega, kar se ne bo zvedelo. Zato se bo vse, kar ste povedali v temi, slišalo pri belem dnevu, in kar ste pri zaprtih vratih šepetali na uho, se bo oznanjalo na strehah.

Lk 12,2,3

Ali pa:

Povem vam pa: za vsako prazno besedo, ki jo ljudje izgovorijo, bodo dajali odgovor na sodni dan.

Mt 12,36

508. Kakšni so v tem stanju hudobni, ni mogoče opisati v nekaj besedah, zakaj vsak izmed njih je brezumen v skladu s svojimi poželjenji, ta pa so raznovrstna. Zato bom omenil samo nekaj primerov, po katerih je mogoče soditi tudi preostale. Tisti, ki so bolj od vsega ljubili sebe in so pri svojem poklicu in službovanju gledali predvsem na svojo čast, koristnih del pa niso opravljali zavoljo koristi same, temveč zavoljo svojega ugleda in zato, da bi jih ljudje višje cenili kot druge, in so bili torej od vsega najbolj zagledani v svoj ugled in časti, so v drugem stanju neumnejši od drugih. Kajti čim bolj človek ljubi sebe, tem dlje je od nebes, in

čim dlje je od nebes, tem dlje je od modrosti. Tisti pa, ki so bili ne le samoljubni, temveč tudi premeteni in so se do časti dokopali z raznimi zvijačami in spletkami, se pridružijo najslabšim duhovom in se izučijo čarovniških spretnosti, ki sprevračajo božji red, in se z njimi lotevajo vseh, ki jim ne izkazujejo časti, ter jim nastavljajo pasti, pa tudi sicer razpihujejo sovraštvo, goreč v maščevalni sli, in se hočejo s svojim besom znašati nad vsemi, ki se jim ne pokorijo. Tako blodijo iz ene malopridnosti v drugo in pri tem uživajo podporo svojih sprijenih tovarišev, nazadnje pa začno še tuhtati, kako bi se povzpeli v nebesa in jih uničili ali pa se tamkaj ustoličili za bogove, ki bi jih drugi častili. Tako daleč jih torej zanese njihova norost. Še bolj brezumni od drugih pa so te baže papisti, ki si domišljajo, da imajo oblast nad nebesi in peklom in da lahko po mili volji odpuščajo grehe, saj si pripisujejo božanskost in se imajo za Kristusa. To njihovo prepričanje je tako močno, da povsod, kamor zaide, meša duha in vnaša bolečo mrakoto. Pri teh se prvo stanje tako rekoč ne razlikuje od drugega, le da v drugem povsem zgubijo razum. O njihovi brezumnosti in usodi, ki jo doživljajo po tem stanju, je nekaj več napisanega v krajšem delu O POSLEDNJI SODBI IN UNIČENJU BABILONA. Tisti, ki so stvarjenje pripisovali naravi in so torej v srcu, če že ne na ustnicah, zanikali Boga, z njim vred pa tudi vse, kar zadeva Cerkev in nebesa, se v tem drugem stanju pridružijo sebi enakim in imajo za Boga vsakogar, ki se odlikuje po čarovniških spretnostih, in ga tudi po božje časte. Videl sem takšne, kako so v zboru oboževali nekega čarodeja, razpravljali o naravi in se vedli kakor pravi bedaki, kakor živali v človeški podobi, med njimi pa je bilo tudi nekaj takih, ki so na svetu uživali položaje dostojanstvenikov, in nekaj takih, ki so veljali za učene in modre. Pri drugih pa so bila stanja spet drugačna. Iz teh nekaj primerov je torej mogoče videti, kakšni so tisti, ki so notranjost duha zapirali pred nebesi, se pravi tisti, ki niso priznavali Boga in niso živeli v veri in zato niso dobivali nobenega vpliva iz nebes. Vsakdo lahko sam presodi, kako bi ravnal, če bi bil tak in če bi mu bilo dopuščeno, da bi počel, kar bi mu bilo po volji, brez strahu pred zakonom in življenjskimi posledicami in brez zunanjih zadržkov, kot je denimo strah pred izgubo ugleda, časti in dobička ter zadovoljstev, ki iz le-teh izvirajo. Brezumje takšnih pa Gospod vendarle zajezi, da bi ne prestopilo meja koristnosti; kajti celo takšni duhovi nečemu koristijo. V njih namreč dobri duhovi prepoznavajo zlo, vidijo, kakšno je, in kakšen je človek, če ga ne vodi Gospod. Koristijo pa tudi temu, da zbirajo okrog sebe njim podobne zle duhove in jih ločujejo od dobrih, in nadalje temu, da se zlim duhovom odzamejo tiste resnice in dobra, ki so jih imeli na ustih in s katerimi so krasili svoj lažni videz, tako da se znajdejo v zlu svojega življenja in v lažeh svojega zla in se na ta način pripravijo za pekel. Zakaj nihče ne pride v pekel, preden ves ne pride v svoje zlo in v laži svojega zla, kajti tam nihče ne more imeti dvojnega duha, se pravi, nihče ne more misliti in govoriti eno, hoteti pa drugo. Tam vsak duh misli laži, ki izvirajo iz zla, in govori laži, ki izvirajo iz zla, in sicer oboje v skladu s svojo voljo, se pravi tako, kot mu velevala bistvo njegove ljubezni, z radostmi in užitki vred, in natanko tako, kot je mislil na svetu, ko je živel v svojem duhu, se pravi natanko tako, kot je mislil sam pri sebi in kot mu je velevalo občutje. Razlog za to je v dejstvu, da je človekova volja človek sam, njegova misel pa je to samo toliko, kolikor izvira iz volje, saj je ta samo človekovo bistvo oziroma njegova čud. Ko je torej človek prepuščen svoji volji, je s tem prepuščen svoji naravi in čudi in, lahko bi rekli, svojemu življenju. Zakaj prav z življenjem si človek oblikuje svojo naravo, po smrti pa ostane tak, kakšna je bila njegova narava, ki si jo je pridobil v življenju na zemlji. In zli duhovi te narave ne morejo več popraviti in spremeniti z mišljenjem ali razumevanjem resnice.

509. Ko so zli duhovi v tem stanju in jih strasti zanašajo v vsakršne malopridnosti, jih doletijo pogoste in hude kazni. V svetu duhov je namreč veliko raznovrstnih kazni in te doletijo tako kralje kot služabnike. Vsako zlo nosi s seboj svojo kazen, in to dvoje je tesno povezano. Kdor

je torej v zlu, je hkrati tudi že kaznovan. In vendar nihče na onem svetu ni kaznovan za to, kar je počel na zemlji, temveč samo za tisto, kar tam počne. A med tem dvojim ni posebne razlike, in vseeno je, ali rečemo, da je nekdo kaznovan za to, kar je počel slabega na svetu, ali za malopridnosti, ki jih zagreši v onstranstvu, saj se vsakdo po smrti vrne v svoje življenje in potentakem tudi k podobnemu zlu in ostaja tak, kakršen je bil v življenju telesa (št. 470-484). Kaznovani pa so zato, ker je strah pred kaznijo edini način, da se zauzdajo zla v tem stanju. Svarila zdaj nič več ne zaležejo, ravno tako ne predpisi in strah pred postavo ali pred izgubo ugleda, saj zdaj vsakdo ravna po svoji naravi; in to naravo se da obrzdati in zlomiti edinole s kaznijo. Nikoli pa niso kaznovani dobri duhovi, četudi so na svetu tako ali drugače grešili, saj se njihovo zlo ne vrne. Dano mi je bilo tudi vedeti, da je zlo, ki so ga ti počeli, drugačne vrste, saj ga niso počenjali namenoma, iz kljubovanja resnici, ali iz kake druge srčne hudobije, temveč samo zaradi slabosti, ki so jih podedovali po starših, in v katere so se rodili, zaslepljeni od slasti, ko so bili v zunanosti in ločeni od notranjosti.

510. Vsakdo pride v svojo skupnost, v tisto, v kateri je bil z duhom že takrat, ko je živel na svetu. Zakaj vsak človek je po duhu povezan s kako skupnostjo, bodisi nebeško ali peklenko: če je dober, z nebeško, če je hudoben, s peklenko; in v to skupnost pride tudi po smrti (glej št. 438). Duh se tej skupnosti približuje postopoma, nazadnje pa vstopi vanjo. Ko se zli duh znajde v stanju svoje notranjosti, se počasi, stopinjo za stopinjo, obrača za svojo skupnostjo, in nazadnje, preden to stanje zapusti, gleda naravnost vanjo; in ko je to stanje pri kraju, se sam vrže v pekel, kjer bivajo njemu podobni. Pri tem se očem zdi, kakor da pada z glavo navzdol in s petami navzgor. Razlog za to je v dejstvu, da je sam duh v sprevrnjenem redu, saj je ljubil, kar je peklenko, in zavračal, kar je nebeško. V tem drugem stanju nekateri zli duhovi vstopajo v pekel in spet izstopajo iz njega, vendar se za te ne zdi, da bi padali na glavo, kakor tisti, ki so povsem opustošeni. Vrh tega se jim, dokler so v stanju svoje zunanosti, prikaže skupnost, s katero so bili v duhu povezani, dokler so živeli na svetu, tako da bi videli, da so bili že v življenju telesa v peklu, čeravno ne v stanju, v kakršnem so dejanski prebivalci pekla, temveč v takšnem, v kakršnem so duhovi v svetu duhov. O tem stanju in o tem, kako se le-to razlikuje od stanja prebivalcev pekla, pa bom več povedal v naslednjih poglavjih.

511. V tem drugem stanju se zli duhovi ločijo od dobrih. V prvem stanju so namreč še skupaj, saj je duh, dokler je v svoji zunanosti, takšen, kakršen je bil na svetu, tako da so dobri s hudobnimi in hudobni z dobrimi; drugače pa je, ko duh pride v svojo notranjost in je prepuščen svoji pravi naravi in volji. Zli duhovi se od dobrih ločijo na več načinov, največkrat tako, da so popeljani naokrog in k tistim skupnostim, s katerimi so jih v prvem stanju vezale njihove dobre misli in občutja, se pravi k tistim, ki so jih z zunanostjo prepričati, da niso zli. Ponavadi jih vodijo v širokem krogu in povsod se kažejo dobrim duhovom takšne, kakršni v resnici so. Ti se o pogledu nanje obrnejo v stran, obraze pa odvrnejo tudi zli duhovi, ki jih vodijo naokrog, in se ozirajo proti krajem, kjer prebiva njihova peklenka skupnost, v katero imajo kmalu priti. Drugih načinov ločevanja, ki jih je še precej, na tem mestu ne bi omenjal.

O TRETJEM ČLOVEKOVEM STANJU PO SMRTI, V KATEREM SE POUČUJEJO TISTI, KI IMAJO PRITI V NEBESA

512. Tretje človekovo stanje po smrti, oziroma stanje njegovega duha, je stanje pouka. To stanje je namenjeno tistim, ki imajo priti v nebesa in postati angeli, ne pa onim, ki imajo priti v pekel, saj teh ni več mogoče o ničemer poučiti, tako da je zanje drugo stanje obenem tudi tretje in se konča tako, da se povsem obrnejo k svoji ljubezni in potemtakem k tisti peklenski skupnosti, s katero jih ta ljubezen veže. Ko se to zgodi, hočejo in mislijo samo še iz te ljubezni; in ker je ta ljubezen peklenska, hočejo samo še zlo in mislijo samo še laž. Hoteti zlo in misliti laž, to jih namreč navdaja z največjim zadovoljstvom, saj je to zadovoljstvo njihove ljubezni; in zaradi tega zavračajo tudi vse tisto dobro in resnično, ki so ju prej sprejemali, da sta služila njihovi sebični ljubezni. Dobri duhovi, kot že rečeno, pa so iz drugega stanja popeljeni v tretje, v katerem se s poukom pripravijo za nebesa. Zakaj človek se lahko za nebesa pripravi samo s spoznanji dobrega in resnice, to je, samo s poukom, zakaj edino v pouku lahko izve, kaj sta duhovno dobro in resnica in kaj zlo in laž, ki sta njuno nasprotje. Že na svetu se lahko poučimo o tem, kaj sta moralno in državljsko dobro in resnica, to je, kaj sta pravičnost in poštenje, saj nas o tem, kaj je pravično, učijo državljske postave, pa tudi iz družbenih odnosov zvemo nekaj o tem, kako se prav živi, saj se vse to nanaša na poštenje in pravičnost. Tega, kaj je duhovno dobro in resnično, pa se ne naučimo od sveta, temveč od nebes. O tem se lahko človek pouči iz Besede in iz cerkvenih nauk, ki iz nje izhajajo, toda samo, če je po svoji notranjosti, ki pripada njegovemu duhu, v nebesih, saj samo tedaj lahko duhovno dobro in resnično priteka v njegovo življenje. Človek pa je v nebesih tedaj, če priznava Božje in ravna pravično in pošteno, in sicer zato, ker je tako ravnanje zaukazano v Besedi. Takrat ravna pravično in pošteno zavoljo Božjega, ne pa zavoljo sebe in sveta, to je iz sebičnih ciljev. Nihče pa ne more tako ravnati, če ni poučen, recimo o tem, da obstaja Bog, da obstajajo nebesa in pekel, da je po smrti življenje, da je treba Boga ljubiti bolj od vsega, bližnjega pa kakor sebe in daje treba tistemu, kar piše v Besedi, verjeti, saj je to božja beseda. Človek ne more misliti duhovno, če vsega tega ne izve in ne dojame, in če nič ne misli na to, tega tudi hoče ne; kajti česar človek ne ve, tudi misliti ne more, in česar ne misli, tudi hoteti ne more. Kadar torej človek vse to hoče, mu nebesa pritekajo v življenje, po nebesih pa tudi Gospod. Zakaj Gospod prehaja v voljo in skozi voljo v misli, skozi oboje pa v življenje, saj vse človekovo življenje sestoji iz tega. Potemtakem je jasno, da se o duhovnem dobrem in resnici ne poučimo od sveta, temveč od nebes in da se brez pouka nihče ne more pripraviti za nebesa. Ko Gospod prehaja v življenje človeka, ga s tem tudi uči, saj mu z ljubeznijo do poznavanja resnic podžiga voljo in mu razsvetljuje mišljenje, da jih lažje spozna; in ko se to dogaja, se človekova notranjost odpira in v njej se zasajajo nebesa. In nadalje, kar je božje in nebeško, priteka v poštenje moralnega življenja in v pravičnost državljskega življenja ter ju poduhovlja, saj tedaj človek ravna pošteno in pravično po božjem navdihu in zavoljo Boga. Kajti vse, kar je pošteno in pravično z vidika moralnega in državljskega življenja in kar človek počne po tem navdihu, je učinek duhovnega življenja; in učinek vse svoje dobiva iz svojega učinkujočega vzroka, kajti kakršen vzrok, takšen učinek.

513. Duhove poučujejo angeli iz mnogih skupnosti, še posebej iz severnih in južnih področij, kajti te angelske skupnosti so v razumu in modrosti, ki izvirata iz spoznanja dobrega in resnice. Pouk poteka na različnih krajih proti severu in ti kraji so različno urejeni ter se ločijo po vrstah in različicah nebeškega dobrega, da bi bil lahko vsakdo poučen v skladu s svojo čudjo in zmožnostjo dojetanja. Ti kraji so razprostranjeni daleč naokrog. Dobre duhove, ki naj bi se tam poučevali, tja pripelje Gospod, potem ko v svetu duhov zapustijo drugo stanje,

vendar ne čisto vse. Zakaj tiste, ki so se že na svetu poučevali, je Gospod že tam pripravil za nebesa, in ti pridejo v nebesa drugače: nekateri nemudoma po smrti, drugi po krajšem obisku pri dobrih duhovih, kjer se znebijo tiste grobosti v mišljenju in občutju, ki so se je navzeli od raznih posvetnih časti in bogastva, in se tako očistijo. Nekateri se najprej izpraznijo, kar se zgodi na krajih pod podplati, imenovanih tudi spodnja zemlja, kjer nekateri hudo trpijo. To so duhovi, ki so se utrdili v zablodah, a so vendarle pravično živeli; zablode, v katerih človek živi, se namreč trdovratno vgnezdijo v njem, in dokler se ne izkoreninijo, ne more ugledati resnic in zato ne more biti sprejet v nebesa. Toda o teh praznjenjih in o tem, kako potekajo, sem pisal že v delu ARCANA CAELESTIA.

514. Tisti, ki se učijo, prebivajo ločeno drug od drugega; kajti posamezniki so po svoji notranjosti povezani s tisto nebeško skupnostjo, v katero imajo priti, in kakor so nebeške skupnosti urejene v skladu s podobo nebes (glej št. 200-212), tako so urejena tudi poučevališča; zato so ti kraji, če jih gledaš iz nebes, videti kakor nebesa v malem. Po dolžini se raztezajo od vzhoda proti zahodu, po širini pa od juga proti severu, vendar je širine nekaj manj kot dolžine. Urejeni pa so na splošno takole. Spredaj so tisti, ki so umrli v otroštvu in ki so jih do zgodnjih mladeniških let vzgajali v nebesih; te potem, ko ob učiteljicah preživijo otroštvo, naprej popelje in jih pouči Gospod. Za temi so poučevališča, na katerih se poučujejo tisti, ki so umrli kot odrasli in ki so na svetu ljubili resnico, izvirajočo iz življenjskega dobrega. Za njimi so tisti, ki so bili na svetu povezani z Mohamedovo vero in ki so živeli pravično ter priznavali enega samega Boga in Gospoda kot Preroka. Ko namreč ti zapustijo Mohameda, saj jim ta ne more v ničemer pomagati, se približajo Gospodu in ga začno častiti, priznavajoč ga kot Boga, in so potem deležni pouka o krščanski veri. Za temi, bolj proti severu, poučujejo pripadnike raznih poganskih ljudstev, ki so na svetu živeli pravično in po svoji veri ter si tako pridobili nekakšno vest, da so lahko počeli, kar je prav in pravično, ne toliko zaradi postav njihovih kraljestev, kot zaradi verskih zapovedi, za katere so menili, da jih je treba z vso svetostjo spoštovati in nikakor ne kršiti. Ko so ti poučeni, zlahka pripoznajo Gospoda, saj je v njihovo srce vtisnjeno spoznanje, da Bog ni neviden, temveč je viden v človeški podobi. Ti po številu presegajo vse druge, najboljši med njimi pa so iz Afrike.

515. Niso pa vsi poučeni na isti način in od istih nebeških skupnosti. Tiste, ki so se od otroštva vzgajali v nebesih in ki niso vpijali verskih zablod in skrunili svojega duhovnega življenja s kaležem posvetnih časti in bogastva, poučijo angeli notranjih nebes. Tiste, ki so umrli odrasli, poučujejo večinoma angeli nižjih nebes, saj so ti zanje bolj primerni kot angeli notranjih nebes, ki so v notranji modrosti in zato zanje še nedoumni. Mohamedance pa poučujejo angeli, ki so bili prej iste vere in ki so se nato spreobrnili h krščanstvu. Tudi pogane poučujejo njihovi angeli.

516. Poučuje se po naukih, ki izhajajo iz Besede, in ne zgolj iz Besede, brez naukov. Kristjani se poučujejo po nebeških naukih, ki se popolnoma skladajo z notranjim pomenom Besede. Drugi, recimo mohamedanci in pogani, pa se poučujejo po naukih, ki ustrezajo njihovem razumevanju in ki se od nebeških razlikujejo samo po tem, da se o duhovnem življenju poučujejo z zgledi iz moralnega življenja, ki se skladajo z načeli njihovega verstva, po katerih so se ravnali že za življenju na zemlji.

517. Nebeški pouk se od zemeljskega razlikuje po tem, da se tam spoznanja ne zapisujejo v spomin, temveč v življenje; kajti spomin je pri duhovih njihovo življenje, saj sprejemajo in vpijajo vase vse, kar je v soglasju z njihovim življenjem, ne pa tudi tistega, kar ni v soglasju z njim. Zakaj duhovi so občutja in so potemtakem v človeški podobi, ki odslikava ta občutja. In ker so takšni, jih nenehno navdihuje občutje resnice, ki je življenju v korist. Zakaj Gospod skrbi za to, da vsakdo ljubi koristi, ki ustrezajo njegovi čudi, in da to ljubezen razvema upanje, da bo postal angel. In ker se vse nebeške koristi nanašajo na splošno korist, to je korist Gospodovega kraljestva, kjer je zdaj njihova domovina, in ker so vse posamezne in posebne koristi vredne tem več, čim tesneje se navezujejo na to splošno korist, so vse te posamezne in posebne koristi, ki jih je nešteto, dobre in nebeške. Občutje resnice je torej pri vsakomer tako spojeno z občutjem za koristnost, da oboje deluje kot eno samo; in resnica je zato tako zraščena s koristjo, da so resnice, ki jih duh spoznava, resnice o koristih. Na ta način se torej poučujejo angelski duhovi in se pripravljajo za nebesa. Občutje resnice, ki služi tej ali oni koristi, se vceplja na različne, svetu večidel nepoznane načine: večinoma s predstavitvami koristi, ki se v duhovnem svetu kažejo na tisoč načinov, in sicer s tako prijetnimi in radost zbujujočimi, da prežamejo vsega duha, od notranjosti njegovega uma do zunanosti njegovega telesa, in tako delujejo na celoto. Duh zatorej postane takšen, kakršna je bila njegova korist, in ko pride v svojo skupnost, v katero je s poukom vpeljan, po svoji koristi prejme svoje življenje. Po tem se torej vidi, da človeka v nebesa ne pripeljejo spoznanja, ki so zunanje resnice, temveč življenje samo, to je življenje koristi, ki so človeku vcepljene s spoznanji.

518. Srečal sem nekaj duhov, ki so, dokler so še živeli na svetu in razmišljali o teh rečeh, sami sebe prepričali, da bodo prišli v nebesa in da bodo celo pred drugimi prišli vanje, in sicer zaradi svoje učenosti in natančnega poznavanja Besede in cerkvenih naukov, zaradi katerih naj bi bili modri in takšni, o kakršnih je rečeno, da

se bodo lesketali kakor sijaj neba... in kakor zvezde za vso večnost.

Dan 12,3

Toda vsi ti so bili pregledani, da bi se videlo, ali njihove misli prebivajo v spominu ali v življenju. Tisti, ki so resnico iz srca ljubili, to je tisti, ki so koristi videli drugje kot v telesu in v svetu, se pravi v duhu, so bili potem, ko so bili poučeni, sprejeti v nebesa; in tedaj so tudi zvedeli, kaj je tisto, kar se leskeče na nebu, namreč božja resnica (nebeška luč) v koristi, podlaga, ki sprejema žarke te luči in jih spreminja v različne odbleske. Tisti, pri katerih so spoznanja prebivala samo v spominu in ki so zaradi tega razvili sposobnost razmišljati o resnicah in dokazovati tisto, kar so bili že sprejeti za načela, in so potem ta načela, potem ko so jih utemeljili, imeli za resnice, čeravno so bila zablode, ti torej, ki niso bili v nebeški luči, a so vendarle iz oholosti, ki je običajna za takšno pamet, verjeli, da več vedo od drugih in da bodo že zaradi tega prišli v nebesa in jim bodo angeli stregli, ti so torej, da bi se znebili svoje slepe vere, povzdignjeni v prva oziroma zunanja nebesa, da se seznanijo s kako angelsko skupnostjo. Toda že na samem pragu jim začno oči temneti, saj jih zaslepi nebeška luč, in se jim zbega razum, nazadnje pa začno loviti sapo, kakor da bi jih na smrt dušilo. In kakor hitro začutijo nebeško toploto, ki je nebeška ljubezen, jih začne mučiti notranja bolečina. Zato potem strmoglavijo v globino, pozneje pa zvedo, da angela ne delajo spoznanja, ampak življenje samo, do katerega se pride s spoznanji, saj so spoznanja sama po sebi zunaj nebes, življenje, do katerega se pride s spoznanji, pa v njih.

519. Ko se duhovi v zgoraj omenjenih poučevališčih pripravijo za nebesa, kar spričo dejstva, da razmišljajo v duhovnih idejah, ki zaobsežejo vse podrobnosti skupaj, ne traja dolgo, si nadenejo angelska oblačila, ki so večinoma bleščeče bela, kakor da bi bila iz najčistejšega lanu. Takšni potem stopijo na pot, ki pelje navzgor v nebesa. Tam jih sprejmejo angelske straže in nato še drugi angeli ter jih seznanijo z ondotnimi skupnostmi in jim dajo okusiti nebeško blaženost. Potem Gospod vsakega popelje v njegovo skupnost, in tudi to se zgodi na več načinov; včasih so steze, ki vodijo tja, silno vijugave. Poti, po katerih so vodeni, ne pozna noben angel, ampak edinole Gospod sam. Ko pridejo v svojo skupnost, se jim odpre notranjost. In ker se njihova notranjost ujema z notranjostjo angelov tiste skupnosti, so nemudoma prepoznani in z veseljem sprejeti.

520. Vsemu temu bi dodal še neko spomina vredno dejstvo, ki zadeva poti, ki iz tistih krajev vodijo v nebesa in na katere so popeljani novodošli angeli. Osem poti je namreč, dve iz vsakega poučevališča: ena pelje navzgor proti vzhodu, druga proti zahodu. Tisti, ki pojdejo v Gospodovo nebesno kraljestvo, gredo po vzhodni poti, oni, ki gredo v duhovno kraljestvo, pa po zahodni poti. Štiri poti, ki peljejo v Gospodovo nebesno kraljestvo, so videti okrašene z oljkami in drugim sadnim drevjem, druge štiri, ki peljejo v Gospodovo duhovno kraljestvo, pa z vinsko trto in lovorjem. To je tako zaradi korespondence: vinska trta in lovor namreč ustrezata občutju resnice in njenih koristi, oljka in sadje pa občutju dobrega in njegovih koristi.

NIHČE NE PRIDE V NEBESA PO NEPOSREDNI MILOSTI

521. Tisti, ki niso bili poučeni o nebesih in o poti vanje, pa o življenju nebes v človeku, mislijo, da o sprejetju v nebesa odloča zgolj milost, ki je podeljena tistim, ki verujejo in za katere Gospod posreduje; in da so zato lahko zveličani vsi brez izjeme, če je Gospodu tako všeč. Nekateri pa celo menijo, da se lahko na ta način zveličajo celo vsi tisti, ki so v peklu. Vendar ti ne vedo nič o človeku, namreč tega, da je tak, kakršno je njegovo življenje, in da je njegovo življenje takšno, kakršna je njegova ljubezen, in da to dvoje v notranjosti pripada njegovi volji in razumevanju, v zunanosti pa njegovemu telesu; in da je oblika njegovega telesa zgolj zunanja podoba, v kateri se kažejo učinki notranjosti; da je torej ves človek njegova lastna ljubezen (glej št. 363). Ne vejo pa niti tega, da telo ne živi samo iz sebe, temveč iz svojega duha, in da je človekov duh njegovo poglobljeno občutje, njegovo duhovno telo pa nič drugega kot to občutje v človeški podobi, podobi, v kateri se kaže tudi po smrti (glej št. 453-460). Dokler človek tiči v nevednosti glede tega, se da prav zlahka prepričati, da je njegovo zveličanje odvisno zgolj od božje dobre volje, ki se ji pravi tudi usmiljenje in milost.

522. Toda najprej povejmo, kaj sploh je božje usmiljenje. Božje usmiljenje je čisto usmiljenje do vsega človeštva, ki naj bi se po njem rešilo; sega pa tudi k vsakemu posamezniku in nikdar ne poneha in nikdar se od njega ne odtegne; tako da se zveliča vsak, ki je lahko zveličan. In vendar nihče ne more biti zveličan brez božje pomoči, ki je v Besedi razodeta po Gospodu. Božja pomoč pa je tisto, čemur se pravi tudi božje resnice, resnice, ki učijo, kako naj človek živi, da bo zveličan. S temi resnicami Gospod vodi človeka v nebesa in vanj vsaja življenje nebes. To Gospod počne z vsemi. Toda življenje nebes se lahko vsadi samo v tistega, ki se odreka zlu, kajti zlo to preprečuje. Če se torej človek vzdržuje zla, ga Gospod vodi iz čistega

usmiljenja z božjo pomočjo, in sicer že od otroštva pa do konca življenja na svetu in pozneje v večnost. To potemtakem pomeni božje usmiljenje. Jasno je torej, da je Gospodovo usmiljenje čisto, ne pa tudi neposredno, se pravi ni njegov namen, da bi se zveličali vsi, ne glede na to, kako so živeli, zgolj zato, ker bi bil Bog takšne volje.

523. Gospod nikdar ne stori ničesar, kar bi bilo v nasprotju z redom, saj je sam red. Božja resnica, ki izhaja iz Gospoda, pa je tisto, kar dela red; in božje resnice so postave tega reda. Gospod vodi človeka prav v skladu s postavami tega reda. Zatorej bi bilo zveličanje človeka po neposredni milosti v nasprotju z božjim redom, in kar je v nasprotju z božjim redom, nasprotuje tudi samemu Bogu. Božji red so nebesa v človeku. Človek ga je sprevrgel s tem, da je živel v nasprotju s postavami reda, ki so božje resnice. V ta red človeka vodi nazaj Gospod, in sicer iz čistega usmiljenja in s postavami reda. Dokler se človek pusti voditi nazaj v ta red, sprejema nebesa vase; kdor pa sprejema nebesa vase, tudi sam pride v nebesa. Tudi po tem se torej vidi, da je Gospodovo božje usmiljenje čisto, ne pa tudi neposredno usmiljenje.

524. Če bi se lahko ljudje zveličali po neposredni milosti, bi se zveličali vsi, celo tisti v peklu. Pravzaprav tedaj sploh ne bi bilo pekla, saj je Gospod Milost sama, Ljubezen sama in Bog sam. Zato bi bilo nezdržljivo z njegovo božjo naravo, če bi lahko vse zveličal neposredno, pa bi tega ne storil. Iz Besede pa vemo, da hoče Gospod vse zveličati in nikogar pogubiti.

525. Večina tistih, ki pridejo v onstranstvo iz krščanskega sveta, prinesejo s seboj vero, da se lahko zveličajo po neposredni milosti, saj za to milost tudi molijo; mislijo namreč, da se v nebesa pride tako, da si vanje izprosiš vstop in da vsi tisti, ki so spuščeni vanje, uživajo vse nebeške radosti, saj ne vedo, kaj so nebesa in kaj nebeška radost. Zato jim je rečeno, da Gospod nikomur ne odreka nebes in da lahko mirno gredo vanje, če si želijo, in tam tudi ostanejo. In tisti, ki so si to želeli, so vanje tudi smeli iti; toda komaj so prišli do praga, že se jim je ob prvih sapah nebeške toplote, ki je ljubezen angelov, in ob prvih žarkih nebeške luči, ki je božja resnica, srce stisnilo v tolikšni tesnobi, da so občutili prej peklenške muke kot nebeško radost in so se prestrašeni zagnali v globino, z glavo navzdol. Tako jih je živa izkušnja poučila, da nebesa nikomur ne morejo biti podarjena zgolj iz usmiljenja.

526. O tem sem včasih govoril tudi z angeli in povedal sem jim, da večina tistih na zemlji, ki živijo v zlu, kadar z drugimi govori o nebesih in večnem življenju, trdi, da se v nebesa pride zgolj po božji milosti. In tako mislijo še posebej tisti, ki vidijo v veri edini način za zveličanje. Ti se namreč, opirajoč se na načela svoje vere, ne menijo za življenje in za dela ljubezni, ki to življenje sestavljajo, in potemtakem tudi za nobene druge načine, na katere Gospod zasaja nebesa v človeka in ga dela dojemljivega za nebeško radost. In ker zavračajo vsakršno dejansko posredovanje, trdijo - kar je naravna posledica njihovih načel - da človek pride v nebesa zgolj po milosti, h kateri naj bi Boga Očeta s priprošnjami nagovoril Sin. K temu so angeli pripomnili, da vedo, da je takšna dogma nujni nasledek predpostavke, da se človek zveliča že samo z vero, in da je prav v tej dogmi, v katero spričo njene lažnosti ne more posijati nebeška luč, izvir vse nevednosti, ki dandanašnji prevladuje v Cerkvi, in sicer nevednosti glede Gospoda, nebes, posmrtnega življenja, nebeške radosti, bistva ljubezni in sočutja ter na splošno glede dobrega in njegove povezanosti z resnico in še vsega tistega, kar se nanaša na človekovo življenje, na vprašanje, odkod to življenje in kaj je, saj nihče nima

svojega življenja po svojem mišljenju, temveč po svoji volji in dejanjih, ki iz volje izvirajo; kajti življenje je po mišljenju zgolj toliko, kolikor to mišljenje izvira iz volje; niti življenje ni zgolj po veri, razen kolikor ta vera ne izhaja iz ljubezni. Angelom je hudo pri srcu, ker ti ljudje ne vedo, da sama vera pri človeku ni mogoča, saj vera, če ni ob njej tudi njenega izvira, to je ljubezni, ni nič drugega kot gola učenost, pri nekaterih pa samo golo prepričanje, ki le na zunaj spominja na vero (glej št. 482). Takšno prepričanje pa nima korenin v človekovem življenju, temveč je, če ni zraščeno z njegovo ljubeznijo, zunaj njega in od njega ločeno. Angeli so tudi rekli, da tisti, ki se oklepajo takšnih načel glede človekovega zveličanja, seveda verujejo v neposredno milost, kajti tako naravna pamet kakor živa izkušnja jih prepričujeta, da gola vera še ne dela človekovega življenja, saj lahko tudi tisti, ki živijo v zlu, enako kot vsi drugi, mislijo in se dajo prepričati; in od tod izvira njihovo prepričanje, da se lahko ne le dobri, temveč tudi zli zveličajo, če se le ob smrtni uri z zaupanjem obrnejo na Priprošnjika in zaprosijo za milost, ki naj bi jo po njem prejeli. Angeli so mi tudi zatrdili, da še nikdar niso videli, da bi kdo, ki je na zemlji živel v zlu, prišel v nebesa zgolj po božji milosti, pa najsi je na svetu s svojim govorjenjem izkazoval še tako trdno prepričanje in zaupanje (na kar predvsem mislimo z vero). Ko sem jih vprašal, ali pa morda Abraham, Izak, Jakob, David in apostoli vendarle niso bili v nebesa sprejeti po neposredni milosti, so mi odvrnili, da nihče izmed njih ni bil tako sprejet, temveč vsakdo po svojem življenju na zemlji; da vedo, kje so ti, in da niso prav nič višje cenjeni od drugih. Rekli so tudi, da Beseda te ljudi omenja tako spoštljivo zato, ker z njimi misli na Gospoda: z “Abrahamom”, “Izakom” in “Jakobom” na Gospoda z vidika njegove božje in božječloveške narave, z “Davidom” na Gospoda z vidika njegovega božjega kraljestva in z “apostoli” na Gospoda z vidika božjih resnic; kadar torej človek bere Besedo, angeli prav nič ne mislijo na te osebnosti, saj njihova imena ne vstopajo v nebesa, ampak, kot sem ravnokar povedal, na Gospoda. Zato Beseda, kakršna je v nebesih (glej št. 259), teh imen sploh ne omenja, saj je nebeška Beseda notranji pomen tiste Besede, ki jo beremo na zemlji.

527. Na podlagi mnogih izkušenj lahko z zanesljivostjo rečem, da se življenje nebes ne more zasaditi v tiste, ki so na zemlji živel v nasprotju z nebeškim življenjem. Videl sem jih namreč nekaj, ki so mislili, da bodo po smrti nemudoma deležni božjih resnic, ko jih bodo slišali iz ust angelov, in da jim bodo pri priči verjeli in takoj zaživel drugačno življenje, ki jim bo odprlo vrata v nebesa. Toda to so angeli poskušali z mnogimi, čeravno le s tistimi, ki so se oklepali takega prepričanja, in vsi ti so se lahko prepričali, da kesanje po smrti ni mogoče. Nekateri med njimi so resnice sicer razumeli in na videz sprejeli, toda kakor hitro so se vrnili k življenju svoje ljubezni, so jih zavrnili ali celo govorili zoper nje. Drugi jih sploh poslušati niso hoteli in so jih pri priči zavrnili. Nekateri so si želeli znebiti se življenja, kakršnega so po volji svoje ljubezni živel na zemlji, in namesto njega zaživeti angelsko oziroma nebeško življenje. Tudi to jim je bilo dovoljeno; toda kakor hitro jim je bilo odvzeto življenje njihove ljubezni, so obležali kakor mrtvi in brez moči. Na teh in drugih poskusih so se dobri in preprosti poučili, da se človekovo življenje po smrti nikakor ne more spremeniti in da se zlo življenje nikakor ne more spremeniti v dobro, oziroma peklenško v angelsko, zakaj sleherni duh je ves, od glave do peta takšen, kakršna je njegova ljubezen, in potemtakem takšen, kakršno je njegovo življenje. In če bi hoteli duhu spremeniti življenje v njegovo nasprotje, bi ubili duha samega. Angeli pravijo, da bi bilo lažje spremniti sovo v golobico ali pa uharico v rajčico kot peklenškega duha v nebeškega angela. O tem, da človek po smrti ostane takšen, kakršno je bilo njegovo življenje na zemlji, sem v tej knjigi že pisal (št. 470-484). Iz vsega tega torej lahko vidimo, da nihče ne more priti v nebesa zgolj po neposredni milosti.

ŽIVETI ŽIVLJENJA, KI PELJE V NEBESA, NI TAKO TEŽKO, KOT SE LJUDEM ZDI

528. Nekateri mislijo, da je živeti življenje, ki pelje v nebesa in ki se mu reče tudi duhovno življenje, težko, saj so slišali, da se mora človek v tem primeru odpovedati svetu in se odreči poželenjem, ki sejim pravi telesna sla, in mesu ter zaživeti duhovno. To pa naj bi po njihovem pomenilo, da je treba zavreči vse posvetno, se pravi vse, kar je povezano s častmi in bogastvom, da je treba živeti z nenehno pobožno mislijo na Boga, zveličanje in večno življenje in vse dni prebiti v molitvi ter prebirati Besedo in pobožne knjige. V vsem tem namreč vidijo odpoved svetu in mesu in takšno je po njihovem življenje v duhu. Številne izkušnje in pogovori z angeli pa so me prepričali, da so dejstva povsem drugačna. Zvedel sem namreč, da tisti, ki se odrekajo svetu in živijo v duhu na ta način, po smrti živijo kaj klavarno, saj takšno življenje ni dovzetno za nebeške radosti, človekovo življenje po smrti pa je, kot že rečeno, takšno, kakršno je bilo pred njo. Prav nasprotno, če naj bo deležen nebeškega življenja, mora človek na svetu dejavno živeti in opravljati svoje dolžnosti in zaposlitve, saj duhovno življenje prejema prav po moralnem in državljanskem življenju. Drugače kot tako se namreč duhovno življenje pri človeku sploh ne more oblikovati, niti se njegov duh ne more pripraviti za nebesa. Zakaj kdor živi samo notranje življenje, v zunanem pa nič ne sodeluje, je podoben človeku, ki prebiva v hiši brez temeljev, ki se polagoma seseda, poka in se nazadnje povsem zruši.

529. Če si človekovo življenje ogledamo in raziščemo z očesom razuma, vidimo, da je trojno, namreč duhovno, moralno in državljansko, in da so te tri življenjske plasti ločene med seboj. Kajti med nami so ljudje, ki živijo sicer javno, ne pa tudi moralno in duhovno; in so takšni, ki živijo moralno, ne pa tudi duhovno; so tudi takšni, ki živijo javno, moralno in duhovno obenem. Življenje slednjih je nebeško življenje, življenje drugih pa svetno, od nebeškega ločeno življenje. Iz tega je mogoče videti predvsem to, da duhovno življenje ni ločeno od naravnega oziroma posvetnega življenja, ampak je z njim spojeno, kakor je duša spojena s telesom, in da bi bilo življenje, če bi bilo to dvojje ločeno, podobno prebivanju v hiši brez temeljev. Zakaj moralno in državljansko življenje je dejavnost duhovnega življenja, saj hotenje dobrega pripada le-temu, delanje dobrega pa moralnemu in državljanskemu življenju, in če je slednje ločeno od prvega, duhovno življenje sestoji samo še iz mišljenja in govorjenja, volja, ki nima opore, pa se umakne; volja pa je, kot smo že povedali, bistvo človekove duhovnosti.

530. Da živeti življenja, ki pelje v nebesa, ni tako težko, kot nekateri mislijo, se vidi že po tem, kar mislim zdajle povedati. Kdo namreč ne more živeti državljanskega in moralnega življenja? Vsakdo se temu življenju že od rojstva privaja in ga, živeč v svetu, spoznava. Prav vsakdo, najsi bo dober ali slab, živi tako; saj kdo pa noče veljati za poštenega in kdo ne za pravičnega? Skoraj vsakdo na zunaj ravna pošteno in pravično, tako da je videti pošten in pravičen tudi po srcu oziroma da tako ravna zavoljo svojega poštenja in pravičnosti. Duhovni človek mora živeti podobno in to zmore enako zlahka kot naravni človek, le da s to razliko, da duhovni človek veruje v Božje in da ravna pošteno in pravično ne le zato, ker tako velevajo nravne in državljanske postave, temveč predvsem zato, ker je to v skladu z božjimi postavami. Ker duhovni človek pri vsem, kar počne, misli na božje reči, je v stiku z angeli v nebesih. In ker je v stiku z njimi, je z njimi tudi povezan, in ker je tako, se v njem odpre njegovo notranje bitje, ki pa je, gledano samo po sebi, duhovni človek sam. Ko človek pride v

to stanje, ga posvoji in vodi Gospod, čeravno se tega ne zaveda, in tedaj vse, kar pravičnega in poštenega stori in kar pripada moralnemu in državljskemu življenju, stori iz duhovnega nagiba; kdor pa to, kar je pošteno in pravično, stori iz duhovnega nagiba, to počne iz samega svojega poštenja in pravičnosti in potemtakem iz srca. Njegova pravičnost in poštenje sta na zunaj videti natanko takšna kot pravičnost in poštenje naravnega človeka in celo kot pravičnost in poštenje hudobnega in peklenkega človeka, na znotraj pa se od njiju razlikujeta kot noč in dan. Zakaj hudobni ljudje ravnajo pravično in pošteno samo zavoljo sebe in sveta; in če se torej ne bi bali postav in kazni ali pa tega, da bi bili ob ugled, časti, dobiček ali celo življenje, bi ravnali povsem drugače, se pravi nepošteno in krivično, saj se ne bojijo ne Boga ne njegove postave in jih torej ne zadržuje nobena notranja uzda. Zato takšni pograbi vsako priložnost, da ogoljufajo, oberejo in oropajo druge, in sicer iz golega užitka. Da je njihova notranjost res takšna, se lepo vidi po enakih značajih v onstranstvu, kjer z vsakega odpade zunanost in se razgali njegova notranjost, s katero potem večno živi (glej št. 499-511). Ker ti potem ravnajo brez zadržkov, se pravi brez strahu pred postavo in pred izgubo ugleda, časti, dobička in življenja, ravnajo brezumno in se rogajo poštenju in pravičnosti. Tisti, ki so ravnali pošteno in pravično zato, ker tako velevajo božje postave, pa tedaj, ko zgubijo zunanost in se razgali njihova notranjost, ravnajo modro, saj so povezali z nebeškimi angeli, ki jim posredujejo modrost. Po vsem tem lahko torej vidimo, da sta lahko državljsko in moralno življenje duhovnega človeka tedaj, ko se notranji človek, se pravi volja in mišljenje, združi z Bogom, natanko takšni kot državljsko in moralno življenje naravnega človeka (glej št. 358-360).

531. Postave duhovnega, postave državljskega in postave moralnega življenja so zapisane v desetih božjih zapovedih; v prvih treh postave duhovnega življenja, v naslednjih štirih postave državljskega življenja in v zadnjih treh postave moralnega življenja. Naravni človek živi na zunaj po istih postavah in enako kot duhovni človek, saj oba na enak način opravljata bogoslužje, hodita v cerkev, poslušata pridige in zbujata videz pobožnosti, se vzdržujeta ubijanja, prešuštva, kraje, krivega pričevanja in želje po imetju bližnjega. Toda naravni človek se teh postav drži samo zavoljo sebe in sveta, samo zavoljo videza, medtem ko je njegova notranjost pravo nasprotje njegove zunanosti, saj v srcu zanikuje Božje, čeprav se mu na zunaj hinavsko klanja, in se, kakor hitro je prepuščen samemu sebi in svojim mislim, posmehuje svetim zapovedim Cerkve, v prepričanju, da služijo samo brzdanju preprostih množic. Zato se vez med njim in nebesi povsem pretrga, in ker ni duhovni človek, tudi moralni in družbeni ni. Kajti čeprav se vzdržuje ubijanja, srčno sovraži vsakega, ki mu nasprotuje, in v tem sovraštvu gori od maščevalnosti, in prav gotovo bi tudi moril, če ga od tega ne bi odvrčali državljski zakoni in zunanje uzde, ki ga navdajajo s strahom. In ker si v srcu želi moriti, tudi zares nenehno mori. Tudi prešuštvuje morda ne, čeravno meni, da je to dopustno, in vendar je po srcu prešuštnik, saj nenehno misli na to ali pa to tudi stori, če se mu ponudi priložnost. In čeravno ne krade, si želi imetja bližnjih in v goljufijah in vsakršnih malopridnostih ne vidi nič protipostavnega, tako da v bistvu nenehno ravna kakor tat. Isto velja za zapovedi, ki se nanašajo na moralno življenje in ki prepovedujejo krivo pričevanje in pohlep po imetju drugega. Takšen je vsakdo, ki zanikuje Božje in ki nima vesti, utemeljene v veri. Da je res takšen, se lepo vidi po enakih značajih v onstranstvu, ko z njih odpade zunanost in se razgali njihova notranjost. Ker so namreč ločeni od nebes, ravnajo v skladu s pekлом in se zato nazadnje pridružijo prebivalcem pekla. Drugače pa je s tistimi, ki so v srcu priznavali Božje, ki so v dejanjih ravnali po božjih postavah in ki so enako kot po prvih treh postavah desetih božjih zapovedi živeli tudi po vseh drugih. Ko takšni odvržejo svojo zunanost in ostanejo samo še v svoji notranjosti, so modrejši, kot so bili na svetu; ko pridejo v svojo notranjost, je namreč tako, kakor da bi iz teme stopili v svetlobo, iz nevednosti v

modrost, iz trpkega v srečno življenje, saj so v Božjem in potemtakem v nebesih. To sem povedal zato, da bi se vedelo, kakšen je ta in kakšen oni človek, čeravno sta na zunaj oba živela enako.

532. Vsakdo ve, da misli potekajo v skladu z nameni, se pravi v smeri, kamor merijo človekove namere. Mišljenje je namreč človekov notranji vid, ki je zunanjemu podoben po tem, da seže tja, kamor je obrnjen oziroma kamor gleda. Če je torej notranji vid oziroma mišljenje obrnjen k svetu in se tam zadržuje, človekove misli postanejo svetne; če je obrnjen k sebi in vase zagledan, postanejo telesne; če pa je obrnjen k nebesom, postanejo nebeške. Če je mišljenje zazrto v nebesa, se povzdigne, če pa v samega človeka, se spusti in se pogrezne v telesno. Iz nebes se spusti tudi, če je zazrto v svet, in se razprši v predmetih, ki se kažejo očem. Človekova ljubezen pa je tisto, kar odreja njegove nagibe in obrača pogled notranjega človeka oziroma mišljenja k njegovim predmetom; samoljubje ga torej obrača k sebi in k predmetom, ki ga zadevajo, ljubezen do sveta k svetu in njegovim predmetom, ljubezen do nebes pa k nebeškim predmetom. Ko torej vemo, kakšna je ta ljubezen, vemo tudi, kakšno je stanje človekove notranjosti oziroma njegovega duha, to se pravi: notranjost človeka, ki ljubi nebesa, se vzdigne proti nebesom in se zgoraj odpre, notranjost človeka, ki ljubi svet, pa se zgoraj zapre in odpre navzven. Iz tega sledi sklep, da človek, ki so se mu zaprla višja območja duha, ne more več videti reči, ki pripadajo nebesom in Cerkvi, saj se mu skrijejo v gosti temi. Reči, ki so skrite v gosti temi, pa človek bodisi zanika ali pa jih ne razume. Zaradi tega, se pravi zato, ker imajo višja območja duha zaprta, tisti, ki ljubijo sebe in svet bolj od vsega, v srcu zanikujejo božje resnice. In četudi o njih kaj povedo iz svojega spomina, jih vendarle ne razumejo. Nanje gledajo enako, kot gledajo na posvetne in telesne reči. In ker so takšni, lahko usmerijo duha samo na tisto, kar zaznavajo s telesnimi čuti, in edino v tem najdejo zadovoljstvo. Sem spada tudi marsikaj nečistega, poltenega, bogoskrunskega in hudodelskega, in nič od tega se ne da izkoreniniti, saj v takšne duhove spričo tega, da je njihov duh, kot sem ravnokar povedal, zgoraj zaprt, ne more dotekati noben vpliv iz nebes. Človekov namen, ki odreja njegov notranji vid oziroma mišljenje, je njegova volja; zakaj kar človek hoče, to namerava, in kar namerava, to misli. Če so torej njegovi nameni nebeški, tudi njegove misli segajo k nebesom, z njimi vred pa tudi ves njegov duh, ki je tako v nebesih. In iz nebes ugleda stvari na svetu spodaj pod seboj, kakor človek ugleda stvari s strehe hiše. Zato lahko človek, ki ima notranjost svojega duha odprto, vidi zlo in laži, ki so v njem, saj je to pod njegovim duhom. Človek, pri katerem notranjost ni odprta, pa svojega zla in lažni ne more ugledati, saj ni nad njimi, temveč v njih. Iz tega je mogoče skleniti, kdaj je človek moder in kdaj brezumen, pa tudi to, kakšen bo človek po smrti, ko bo prepuščen svoji volji in ko bo mislil, ravnal in govoril v skladu s svojo notranjostjo. Vse to sem povedal tudi zato, da bi se vedelo, kakšen vse je lahko človek navznoter, čeravno se na zunaj ne loči od drugih.

533. Da ni tako težko živeti nebeškega življenja, kot nekateri menijo, se torej vidi že po tem, da človeku, kadar se znajde pred nečim, kar ga mika in za kar ve, da je nepošteno in nepravilno, ni treba drugega, kot da si dopove, da tega pač ne sme storiti, ker je nasprotno božjim predpisom. Če se človek navadi takšnega mišljenja in se s svojim ravnanjem v njem utrdi, se polagoma pripoji nebesom. In ko se pripoji nebesom, se mu odpro višja območja duha. In ko se mu ta odpro, uzre vse, kar je nepoštenega in nepravilnega, in ker vse to lahko vidi, vse to lahko tudi prežene, saj se da zlo odgnati šele tedaj, ko ga ugledamo. V to stanje pa lahko človek pride, ker je svoboden, kajti ali ni vsakomur dana svoboda, da tako misli? In ko napravi prve korake, Gospod poskrbi zanj in mu pomaga, da ne le ugleda in prepozna zlo,

temveč se tudi upre svoji želji, da bi ga počel, in se nazadnje povsem odvrne od njega. To tudi pomenijo Gospodove besede:

...kajti moj jarem je znosen in moje breme je lahko.

Mt 11,30

Vedeti pa je treba, da človek toliko težje misli tako in se upira zlu, če zavestno, po svoji volji počenja zlo, saj se ga kaj hitro navadi in ga nazadnje sploh ne vidi več, sčasoma pa ga celo vzljubi in ga zaradi zadovoljstva, ki mu ga ta ljubezen prinaša, na vse mogoče načine opravičuje in utemeljuje z vsemi mogočimi lažmi ter ga razglaša za dopustno in dobro. To se zgodi tistim, ki se že zamlada brez zadržkov prepustijo zlu in iz srca izženejo Božje.

534. O priliki mi je bilo dano videti poti, ki vodita v nebesa oziroma v pekel. Proti levi oziroma severu je peljala široka cesta in po njej sem videl hoditi veliko duhov. V daljavi pa je stal precej velik kamen, in tam se je ta široka cesta končala. Pri tem kamnu se je pot razcepila na dve poti, ena je držala na levo, druga v nasprotno smer, na desno. Pot, ki je šla na levo, je bila ozka in tesna, peljala pa je od zahoda proti jugu, se pravi v nebeško luč; pot, ki je šla na desno, pa je bila široka in prostrana in je peljala strmo navzdol proti pecku. Sprva so vsi hodili skupaj, kakor da gredo isto pot, vse dokler niso prišli do velikega kamna, kjer se je pot razcepila. Ko so prišli do tja, so se ločili: dobri so se obrnili na levo in se odpravili po ozki in tesni poti, ki je peljala v nebesa, hudobni pa niso videli tistega kamna na križišču, in so se spotaknili obenj in se potolkli; in ko so se pobrali, so stekli po široki poti, ki je peljala na desno v pekel. Pozneje sem zvedel, kaj je vse to pomenilo: prva cesta, ki je bila najširša in po kateri so skupaj hodili dobri in hudobni in se prijateljsko pomenkovali, saj se na zunaj niso prav nič razlikovali med seboj, je predstavljala tiste, ki na zunaj živijo podobno pošteno in pravično in ki se med seboj na videz prav nič ne razlikujejo. Kamen, pri katerem se je cesta razcepila na dvoje poti in čez katerega so se zvrnili hudobni ter jo potem ucvrli po poti proti pecku, je predstavljal božjo resnico, katero zavračajo tisti, ki gledajo proti pecku; v najvišjem pomenu pa je ta kamen predstavljal Gospodovo Božječloveško. Tisti pa, ki so priznavali tako Gospodovo resnico kot božjo naravo, so odšli po poti proti nebesom. Tudi po tem se torej vidi, da na zunaj zli živijo enako kot dobri oziroma hodijo po istih potih, se pravi tako eden kot drugi; in vendar tisti, ki iz srca priznavajo Božje, še posebej tisti v Cerkvi, ki priznavajo Gospodovo božjo naravo, odidejo v nebesa, tisti, ki ne, pa v pekel. Človekove misli, ki izvirajo iz njegovih namenov oziroma volje, v onstranstvu predstavljajo poti; in te poti so vidno predstavljene tako, da so v popolnem skladju s temi mislimi in nameni; v skladju z mislimi, ki izhajajo iz namenov, pa so tudi vsi človekovi koraki. Zato iz poti, ki jih ubirajo duhovi, razberemo tudi njihovo naravo in misli. Zdaj je torej jasneje, kaj pomenijo Gospodove besede:

Vstopite skozi ozka vrata, kajti široka so vrata in prostorna je pot, ki vodi v pogubo in veliko jih hodi po njej. Kako ozka so vrata in tesna je pot, ki vodi v življenje, in malo jih je, ki jo najdejo.

Mt 7,13,14

Pot, ki pelje v življenje, ni zožena zato, ker je težavna, temveč zato, ker jih je le malo, ki jo najdejo, kot pravijo gornje besede. Kamen, ki sem ga videl na razpotju, kjer se je končala široka in skupna cesta in odkoder sta peljali dve poti vsaka v svojo smer, pa ponazarja to, kar pomenijo naslednje Gospodove besede:

Kaj torej pomeni to, kar je pisano: 'Kamen, ki so ga zidarji zavrgli, je postal vogelni kamen?' Vsak, ki pade na ta kamen, se bo razbil, in na kogar on pade, ga bo zmečkal.

“Kamen” pomeni božjo resnico, “Izraelov kamen” pa Gospoda z vidika njegove božječloveške narave; “zidarji” so tisti iz Cerkve; “vogelni kamen” je kraj, kjer se stekata obe poti; “pade” tisti, ki zanikuje, “zmečkan” pa je tisti, ki se pogubi.

535. V onstranstvu mi je bilo dovoljeno govoriti z nekaterimi, ki so se umaknili posvetnemu vrvežu, da bi lahko živeli pobožno in sveto, pa tudi z nekaterimi, ki so si naložili takšno ali drugačno pokoro, ker so menili, da se na ta način odpovedujejo svetu in zatirajo meseno poželenje v sebi. Toda večina teh je živela klavrno in žalostno življenje in se je odtegnila dejavni ljubezni, ki jo lahko uresničujemo edinole na svetu, zato se ne more družiti z angeli, saj je življenje angelov spričo blaženosti, v kateri živijo, radostno in sestoji iz dobrih del, ki so dela sočutne ljubezni. Vrh tega so tisti, ki so živeli od posvetnih opravkov odmaknjeno življenje, prepojeni s predstavo o svojih posebnih zaslugah in zaradi tega nenehno koprniijo po nebesih, nebeško radost pa imajo za nagrado, saj se jim še sanja ne, kaj nebeška radost v resnici je. Kadar so takšni pripuščeni v družbo angelov in v njihovo veselje, ki se ne meni za zasluge in sestoji iz dejavnega dela in koristnih uslug, ter v blaženost, ki izhaja iz dobrega, ki ga na ta način storijo, osuplo strmijo, kakor tisti, ki so zagledali nekaj povsem neznankega in njihovim predstavam tujega. In ker ne morejo sprejeti tega veselja, odidejo proč in se povežejo s sebi podobnimi duhovi, ki so na svetu živeli podobno kot oni. Tisti pa, ki so sveto živeli samo na zunaj in ki so pridno hodili v cerkev in molili in pokorili svojo dušo, obenem pa nenehno mislili le nase in na to, kako bodo zavoljo tega višje cenjeni od drugih in bodo po smrti postali svetniki - ti v onstranstvu niso v nebesih, saj so vse, kar so počeli, počeli le zavoljo sebe. In ker so oskrunili božje resnice s samoljubjem in jih v njem utopili, so nekateri med njimi tako brezumni, da se imajo za boga; taki so zato v peklu, med sebi podobnimi. Nekateri so premeteni in goljufivi, in v peklu prebivajo med premetenci in goljufi. To so ljudje, ki so s svojo zvijačnostjo in spretnostjo zbužali videz tolikšne pobožnosti, da so preprosti ljudje verjeli v njihovo božansko svetost. Takšnih je precej svetnikov katoliške vere. Dovoljeno mi je bilo govoriti z nekaterimi izmed njih, in povedali so mi vse o svojem življenju, kakšno je bilo na zemlji in kakšno pozneje. Vse to sem povedal zato, da bi se vedelo, da življenje, ki pelje v nebesa, ni življenje v odpovedi svetu, temveč življenje v svetu; in da pobožno življenje, ki se ne udejanja v delih dejavne ljubezni, ki je mogoča edinole na svetu, ne pelje v nebesa; da v nebesa vodi prav življenje dejavne ljubezni; in da življenje dejavne ljubezni živi, kdor ravna pošteno in pravično pri vsakem opravku, pri vsakem delu, pri vsaki zaposlitvi, in sicer po notranjem, se pravi nebeškem navdihu; in da človek ravna po tem nagibu vsakokrat, ko ravna pošteno in pravično zato, ker je to v skladu z božjimi postavami. Takšno življenje pa ni težko. Težko je le življenje, ki je pobožno, ne pa tudi dobrodelno; in čim bolj se človeku zdi, da se s takšnim življenjem približuje nebesom, tem dlje je od njih.

PEKEL

GOSPOD VLADA PEKLOM

536. V prejšnjih poglavjih, kjer sem pisal o nebesih, sem povsod poudarjal (še posebej v št. 2-6), da je Gospod Bog nebes in da je torej vsa nebeška uprava v Gospodovih rokah. In ker je odnos nebes do pekla in pekla do nebes podoben odnosu med dvema nasprotjema, ki vzajemno delujeta drugo proti drugemu, posledica tega delovanja in protidelovanja pa je ravnovesje, v katerem vse stvari ohranjajo svoj obstoj, je zato, da bi vse in vsaka stvar ostalo v ravnovesju, nujno, da tisti, ki vlada enemu, vlada tudi drugemu; kajti če ne bi isti Gospod brzdal peklenskih vstaj in uzdal tamkajšnjega brezumja, bi se to ravnovesje podrlo, z njim pa tudi vse drugo.

537. Povejmo torej najprej nekaj o tem ravnovesju. Znano je, da kadar dve stvari delujeta druga proti drugi in ena deluje in sili, druga pa deluje proti njej in ji kljubuje, ne ena ne druga nima moči, saj so moči enakomerno razporejene na obeh straneh, in lahko obedve spravi v gibanje le neka tretja sila. Kajti kadar dve stvari zaradi enakovrednega protidelovanja nimata moči, moč tretje obedve spravi v gibanje tako zlahka, kakor da bi ne bilo z njune strani nobenega odpora. Takšno pa je ravnovesje med nebesi in peklom. Vendar to ravnovesje ni povsem takšno, kakršno je tedaj, kadar se bojujeta dva enako močna nasprotnika, saj gre za duhovno ravnovesje, se pravi za ravnovesje nasprotja med lažjo in resnico ter med zlom in dobrim. To je duhovno ravnovesje, spričo katerega lahko človek svobodno misli in hoče; kajti vse, kar človek misli ali hoče, se nanaša bodisi na zlo in laž ali pa na dobro in resnico. Kadar je torej v tem ravnovesju, ima vso svobodo, da dopusti ali sprejme bodisi zlo in laž iz pekla bodisi dobro in resnično iz nebes. Sleherni človek živi v tem ravnovesju, saj Gospod vlada tako nebesom kakor peklom. Zakaj pa je človeku s takšnim ravnovesjem dana ta svoboda in zakaj mu z božjo močjo nista zlo in laž odvzeta, dobro in resnica pa pripojena, bom povedal na naslednjih straneh.

538. Večkrat mi je bilo dano zaznati sfero lažnosti zla, ki se širi iz pekla. Bila je kakor nekakšno stalno prizadevanje za uničenjem vsega dobrega in resničnega, pomešano z jezo in nekakšnim besom spričo dejstva, da to ni mogoče, še posebej pa je bilo to prizadevanje za uničenjem Gospodovega Božjega, saj vse dobro in resnično izhaja prav iz njega. Hkrati pa se je iz nebes širila sfera dobrega, ki je blažila in krotila to besno prizadevanje iz pekla. Posledica tega je bilo ravnovesje. Čutil sem, da nebeška sfera izvira iz samega Gospoda, čeprav se je zdelo, da prihaja od angelov v nebesih. Prihajala pa je v resnici od Gospoda, in ne od angelov, saj sleherni angel v nebesih priznava, da nič od dobrega in resničnega ne izhaja iz njega samega, temveč vse iz Gospoda.

539. Vsa moč v duhovnem svetu pripada resnici, ki izvira iz dobrega, tako da sta laž in zlo tam povsem brez moči. Vsa moč pa pripada resnici iz dobrega zato, ker je sam nebeški Bog božje Dobro in božja Resnica, in vsa moč pripada prav Bogu. Laž zla je brez moči zato, ker vse pripada resnici dobrega, medtem ko v laži zla ni nobene resnice dobrega. Zato je vsa moč v nebesih, v peklom pa je nič ni; zakaj v nebesih je vsakdo v resnicah dobrega, v peklom pa vsakdo v lažeh zla. (Da je to res tako, se vidi tudi iz poglavij, v katerih govorim o prvem,

drugem in tretjem človekovem stanju po smrti, št. 491-520; da vsa moč pripada resnici dobrega, pa se vidi iz poglavja o moči angelov v nebesih, št. 228- 233.)

540. Takšno je potemtakem ravnovesje med nebese in peklom. Tisti, ki so v svetu duhov, so v tem ravnovesju, saj je svet duhov na pol poti med nebese in peklom. Tudi vsi ljudje na svetu živijo v podobnem ravnovesju, saj ljudem na zemlji vlada Gospod po duhovih iz sveta duhov, kot bom pokazal v nadaljevanju. Takšno ravnovesje pa ne bi bilo možno, če Gospod ne bi vladal tako nebesom kot peklom in uravnaval obeh strani. Če bi ne bilo tako, bi laži zla pretehtale in prizadele tiste dobre in preproste duše, ki bivajo na nebeškem obrobju in ki jih je lažje zapeljati kot same anjele, in ravnovesje bi se porušilo, z njim vred pa bi bilo konec človekove svobode.

541. Tudi pekel se tako kot nebese deli na skupnosti, in teh ni nič manj kot onih v nebesih. Zakaj vsaka nebeška skupnost ima svoj nasprotak v peklom, in sicer prav zavoljo omenjenega ravnovesja. Peklenske skupnosti se ločijo po zlu in lažeh, kakor se nebeške ločijo po dobrem in resnici. Da ima tam vsako dobro svoje nasprotno zlo in vsaka resnica svojo nasprotno laž, lahko vidimo po tem, da nič ne more obstajati brez svojega nasprotja, saj lahko o tem, kaj in kakšno je nekaj, presodimo samo na podlagi njegovega nasprotja, iz česar izvirata tudi vsakršna zaznava in občutje. Zaradi tega Gospod nenehno skrbi za to, da ima vsaka nebeška skupnost nasprotje v kaki pekleni skupnosti in da med njima vlada ravnovesje.

542. Ker se pekel deli na enako število skupnosti kot nebese, je tudi peklov toliko, kolikor je nebeških skupnosti; zakaj kakor je vsaka nebeška skupnost nebese v malem (glej št. 51-58), tako je tudi vsaka pekleni skupnost pekel v malem. In kakor je na splošno troje nebese, tako je na splošno tudi troje peklov, najnižji, ki je nasprotje notranjih ali tretjih nebese, srednji, ki je nasprotje srednjih ali drugih nebese, in najvišji, ki je nasprotje zunanjih ali prvih nebese.

543. Naj zdaj na kratko povem, kako Gospod vlada peklom. Na splošno peklom vlada splošni vpliv božjega Dobrega in božje Resnice iz nebese, ki zaustavlja in brzda splošno prizadevanje, ki izhaja iz pekla, pa tudi posamezni vplivi posameznih nebese in posameznih nebeških skupnosti. V posameznem peklom vladajo anjele, ki jim je dovoljeno gledati vanj in brzdati tamkajšnje brezumje in nemir. Včasih anjele celo sami pridejo tja in s svojo navzočnostjo umirijo brezumje peklenih strasti. Sicer pa prebivalcem pekla vladajo njihovi lastni strahovi. Nekaterim vladajo strahovi, ki so se jih našli na svetu in ki še vedno živijo v njih, toda ker ti strahovi ne zadostujejo in se polagoma porazgubijo, so jim dodani strahovi pred kaznijo, ki jih še posebej odvrčajo od hudodelstev. Kazni v peklom je namreč veliko vrst, od lažjih do najtežjih, odvisno pač od teže hudodelstev. Večinoma tamkajšnjim prebivalcem vladajo tisti hudobneži, ki se še posebej odlikujejo po premetenosti in zvižčnosti in ki znajo preostale s kaznimi in strahovanjem pripraviti do pokorščine in sužnosti. Vendar si ti upravniki ne upajo prekoračiti predpisanih omejitev. Vedeti je torej treba, da je edini način za brzdanje nasilnosti in besa tistih, ki bivajo v peklom, strah pred kaznijo. Drugega načina namreč ni.

544. Doslej je na svetu veljalo prepričanje, da peklom predseduje en sam hudič: ta naj bi bil ustvarjen kot anjele luči, a ker se je uprl, je bil s svojo vojsko vred vržen v pekel. To

prepričanje se je uveljavilo zaradi tega, ker so v Besedi omenjena imena “hudič”, “satan” pa tudi “Lucifer” in ker ljudje Besedo tudi na teh mestih razumevajo dobesedno. Toda s “hudičem” in “satanom” je tam mišljen pekel, pri čemer “hudič” pomeni pekel zadaj, kjer živijo najhujši, imenovani tudi geniji, “satan” pekel spredaj, kjer živijo manj hudobni, imenovani tudi zli duhovi, “Lucifer” pa tiste, ki pripadajo Babelu oziroma Babilonu in katerih moči segajo celo do nebes. Da ni nobenega hudiča, kateremu bi se pokoraval pekel, se vidi že po tem, da vsi, ki so v peklu, tako kot vsi, ki so v nebesih, izhajajo iz človeškega rodu (glej št. 311-317) in da je število tistih, ki so se tamkaj nabrali od stvarjenja sveta pa do danes, naraslo že na milijone milijonov ter da je vsak izmed njih takšne čudi hudič, kakršno je bilo njegovo nasprotovanje Božjemu, dokler je živel na svetu (glej št. 311, 312).

GOSPOD NIKOGAR NE MEČE V PEKEL, DUH SAM SE VRŽE TJA

545. Ponekod se je uveljavilo prepričanje, da Bog odvrne svoj obraz od človeka, da človeka zavrže in ga pahne v pekel, ker se je spričo njegovih grehov pač ujezil nanj. Nekateri gredo v tem prepričanju še dlje, saj pravijo, da Bog človeka kaznuje in ga pogublja. Tako pa mislijo, ker dobesedno razumejo Besedo tam, kjer govori nekaj podobnega, ne vedo pa, da se duhovni pomen Besede, ki pojasnjuje dobesednega, od le-tega povsem razlikuje; in da potemtakem pristni cerkveni nauk, ki izvira iz duhovnega pomena Besede, uči drugače, namreč, da Bog nikdar ne odvrne obraza od človeka in ga nikdar ne zavrže in da nikdar nikogar ne pahne v pekel in se na nikogar ne ujezi. To lahko uvidi vsak, čigar um je količkaj razsvetljen, že samo če razumno bere Besedo, saj je Bog Dobro samo, Ljubezen sama in Usmiljenje samo; in uvidi lahko tedaj tudi, da Dobro samo ne more nikomur prizadejati hudega in da Ljubezen sama in Usmiljenje samo ne moreta zavreči človeka, saj bi bilo to v živem nasprotju z njunim bistvom in potemtakem tudi v naprotju s samim Božjim. Zatorej tisti, ki razmišljajo z razsvetljenim umom, jasno vidijo, ko berejo Besedo, da se Bog nikdar ne odvrne od človeka; in ker se nikdar ne odvrne od njega, ravna z njim dobrotno, ljubeče in usmiljeno, se pravi, želi mu dobro, ga ljubi in je usmiljen do njega. In po tem vidijo, da dobesedni pomen Besede, s katerim je to izraženo, v sebi skriva tudi duhovni pomen in da je torej treba te izraze dobesednega pomena, ki so prilagojeni človekovemu doumevanju in njegovim splošnim pojmom, razložiti v skladu z duhovnim pomenom.

546. Kdor je razsvetljen, torej vidi, da sta dobro in zlo nasprotji in da sta si torej v nasprotju, tako kot nebesa in pekel, ter da vse dobro izvira iz nebes, vse zlo pa iz pekla; in ker je Gospodovo Božje tisto, kar dela nebesa (št. 7-12), od Gospoda k človeku ne priteka nič razen dobrega, iz pekla pa nič razen zlega; tako torej Gospod nenehno odvrča človeka od zla in ga napeljuje k dobremu, medtem ko ga pekel nenehno zapeljuje v zlo. Če človek ne bi bil razpet med to dvoje, bi ne mogel misliti in bi ne imel volje, še manj svobode proste izbire. Zakaj vse to ima Človek prav zaradi ravnovesja med dobrim in zlom. Če bi se torej Gospod odvrnil od njega in bi bil človek prepuščen zgolj zlu, bi sploh ne bil več človek. Po tem je torej jasno, da Gospod slehernega človeka navdaja z dobrim, tako dobrega kot hudobnega, le da hudobnega nenehno odvrča od zla, dobrega pa nenehno napeljuje k dobremu. Ta razlika pa je v samem človeku, saj je on tisti, ki sprejema.

547. Po vsem tem se tedaj vidi, da zlo, ki ga dela človek, izvira iz pekla, dobro, ki ga dela, pa iz Gospoda. Toda ker človek misli, da vse, kar počne, izhaja iz njega samega, se ga tudi zlo, ki ga stori, drži, kakor da bi bilo njegovo. Zato je torej vzrok človekovega zla človek sam, nikakor pa ne Gospod. Zlo pri človeku je njegov pekel, saj je eno in isto, če rečemo zlo ali pekel. In ker je človek sam vzrok svojega zla, tudi v pekel zaide sam, ne pa po Gospodovi volji. Zakaj Gospod ne le da človeka ne vodi v pekel, ampak ga iz njega celo rešuje, to pa mu uspeva toliko, kolikor si človek ne želi svojega zla in ne uživa v njem. Človek po smrti ohrani vso svojo voljo in ljubezen (št. 470-484). Kdor hoče in ljubi zlo na svetu, ga hoče in ljubi tudi v onstranstvu, le da se tam ne pusti več odvracati od njega. Zato je torej človek, ki tiči v zlu, privezan na pekel in je z vidika svojega duha tudi zares tam, tako da si po smrti ničesar bolj ne želi, kot da bi bil tam, kjer je njegovo zlo. Ni potemtakem Gospod tisti, ki človeka po smrti pahne v pekel, ampak se človek sam vrže tja.

548. Naj zdaj povem še nekaj o tem, kako se to zgodi. Ko človek pride v onstranstvo, ga najprej sprejmejo angeli, ki mu strežejo in pomagajo na vse mogoče načine, se pogovarjajo z njim o Gospodu, nebesih in angelskem življenju ter ga poučijo o resnicah in dobrem. Toda če je ta človek eden izmed tistih, ki je vse te resnice poznal že na svetu, pa jih je v srcu zanikoval in jih preziral, si potem, ko se nekaj časa pogovarja z angeli, zaželi in poskuša oditi od njih. Kakor hitro angeli to opazijo, ga zapustijo. Tak duh potem še nekaj časa občuje z drugimi, nazadnje pa se pridruži tistim, ki so v podobnem zlu kot on sam (glej št. 445-452). In ko se to zgodi, odvrne obraz od Gospoda in se ozre proti peklu, s katerim je bil, dokler je živel na svetu, povezan in v katerem prebivajo tisti, ki so v podobni zli ljubezni. Po tem se lepo vidi, da Gospod vsakega duha priteguje k sebi, tako z angeli kot z vplivom iz nebes; duhovi, ki tičijo v zlu, pa se temu upirajo in se iztrgajo Gospodovemu objemu, saj jih njihovo zlo oziroma pekel kakor vrv vleče k sebi. In ker se zaradi svoje ljubezni do zla tej vrvi puščajo vleči, je torej jasno, da se v pekel mečejo po svoji svobodni volji. Ljudje na svetu, ki si pekel po svoje predstavljajo, nikakor ne morejo verjeti, da bi bilo to res. V onstranstvu se tistim, ki so zunaj pekla, zadeve ne kažejo prav nič drugačne; drugače se kažejo le tistim, ki se sami mečejo v pekel, saj ti vanj stopajo po svoji volji. Povedal sem že, da tisti, ki v pekel vstopajo zaradi svoje goreče ljubezni do zla, vanj strmoglavljajo, z glavo navzdol in petami navzgor, vsaj videti je tako. In ker je tako videti, se zdi, kakor da bi jih v pekel pehala božja sila. (A o tem več spodaj, v razdelku št. 574.) Po tem se torej vidi, da Gospod nikogar ne meče v pekel, ampak se vsakdo sam tja meče, tako že takrat, ko še na svetu živi, kakor po smrti, ki pride med duhove.

549. Gospod zaradi svojega božjega bistva, ki je Dobro, Ljubezen in Usmiljenje, ne more z vsakim človekom ravnati enako, saj mu to preprečujejo zla in iz njih izhajajoče laži, ki ne le slabijo njegov božji vpliv, temveč ga celo zavračajo. Zla in laži, ki iz njih izhajajo, so potlej kakor temni oblaki, ki zaidejo med sonce in človekovo oko ter sončni luči odvzemajo jasnino; čeprav si sonce medtem še naprej prizadeva, da bi razpršilo nasprotno mu oblake, in deluje za njimi ter po raznih ovinkih pošilja delček svoje zastrte svetlobe človekovemu očesu. Isto je v duhovnem svetu: tamkaj je sonce Gospod in božja ljubezen (št. 116-140), sončna luč je božja resnica (št. 126-140), črni oblaki laži zla, oko pa razumevanje. Kdor je v tistem svetu v lažeh zla, je zastrt s takšnim oblakom, ki je tem bolj gost in teman, čim večje je njegovo zlo. Iz te primerjave se lahko poučimo, da je Gospod pri vsakomer nenehno navzoč, le da je različno sprejet.

550. Zli duhovi so v svetu duhov strogo kaznovani, saj jih kazni odvrčajo od hudodelstev. Tudi to po vsem sodeč izhaja iz Gospoda. Zato pa Gospodu ne gre pripisati samih kazni, saj te izhajajo iz samega zla. Zlo je namreč tako močno povezano s svojo kaznijo, da tega dvojega ni mogoče ločevati. Zakaj peklena posadka si ničesar bolj ne želi in ničesar nima rajši, kot da počne zlo, še posebej pa uživa v kaznovanju in mučenju. To lahko deloma ponazorimo z zločini in kaznimi na svetu, saj je tudi tu to dvoje neločljivo povezano. Posvetni zakoni namreč za vsak prekršek predpisujejo kazen, tako da tisti, ki sili v pregreho, sili tudi v kazen zanjo. Razlika je edinole ta, da je na svetu zlo mogoče prikriti, v onstranstvu pa ne. Vidimo torej lahko, da Gospod nikomur noče hudega in da je tudi tu tako, kot je na svetu, kjer vzrok kaznovanja grešnika ni ne kralj, ne sodnik, ne zakon, saj nič od tega ni vzrok zla, ki ga zagreši hudodelec.

VSI PREBIVALCI PEKLA TIČIJO V ZLU IN NJEGOVIH LAŽEH, KI IZVIRAJO IZ LJUBEZNI DO SEBE IN DO SVETA

551. Vsi, ki prebivajo v peklu, so v zlu in v njegovih lažeh, in nihče, ki je tam, ne more biti v zlu in hkrati v resnici. Na svetu tudi hudobneži ponavadi kaj vedo ve o duhovnih resnicah, ki so resnice Cerkve, saj so jih o njih učili že od mladih nog, pozneje pa so se o njih poučili tudi iz pridig in iz Besede in so o njih govorili z drugimi. Nekateri so celo prepričali druge, da so kristjani po srcu, saj so znali z leporečjem zbuditi videz resnicoljubnosti, s poštenim ravnanjem pa videz poduhovljene vere. Toda tisti med njimi, ki so bili v srcu sovražno razpoloženi do teh resnic in ki so se zlu, ki je bilo z njihovimi mislimi skladno, odrekli samo zaradi državljskih zakonov ali pa zato, ker jih je skrbelo za ugled, čast in dobiček, so vsi hudobni po srcu in so v dobrem in resnici zgolj v telesu, ne pa tudi v duhu. In ko je takšnim v onstranstvu zunanost odvzeta in se razgali notranost njihovega duha, se znajdejo povsem v zlu in lažeh, resnica in dobro pa se jih niti na zunaj več ne drži. In tedaj postane jasno, da sta resnica in dobro prebivala samo v njihovem spominu zgolj kot nekaj znanega in da so ju od tam privlekli na dan samo, kadar so leporečili, hlineč se, da njihova dobrohotnost izvira iz duhovne ljubezni in vere. Ko so ti prepuščeni svoji notranosti in potemtakem svojemu zlu, ne morejo več govoriti tega, kar je res, ampak samo še to, kar je laž, saj govorijo iz zla. Zakaj tedaj ni več mogoče govoriti resnice iz zla, saj je duh samo še svoje lastno zlo, iz zla pa pride lahko sam to, kar je lažno. Sleherni zli duh se znajde ujet v tem stanju, preden je vržen v pekel (glej št. 499-512). Za takega duha se potem pravi, da je bil opustošen resnice in dobrega. Opustošenje namreč pomeni samo to, da je človek prepuščen svoji notranosti, se pravi temu, kar je njemu lastno, oziroma svojemu duhu (o teh zadevah piše nekaj več v št. 425).

552. Ko človek po smrti postane takšen, ni več človek-duh, kakršen je bil v prvem stanju (o katerem več v št. 491-498), ampak pravi duh. Pravi duh je namreč tisti, čigar obraz in telo sta odraz njegove notranosti, ki pripada njegovi duši (*animus*), se pravi tisti, čigar zunanja podoba odslkava njegovo notranost. Duh pa postane takšen potem, ko gre skozi prvo in drugo stanje, o katerih sem pisal že zgoraj. Zatorej, kadar takšnega duha pogledamo, takoj vemo, kakšen je njegov značaj, pa ne le po obrazu, temveč tudi po telesu, še posebej pa po govorjenju in gibih. In ker je tedaj v samem sebi, ne more biti nikjer drugje kot med sebi enakimi. Zakaj v duhovnem svetu si vsi z vsemi delijo vsa svoja občutja in misli, zato duh pride med sebi podobne kakor sam od sebe, saj se to zgodi po njegovem občutju in v njegovo

veselje. Pravzaprav se sam obrne v tisto smer, saj tedaj s polnimi pljuči vdihuje svoje življenje oziroma svobodno diha, česar pa ne more, če se obrne kam drugam. Vedeti je namreč treba, da v duhovnem svetu duhovi delijo svoje misli in občutja s tistimi, ki jim kažejo svoj obraz, in da ima vsakdo nenehno pred svojim obrazom tiste, ki so v podobni ljubezni kot on, in sicer ne glede na to, kam obrača telo (glej zgoraj, št. 151). Zato so vsi peklenski duhovi s hrbtom obrnjeni proti Gospodu in gledajo v gosto temo in črnjavo, ki sta tam namesto sonca in lune na zemlji, medtem ko so vsi angeli v nebesih obrnjeni h Gospodu, ki je zanje nebeško sonce in nebeška luna (glej zgoraj, št. 123, 143, 144, 151). Po vsem tem je torej mogoče videti, da so vsi, ki so v peklju, v zlu in v lažeh, ki iz zla izhajajo, in da so obrnjeni k svojim lastnim ljubeznim.

553. Vsi duhovi v peklju, kadar se vidijo v nebeški luči, se kažejo v podobi svojega zla; zakaj vsakdo je podoba svojega lastnega zla, saj pri vsakomer zunanost in notranost delujeta kakor eno in je notranost vidna v zunanosti, se pravi v obrazu, telesu, govorici in gibih; tako se pri vseh duhovih že na zunaj vidi, kakšen značaj imajo; na splošno pa so podobe prezira do drugih in grožnje do tistih, ki jih ne čislajo dovolj, skratka podobe vsakovrstnega sovraštva in vsakovrstne maščevalnosti. V teh podobah se kažeta nasilnost in okrutnost njihove notranjosti. Kadar jih drugi hvalijo, povzdigujejo in častijo, se jim obrazi ublažijo in izražajo zadovoljstvo in veselje. Nemogoče je z nekaj besedami opisati, kakšne so videti vse te podobe, saj nobena ni drugi povsem enaka, čeravno obstaja neka splošna podobnost med tistimi, ki so v enakem zlu in potemtakem tudi v isti peklenski skupnosti, po kateri dobivajo vsi njeni pripadniki nekatere skupne poteze. Nasploh pa so njihovi obrazi odurni in brez življenja, kakor pri mrtvakih; nekateri so črni, drugi žareči kakor baklje, tretji iznakaženi od izpuščajev, uljes in čirov; mnogi obraza sploh nimajo, temveč zgolj nekakšen kosmatinast ali koščen tvor namesto njega, pri nekaterih pa se vidijo samo zobje. Tudi telesa imajo pošastna; in njihova govorica je jezava, sovražna in maščevalna; zakaj vsakdo govori iz svoje laži, zven besedam pa mu daje njegovo zlo. Skratka, vsi so podobe svojega pekla. Kakšna je splošna podoba pekla, mi ni bilo dovoljeno videti; zvedel sem le to, da kakor so nebesa kot celota podobna enemu samemu človeku (št. 59-67), tako je pekel kot celota podoben enemu samemu hudiču in ga lahko podoba hudiča potemtakem tudi predstavi (glej št. 544). Pač pa mi je bilo pogosto dano videti obliko posameznih peklov oziroma peklenskih skupnosti; kajti ob vhodih vanje, ki se jim reče tudi vrata pekla, ponavadi stoji pošast, ki v splošnih obrisih predstavlja podobo tistih, ki tam živijo. Nasilne strasti tisti, ki tam prebivajo, zavzemajo pošastne in obenem odurne podobe, ki jih rajši ne bi opisoval. Vedeti pa je treba, da so peklenski duhovi takšni videti samo v nebeški luči, medtem ko se sami sebi zdijo kakor ljudje. Samo Gospodovemu usmiljenju gre pripisati, da tudi sami sebe ne vidijo tako gnusne, kakor jih vidijo angeli. A ta videz je prav tako lažen, kajti kakor hitro kak žarek nebeške luči posije nanje, se njihove človeške podobe znakazijo v podobe pošasti, zakaj takšni so v sebi (kot je bilo že zgoraj zapisano). Kajti v nebeški luči je vse videti natanko takšno, kakršno je samo po sebi. Zaradi tega se peklenski duhovi ogibljejo nebeški luči in se skrivajo v svojo lastno svetlobo, ki je kakor soj žarečega oglja in ponekod kakor žar gorečega žvepla. Toda še ta svetloba potemni, kadar nanjo posije nebeška luč. Zato se pravi, da v peklju vlada večna tema; in zato "tema" pomeni laži, ki izvirajo iz zla in kakršne so v peklju.

554. Ko sem si natanko ogledal te pošastne podobe peklenskih duhov (ki so, kot sem že omenil, podobe prezira do drugih in grožnje tistim, ki jim ne izkazujejo dovolj spoštovanja, pa tudi podobe sovraštva in maščevalnosti do tistih, ki jih ne podpirajo), mi je postalo jasno, da so vse to podobe ljubezni do samega sebe in ljubezni do sveta in da vsa zla, ki se kažejo v

njih, izvirajo prav iz teh dveh ljubezni. Iz nebes sem tudi zvedel, pa tudi mnoge izkušnje so me o tem poučile, da tidve ljubezni, se pravi ljubezen do samega sebe in ljubezen do sveta, vladata peklu in tudi delata pekel; tako kot ljubezen do Gospoda in ljubezen do bližnjega vladata v nebesih in tudi delata nebesa. Zvedel sem tudi, da sta si tidve dvojici ljubezni, se pravi peklenški in nebeški ljubezni, diametralno nasprotni.

555. Sprva sem se čudil, kako da sta lahko ljubezen do sebe in ljubezen do sveta tako diabolčni in kako da so lahko tisti, ki so v teh dveh ljubeznih, videti takšne pošasti; na svetu se namreč kaj malo razmišlja o samoljubju, temveč samo o tisti zunanji obliki duhovne vzvišenosti, ki se ji pravi tudi nadutost in ki spričo svoje vpadljivosti velja za edino obliko ljubezni do sebe. Vrh tega ljubezen do sebe, kadar se preveč ne razkazuje, v svetu velja za podžigalo življenja, ki človeka spodbuja, da si poišče zaposlitev in opravlja koristna dela, saj bi mu duh otopel, če ga k vsemu temu ne bi gnala želja po slavi in časteh. Pravijo: “Kdo pa je še kdaj kaj vrednega, koristnega in pomembnega storil, če ne zato, da bi ga drugi hvalili in slavili ali da bi mislili nanj? In kje je temu vir, če ne v ognju ljubezni do slave in časti in potemtakem do sebe?” Zaradi tega svet ne ve, da je ljubezen do sebe, gledana sama po sebi, tista ljubezen, ki vlada v peklu in ki v človeku dela pekel. In ker je tako, bi najprej pojasnil, kaj pravzaprav je ljubezen do sebe, potem pa [pokazal], da vse zlo in vse laži izvirajo prav iz te ljubezni.

556. Kdor ljubi samo sebe, samo sebi dobro želi, drugim pa le toliko, kolikor njemu koristi, kar velja tudi za Cerkev, domovino ali katerokoli človeško skupnost. Tak človek dela dobro drugim samo zavoljo svojega ugleda, časti in slave; in če mu to, kar naj bi storil za druge, vsega tega ne prinaša, si reče v srcu: “Kaj pa mi to sploh mar? Le čemu naj bi to storil? Kaj pa bom imel od tega?” In zatorej tega ne stori. Več kot očitno je potlej, da kdor samo sebe ljubi, ne ljubi ne Cerkve, ne domovine, ne družbe, v kateri živi, ne kakršnekoli višje koristi, ampak zgolj sebe in nič drugega kakor sebe. Edino zadovoljstvo najde v ljubezni do sebe, in ker v zadovoljstvu, ki ga nahaja v tej ljubezni, vidi smisel svojega življenja, je njegovo življenje življenje samega sebe; življenje samega sebe pa je življenje tistega, kar je človeku lastno, človekovo lastno, gledano samo po sebi, pa ni nič drugega kakor zlo. Kdor ljubi samega sebe, ljubi tudi vse tiste, ki mu pripadajo, se pravi svoje otroke in vnuke, oziroma vse, ki jih ima za “svoje”. V njih pa ljubi zgolj sebe, saj nanje gleda, kot da bi bili v njem samem, in v njih samega sebe vidi. Med tistimi, ki jih ima za svoje, so seveda tudi vsi, ki ga hvalijo, slavijo in se mu udvarjajo.

557. O tem, kakšna je ljubezen do sebe, najbolje vidimo, če jo primerjamo z nebeško ljubeznijo. Z nebeško ljubeznijo namreč ljubi, kdor ljubi koristi zavoljo koristi in dobro zavoljo dobrega, to pa počne človek, ki dela za Cerkev, za domovino, za širšo skupnost in za svoje sodržavljane; to namreč pomeni ljubiti Boga in svojega bližnjega, saj so vse koristi in vsa dobra od Boga in so prav to tisti bližnji, ki ga je treba ljubiti. Tisti pa, ki vse to ljubi zgolj zavoljo sebe, ljubi, kakor gospodar ljubi svoje služabnike, se pravi samo zato, ker mu dobro služi. Zato je po volji tistega, ki samega sebe ljubi, da mu Cerkev, domovina, družba in njegovi sodržavljani služijo, ne pa, nasprotno, da on služi njim, saj sebe postavlja nadnje, nje pa podse. Čim bolj se torej človek ljubi, tem bolj se oddaljuje od nebes, saj se odmika nebeški ljubezni.

558 (a). Kdor ljubi z nebeško ljubeznijo, to je, kdor ljubi višje koristi in dobro ter se v srcu radosti, kadar to počne zavoljo Cerkve, domovine, človeške družbe in sodržavljanov, tega vodi Gospod, saj je to ljubezen, s katero ljubi tudi Gospod in ki izvira iz njega. Kdor pa ljubi iz samoljubja, to je, kdor ravna koristno in dobro samo zavoljo sebe, ta vodi sam sebe; in kdor sam sebe vodi, tega ne vodi Gospod. Iz tega pa tudi sledi, da se vsak, kdor sebe ljubi, oddaljuje Božjemu in potemtakem tudi nebesom. Kdor vodi sam sebe, tega vodi njegovo lastno; človekovo lastno pa ni nič drugega kakor zlo. Zakaj človekovo podedovano zlo je ravno v tem, da sebe ljubi bolj od Boga, svet pa bolj od nebes. Kadarkoli človek v svojih dobrih dejanjih gleda sebe, se zataplja v svoje lastno, se pravi v svoje podedovano zlo. Zakaj tedaj iz dobrega zre vase in iz sebe v dobro in potemtakem v dobrem, ki ga počne, vidi podobo samega sebe, ne pa podobo Božjega. Tudi o tem so me prepričale izkušnje. Videl sem namreč zle duhove, ki prebivajo v srednjem predelu, nekje med severom in zahodom, pod nebesi, pretkane mojstre, ki nadvse spretno speljujejo dobrohotne duhove v njihovo lastno in potemtakem v vsakovrstno zlo. To pa počno tako, da jim misli napeljujejo na nje same, bodisi z odkrito hvalo in laskanjem ali pa jim čustva na skrivaj obračajo k sebi. In ko se to dogaja, odvrčajo obraze dobrohotnih duhov od nebes in jim tako počasi mračijo razum ter izvablajo zlo iz njihovega lastnega.

558 (b). Da je ljubezen do sebe nasprotje ljubezni do bližnjega, se vidi že po njenem izvoru oziroma bistvu. Ljubezen do bližnjega se pri človeku, ki ljubi sebe, začne pri njem samem, saj trdi, da je vsakdo bližnji samemu sebi. Ta ljubezen se potem iz njega, ki je njeno središče, širi k vsem, ki se z njim ujemajo, in je tem manjša, čim manj jim je naklonjen. Za tiste, ki so zunaj tega kroga, se ne meni; in vse, ki nasprotujejo tistim znotraj kroga in njihovem zlu, ima za sovražnike, ne glede na to, kakšen je njihov značaj, in četudi so še tako modri, pokončni, pošteni in pravični. Duhovna ljubezen do bližnjega pa se začne pri Gospodu in se širi iz njega, ki je njeno središče, k vsem, ki so z njim združeni v ljubezni in veri, in sicer tem bolj, čim večji sta njihova ljubezen in vera. Jasno je torej, da je ljubezen do bližnjega, ki se začne pri človeku, nasprotna ljubezni do bližnjega, ki se začne v Gospodu, in da izhaja iz zla, saj izhaja iz človekovega lastnega, medtem ko slednja izhaja iz dobrega, saj izhaja iz Gospoda, ki je Dobro samo. Jasno je tudi, da je ljubezen do bližnjega, ki izhaja iz človeka in njegovega lastnega, telesna, medtem ko je ljubezen do bližnjega, ki izhaja iz Gospoda, nebeška. Skratka, pri človeku, ki ljubi sebe, je samoljubje njegova glava, nebeška ljubezen pa njegova stopala. Na tej ljubezni stoji, in če mu ne služi, stopa in gazi po njej. To je tudi razlog, zakaj se za tiste, ki strmoglavljajo v pekel, zdi, da letijo z glavo navzdol proti peklu in petami navzgor proti nebesom (glej št. 548).

559. Ljubezen do sebe je takšna, da bi se, če bi ji sneli uzde oziroma zunanje spone, se pravi strah pred postavo in kaznijo ter pred izgubo ugleda, časti, dobička, zaposlitve in življenja, nebrzdano razraščala in bi nazadnje hotela gospodovati ne le vsej zemeljski krogli, temveč kar vsemu nebu in samemu Bogu, brez konca in meja. To nagnjenje na skrivaj tli v vsakomer, ki ljubi sebe, čeravno se svetu ne kaže očitno, saj ga brzdajo prav zgoraj omenjene spone. Da je to res tako, nam lepo dokazujejo mogočniki in kralji, ki jih te spone ne vežejo in ki si zato brez pomislekov podjarmljajo cele province in kraljestva, dokler jim to uspeva, in hlepijo po brezmejni oblasti in slavi. Še lepše pa se to vidi po Babilonu današnjih dni, ki je svojo gospostvo razširil do nebes in je prenesel nase vso Gospodovo božjo moč ter nenehno hoče še več in več. Da so takšni ljudje, ko po smrti pridejo v onstranstvo, v popolnem nasprotju z Božjim in nebesi in so na strani pekla, sem pokazal v krajšem delu z naslovom O POSLEDNJI SODBI IN UNIČENJU BABILONA.

560. Zamislite si družbo iz ljudi, ki vsi ljubijo samo sebe, druge pa samo toliko, kolikor jim izkazujejo naklonjenost, in videli boste, da je njihova ljubezen natanko takšna, kakršna vlada v tolpi tatov, ki imajo za svoje prijatelje vse tiste, ki z njimi kradejo; ko pa ne kradejo več skupaj in se ne podrejajo več drug drugemu, se vzdignejo drug zoper drugega in se pobijejo. Če si ogledamo notranjost takšnih, vidimo, da je zasičena s sovraštvom do drugih in da se ti ljudje v srcu posmehujejo pravičnosti in poštenju, pa tudi Božjemu, ki ga zavračajo, češ da ne šteje nič. To se še lepše vidi, če si pogledamo skupnosti, v katerih so takšni ljudje združeni v peklu in o katerih bom pisal spodaj.

561. Notranjost, se pravi misli in občutja tistih, ki bolj od vsega ljubijo sebe, je obrnjena k njim samim in k svetu ter potemtakem stran od Gospoda in od nebes. Zato so obsedeni z vsakovrstnim zlom in Božje ne more pritekati vanje; kajti če bi pritekalo, bi bilo nemudoma podvrženo sebičnim mislim in oskrunjeno ter bi se spremašalo z zlom, ki izhaja iz njihovega lastnega. Zato v onstranstvu vsi takšni gledajo nazaj, proč od Gospoda in proti gosti temi, ki je tam namesto zemeljskega sonca in je v diametralnem nasprotju z nebeškim soncem, ki pa je Gospod sam (glej št. 123). "Gosta tema" pomeni namreč zlo, "zemeljsko sonce" pa ljubezen do sebe.

562. Zlo, v katerem tičijo tisti, ki ljubijo zgolj sebe, na splošnem sestoji iz prezira do drugih, zavisti, neprijaznosti in sovražnosti do vseh, ki jim ne izkazujejo podpore, ter iz vsakovrstnega sovraštva, maščevalnosti, zvižčnosti, goljufivosti, trdosrčnosti in okrutnosti; in kar zadeva vero, ne le iz prezira do Boga in vsega božjega, se pravi do resnic in dobrin Cerkve, temveč tudi iz jeze nanje. Ko človek postane duh, se ta sovražnost sprevrže v sovraštvo, in tedaj ne le, da omenjenih resnic in dobrin ne more poslušati, temveč zasovraži vse, ki priznavajo in častijo Božje. Govoril sem z nekim duhom, ki je bil na svetu oblastnik in ki je neznansko ljubil samega sebe; in ko je ta človek samo slišal nekoga omenjati Boga, še posebej pa, ko ga je slišal omenjati Gospoda, je pobesnel in zagorel v sovraštvu, in videti je bilo, da bi ga najrajši ubil. In ko so se uzde njegove ljubezni zrahljale, si je zaželel postati sam hudič, da bi lahko z ljubeznijo do sebe za vselej okužil nebesa. To si zaželijo tudi mnogi pripadniki rimskokatoliške vere, ko na onem svetu spoznajo, da ima vso oblast Gospod, oni pa nič.

563. Na zahodnem koncu, tam proti jugu, sem videl nekaj duhov, ki so mi zatrjevali, da so na svetu uživali položaje visokih dostojanstvenikov in da bi si bili potemtakem zaslužili, da bi jih tu cenili bolj kot druge in da bi morali drugim tudi vladati. Angeli so si ogledali njihovo notranjost, in odkrili so, da v svojih posvetnih službah niso gledali na občo korist, temveč le nase, in da so torej sebe postavljali nad občo koristi. Toda ker so se tako vztrajno gnali za tem, da bi bili nad drugimi, jim je bilo dovoljeno pridružiti se tistim, ki so se posvetovali zastran zelo pomembnih reči. Kaj kmalu pa se je pokazalo, da niso imeli k razpravi nič pametnega pripomniti in da sploh niso bili zmožni ugledati stvari samih po sebi oziroma jih obravnavati glede na njihovo koristnost, temveč so vse videli zgolj v luči svojega jaza in vse podrejali svoji všeči in svoji osebni koristi. Zatorej so jih odstavili z njihovih dolžnosti in jih postili, da si sami poiščejo zaposlitev kje druge. Odpravili so se torej naprej po zahodnem predelu; tu in tam so jih sprejeli, a povsod so jim očitali, da mislijo samo nase in da so zaradi tega neumni in nič več kot čutni telesni duhovi. In kamorkoli so prišli, povsod so jim pokazali vrata, in sicer iz istega razloga. Nekaj pozneje sem jih videl, kako osiromašeli moledujejo za

miloščino. Tako mi je postalo jasno, da tisti, ki ljubijo sami sebe, govorijo zgolj iz spomina, ne pa iz razumskega razsvetljenja, pa najsi se njihovo govorjenje svetu zdi še tako razumno. Zato so v onstranstvu, kjer ne morejo več črpati iz svojega naravnega spomina, neumnejši od drugih in zato tudi ločeni od Božjega.

564. Obstajata dve vrsti gospodovanja: eno je iz ljubezni do bližnjega, drugo iz ljubezni do samega sebe. Tidve gospodovanji sta po svojem bistvu popolni nasprotji. Kdor vlada iz ljubezni do bližnjega, vsem hoče dobro in ničesar ne ljubi bolj od občih koristi, se pravi od služenja drugim, pa najsi bo to Cerkev, domovina, družba ali sodržavljeni. To je namreč njegova ljubezen in njegova srčna radost. In če je v dostojanstvu povzdignjen nad druge, ne uživa v dostojanstvu samem, temveč v koristih, ki jih tedaj lahko obilneje spolnjuje. Takšno je gospostvo v nebesih. Kdor pa vlada iz ljubezni do sebe, želi dobro zgolj sebi, koristi, ki jih opravlja, pa služijo zgolj njegovi časti in slavi, v katerih vidi edini prid. In drugim služi samo zato, da je sam deležen usluge, časti in oblasti. In za dostojanstvom si ne prizadeva zato, da bi koristil svoji domovini in Cerkvi, temveč zato, da bi ustregel svoji častihlepnosti in užival v slavi in imenitnosti. Takšna ljubezen do gospodovanja se pri človeku ohrani tudi po smrti. Tistim, ki so vladali iz ljubezni do bližnjega, je tudi v nebesih zaupana oblast. Vendar tedaj niso oni tisti, ki vladajo, temveč obče koristi, katere ljubijo. In kadar vladajo obče koristi, vlada Gospod. Tisti, ki so, dokler so živeli na svetu, vladali iz ljubezni do sebe, pa po smrti pridejo v pekel in tam postanejo bedni sužnji. Videl sem namreč take, ki so na svetu imeli oblast in ki so vladali iz ljubezni do sebe, kako so končali med najbolj zavrženimi, nekateri celo na krajih, kjer se odlagajo izmečki.

565. Kar pa se ljubezni do sveta tiče, je treba reči, da se manj bije z nebeško ljubeznijo kot ljubezen do samega sebe, saj je zlo, ki se v njej skriva, manjše. Kdor ljubi svet, si želi na tak ali drugačen način, s takšno ali drugačno zvijačo, pridobiti premoženje drugih, je zagledan v bogastvo in dovoljuje svetu, da ga vodi in speljuje stran od duhovne ljubezni, se pravi od ljubezni do bližnjega in potemtakem od nebes in Božjega. A ta ljubezen je raznotera. Nekdo ljubi bogastvo zato, ker se z njim dokoplje do časti, ki jih pravzaprav edinole ljubi. Kdo drug pa se žene za častmi in dostojanstvom samo zato, ker mu prinašajo bogastvo. Kdo drug spet ljubi bogastvo zato, ker mu prinaša vsakovrstne posvetne užitke. So pa tudi takšni, ki ljubijo bogastvo zgolj zavoljo bogastva samega, kar pa je od vsega še najbolj bedno. In tako naprej. Cilj, zavoljo katerega človek išče bogastvo, se imenuje njegova korist, in prav ta cilj oziroma korist je tisto, kar tej ljubezni daje pečat. Zakaj ljubezen je takšna, kakršen je cilj, h kateremu stremi, vse drugo pa služi le kot sredstvo.

KAJ JE PEKLENSKI OGENJ IN KAJ ŠKRIPANJE Z ZOBMI

566. Kaj je večni ogenj in kaj škripanje z zobmi, ki ju omenja Beseda, ko govori o prebivalcih v peklu, komaj kdo ve, saj večina ljudi tisto, kar piše v Besedi, dojema snovno, ne pa v duhovnem pomenu. Zato ogenj nekateri razumejo kot dejanski, snovni ogenj, drugi kot prisposodbo za muke na splošno, tretji kot kesanje vesti, nekateri pa menijo, da se omenja samo zato, da bi pri hudobnih zbujal strah. Podobno velja tudi za škripanje z zobmi, saj ga nekateri razumejo kot dejansko škripanje, drugi pa samo kot prisposodbo za grozo, ki človeka navda, če sliši takšno škrtanje. Vsak, kdor vsaj malo pozna duhovni pomen Besede, pa ve, kaj večni ogenj in škripanje z zobmi zares pomenita. Zakaj vsak izraz in sleherni pomen izrazov

v Besedi vsebuje duhovni pomen, saj je Beseda po svojem bistvu duhovna; in kar je duhovno, se lahko človeku predstavi zgolj v naravnem izrazu, saj človek živi v naravnem svetu in razmišlja v skladu z njim. Na naslednjih staneh bom torej povedal nekaj o tem, kaj pomenita “večni ogenj”, in “škripanje z zobmi”, ki po smrti čakata hudobne ljudi oziroma v duhovnem svetu njihove duhove.

567. Toplota ima dva izvora, eden je nebeško sonce, ki je Gospod, drugi pa zemeljsko sonce. Toplota, ki izvira iz nebeškega sonca, se pravi Gospoda, je duhovna toplota; ta pa je po svojem bistvu ljubezen (glej št. 126-140). Toplota, ki izvira iz zemeljskega sonca, je naravna toplota in ta po svojem bistvu ni ljubezen, temveč sprejemališče duhovne toplote oziroma ljubezni. Da je ljubezen po svojem bistvu toplota, se vidi po tem, da se duh (*animus*) in telo v njej ogrejeta, in sicer tem bolj, čim večja je ta ljubezen, kar človek doživlja tako poleti kot pozimi. Tudi kri se ogreje iz istega vira. Da naravna toplota, ki jo poraja zemeljsko sonce, služi duhovni kot posoda oziroma sprejemališče, pa vidimo po telesni toploti, ki jo razvema toplota duha in ki je nekakšen telesni nadomestek zanjo. To se še posebej lepo vidi po pomladni in poletni toploti, ki pri vseh vrstah živali vsako leto znova obnovi njihovo ljubezen. Tega ne stori naravna toplota; ta samo njihova telesa napravi dovzetna za ljubezen, ki priteka v telesa iz duhovnega sveta. Zakaj duhovni svet se preliva v naravnega kakor vzrok v posledico. Kdor misli, da to ljubezen poraja naravna toplota, se hudo moti, saj duhovni svet vpliva na naravnega, ne pa naravni na duhovnega; in ker vsakršna ljubezen pripada samemu življenju, je tudi sama duhovna. Hudo se tudi moti, kdor meni, da se lahko karkoli poraja v naravnem svetu, ne da bi na to vplival duhovni svet, kajti kar je naravno, se poraja in potem biva zgolj po tem, kar je duhovno. Tudi rastlinje ne more kaliti brez vpliva iz duhovnega sveta. Naravna pomladna in poletna toplota samo pripravita semenje v njegovi naravni obliki, da se razširi in odpre, tako da lahko sprejme vpliv iz duhovnega sveta, ki nanj deluje kakor vzrok. Vse to sem povedal zato, da se bo vedelo, da obstajata dve vrsti toplote, duhovna in naravna; in da duhovna toplota izvira iz nebeškega sonca, naravna pa iz zemeljskega in da vpliv iz duhovnega na naravni svet in nato vzajemno delovanje med obema ustvarjata učinke, ki se na svetu kažejo človeškim očem.

568. Pri človeku je duhovna toplota toplota njegovega življenja, saj je, kot sem že zgoraj povedal, po svojem bistvu ljubezen. Ta ljubezen je torej tisto, kar v Besedi pomeni “ogelj”, in sicer ljubezen do Gospoda in do bližnjega “nebeški ogelj”, ljubezen do sebe in do sveta pa “peklenski ogelj”.

569. Peklenski ogelj oziroma ljubezen se poraja iz istega izvora kot nebeški ogelj oziroma ljubezen, namreč iz nebeškega sonca oziroma iz Gospoda, le da jo tisti, ki jo sprejemajo, napravijo za peklenko. Zakaj vpliv iz duhovnega sveta se spreminja glede na to, kako je sprejet, se pravi v skladu z oblikami, v katere se steka, natanko tako, kot se dogaja tudi s toploto in svetlobo zemeljskega sonca. Ista sončna toplota, ki se razliva med grmičevje in sončne grede in spodbuja rast ter izmamlja iz rastlinja sladke in blage vonjave, namreč povzroča tudi gnitje razpadajočih snovi in širjenje odurnih, smrdljivih vonjav. Pa tudi za sončno toploto vemo, da nekatere predmete kaže v očarljivih, druge pa v kar se da neprijetnih barvah. Isto velja tudi za toploto in svetlobo nebeškega sonca, se pravi za ljubezen. Kadar se namreč ta toplota oziroma ljubezen zliva v dobro pri človeku ali pri duhovih in angelih, to dobro obrodi sad, medtem ko pri zlih povzročča nasprotno učinke, saj jo njihovo zlo uduši ali pa spridi. In kadar se nebeška luč zliva v resnice dobrega, poraja razum in modrost, kadar pa

v laži zla, se spridi v brezumje in vsakršne zablode. Tako je nasledek v obeh primerih odvisen od sprejema.

570. Ker je peklenski ogenj ljubezen do sebe in do sveta, je obenem tudi vsakršno poželenje teh ljubezni, saj je poželenje samo podaljšek ljubezni, zakaj po tem, kar človek ljubi, tudi nenehno koprni. Peklenski ogenj je tudi užitek, zakaj to, kar človek ljubi in po čemer hlepi, občuti, kadar doseže, kot užitek. Človekova srčna radost izvira iz istega vira. Peklenski ogenj je potemtakem sla in užitek, ki izvirata iz teh dveh ljubezni. Zlo, ki iz teh ljubezni izhaja, je prezir do drugih, neprijateljstvo in sovražnost do tistih, ki so človeku nenaklonjeni, zavist, sovraštvo in maščevalnost ter iz vsega tega izvirajoči nasilnost in okrutnost, z vidika Božjega pa je to zanikovanje in iz njega izvirajoče zaničevanje, zasmehovanje in obrekovanje vsega svetega, kar pripada Cerkvi. In po smrti, ko človek postane duh, se to zlo spremeni v jezo in sovraštvo zoper to sveto (glej št. 562). In ker to zlo nenehno zahteva pogubljenje in pokončanje tistih, ki jih tak človek šteje za sovražnike in zoper katere gori v mržnji in maščevalni sli, prav v tej želji po uničevanju in ubijanju najde svoje življenjsko zadovoljstvo, in če tega ne more početi, v želji po tem, da bi tako ali drugače škodil drugim, jih ranil ali mučil z okrutnostjo. To so torej reči, ki jih pomeni tisti "ogenj" o katerem govori Beseda na mestih, kjer obravnava hudobne in pekel. Naj tu navedem nekaj teh mest.

Kajti vsi so brezbožni in hudobni in vsaka usta govore neumnost... Da, brezbožnost je gorela kot ogenj, ki použiva trnje in grmovje in zažiga goščavo v gozdu, da se vzdigne v stebrih dima. Srd Gospoda nad vojskami je požgal deželo in ljudstvo je bilo kakor jed v ognju... Vsak je jedel meso svojega bližnjega...

Iza 9,16-20

Delal bom na nebu in na zemlji čudovita znamenja: kri in ogenj in stebre dima; sonce se bo spremenilo v temo, luna v kri...

Joel 3, 3,4

...njih dežela bo goreča smola. Ponoči in podnevi ne ugasne, njen dim se vedno dviga.

Iza 34, 9,10

Zakaj, glej, pride dan, razžarjen kakor peč; in vsi prevzetneži in malopridneži bodo strnišče; dan, ki pride, jih bo sežgal...

Mal 1,19

Padel je, padel veliki Babilon ter postal bivališče besov, ... so vpili, ko so videli dim njegovega požara... Njen dim se vzdiguje na veke vekov!

Raz 18, 2,18; 19, 3

Odprla je žrelo brezna in iz žrela se je vzdignil dim kakor dim iz velike peči. Od dima iz žrela sta potemnela sonce in ozračje.

Raz 9,2

Konje in jezdece sem v prikazni videl takole: jezdeci so imeli oklepe ognjene, hiacintove in žveplene barve. Glave konj so bile kakor glave levov, iz gobcev pa so jim bruhalo ogenj, dim in žveplo.

Raz 9,17,18

Če kdo moli zver in njen kip in sprejme na čelo ali na roko njen žig, bo tudi sam pil od vina božjega srda, ki je v vsej pristnosti nalito v časi njegove jeze: z ognjem in žveplom bo mučen...

Raz 14,9,10

Četrty je izlil svojo časo na sonce. Temu angelu je bilo dano, da je žgal ljudi z ognjem. In ljudi je žgala silna vročina...

Raz 16,8,9

Bili so živi vrženi v ognjeno jezero, v katerem gori žveplo.

Raz 19, 20; 20,14,15; 21,8

Vsako drevo, ki ne rodi dobrega sadu, posekajo in vržejo v ogenj.

Mt 3,10; Lk 3,9

Sin človekov bo poslal svoje angele in pobrali bodo iz njegovega kraljestva vse pohujševalce in kršilce postave. Pahnili jih bodo v ognjeno peč, kjer bo jok in škripanje z zobmi.

Mt 13,41,42,50

Tedaj poreče (kralj) tudi tistim, ki bodo na levici: 'Proč izpred mene, prekleti, v večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovim angelom!

Mt 25,4

Bolje je zate, da greš pohabljen v življenje, kakor da bi imel obe roki, pa bi prišel v pekel, v neugasljivi ogenj... kjer njihov črv ne umrje in ogenj ne ugasne.

Mt 18, 8,9; Mr 9, 43-49

'Oče Abraham, usmili se me in pošlji Lazarja, da pomoči konec svojega prsta v vodo in mi ohladi jezik, kajti strašno trpim v tem plamenu.'

Lk 16,24

V teh in mnogih drugih odlomkih "ogjenj" pomeni poželenje ljubezni do sebe in do sveta, "dim" pa laž, ki izhaja iz zla.

571. Ker je s "peklenskim ognjem" mišljena sla do početja zla, ki izhaja iz ljubezni do sebe in do sveta, in ker je takšna sla v krvi vseh, ki prebivajo v peklu (kot sem povedal v prejšnjem poglavju), se zdi, da se iz pekla, kadar se odpre, valita dim in ogenj, kakršna vidimo ob požarih, žareč plamen iz peklov, kjer vlada ljubezen do sebe, in plameneč ogenj iz peklov, kjer vlada ljubezen do sveta. Kadar je torej pekel zaprt, tega ognja ni videti, pač pa nekakšno mrakoto, kakršna prihaja od gostega dima. In vendar ogenj tudi takrat divja v njem, kar se vidi po vročini, ki iz njega puhti in ki je podobna vročemu puhtenju na pogorišču, ponekod vročini razbeljene peči, drugod pa sopari vroče kopeli. Ko ta vročina pride v človeka, v njem budi poželenja, pri hudobnežih sovraštvo in maščevalnost, pri slabotnih pa brezumje. Tisti, ki jih prežemata zgoraj omenjeni ljubezni, imajo v sebi takšen ogenj oziroma takšno vročino zato, ker so v duhu povezani s prebivalci pekla tudi že tedaj, ko živijo v telesu. Vedeti pa je treba, da tisti, ki so v peklu, niso v ognju; ta ogenj je samo navidezen. Prebivalci pekla ne občutijo nobene pekočine, temveč samo toploto, kakršno so čutili že na svetu. Ta ogenj je namreč samo korespondenca, kajti ljubezen po korepondenci ustreza ognju, in vse, kar se vidi v duhovnem svetu, se vidi v skladu s korespondencami.

572. Povedati je treba, da se ta peklenki ogenj oziroma vročina spremeni v pasji mraz, kadar od zgoraj vdre nebeška toplota; in tedaj tisti, ki so v njem, drgečejo, kakor bi jih tresla mrzlica, pa tudi pri duši jim je tesno; in vse to zaradi tega, ker so v popolnem nasprotju z Božjim; in nebeška toplota, ki je božja ljubezen, pogasi peklenko vročino, ki je ljubezen do

sebe, z njo pa tudi ogenj njihovega življenja; in to je razlog za tolikšen mrz in za vse tisto drgetanje in stisko. Vse to spremlja gosta tema, spričo katere nihče nič ne vidi in vsi oslepijo. A to se le poredko zgodi, le tedaj, kadar je treba zatreti nebrzdanost, ki se je čez mero razbohotila.

573. Ker peklenski ogenj pomeni vsakršno poželenje po hudodelstvu, ki izvira iz ljubezni do sebe, pomeni tudi muke, v kakršnih se mučijo prebivalci pekla. Zakaj poželenje te ljubezni je človekova želja, da bi škodil vsem, ki ga ne slavijo, častijo in hvalijo dovolj; in čim hujša je jeza na te ljudi ter sovraštvo in maščevalnost, ki se porajata iz te jeze, tem silnejše je poželenje po tem, da bi znesel svoj bes nad njimi. Kadar je takšno poželenje živo pri vseh pripadnikih skupnosti, ki je ne omejujejo nobene zunanje sponse, kot je strah pred zakonom in pred izgubo ugleda, časti, dobička in življenja, vsakdo iz svojega zlega nagiba plane na drugega; in tisti, ki se mu posreči druge podjarmiti in jih podvreči svoji oblasti, se z največjim užitkom znese nad vsemi, ki se mu nočejo podrediti. Ta užitek je tako tesno povezan z užitkom vladanja, da je z njim sorazmeren, saj je užitek v škodovanju drugim navzoč v vsakršnem neprijateljstvu, zavisti, sovraštvu in maščevalnosti, skratka v vseh zlih te ljubezni. Vsa področja pekla sestavljajo takšne skupnosti, in zato tam vsakdo v srcu sovraži vse druge; in če se dokoplje do oblasti, dá temu sovraštvu brž duška v okrutnosti. Tudi te okrutnosti in muke so torej peklenski ogenj, saj so samo učinki poželenj.

574. Povedal sem že (št. 548), da se hudobni duh sam vrže v pekel. Naj zdaj torej še v nekaj besedah povem, kako do tega pride, ko pa je v peklu toliko muk. Iz vsakega pekla se širi sfera poželenj tistih, ki tam bivajo. Kadar to sfero zazna nekdo, ki ga obladujejo podobne sle, jo v srcu začuti in občuti kot slast, saj sta sla in slast eno, zakaj tisto, do česar človek čuti slo, ga navdaja s slastjo. Zaradi tega se duh obrne proti peklu in ta slastni občutek v srcu ga žene tja, saj takrat še ne ve, kakšne muke ga tam čakajo, čeravno tudi tisti, ki ve zanje, koprni po tem, da bi prišel tja. Zakaj nihče v duhovnem svetu se ne more upreti svojemu poželenju, saj le-to pripada njegovi ljubezni, ljubezen njegovi volji, volja pa njegovi naravi, in vsi tam ravnajo po svoji naravi. Ko torej duh po svoji volji in po svoji svobodni odločitvi odide proti peklu in potem vstopi vanj, najprej naleti na prijazen sprejem, zaradi česar pomisli, da je prišel med prijatelje. A to traja samo nekaj ur. Medtem si ga drugi ogledajo in se prepričajo, koliko premetenosti premore in kako sposoben je potemtakem. In ko je to opravljeno, se spravijo nadenj in ga nadlegujejo na vse mogoče načine in čedalje bolj neusmiljeno. To storijo tako, da ga popeljejo globlje v pekel, zakaj čim globlje je pekel, tem hudobnejši so njegovi duhovi. Zatem ga začno okrutno trpinčiti in kaznovati, in to traja vse dotlej, dokler ga ne ponižajo v najbednejšega sužnja. Toda v tamkajšnjih krajih se uporniške vstaje kar vrstijo, saj vsakdo hoče biti največji in kar gori od sovraštva do drugih; zgodi se torej nov prevrat, prizorišče se zamenja, in tisti, ki so bili zaslužnjeni, so osvobojeni, da lahko pomagajo kakemu drugemu hudiču zaslužnjevati druge; in spet najrazličnejše muke zadenejo tiste, ki se nočejo podrediti in po pasje ubogati, in tako na vekomaj veke. Takšne so torej peklenke muke, ki se jim pravi tudi peklenski ogenj.

575. Škripanje z zobmi pomeni nenehen spor in boj med lažmi, potemtakem med tistimi, ki živijo v lažeh in drug drugega prezirajo, sovražijo, zasmehujejo, zaničujejo in psujejo; in vsa ta zla se razvnamajo v vsakovrstne togotne spopade, saj se vsakdo bije za svojo laž in jo razglaša za resnico. Ti spori in boji se zunaj teh peklov slišijo kakor škripanje z zobmi - in se vanj tudi zares spremenijo, kadar nanje posvetijo resnice iz nebes. V teh peklenkih predelih

prebivajo vsi tisti, ki so vse pripisovali naravi, Božje pa zanikovali. Globlje v teh peklenških predelih prebivajo tisti, ki so se v tem zanikovanju tudi zakrknili. Ker ti ne morejo sprejeti niti kanca nebeške luči in ničesar ne morejo ugledati z notranjim očesom, so večinoma telesni, čutni duhovi, ki verjamejo samo temu, kar vidijo z očmi in česar se dotaknejo z rokami. Zato so vsa čutna slepila zanje resnična; in prav okrog teh se toliko pripravajo. Zato se njihova prerekanja slišijo kot škripanje z zobmi; zakaj v duhovnem svetu vse laži zvenijo kakor škripanje, zobje pa po korespondenci ustrezajo krajnjim stvarjem narave in najbolj zunanjim stvarjem pri človeku, ki spadajo v njegovo čutnost in telesnost. (O tem, da je v peklu slišati škripanje zob, lahko preberemo v Mt 8,12; 13,42,50; 22,13; 24,51; 25,30; Lk 13, 28.)

O HUDOBII IN MALOPRIDNIH SPRETNOSTIH PEKLENSKIH DUHOV

576. V čem so duhovi nad ljudmi, lahko vidi in doume vsak, kdor misli notranje in kaj ve o delovanju svojega lastnega uma; zakaj v svojem umu lahko premisli, misel razvije in iz nje v enem samem trenutku potegne sklepe o več rečeh, kot jih lahko izrazi v govoru ali pisanju v pol ure. Zatorej je jasno, koliko več je človek, ko je v svojem duhu in ko postane duh. Zakaj duh je tisti, ki misli, telo pa samo v govoru in pisanju izraža njegove misli. Zato sta razum in modrost pri človeku, ki je po smrti postal angel, povsem neprimerljiva z razumom in modrostjo, kakršna je imel na zemlji. Zakaj dokler je živel na zemlji, mu je bil duh priklenjen na telo in potemtakem na naravni svet. In karkoli je mislil duhovno, se je prelivalo v naravne ideje, ki pa so sorazmerno grobe in nejasne in ne morejo sprejeti vase nešteti podrobnosti, ki jih lahko sprejme duhovna misel, za povrh pa jih zastirajo še posvetne skrbi. Vse drugače pa je, ko je duh razvezan telesnih spon in preide v duhovno stanje, kar se zgodi, ko zapusti naravni svet in vstopi v duhovnega, kamor tudi spada. Iz že povedanega pa je več kot očitno, da je to njegovo stanje, vsaj kar zadeva mišljenje in občutja, na neprimerno višji ravni kot poprejšnje. Zaradi tega so misli angelov neizrekljive in neizrazljive in potemtakem sploh ne morejo vstopiti v človekovo naravno mišljenje; in vendar je bil vsak angel rojen kot človek in je živel kot človek in se tedaj sam sebi ni zdel prav nič pametnejši od drugih.

577. Kolikor angeli presegajo človeka po razumu in modrosti, toliko ga prekašajo peklenški duhovi po hudobiji in prekanjenosti. V obeh primerih gre namreč za iste reči, kajti človekov duh, ko se reši telesa, obstane bodisi v svojem dobrem ali pa v svojem zlu: če je duh angelski, v svojem dobrem, če pa peklenški, v svojem zlu. Sleherni duh je svoje lastno dobro oziroma zlo, saj duh ni nič drugega kot svoja lastna ljubezen, kar je bilo že večkrat rečeno in pojasnjeno. In kakor torej angelski duh misli, hoče, govori in dela iz svojega dobrega, tako peklenški duh vse to počne iz svojega zla; misliti, hoteti, govoriti in ravnati iz samega zla pa pomeni misliti, hoteti, govoriti in ravnati iz vsega, kar je v tem zlu zaobjeto. Dokler je človek živel v telesu, je bilo drugače. Tedaj je bilo zlo njegovega duha uklenjeno v spono, ki oklepajo slehernega človeka, namreč spono postav, spono upanja na dobiček, spono časti, ugleda in spono strahu pred izgubo le-teh; zato se zlo njegovega duha ni moglo razbohotiti in se razgaliti. Tedaj je zlo človekovega duha ležalo zavito in zastrto v navidezno iskrenost, poštenje in pravičnost, pa v resnicoljubnost in dobrohotnost, ki jih takšen človek oznanja in hlina samo zavoljo sveta. In pod temi krinkami se je to zlo tako dobro skrivalo in tajilo, da nazadnje človek niti sam ni več vedel, kako hudoben in sprijen je v resnici njegov duh, se pravi, da je bil že tedaj v sebi takšen hudič, kakršen je postal po smrti, ko se je njegov duh pokazal v vsej svoji resnici in naravi. Tedaj pride na dan tolikšna hudobija, da presega

vsakršno domišljijo. Tedaj namreč plane iz človeka na tisoče malopridnosti, ki izvirajo iz zla in med katerimi so takšne, da jih ni moč opisati v nobenem jeziku. O tem, za kakšne malopridnosti gre, so me poučile mnoge izkušnje, saj mi je bilo po Gospodu dano, da sem v duhu obiskal duhovni svet, v telesu pa hkrati ostal v naravnem. Rečem torej lahko, da je njihova hudobija tako neznanska, da je tudi njen tisoči del komaj mogoče opisati, in tako velikanska, da bi se človek, če ga Gospod ne bi varoval, nikdar ne rešil pekla; zakaj pri slehernem človeku so navzoči tako duhovi iz pekla kakor angeli iz nebes (glej št. 292, 293); Gospod pa ne more varovati človeka, če ta ne priznava Božjega in ne živi v veri in sočutni ljubezni; saj drugače se človek obrne od Gospoda k peklenkim duhovom in njegov duh se tedaj prepoji z njihovo hudobijo. K sreči Gospod človeka nenehno odvrča od zla, ki se mu vdaja in ki ga spričo druženja s peklenkimi duhovi tako rekoč vleče nase. Če ga od tega ne odvrčajo notranje spone vesti, ki pa jih nima, če zanika Boga, ga odvrčajo zunanje spone, se pravi strah pred postavo in kaznimi oziroma pred izgubo dobička, časti in ugleda. Takšnega človeka lahko sicer zadovoljstva njegove ljubezni, se pravi strah pred tem, da bi bil ob ta zadovoljstva, dejansko odvrnejo od zla, vendar ga to ne more pripeljati v duhovno dobro. Zakaj tudi če ga pelje v to smer, se nemudoma začne prenařjati in hliniti dobroto, poštenje in pravičnost, samo zato, da bi druge prepričal o tem in jih torej prevaral. Takšna zvijačnost pa se samo doda k zlu njegovega duha in ga oblikuje tako, da natančno odslikava njegovo resnično naravo.

578. Najhujši od vseh so tisti, ki so v zlo zabredli iz ljubezni do sebe, hkrati pa so varali v sebi, v svoji notranjosti. Zakaj prevara prodre globlje v misli in namene in jih zastupi ter tako povsem uniči človekovo duhovno življenje. Večina teh prebiva v predelih pekla, ki so najbolj zadaj, imenujejo pa se geniji; in tam neznansko uživajo v tem, da se delajo nevidne in se spretavajo okrog drugih kot prikazni ter jih na skrivaj zastrupljajo z zlom, ki ga raznašajo naokoli kakor gad svoj strup. Ti trpijo hujše muke kot drugi. Tudi tisti, ki sicer niso sleparili in ki se niso tako hudo pogreznili v nizkotnosti varanja, a so vendarle v zlu, ki izvira iz ljubezni do sebe, prebivajo v zadnjih predelih pekla, le da ne v tako globokih. Tisti pa, ki so počeli hudobije iz ljubezni do sveta, so v prednjih predelih pekla in se imenujejo duhovi. Ti duhovi niso takšne podobe zla, se pravi sovraštva in maščevalnosti, kot so oni, ki tičijo v zlu iz ljubezni do sebe; v njih potemtakem ni tolikšne hudobije in zvijačnosti; zato je njihov pekel blažji.

579. Iz izkušenj mi je bilo dano zvedeti, kakšna je hudobija tistih, ki se imenujejo geniji. Geniji ne delujejo in ne vplivajo na misli, temveč na občutja. Le-ta začutijo in zavohajo, kakor psi zavohajo divjad v gozdu. Kjer zasledijo dobra občutja, jih nemudoma sprevržejo v slaba; speljujejo in izkrivljajo pa jih kar se da spretno, saj igrajo na struno žrtvinih užitkov, in sicer tako na skrivaj in potuhnjeno, da se žrtev tega sploh ne zave, saj skrbno pazijo, da ne bi karkoli od njih zašlo v njeno mišljenje in jih tako razkrilo. Ti geniji imajo pri človeku sedež v spodnjem delu zatilja. Dokler so živeli na svetu, so bili to ljudje, ki so si z zvijačo zaslužili duhove drugih, zapeljevali in prepričevali pa so jih tako, da so jih mamili na njihova lastna nagnjenja oziroma poželenja. K sreči jih Gospod ne pusti preblizu nobenemu takemu človeku, pri katerem je količkaj upanja na prerojenje; kajti geniji imajo ne le zmožnost, da pri človeku uničijo vest, temveč znajo v njem zbuditi vsa tista podedovana zla, ki so dotlej spala v njem. Da bi torej človek ne bil zapeljan v ta zla, Gospod skrbi, da so ta področja pekla trdno zapahnjena; in kadar človek takšnega duha po smrti pride v onstranstvo, je nemudoma vržen vanje. Kadar se zvijačnost in sprijenost teh genijev jasno pokažeta, so videti v podobi gadov.

580. Kakšna je hudobija peklenskih duhov, se vidi po njihovih raznovrstnih nizkotnih zvijačah, ki so tako številne, da bi z njimi, če bi jih našteali, napolnili cele knjige. Te zvijače so svetu večinoma neznane. *Ena* vrsta se nanaša na zlorabe korespondenc, *druga* na zlorabo zunanjih stvari božjega reda, *tretja* na občevanje in sporočanje misli in občutij z izmenjavo, ogledovanjem ter po drugih duhovih ali pa po duhovih, ki jih sami odpošiljajo, *četrt*a na delovanje domišljajskih podob, *peta* na projekcijo teh duhov zunaj sebe, spričo katere se lahko pojavljajo tudi drugje, ne le tam, kjer imajo telo, in *šesta* na hlinjenje, prepričevanje in laganje. Duh zlega človeka, ko zapusti telo, sam od sebe zaide v pasti teh umetnij, saj so iste narave kot njegovo zlo. S temi zvijačami potem duhovi v peklu mučijo drug drugega. A ker so vse razen tistih, ki si pomagajo s hlinjenjem, prepričevanjem in lažmi, svetu nepoznane, jih tu ne bi podrobneje opisoval, saj so ne le prenizkotne, temveč tudi nedoumljive.

581. Gospod muke v peklu dopušča zato, ker ni drugega načina, kako zaježiti in obrzdati zlo. Edini način, kako se zaježi in obrzda zlo in kako se peklenska družčina obdrži na vajetih, pa je strah pred kaznijo. Ni drugega načina. Zakaj če ne bi bilo strahu pred kaznijo in mukami, bi se zlo razraslo čez vsako mero in vse bi se sesulo v prah, kakor se sesuje v prah kraljestvo na zemlji, v katerem ni kazni in kjer vlada brezzakonje.

VIDEZ, POLOŽAJ IN ŠTEVILO PEKLOV

582. V duhovnem svetu oziroma v svetu, kjer bivajo duhovi in angeli, se pojavljajo podobne stvari kot v naravnem svetu oziroma tam, kjer živijo ljudje. Podobne pa so si po tem, da se na zunaj ne razlikujejo. Na onem svetu tedaj vidimo ravnice in gore, hribe in pečine ter doline med njimi, pa tudi vode in še marsikaj drugega, kar vidimo tudi na zemlji. In vendar so tam vse te reči duhovnega izvora in se kažejo očem duhov in angelov, ne pa očem ljudi, saj so ljudje doma v naravnem svetu. Duhovna bitja vidijo stvari, ki so duhovnega izvora, naravna bitja pa stvari, ki so naravnega izvora. Zato človek s svojimi očmi nikakor ne more ugledati stvari, ki so v duhovnem svetu, razen če tja ne pride v duhu ali pa po smrti, ko tako in tako postane duh. Enako velja za angele in duhove, saj tudi ti ne morejo ugledati ničesar, kar je iz naravnega sveta, razen če niso s človekom, ki mu je dovoljeno govoriti z njimi. Zakaj človeške oči so prilagojene sprejemanju svetlobe naravnega sveta, oči angelov in duhov pa sprejemanju svetlobe duhovnega sveta - čeravno človeške oči na zunaj niso nič drugačne kot oči angelov in duhov. Da je duhovni svet tak, se zdi naravnemu človeku nedoumljivo, še manj pa čutnemu, ki tako in tako ne verjame ničemu, česar ne vidi z očmi in česar se ne more dotakniti z rokami, se pravi, česar ne more zaznati z vidom in dotikom. Njegove misli so vezane zgolj na to dvoje, zato je njegovo mišljenje naravno, ne pa duhovno. Ker sta si torej duhovni in naravni svet tako podobna, človek po smrti kar ne more verjeti, da svet, v katerem se znajde, ni njegov stari svet, v katerem se je rodil in iz katerega je odšel. Zato smrt pojmujejo zgolj kot prehod iz enega na drugi svet, ki je prvemu podoben. (Da sta si ta dva svetova res tako podobna, je mogoče videti že po tistem, kar sem pisal o predstavitvah in pojavnostih v nebesih; št. 170- 176).

583. Nebesa so na višje ležečih krajih duhovnega sveta, svet duhov na nižjih, pod obema pa so predeli pekla. Nebesa so duhovom iz sveta duhov nevidna, razen takrat, kadar se jim odpre

notranji vid, čeprav so včasih videti kot nekakšna meglica ali svetli oblaki. Tako je zato, ker so angeli nebes, kar zadeva razum in modrost, v notranjem stanju; zaradi tega so torej zunaj vidnega območja duhov iz duhovnega sveta. Pač pa duhovi, ki živijo po ravninah in dolinah, toliko bolje vidijo drug drugega - četudi ne vselej: kadar se namreč ločijo na dobre in zle, kar se zgodi, ko so popeljani v svojo notranjost, zli duhovi ne vidijo dobrih, ampak le dobri zle. Tedaj se namreč dobri duhovi obrnejo proč od zlih, in kadar se duhovi obrnejo proč, postanejo nevidni. Neviden je tudi pekel, saj je zaprt. Vidni so edinole vhodi vanj, ki se jim pravi dveri, kadar se odpro, da sprejmejo duhove, ki sodijo tja. Vsa vrata pekla se odpirajo samo iz sveta duhov, nobena iz nebes.

584. Pekel je povsod, tako pod gorami, hribi in pečinami kakor pod ravninami in dolinami. Odprtine oziroma vrata pekla, ki so pod gorami, hribi in pečinami, so videti kakor votline ali špilje v skalovju, nekatere široke in prostorne, druge ozke in tesne, mnoge pa ostrorobe in nazobčane. Vse povrsti pa so, če jih pogledamo od znotraj, temačne in mrakotne, čeravno tamkaj živečim duhovom sveti luč, ki je podobna soju žarečega oglja. Njihove oči so namreč prilagojene taki svetlobi, in sicer zato, ker so na zemlji, zanikajoč božje resnice, živeli v gosti temi, in so nekaj brlive luči dobivali edino le od laži, ki so jih razglašali za resnice. Zaradi tega so se jim torej oči tako oblikovale. To pa je tudi razlog, zakaj je nebeška luč zanje črna tema, in zato, kadar prilezejo iz svojih brlogov, ničesar ne vidijo. Glede na vse to je več kot očitno, da človek ugleda le toliko nebeške luči, kolikor je priznaval Božje in kolikor si je duha utrdil z nebesi in Cerkvijo, in da zaide v črno peklenko temo samo toliko, kolikor je zanikoval Božje in kolikor si je duha utrdil s tem, kar nasprotuje nebesom in Cerkvi.

585. Odprtine oziroma vrata pekla, ki se odpirajo pod ravninami in dolinami, so različne na pogled. Nekatere so podobne tistim pod gorami, hribi in pečinami; druge so videti kot brlogi in votline, ali kot globoka brezna in vrtinci, tretje spet kakor močvare in barja. Vse so s čim pokrite in se odpro le tedaj, če se vanje vrže kak zli duh iz sveta duhov; in kadar se odpro, puhne iz njih nekakšen ogenj, pomešan z dimom, kakršnega vidimo, kadar gori hiša, ali samo ogenj brez dima, ali oblak saj, kakršen se vali iz dimnika, ali pa umazana megla oziroma gost oblak. Zvedel sem, da pekleni duhovi ne vidijo in ne občutijo teh reči, saj so v njih kakor v svojem domačem ozračju in jim potemtakem nadvse prija, in sicer zato, ker vse te reči po korespondenci ustrezajo njihovem zlu in lažem, v katerih tičijo; ogenj namreč ustreza sovraštvu in maščevanju, dim in saje lažem in zablodam tega sovraštva, plamen zlu ljubezni do sebe, megla oziroma gost oblak pa lažem in zablodam te ljubezni.

586. Dovoljeno mi je bilo pogledati tudi v pekel in si ogledati, kakšen je znotraj; zakaj kadar je Gospodu po volji, lahko angelski vid od zgoraj prodre v nagloblje globolave spodaj in pokritim vhodom navkljub preuči značaj tamkajšnjih prebivalcev. Tudi meni je bilo torej dano na ta nalin pogledati v peklenke globeli. Nekateri predeli pekla so videti kakor votline ali prehodi v pelinah, ki se širijo navznoter in nato navzdol v brezno, bodisi strmo pošev ali navpilno; drugi kakor brlogi ali votline, v kakršnih živijo divje zveri po gozdovih; tretji kakor jame in rovi, kakršne vidimo v rudnikih in ki vodijo v nižje predele. Večina pekla je trodelnega: gornji del je v notranjosti povsem teman, saj je naseljen s tistimi, ki živijo v lažeh zla, spodnja dva pa sta obsijana od ognja, saj sta naseljena s tistimi, ki živijo v zlu samem; gosta tema namreč po korespondenci ustreza lažem zla, ogenj pa zlu samemu. Zakaj tisti, ki so grešili notranje iz zla, so v globljih predelih, oni pa, ki so grešili zunanje iz zla, se pravi iz njegovih laži, so v predelih, ki niso tako globoko. Pekel je ponekod podoben ruševinam hiš in

mest, kakršne ostanejo po velikih požarih, in v njih prebivajo in se skrivajo peklenški duhovi. V blažjih predelih pekla se vidijo preproste kolibe, ki so ponekod oblikovane v mesta z ulicami in potmi, v njih pa se peklenški duhovi zapletajo v nenehne svaje, preklanja, pretepe in vsakovrstne grobosti, medtem ko po cestah in ulicah prežijo roparji in zmikavti. V nekaterih predelih pekla ni videti drugega kot javne hiše, ki so odurne na pogled in polne vsakovrstne umazanije in izmečkov. Tam so tudi temni gozdovi, po katerih se klatijo peklenški duhovi kakor divje zveri in ki so vrh tega prepreženi s podzemnimi rovi, v katere se tamkajšnji prebivalci zatekajo pred svojimi zasledovalci. Tam pa so tudi puščave, kjer je vse golo in pečeno in kjer tu in tam leži kaka gmota ostrorobega skalovja, v katerem so votline, ponekod pa tudi koče. V te puste kraje izvržejo iz pekla tiste, ki so jih zadele še posebej stroge kazni, zlasti tiste, ki so se na svetu še posebej trudili z zvijačnostjo in sleparstvom ter z nizkotnim spletkarjenjem. Takšno življenje je njihova dokončna usoda.

587. Kako natanko so ti peklenški predeli razporejeni, tega niti angeli v nebesih ne vedo; to ve edinole Gospod sam. Na splošno se ravnaajo po straneh neba. Zakaj tako kot nebesa je tudi pekel razdeljen po straneh neba; in v duhovnem svetu se strani neba ravnaajo po ljubezni; kajti v nebesih se strani neba začno pri Gospodu, ki je sonce in potemtakem vzhod; in ker je pekel nasprotem nebesom, se tam strani neba začno na nasprotni strani, se pravi na zahodu. (V zvezi s tem si oglejte poglavje o štirih nebeških straneh neba; št. 141-153.) Zato so peklenški predeli na zahodu najhujši in najstrašnejši od vseh, in čim dlje od vzhoda so, tem hujši in strašnejši so, zakaj hujšajo se postopoma in stopnjema. V zahodnih predelih pekla prebivajo tisti, ki so na svetu ljubili zgolj sebe in so potemtakem prezirali druge in sovražili vse tiste, ki jih niso podpirali, ter se v sovraštvu in maščevanju znašali nad vsemi, ki jim niso izkazovali dovolj časti in spoštovanja. Na najbolj oddaljenem koncu tega pekla so tisti, ki so pripadali tako imenovani katoliški veri in ki so si želeli, da bi jih ljudje po božje častili, in ki so torej goreli v sovraštvu in maščevalnosti do vseh, ki jim niso priznavali oblasti nad človeškimi dušami in nad nebesi. Ti so tudi na onem svetu takšni, se pravi tudi tam jih razjedata sovraštvo in maščevalnost do tistih, ki jim nasprotujejo. Največ zadovoljstva najdejo v okrutnostih; a na onem svetu se to zadovoljstvo obrne zoper nje same, zakaj v tistih predelih pekla, ki jih je zahodni konec poln, vsi besnijo drug na drugega, saj si vsi hočejo lastiti božansko oblast. (A več o tem povem v krajšem delu z naslovom O POSLEDNJI SODBI IN UNIČENJU BABILONA.) Vseeno pa nihče natanko ne ve, kako je pekel na tem koncu urejen, in znano je edinole to, da so najhujši predeli te vrste na obrobju, ki meji na severni konec, manj hudi pa proti južnemu koncu. Čim bolj od severa proti jugu torej gremo, ali pa čim bolj proti vzhodu, tem blažji je pekel. Bolj proti vzhodu prebivajo naduteži, ki niso verovali v Božje, vendar niso bili tako sovražni in maščevalni do drugih in niso toliko sleparili, kot tisti, ki so globlje na zahodnem koncu. Vzhodni konec trenutno ni naseljen, saj so bili tisti, ki so tam prebivali, preseljeni v ospredje zahodnega konca. Pač pa so gosto naseljeni predeli na severu in jugu; tam živijo tisti, ki so, dokler so živeli na svetu, bolj od vsega ljubili svet in so iz te ljubezni zabredli v vsakovrstno zlo, denimo v sovraštvo, krajo, ropanje, goljufanje, skopuštvu in trdosrčnost. Najhujši izmed teh predelov so na severu, blažji pa na jugu. Čim bolj proti zahodu in čim dlje od juga so, tem hujši so, in čim bolj proti vzhodu in proti jugu so, tem milejši so. Za predeli na zahodnem koncu pekla se širijo temni gozdovi, po katerih se klatijo hudobni duhovi kakor divje zveri; enako je tudi za predeli na severnem koncu. Za predeli na južnem koncu pekla pa se odpirajo puščave, ki sem jih opisal nedavno tega. Toliko torej, kar se tiče lege predelov pekla.

588. Kar zadeva število peklenskih skupnosti, pa je treba povedati, da jih je natanko toliko kot angelskih v nebesih, saj vsaki nebeški skupnosti ustreza peklenska skupnost, ki je njen nasprotek. Da je nebeških skupnosti nešteto in da se med seboj ločijo po ljubezni, sočutju in veri, sem napisal že v poglavju, ki obravnava skupnosti, iz katerih sestojijo nebesa (št. 41-50), in v poglavju o brezmejnosti nebes (št. 415-420). Isto potemtakem velja tudi za peklenske skupnosti, ki se ločijo po zlu, ki je nasprotje nebeškega dobrega. Vsako zlo je, tako kot vsako dobro, neskončno raznotero. Da je to tako, ne doumejo tisti, ki si zlo predstavljajo dokaj preprosto, zgolj kot prezir denimo, ali sovraštvo, maščevalnost, goljufivost in podobno. Toda vedeti bi morali, da je v slehernem izmed teh zlov toliko najraznovrstnejših odtenkov, v slehernem od teh pa še toliko novih in neznatnejših, da bi jih niti v debeli knjigi ne mogli vseh naštetih. Pekel je torej urejen tako natančno in v skladu z najdrobnejšimi razločki med posameznimi odtenki slehernega zla, da si natančnejše in popolnejše ureditve ni moč zamisliti. Vidimo torej lahko, da je peklenskih družb nešteto in da so si blizu skupaj ali daleč narazen v skladu z razlikami v njihovem zlu, in sicer glede na vrsto, posebnosti in podrobnosti tega zla. Obstajajo tudi peklovi pod peklovi. Nekateri z drugimi občujejo po prehodih, še več pa po izparinah, in sicer v skladu s sorodnostmi med različnimi vrstami zla. Kako neizmerno je število peklov, mi je bilo dano izvedeti, ko sem videl, da se odpira peklo pod sleherno goro, hribom in pečino, pa tudi pod sleherno ravnico in dolino, in da se od tam širi v globino in na vse strani. Skratka, zdi se, kot da so vsa nebesa oziroma ves svet duhov spodaj prekopana s peklovi. Toliko torej, kar se tiče števila peklov.

RAVNOVESJE MED NEBESI IN PEKLOM

589. Da bi karkoli nastalo, mora med vsem, kar je, vladati ravnovesje. Brez ravnovesja ni ne delovanja ne protidelovanja; zakaj ravnovesje obstaja med dvema silama, od katerih ena deluje, druga pa se njej upira, stanju mirovanja, ki sledi iz enakovrednega delovanja in protidelovanja, pa se pravi ravnovesje. V naravnem svetu obstaja ravnovesje v vseh stvareh in v vsaki posamezni stvari. V splošnem obstaja celo v ozračju, v katerem zgornje plasti delujejo in pritiskajo na spodnje, te pa v enaki meri delujejo proti njim in se jim upirajo. V naravnem svetu nadalje vlada tudi ravnovesje med vročino in mrazom, med svetlobo in senco ter med suhoto in vlažnostjo, pri čemer je vmesno stanje izraz ravnovesja. Ravnovesje vlada tudi pri vseh osebkih njegovih treh kraljestev, to je v kamninah, rastlinstvu in živalstvu; zakaj brez tega ravnovesja ne bi nastalo in obstalo nič od tega. Povsod zasledimo nekakšno prizadevanje, ki deluje na eno stran in se upira na drugo. Vse bivanje oziroma vsakršen učinek se poraja iz ravnovesja, se pravi tam, kjer ena sila deluje na drugo, druga pa to delovanje dopušča, oziroma kjer ena sila z delovanjem vpliva na drugo, ta pa ta vpliv sprejema in se mu uklanja. V naravnem svetu se tistemu, kar deluje ali se upira, reče sila ali moč, v duhovnem svetu pa se temu, kar deluje ali se upira, reče življenje ali volja. Življenje je v tem svetu živa sila, volja pa živa moč; ravnovesju med tem dvojim pa se pravi svoboda. Duhovno ravnovesje oziroma svoboda se potemtakem poraja in obstaja prav iz delovanja dobrega na eni in protidelovanja zlega na drugi strani; ali pa iz delovanja zlega na eni, in protidelovanja dobrega na drugi strani. Pri dobrih ljudeh se ravnovesje poraja v delovanju dobrega in protidelovanju zlega, pri hudobnih pa v delovanju zlega in protidelovanju dobrega. Duhovno ravnovesje obstaja med dobrim in zlim, saj se na to dvojje nanaša vse človekovo življenje, njegova volja pa je torišče vsega tega. Obstaja tudi ravnovesje med resnico in lažjo, vendar je to odvisno od ravnovesja med dobrim in zlim. Ravnovesje med resnico in lažjo je namreč kakor ravnovesje med svetlobo in senco, svetloba in senca pa

delujeta na rastlinstvo samo, če sta v njiju tudi toplota in hlad. Da svetloba in senca sama po sebi nimata učinka, ampak samo toplota, ki skozi deluje, nam potrjuje dejstvo, da sta enaki tako pozimi kot spomladi. Ta primerjava med resnico in lažjo ter med svetlobo in senco izhaja iz korespondence, saj resnica ustreza svetlobi, laž senci, toplota pa dobremu, ki izvira iz ljubezni. Duhovna svetloba je resnica, duhovna senca je laž in duhovna toplota je dobro ljubezni (glej poglavje, v katerem govorim o svetlobi in toploti v nebesih; št. 126-140.)

590. Med nebesi in peklom vlada stalno ravnovesje. Iz pekla nenehno izhaja in se dviguje težnja po delovanju zla, iz nebes pa ravno tako nenehno izhaja in se spušča prizadevanje po delovanju dobrega. V tem ravnovesju je tudi svet duhov, ki je nekakšen posrednik med nebesi in peklom (glej št. 421 -431). Svet duhov pa je v tem ravnovesju zato, ker vsak človek po smrti najprej pride vanj in tam ostane v stanju, v kakršnem je bil na svetu, kar ne bi bilo možno, če tamkaj ne bi vladalo popolno ravnovesje; kajti prav zaradi tega se lahko razodene značaj vsakega duha, saj tam vsakdo zadrži enako svobodo, kot jo je imel na svetu. Duhovno ravnovesje je svoboda v človeku in duhu (kot je bilo pravkar rečeno v št. 589). Kakšna je svoboda vsakega duha, angeli doženejo po njegovih občutjih in mislih, ki jih posreduje; to pa vidijo tudi po poteh, ki jih duhovi ubirajo. Dobri duhovi namreč potujejo po poteh, ki držijo v nebesa, zli duhovi pa po poteh, ki vodijo v pekel. In te poti so na onem svetu dejansko vidne očem; prav zaradi tega torej "poti" v Besedi pomenijo resnice, ki peljejo k dobremu, oziroma laži, ki vodijo v zlo; in iz istega razloga "iti", "hoditi" in "potovati" v Besedi pomenijo napredovanje življenja. Takšne poti mi je bilo dovoljeno videti dokaj pogostoma, pa tudi duhove, ki so po svoji volji hodili sem in tja po njih, pač v skladu s svojimi občutji in mislimi, ki iz njih izvirajo.

591. Zlo nenehno izhaja in se dviguje iz pekla, dobro pa nenehno izhaja in se spušča iz nebes, saj tam vsakogar obdaja duhovna sfera. In ta sfera se širi in teče iz življenja občutij in misli, ki iz le-teh izvirajo. In kakor se ta sfera širi od vsakega posameznika, tako se širi tudi iz vsake nebeške oziroma peklenke skupnosti, potemtakem iz vseh skupaj, se pravi iz vseh nebes in iz vsega pekla. Dobro priteka iz nebes zato, ker so tam vsi dobri, zlo pa iz pekla zato, ker so tam vsi zli. Dobro, ki je v nebesih, je vse od Gospoda, zakaj nebeški angeli niso v svojem lastnem, temveč v Gospodovem lastnem, se pravi v samem Dobrem. Drugače je s peklenkimi duhovi, saj ti vsi tičijo v svojem lastnem, o človekovem lastnem pa vemo, da ni nič drugega kot zlo; in ker ni nič drugega kot zlo, je tudi pekel. Po vsem tem torej lahko vidimo, da ravnovesje, v katerem bivajo angeli v nebesih in duhovi v peklu, ni takšno kot ravnovesje v svetu duhov. Ravnovesje angelov v nebesih se namreč ravna po tem, kako zelo so si želeli dobrega oziroma v kolikšnem dobrem so na svetu živeli, in potemtakem tudi po tem, koliko so se odrekli zlu, medtem ko se ravnovesje duhov v peklu ravna po tem, kako zelo so si želeli zlega oziroma v kolikšnem zlu so na svetu živeli, in potemtakem po tem, kako močno so v srcu in duhu nasprotovali dobremu.

592. Če Gospod ne bi vladal tako nebesom kot peklu, ne bi bilo nobenega ravnovesja. In če ne bi bilo ravnovesja, ne bi bilo niti nebes niti pekla. Zakaj vse v veselju in prav vsaka stvar v njem, tako v naravnem kot v duhovnem svetu, se ohranja prav zaradi tega ravnovesja. O resničnosti tega se lahko prepriča vsak razumen človek. Če bi namreč pretehtala ena plat, pa se ji druga ne bi uprla, ali ne bi obedve prešli? Tako bi bilo tudi v duhovnem svetu, če se dobro ne bi odzvalo zlu in ne bi nenehno brzdalo njegovega razraščanja; in če ne bi za to poskrbel sam Bog, bi prešla tako nebesa kot pekel, z njima vred pa tudi ves človeški rod. "Če

ne bi za to poskrbel sam Bog” pravim zato, ker lastno, ki pripada vsakomur, bodisi angelu, duhu ali človeku, ni nič drugega kot zlo (glej št. 591); zato se angeli in duhovi sami po sebi še malo ne bi mogli upreti zlu, ki nenehno puhti iz pekla, saj jih njihovo lastno vse vleče proti peklu. Po vsem, kar smo povedali, je torej jasno, da se nihče nikoli ne bi rešil, če Gospod ne bi vladal tako nebesom kot peklu. Vrh tega vsi peklovi delujejo kakor en sam, saj so zla v peklu povezana med seboj kakor dobra v nebesih; in edinole Božje sámo, ki izhaja zgolj iz Gospoda, se lahko upre vsem peklu, ki jih je nešteto in ki vsi skupaj rovarijo proti nebesom in vsem, ki bivajo v njih.

593. Ravnovesje med nebese in peklu se manjša oziroma večja v skladu s številom tistih, ki vstopajo v nebese oziroma v peklu. Teh pa znese za več tisoč na dan. To lahko vidi in ve le Gospod sam, in prav noben angel, in edino on lahko vse to natančno upravlja in uravnoveša. Zakaj Božje, ki izhaja od Gospoda, je vsenavzočno in vidi povsod ter takoj ve, ali so kje kaka nihanja, medtem ko angel vidi samo to, kar je v njegovi bližini, in sam od sebe še tega ne ve, kaj vse se dogaja znotraj njegove lastne skupnosti.

594. Kako so vse reči v nebesih in peklu urejene tako, da so tam vsi skupaj in vsak zase v ravnovesju, si lahko do neke mere pojasnimo s tem, kar je bilo že zgoraj rečeno in pokazano glede nebes in pekla, namreč, da so vse nebeške skupnosti nadvse natančno razporejene v skladu z mnogoterimi in raznolikimi vrstami dobrega, vse peklske skupnosti pa v skladu z zli in njihovimi raznoterimi podzvrstmi; in da je pod vsako nebeško skupnostjo peklska skupnost, ki ji ustreza kot njen nasprotnik, in da ravno iz te korespondence nasprotja izvira ravnovesje; in da zato Gospod nenehno skrbi, da nobena peklska skupnost, ki je pod nebeško, ne bi zmagala in pretehtala, saj jo, kakor hitro začne kazati na to, na razne načine obrzda in omeji natanko za toliko, da se ravnovesje ohranja naprej. Teh načinov pa je veliko, in omenim naj jih le nekaj. Eden je ta, da Gospod okrepi svojo navzočnost drugi ta, da se ena ali več skupnosti tesneje poveže in občuje z drugimi; tretji, da se odvečni peklski duhovi izvržejo v puščave; četrti, da se nekateri duhovi preselijo iz enega pekla v drugega; peti, da se tisti, ki so v peklu, spravijo v red, kar se ravno tako zgodi na več načinov; šesti, da se nekateri peklovi zaščitijo z gostejšimi in debelejšimi pokrivali ali pa potisnejo v večje globine; in še je načinov obilo, tudi tistih, ki se uporabljajo v nebesih nad peklovi. To sem povedal zato, da bi bilo vsaj do neke mere jasno, da Gospod sam skrbi za to, da povsod vlada ravnovesje med dobrim in zlom, potemtakem tudi med nebese in peklu. Zakaj od tega ravnovesja je odvisna varnost vseh, ki so v nebesih, in vseh, ki so po zemljah.

595. Vedeti je treba, da peklu nenehno naskakuje nebese in jih skuša razdejati in da zato Gospod nebese nenehno ščiti, in sicer tako, da tiste, ki prebivajo v njih, odvrča od zla, ki izvira iz njihovega lastnega, in da jih zadržuje v dobrem, ki izhaja iz njega samega. Pogosto mi je bilo dovoljeno videti sfero, ki se širi iz pekla in ki ni nič drugega kot prizadevanje za uničenjem Božjega v Gospodu in potemtakem nebes. Včasih sem videl tudi kipenje iz nekaterih peklov, ki so se hoteli razmahniti in uničevati. Povsem drugače je z nebese, saj ta nikdar ne udarjajo zoper peklu, kajti božja sfera, ki izhaja od Gospoda, je nenehno prizadevanje za tem, da bi se rešili vsi. In ker tistih, ki so v peklu, ni mogoče rešiti (ker pač vsi, ki so tam, tičijo v zlu in nasprotujejo Gospodovemu Božjemu), je edino, kar še preostane, to, da se kolikor mogoče omeji peklsko besnenje in obuzda okrutnosti, da se ne bi čez mero razpasle. Tudi to se dogaja na vse mogoče načine, s katerimi se uveljavlja božja moč.

596. Nebesa so razdeljena na dvoje kraljestev, na nebesno in na duhovno (o tem več zgoraj, v št. 20-38). Tudi pekel je razdeljen podobno, saj je eno njegovo kraljestvo nasprotje nebesnemu, drugo pa duhovnemu. Tisto, ki je nasprotje nebesnemu, je na zahodnem koncu, in tamkajšnjim prebivalcem se reče geniji; tisto, ki je nasprotno duhovnemu, pa je na severu in jugu, in tamkajšnjim prebivalcem se reče duhovi. Vsi, ki so v nebesnem kraljestvu, ljubijo Gospoda, vsi, ki živijo v tistih predelih pekla, ki so temu kraljestvu nasprotni, pa ljubijo sami sebe; in medtem ko tisti, ki so v duhovnem kraljestvu, ljubijo svojega bližnjega, oni, ki so v peklu nasproti temu kraljestvu, ljubijo svet. Očitno sta torej ljubezen do Gospoda in ljubezen do sebe nasprotji, prav tako pa sta nasprotji tudi ljubezen do bližnjega in ljubezen do sveta. Gospod nenehno skrbi za to, da bi k tistim, ki so v duhovnem kraljestvu, nič ne vdiralo nič iz nasprotnih jim peklov; če bi se namreč to zgodilo, bi se duhovno kraljestvo pogubilo (iz razlogov, ki so omenjeni v št. 578, 579). To sta torej ti dve splošni ravnovesji, ki ju nenehno ohranja Gospod.

ČLOVEK SVOJO SVOBODO DOLGUJE PRAV RAVNOVESJU MED NEBESI IN PEKLOM

597. Ravnovesje med nebese in peklo sem opisal ravnokar, in tam sem tudi pojasnil, da je to ravnovesje med dobrim, ki izhaja iz nebes, in zlom, ki izhaja iz pekla, se pravi, da gre za duhovno ravnovesje, ki je po svojem bistvu svoboda. Duhovno ravnovesje pa je po svojem bistvu svoboda zato, ker je to ravnovesje med dobrim in zlom ter med resnico in lažjo, kar je vse duhovno. Svoboda, o kateri tule govorim, je torej svoboda človeka, da hoče bodisi dobro ali slabo, da misli bodisi resnico ali laž in da se odloči med enim in drugim. To svobodo daje Gospod slehernemu človeku in mu je nikdar ne vzame; po svojem izvoru pravzaprav sploh ni človekova, temveč Gospodova, saj iz Gospoda izhaja. In vendar je dana človeku z njegovim življenjem, kakor da bi bila njegova; dana pa mu je zato, da bi se lahko prenovil in zveličal; zakaj brez svobode ni ne prenove ne zveličanja. Vsak, kdor količkaj umno razmišlja, lahko vidi, daje del človekove svobode to, da lahko razmišlja prav ali narobe, pošteno ali nepošteno, pravično ali nepravilno; pa tudi to, da lahko govori in ravna prav, pošteno in pravično, ne pa tudi narobe, nepošteno in krivično, saj ga od zunaj omejujejo spone duhovnih, moralnih in državljanskih postav. Jasno je torej, da je tisto, kar ima svobodo, človekov duh, ki hoče in misli, ne pa tudi njegovo zunanje, ki govori in dela, razen če to, kar govori in dela, ni v skladu z zgoraj omenjenimi postavami.

598. Človek se ne more prenoviti, če ni svoboden, saj je rojen v vsakovrstno zlo, ki se ga mora očistiti, če naj se reši. In tega zla se ne more očistiti, če ga sam v sebi ne vidi in spozna, se mu z lastno voljo ne upre in se ga v dejanjih odreče. Tedaj še le je namreč tega zla očiščen. To pa se ne more zgoditi, če ni tako v dobrem kot v zlu, saj ravno iz dobrega lahko ugleda zlo, medtem ko iz zla ne more ugledati dobrega. Duhovno dobro, o katerem lahko razmišlja, spoznava že od otroštva dalje, v branju Besede in v poslušanju pridig, moralno in državljansko dobro pa spoznava v življenju v svetu. To je torej prvi razlog, zakaj mora biti človek svoboden. Drugi razlog je ta, da lahko človek sebi pripiše zgolj tisto, kar stori iz občutja, ki izhaja iz njegovega nagnjenja oziroma ljubezni. Vanj sicer vstopa še marsikaj drugega, vendar nič dlje kot do mišljenja, in ne seže v njegovo voljo; in kar človeku ne seže v voljo, ne postane zares njegovo, zakaj mišljenje tisto, kar mu pripada, črpa iz spomina, volja

pa iz življenja samega. Nič nikoli ni svobodno, če ni iz volje, ali, kar je eno in isto, iz občutja, ki izhaja iz ljubezni, kajti vse, kar človek hoče in ljubi, stori po svoji svobodni volji. Zatorej sta človekova svoboda in občutje, ki izhaja iz njegove ljubezni oziroma volje, eno in isto. Človek je potemtakem svoboden prav zaradi tega, da bi lahko nanj delovala dobro in resnica in da bi ju lahko vzljubil, saj edino v tem primeru to dvoje postane zares njegovo oziroma del njega samega. Z eno besedo, kar v človeka ne pride po njegovi svobodni volji, se v njem ne ohrani, saj ne pripada njegovi ljubezni oziroma volji, tisto pa, kar ne pripada človekovi ljubezni oziroma volji, ne pripada njegovemu duhu; ljubezen oziroma volja je namreč samo bistvo (esse) človekovega duha. *“Ljubezen oziroma volja” sem rekel zato, ker človek hoče tisto, kar ljubi. Zaradi tega se lahko torej človek prenovi samo v svobodi. Toda več o človekovi svobodi si lahko preberete v delu ARCANA CAELESTIA.*

599. Da bi bil človek lahko svoboden in se na ta način prenovil, je v duhu povezan tako z nebesi kot s peklom. Zakaj v vsakem človeku so navzoči duhovi iz pekla in angeli iz nebes. Zaradi duhov iz pekla človek tiči v svojem lastnem zlu, zaradi angelov iz nebes pa je hkrati tudi v dobrem, ki je od Gospoda; tako je torej v duhovnem ravnovesju, ki je njegova svoboda. Da so angeli iz nebes in duhovi iz pekla povezani s slehernim človekom, sem pisal že v poglavju o povezanosti nebes in človeškega rodu (št. 291-302).

600. Vedeti pa je treba, da človek z nebesi in peklom ni povezan neposredno, temveč posredno po duhovih, ki živijo v svetu duhov. Samo ti duhovi, in nobeden iz nebes ali iz pekla, so navzoči pri človeku. Po zlih duhovih iz sveta duhov je človek povezan s peklom, po dobrih duhovih, ki so tam, pa z nebesi. Svet duhov je namreč nekakšno vmesno stanje med nebesi in peklom in je torej že sam po sebi ravnovesje. (Da je svet duhov nekaj vmes med nebesi in peklom, sem povedal že v poglavju o svetu duhov; št. 421-431; da je v njem udejanjeno ravnovesje med nebesi in peklom, pa sem napisal v prejšnjem poglavju, od št. 589-596.) Zdaj je torej jasno, odkod izvira človekova svoboda.

601. Naj povem še nekaj besed o duhovih, ki se pridružujejo človeku. Celotna skupnost lahko občuje z drugo skupnostjo ali pa s kakim tujcem, kjerkoli pač že je, po duhu, ki ga pošljejo iz nje; temu duhu se pravi osebek mnogih. Isto velja za povezovanje človeka z nebeškimi in peklenškimi skupnostmi, kajti človek z njimi občuje po duhovih iz sveta duhov, ki so mu pridruženi. (O tem si lahko več preberete v delu ARCANA CAELESTIA.)

602. Naj naposled povem še nekaj besed o človekovem prirojenem prepričanju, ki ga prejema po vplivu iz nebes, namreč, da bo živel tudi po smrti. Srečal sem onkraj nekaj ljudi, preprostih in navadnih, ki so na svetu živeli v dobrini vere, in ki so bili popeljami nazaj v stanje, v kakršnem so bili tedaj, kar se lahko zgodi vsakomur, če se Gospodu tako zazdi; in tedaj se je videlo, kakšno je bilo njihovo mnenje o človekovem posmrtnem življenju. Povedali so, da so jih neki učeni ljudje na zemlji spraševali, kaj neki si mislijo, da se bo po smrti zgodilo z njihovo dušo; in odgovorili so jim, da sploh ne vedo, kaj je to duša. Potem so jih vprašali, kaj si mislijo o svojem posmrtnem življenju; in odgovorili so, da mislijo, da bodo po smrti živeli kot duhovi. In spet so jih vprašali, kaj si mislijo o duhu; in odgovorili so jim, da je duh človek. Vprašali so jih, kako to vedo; in odgovorili so jim, da vedo zato, ker je to tako. In ti pametni ljudje so se močno čudili, odkod tem preprostim dušam tako močna vera, ki je sami niso premogli. Po tem sem torej videl, da je v slehernem človeku, ki je povezan z

nebesi, zakoreninjena trdna vera v posmrtno življenje. In ta trdna vera ni od nikoder drugod kot iz nebes; se pravi od Gospoda in prek nebes priteka v človeka po posredovanju dobrih duhov iz sveta duhov, ki so pridruženi človeku. Ta vera prebiva pri vseh, ki svobode mišljenja v sebi niso zatrli z načeli, privzetimi in utemeljenimi z najrazličnejšimi dokazi in podmenami o človeški duši, ki naj bi bila po mnenju nekaterih bodisi čista misel ali pa nekakšen življenjski princip, katerega sedež je nekje v telesu. In vendar duša ni nič drugega kot človekovo življenje, medtem ko je duh človek sam. In zemeljsko telo, ki ga človek nosi s seboj po svetu, ni nič drugega kot posrednik, po katerem lahko duh, ki je človek sam, deluje naravnemu svetu primemo.

603. Vse to, kar sem v tej knjigi povedal o nebesih, svetu duhov in peklu, se bo zdelo nejasno tistim, ki nimajo veselja s spoznavanjem duhovnih resnic, zato pa toliko jasneje tistim, ki jih to veseli, še posebej pa njim, ki resnico ljubijo z avtorjo resnice same, se pravi, ki resnico ljubijo zato, ker je resnica. Zakaj vse, kar ljubimo, z lučjo vstopa v mišljenje našega duha, še posebej kadar je ljubljena resnica, kajti resnica je vsa, kar je je, v luči.